

*Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Қарағанды «Болашақ» маңызды білім беру колледжі*

*Министерство образования и науки Республики Казахстан
Карагандинский колледж актуального образования «Болашақ»*

*The ministry of education and science of Republic of Kazakhstan
the Karaganda college of actual education "Bolashak"*

*«Білім беру жүйесінің жаһандану жағдайындағы дәстүр мен жаңашылдық»
Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары*

*«Innovations and traditions in the context of modernization of the education system»
Материалы международной научно-практической конференции*

*«Innovations and traditions in the context of modernization of the education system »
The materials of the international scientific-practical conference*

2018ж.

«Білім беру жүйесінің жаһандану жағдайындағы дәстүр мен жаңашылдық» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары.

Қарағанды «Болашақ» маңызды білім беру колледжі, Қарағанды 2018ж, 402б.

Материалы международной научно-практической конференции «Инновации и традиции в условиях модернизации системы образования»

Карагандинский колледж актуального образования «Болашақ», г. Караганды - 2018г, стр. 402

ISBN 978-601-273-310-5

Жинаққа «Білім беру жүйесінің жаһандану жағдайындағы дәстүр мен жаңашылдық» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияға қатысушылардың мақалалары енген. Мақалалар заманауи білім беру мәселелеріне арналған. Жинақ материалдары білім берудің барлық деңгейдегі қызметкерлер, педагогтар, ғалымдар, жас ізденушілер назарына ұсынылады.

Редакция алқасы ұсынылған ғылыми мақалалардың мазмұнына жауап бермейді.

В настоящем сборнике размещены статьи участников международной научно-практической конференции «Инновации и традиции в условиях модернизации системы образования». Статьи посвящены проблемам современной образовательной среды. Материалы сборника представляют интерес для работников всех уровней образования, педагогов, ученых, начинающих исследователей.

Редакционная коллегия не несет ответственности за содержание представленных научных статей.

Алқа мүшелері/Редакционная коллегия:

Мамраева Г.Б., директор ККАО «Болашақ», кандидат экономических наук
Капанова И.Х., Конакбаева А.Д.

ISBN 978-601-273-310-5

СОДЕРЖАНИЕ

МУЗЫКАЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Кашавцева С.А..... 16

ОСОБЕННОСТИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДОШКОЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Смолякова Т.Г., Шолленбергер Л.В. 19

УСЛОВИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧИ В СТАРШЕЙ И ПОДГОТОВИТЕЛЬНЫХ ГРУППАХ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Гурина Т.Н., Пугачева О.В. 22

РАЗВИТИЕ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Тарновская С. А. Лесных Е. В..... 26

TEACHING FOREIGN LANGUAGE THROUGH GAMES

Ibragimkyzy Akbota..... 31

DEPRESSION AMONG YOUNG GENERATION AND MENTAL HEALTH MARKET

Maral Tasbulatova..... 34

TO THE QUESTION OF THE ORGANIZATION OF THE INCLUSIVE EDUCATIONAL PROCESS OF STUDENTS WITH DISABILITIES IN KAZAKHSTAN

Kopzhasarova U.I., Abdresheva M.K. 36

USING THE AUDIO-VISUAL METHODS IN LEARNING ENGLISH LANGUAGE

Syzdykova A.K., Shoyenbayeva S.S..... 39

БАЛА МІНЕЗІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ТӘРБИЕНІҢ МАҢЫЗЫ

Белгібаева Г.Қ., Мұратқызы П. 42

АТА-АНАЛАРМЕН БІРІККЕН ЖҮЙЕЛІ ЖҰМЫС БАҒЫТТАРЫ

Сарбасова А. А. 45

РЕЧЕВАЯ КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА

Граненко Е. В..... 47

ТӘРБИЕ ТАЛ БЕСІКТЕН БАСТАЛАДЫ ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ

М.К. Ибрайбекова 50

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Амирова Г. Т. 51

ФИЗКУЛЬТУРНЫЕ ПРАЗДНИКИ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ – АКТИВНАЯ ФОРМА ПРИОБЩЕНИЯ ДЕТЕЙ И РОДИТЕЛЕЙ К ЗДОРОВОМУ ОБРАЗУ ЖИЗНИ

Назарова Л.В. 54

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ТАНЫСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Амирова Г. Т.	55
ЛЕГО КОНСТРУИРОВАНИЕ, КАК ОДИН ИЗ СПОСОБОВ ФОРМИРОВАНИЯ ЭЛЕМЕНТАРНЫХ МАТЕМАТИЧЕСКИХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ДОШКОЛЬНИКА	
Граненко Е. В.	58
ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	
Бекболатова С.К.	61
МЕТОД МОДЕЛИРОВАНИЯ СКАЗОК КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ СВЯЗНОЙ РЕЧИ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	
Зинькив Л.С.	63
ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В УПРАВЛЕНИИ СОВРЕМЕННЫМ ДЕТСКИМ САДОМ	
Серикбаева Б.С.	66
ИГРА В РАЗВИТИИ РЕБЕНКА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	
Сағит К.Ж.	68
СЕМЕЙНОЕ ВОСПИТАНИЕ В РАЗВИТИИ РЕБЕНКА	
Бровкина О.В.	70
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ БОЙЫНША ОҚЫТУДАҒЫ ЖАҢА ӘДІС- ТӘСІЛДЕР	
Асылбекова Б. А.	71
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	
Садыкова Э.Ж.	73
ПРИМЕНЕНИЕ ИКТ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ	
Кусаинова А.Д.	76
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕДЕ ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ДАМУ – БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУДІҢ БАСТЫ МАҚСАТЫ	
Кайрбекова З. С., Тилеубаева Н. Б.	82
ИННОВАЦИОННЫЕ –КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ДЕТСКОМ САДУ	
Рязанова Л.В.	84
ЗАСТЕНЧИВОСТЬ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ: КАК ПОМОЧЬ РЕБЕНКУ СТАТЬ УВЕРЕННЕЕ В СЕБЕ	
Рангаева А.В. Кожевникова Л.В.	86
БАЛАБАҚШАДАҒЫ ТӘРБИЕШІНІҢ РОЛІ	

Набиева М. А.	89
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАҒЫ ТӘРБИЕШІЛЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ	
Бейсенбекова Г. Б., Ахметова А. Ә.	91
НЕТРАДИЦИОННЫЕ ТЕХНИКИ РИСОВАНИЯ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	
Шайкенова А. А.	93
ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ ШКОЛЬНОГО ПСИХОЛОГА	
Кубаева Д. М.	96
БІЛІМ БЕРУДІ АҚПАРАТТАНДЫРУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ	
Абельдинова А. А., Тюлемисова Л. С.	98
БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ДАМУДЫ ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕСІ	
Абельдинова А. А.	100
КӨПТІЛДІЛІК – БІЛІМ БЕРУДІҢ ЖАҢА САТЫСЫ	
Жүнісова М. Е.	103
ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА АҚТ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ БІР БАҒЫТЫ - LEARNINGAPPS.ORG СЕРВИЗИН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ	
Макетова М. Р.	106
ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ	
Макетова М. Р.	112
ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА СЫН ТҮРҒЫСЫНАН ОЙЛАУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	
Макетова М. Р.	118
ОТБАСЫ МЕН СТУДЕНТ АРАСЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫНЫҢ СТУДЕНТ ТӘРБИЕСІНДЕГІ РӨЛІ	
Макетова А. Р. Макетова М. Р.	123
ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕ АҚПАРАТТЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ДӘСТҮРЛІ ОҚЫТУ ҚҰРАЛДАРЫМЕН БАЙЛАНЫС НЕГІЗІНДЕ ҚОЛДАНУ	
Ильяшов М. Б., Абеуова Г. С.	128
ДАРЫНДЫ ЖӘНЕ ТАЛАНТТЫ БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС	
Искалиева А. Б.	131
ФИТБОЛ – ГИМНАСТИКА В ДЕТСКОМ САДУ	
Яковенко М. А.	134
ПОЛОЖИТЕЛЬНЫЙ ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ФОН КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ УЧЕБНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ	

Асланиди Г.В., Пампушкин А.В.....	138
ТЕХНОЛОГИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДА ИНТЕРБЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРІМЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Жайманова Л. А.....	140
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ СРЕДСТВ И 3D ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	
Хауадамова А.Д., Олжабаева К.А.....	144
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕАТРАЛИЗОВАННОГО КОМПОНЕНТА В РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	
Свиридова Н.А., Байменова С.К.....	146
ИННОВАЦИОННЫЕ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ	
Кабылова И.В., Султанбекова С.С.	149
НРАВСТВЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ДОШКОЛЬНИКОВ	
Чурикова Н.М., Сафронова В.В.....	152
ИНТЕГРАЦИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С ДРУГИМИ ОБЛАСТЯМИ В ДУ	
Красникова А.А. Ботнаренко Л.В.....	154
«МӘНГІЛІК ЕЛ» ҰЛТТЫҚ ИДЕЯСЫН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕДЕ ЕНГІЗУ	
Ибрахимова А.С. Нұрымжанова А.Е.....	157
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОДВИЖНЫХ ИГР И ТАНЦЕВАЛЬНЫХ ДВИЖЕНИЙ В ДЕТСКОМ САДУ	
Витенбах С.В., Дириг И.А.....	159
ФОРМИРОВАНИЕ ФИТНЕС ТЕХНОЛОГИЙ В ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ У ДОШКОЛЬНИКОВ	
Ботнаренко Л.В., Витенбах С.В.	162
ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН АРТТЫРУ	
Искакова А.С., Абдильдина М.К.....	164
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	
Мажимова Ә.Б.	167
БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН МОДЕРНИЗАЦИЯЛАУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯ	
Назырова А.Е Орынбекова Б.Б.....	170
БАЛАНЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУЫН ДАМУ	
Адилова Н. С.....	173
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ МЕН ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	

Болат Нәзира.....	175
БАЛАБАҚШАДА ОҚУ ТӘРБИЕ ЖҮЙЕСІНДЕ ҰЛТТЫҒ ОЙЫНДАРДЫҢ БАЛА ДЕНСАУЛЫҒЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ	
Жексенбаева Алтын Ауқеновна.....	178
ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПРОБЛЕМА И ПЕРСПЕКТИВА	
Ислам А.Ш.....	180
ОТКРОВЕНИЯ ДУШИ ИЛИ МЕЧТЫ СБЫВАЮТСЯ	
Уйсымхан А.	183
БАЛАБАҚШАДА БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМУ ЖОЛДАРЫ	
Тойшыбекова С.Р.	185
ОЙЫН –БАЛАЛАР ҮШІН ОҚУ ДА ЕҢБЕКТЕ	
Исабаева А.Қ.....	187
АРНАЙЫ ЖӘНЕ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ-ҚОҒАМ ҚАЖЕТТІЛІГІ	
Боппшева Ж.К.....	189
ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ӘР ЕЛДІҢ БАСТЫ –МІНДЕТІ	
Аязбаева А.М.	192
ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІҢ БАҒЫТТАРЫ МЕН БОЛАШАҒЫ	
Айгирова Б.А.	195
ИМПРОВИЗАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИЕ КОМПОЗИЦИИ В ДВИГАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ	
Азимова А.А., Жунусова Т.Е.	197
ДИДАКТИЧЕСКАЯ ИГРА КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ РЕЧИ И МЕТОД ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ	
Гофман М.А. Сыздыкова Д.К.	201
РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ И СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ РЕБЁНКА ЧЕРЕЗ СЮЖЕТНЫЕ ИГРЫ В УСЛОВИЯХ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ	
Александровская Н.И.....	203
ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДЕГІ ЭКСПЕРИМЕНТ ЖАСАУДЫҢ РӨЛІ	
Р.Ж.Бапахова	206
ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУ	
Даткина А.А. Боранбаева А.Т.	208
СӨЙЛЕУ ТІЛІ БҰЗЫЛҒАН БАЛАЛАР ПСИХОЛОГИЯСЫ	
Буқенова Ф.Б., Бекбосын Ж.А.	211
БАЛАЛАРДЫ ОЙНАТА ОТЫРЫП, ОЙ-ӨРІСІН ДАМУ	
Шабденова М. М. Хасенова Д.Б.	216
ТРИЗ ТЕХНОЛОГИЯСЫ БАЛАБАҚШАДА : НЕГІЗГІ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ	

Батыкова Н.Ш.Тусупова М.А.	218
ЖАС ҰРПАҚҚА АДАМГЕРШЛІК - САУАТТЫЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ	
Сагитаева К.Ф., Жумабаева Б.К.....	220
ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ МАҢЫЗЫ	
Сейтбатталова М.Х., Байзакова А.К.....	224
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ ЖӘНЕ БІЛІМ	
Рүстембекова Т.Д., Рымқұл А. Ө.	225
БАЛАБАҚШАДАҒЫ ҮШТІЛДІЛІК	
Кикымова А. А., Смагулова Қ.К.....	230
БАЛАНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ	
Алиленова Н.Қ., Ақжолтай А.С.....	231
МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ АРҚЫЛЫ ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИ МҰРАЛАРЫМЫЗДЫ ЖАН- ЖАҚТЫ МЕНГЕРУНЕ АТСАЛЫСУДЫҢ ЖОЛДАРЫ	
Тендикова Э. Т., Кыздаркулова К. Ж.	235
БАЛАБАҚШАДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС- ТӘСІЛДЕР	
Кобжанова А. Ж., Нурпейсова С. Р.	237
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫ ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ДАМУЫНЫҢ ЖОЛДАРЫ	
Әлменова М. Б.,Искакова Н. С.	240
МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ЭТНО МӘДЕНИ БІЛІМ БЕРУДЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫҢ ПАЙДАСЫ	
Дуйсекеева Д. Н.,Накина Г. И.....	242
РОЛЬ ПРЕДМЕТА ЧЕРЧЕНИЯ В РАЗВИТИИ ГРАФИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ	
Лейтнер О.А.....	245
ТРЁХЪЯЗЫЧИЕ КАК СРЕДСТВО ВОСПИТАНИЯ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ЛИЧНОСТИ ДОШКОЛЬНИКА	
Попова Е. В.	250
ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД В РАЗВИТИИ ИНДИВИДУАЛЬНОСТИ И ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ТЕАТРАЛИЗОВАННУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ	
Шуклина Т.А., Тусупбекова Г.Т.	252
РЕАЛИЗАЦИЯ ТРИЕДИНСТВА ЯЗЫКОВ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	
Карашолакова Б. Р., Джумажанова Д. О.,.....	255
ИНТЕРНЕТТІҢ ТІЛ МЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСҚА ЫҚПАЛЫ	
Серикбаева А. М.....	258

ОПЫТНО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В СРЕДНЕЙ ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ ГРУППЕ	
Яковлева М.Д., Клепикова И.А.....	261
ИГРОТЕРАПИЯ КАК АКТИВНЫЙ МЕТОД В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА И ИХ РОДИТЕЛЯМИ	
Бекжанова А.И., Рассказова С.Р.	264
ПРАКТИЧЕСКИЕ ПРИЁМЫ МОТИВАЦИИ НА ЛОГОПЕДИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЯХ	
Кытманова М.С.	266
АРТ-ТЕРАПИЯ ТЕХНИКАЛАРЫН БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНУ	
Төленді Қ.Қ.	269
БАЛАБАҚШАДА ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ	
Сатымбаева Г.О.	274
ТРИЗ ОЙЫНЫН БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНУ	
Нурпейсова К. З.....	276
МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАНЫ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ӘДІСТЕРІ	
Несіпбай М.Т.	278
ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ	
Ильяс И.О.....	280
РОБОТОТЕХНИКА – ЗАМАН ТАЛАБЫ. БАЛАБАҚШАДА КОНСТРУКТОРЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ	
Жақсыбекова А.С.	282
МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ БАЙЛАНЫСТЫРЫП СӨЙЛЕУІН МНЕМОТЕХНИКА АРҚЫЛЫ ДАМЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	
Дуйсенбаева М.В.	285
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМНЫҢ БІЛІМ БЕРУ КЕҢІСТІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ КОМПОНЕНТІ РЕТІНДЕ ДАМУ СТРАТЕГИЯСЫНЫҢ РӨЛІ	
Ағытаева К.Ж.	287
ИГРЫ-ЭКПЕРИМЕНТЫ, КАК МЕТОД ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	
Хасенова С.В.....	288
БОЛАШАҚ МАМАННЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЛЫҒЫН ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕСІ	
Хасенова А.А., Болатбекова А.Қ., Ахметова Б.Б.	292
ЛЭПБУК КАК ИННОВАЦИОННЫЙ МЕТОД ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ НРАВСТВЕННО - ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ У ДЕТЕЙ	
Михновец С.К.....	295
ПРОБЛЕМЫ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ НАЧАЛЬНОЙ И ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ	

Бондаренко Н.Ф., Салихова С.Р.....	297
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДАИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	
Жұманова К.Ж.,Мукашбекова Г. К.	300
ДИАГНОСТИКА И КОРРЕКЦИЯ РОДИТЕЛЬСКОГО ОТНОШЕНИЯ К ДЕТЯМ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ	
Жанабекова Р.Н., Акшалова С.М.....	304
ПОДГОТОВКА ДЕТЕЙ К РАБОТЕ С НОЖНИЦАМИ В ДЕТСКОМ САДУ	
Панюшкина В.А., Легкодымова Р.М.....	306
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕТРАДИЦИОННЫХ ЗДОРОВЬЕ СБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ ДОШКОЛЬНИКА К ШКОЛЬНОМУ ОБУЧЕНИЮ	
Оспанова А.Д.	308
САУСАҚ ТЕАТРЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ОЙ- ӨРІСІН ДАМЫТУ	
Тұрсынбаева А.Ж.,Рахимбекова А.Т.....	312
ЭСТЕТИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ЧЕРЕЗ СЛУШАНИЕ МУЗЫКИ	
Жолдасова М. А. Ахметова Г.Ж.	314
АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК В ДЕТСКОМ САДУ	
Беспаева А.К.....	316
СОВРЕМЕННЫЙ ПОДХОД В РАБОТЕ С РОДИТЕЛЯМИ ДЕТЕЙ С ООП ЛОГОПЕДА ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ	
Ведяшкина Л.В., Мыскова Е. В.	318
МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДЕ ОҚЫТЫЛАТЫН ЖСТД ТОП БАЛАЛАРЫНЫҢ ЛОГОПЕДТІК ТҮЗЕТУ ЖҰМЫСТАРЫН ТӘРБИЕШІМЕН БІРЛЕСІП АТҚАРУ	
Булатова Н.С., Садықова Ә.Д.	321
МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДҮНИЕНІ ТАҢУ АРҚЫЛЫ ТІЛДЕРІН ДАМЫТУ	
Сарсенбаева Д.Р.,Сәденова А.Д.....	324
АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ – БҮГІНГІ КҮН ТАЛАБЫ	
Арынбаева А. Қ.,Анапиева Г. Ж.	327
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ДАМЫТА ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУ	
Касымбекова Б. А.	331
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ БЕРУ ҮРДІСІНДЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ- ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ИННОВАЦИЯНЫ ҚОЛДАНУ	
Кайрбекова З. С.,Ныгманова А. Б.....	332
«МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ – БАЛАБАҚШАДАН БАСТАЛАДЫ	
Тлеубекова М. Ж.,Туткушева Р. К.....	335

ФОРМИРОВАНИЕ ОРФОГРАФИЧЕСКОЙ ЗОРКОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ	
Ялынская А.Е.....	337
ПРИМЕНЕНИЕ ПРОБЛЕМНЫХ СИТУАЦИЙ НА ЗАНЯТИЯХ РУССКОГО ЯЗЫКА В ДОУ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ	
Сакилбаева Д.К.....	339
СЛОВАРНО-ОРФОГРАФИЧЕСКАЯ РАБОТА НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ	
Кудинова А.А.	342
ФОРМИРОВАНИЕ ДУХОВНО – НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ И РАЗВИТИЕ ЭТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	
Краснобаева Т.А.....	345
ФОРМИРОВАНИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	
Кислицына И. В.....	347
МУЗЫКА АСПАПТАРЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ	349
Хасенова Р. М.	349
МУЗЫКА МЕКТЕБІ ОҚУШЫСЫН БАЙҚАУЛАРҒА ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ОҚУШЫҒА БЕРЕТІН ӘСЕРІ	
Жусупова Б. С.....	352
МУЗЫКАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ – ОДНО ИЗ СРЕДСТВ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ВОЗРОЖДЕНИЯ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ	
Филина Е.А.	354
ТӘРБИЕ ПРОЦЕСІНДЕ ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫН ПАЙДАЛАНУ	
Есмагулова А.А.	357
ЗНАКОМСТВО ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ЯВЛЕНИЯМИ НЕЖИВОЙ ПРИРОДЫ, КАК ОДНО ИЗ СРЕДСТВ ПОДГОТОВКИ ВОСПИТАННИКОВ К ШКОЛЕ	
Сутулина Г.Х., Акинина Е.А.....	360
АРТИКУЛЯЦИОННАЯ ГИМНАСТИКА КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ РЕЧИ ДОШКОЛЬНИКОВ	
Степаненко Н.А. Рахимкулова Г.К.....	362
ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В РАЗВИТИИ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	
Серикбаева Д.Ж.....	367
МОНИТОРИНГ КАЧЕСТВА ПРОЦЕССА И РЕЗУЛЬТАТОВ ВОСПИТАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ В ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ	
Насонова Т.А., Казакова О.А.....	372

ФОРМЫ И МЕТОДЫ ВОСПИТАНИЯ УВАЖЕНИЯ К ОСНОВАМ КУЛЬТУРЫ РАЗНЫХ НАРОДОВ	
Воробьева Т.И. Куксенко Т.Г.....	375
СОВРЕМЕННЫЙ ПОДХОД К ОРГАНИЗАЦИИ ПРЕДМЕТНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ В ДЕТСКОМ САДУ	
Калинкина И.Н., Фунтикова А.Н.....	378
РАБОТА С ТЕКСТОМ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	
Шоенбаева С.С., Сыздыкова А.К.....	380
ВНЕДРЕНИЕ МЕТОДОВ КОЛЛАБОРАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА	
Омарова М.К., Смагулова Т.Г.....	382
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТЕСТТЕРДІҢ БІЛІМ САПАСЫНА ӘСЕРІ	
Белгібаева Г.Қ., Қожабай А.....	385
ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ СОЦИАЛЬНО-БЫТОВОЙ ОРИЕНТИРОВКИ У УЧАЩИХСЯ С НАРУШЕНИЕМ ЗРЕНИЯ	
Сарсенгалиева Г.Б.....	389
УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ С ООП	
Абеуова Г.Р., Зиядина Г.Т., Боханова А.К.....	391

МУЗЫКАЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Кащавцева С.А.

Муниципальное автономное дошкольное образовательное учреждение детский сад № 132,
Россия, г. Калининград

Тропинка ребенка в жизни проходит через первых наставников - воспитателей, психолога, методиста, заведующей, музыкальных руководителей. Как мы сумеем рассказать детям об окружающей жизни, развить в них эмоциональное отношение к окружающему, к музыке, вызвать любовь к родной земле, к нашему народу, к его обычаям и обрядам, - во многом будет зависеть судьба ребенка и нашего государства.

За годы нашей работы в саду мы убедились: какой бы ни была программа обучения и воспитания дошкольников, одно из главных мест в ней отводится музыкальному воспитанию.

Ежедневно в детском саду я наблюдаю магическое действие музыки. Еще несколько минут назад группа кричала, смеялась, толкалась, и прозвучали первые фортепианные аккорды, и будто кто-то взмахнул волшебной палочкой, все замолчали. Глазки у детей широко раскрыты, лица серьезные, они прислушиваются к музыке ...

Музыкальное воспитание - это целенаправленное формирование личности ребенка действием музыкального искусства, формирование интересов, потребностей, способностей, эстетического отношения к музыке.

Музыкальное развитие - это результат формирования ребенка в процессе активной музыкальной деятельности.

Исходя из этого главными задачами музыкального воспитания:

1. Воспитывать интерес и любовь к музыке;
2. Обогащать музыкальные впечатления детей, знакомя их с различными музыкальными произведениями.
3. Знакомить детей с простейшими музыкальными понятиями, развивать навыки слушания музыки, пения, музыкально - ритмического движения, игры на детских музыкальных инструментах.
4. Развивать элементарную чувствительность, сенсорные способности и ладо - высотный слух, чувство ритма, формировать певческий голос и выразительность движений;
5. Прививать элементарные певческие и двигательные навыки, добиваясь простоты и выразительности исполнения музыкальных произведений;
6. Способствовать возникновению и начальным проявлениям музыкального вкуса на основе полученных впечатлений и представлений о музыке, формируя сначала избирательное, а затем оценочное отношение к музыкальным произведениям;
7. Развивать творческую активность во всех доступных детям видах музыкальной деятельности: воспроизведении характерных образов в играх и хороводах, использовании изученных танцевальных движений в новых, самостоятельно найденных сочетаниях, импровизации маленьких песен.

Таким образом формируется самостоятельность, инициативу и стремление применять в повседневной жизни изученный репертуар, играть на музыкальных инструментах, петь, танцевать.

Каким же образом и когда можно воспитывать у детей эстетический вкус, любовь к музыке, научить элементарным музыкальным движениям, провести интересное и захватывающее действо?

Именно во время проведения занятий, самостоятельной музыкальной деятельности, подготовки и проведения праздников и развлечений - осуществляется основная цель музыкального воспитания.

Одной из основных форм организации музыкальной деятельности является занятие, в котором принимают участие все дети того или иного возраста. Они коллективно поют, играют, танцуют. Объединенные общими переживаниями, стремлением, выполнить общее дело, дети чувствуют, что успехи и неудачи каждого - успех и неудача всего коллектива.

Это - самая эффективная форма организации детской музыкальной деятельности. Занятия проводятся по программе планомерно по всем видам музыкальной деятельности. Музыкальные руководители распределяют материал на несколько занятий так, что каждое является продолжением прежнего. На занятиях происходит разнообразная смена деятельности: дети поют, танцуют, играют, слушают музыку. Организация занятий определяется возрастными особенностями детей и происходит на взаимоотношениях взрослого и ребенка. Плавно усложняя занятия, меняя методические приемы, музыкальные руководители организуют занятия так, чтобы уже в старших группах дети научились действовать активнее, самостоятельнее.

Учитывая задачи, возникающие в ходе работы, музыкальные руководители применяют форму индивидуальных занятий, которые проводят после общего. Они объясняют и показывают тот или иной прием в пении, движении, тренируют ребенка к выполнению того или иного задания.

Также, применяют музыкальные руководители и занятия с небольшой группой детей, когда им нужно помочь овладеть тем или иным приемом игры на инструментах, разучить какой-то танец или песню для дальнейшего выполнения их на праздниках. Такие занятия проводятся эпизодически, по мере необходимости. Может быть и изменение традиционных форм занятий, ведь музыкальные руководители внедряют новейшие виды работы: бинарные, интегрированные, доминантные, тематические, комплексные занятия. Они дают возможность глубже остановиться на том или ином этапе изучения или закрепления музыкального материала. В процессе пения музыкальные руководители развивают у детей слуховые представления, мелодический слух, ладовое чувство, чувство ритма, музыкальную память. Во время пения совершенствуется речь детей, уделяется внимание при произношении слов, помогает правильному их усвоению. Занятия пением организуют, объединяют детский коллектив.

Все дети поют с удовольствием, независимо от природных музыкальных способностей.

Музыкальные руководители используют в своей работе широкий песенный материал.

Произведения интересны и доступны для детей.

Стараемся по возможности давать слушать детям красивые мелодии, которые вы полняют взрослые и дети, сказки в музыкальном сопровождении, народную музыку и музыку других народов, классические произведения, рекомендованные программой дошкольного воспитания. Подбирается музыкальными руководителями такой материал, с помощью которого используется весь богатый гуманистический потенциал музыки для воспитания у детей лучших человеческих качеств.

Одним из видов деятельности на музыкальном занятии является музыкально-ритмические упражнения, они организуют детей на занятиях, эмоционально настраивают их. В процессе выполнения упражнений совершенствуются основные движения и изучаются танцевальные. Дети узнают, как передавать движениями содержание, характер, форму и средства выразительности музыкального произведения и учатся это делать.

Среди движений под музыку одно из центральных мест занимает музыкальная игра, ведь этот вид деятельности близок и понятен нашим детям и в значительной мере способствует их музыкальному и общему развитию. Удовлетворяя стремление поиграть, потанцевать, ребенок представляет игровую ситуацию, запоминает, считывает ее сюжет, музыку, движения. Ребенок переживает различные жизненные впечатления в художественных музыкально - подвижных видах, способствует формированию конкретно - образного

мышления, то есть, под влиянием музыкально - двигательной и игровой деятельности у детей постепенно развивается ощущение, восприятие, внимание, воображение, память, мышление.

Кроме музыкальных игр, значительное место в музыкально - ритмическом воспитании принадлежит танцам. Во время занятий музыкальные руководители уделяют большое внимание отработке точности и красоты движений. Они помогают детям развивать музыкально - двигательную память, подвижность, эмоциональность, музыкальность, творческое воображение и фантазию, способности к импровизации в движении, под музыку из музыкально – ритмический психотренинг.

Воспитатели также активно участвуют в музыкальных занятиях: поют вместе с детьми, закрепляют с ними танцевальные движения (ведь музыкальные руководители в это время играют на инструменте), разучивают фрагменты инсценировок. Для этого музыкальные руководители консультируют воспитателей, перед каждым занятием или развлечением знакомят их с музыкальным материалом.

Другая форма организации музыкальной деятельности дошкольников праздники и развлечения сочетаются с другими ее видами - театрально - игровой, художественно - словесной, живописной - и помогают решать важные морально - эстетические задачи воспитания.

Эти празднования воспринимаются детьми как большие, радостные события, в которых каждый ребенок чувствует себя членом большого коллектива.

Исполнение песен, праздничных перестроений, хороводов, танцев объединяет всех в одном празднике. Участие взрослых - выразительное исполнение произведений музыкальными руководителями, находчивость ведущего, тактичные, умелые действия всех воспитателей, радостные аплодисменты родителей - все это необходимые условия, способствующие детской музыкальной деятельности. В создании хорошего настроения важную роль играют организация детских выступлений и степень сложности исполнения, изученных на музыкальных занятиях, песен, танцев, хороводов, праздничных упражнений.

Воспитатели и музыкальные руководители вместе заботятся о костюмах детей, об оригинальных атрибутах, берут роли различных персонажей во время праздников, развлечений, занятий. А успех проведенных действий всегда делится на всех, кто их готовил.

Развлечения в детском саду разнообразны по своей тематике и организацией. В некоторых видах развлечений, где исполнители взрослые, дети выступают в роли зрителей. В других - дети сами танцуют, поют, декламируют стихи, инсценируют сказки и т.д. Иногда вместе выступают дети и взрослые.

Таким образом, праздники и развлечения в саду - самая интересная воспитательная форма организации музыкальной деятельности, создает непринужденное веселье, радость, вызывает у детей желание самостоятельно и творчески проявить себя.

Еще одной из форм музыкальной деятельности в саду, есть музыка в повседневной жизни. Сопровождая подвижные игры, различные занятия, прогулки, утреннюю гимнастику, музыка создает определенное настроение, углубляет впечатление, объединяет совместными переживаниями, дисциплинирует детей. Такая организация требует от музыкальных руководителей незаурядных способностей, большого мастерства, изобретательности, творческого подхода, они умеют предложить детям спеть соответствующую для этого момента песню, потанцевать интересный танец, послушать музыку в записи.

Музыка в утренней гимнастике используется более планомерно. Здесь могут звучать песни, марши, произведения в записи или на фортепиано. Все это улучшает осанку детей, способствует развитию ходьбы и бега, координации движений.

Умело осуществляют педагоги взаимосвязь родной природы, речевого общения, художественной литературы с музыкальным воспитанием. Это планируется искусно, компетентно, благодаря совместной работе музыкальных руководителей, воспитателей и методиста. Они вместе совместными усилиями ставят разнообразные представления, в том числе кукольные и музыкальные, организуют театрализованные и фольклорные действия.

Таким образом, создавая правильные условия для музыкального развития детей и воспитания, музыкальные руководители установили тесную взаимосвязь различных форм организации музыкальной деятельности.

Необходимым условием совершенствования музыкально - эстетического развития дошкольников является дифференцированный подход к обучению. Из музыкальных занятий видно, что среди детей 4-5 лет начинают выделяться их ровесники с особыми музыкальными способностями, им уже становится мало музыкальных занятий, они интересуются музыкальными инструментами, современной музыкой для взрослых, охотно поют современные песни. Для таких детей создается несколько усложнена программа. С этой целью создаются кружки по работе с одаренными детьми.

Совместная работа музыкальных руководителей с родителями позволит каждой семье взять правильное направление в воспитании ребенка, в воспитании любви к музыке, развитию их эстетических вкусов и предпочтений.

Так что, чтобы добиться положительного результата и полноценного гармоничного развития детей, их нормального музыкально - гармоничного развития, воспитания в них чувства коллективизма, любовь к музыке, всесторонней и надежной подготовки к обучению в школе, можно достичь тогда, когда мы сами будем понимать и желать добиться наилучших результатов в своей работе.

Используемая литература:

1. Т.С. Бабаджан Музыкальное воспитание детей раннего возраста, Москва, "Просвещение", 1967
2. И.Л. Держинская Музыкальное воспитание младших дошкольников, Москва, "Просвещение", 1985.
3. В.А. Петрова Музыка – малышам, Москва, "Мозаика – синтез", 2001.

ОСОБЕННОСТИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДОШКОЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Смолякова Т.Г., Шолленбергер Л.В.

Муниципальное автономное дошкольное образовательное учреждение детский сад № 132,
Россия, г. Калининград

С введением ФГОС в сфере образования особый интерес представляет дошкольное детство, как первая ступень системы непрерывного образования. Дошкольный возраст – важнейший период становления личности и в развитии базовых способностей личности, ее социальных и культурных навыков, здорового образа жизни.

Но неблагоприятные факторы негативно сказываются на физическом, духовном, психологическом и эмоциональном здоровье наших детей. С каждым годом увеличивается число детей с ограниченными физическими и психическими возможностями. И если для родителей нормально развивающегося ребенка детский сад - это место, где он может пообщаться, поиграть с другими детьми, интересно провести время, узнать что-то новое, то для семей, воспитывающих детей с ОВЗ, детский сад может быть местом, где их ребенок может полноценно развиваться и адаптироваться, приспособливаться к жизни, так как построение коррекционно-развивающей программы в ДОУ обеспечивает социальную направленность педагогических воздействий и социализацию ребенка с ОВЗ. Но ни для кого не секрет, что многие родители скрывают от педагогов "настоящий" диагноз своих детей... и в группах ДОУ воспитываются в дети с ММД, ППНС, СВГД, гиперактивностью и пр., поэтому одной из важных проблем образования сегодня становится развитие новых подходов к образованию для детей с ОВЗ.

Психолого-педагогическая характеристика детей с ограниченными возможностями здоровья выражается в том, что эти дети имеют физические, интеллектуальные или эмоционально-волевые проблемы, испытывают те или иные трудности в социальной адаптации, в овладении навыками адекватного функционирования в обществе, у них нарушена познавательная деятельность, которая ведет к проблемам связанными с трудностями в обучении. В тоже время практика показывает, что проблемы в развитии ребенка с ОВЗ обусловлены не только биологическими факторами, но и неисполнением главных педагогических закономерностей: ограничено общение, деформирована система коллективных отношений (прежде всего со сверстниками), отсутствует или сужена социальная активность, поэтому в современном обществе воспитание нравственности и патриотизма, а также воспитание уважительного отношения к людям с ОВЗ следует начинать развивать с дошкольного возраста. А чем раньше начинается работа с ребенком с ОВЗ, тем выше его шансы на адаптацию и социализацию в обществе. Это обусловлено не только процессами гуманизации, но и доказанной эффективностью и результативностью ранней коррекционно-педагогической помощи “особому” ребенку.

Воспитательно-образовательный процесс в условиях меняющегося современного мира постоянно усложняется и требует от воспитанников большего умственного и нервно-психического напряжения, поэтому в последние годы происходят существенные изменения в системе дошкольного образования. Так одной из актуальных идей дошкольной педагогики стало внедрение в практику работы по воспитанию и обучению детей с ОВЗ (инклюзивное образование), которая включена в единую государственную систему образования России.

Так что же такое инклюзивное образование? «Инклюзия» в переводе с англ. языка inclusive-означает "включенность. Инклюзивное образование – обеспечивает полное вовлечение ребенка с ОВЗ в жизнь образовательного учреждения, это активное включение детей, родителей и специалистов в области образования в совместную деятельность. Смысл инклюзии – не просто поместить ребенка в обычный класс или группу, это нужно таким образом изменить организацию пространства учреждения, а также учебный процесс, чтобы полностью вовлечь ребенка с ОВЗ в социум. Основой инклюзивного образования является исключение любой дискриминации детей, которая обеспечивает равное отношение ко всем людям, но создает особые условия для детей, имеющих особые образовательные потребности. А сама проблема личностно-ориентированного подхода к развитию детей с ОВЗ является одной из важнейших в теории и практике дошкольной педагогики. Система инклюзивного образования включает в себя учебные заведения дошкольного, среднего, профессионального и высшего образования. Развитие инклюзивного образования – процесс сложный, многогранный, затрагивающий, помимо научных и методологических – социальные и административные ресурсы и требующий кардинальной перестройки современной системы образования. По уровню включения ребенка в образовательный процесс условно обозначают временную (точечную), частичную и полную виды инклюзии.

Основной целью и задачами инклюзивного образования в ДООУ является обеспечение условий для совместного воспитания и образования детей с разными психофизическими особенностями развития и организация такого образовательного развивающего пространства для всех и безбарьерной среды, позволяющих детям с ОВЗ получить современное дошкольное качественное образование и воспитание, гармоничное всестороннее развитие личности; формирование толерантного сообщества детей, родителей, персонала и социального окружения; создание возможности всем учащимся в полном объеме участвовать в жизни коллектива ДООУ. Это необходимо сделать, для того чтобы ребенок с ОВЗ научился самостоятельно приобретать знания, уметь работать с информацией, стимулировать её, видеть и решать возникающие в разных областях проблемы. Также следует выделить задачи в плане квалифицированной коррекции отклонений в физическом или психическом развитии воспитанников и интеграцию детей с отклонениями в состоянии здоровья в единое образовательное пространство. Таким образом, цели и задачи инклюзивного образования могут быть сформулированы как система задач трех уровней: коррекционного (исправление

отклонений и нарушений развития, разрешение трудностей развития); профилактического (предупреждение отклонений и трудностей в развитии); развивающего (оптимизация, стимулирование, обогащение содержания развития). И только единство перечисленных видов задач может обеспечить успех и эффективность инклюзивного обучения и коррекционно-развивающих программ.

Для решения поставленных задач требуются техническое оснащение образовательных учреждений; разработка специальных учебных курсов для педагогов и воспитанников, направленных на развитие их взаимодействия с детьми ОВЗ; необходимые специальные программы, направленные на облегчение процесса адаптации детей с ОВЗ; значительная корректировка мировоззренческих инвариантов (универсалий) ее научного анализа и уточнения; а в некоторых случаях и изменения, самой категориальной «матрицы» системного моделирования.

Комплексное инклюзивное психолого-педагогическое коррекционное воздействие на детей с ОВЗ в ДОУ осуществляется на основе ряда методолого-методических принципов: индивидуального и междисциплинарного подхода, вариативной развивающей среды и вариативной методической базы обучения и воспитания, самостоятельной активности ребенка и семейно-ориентированного сопровождения и пр. Инклюзивное образование, если оно основано на правильных принципах, помогает предотвратить дискриминацию в отношении детей и поддерживает детей с ОВЗ в их праве быть равноправными членами своих сообществ и общества в целом. Реализация принципов будет обеспечена при условии создания команды специалистов, осуществляющей «сопровождение» всех субъектов образовательной деятельности. Так как основополагающими приоритетами инклюзивного образования считаются: принятие философии инклюзии всеми участниками образовательного процесса; социальной адаптации ребенка на каждом возрастном этапе; развитие коммуникативных, практических компетенций; профилактика и преодоления инвалидизации и искусственной изоляции семьи ребенка с ОВЗ; знание психологических закономерностей и особенностей таких детей, а также методов психологического и дидактического проектирования учебного процесса и умение реализовывать различные способы взаимодействия между всеми участниками воспитательно-образовательной деятельности.

Внедрение инклюзивного образования в ДОУ будет протекать успешно при условиях когда в ДОУ есть лидер, который понимает идеологию инклюзии и может создать особую атмосферу, подбирать правильную команду, обучать ее и умеет строить взаимоотношения с родителями и другими общественными организациями; предметно-развивающая среда ДОУ доступная и развивающая, оснащена современным оборудованием и имеет хорошее методическое обеспечение; высокая профессиональная квалификация педагогов и специалистов, реализующих инклюзивный подход; адекватное нормативно-правовое обеспечение; открытая система взаимодействия с социумом.

Обязательными процедурами перехода на инклюзивную модель педагогической деятельности ДОУ являются принятие решения о переходе на инклюзивную модель педагогической практики; осознание ценностей инклюзивной модели образования всеми участниками образовательного процесса; постановка целей; анализ условий; подбор и создание средств и методов; оценка результатов; коррекция деятельности. Модель инклюзивного ДОУ строится в соответствии законодательная база в области инклюзивного образования и на тесном контакте всего педагогического коллектива, администрации детского сада и родителей воспитанников, на План развития инклюзивного образования в ДОУ состоит из аналитико-статистического, информационно-просветительского, социально-педагогического и программно-структурного направлений, содержательного методического обеспечения, образовательной деятельности, организации и грамотной разработки последовательных этапов по психолого-педагогическому сопровождению участников образовательной деятельности, развития безбарьерной среды в ДОУ, результативности

обучения и кадрового обеспечения, а также повышения профессиональной компетентности педагогов по проблеме.

Содержание работы с детьми данной категории определяется комплексными и парциальными программами, реализуемыми в ДОУ. Педагоги, ведущие занятия в инклюзивных группах, сами варьируют время, затраченное на тех или иных воспитанников в соответствии с усвоением материала и их способностями. Педагогические технологии инклюзивного образования направлены на развитие компетентностей в различных видах детской деятельности, но внимание педагогов акцентируется на возможности и сильные стороны ребенка. Содержание инклюзивного образования реализуется в разных формах образования с вовлечением в воспитательно-образовательный процесс всех участников (педагогов, детей, родителей, создавая для всех эмоциональные, когнитивные, коммуникативные, потребностно-мотивационные взаимоотношения, а также через игровую и продуктивную детскую деятельности. Для того чтобы повысить общее качество воспитательно-образовательного процесса необходимо выстроить различные схемы организации взаимодействия специалистов и детей инклюзивной группы, и определяться сочетанием индивидуальных образовательных планов и Образовательной программой.

Таким образом, инклюзивное образование обеспечивает максимальную социализацию детей с ОВЗ в соответствии с индивидуальными психофизическими возможностями каждого ребёнка; формирует у всех участников образовательной деятельности таких общечеловеческих ценностей, как взаимное уважение, толерантность, осознание себя частью общества, предоставляет возможности для развития навыков и талантов конкретного человека, возможность взаимопомощи и развития у всех людей способностей, необходимых для общения. В ходе инклюзивного образования происходит рост педагогического мастерства, повышение педагогической компетентности и ответственности педагогов и родителей, расширяется образовательное пространство ДОУ и повышается его социальный статус, скоординированная деятельность всех участников образовательного процесса; обеспечивается информационно методическое сопровождение семей детей с ОВЗ. Инклюзивное образование обладает ресурсами, направленными на стимулирование равноправия воспитанников и их участия во всех делах коллектива.

Литература:

1. Бариев В., Корнеев В. Реабилитация и образование особого ребенка. Часть 1. Центр лечебной педагогики, 2003
2. Бациев В., Диенштейн В., Корнеев Р., Ларинова И. Реабилитация и образование особого ребенка. Часть 2. Центр лечебной педагогики, 2009
3. Инклюзивная практика в дошкольном образовании. Под редакцией Т.В. Волосовец, Е.Н. Кутеповой. М.; МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2011.
4. Малер А.Р. Социальное воспитание и обучение детей с отклонениями в развитии. – М.: Арти, 2008.
5. Маркова Л.С. Методическое пособие «Построение коррекционной среды для дошкольников с ЗПР. М., 2005
6. Методические рекомендации по организации инклюзивного образовательного процесса в детском саду. Выпуск 4. Москва. Центр «Школьная книга». 2011
7. Методические рекомендации по организации инклюзивного образовательного процесса в детском саду. Выпуск 4. Москва. Центр «Школьная книга». 2010

УСЛОВИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧИ В СТАРШЕЙ И ПОДГОТОВИТЕЛЬНЫХ ГРУППАХ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Гурина Т.Н., Пугачева О.В.

Муниципальное автономное дошкольное образовательное учреждение детский сад № 132,
Россия, г. Калининград

Речь ребенка развивается достаточно успешно и сама по себе, если жизнь его наполнена интересными и разнообразными событиями и делами, а рядом с ребенком – педагоги с богатой правильной речью и желанием общаться с детьми. Эти обстоятельства действительно существенны для обучения речи и обладает мощным развивающим потенциалом.

Кроме этого, для обогащения и совершенствования детской речи необходимо создать вокруг воспитанников благоприятную речевую среду (из которой они будут заимствовать соответствующие культурные образцы) и осуществить целенаправленное формирование конкретных речевых умений.

Требования к созданию условий для развития речи дошкольников

В различных методиках обучения родному языку в детском саду приняты 2 основные формы работы над речью детей: развитие речи во время НОД и руководство развитием речи в повседневной жизни. Как ведущая выступает: развитие речи во время НОД. Это планомерный педагогический процесс, позволяющий с помощью специальных приемов передавать ребенку необходимые сведения об окружающем и соответствующий словарь, сформировать важнейшие речевые умения и навыки.

Но речь формируется в разнообразной деятельности, играя, общаясь со сверстниками, он активно пользуется речью. И если в эти моменты взрослый не будет целенаправленно влиять на развитие речи ребенка, усвоение языка будет затруднено. Кроме того, осуществляя руководство развитием речи детей на занятиях и в течение всего дня, педагог должен хорошо владеть соответствующими методами и приемами.

Подробнее будет рассмотрено развитие речи во время НОД (непосредственно образовательная деятельность) по следующим возрастным категориям: -

- старшая группа (5-6 лет);
- подготовительная к школе группа (6-7 лет).

Старшая группа

На этом возрастном этапе решаются следующие задачи:

1. Воспитание звуковой культуры речи:

- продолжать упражнять детей в правильном произношении всех звуков родного языка (свистящих, шипящих, сонорных);
- учить дифференцировать звуки, близкие по звучанию и произношению;
- называть слова с определенным звуком;
- определять позицию звука в слове;
- подбирать пары рифмующихся слов.

2. Создавать условия для обогащения речи детей:

- пополнять, уточнять и активизировать словарь детей за счет всех частей речи;
- вводить в речь синонимы, слова и словосочетания, относящиеся к речевому этикету;
- развивать способность замечать некоторые выразительные средства литературного языка.

3. Продолжать формировать грамматически правильную речь:

- учить детей употреблять разные конструкции простых и сложных предложений;
- правильно согласовывать слова во времени, роде, числе и падеже;
- усваивать способы словообразования всех частей речи.

4. Развитие диалогической и монологической речи:

- создавать условия для участия детей в коллективном разговоре;
- учить детей отвечать на вопрос в соответствии с его формой;
- задавать вопросы;
- высказывать свое мнение и отношение к утверждению, суждению собеседника, стараясь употреблять формы вежливой речи;
- помогать детям пересказывать небольшие отрывки из художественного произведения, драматизировать их;

- описывать предмет;
- рассказывать о содержании сюжетной картинке, о картинках с фабульным развитием действия;

- сочинять концовки к сказкам.

5. Развивать интерес и любовь к книге:

- ежедневно читать детям знакомые и новые произведения художественной литературы;

- заучивать стихотворения;

- создавать условия для рассматривания книг с иллюстрациями лучших художников.

Итак, закономерности усвоения родной речи состоят в том. Что речь осваивается интуитивно (неосознанно) в процессе всей моей многообразной деятельности ребенка.

Однако речь обогащается быстрее, и психика ребенка развивается разносторонне, если создаются такие условия, когда естественная речевая деятельность проходит более интенсивно.

Основным условием ускорения развития речевой деятельности является применение различных методов обучения речи:

- Беседа (цель: через речь и посредством речи выявить, уточнить и обогатить представления ребенка о той или иной сфере деятельности);

- Рассматривание картинок с последовательным развивающимся действием;

- Игры и упражнения с картинками – загадками и предметными картинками;

- Составление небылиц (по картинкам и без опоры на наглядность);

- Сочинение концовок к сказкам и маленьких сказочек.

При приобщении детей к художественной литературе большое место в списках рекомендуемой литературы занимают стихотворения, повести, рассказы, сказки поэтов и писателей России.

Но ждет и серьезный труд по ознакомлению детей с произведениями поэтов и писателей разных стран, фольклором народов мира.

Еще один важный момент. В старшем дошкольном возрасте начинается работа по обучению грамоте. Как лучше знакомить детей с буквами?

- Выявить, какие буквы дети уже знают;

- Способствовать запоминанию конфигурации буквы при помощи воспроизведения ее в рисунке или путем лепки;

- Устанавливать связь между видом буквы и соответствующим звуком;

- Подбирая слова на занятиях, нужно использовать в качестве примеров все части речи;

- при знакомстве с буквой нужно постараться, чтобы она была написана красиво, эстетично.

В группе постоянно должны находиться в доступном месте для детей:

- листы бумаги, фломастеры, тетради;

- задания, связанные с буквами и чтением;

- книги сказок и другие книги для первого чтения,

- азбуки и буквари в разных изданиях,

- буквенный конструктор,

- буквенное лото,

- буквы на кубиках,

- настенная магнитная азбука,

- лото для начинающих читать детей,

- буквенный фриз, сделанный детьми в течение всего года.

Подготовительная к школе группа

Уровень речевого развития, на который выходит ребенок в старшем дошкольном возрасте подводит детей к овладению письменными формами речи (чтением и письмом).

Все формы и виды работы над развитие речевой деятельности изложены в следующих задачах: Закреплять и совершенствовать уровень развития всех сторон устной речи:

произносительной стороны; словаря; грамматического строя; связной речи, позволяющих свободно вступать в общение с окружающими.

Проводить подготовительную работу к обучению грамоте (чтению и письму):

1. Развивать произносительную сторону речи детей;
 - уточнять и закреплять произношение всех звуков русского языка;
 - развивать речевой слух; развивать силу, высоту, темп и громкость речи.
2. Развивать словарный запас детей:
 - расширять словарь на основе формирующихся у детей богатых представлений в мире,
 - активизировать его в самостоятельных высказываниях;
 - расширять запас слов с противоположным значением и слов, близких по значению;
 - учить понимать обобщенное значение слов, близких по значению;
3. Развивать у детей грамматический строй речи:
 - упражнять детей правильно согласовывать числительные с существительными;
 - упражнять детей в употреблении глаголов;
 - упражнять детей в словообразовании родительного падежа множительного числа существительных; притяжательных местоимений;
 - упражнять детей в правильном употреблении предлогов, выражающих пространственные отношения;
 - продолжать работу по составлению разных типов предложений.
4. Развивать связную речь (диалогическую и монологическую):
 - совершенствовать диалогическую форму речи;
 - начать обучать основам построения связных монологических высказываний повествовательного и описательного характера.
5. Готовить детей к усвоению письменных форм речи (чтению, письму):
 - развивать пространственные представления: закрепить умения определять направления в пространстве и устанавливать пространственные взаимоотношения: развивать умение ориентироваться в плоскости листа;
 - упражнять руку ребенка для подготовки к письму;
 - ознакомить детей со зрительными образами букв, учить соотносить звуки с их знаковыми образами;
 - учить проводить анализ и синтез образов букв.
6. Создавать в окружении ребенка богатую культурную речевую среду.

Можно представить и руководство по развитию речи вне занятий.

Реализация задач развития речи и подготовки к обучению грамоте включает обязательную работу не только на занятиях, но и вне занятий. Основные формы работы – игровые упражнения и речевые традиции.

Игровые упражнения направлены на закрепление речевых и языковых задач, развитие мелкой моторики рук. А на прогулках и мероприятиях по физической культуре желательно постоянно закреплять умения детей ориентироваться в пространстве.

Речевые традиции позволяют в интересной форме закреплять и совершенствовать самые разнообразные речевые и языковые умения детей. Учебное содержание традиций определяется уровнем речевого развития детей группы, их успехами и проблемами. Форма речевых традиций разнообразна и зависит от фантазии воспитателя.

Список использованной литературы:

1. Программа воспитания и обучения в детском саду/ М.А. Васильева. – М.: Просвещение, 1993. – 224 с.
2. Радуга: Программа и методическое руководство по воспитанию, развитию, образованию детей 5-6 лет в детском саду /Т.Н. Доророва, В.В.Гербова,. Т.И.Гризик – М.: Просвещение, 1997. – 271с.
3. Радуга: Программа и методическое руководство по воспитанию, развитию, образованию 6 - 7 лет в детском саду /Т.Н. Доророва, В.В.Гербова,. Т.И.Гризик – М.: Просвещение, 1997. – 224с.

4. На пороге школы: метод. рекомендации для воспитателей, работающих с детьми 6-7 лет по программе «Радуга»/Т.Н. Доронова, Т.И.Гризик, Л.Ф. Климанова и др. – М.:Просвещение, 2004. – 160 с.

РАЗВИТИЕ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Тарновская С. А. Лесных Е. В.
МОУ СШ № 129; МБОУ СОШ № 93
Россия, г. Волгоград, г. Воронеж

Формирование логического мышления - важная составная часть педагогического процесса. Помочь детям в полной мере проявить свои способности, развить инициативу, самостоятельность, творческий потенциал - одна из основных задач современной школы. Успешная реализация этой задачи во многом зависит от сформированности у учащихся познавательных интересов.

Математика даёт реальные предпосылки для развития логического мышления. Задача учителя - полнее использовать эти возможности при обучении детей математике. Однако, конкретной программы логических приёмов мышления, которые должны быть сформированы при изучении данного предмета, нет. В результате работа над развитием логического мышления идёт без знания системы необходимых приёмов, без знания их содержания и последовательности формирования.

Ученье - процесс двусторонний: работают дети, работает учитель; он ведёт за собой учащихся, руководит их умственной деятельностью, организует и направляет её. Традиционно проблема развития познавательного интереса ребёнка решается средствами занимательности в обучении математике. Однако, следует больше использовать так называемую «внутреннюю» занимательность самой математики, тесно связанную с изучаемым учебным материалом, и врождённую любознательность маленьких детей. Внутренняя занимательность – это появление необычных, нестандартных ситуаций с уже знакомыми детям понятиями, возникновение новых «почему», там, где, казалось бы, всё ясно и понятно (но только на первый взгляд). Это. Наконец, проникновение в методику элементов игровой деятельности, которая, естественно, присуща ребёнку. Чему нужно научить ребёнка при обучении математике? Размышлять, объяснять получаемые результаты, сравнивать, высказывать догадки, проверять, правильные ли они; наблюдать, обобщать и делать выводы.

Линия на развитие познавательных интересов учащихся достаточно чётко прослеживается в учебниках математики: в них есть упражнения, направленные на развитие внимания, наблюдательности, памяти. Однако, работая с шестилетками, я всё больше убеждаюсь, что необходимы дополнительные задания развивающего характера, задания логического характера, задания, требующие применения знаний в новых условиях. Такие задания включаю в занятия в определённой системе. Используя метод индуктивного рассуждения, веду учащихся к цели. [Источник: <http://tvov.ru/docs/100/index-19130.html>]

Учить подмечать закономерности, сходство и различие начинаю с простых упражнений, постепенно усложняя их. С этой целью подбираю серию упражнений с постепенным повышением уровня трудности.

В I классе предлагаю задания, направленные на развитие наблюдательности, которые связаны с такими приёмами логического мышления, как анализ, сравнение, синтез и обобщение, например:

1. Чем отличаются и чем похожи данные выражения?
2+5 3+2 6-3 8-3

$2+6 \quad 4+2 \quad 7-3 \quad 9-4$

2. Найди результат, пользуясь решённым примером:

$3+5=8$

$3+6$

$3+7$

$3+8$

3. Сравни числа, записанные в первом и втором столбиках. Сумма чисел в первом столбике равна 18. Как можно найти сумму чисел, записанных во втором столбике?

$3 \quad 13$

$4 \quad 14$

$5 \quad 15$

$6 \quad 16$

Учащиеся отвечают, что во втором столбике каждое из данных чисел на 10 больше соответствующего однозначного числа первого столбика. Таких чисел 4, значит, сумма будет больше на $10 \cdot 4$. Она равна $18+40=58$.

1. Продолжи данный ряд чисел:

$3, 5, 7, 9, 11, \dots$

$1, 4, 7, 10, \dots$

В процессе изучения нумерации чисел очень часто предлагаю сравнивать два числа, например: 16 и 36. И сколько разнообразных ответов услышишь! Для выполнения таких заданий ученик должен не только владеть запасом определённых терминов и понятий, но и уметь устанавливать между ними взаимосвязь, анализировать полученные данные. А это способствует не только осознанному усвоению материала, но и умственному развитию.

В III и IV классах предлагаю различные задания для самостоятельного выявления закономерностей, зависимостей и формулировки обобщения. Для этой цели использую задания:

Сравни примеры, найди общее и сформулируй новое правило:

1. $0+1$

$2+3$

$3+4$

$4+5$

Вывод: сумма двух последовательных чисел есть число нечётное.

2. $1-0$

$2-1$

$3-2$

$4-3$

Вывод: если из последующего числа вычесть предыдущее, то получится 1.

3. $5+4-4$

$10+7-7$

$52+13-13$

Вывод: если к любому числу прибавить и затем вычесть одно и то же число, то получится первоначальное.

4. $26:2 \cdot 2$

$16:8 \cdot 8$

$10:5 \cdot 5$

Вывод: если любое число разделить и умножить на одно и то же число, то получится первоначальное число.

В процессе обучения рассуждениям побуждаю учащихся к поискам новых примеров, подтверждающих правильность сделанного вывода, и учу сопоставлять вывод с теми фактами, на основе которых он сделан, искать и такие факты, которые могут опровергнуть вывод, например:

1. Сравни выражение, найди общее в полученных неравенствах, сформулируй вывод:

2+3 и 2*3
4+4 и 3*4
4+5 и 4*5
5+6 и 5*6

Вывод: сумма двух последовательных чисел всегда меньше произведения этих же чисел - неверный, так как

$$0+10 > 0*1, 1+2 > 1*2.$$

2. Слагаемое 1 2 3 4 5 6

Слагаемое 5 5 5 5 5 5

Сумма

Вывод: сумма всегда больше каждого из слагаемых – опровергается подбором фактов:

$$1+0=1$$

2+0=2 и т.д., где суммы равны другому слагаемому.

Программой по математике предусмотрено решение таких задач, которые лучше воспринимаются учащимися при сравнении и сопоставлении. Это прямые и составные задачи, задачи на увеличение и уменьшение числа на несколько единиц и в несколько раз, прямые и обратные и т.д. При сравнении прямых и обратных задач задаю следующие вопросы: Что общего и различного в условиях прямой и обратной задач? Какие величины являются искомыми? Что общего и различного в решении прямой и обратной задач? Каким действием решена каждая из задач? Почему?

Размышления одного ученика способствуют развитию этого умения у других учащихся. Овладевая в процессе обучения такими мыслительными операциями, как анализ и синтез, абстрагирование, конкретизация, обобщение, учащиеся более глубоко осознают изучаемый материал, учатся обосновывать свои суждения. У них формируются умения и навыки самостоятельно решать поставленные задачи, сознательно пользоваться приобретёнными знаниями. [<https://kopilkaurokov.ru/nachalniyeKlassi/prochee/tiema-po-samoobrazovaniuu-razvitiie-loghichieskogho-myshlienii-uchashchikhsia-nachal-noi-shkoly-fgos>]

Для осуществления преемственности между обучением в начальных классах и в средней школе провожу определённую работу по формированию умения строить правильные дедуктивные умозаключения. Для проведения дедуктивных рассуждений необходима большая подготовительная работа, направленная на сознательное усвоение общего вывода, свойства и закономерности.

Например, при решении задачи: *В одной книге 36 страниц, в другой- 18 страниц. Во сколько раз больше страниц в первой книге, чем во второй?* – рассуждение строю таким образом: общая посылка: все задачи, в которых требуется узнать, во сколько раз одно число больше другого, решаются делением. Частная посылка: в этой задаче надо узнать, во сколько раз 36 больше 18.

Заключение: для ответа на вопрос задачи надо 36 разделить на 18. После решения примеров 5:5, 6:6, 3*0, используя опыт работы Г. Микулиной, предлагаю детям поиграть в сказочную школу, где все правила такие же, как в обычной школе, только цифры другие, не похожие на те, которыми мы пользуемся, оставались прежними только 0 и 1. Сможете ли вы решить такие примеры?

$$x : 1 \quad y+0$$

$$x : x \quad x+0$$

$$y*0 \quad y-0$$

Разбей числа на группы, чтобы в каждой группе были числа, похожие между собой: 53, 33, 84, 75, 22, 13, 11, 44. (В одну группу входят числа, записанные одной цифрой, в другую- двумя разными цифрами).

По какому правилу записан каждый ряд чисел? Продолжи его:

10, 30, 50, 70...

14, 34, 54, 74....

На уроках математики использую задания на классификацию, пользуясь геометрическим материалом. Учащиеся с гораздо большей охотой выполняют работу на классификацию геометрических объектов, воспринимая их как занимательные задания, например:

Продолжи ряд. Какие фигуры ты здесь нарисуешь? Почему?

Установи закономерность и продолжи ряд, состоящий из геометрических фигур.

Использую на уроках математики специальные задачи и задания, направленные на развитие познавательных возможностей и способностей детей. Нестандартные задачи требуют повышенного внимания к анализу условия и построения цепочки взаимосвязанных логических рассуждений.

Приведу примеры таких задач, ответ на которые необходимо логически обосновать:

1. В коробке лежат 5 карандашей: 2 синих и 3 красных. Сколько карандашей надо взять из коробки, не заглядывая в неё, чтобы среди них был хотя бы 1 красный карандаш?

2. Батон разрезали на 3 части. Сколько сделали разрезов?

3. Бублик разрезали на 4 части. Сколько сделали разрезов?

4. Четыре мальчика купили 6 тетрадей. Каждому мальчику досталось не меньше одной тетради. Мог ли купить какой-нибудь мальчик 3 тетради?

Нестандартные задачи ввожу уже с 1 класса. Использование таких задач расширяет математический кругозор младших школьников, способствует математическому развитию и повышает качество математической подготовленности.

При изучении сложения и вычитания чисел в пределах 100 стремлюсь на каждом уроке математики отвести 5-10 минут на работу с заданиями, развивающими логическое и стандартное мышление. Для этого предлагаю примеры с окошками и пропущенными знаками действий, например:

1. Какой знак действия нужно поставит, чтобы равенство было верным?

$$\square * \square = 20$$

2. Какой знак $>$, $<$ или $=$ пропущен?

$$\square - 6 * \square + 6$$

Для формирования умения проводить дедуктивные рассуждения использую задания:

Ответь, правильны ли данные рассуждения (умозаключения) или нет. Если нет, то почему?

1. Пианино – это музыкальный инструмент. У Вовы дома музыкальный инструмент. Значит, у него дома пианино?

2. Классные комнаты надо проветривать. Квартира – это не классная комната. Значит, квартиру не надо проветривать.

3. Если одно число при счете называют раньше, чем другое, то это число меньше?

4. Верно ли, что 25 см больше, чем 2 дм 5 см?

Или: на одном листе пишу общие ссылки, на другом – частные. Учащиеся должны установить, какой общей посылке соответствует каждая частная посылка, и поставить около задания номер общей посылки.

Исходя из актуальности формирования элементарных логических приемов, использую в своей работе один из необходимых видов мыслительной деятельности - прием классификации.

Применение приема классификации на уроках математики позволяет расширять имеющиеся в практике приемы работы, способствует формированию положительных мотивов в учебной деятельности, так как подобная работа содержит элемент игры и элемент поисковой деятельности, что повышает активность учащихся и обеспечивает самостоятельное выполнение работы. [<http://izlov.ru/docs/100/index-20409.html>]

Из опыта своей работы могу выделить следующие виды заданий на классификацию:

1. Подготовительные задания:

1) Убери лишний предмет, назови лишний предмет, нарисуй фигуру такого же цвета (формы, размера), дай название группе предметов; сравни похожие рисунки, найди отличия.

2. Задания, в которых указывается основание классификации:

1) Разбей данные числа на группы: в первой запиши числа, которые меньше 5, а во второй числа, которые больше 5:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

2) Разбей примеры на группы, чтобы в каждой были похожие записи:

$3 + 1$, $4 - 1$, $5 + 1$, $6 - 1$, $7 + 1$, $8 - 1$...

3) Разбей данные числа на две группы – однозначные числа и двузначные числа:

2, 7, 35, 41, 4, 8, 80, 60, 3 ... и т.д.

3. Задания, в которых надо выделить объекты из данной группы по определенному основанию, а затем указать основание для оставшейся группы объектов:

1) Выпиши все числа, записанные двумя различными цифрами:

22, 56, 80, 66, 74, 47, 88, 31, 94, 44.

После того, как учащиеся сделают это, предлагаю внимательно посмотреть на те числа, которые остались, и назвать признак, являющийся общим для них, т.е. указать основание.

Но особенно эффективными для развития логического мышления учащихся являются задания, в которых основание для классификации выбирают сами дети. Впервые такие задания ввожу во 2 классе. Учащиеся уже достаточно развиты для того, чтобы оперировать более абстрактными понятиями.

В своей педагогической деятельности использую графические схемы в устном счете и при решении задач. Сначала эти схемы простые, потом их значительно усложняю.

Предлагаю такие задания:

1. Задай графическую схему.

2. Доведи до конца частично заполненные схемы.

3. Составь выражение по данной графической схеме.

4. Составь задачу по графической схеме.

5. Составь графическую схему по условию.

Дидактическая игра оказывает большое влияние на познавательную деятельность учащихся. Картотека игр помогает мне рационально использовать их в учебном процессе.

Изложенная мной система работы по развитию логического мышления учащихся направлена на формирование умственных действий детей. Дети учатся выявлять математические закономерности и отношения, выполнять посильные обобщения, учатся делать выводы. Использование на уроках математики опорных схем, таблиц способствует лучшему усвоению материала, побуждает детей активнее мыслить.

В результате систематической работы по развитию логического мышления учебная деятельность моих учеников активизировалась, качество их знаний заметно повысилось.

Литература:

1. Федеральный гос. образ. стандарт нач. образ. ФГОС"- М.:Просвещение,2016.

2. Петерсон Л.Г. Математика. 1-4 класс. Издательство.: «Ювента», 2010.

3. Орлова Е.В., Воровщиков Сергей, Каюда Г.П. «Как эффективно развивать логическое мышление младших школьников». Издательство: 53А ЗНАНИЯ, 2008г.

4. Издательство «Академия», «И учеба, и игра; математика»

5. Л.М, Шведова «Открой в себе гения. Развитие логического мышления и интеллекта». Издательство: БАО, 2007г.

6. Издательство «Академия», «Развитие творческого мышления детей».

7. Инна Светлова «Логика». Издательство: Эксмо, 2004г.

8. Журналы «Начальная школа».

9. Смирнов С.А., учебное пособие: «Педагогические теории, системы, технологии», 2000г

10. Истомина Н.Б., учебное пособие, «Методика обучения математике в начальной школе», 2000г

TEACHING FOREIGN LANGUAGE THROUGH GAMES

Ibragimkyzy Akbota

Kyzylorda high pedagogical college after Manshuk Mametova

Teaching today has changed a lot over the past years. Once it was all about learners being passive and listening in the classroom, but today learners are usually much more active in the classroom, and what better way to be active than by playing games. Games are also collective activities, and then the relationship between teachers and students will become more harmonious while playing. Because most of the games are played in groups, when doing them they develop the collective spirit of the students. Teachers can help sustain diversity in a variety of ways, for example by using activities that require students to be creative in thinking and by emphasizing individual learning and cooperative learning equally. A more specific way that teachers can use in order to keep diversity within the classroom is to not be afraid of using games as a teaching method along with other methods. According to the national curriculum games can be a good teaching method and games, such as role playing games, imitation games, theatrical expression and problem solving activities are especially fitting for all stages of language learning. Remember when you were a child you will remember the games you played and its not matter indoor or outdoor; we spent happiest moments in our life.

Why games?

First of all, games also play a big part in helping participants build relationships, and to feel equal. Playing games in the classroom can also help create a friendly and positive atmosphere where seat arrangement can differ from game to game, and thus cause diversity from the norm which can be extremely helpful in keeping an exciting learning environment.

Second, games are good for shy students and students with low confidence, and that applies specifically when playing takes place in smaller groups because then they get a chance to speak in front of fewer audience instead of having to express themselves in front of the whole class.

Third, the reason most people want to learn a language is to be able to use it in real situations, for example when travelling.

Fourth, games can be a good strategy when teaching various subjects because they are very likely to spark interest amongst students. They can be used with students of all ages, and when they are used with other teaching methods they create diversity which is ideal for school work.

ESL online games for learning and teaching English as a Second Language. These games are mostly suitable for teaching kids, teenagers and students. There are activities for teaching and practicing English grammar, listening, pronunciation and vocabulary skills.

There are many advantages of using games in the classroom:

1. Games are welcome break from the usual routine of the language class.
2. There are motivating and challenging.
3. Learning a language requires a great deal of effort.
4. Games provide language practice in the various skills-speaking, listening, reading and writing.
5. They encourage students to interact and communicate.

Here are some games that teachers can use and practice:

The game "Describing Appearances & Characteristics of People"

Materials: Sheet of paper, crayons

Aim: To practice grammar and vocabulary

Procedure: Each student is then given one sheet of paper. One student sits at the front of a room. He/she describes a person and the rest of the class draws the person being described.

It is more interesting if the person being described or known by everyone. Once the student has finished describing that person then he/she reveals who it is and each student shows his/her drawing. The laughter from this is hilarious as the impressions tend to make the character in question look funny. It is a good idea to encourage students to ask the interview student questions about who they are describing.

The game "Pictionary"

Materials: Sheet of paper, crayons

Aim: To practice speaking skills and vocabulary

Procedure: Write out series of categories like professions (doctor, bus driver, etc.), animals, foods, actions (fishing, haircut, etc.) then divide the class into groups of 2. One student draws and the other guesses. Next turn, the guesser draws and drawer guesses. This game works best with the arbitrary stop watch (30 seconds). This is designed for one lesson.

Then for another day take the same categories (or create new ones) and play the same game, this time, act it out (no speaking or noises).

The game "Chain Fairytales"

Materials: word cards

Aim: To practice speaking skills and vocabulary

Procedure: This game focuses on storytelling and using imagination. You start a story by giving the first few words, such as one day there was a, once upon a time, when I woke up, or there was once a student should take turns to continue the story with their chosen words ensure they include different linking words and use the correct tense.

The teacher should also play, in order to guide the story in case the students seem to struggle, working together to set the plot and intent the characters makes this fun game for students of all levels.

The game "**Mystery Theater**"

Materials: a whiteboard and some markers!

Aim: To practice speaking skills and vocabulary

Procedure: The teacher will need to write a list of genres (romance, comedy, horror, drama, and action, for example) in one corner of the board. Also on the board, you will have a list of a few questions. For example, teacher might ask students things like:

What are the tastiest foods?

What is scary?

What is something you would say to the person you love?

What are things you might find in the sky?

What kinds of things do people keep in their pockets?

What smells very bad?

You probably want to choose 3 to 5 questions to brainstorm as a class.

The activity: First, direct the students' attention to the questions written on the board. Conduct a class discussion about each, writing your students' answers on the board (clustered around the question). Have them brainstorm at least ten quick answers for each question. Then choose which question-and-answer the class likes best: This will be the word group you'll be working with. Assign each student to a small group of 2-6 students, depending the size of your class. Draw their attention to the genres you listed in the corner of the board, describe each one, then assign a different genre to each group. Every team must make and perform a role-play for the class in which they find a way to use every word that's clustered around the question at least once, in the genre they've been assigned! Teacher give 10-15 minutes to work in their groups. Note: A good teacher will give the class a clear example of how to do this. In other words, it's only fair that you do a role-play yourself. This will help students understand the assignment and will also break the ice!

The game “Two Texts”

Materials: working sheets

Aim: To practice questions and answers

Procedure: This challenging task is great for more capable students and it involves reading. Having texts in front of them can make adult students feel more supported. Choose two short texts and print them out. Print enough of each text for half of the class. Create a list of simple questions for each text and print out the same quantity. Divide the class into two groups and hand out the texts. Hang onto the question sheets for later. One group gets one text, the second group gets the other text. The texts can be about related topics (or not). Group members then read their texts and are free to talk about them within their group, making sure they all understand everything. After 5 minutes or so, take the papers away. Each student is paired with someone from the other group. Each student must tell their partner everything they learned from their text. Then they must listen to (and remember) what the other student tells them about their group's text. Students return to their original groups and are given a list of questions about their original text. Students are paired again, this time with a *different* person from the other group. Each student must test their partner using the questions about the text which their partner never read and was only told about, and likewise answer questions about the text they were told about.

We have discussed the use of games in the four language skills: writing, reading, listening and speaking, and there were many valid reasons why using games might help train each specific skill. Writing games for example, help provide important immediate feedback that is usually lacking when students train their writing skills in a more traditional way. Listening games could offer an important and more exciting alternative from the boring listening activities that some of us remember from school. Games could make reading more fun and provide students with a reason to read, which is important because of how essential the reading skill is. For example people need to know how to read in order to be able to learn how to write. When it came to speaking games were able to serve the very important job of helping students train their fluency.

One important point in teaching English with games is rewarding. Everyone who succeeds a hard task would like some praise or a gift. Giving small gifts motivates them.

Finally, using games in the classroom is important because many children do not get enough opportunity to play during their free time, which can be traced to the rapid changes in our society. Cities are getting bigger and traffic is getting heavier which means that more and more parents are hesitant to let their children play outside. Also passive activities such as watching television, or the computer screen are seen as being more exciting than actually physically playing, so today the sight of children playing various games in groups outside is becoming much more rare than it was 10, 15 or 20 years ago. Using games is an efficient way to teach English in the classroom. Games prepare young learners for life and they acquire positive social attitudes. Games teach sharing, helping each other and working as a team. Games are must-have activities for teacher to know about students more information. There are many grammar, vocabulary, listening and writing activities for teaching. Games are basic keys to improve our skills, to motivate and encourage creative use of language students.

References:

1. Steve Sugar (1998). Games That Teach. San Francisco: Jossey-Bass Pfeiffer
2. Rinvolucris Mario. Grammar Games: cognitive, effective and drama activities for EFL students. Cambridge, 1989
3. Rinvolucris Mario and Paul Davis. 1992. More grammar games. Cambridge University Press.
4. Cole, Michael. Cole, Sheila.R & Lightfoot, Cynthia (2005). The development of children
5. (5 útgáfa). New York: Worth Publishers.

6. Langran, John & Purcell, Sue (1994). Language Games and Activities [Rafræn heimild]. Netword 2. Teaching Languages To Adults. London: Center for Information on Language

DEPRESSION AMONG YOUNG GENERATION AND MENTAL HEALTH MARKET

Maral Tasbulatova
KKAO “Bolashak”

“Children are our future. Through well-conceived policy and planning, governments can promote the mental health of children, for the benefit of the child, the family, the community and society.”

WHO (2005)

In our modern world with global progress in every area of our life it seen, today live became more accessible to food, medicine and every products of civilisation in history context. A range of medical decisions has been found, to prevent or cure diseases, what was impossible even couple of decades ago such as some types of cancer, tuberculosis. However, age of technologies and progress brought another problem in people lives, such as obesity and depression. These two “diseases” scientists call epidemical disaster of century. As a sequence of benefits of civilisation it shows negative side of nowadays life. With broaden choice and easy access to everything people became more scrupulous in their decisions, which bring competitive angle of benefits of civilisation. Every company has to compete with own kind companies, which is definitely pushes companies use “secret weapon” – psychology, to survive. Psychology is the basic layer of marketing – the science of promoting and selling products or specific services, including market research and advertising by TV or paper leaflets and a range of different devices. Marketing is enormous science with own strategy and tools. As basic tool marketing use psychology of perception, which, also, includes physical part of perception. By creating right combination of all components, it is easy to attract consumers to buy specific product or use some services. It definitely works due to scientifically proven evidences, which brings success to companies. However, there are negative side of this concept such as enormous pressure on people choice and manipulating minds. This essay will describe and explain obesity and depression as a result of marketing usage in fast food and pharmaceutical industries. As an example, will be described well-known fast food company marketing strategy and how it leads to overweight childhood around the world, which in its turn will explain sequences between child obesity and depression. Two burden of century have overlaps in their appearance due to successful marketing strategies. Researchers found in their study that child obesity directly related with depression, due child vulnerability to fast food marketing and social stereotypes about physical beauty. Without having enough resistance and knowledge of wrong and right, children most likely suffer from obesity, which leads to depression. As a next step appears pharmaceutical industry with intention to “help” treat depression, which also use marketing as a main tool of promoting their products. Following essay will explain exact relation between obesity and depression, marketing and marketing sequences on children lives across the globe. Moreover, while the pharmaceutical companies impose “help” for children in global north, according to research rate of antidepressants prescriptions for children in global south less almost twice, which proves commercial side of “mental health help”.

Antidepressants market

Diagnosis of children mental disorders and psychiatric drugs prescriptions has been rapidly increase over last decades. These changes could relate in some case with broaden pharmacy industry market and marketing strategies. Moynihan (2003). Pharmaceutical companies influence on adults, who responsible for children, by giving reassurance that every “chemical imbalance”, which known to be mental disorder in children brain could be treated by pills. However, Mintzes (2002)

points that this situation has the other side of “positive” aspect of mental help and humanity reached age of “an ill for every pill”. In this case pharmaceutical industry in competitive capitalist world use a range of marketing tools to increase benefit from drug selling. For example, with the rights of sponsorship pharmaceutical companies can promote their product through doctor’s prescriptions.

In this case, child psychiatry is more vulnerable due to a list of reasons such as “no objective tests for external validation of the disorders that child psychiatrists purport to diagnose: therefore, the boundaries of normality and disorder can be easily manipulated”, Timimi (2002). Thus, child psychiatric research is beneficial field to promote and sell drugs by pointing and popularizing mental disorders, due to “care about children”. In addition, another marketing tool of pharmaceutical companies is investing in consumer support groups. It is effective way to invest in consumers group without direct product promoting, in a way of a slight “push”. However, not only pharmaceutical companies responsible for child mental health issues. There are a range of reasons pushed people to this way, such as social stereotypes, cultural differences and globalization. It is might be wrong to say, but it is only one of the absolutely beneficial ways, which is clear from global mental health issues.

In addition, Timimi (2008) points that because of no objective tests to verify “diseases”, pharmaceutical companies can use that fact as tool to broaden market for their drugs to “disease promotion”. Pharmaceutical companies do it through “sponsoring and producing material for general practitioners (GPs)” and other doctors by including educational material with symptoms and possible treatment in waiting rooms, also by providing those “educational materials” for parents and teachers through funding parent support groups. To support idea of non-efficiency of antidepressants, but about successful marketing, here are some results about fluoxetine study. Emslie et al. (2002) in their study they created two groups of children, who were treated by fluoxetine and placebo. By the end of research, results for two groups were similar. Thus, for exact this popular drug it is clear that this is product of successful marketing.

However, it will be wrong to say, that antidepressants are only good marketing and do not have any medical and ethical effort, because it definitely changes live of people with real mental health problems, but it reveals some questions. Are all antidepressants helpful or it is product of marketing and globalisation? Why the rates of antidepressants in developing and developed countries are significantly different?

In the world of global changes people play main role, only one hundred years ago many things were impossible. Nowadays, our present life looks like fantastic future from sci-fi books of 50 - 60s’, especially in medicine. People now use technologies to “update” their body, life and even future. Science walking forward by enormous steps to make peoples live easy and affordable. However, there are a range of disadvantages of global progress in different areas of our life and sometimes “tools”, called to improve life can easily destruct positive aspects of it. This essay shows some parallel sequences between obesity, depression and marketing.

Firstly, here are some facts underlying globalisation of fast food, which leads to obesity, especially among children, because of their vulnerability of fast food marketing and promotion. Enormous amount of children, particularly in western countries suffer from high BMI rate, that in future can rise unpleasant results including mental and physical health. Due to psychological features, children more vulnerable to bullying at schools or among peers. Moreover, fashion industry dictates own stereotypes of beauty. Those factors reflect on children mental health by depression appearance. Depression itself could be called as a global epidemic sequence of globalisation and again it hits children at first. More and more children given diagnosis depression around the world. It is turns to second parallel in this essay – antidepressants treatment. It is another global industry, which is called to help people with mental health issue. However, there are some disadvantages of it, only last few decades’ antidepressants prescriptions have doubled in rates and the problem is that patients became addictive. Moreover, some research show inefficiency of popular antidepressants, although it is medical treatment given by doctors. Due to effective marketing tools pharmaceutical industry today became more commercial than helpful. Same with fast food marketing pharmaceutical industry also use marketing through psychological pressure on

parents, teachers and doctors. If in fast food case marketing directed on children, in pharmaceutical company it in some way “blames” caregivers and society by trying “help” to reduce amount of problems caused by fast food sequences, in particular depression. Also, another factor of commercial side of these industries, that both of them have different respond in developing and developed countries. It is very narrow relation, obesity-depression-marketing, but it is one of the closely related sequences of those kinds of commercial relationships in global mental health context. I believe, that this essay shows these relationships in diametrically different areas of our life, which are finally merge into one of the main humanity problems today – depression, especially child depression.

No matter where, no matter who - everyone has rights to be a full member of society.

References

Madowitz, J., Knatz, S., Maginot, T., Crow, S.J., Boutelle, K.N (2012). Teasing, depression and unhealthy weight control behaviour in obese children. *Pediatric obesity*, 7(6), 446-452.

McAlister, A.R. and Conwell, T.B. (2010). Children’s brand symbolism understanding. Links to the theory of mind and executive functioning. *Psychology and marketing*, 27(3), 203-228.

McClure, A.C, Tanski, S.E., Gilbert-Diamond, D., Adachi- Mejia, A.M., Zhigang, L., Sargent, J.D. (2013). Receptivity to television fast-food restaurant marketing and obesity among U.S. Youth. *American journal of preventive medicine*, 45(5), 560-568.

Mennella, J.A. (2014). Ontogeny of taste preferences: basic biology and implications for health. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 99(3):70, 4-11.

Mills, C. (2014). Making mental health a reality for all. In: Mills, C. *Decolonizing global mental health*. London and New York, Routledge Taylor and Francis Group. p.21-23.

Mintzes, B. (2002). Direct to consumer advertising is medicalising normal human experience. *BMJ*, 324, 908-911

Morton, J. (2001). *Color, Voodoo for E-commerce*, Hololulu: Colorcom.

Strauss, R.S (2000). Childhood obesity and self-esteem. *Pediatrics*, 105(1), 1-5.

Timimi, S. (2002). *Pathological child psychiatry and the medicalization of childhood*. Brunner-Routledge.

Timimi, S. (2008). Child psychiatry and its relationship with the pharmaceutical industry: theoretical and practical issues. *Advances in psychiatric treatment*, 14, 3-9.

Ueda, P., Tong, L., Viedma, C., Chandy, C.J., Marrone, G., Simon, A, et al. (2012). Food marketing towards children. Brand logo recognition, food-related behaviour and BMI among 3-13-year-olds in a South Indian town. *PLOS ONE*, 7(10), e47000. doi: 10.1371/journal.pone.0047000.

Vignali, C. (2001). McDonald’s: “think global, act local” – the marketing mix. *British food journal*, 103(2), 97-111.

World Health Organization (2001). *Mental health: new understanding, new hope*. Geneva, World Health Organisation.

World Health Organization (2005). *Child and adolescent mental health policies and plans*. Geneva, World Health Organization.

World Health Organization (2009). *Population-based prevention strategies for childhood obesity. Report of a WHO forum and technical meeting*. Geneva, World Health Organisation.

World Health Organization (2012). *Prioritizing areas for action in the field of population-based prevention of childhood obesity*. Geneva, World Health Organization.

TO THE QUESTION OF THE ORGANIZATION OF THE INCLUSIVE EDUCATIONAL PROCESS OF STUDENTS WITH DISABILITIES IN KAZAKHSTAN

Kopzhasarova U.I., Abdresheva M.K.

The problem of organizing inclusive educational process for students with limited vision to date is of particular relevance. The government of the Republic of Kazakhstan, regional bodies create normative-legal, material and technical basis for its decision, the special program of adaptation of pupils with limited vision in the socio-cultural educational sphere [1, p. 12]. Includes not only the creation of distance learning that is actively used in the secondary education system, but also a valid inclusion (in accordance with the concept of "inclusion") of students in actual, not virtual class attendance, completing all forms of academic work, participation in informative, educational events. It is clear that this level of containment involves extensive training not only space educational institutions, allowing the free movement of pupils with limited vision, but also the adaptation of educational programs of educational disciplines, the training of teachers for work with this category of students, formation of tolerant attitude of the student body to students with limited vision. Experience teaching in a school with inclusive classes evidence of difficulties in organizing inclusive educational process for students with limited vision. The field of research and teaching interests is the area of tiflopedagogics specializing in disorders of the visual apparatus. The authors conducted experimental classes in inclusive class of school №27 of the city of Karaganda . As part of the class attended by the student with limited vision. Problems faced:

-difficulties in visual perception of video and presentation material with screen computer Board;

-difficulties in the execution of written forms of control.

Monitoring of the learning process, conversation, interviews allow us to conclude that the development of educational material takes place at the hearing, accordingly, the quality of lessons does not always meet the requirements to the competencies of the discipline. The results of discussions and interviews show that the student is not particularly owns the most basic information about the technical means which contribute to the more effective development of academic disciplines. For making presentations, project work in the disciplines a program of speech access JAWS (an abbreviation which stands for Job Access With Speech "to access the actions through speech") that will read aloud any text on the screen, allows you to unrestricted use the keyboard to create scripts that can change the size, the type of information and other acts familiar to the sighted user. Program for reading books Max-the Reader completes the JAWS, allows you to not only listen to electronic books using speech synthesizers, but is also a guide to the keyboard, modes of learning the key functions, helps you to edit text, work with files, translate the text files of books in mp3 format. All actions are fully voiced without any screen access [2,p. 14]. Thus, it was necessary to develop an individual program of learning in accordance with the special educational needs of students with limited vision, using the software and technical base.

Interesting experience of U.S. institutions in the technology of organization of inclusive education process on the basis of monitoring of six American universities, which leads Zhavoronkov R. N [3, p. 194]. All universities created departments for the Affairs of people with special needs in education, consisting of permanent and temporary employees. First carry out the assistance and support of students with special needs at all stages of learning, including the adaptation of examinations and use of assistive technologies, the second – Surdo-interpreters, readers, scribes, and so forth – are employed during the school year as needed and usually quit after the summer exams [4,p. 196]. Main directions of activity of divisions on Affairs of people with special needs:

1) adaptation in the learning process and exams; 2) tutoring services (additional activities for the development of items), and professional services for training (developing the skills of writing, reading, taking tests, and so on); 3) note-taking or audio recording of lectures, provision of assistants for the written and laboratory work; 4) provision of experts to the classroom or held by the University activities: sign language interpreters, audio books, print materials in Braille or large print, assistive technologies (special software and special equipment); 5) teaching the blind orientation on campus, ensuring physical accessibility for people with special needs of buildings and structures of the University, the allocation of places in Parking lots for personal vehicles of

people with disabilities, organization of transportation of students with special needs in education between the objects of the University [5, p. 4].

The school organizes extra classes for students with special needs: groups of mutual support, classes on adaptive physical training necessary for employment training (e.g., skills training, successfully pass an interview when applying for a job). A set of special conditions for each student with limited vision is strictly individual and is determined on the basis of their disability and the purpose of its study in the University [6, p. 2].

The field of inclusive education for a long period carried a rhetorical issue: how people with disabilities in cases where the affected intellect, psyche, thought processes, can obtain a secondary, and especially higher education in the total mass of students. From experience of cooperation with the special correctional boarding schools can be noted that really difficult to imagine graduates, especially those with mental disabilities (mental retardation) or mental retardation accompanied by specific behavior, perception of others in mainstream schools. After researching the problem it became clear: when the issue of inclusion of a child with disabilities into the educational environment of regular schools, psychological-pedagogical Commission carefully considers the psycho-physical characteristics of a potential learner, the possibility of its adaptation in the socio-cultural environment. The thesis of the "unlimited possibilities" for students with special educational needs is not a myth. On the one hand, students with disabilities have a powerful inner potential, will to successful adaptation in society, moving away from the position of "dependency" to the status of a socially significant individual, able to professionally and efficiently develop, to be a progressive part of society. On the other hand, students without disabilities, watching the efforts of their colleagues with special educational needs, their willpower, perseverance, potential, will have additional incentive to the development of competencies and at the same time with dignity, equivalent to treat people with disabilities. We believe that this is the aim set by the government of the Republic of Kazakhstan: people with disabilities should not be isolated from society, but are included and claimed as equal citizens [7].

Returning to the topic of inclusive educational process in educational institutions, we consider it necessary to mention educational and cultural institutions, which can provide information, technical, methodical, Advisory help to students and teachers in resolving issues that arise in the educational process.

Cultural institutions, which can provide real assistance to schools in organizing inclusive educational process, primarily special libraries, which can offer:

- teplotehnologicheskikh database that allows using special hardware and software to tailor information available to blind and visually impaired forms;

- Advisory assistance in the development of special programs which are installed on personal computers allows the user to carry out educational, professional, cultural and other types of socialization according to the principle of equal opportunities;

- methodological support: methodological literature for work with blind and visually impaired categories (allowance for rehabilitation, education, training); organization of joint conferences (including webinars), scientific-practical seminars, round tables on problems of adaptation of blind and visually impaired students in the socio-cultural environment; the resources of the library site, created by the principle of equal opportunity, "design for all", which fully meets the basic requirements of Internet resources for people with impaired vision: accessibility, user orientation, efficiency [8, p. 22].

Thus, for the successful organization of the inclusive educational process, it is necessary to use the experience of other institutions of a similar type; to develop cooperation with the special correctional institutions of secondary education and whose graduates are potential students of universities; cooperation with the special libraries, and cultural centers that can offer assistance in the adaptation of students with development disabilities learning in higher education, as well as with University teachers in developing individualized educational programs that meet specific needs in the education of students.

Literature

1. S. V. Alekhina Education through the lens of inclusion. – M., 2013. – S. 12.
2. Nevidimova E. E. care for persons with disabilities in the municipal libraries: the reality of new features: method. the manual / spec. b-ka for the blind; – Rostov n/D, 2013 – p. 14.
3. Zhavoronkov R.N. Technology of higher inclusive education of persons with disabilities used in the United States of America // Another child: SB. TEZ. the participants of the Second all-Russia. scientific.-pract. Conf. in psychology of development. – Moscow: msupe, 2009. – P. 194.
4. Zhavoronkov R.N. Technology of higher inclusive education of persons with disabilities used in the United States of America // Another child: SB. TEZ. the participants of the Second all-Russia. scientific.-pract. Conf. in psychology of development. – Moscow: msupe, 2009. – P. 196
5. The concept of inclusive education in the Republic of Kazakhstan
6. The concept of inclusive education in 27 schools in the city of Karaganda
7. The website GSU boarding school № 1 for children with limited vision
8. Chuprikova T. A. Special schools as support centres in the system of inclusive education. – Rostov n/D., 2013. – S. 22.

USING THE AUDIO-VISUAL METHODS IN LEARNING ENGLISH LANGUAGE

Syzdykova A.K., Shoyenbayeva S.S.

Karaganda college of actual education “Bolashak”

Nowadays we understand the importance of English, both on the world stage and in Kazakhstan. We can not deny the need for English among the citizens of Kazakhstan, especially among young people. In the end, the ratio of people who have a basic knowledge of English depends on the knowledge obtained at college.

In this thesis, we offer an audiovisual method in teaching English as one of the effective methods for mastering the English language.

In modern methods of teaching foreign languages, one of the central places is the so-called audio-visual method. It is widely spread now in many countries not only in inpatient educational institutions (schools, lyceums, colleges universities), but also in a large network of different courses. The use of the audio-visual method is due to the widespread introduction of modern technical means into the pedagogical process and the apparent effectiveness of this method, especially in the classrooms where teaching foreign languages pursues purely utilitarian goals. However, the wide use of all kinds of technical means and training programs without a clear differentiation in the composition of students leads to the fact that this method has become global not only by name, but also by the mass nature of its application.

For successful learning it is important that in the process of perception involved as many types of perception. The first place in terms of significance and effectiveness in the use of audiovisual training aids are combined visual-auditory types of perception, followed by visual and, finally, auditory.

No one doubts the fact that the acquisition of knowledge is particularly in need of living contemplation, in observation. Audiovisual tools successfully solve this problem. They introduce into the classroom, to the lesson, the actual material reflecting the real world around nature, life, science. They turn the language from abstraction into a living medium of communication. They give not only the teacher, but also the students the opportunity to create and fantasize, to model mutual communication in the lesson, making it active and interesting.

Electronic media, such as a computer and an interactive whiteboard, are now becoming increasingly important in the teaching and education of students. The use of video is very effective in the formation of a communicative culture of students. The video materials not only present students with live speech of native speakers, but also immerse them in a situation in which they get

acquainted with the language of facial expressions and gestures, the style of relationships and the realities of the country of the language being studied [1].

The video in the lesson represents the language in a living context. It connects the lesson with the real world and shows the language in action. This is a learning tool that enriches the materials already available in the teacher's arsenal. The video, among other things, can help overcome the language cultural barrier when learning a language.

A simple fact: a student will never learn to understand English speech unless he perseveres in training. He needs to listen, as native speakers say, and he needs to learn to understand them. If he dreams of owning English as his own, there is simply no choice.

The method Video-English is based on this principle - to listen and understand. The student learns from the constantly updated database of video clips pronounced by native speakers - in interviews, news releases, speeches, short excerpts from films. When conducting video lessons, it is necessary to observe the basic approaches and principles of their conduct, in particular, the criteria for selecting materials for the video lesson.

1. Video materials can be divided into the following groups:

- production training videos; - musical and promotional video clips;
- full-length feature films and television series;
- additional materials accompanying feature films on DVD, including advertising trailers;
- video recordings of various performances;
- video programs for studying certain aspects of the language [2].

2. Requirements for language:

a) the language must be up-to-date, in accordance with the requirements and norms of the literary language, from those areas most often encountered by the learner (however, in many cases this choice is determined by the lesson's task);

b) it is necessary to have natural pauses between statements;

c) jargon expressions and exclamations should be sufficiently short and not too difficult to understand;

d) the text should not be overloaded with new words, expressions and unfamiliar gestures [3].

The plan for the video tutorial includes the following steps:

1. Preparation (Before viewing)

a) a preliminary discussion is held, during which the vocabulary is repeated, close to the subject matter of the film, and the students' interest in the topic is stimulated;

b) creative work, during which you can give students the opportunity to offer film titles themselves, use problem situations related to the topic under discussion. You can ask students to make predictions about what the video story will be;

c) work with new vocabulary, during which students are given new words on this topic.

2. View

At viewing it is possible to carry out following kinds of works:

a) checking the predictions made by the students before they are viewed;

b) information search. After the first viewing, students are offered exercises to find information, and the plot is viewed again, by segments or entirely, depending on the level of the class and the objectives of the lesson;

c) work with a separate segment. This stage of work provides the greatest opportunities for the formation of elements of a communicative culture. In addition, at this stage, the basic skills of deciphering the text are tested, which is an important aspect of listening. Students view a particular segment of the video story and perform one or more of the exercises described below.

Sometimes you can remove the image so that only the sound remains. The plot is played in parts and students are asked questions, who said where the action was, what the heroes did, where they went, what they talked about, etc. When they have collected all possible information, they look again, already with the image and check their interpretation.

3. After viewing.

At this stage of the video tutorial, students can be offered the following tasks:

1. Tests on a complete understanding of the content seen the movie (answers to questions on the content of the proposed statements to choose right and wrong in relation to the content of the film, to offer students a summary of the text with errors and ask pupils to find and fix the discrepancies.)

2. Creative tasks, echoing the content of the scanned film. (to make a mini-project on this topic, write a letter to an English friend on the topic, etc.) [4].

The use of video is a unique means of teaching English at all stages of language learning at college. The effectiveness of the use of video materials in English classes was proved by our students in practice. During the pedagogical practice in secondary school in 6 "B" class, we widely used video materials for calendar-and-mathematical planning for 6 classes. The video materials we selected consist of videos on various topics.

During the session, the video materials served as a visual aid and addition to the basic textbook for the sixth grades.

Video materials were used both at the stage of introducing new lexical units, and on fixing vocabulary on the topic and grammatical structures of The Past Simple Passive, Modal verb, To be going to, Past Simple Regular. Irregular verbs, Preposition of transport, Future Simple Comparative and Superlative Adjectives, Present Perfect Tense.

When studying the topic "Secondary Education", we watched the video Secondary Education in UK. Viewing this video not only broadened the knowledge of students about education in Britain but also developed listening skills. After viewing, an exercise was proposed that contained correct and false suggestions. The duration of this video was 7 minutes, where there were also interviews of the students themselves, they told the pros and cons of education in Britain. All this aroused interest among the students, also for more exact understanding of the video were with English subtitles. At each lesson we distributed words that will be found in the video of the next lesson. Therefore, while watching the video, many students did not have problems with understanding the video, they even after viewing could in English tell the main meaning of the video and moreover during the exercise they did not have problems with understanding and translation.

We also used many other videos for each topic, we tried to find those video materials that corresponded to the theme and grammar of the lesson. We prepared exercises in the form of handouts for each video. Most of the videos had materials that contribute to the development of regional knowledge.

In conclusion, one can say that the undoubtedly the best result can be achieved through the use of audiovisual sources, and, first of all, through video materials. To understand the specific behavior of native speakers, you need to see them, as well as the environment in which the act of communication takes place (shop, metro, airport, classroom, theater, etc.). The fact is that the specifics of the situation has a significant effect on the behavior of the communicating people. In addition, the video allows you to get acquainted with the characteristics of the country and people's lives in it. The use of video promotes the formation of phonemic hearing learners, a better understanding of the perceived material and stronger its memorization, imitation inclusion mechanism, improve the emotional attitude of students to the perceived educational material, activating the visual, auditory and speech motor analyzer systems trainee in the perception of speech from the video. Therefore, all possible applications of audiovisual sources should be used.

Also with the development of technology there are many audiovisual aids, which allows us to widely use the audiovisual method in teaching.

The list of the used literature:

1. Azimov, E.G. Internet materials at English lessons / E.G.Azimov // Foreign languages at school. - 2001. - №6. - P. 19-21.

2. Barmenkova, O.I. Video work in the system of teaching foreign speech / O.I. Barmenkova // Foreign languages at school. - 1999. - № 3. - P. 20-25.

3. Verisokin, Yu.I. Video films as a means of motivating students in teaching foreign languages / Yu.I. Verisokin // Foreign languages at school. - 2003. - №5. - P. 31-35.

БАЛА МІНЕЗІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ТӘРБИЕНІҢ МАҢЫЗЫ

Белгібаева Г.Қ., Мұратқызы П.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

Қазақстандағы білім беру жүйесіндегі бүгінгі күн талабы – білім, білік, дағдыларды меңгертумен қатар, бала бойына мінез-құлықты дұрыс қалыптастыру арқылы оның жеке тұлға ретінде жан-жақты үйлесімді дамуына, өз пікірі мен ойын ашық жеткізе білуіне, шығармашылық қабілетін толық жүзеге асыруына ықпал ете отырып, өз халқының білімді ұрпағын қалыптастыруға жағдай жасау. Қазақстан Республикасының білім беруді және ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасында білім берудің басты міндеті баланың мінез-құлқын дұрыс қалыптастыру болып табылатындығы атап айтылған [1].

Ұлы Абай атамыз айтқан екен: «... адамның мінезін өзгертуге болмайды деген адамның тілін кесер едім» – деп, ендеше қай балада болмасын мінездің жақсы жақтарын қалыптастыруға болады. Оқуда, еңбекте табысты болу, адамдармен жақсы қарым-қатынас орнату – бұл барлық баланың қолынан келетін іс екенін бәріміз білеміз. Ал бұл өз кезегінде баланың барлық ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, ата-ананың тәрбие үдерісін және оның өмірін дұрыс ұйымдастыра білу іскерлігіне тікелей байланысты болмақ.

Мінез жеке адамның өзіне тән қылық әрекетінде, тіл қатынасында тұрақты қалыптасатын дара ерекшеліктерінің жиынтығы. Мінез негізінде жеке адамның моральдық – еріктік қасиеттері жатады. Мінез адам бойында туа пайда болмаса да, нерв жүйесінің тітіркенуі, адамның табиғи жаратылысы, тәрбие үдерісіндегі ерекшеліктер арқылы қалыптасатыны байқалады. Мінез адамның өзі үшін ғана емес, қоғам үшін де қажет.

Адам мінезінің қалыптасуы қоғамдық болмыспен, әлеуметтік ортамен (мектеп, балалар мекемелері, оқу, өндіріс ұжымы, қоғамдық ұйымдар, т. б.) тығыз байланысты. Осы айтылғандар мінездің дамуы үшін шешуші роль атқарады. Мінез өзгермейтін тума қасиет емес, ол өмір бойы дамып, жетіліп, қалыптасады. Мәселен, ешбір бала туысынан еңбек сүйгіш не жалқау, тәртіпті, не ұстамсыз болып тумайды. Оның мінезі, ұзақ жылғы өмір сүру барысында, өмірдің сан алуан ағымына қарай тәрбие үдерісінің ықпалымен өзгеріске түсіп отырады. Адамның сыртқы ортамен жасайтын қарым-қатынасы белсенді әрекет болып табылады. Мінез-құлықты сөз жүзінде емес, іс жүзінде жүзеге асыруға болады. Адамның нақтылы іс-әрекеті оның мінез бітістері қалыптасуында шешуші рөл атқарады [2].

Мектепке дейінгі балалық шақтың жас кезеңдік және психологиялық ерекшеліктерімен қатар, оның өзіне ғана тән жеке даралық қасиеттері де болады, яғни олардың әрқайсысы қайталанбайтын даралық. Әр бала өзінің мінез-құлқын басқару тәсілімен, сыртқы әлеммен байланыс орнату іскерлігімен, эмоциялық көңіл-күйін көрсете білу қабілетімен ерекшеленеді.

И.П.Павлов адамның мінез бітістерін жоғары нерв қызметінің тума типтермен өмір сүру барысында қалыптасатын уақытша нерв байланысының өзіндік «құйындысы» деп түсіндірді. Ол дегеніміз «адамның мінез құлқының бейнесі нерв жүйесінің туа біткен қасиеттеріне ғана байланысты емес, организмнің жеке өмір сүру барысында болатын ықпалдарға тәрбие, үйрету жұмыстарына да байланысты. Сондай-ақ, екінші белгі беру жүйесі де ықпал етеді».

Отбасы – адам баласының дүниеге келгенінде есігін айқара ашып енетін үйі, өсіп, ер жететін, тәрбие алатын аса қажетті әрі қасиетті алтын бесігі. Адамзат ұрпағына отбасы

беретін аса құнды ықпал мен әсерді өмірдегі басқа еш нәрсенің күшімен салыстыруға болмайды. Балаға ата-ана тәрбиесінің орнын еш нәрсе толтыра алмайды. Бала отбасы жағдайында өмірдегі әр түрлі жағдайларда өзін қалай ұстауды үйренеді, адамгершілік әліппесін: кішіпейіл болу, ізеттілік, сыйластық, үлкендермен және кішілермен қандай қарым-қатынаста болу сияқты, аса құнды тәжірибе жинақтайды және оны меңгереді. Сондықтан, баланың мінез-құлқының дұрыс қалыптасып, көрініс табуы ең алдымен отбасындағы тәрбиеге байланысты.

Балаларға ең бірінші ата-аналарының көңіл-күйі ықпал жасайды. Егер үлкендер көңілді, жылы жүзді, салмақты болса, бала да соны қабылдайды. Әсіресе, баланың мінез-құлқына отбасындағы эмоциялық атмосфера, үлкендердің қарым-қатынас стилі ерекше әсер етеді. Балалар үнемі үлкендерге қарап әрекет етеді. Балаларда үлкендердің көңіл-күйін танып-білетін ерекше бір қабілет бар және олар оны өзіне тез қабылдап алады және үлкендердің өздеріне деген қарым-қатынасын тез аңғарады.

Егер баланы дұрыс тәрбиелесе, ол мінез-құлық мәдениетінің қарапайым ережелерін білетін болады. Бала тентек қылық көрсетсе, оған дәрекілікпен тиым салмай, әдеппен тоқтату керек. Жақсы болуға талпыну барлық балаға тән. Бала өзінің жақсы екендігіне сенеді. Ал үлкен адам оның осы сенімін қолдауы керек, сенім адамның көңілі көтерілуіне әсер етеді. Үлкен адамнан өз әрекеттеріне тиесілі бағаны есту – бала үшін аса пайдалы болмақ. Баланың дұрыс жасаған қылықтарын (тәртіпті ұл немесе жақсы аға, нағыз дос, жақсы көмекші, әдепті және т.б.) дұрыс бағалап, қолдасақ, онда «мен жақсымын» ұғымы ол үшін маңызды болады.

Үйреншікті іс-әрекеттің бір тәсілі – еліктеу, сондай болсам екен деп ниет білдіру. Бала өзіне ұнаған адамның қимыл-қозғалысына, іс-әрекетіне еліктейтін болса, онда сол кісінің бала мінезіне, ішкі жан дүниесіне әсерін тигізіп, мінез ерекшеліктерінің жақсы жақтарын қалыптастыруға ықпал еткені. Адам мінезіне еліктеу оның іс-әрекетіндегі үлгілі жағы болса ғана пайдаға асады [3].

Кішкентай балалар еліктеуге бейім келеді. Бала өзін қоршаған ортаның тіліменсөйлейді – олардың ойын айтады, қимыл-қозғалыстарын қайталайды, олардың қылықтарына еліктейді. Әсіресе, бұл балалар ойынынан айқын көрінеді. Егер бала үлкендердің іс-әрекетінен үлгілі мінез-құлықты көріп еліктесе, онда бұл оны оңды тәрбиелеуге көмектеседі. Баланың бұл ерекшелігі үнемі жағымсыз жағдайдың себебі бола бермейді, бірақ ол бір нәрсеге аса сенімді: үлкендер не істесе де бәрі жақсы. Еліктеудің арқасында бала тез есейгісі келеді.

Педагог К.Д.Ушинский бала мінезінің дамуы мен қалыптасуын жаңа отырғызылып, көктей бастаған ағаш көшетімен салыстырып, көктеп келе жатқан ағашқа тырнақ дағымен із салса, ол өсе келе шорланып, буынданып кетеді дейді. Сондықтан, бала мінезін тәрбиелу – әрі нәзік, әрі игі мақсатты іс. Адамның мінезі – оның бүкіл өмір бойғы іс-әрекеттері мен қылықтарына, өзін-өзі тәрбиелеуіне байланысты қалыптасып отыратын психологиялық даралық қасиет.

Екі және үш жастағы баланың қырсықтығы табиғи қажеттілігі (су ішкісі келеді, тамақ ішкісі келеді, ұйықтағысы келеді) қанағаттандырылмағанда, қолайсыздықты сезінгенде (суық, ыстық, аяқ киімі тар, киімі кең және т.б.) көрініс береді. Бірақ мұны қырсықтық деп түсінбеу керек, ересектер балаға қолайсыз жағдайды жойса болғаны, бәрі орнына келеді. Егер мұндай кезде балаға дауыс көтерсек, бұл қырсықтықтың пайда болуының алғы шарты болады. Көпшілік жағдайда баладағы қырсықтықты жүйке жүйесіндегі ауытқумен байланыстырады (невроз). Бала тек қана айғайлап жыламаумен шектелмей, қолындағы ойыншықтарын үлкендерге қарай лақтырғанда, оны расында да күйгелектік, ашуланшақтық деп қабылдаймыз. Мұндай кезде баланы дәрігерге көрсету керек. Бала қырсықтығының ашық көрінуі – бұл баланың өз дегеніне жету жолы.

Балалар қырсық, қыңыр болып тумайды және бұл балалардың жасына тән ерекшеліктер де емес. Мұны мінезбен ғана түсіндіруге болмайды, себебі, жоғарыда айтқанымыздай, мінез

бала бойына туа берілмейді, ол адамның бүкіл өмірі барысында қалыптасады. Қырсық бала теріс тәрбиеден қалыптасады.

Табандылықты кейде қырсықтықпен шатастырамыз. Бұлар баланың іс-әрекеттеріндеаса ұқсас. Бірақ, оларды шатастыруға болмайды, қырсықтық – баланың мінез-құлқының жағымсыз жағы. Табандылық – ойлаған мақсатына жетудің тәсілі. Бұл – жақсы қасиет, ата-ана оны білуі керек. Баланың бастаған ісін қалай болғанда да аяқтауына мүмкіндік беру керек, олай етпегенде, ондағы мақсаттылық өшіп қалуы әбден мүмкін.

Қырсықтық – шектен тыс ерке балаларға тән қылық. Ол үлкен адам балаларға үнемі «бүйтпе», «олай істеме» және тағы басқа тиым сөздерді жиі қолданғанда көрініс береді. Бұл жағдайдағы баланың қырсықтығы – оған деген теріс қарым-қатынастың нәтижесі, яғни шамадан тыс «тәрбиелік шаралардан» өзін қорғау тәрізді көрінеді.

Баланың абырой, намыс сезімін дамытуда, оны әрекетіне орай көтермелеудің маңызы айтарлықтай. «Сен үлкен болдың» деген жылы сөз балалардың жағымды қылықтарын көрсетуіне мүмкіндік береді, белсенді әрекеттерін күшейте түседі. «Мен үлкенмін», яғни мен бәрін білемін, істей аламын. «Мен үлкенмін», яғни кішкентайларға, үлкендерге көмектесуім керек. «Мен үлкенмін», яғни мен күштімін, әлсіздерге көмектесуім керек. «Мен үлкенмін», яғни кішкентайларға үлгімін. Осылай балаға жылы сөйлей отырып, оны тәрбиелеу үлкен жетістікке әкеледі [4].

Балалардың мінезін қалыптастыру әдістерін бірнеше топқа бөлуге болады. Осындай әдістердің бірі – баланың санасына әсер ету, яғни сөзбен ұғындыру. Сөзбен ұғындыру арқылы балалардың дүниетанымы мен сенімін, талғамын, жүйелі ойлай алуын қалыптастыру мүмкіндігі зор. Баланың санасына әсер ету арқылы оның бойында түсіну, шыдамдылық таныту, қатесін мойындау және «мен» концепциясы дұрыс қалыптасқандығын көруге болады. Балаларға ертегі кітаптарды оқып беру, тәрбиелік мәні бар мультфильмдер көрсету, газет-журналдардағы ертегі кейіпкерлерінің мінез-құлқына, іс-әрекетіне сипаттама жасап, балалармен бірге талдау, тағы басқа құралдарды пайдаланып отыру – мінез тәрбиесі үшін таптырмайтын құралдар қатарына жатады.

А.С.Макаренконың бала мінезін қалыптастырудағы шеберлігі мен озық әдістерін пайдалана білу әр тәрбиешіден шығармашылық еңбекті талап етеді. Ұжымшылдық сезім төрт-бес жасар балада дами қоймайды. Балалар «біз»деудің орнына «мен» деп айтқанды жақсы көреді. Балаларға «біздікі» деген ұғымды үйретудің өзі тәрбиешінің үлкен шеберлігін қажет етеді. Мұндайда тәрбиеші барлық нәрселердің жалпы жұртқа ортақтығына баса назар аударады. Мәселен, балалардың тұратын үйі, мектеп, емхана, қоғамдық көлік, тағы басқа нәрселер бәрімізге ортақ екендігін айтып түсіндіреді. Балабақша айналасына басқа балалармен бірлесіп гүл егетін болса, енді оны «біздің гүліміз» деп үйрету қажет. Осындай алғашқы тәрбиелік істер қайталана берсе, біртіндеп баланың мінез бітісі қалыптасады. Бала мінезі кертартпа, еркелік, қыңырлық секілді өзімшілдік әдеттерден арылып, көпшіл болуға, ұжымшылдыққа қарай бейімделеді.

Бала мінезін қалыптастыруда оның теріс істері мен қылықтарын дер кезінде көріп, олардың дұрыс еместігін әйгілеп, қажет болса, ретіне қарай оған түрлі жаза қолданып отырған да дұрыс. Жазалаудағы негізгі мақсат – теріс жолға түскен баланы қайтадан жақсы қасиеттерге тәрбиелеу. Бұл әдістің маңызы да осында. Жазалауды да мадақтау сияқты ептілікпен, ерекше байсалдылықпен қолдану қажет. Ересек топ балалары өздерінің тәртіпсіз істерінен ұялатын, жапа шегіп, қапаланатын дәрежеге жете бастайды. Мұндайда кінәсі үшін әділ жазалау оны қатты ойландырып, мінез-құлқын өзгертуге себепші болады. Бала тек кінәсіне сәйкес жазаланғанда жоғарыда айтылған көңіл-күйлерді басынан кешіреді. Бала орынсыз жазғырылса, бұл оның мінез тәрбиесіне кері әсер етеді. Егер осындай жағдай қайталана берсе, ол қоғамнан түңіліп, әділеттік, шындық деген ұғымдарға жөнді мән бермейді [5].

Балалардың мінез бітістерінің қалыптасуында дене шынықтыру жаттығулары мен тұрақты күнережесінің де тигізетін пайдасы мол. Дене шынықтыру жаттығулары балаларды ерлік пен батылдыққа, табандылық пен өз күштеріне сене білуге тәрбиелейді. Жүзу, жүгіру,

жарысу, секіру, жаяу жүру, тағы басқалары балалардың мақсатқа ұмтылушылығын, жүректілігін, шыдамдылығын, өзін-өзі меңгере алу қабілетін, бір сөзбен айтқанда, дене күшіне түсетін барлық қиыншылықтарды жеңе білу шеберлігін қалыптастырады және аса қиын жағдайларда да шыдамдылық көрсетуге, төзе білуге машықтандырады.

Ойымызды қорытындылай келе айтпағымыз, «Мінез – жанның айнасы» болса, бойымыздағы мінезді қалыптастырудың қайнар көзі, түп төркіні отбасындағы тәрбиеде жатыр. Адамдар әдетте сырт көзге әдемі көрініп, жат қылық пен қыңыр мінезін іште сақтайды. Адамның жақсы адам екендігін көрсететін мінез. Сондықтан, болашақ ұрпақтың жақсы болып өсуіне ең бірінші мінездің дұрыс қалыптасып, бала бойында көрініс табуы және оны қалыптастыратын тұлғаның біліктілігі мен шеберлігі үлкен маңызға ие. Бала мінезін тәрбиелеу мен қалыптастыру тәрбиешінің жаңашылдығы мен шығармашылығын үнемі қажет ететін, қажымай әрекет етпейінше, тиісті нәтиже шықпайтын өте жауапты жұмыс болып табылады. Тұлға өзін тәрбиелеген сайын мінезі мен мәдениет деңгейі, яғни қоғамнан алатын бағасы жоғарылай түседі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. ҚР білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.- Астана, №20, 2016.
2. Сәбет Бап-Баба. Жалпы психология. Алматы, 2003.
3. Жарықбаев Қ. Жан тану негіздері. Алматы, 2002.
4. Айбалов Н. Бала мінезінің қалыптасуы және оны тәрбиелеу. Алматы, 2001.
5. Жұманбаева Қ. // Жаңа әдіс-тәсілдермен баланың мінезін қалыптастыру. / Бастауыш мектеп.- №4, 2003.

АТА-АНАЛАРМЕН БІРІККЕН ЖҮЙЕЛІ ЖҰМЫС БАҒЫТТАРЫ

Сарбасова А. А.

№16 «Алтынай» балабақшасы КМҚК Қарағанды қаласы

Қазіргі заман талабына сай оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыру, әр баланы қайталанбас жеке тұлға ретінде қабылдап, оның жан-жақты дамуын зерттей отырып, оқытып-тәрбиелеу сол баланы ата-анасының қатысуынсыз іске аспайтындығы бәрімізге мәлім. Осындай күрделі, жауапкершілігі мол міндеттерді іске асыруда ата-аналардың рөлі зор. Бала алғашқы тәрбие негізін отбасынан алады. Отбасы ұлттық тәрбие себуші субстанция. Осыған орай ата-аналармен біріккен жұмыс мынадай негізгі ұстанымдармен құрылады: бірлік; жүйелілік, әр балаға және әр отбасына жекелей тұрғыдан қарау, ата-аналардың бір-біріне сенімі мен өзара көмегі.

Ата-аналармен топтық жиналыстар өткізу.

Мақсаты: Топтық әлеуметтік жағдайымен таныстыра отырып, бала дамуына байланысты заттық – дамытушы ортаны құруға атсалысуға жұмылдыру. Топ балаларының жетістіктерімен ата-аналарды ақпараттандыру. Сонымен қоса топтық түрлі мәселелерін шешу қарастырылады.

Ата-аналар конференциясы. Конференцияда түрлі жағдаяттарды моделдеу арқылы белгілі бір тақырып бойынша ата-аналарға балабақша-бөбекжайдың тыныс-тіршілігін таныстыруға мүмкіндік туады.

Ата-аналармен дөңгелек үстел. Дөңгелек үстел еркін ашық әңгімелесіге бағытталған. Бұл ата-аналардың ашылып әңгімелесулеріне мүмкіндік береді. Тақырыптар тәрбиешінің қалауымен немесе ата-аналардың сұранысымен талдануы мүмкін.

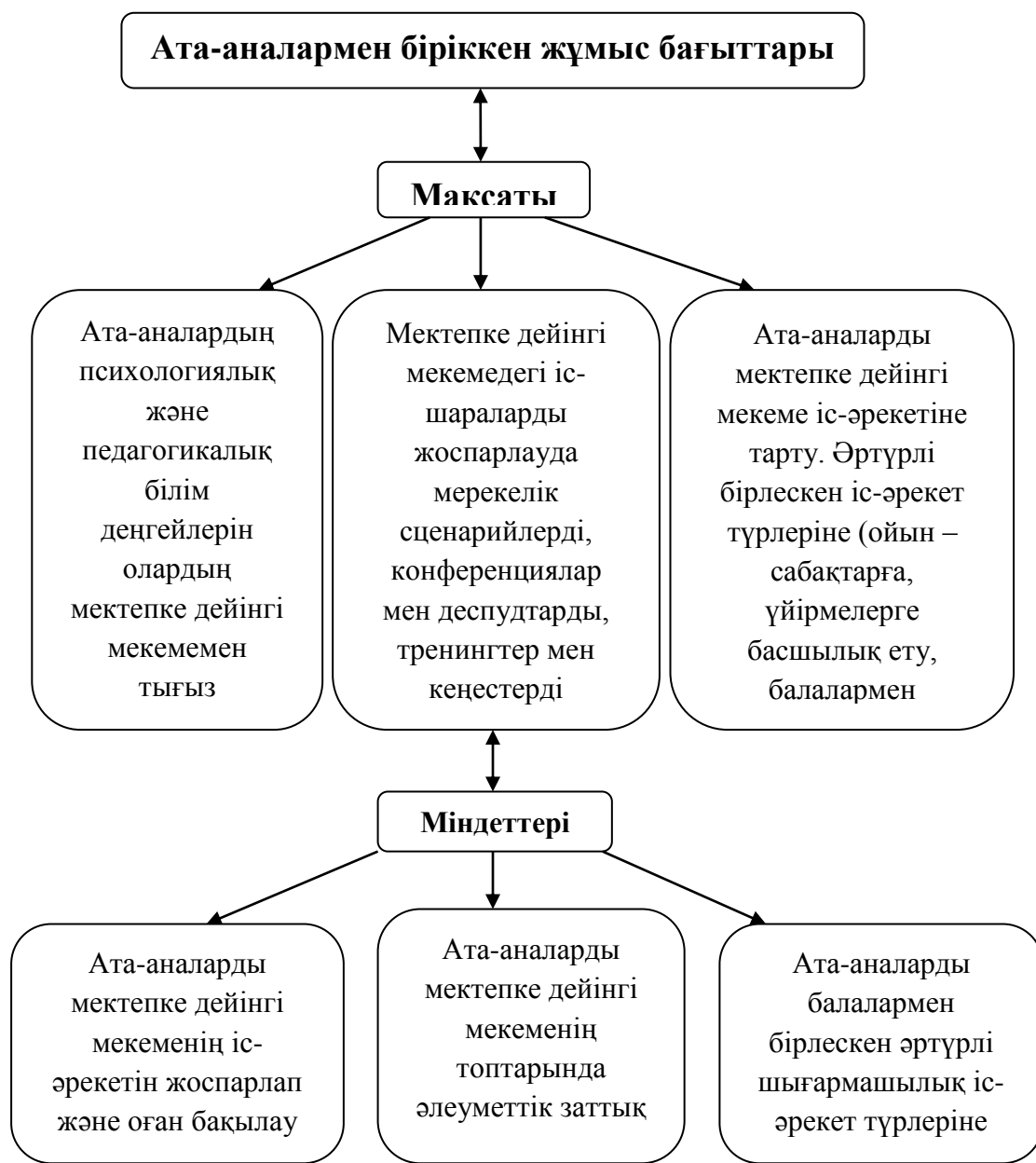
Тренингтер. Ата-аналар мен бала арасындағы жақындықты қалыптастыру. Қарым-қатынастың ерекшеліктерін психологиялық жаттығулар арқылы көрсету.

Педагогикалық әңгімелер кеші. Кеш баланы таңертең балабақша-бөбекжайға әкелгенде және үйге алып қайтқанда тәрбиешінің ата-анамен әңгімелесуінен бастау алады. Тәрбиеші оларға бала тәрбиесіне қатысты бағдар көрсетеді, өз ойын айтып, ата-ана ойын тыңдайды. Бұл әңгімені жалпылай өткізуге де болады.

Көрнекі-насихаттық жұмыстар. Бәрімізге таныс хабарландыру, дәрігер бұрышы, ас мәзірі тағы сол сияқты. Көрнекі ақпараттар ата-аналарға өте шығармашылықпен қараған жөн. Осыған орай мынандай қызықты жұмыстарды жүргізуге болады. «Бз кішкентай болғанда» - ата-аналардың өз балаларының сәби кезі жайындағы қысқаша әңгімелері.

«Мен үйренген нәрсе» - әр баланың жетістігі туралы тәрбиеші тарапынан жасалатын ақпарат; «Бала тілімен» - балалардың тосып айтқан қызықты әңгімелері; «Мен не туралы ойлаймын» - баланың қандай да бір адамға, құбылысқа байланысты айтқан қызықты ойларының жазбасы. Ата-аналармен жүргізілетін қарым-қатынас түрлері: жазбалар, күнделіктер, балалардың қатысуымен және олар жоқ кезде өткізілетін әңгімелер, отбасылық кездесулер. Баланың ой өрісін жан-жақты тәрбиесін дамытуда балабақшаның ата-анаға тигізер көмегі мол.

«Ата-аналармен біріккен жұмыс бағыттары» сызбасына сүйенеді. Осы көрсетілген бағыттарды мақсат-мідеттері төмендегі жұмыс түрлері негізінде жүзеге асырылады. Олар: Ата-аналарды балабақша-бөбекжайымен таныстыру, топтық жиналыстар өткізу. Ата-аналар конйеренциясы, дөнгелек үстел, тренингтер, педагогикалық кеңеске қатыстыру, педагогикалық әңгімелер кеші. Көрнекі – насихаттық жұмыстар. Ата-аналармен жүргізілетін қарым-қатынас түрлері: жазбалар, күнделіктер, балалардың қатысуымен және олар жоқ кезде өткізілетін әңгімелер, отбасылық кездесулер, семинарлар.

Осы жерде тоқтала кететін жайыт, ол жас маманға осы аталған іс-шаралардың бір-бірінен қандай айырмашылық бар және олар іс-әрекетте қаншалықты тиімді екендігін түсіндіре отырып, өз іс – тәжірибесінде еркін қолдана алу дәрежесіне жеткізу. Әрине бір қарағанда аталмыш шаралардың барлығы бір тектес секілді, өйткені сайып келгенде қандай жұмыс түрі болмасын қорытындысында ата-аналарды іс-шараларға қатыстыра отырып, олардың психологиялық-педагогикалық білім деңгейлерін көтеру. Десекте біз педагог-тәрбиешілер жұмыс түрлерінің бір-бірінен несімен ерекшеленетінін білуге міндеттіміз білім-білік деңгейінің жоғарылығын көрсетеді.

Ата-аналарды балабақша-бөбеймен таныстыру. Мұндай таныстыру жұмысы бір рет жыл басында жүргізіледі.

Мақсаты: Ата-аналарды өз балаларының білім және тәрбие алатын ортасымен таныстыру. Яғни, сол ортаның материалдық-техникалық баасымен және оқу-әдістемелік қамтамасыздану дәрежесімен, педагогикалық ұжыммен, қосымша мамандармен таныстыру арқылы олардың оң көзқарастарын қалыптастыру. Достық қарым-қатынас құру.

«Сенім» қарым-қатынас дәптері – ата-аналармен бала тәрбиесінде кездесетін қиыншылықтарды бөлісетін арнайы дәптер. Бұл сұрақтарға ата-аналар да, тәрбиешілер де өз ойларын жазбаша білдіреді. Сонымен қатар ойын – сабақтар мен мерекелік ертіңгілікке арналған балалардың тақпақтары, әндері жазылады. Жұмыстың бұл түрі ата-анамен тығыз және қарым-қатынас жасауға мүмкіндік береді.

Семинарлар. Ата-аналар өздері жеке немесе тәрбиешімен бірлескен түрде белгілі бір тақырып бойынша талқылау жұмыстарын жүргізеді. Басқа да ата-аналарға өз беттерінше мәселені шешу жолдарын тауып, ат салысуларын еркін түрде жүзеге асыра алады. Балаларының қызығушылықтары мен белсенділіктерін ескереді. Отбасындағы өз баласының іс-әрекеті, мәдениеті, тәртібі және әртүрлі проблемаларды көрсететіндей ата-аналар рефлексиясын жүргізу өте қажет. Осы рефлексия нәтижесінде тәжірибе бала тәрбиесіндегі олқылық немесе неге баса назар аудару керектігінен хабардар болып отырады.

Мектеп жасына дейінгі балаларға тәрбие беру ісін жетілдіру отбасы мен балабақшаның жұмысын дамыта және нығайта түсу арқылы жүзеге асады.

Қортындылай келе баланың жеке тұлғасын дамыту бойынша ата-аналармен біріккен жұмысты талдау біз үшін олармен бірге іс-әрекетіміздің қажетті жерлеріне түзетулер мен толықтырулар енгізуге септігін тигізеді деп ойлаймыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әлеуметтану. Оқу құралы. Алматы, 1999.
2. Социология негіздері Алматы, Ана тілі. 1993
3. Жаназарова З.Ж. социология семьи\учебно – методическое пособие\т Алматы, қазақ Университеті, 2001.
4. Биекенов К.Ү, Жаназарова Ж.З. Нұрбекова Ж.А. Отбасымен әлеуметтік жұмыс. Алматы, 2003
5. Қалдыбаева Т, Білім социологиясы. Алматы, 1997.
6. Бала мен балабақша №2 2016

РЕЧЕВАЯ КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА

Граненко Е. В

КГКП № 16 я/с «Алтынай»

Состояние гуманитарного образования в нашей стране, перспективы его обновления делают настоящей задачей повышения и развития языковой культуры нашего общества. В последнее время все чаще говорят о том, что упадок общества и языковой культуры во

многим обусловлен тем, что образование перестает быть частью культуры. Несомненно, культура должна присутствовать в качестве внутренней, опосредующей формы любого акта профессиональной деятельности педагога.

В связи с этим неизмеримо возрастает значение и культуры речи педагога, поэтому насущной проблемой становится подготовка педагога, умеющего пользоваться всеми средствами родного языка в своей речи, обладающего высокой культурой речи.

Образование, являющееся частью и отражением культуры, не может состояться без опоры на культуру личности педагога, но именно личности, так как только личность может воспитать личность. Такого уровня педагог достигает в результате профессиональной подготовки и самообразования с учетом специфики педагогической деятельности. А специфика эта состоит в том, что результат её всегда есть следствие совместной деятельности педагога и воспитанника. Важнейшим фактором этой деятельности является речевое общение, руководить которым должен педагог. В последние годы широко и серьезно заговорили не только о культуре педагогического общения, но и педагогической риторике, которая предполагает следующее: общую культуру речи; владение терминологией преподаваемой области знаний; умение строить монологическую научную речь; организовать профессиональный диалог и управлять им.

Общая культура речи связана с качествами речи, её нормированностью, точностью, выразительностью, чистотой, богатством.

Первый из них - эмоциональная культура, культура чувств, которая представляет собой адекватное реагирование на воздействие окружающего мира, действительности. Второй компонент - культура мышления, связанная с законами построения речи, с употреблением средств и форм выражения, с отбором информации для высказываний. Третий компонент - культура речи, являющаяся объектом изучения языкознания в образовательных учреждениях.

В последнее время всё чаще говорят о культуре речевого общения, предполагающей владение не только вербальными, но и невербальными средствами обмена информацией. Но профессиональная культура речевого общения педагога неполноценна без особого профессионального коммуникативного умения - умения слушать. По мнению Н.М. Щетинина, «...профессиональная болезнь многих педагогов - неумение, даже неспособность слушать другого. Это абсолютизирование себя - одна из причин разобщения с воспитанниками». А разобщение - это уже отсутствие желаемого результата, поэтому приобретение умения слушать является важнейшей задачей, понимать и решать которую должен каждый педагог.

Кроме этого, необходимо учитывать, что человек помнит и воспринимает другого человека чаще по тому, как он на него воздействовал. Память хранит педагога чаще не по тому, что он говорил, читал, рассказывал, а как он это делал. Поэтому надежда сохраниться в памяти детей педагог, который не только имеет *что* сказать, но и знает, *как* это говорить в каждой конкретной ситуации. Способность понимать ситуацию, оценивать её, ориентироваться в ней, управлять ею - это важнейший компонент профессиональной культуры педагога. Реализуются эти способности через тон речи, оправданность использования оценочных суждений, манеру общаться с детьми, отвечать им, через характер мимики, жестов, движений, сопутствующих речи.

Всё это и создает индивидуальный стиль педагога. Таким образом, настоящий педагог - это всегда коммуникативный лидер, который способен привлечь внимание монологом, организовать диалог и вести его в соответствии с нормами национального речевого этикета. Он способен выслушать ребенка и не остаться равнодушным к его проблемам, делая свои занятия средством их разрешения. Педагог должен уметь выходить из нестандартных ситуаций общения, знать, какие слова ожидают от него, чтобы вступить в творческое взаимодействие на основе проявившейся заинтересованности. Однако подобрать эти слова педагогу в настоящее время бывает всё сложнее, т.к. обучающиеся новые поколения говорят на языке, порождённом сложными временами, социальными преобразованиями. Этот язык отличается от языка недавнего времени во всех отношениях, и современный педагог не может не учитывать этого в процессе обучения и общения. Объясняя учебный материал, читая и обсуждая произведения

художественной литературы, он должен помнить, что многие слова сейчас приобрели новые, часто жаргонные значения, которые ближе и понятнее учащимся и вызывают другие ассоциации и ощущения: приколотся, приклеить, снимать, отстегивать, капуста, зелень и т.п. Всё чаще педагога ставят в тупик, вызывают недоумение вопросы о значении слов, казалось бы, простых и понятных ещё совсем недавно.

Поэтому речь педагога, умная и правильная, далеко не всегда усваивается и оседает в умах и сердцах обучающихся, не всегда до них доходит. Возникает тревожное явление: языковой барьер. Но барьеры всегда разъединяют. Что же делать педагогу в этих условиях?

Во-первых, понимать, что этот барьер состоит из нескольких языковых слоёв: иноязычной, жаргонной и вульгарной лексики; во-вторых, выработать тактику в отношении к этим словам и выражениям, в работе с ними. Оскорбительные замечания при этом исключены, однако следует дать понять учащимся, что употребление этих слов или неуместно, или унижает самого говорящего, разрушает отношения. Жаргонный и вульгарный языки надо лишить их романтики. Для этого педагогу необходимо знать эти языки, чтобы понимать то, что говорят учащиеся, а, понимая, обнаруживая компетентность, «играть» некоторыми из них, давая слушать со стороны и комментируя, разрушая притягательность их и заставляя смеяться или испытывать чувство неловкости. При этом необходимо соблюдать осторожность и знать меру. Сам педагог должен быть эталоном поведения, и прежде всего - речевого. Педагог, за кем хочется идти, а не тот, кого тащат за собой. Поможет вести за собой риторическая образованность, которая дает право быть творцом и вдохновителем, актером и режиссером. И педагогическая риторика - волшебная палочка: если её нет, чудо подлинного общения не случится.

Управление общением в педагогическом процессе предполагает овладение педагогом умениями распределять внимание; поддерживать его устойчивость; выбирать по отношению к группе и отдельным детям наиболее подходящий способ поведения и обращения; анализировать поступки воспитанников, видеть за ними мотивы, которыми они руководствуются, определять их поведение в различных ситуациях; создавать опыт эмоциональных переживаний, обеспечивать атмосферу благополучия в коллективе; управлять инициативой в общении, используя для этого богатый арсенал средств, повышающих эффективность взаимодействия.

Установлению обратной связи в процессе общения помогают эмпатийные процессы, возникающие в ходе взаимодействия педагога и воспитанников. Эмоциональная обратная связь достигается через умения по поведению детей улавливать общий психологический настрой группы; чувствовать момент изменения в эмоциональных состояниях учащихся, их желаний и готовности работать, в их общем настроении: своевременно видеть выключение отдельных детей из общей деятельности.

Одним из средств, повышающих эффективность коммуникативного действия, является педагогическая техника, которая представляет собой совокупность умений и навыков, необходимых для стимулирования активности как отдельных учащихся так и коллектива в целом: умения выбрать правильный стиль и тон в общении с воспитанниками, управлять их вниманием, темпом деятельности, навыки демонстрации своего отношения к поступкам учащихся. Другими словами, это умения проявлять свои чувства как бы «по заказу», в рамках педагогической целесообразности.

Умения педагогической техники - необходимое условие овладения технологией общения. Л.С. Макаренко отмечал, что он сделался настоящим мастером только тогда, когда научился говорить «иди сюда» с 15 - 20 оттенками, когда научился давать 20 нюансов в постановке лица, фигуры, голоса. Из этого признания А.С. Макаренко, очевидно, что особое место в ряду умений и навыков педагогической техники занимает развитие речи педагога как одного из важнейших воспитательных средств: правильная дикция, «поставленный голос», ритмичное дыхание и разумное присоединение к речи мимики и жестикуляции. «Не может быть хорошим воспитатель, - писал А.С. Макаренко, - который не владеет мимикой, который не может придать своему лицу необходимого выражению или сдержать свое настроение. Воспитатель должен уметь организовывать, ходить, шутить, быть веселым,

сердитым. Воспитатель должен себя так вести, чтобы каждое его движение воспитывало, и всегда должен знать, что он хочет в данный момент и чего не хочет». Он особо подчеркивал необходимость владения словом, считая, что педагоги делают много ошибок потому, что не умеют говорить с воспитанниками, не дают им почувствовать волю, культуру, личность педагога.

Список использованной литературы

1. Введенская Л.А. Культура и искусство речи. Ростов - на -Дону, 1999.
2. Грехнев В.С. Культура педагогического общения. М., 1990.
3. Казарцева О.М. Культура речевого общения. М., 2001.
9. Соколова В.В. Культура речи и культура общения. М., 1995.

ТӘРБИЕ ТАЛ БЕСІКТЕН БАСТАЛАДЫ ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ

М.К. Ибрайбекова

КГКП №16 д/с «Алтынай»

Қазақ халқының ұлттық тәрбиесі – әлемде теңдесі жоқ тәрбие. Жалпы «ұлттық» деген сөздің астарында елге-жерге, тілімізге, дінімізге деген құрмет жатыр. Ал осы ұлттық тәрбиені бала бойына сіңіруде мектепке дейінгі мекемеде атқарылатын жұмыстың орны ерекше. Яғни тәрбие алуды сәби ана құрсағынан бастаса, оны білім теңізінің балабақша атты кемесінде ұлттық құндылықтарымызбен жетілдіру өте маңызды. Балабақшаға ұлттық тәрбие енгізу арқылы біз ұлтжанды, парасатты ұрпақ өсіретініміз айдан анық. Рухы асқақ, іргесі берік ел боламыз десек, ең бастысы, ұрпақ тәрбиесі мен біліміне сергек қарауымыз қажет. Бұл жөнінде Абай атамыз: «Балаға мінез үш алуан адамнан жұғады: бірінші – ата-анасынан, екіншісі – ұстазынан, үшіншісі – құрбысынан», – деген екен.

Халқымызда «Баланды өз тәрбиенмен тәрбиелеме, өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле» деген сөз бар. Елбасымыз «Еліміздің, ертеңі — бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры – ұстаздың қолында» деп айтқандай, бүлдіршіндердің ұлттық сана-сезімін оятып, бойына ұлттық тәрбиені ғасырлар бойы қалыптасқан тәлімі, салт-дәстүрі мен үлгі-өнегесін сіңіру басты міндетіміз.

Бала тәрбиесі қай заманда, қай қоғам үрдісінде болсын үздіксіз ізденуде ізгі мұрат екені баршамызға аян. Ұрпақ тәрбиесі келешек қоғам қамын ойлаумен бала бойында үнемі үйретілетін ізеттілік, қайырымдылық, әдептілік, елін, жерін сүюшілік асыл қасиеттері салт-дәстүрден бастау алатыны белгілі. Әр халықтың көне заманнан бері келе жатқан өзіне тән әлеуметтік мәдени мұрасы бар.

Тәрбие - баланың сәби шағынан іске аса бастайтын, біртіндеп жетілетін үрдіс. Олай болса, баланы тәрбиелік тұрғыдан дамыту жұмысы отбасынан, балабақшадан бастап жүйелі түрде жүргізілуі тиіс. Бүгінгі таңда балабақшадан бастап, бала тәрбиесіне ұлттық педагогика құндылықтарын сіңіру заман талабының сұранысы. «Ел боламын десең, бесігіңді түзе» деген Мұхтар Әуезовтің сөзінде қаншалықты ұлттық тәрбие, болашақты болжаған көрегенділік жатыр. Халық педагогикасы-ата-бабамыздың тәрбиеге қатысты асыл қоры, осы тұрғыдан ұрпақ тәрбиесінде алатын орны ерекше. Сондықтан, бүгінгі жас ұрпаққа ұлттық тәрбие беруді әуелі отбасында бастасақ, кейін балабақшаларда дамыта түсу керек деп ойлаймын.

Біздің мақсатымыз балаларға балабақшадан бастап, ұлттық тәрбиені заманауи үлгіде сіңіру. Бала кезінен бүлдіршіндерге ұлттық тәлім-тәрбие беріп, баулып, қазақ халқының салт-дәстүрін жақсы білетін саналы азамат тәрбиелеу. Тәрбиешілер бүлдіршіндерге ұлттық мінез-құлық, әдет-ғұрып негізінде жеңіл баталарды, аталы сөздерді, тәрбиелік мақсаттағы мақал-мәтелдерді, аңыз әңгімелерді, жұмбақтар мен тарихи жырларды үйретіп отырса, дұрыс болар еді.

Мақал –мәтелдер халық ауыз әдебиетінде ерте заманнан бері келе жатқан көркем жиынтық. Ақылына ақыл, болшағына дұрыс бағыт сілтейтін, өмірдің жағымды-жағымсыз кезеңдерін танытатын өнегелі өсиет айтылған халықтың ұшан-теңіз даналығы сақталған сөз бен ой, тәжірибе елегі.

Балабақшаларда балалардың жас ерекшелігіне қарай мақал-мәтелдерді дұрыс таңдап, қолданған жөн. Мысалы, төрт түлік туралы, кішіпейілділік пен адамгершілік, батырлық, Отан, еңбек туралы жеңіл мақалдарды жаттатып, олардың тәрбиелік мәнін түсіндіріп, бала санасына сіңіріп отырсақ, нұр үстіне нұр болар еді. Қазақтың батырлары туралы айтып, олардың суреттерін көрсетіп, әрқайсысының есімдерін жаттатып отырған да дұрыс. Жеңіл жаңылтпаштарды айтқызып, аңыз әңгімелерді жиі оқып беріп, ойларын дамытып отырғанда жөн. Жас бүлдіршіндерге халықтық салт-дәстүр, әдет-ғұрыпты балабақшадан бастап үйретіп отыру керек.

Мектепке дейінгі оқу және тәрбиелеу жұмыстарының қай түріне тоқталсақ та, ойынсыз өтпейді. Сол себептен балаларға ұлттық ойындар арқылы мемлекеттік тілді меңгертіп, сөздік қорларын дамыту, халқымыздың тарихын, мәдениетін, салт - дәстүрін таныстыруды негізгі мақсат еткен жөн.

Көзбен көріп, қолмен ұстамай баланың есте сақтау қабілетін дамыту оңай емес, сол себепті балабақшаларда арнайы сөрелерде ұлттық ойыншықтар, дидактикалық материалдар, қол моторикасын дамытуға арналған ұлттық заттар мен бұйымдар қойылып, қазақ халқының тұрмыс-тіршілігін бейнелейтін кіші макеттермен безендірілуі тиіс. Жұмсақ ойыншықтар, ұлттық-дидактикалық ойын атрибуттары, түрлі геометриялық пішінде қиылған қазақ ертегілерінің сюжетті пазлдары, көркем әдебиеттер балаларға қолжетімді орналастырылып, ұйымдастырылған оқу қызметінде қолдануға арналған демонстрациялық құралдар, көрнекі материалдар кешені жасалған жөн деп есептеймін.

Президентіміз: «Болашақ ұрпағымызды тәрбиелегенде, оларға жастайынан имандылық пен ұлттық қасиеттерді сіңіре білсек, сонда ғана біз ұлттық рухы дамыған, Отанының гүлденуіне өз үлесін қоса алатын азамат өсіре аламыз» деген болатын.

Жастайынан халықтық тәлім-тәрбие негізінде тәрбиеленген жеткіншек болашақта өз жерін, өз елін ардақтайтын адал да парасатты азамат болып өсетіні сөзсіз.

Халқымызда «Балаңды өз тәрбиенмен тәрбиелеме, өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле» деген сөз бар. Елбасымыз «Еліміздің, ертеңі — бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры – ұстаздың қолында» деп айтқандай, бүлдіршіндердің ұлттық сана-сезімін оятып, бойына халықтық педагогиканың ғасырлар бойы қалыптасқан тәлім-тәрбиесін, салт-дәстүрі мен үлгі-өнегесін сіңіру басты міндетіміз. Сондықтан мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндерге ұлттық тәрбиені бойларына сіңіру, тілін үйретудегі талап, міндеттер балабақшаларымызда жақсы іске асырылуда деп ойлаймын.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Сакенова К.С Дюсекеева Р.К Ұлттық тәрбие негізі – Балабақшада // Әдістемелік құрал.
2. http://referatikz.ru/bala_bolawag
3. *Аймауытов Ж.* Тәрбиеге жетекші // Бала тәрбиесі. — 2008.
4. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. Негізгі ережелер. // Ресми басылым. Астана, 2012.
5. Әмірова Ә. Дәстүрлі тәрбие. // Әдістемелік құрал.- Алматы: Арда, 2006.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Амирова Г. Т.

№16 «Алтынай» б/б КМКҚ

Біз даналықты үш жолмен үйренеміз:
ойлану - ең ізгі жол;
Еліктеу – ең жеңіл жол;
Тәжірибе жолы – ең ауыр жол.
Бенедикт Спиноза

Қазіргі таңда мектепке дейінгі орындарда инновациялық технологияны ендіруге көптеп күш жұмсалады. Сол себепті мектепке дейінгі ұйымдарда педагогтардың негізгі міндеті: әдіс тәсілдерді дұрыс таңдау, жаңаша педагогикалық технологияларды дұрыс қолдана білу, жеке тұлғаның дұрыс дамып қалыптасуы үшін ыңғайлы жағдай жасау.

Мектепке дейінгі білім беру орындарында, педагогикалық технологиялар мектепке дейінгі білім беру стандартын жүзеге асыруға бағытталған.

Педагогикалық технологияда ең маңызды жағы білім беру мен тәрбие жүйесінде ересектер мен балалардың қарым-қатынасы болып табылады. Қарым-қатынас жасауда үлкендер жағынан балаға мынадай жағдай туғызу қажет: «Бала біздің болашағымыз, қоғамымыздың азаматы». Оның мақсаты: Баланы жеке тұлға етіп қалыптастыру.

Қазіргі таңдағы білім беру технологиясының қатарына мыналар кіреді:

- Денсаулық сақтау технологиясы.
- Жобалы-іс шығармашылығы.
- Ізденіс-шығармашылық технологиясы.
- Қатынастық-ақпараттық технология
- Жеке тұлғаға бағыттау технологиясы.
- Бала мен тәрбиеші портфолио технологиясы.
- Ойын технологиясы.
- Триз технологиясы және т.б.

Қоғамымызда болып жатқан әлеуметтік-экономикалық өзгерістер мен еліміздің білім беру саласының әлемдік білім кеңістігіне өтуі білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға уақыт талабына сай өзгерістер енгізуді талап етіп отыр.

Қазіргі кезеңде білім ғылым саласында инновациялық педагогикалық технологиялар қаншалықты маңызды болса, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеуде де педагогикалық технологиялар ұғымы кеңінен қолданылатын ұғымдардың біріне айналды.

Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселесі мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып отыр. Сондықтан мектепке дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеудің негізгі мақсаты – баланың жеке басының қалыптасуы мен дамуы болып отыр.

Жаңа заман баласы ертеңгі еліміздің болашағы. Жаңа заман баласын қалыптастырып, дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр сырын анықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай туғызу қажет.

Әрине, ол үшін мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуы мен дамуында педагогтардың педагогикалық технологияларды қолдана білу сауаттылығына да байланысты.

Қоғамдағы қазіргі даму кезеңінде мектепке дейінгі мекемелердегі білім беру жүйесінде оқыту, тәрбие беру үрдісін технологияландыру- басты мәселенің бірі. Осыған орай мектепке дейінгі мекемелердің тәжірибесіне оқыту мен тәрбиелеудің әр түрлі технологиялары жасалып енгізілуде.

Әрине мұндайда педагогикалық технологияға анықтама берген ғалымдардың бірін атап өтсек те болады. Олар: В.П.Беспалько, В.М.Монахов, В.М.Кларин, П.И.Третьков, И.П.Сенновский, Г.А.Монахова, М.А.Чошанов т.б. өз еңбектерінде қарастырып өткен.

Білім берудің алғашқы деңгейлері балабақшадан басталмақ. Мақсаты-мектепке дейінгі білім балалардың білім алуына бірдей бастапқы мүмкіндіктерді қамтамасыз ету. Кез келген оқыту технологиясы тәрбиешіден терең теориялық, психологиялық, педагогикалық әдістемелік білімді, педагогикалық шеберлікті, бабалардың жан дүниесіне терең үңіліп оны ұғына білуді талап етеді.

Қазіргі таңда мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде қолданылатын педагогикалық технологиялардың бірнеше түріне тоқталайық.

Ойын арқылы оқыту технологиясының мақсаты дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендірушілік мақсатқа жету. Ойын технологиясының ерекшелігі ойындық іс-әрекеттің психологиялық механизмі жеке бастың өзіндік талап-талғамдарына сүйенеді. Баланың бойындағы білімділік, танымдық, шығармашылық қасиеттерін аша түсуді көздейді. Ойын - балалар үшін оқу да, еңбек те. Ойын айналадағы дүниені танудың тәсілі. Сонымен қатар, ойын балаларға өмірде кездескен қиыншылықтарды жеңу жолын үйретіп қана қоймайды, олардың ұйымдастырушылық қабілеттерін де қалыптастырады.

Проблемалық оқыту технологиясы-баланы өз бетімен ізденуге үйрету, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту. Яғни, балалардың белсенділігі арттыру, оқу материалына баланы қызықтыратындай мәселе тудыру, бала материалды сезім мүшелері арқылы ғана қабылдап қоймайды, білімге деген қажеттілігін қанағаттандыру мақсатында меңгереді, бала оқытуды өмірмен және еңбегімен байланыстырады.

Өздігінен даму технологиясы-бұл баланы жан-жақты дамыту, дербестікке тәрбиелеу, бала санасында нәрселер әлемі мен ойлау әрекетінің бірігуі. Мұнда оқыту бала дамуына сәйкес табиғи болуы керек, сонда ғана бала өзін дамыта алады. М.Монтесори педагогикасының түсіндіруінше баланың туғаннан азамат болғанға дейін барлық өмірі- оның еркіндігі мен дербестігінің дамуы болып табылады.

Ынтымақтастық педагогикасы-педагогтың талап ету педагогикасынан қарым-қатынас педагогикасына көшуі. Балаға ізгілік тұрғысынан қарау, оқыту мен тәрбиенің ажырамас бірлігі: тәрбиеші-бала, бала-тәрбиеші, бала-бала, яғни бала да тәрбиеші де субъектілер болып табылады. Сонымен қатар, баланың жеке басына ізгілік қарым-қатынас, бала мен тәрбиеші арасындағы өзара түсінушілік, ынтымақтастық қарым-қатынас жасау.

Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы-білім, білік, дағдыны меңгерту болып табылады. Әр баланы қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне қарай оқыту, балалардың әр түрлі топ ерекшеліктеріне сәйкес оқытуды бейімдеу, ыңғайлау.

Модульдік оқыту технологиясы-оқытудың тұтас технологиясын жобалау, алға қойған мақсатқа жетуді көздейтін педагогикалық процесті ұйымдастыру, тәрбиешіге нәтижені талдап, түсіндіріп бере алатындай жүйені таңдау және құру.

Дамыта оқыту технологиясы-баланы оқыта отырып, дамыту. Бала бойында еркіндік, мақтаскерлік, ар-намыс, мақтаныш сезім, дербестік, адамгершілік, еңбексүйгіштік, белсенділік т.б. қасиеттер дамыту.

Сонымен қатар, мектепке дейінгі мекемелерде инновациялық білім беру құралдарын қолданудың да маңызы зор. Инновациялық білім беру құралдарына: аудио, видео, құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет, мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар, мен оқу әдістемелік кешендер, инновациялық ақпараттық банк, инновациялық сайт және тағы басқалары жатады. Осындай құралдардың бірі-мультимедиялық оқулықтарды балабақшаларда кеңінен пайдалану. Бұл жағдайда тәрбиеші әр оқу іс-әрекеттерін бастар алдында жиі көрнекіліктер ауыстырмаған болар еді. Ал, мультимедиялық оқулықтар арқылы тәрбиеші уақытты тиімді және ұтымды пайдаланар еді.

Аталған педагогикалық технологиялар мен инновациялық құралдар балабақшада балалардың жас ерекшеліктерін ескерген, әр сатыға балалардың қабылдау мүмкіндіктерін ескерген жағдайда ғана пайдалануға болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Осыған сәйкес, мектепке дейінгі балалардың оқу іс-әрекеттеріне көрнекілік, ойын технологиясын кеңінен қолданған жөн.

Қолданылған әдебиеттер:

1 К.Ж.Бұзаубақова. Жаңа педагогикалық технология. Оқулық. Тараз. ТарМУ. 2003.

1. А.К.Ахметов. Принципы технологии и содержание образовательной программы. Алматы. 1995.

ФИЗКУЛЬТУРНЫЕ ПРАЗДНИКИ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ – АКТИВНАЯ ФОРМА ПРИОБЩЕНИЯ ДЕТЕЙ И РОДИТЕЛЕЙ К ЗДОРОВОМУ ОБРАЗУ ЖИЗНИ

Назарова Л.В.

КГКП №16 д\с «Алтынай» г. Караганда

Движение - это жизнь.

Программа президента 2030 ставит одну из задач воспитание здорового образа жизни. С развитием современных технологий человечество все меньше и меньше двигается. Это приводит к застою обменных процессов в организме и развитию заболеваний.

Ребенок дошкольного возраста чрезвычайно активен, движения еще не сформированы, но ребенку интересно познавать себя, свои физические возможности и добившись результата, восхищается «вот как я могу».

Формирование двигательных навыков и умений тесно связано с интеллектуальным и психическим развитием ребенка, с воспитанием нравственно - волевых черт характера. Методически правильно организованная работа по физическому воспитанию призвана удовлетворить естественную потребность детей в движении.

Такая работа ценна тем, что создает условия для эмоционально – психологического благополучия.

Объединяющая взрослых и детей радость поднимает жизненный тонус, создает бодрое настроение и остается в памяти каждого ребенка надолго. Но значение праздников и развлечений не только в том, чтобы приносить радость. Они являются средством всестороннего воспитания.

Насыщенный динамикой двигательного содержания проводимый на свежем воздухе, спортивный праздник является радостным событием в жизни детей. В основу программы физкультурного развлечения составляют веселые подвижные игры и разнообразные физические упражнения, отражающих приобретенные детьми двигательные навыки, усвоенные на регулярных физкультурных занятиях.

Физкультурные развлечения могут быть разнообразны по программе содержания и структуре. Они могут включать в себя речевки, стихи, песни, танцевальные движения и так далее. Например: Во время развлечения «Тропинка здоровья» дети все время двигаются по территории детского сада. По дороге выполняя различные задания: в стране великанов – ходьба широким шагом, перелететь через ров как птицы – бег с взмахами рук, помимо этого делают остановку для игры с героем.

Подобным образом проводится развлечение по станциям, здесь есть возможность разложить все оборудование заранее и не тратить на это время. Например: развлечение «День здоровья» может включать в себя такие станции как: «Солнечная», «Кашлеткино», «Меткино», «Крепышкино». Развлечение «Аты - баты» посвященное Дню защитника отечества, проводится обязательно с родителями содержит такие станции: «Минное поле», «Фотография», «Самый сильный папа». Для координации действий участников можно подготовить карты территории детского сада, с указанием маршрута для каждой команды участников.

Развлечение «В поисках клада» основано на игре «Клад» или «Записки», здесь в каждой записке подсказка, где искать следующую.

Например: По мосту вы проползите
И обратно все вернитесь,
И тогда возле окна
Записка другая станет видна.

После соревнования в выполнении задания, победившая команда первой идет искать записку. В последней написано, где находится клад:

Посчитаем до пяти
И попробуем найти
Клад блестит сверкает
К себе нас привлекает.

Заканчиваться физкультурное развлечение может общим танцем, песней, подвижной игрой. Это сплотит детей после соревнования команд и оставит положительные эмоции. Дети старших групп любят играть в такие подвижные игры как «Колдун», «Липкие пенечки», «День и ночь» (усложненный вариант).

Спортивные досуги способствуют закреплению знаний полученных на занятиях. Например, развлечение «На дорогах с давних пор есть хозяин - Светофор» с обучением правилам дорожного движения. Здесь могут быть специфические герои: Светофор, Постовой, Помеха-неумеха, задания типа: «Дорожные знаки», «Собери светофор», «Остановка общественного транспорта». Зимний спортивный праздник может быть посвящен зимним олимпийским играм, Азиаде. Здесь необходимо провести предварительную работу: беседы, рассказ об истории появления, просмотр фрагментов соревнований, выступления отечественных спортсменов. Это способствует патриотическому воспитанию.

Решающая роль по формированию личностного потенциала и пропаганде здорового образа жизни принадлежит семье. В участие в различных мероприятиях, проводимых в нашем детском саду привлекаются родители, чтобы убедить их в необходимости семейных физических занятий. Эта форма взаимодействия является эффективной для взаимопонимания и воспитания здорового ребенка. При этом родителям необходимо быть активными участниками в различных аттракционах. Задания для развлечения с родителями должны быть усложненные из расчета на помощь взрослых. Таким образом родители невольно принимают участие. Совместная деятельность укрепляют семейные отношения, поддерживает авторитет родителей, позволяет лучше узнать друг друга.

Чем более крепким здоровьем и хорошими физическими данными мы вооружим наших ребят в детстве, тем легче им будет приспособиться к новым социальным условиям.

Воспитание детей – большая ответственность, большой труд. Недостаточно обеспечить материальное благополучие. Необходимо, чтобы каждый ребенок рос в условиях душевного комфорта, добропорядочности.

Быть здоровым – естественное стремление человека. Здоровье означает не только отсутствие болезней, но и психическое и социальное благополучие!

Ведь главное для нас – вырастить и воспитать здоровую, умную личность!

Литература

1. Кенеман А.В., Хухлаева Д.В. Теория и методика физического воспитания детей дошкольного возраста. Учеб пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Дошкольная педагогика и психология». Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Просвещение, 1978. – 272 с.
2. Аксенова Спортивные праздники в детском саду. – М.: АРКТИ, 2000. 90 с.
3. Бочарова Н. Физкультурно-спортивные праздники в детском саду: новые подходы, методические рекомендации // Дошкольное воспитание. 2004. №1 . С. 46-51.
4. Лесгафт П.Ф. Семейное воспитание ребенка и его значение – М.: Педагогика, 1991. – 176с.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ТАНЫСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Амирова Г. Т.

КМКҚ №16 «Алтынай» б/б

Адам өмірі табиғат аясында өтетіндіктен, ол табиғаттың тылсым тынысын, ішкі сырын білуді ғасырлар бойы арман еткен. Тіпті айналадағы ортаның, табиғаттың сұлу да әсем көріністері жас нәрестені де қызықтыратыны, таңдандыратыны бекер ме? Баланың мұндай қызығушылығын байқап, жеткіншектің туған табиғат әлемінің саналуан сырларын ұғынуына, тереңдеп түсінуіне ерте заманның өзінде-ақ ұлағатты тәлімгерлер зер сала көңіл бөлген.

Табиғат әлемі таңғажайып және керемет. Дегенмен, барлығы бұл сұлулықты, аспан, су, жапырақ түстерінің алуандығын көре білмейді. Табиғат балаға күнделікті әсер етеді. Бірақ балалар көп нәрсені байқай бермейді, үстірт қабылдайды. Табиғат сұлулығы рұхани қайырымдылыққа тәрбиелеуде үлкен рөл атқарады, яғни, балаларды мейірімділікке, адамгершілікке, жақын адамдарға қамқор бола білуге көмектеседі.

Балар үшін табиғат – бұл әр түрлі табиғат құбылыстарды танудың және сөздік қорын байыту көзі. Бұл – балалардың сөйлеу және ойлау қабілетінің дамуына ең қолайлы және пайдалы фактор. Табиғат баланың тұлғалық қалыптасуына зор ықпал етеді.

Балаларды табиғатқа деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу барысында оларды сұлулықты көріп қана қоймай, сол сұлулық жолында еңбектену білуге үйретудің маңызы зор.

Табиғаттың ғажайып құбылыстарымен таныстыру, олардың мән-мәнісін ұғындыру арқылы жас жеткіншектерді жан-жақты тәрбиелеуге, нақтырақ айтқанда баланың қабылдауын, зейінін, ойын, тілін дамытуға болады. Табиғаттың ғажайып құбылыстарымен таныстыру, олардың мән-мәнісін ұғындыру арқылы жас жеткіншектерді жан-жақты тәрбиелеуге, нақтырақ айтқанда баланың қабылдауын, зейінін, ойын, тілін дамытуға болады.

Сонау ерте замандардан бермен қарай талай-талай ғұламалар, ойшыл педагогтар табиғатты тәрбие құралы деп қарағаны, осы тарапта қыруар еңбектер қалдырғаны осының айғағы.

Шығыстың екінші ұстазы атанған Әл - Фараби, Ш. Уалиханов, Ы. Алтынсарин, А. Құнанбаевтың мұралары, А. Байтұрсынов, Ж. Аймауытов, М. Жұмабаев еңбектері ересен қазына. Қазақстан атырабында тұңғыш балабақшалардың ашылуына атсалысқан Нәзипа Құлжанованың мақалалары мен талаптары да назар аударарлық [1].

Арғы - бергі ұлы педагогтардың қай - қайсысы болмасын ақыл – ойдың, тілдің дамуындағы табиғаттың алатын орнын айрықша бағалаған. Солардың бәрі ұрпақ тәрбиесі дейтін ұлы мұратты жүзеге асыруда бізге жол сілтейді, демейді. Ал егер республикада мектеп жасына дейінгі балаларға табиғат жайында ұғым беру мәселесін нақтылай сөз етсек, бізде бұл мәселе әлі де болса түбегейлі зерттеле қоймағанын, жете дәйектелмегенін мойындауымызға тура келеді.

Алпысыншы жылдардан кейінгі кезде, балабақшаларда балаларды табиғатпен таныстырудың негізгі құралдарының бірі «Жыл он екі ай» кітабы болды. «Жыл он екі ай» кітабы 1965 жылдан бермен қарай жарық көріп келе жатқан әдеби күнтізбек. Жинақтағы әңгіме, өлең, ертегі, жұмбақ, жаңылтпаш «Қыс», көктем, жаз, қыс, күз атты бөлімдерге топтастырылған.

Талай жылдардан бері жарық көріп келе жатқан бұл әдеби күнтізбекте өсімдіктер мен жануарлар дүниесі жайында түсінік қазақ балаларының ақыл-ойын, тілін дамыту мақсатында сәби қызығарлықтай етіп, кестелі тілмен жазылған. Оның құндылығы соншалық, бүгінгі күнге дейін мектеп жасына дейінгі балалар мен төменгі сынып оқушыларының сүйсіне тыңдап, қызықтап оқитын кітабының бірі екендігін тәжірибе көрсетіп отыр[2].

Жас бала өмірінің образы табиғат аясында (серуен, саяхат, еңбек негізінде) өтеді. Бала табиғатпен еріксіз тілдесіп, оның сырларын ұғынады. Ол бала үшін зор таным, дүниетанудың тұңғыш баспалдағы деп қарайды тәлімгер. Баланың тілін ұстартып, ақыл-ойын, адамгершілік талғамын дамытуда әсіресе жұмбақтарды пайдаланудың мәні ерекше.

Жұмбақ - ой гимнастикасы дейді педагог. Шакура Майғаранованың «Алты жастағы оқушыларды ұзартылған күн тобында тәрбиелеу методикасы» (1988 ж.) кітабында

тәрбиешілер мен ата-аналарға кеңестер, балаларды табиғатпен таныстыру жоспарлары, ойын, еңбек, әңгіме үлгілері берілген. Мысалы «Тиын мен кірпі», «Кемпірқосак», «Жауын», «Араның ұясы», т. б. Тіл дамыту, еңбек, ән, бейнелеу өнері сабақтары ашық аспан аясында, табиғатпен таныстыру сабағымен тығыз байланыста болуы керек.

Алты жастағы баланы табиғат сырымен (жұпар иісі аңқыған гүл, жасыл желек жамылған ағаш, қалықтап ұшқан құс) таныстыру арқылы олардың бойында туған жерінің табиғатына деген сүйіспеншілік сезімін оятады. Табиғаттың сан алуан сырларын түсіндіру арқылы бала сұлулықты көріп-біліп оған қуанады, адамгершілік, мейірбандылық сезімдері қалыпасады. Сондықтан да табиғат құбылыстарына бақылауды жүйелі түрде серуен, саяхат, сабақ кезінде жиі ұйымдастырып тұру қажет.

Мектеп жасына дейінгі ересек топ балаларының табиғатқа қарым-қатынасын бақылау барысында біздің байқағанымыз: табиғат құбылыстарының барлығы тең дәрежеде балаларды қызықтыра алмайды. Мысалы: табиғаттың кейбір құбылыстары, өзінің қабылдауға жеңілдігіне қарамастан, балалардың сәндік ою-өрнектерін жасау әрекетіндегі еңбектерінде мүлдем көрініс таппады деуге болады. Сондай-ақ солар шеңбері, жұлдыздар, найзағай, толқын, ай т.б. бейнелеуге де жете көңіл бөлмегені байқалды. Табиғаттың нақ осы құбылыстары мен объектілері қазақ халқының күнтізбесінің негізіне жатады, ал жұлдызды аспан сырын жете ұғыну көшпелі өмір тіршілігі үшін аса қажет болды.

Педагогикалық процесті ұйымдастырудың мазмұны мен принципі балабақшадағы тәрбие жұмысының бағдарламасында балаларды жылдың төрт мезгілімен жеке-жеке таныстыру керектігі көрсетілген. Себебі әр мезгілдің өзіндік ерекшеліктеріне сәйкес, қайталанбас құбылыстар олардың ой-пікірін ұштап, жетілдіріп, сыры мен мәнісін сезінуге жетелеуі қажет. Табиғаттың мезгіл бойынша өзгертін сан алуан құбылыстарын білгісі келген мақсатта балалардың тарапынан бірнеше сұрақтар қойылады. Мәселен, «неге құстар күз мезгілінде ұшып кетеді?», «Қар неге ериді?», «Мұз неден пайда болады?» т.б. Мұндай сұрақтар баланың логикалық ойлау қабілетінің, сөз қорының дамуына мүмкіндік береді [12].

Жыл мезгілінің өзгеруіне байланысты табиғи ортаның өзгеруіне толық көз жеткізу үшін ғалымдарымыз мынадай әдіс-тәсіл қолданған.

Төрт мезгілде де балаларды бір табиғи ортаға /өзен жағасына / алып барған. Бұдан балалардың осы ортаның әр мезгілде қандай өзгерісте болатынына көздері жеткен. Тәжірибе бойынша балаларға әр мезгілді 3-ке бөліп / басы, ортасы, соңы/ түсіндіру немесе саяхатта мақсатты серуендер арқылы көз жеткізу оларға үлкен әсер қалдырады.

Саяхатқа бармас бұрын тәрбиешінің жоспары болуы тиіс. Онда саяхаттың мақсаты, тәрбиелік мәні, қандай сұрақтар қойылуы тиіс, қандай әңгіме-жұмбақ айтуға болады, бұның алдындағы саяхаттан қандай ерекшелігі бар, осыларды мейлінше қамту қажет /бала жасының өсуіне байланысты тәрбие жұмысының мазмұны да күрделене беруі тиіс/.

Табиғатқа серуен кезінде, түрлі дидактикалық қимылды ойындар ойнату, бірігіп пайдалы еңбек ету, қызықты әңгімелер айтып беру, балалардың әңгімесін тындай білу — осының бәрі тәрбиешінің жеке басының шеберлігіне байланысты [13].

Жаңа ғасырда табиғатсыз баланы тәрбиелеуді көз алдымызға елестете аламыз. Сондықтан да балабақшамыздағы тәрбие ісінің негізгі міндеттерінің бірі - «Балаларды айналамен таныстыра отырып, оларға экологиялық тәрбие беру» болып табылады. Баланы өз туған өлкесінің табиғатын сүюге, оны аялай білуге, оны қорғауға қызығушылығын арттырып, жауапкершілігін күшейтуге, табиғатпен бірге өмір сүретінін сезінуге үйрету мақсат.

Қазіргі таңда адамзат ауасын жұтып, суын ішіп отырған табиғат Ананы қорғап, аялау барша жұртқа тіршілік қамы, табиғи қажеттілік. Сондықтан да бүлдіршіндерді айналадағы табиғи ортамен үнемі қарым-қатынаста болуға үйрету, олардың ұғымдарын қалыптастыру, табиғатқа деген жаңашырлыққа тәрбиелеу қазіргі тәрбие ісінің өзекті тармақтарының бірі болып табылады.

Қорыта келе айтарымыз, бала тәрбиесімен, оған жүйелі білім беру мәселесімен шұғылданған қандай да ғалымдар болмасын табиғатты назарынан тыс қалдырған емес.

Себебі дүниеде, айнала қоршаған ортада адам танып-білетін, зерттейтін, оны күтіп-баптап, қорғайтын жұмбақ сыры мол әлем — тек табиғат!

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Керімбаева Р. Табиғат. Бала. Тәрбие. \\ Отбасы және балабақша. – 1997. № 1 – 3. 50 – 52б.
2. Қалықбаева З. Табиғат – тал бесігің. \\ Отбасы және балабақша. – 1995. № 6. 30б.
3. WWW. Google. kz
4. Қоқанбаева Р. И. Экологиялық тәрбие беру. \\ Отбасы және балабақша. – 2006. № 5. 20 – 22б

ЛЕГО КОНСТРУИРОВАНИЕ, КАК ОДИН ИЗ СПОСОБОВ ФОРМИРОВАНИЯ ЭЛЕМЕНТАРНЫХ МАТЕМАТИЧЕСКИХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ДОШКОЛЬНИКА

Граненко Е. В

КГКП № 16 я/с «Алтынай»

Для интенсивного умственного развития детей дошкольного возраста, его познавательных интересов и любознательности, конструктивной, трудовой деятельности, логических операций (синтез, анализ, классификация), большое значение имеет развитие элементарных математических представлений. Математические представления используются и закрепляются на занятиях по рисованию, лепке, аппликации, конструированию. Конструирование можно считать эффективным средством развития математических знаний у дошкольников.

В процессе конструктивной деятельности ребенок создает определенную, заранее заданную воспитателем модель предмета из готовых деталей или же проявляет фантазию и создает свою собственную. И в том, и другом случае дошкольник воплощает свои представления об окружающих предметах в реальной модели. Конструируя, ребенок уточняет свои представления, глубже и полнее познает такие пространственные свойства предметов, как форма, величина, конструкция. Также конструирование способствует развитию мелкой моторики и накоплению сенсорного опыта для формирования сложных мыслительных действий, творческого воображения. Это наиболее соответствует процессу математического развития дошкольников.

Для формирования интереса к конструированию, как к одному из эффективных средств развития математических представлений, можно считать использование Лего - технологий.

Слово lego в переводе с датского означает «веселая игра», а в переводе с латыни – «я учусь». Конструктор ЛЕГО помогает детям воплощать в жизнь свои задумки, строить и фантазировать, увлеченно работая и видя конечный результат.

Так как Лего конструктор - это яркий, красочный, полифункциональный материал, он представляет большие возможности для поисковой и экспериментально - исследовательской деятельности ребёнка. Лего конструктор можно использовать непосредственно в образовательной деятельности по ФЭМП с целью формирования, закрепления и развития навыков прямого и обратного счёта, сравнения чисел, изучения геометрических фигур, цвета, умения ориентироваться на плоскости, умения классифицировать по признакам. Элементы конструктора ЛЕГО имеют разные размеры, разнообразные по форме, цвету. Поэтому с помощью различных задание можно эффективно развивать знания детей по темам ФЭМП: «Величина», «Количество и счет», «Ориентировка в пространстве», «Форма».

Так как Лего конструирование - это вид моделирующей творческо - продуктивной деятельности, с его помощью трудные учебные задачи можно решить посредством

увлекательной игры, в которой не будет проигравших, так как, каждый ребенок и педагог могут с ней справиться.

На образовательной деятельности по ФЭМП и индивидуальных занятиях можно проводить игровые упражнения математического содержания, такие как: «Найди кирпичик, как у меня», «Разложи по цвету», «Собери кирпичики Лего», «Найди постройку», «Чудесный мешочек», «Лего - клад», «Счетная лесенка», «Найди такую же деталь, как на карточке», «Назови и построй», «Волшебный Лего - квадрат», «Самоделкин», «Веселый поезд (Лего - поезд)», «Дрессированные животные», «Веселые цифры», «Продолжи ряд».

Математическая игра «Коврик»

Эта игра очень полезна для развития пространственного мышления. Пластина Лего разделена с помощью деталей на две области. Взрослый выкладывает узор с одной стороны, а ребенок выкладывает зеркально с другой.

Математическая игра «Веселые цифры»

Цифры конструируются из Лего. Данная игра помогает формировать, развивать, закреплять счет (прямой и обратный), соотносить с количеством, учить цифры, выкладывать числовой ряд, формировать, закреплять представления о цвете: «Покажи нужную цифру», «Назови цифру», «Расставь по порядку», «Соседи», «Возьми такое количество игрушек, какое обозначает цифра», «Разноцветные цифры» и т.д).

Математическая игра: «Разноцветные дорожки» (Игра формирует, закрепляются представления о цвете, форме, величине)

Кирпичики Лего чередуются по цвету, форме. Дорожки могут быть длинные и короткие. Обязательно обыгрывание построек (проведи кошечку по короткой, а корову по длинной; помоги щенку дойти до своего домика и т.д).

Математическая игра: «Счетная лесенка»

Дети конструируют лесенку самостоятельно или с помощью педагога, прикрепляя столько кирпичиков, сколько обозначает цифра. Информировать представления о количестве (больше - меньше), о величине, прямой, обратный счет, порядковый, пространственные представления (верх - вниз), цветовосприятие.

Математическая игра: «Лего – поезд»

Из конструктора дети конструируют поезд (число вагончиков от 1 до 10, в зависимости от умственного развития ребенка). Задачи аналогичные. («Сосчитай сколько вагончиков», «Какой по счету желтый вагон...»; «Везем груз»; «Назови номер», «Соседи», «Где больше (меньше)» и т.д)

Математическая игра: «Лего – клад»

На Лего пластину прикрепляются детали разных форм и цветов. Под одной из них спрятан клад (любая маленькая игрушка или фигурка, которая помещается под кубиком лего). Ребенок ищет клад по подсказкам педагога: «Клад не под красной фигурой», значит все красные фигуры можно убрать. «Клад не под квадратной фигурой» - и мы убираем все квадратики. Так продолжается пока не останется одна единственная фигура.

Математическая игра: «Разложи по цвету (форме)»

классификация предметов по цвету, форме, величине.

Математическая игра: «Архитекторы»

Для того чтобы научить ребенка соотносить цифру, написанную на бумаге, и количество предметов, можно предложить игру: «Архитекторы». На листе бумаги чертятся квадраты и обозначаются цифрами. Игра заключается в том, чтобы для каждого квадратика построить башенку нужного размера. Если в квадрате стоит цифра 2, то и кубика нужно взять 2. Если цифра 5 – то и кубиков необходимо 5.

Предлагаю ещё несколько идей, чтобы познакомить ребенка с цифрами. Можно наклеить на некоторые кубики Лего цифры. С таким набором можно и паровозики строить с вагонами по порядку, и башни для счета этажей. Эта же последовательность цифр хорошо подходит для запоминания обратного счета и «соседей» числа.

Возможные игровые упражнения для ориентировки на плоскости в пространстве:

«Цветные кубики»:

расставь 3 кубика так, чтобы желтый был посередине, красный - слева, а черный справа; поставь желтый кубик сверху, внизу – черный.

Можно строить башенки, тогда будет знакомство с понятиями «над», «под».

«Слушай и делай»

Воспитатель называет деталь определенной формы и цвета, которую нужно найти и выставить на указанное место на платформе.

Используются следующие ориентиры положения: «левый верхний угол», «левый нижний угол», «правый верхний угол», «правый нижний угол», «середина левой стороны», «середина правой стороны», «над», «под», «слева от», «справа от». Например, возьмите кирпичик желтого цвета 2 на 2 и выставите его в левый верхний угол и т. д

Задание по теме: «Количество и счет» (понятия «больше», «меньше», «равно»)

«Бусинки»

Поставить в ряд произвольное количество кубиков, под ним сформировать еще один ряд, где на один кубик меньше. Посчитать с ребенком количество кубиков.

Где больше кубиков? На сколько? Как сделать так, чтобы ряды были одинаковыми по количеству кубиков? Необходимо рассказать ребенку, что есть 2 варианта: — добавить к меньшему ряду еще один кубик.

С деталями Лего очень легко и просто объяснить состав числа и все возможные вариации. *«Пчелы и цветы»*

На поляне летало 5 пчел. (выставляем 5 кубиков) Одна пчела (отодвигаем в сторону кубик) присела на цветок. Сколько пчел на поляне? (5) Что они делают? (1 сидит на цветке, 4 - летает).

Включая в занятия по ФЭМП игры и упражнения с использованием Лего – конструктора, воспитатель решает ряд образовательных и воспитательных задач:

- обучает ребенка счету и упражняет в счете – учит подсчитывать количество деталей;
- закрепляет знания о цвета – ребенок подбирает разные цвета для своей конструкции, по - разному их сочетает;
- помогает ребенку овладеть мыслительными операциями сравнения, синтеза, анализа, моделирования и навыками измерения, развивает глазомер – ребенок сравнивает детали и предметы по высоте, ширине с помощью условной мерки, выясняет, на что похож предмет и чем он отличается от других;
- развивает у ребенка пространственное мышление: он овладевает навыками объемного трехмерного моделирования, положения предмета в пространстве;
- развивает математическую речь детей за счет пополнения словаря такими словами, как сверху, внизу, справа, слева, прибавить, убавить и т.д.;
- знакомит с геометрическими фигурами – выкладывает цельную фигуру, делает конструкцию из разных геометрических фигур (квадратов, прямоугольников, треугольников, овалов, кругов, ромбов и т.д.);
- знакомит с пространственным понятием «симметричность».

Список литературы:

1. Парамонова Л.А. Теория и методика творческого конструирования в детском саду: Учеб.пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений.-М.: Издательский центр «Академия», 2002- 192 с.
2. Куцакова Л.В. Конструирование и ручной труд в детском саду. Программа и методические рекомендации. Для детей 2-7 лет. –М: МОЗАИКА-СИНТЕЗ. -2010.-90 с.
3. Фешина Е.В. Лего-конструирование в детском саду: пособие для педагогов / Е.В. Фешина.-М.: Сфера, 2011.-128 с.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Бекболатова С.К.

«Алтынай» б/б КМҚК қазақ тілі мұғалімі
Қарағанды қаласы

Бала – біздің болашағымыз. Олай болса, балабақшадағы тәрбиелеу мен оқыту баланың ғана емес, еліміздің де жарқын болашағының кепілі.

Қазіргі кезде толғандыратын өзекті мәселелердің ең негізгісі еліміздің болашағы. Еліміздің өркен жайын кеңге сермеуі үшін басты мәселе жас ұрпақтың білімді де тәрбиелі болып жетілуі екені белгілі. Келешек - ел басқарар, жер - суына иелік етер, елінің мерейін өсіріп, мәртебесін биіктетер жасампаз жандарды шыңдап, өмірдің ең басты сатысын қалайтын киелі ұя – балабақша.

Әсіресе өзге ұлт өкілдерінің балаларын екінші тілге үйрету өте күрделі жұмыс. Өзге ұлт балаларына қазақ тілін ұтымды, қызықты, жеңіл үйрету үшін әр түрлі баланың жас ерекшелігіне байланысты логикалық ойындарды көбірек алып, үнемі қолдануға тырысамын. Бала ойнап жүріп, тілі дамиды, көңілі өсіп, денесі шымырланады. Мектеп жасына дейінгі балалар көрген-білгендерін қарапайым түрде әңгімелейді немесе көмекші сұраққа бір сөзбен жауап береді. Сондықтан олардың қиялына қанат бітіріп, ойлау, таным, қабілеттерін жетілдіру керек. Тәуелсіз мемлекетіміздің бүгінгі таңдағы басты міндеттерінің бірі – өз Отанына деген елжандылық сезімін жас ұрпақ бойына сіңіріп, ұлттық тәлім тәрбие беру, халық педагогикасы арқылы баланың дүниетанымын қалыптастыру, әр халыққа тән салт-дәстүр мен әдет-ғұрыпты білуге тәрбиелеу болып отыр.

Баланың ойлау түсінігі ең алдымен, оның сезінуімен байланысты. Негізі баланың логикалық ойлау қабілеті дегеніміз қарапайым математикалық алғашқы ұғымдарды меңгеруден басталады. Себебі, бала ойнай, сөйлей жүріп, ойын барысында санауды тез үйренеді.

М: Бір, екі, үш міне бізде күш! Бала ойнап жүріп, санауды қазақша үйренгенін байқамай қалады. Балаларға логикалық ойлау ұғымдарын ойын арқылы үйретудің, заттарды геометриялық пішіндерден құрастырудың, дыбыс арқылы ауызша санаудың, өлең-тақпақ жаттаудың маңызы өте зор. «Тұсау кесу» рәсімінде қуыршақты ақырындап, жүргізе отырып барлығы тақпақтатып;

Қаз-каз қаздаң бас,
Ақырын-ақырын, аздан бас
Бір, екі, үш

Құлама, құласаң жылама, -деп ойын ойнай отырып, қалай тақпақтарын жаттап алғандарын білмей де қалады. Халқымыздың «Баланы ойын өсіреді» деген даналық сөзі тегін айтылмаса керек.

Сол себептен халық ауыз әдебиетінде «Бесік жыры», «Қаз, қаз бас», «Әлди, әлди ақ бөпем» сияқты ана жүрегінің жылуын төге жырланатын өлең жырлар қазіргі ұрпаққа және өзге ұлт балаларына тіл үйретудің қайнар көзі болып саналады.

Сөз бен сөйлеу әрекеті-ойлау құралы болып табылады. Бала ойнап отырып, есте сақтаса ойлау қабілеттері дамып, солардың негізінде логикалық ойлау, ұғым қалыптасады. Балалар әр түрлі затты көру, ұстау арқылы және қоршаған ортамен, адамдармен араласу арқылы жеке тұлға болып қалыптасуына жағдай жасалынады. Көру, сезіну арқылы сөздерді еркін қолданып, өз пікірін айта алуды, салыстыруды ойлауды үйренеді.

Біздің міндетіміз-тек қана құрғақ тіл үйрету ғана емес, оның ішкі жан дүниесіне әсер ету арқылы жас ұрпақтың өзін-өзі дамытуына жол ашу.

Өмір талабына сай жаңа технологияларды оқу процесі мен тәрбие аясында шебер қолдана білу- мұғалімнің міндеті болса, оны оқу іс-әрекетінде өз ретімен қолдана білу тәрбиеленушілерді жан-жақты дамытуда аса зор мәні бар екенін айқындайды. Үстіміздегі

ғасыр-жеке тұлғаны қалыптастыру, дамыту ғасыры. Мен балалармен жүргізілетін өз іс әрекетімде кішкентай балалардың түсініп қабылдауына ең тиімді тәсілдерді қолданып оларға қолайлы жағдай туғызуға тырысамын.

«Көршілес сандарды тауып, ата», «Қандай сан жоқ?», «Ойнайық та ойлайық» т.б ойындар барысында, өзім дайындаған слайдтарды көптеп пайдаланамын. Слайдтағы суреттер арқылы балаларға жүйелі, толық сөйлем құрау, әңгімелеу оңайға түседі.

Біріншіден, уақыт үнемдейсің, екіншіден суретін көру арқылы балалардың есінде тез сақталумен бірге тақырыпты дамыта сөйлесе отырып баланың тілін дамытасың. Тіл үйретуде қазақша мультимедия технологиясын қолданудың да пайдасы көп. Тындап, көре отырып «Таныс заттарды атап, сана» «Аудармашы» т.б ойындарды ойнауға болады. Балаларға компьютердің көмегімен дыбыстық/құстардың дауыстары, оларды санау, табиғат құбылыстары т.б/ және бейне фрагменттерді демонстрация жасап көрсету балаларға өте қызықты. М: «Үй құстары»

1. Мынау қандай құстар?
2. Үй құстарын санап, ата.
3. Балапанды сана
4. Неше тауық? т.б.

Балалар сандарға байланысты ертегілерді атаумен бірге кейіпкерлері туралы айта алады. /«Жеті лақ», «Үш аю»/. Өзге ұлт өкілдеріне тіл үйретуде бұл таптырмас әдістердің бірі. Себебі: барлық балалар ертегіні тамашалайды, жақсы көреді. Балалар кейіпкерлерді ойнай отырып, олардың мінез-құлықтарын береді және ойын арқылы тілдерін дамытады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың кішігірім математикалық терминдері: геометриялық пішіндердің атауларын /дөңгелек, үшбұрыш, төртбұрыш т.б/ және олардың элементтері /қыры, бұрышы/ болатынын біліп, қазақша айтып үйренеді.

Бала бір заттың құрлысына, пішініне, түсіне қарай талдау, салыстыру, кеңістікті бағдарлап, салыстырмалы түрде ойлай алады. М: Шар домалақ/дөңгелек/ Түсі қызыл.

Шар не істейді? Шар неге ұқсайды? т.б. жетелеу сұрақтарын қою арқылы балаларды ойлауға, сөйлеуге үйретеміз. Логикалық ойлау-адамның интеллектуалдық қабілеттерінің негізін құрайды. Дамытушы ойындар балалардың логикалық ойлау дағдыларын арттырады. Сол себептен балаларға логикалық ойындарды кеңінен және жүйелі пайдаланудың маңызы ерекше.

Сонымен бірге қазақ тіліне үйреткенде балалардың жас ерекшелігін ескеру әдіс-тәсілдерді таңдаумен сай келеді.

Ойын — оқу үдерісіндегі оқытудың әрі формасы, әрі әдісі ретінде дербес дидактикалық санат. Ойын барысында берілген тапсырманы орындауда баланың ақыл-ойы дамиды. Әр бала өз жетістігіне мәз болып қуанады. Жалпы әр — іс әрекетте ойын түрлерін және өзара сөйлеу үлгілерін тақырыпқа сай қолданған жөн және тиімді. Ойын арқылы балалар қазақ тілін үйреніп, сөздік қорлары байып, мемлекеттік тілді жеңіл меңгереді және жаңа материалды жақсы қабылдайды, есте сақтайды, зейіні дамиды, қызығушылығы артады.

Демек бұл баланың ынтасын жетелеу арқылы оқыту, үйрету қажет деген сөз. Дұрыс ұйымдастырылған оқыту ісі жаңа материалдармен жұмыс жасау, қайталау кезектестіріп оқыту түрлерін қолдану, баланың белсенділігін арттырады. Мектепке дейінгі мекемеде қазақ тілін өзге ұлт балаларына қызықтыра үйрету үрдісін тиімді ету мақсатында логикалық ойындардың пайдасы зор екені рас.

Ойын барысында берілген тапсырмаларды шешуде балалардың ақыл- ойы дамиды. Міне, осыдан баланың логикалық ойлау қабілеті шыңдалады, дамиды. Логикалық ойын-балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін арттырудағы басты құрал болып табылады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Мұғалімнің педагогикалық шеберлігі. //Білім әлемі. Алматы., 2010 ж. №6.
2. Ұстаздық шығармашылық – Б.А.Тұрғынбаева Алматы 2013ж
3. ҚР Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы

МЕТОД МОДЕЛИРОВАНИЯ СКАЗОК КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ СВЯЗНОЙ РЕЧИ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Зинькив Л.С.

КГКП № 16 д/с «Алтынай»

Что значит развивать речь ребенка? Это учить его разговаривать. Говорить – это значит владеть определенным запасом слов, активно пользоваться ими, уметь строить высказывания, формулировать свою мысль и многое другое.

Всему этому ребенок учится с помощью взрослого в дошкольные годы.

Некоторые дети при поступлении в школу плохо произносят многие звуки, у них плохая дикция, они не могут ответить на простой вопрос, не в состоянии рассказать, что произошло. Ребенок мало и неохотно разговаривает с окружающими, затрудняется назвать одним словом многие предметы и действия.

Овладение родным языком, развитие речи является одним из самых важных приобретений ребенка в дошкольном детстве и рассматривается в современном дошкольном воспитании как общая основа воспитания и обучения детей.

В процессе работы со старшими дошкольниками особое внимание уделяется развитию у них связной речи. Средством обучения связной речи является рассказывание детей [6, с.39].

Связная речь – это такая речь, которая отражает все существенные стороны своего предметного содержания. Под связной речью понимают смысловое развернутое высказывание (ряд логически сочетающихся предложений), обеспечивающее общение и взаимопонимание. Основная функция связной речи – коммуникативная. Она осуществляется в двух основных формах – диалоге и монологе. Каждая из этих форм имеет свои особенности, которые определяют характер методики их формирования. Развитие обеих форм связной речи играет ведущую роль в процессе речевого развития ребенка и занимает центральное место в общей системе работы по развитию речи в детском саду. Обучение связной речи можно рассматривать и как цель, и как средство практического овладения языком.

Проблема развития связной речи детей дошкольного возраста имела большое значение в трудах отечественных и зарубежных педагогов.

В старшем дошкольном возрасте дети способны активно участвовать в беседе, достаточно полно и точно отвечать на вопросы, дополнять и поправлять ответы других, подавать уместные реплики, формулировать вопросы. Характер диалога детей зависит от сложности задач, решаемых в совместной деятельности.

Связная речь в своей естественной форме трудно поддается объективному анализу, поскольку зависит от условий общения, от отношений между участниками общения.

Для более точной и глубокой характеристики уровня развития связной речи и выявления сдвигов, произошедших под влиянием обучения, можно воспользоваться методикой анализа и оценки детских текстов, разработанной в педагогических исследованиях.

К сожалению, сегодня у многих детей к пяти годам уровень речевого развития ниже положенной нормы. В силу возрастных особенностей развития, у дошкольников уровень передачи эмоциональных состояний героев недоразвит, интонирование, восприятие различных оттенков речи не соответствует возрасту.

Работая с детьми старшей группы, часто сталкиваемся с тем, что у них плохо развита связная речь, они с трудом рассказывают о событиях своей жизни, не могут пересказать литературные произведения. Поэтому для обучения рассказыванию самым современным является метод моделирования. А самая благодатная почва, имеющая неограниченные развивающие и воспитывающие возможности – это сказка.

Особенность сказки состоит в том, что развитие личности дошкольника происходит в гармонии согласованности с успешным овладением грамотной и связной речью [5, с.31].

Сказки, вводя детей в круг необыкновенных событий, превращений, происходящих с их героями, выражают глубокие моральные идеи. Они учат доброму отношению к людям, показывают высокие чувства и стремления. К.И. Чуковский писал, что цель сказочника – «воспитать в ребенке человечность – эту дивную способность человека волноваться чужим несчастьям, радоваться радостям другого, переживать чужую судьбу, как свою».

В действиях и поступках сказочных героев противопоставляется трудолюбие – ленивости, добро – злу, храбрость – трусости. Симпатии детей всегда привлекают те, кому свойственны: отзывчивость, любовь к труду, смелость. Дети радуются, когда торжествует добро, облегченно вздыхают, когда герои преодолевают трудности и наступает счастливая развязка.

Искусством рассказывания сказки должен владеть каждый воспитатель, т.к. очень важно передать своеобразие жанра сказки.

В большинстве своем сказки велики по объему, и запомнить их детям нелегко. Использование метода моделирования сказок в процессе обучения детей рассказыванию предложено авторами программы «Развитие» [7].

Все вышеизложенное определило окончательный выбор темы для углубленной работы: «Метод моделирования сказок как средство развития речи детей старшего дошкольного возраста». В своей работе мы опирались на технологию программы «Развитие» под редакцией О.М. Дьяченко и В.В. Холмовского.

Технология программы «Развитие» дает воспитателю необходимую свободу в обращении с материалом, возможность творческого движения, разнообразие форм построения занятий. Проект занятий всегда носит нежесткий характер, где воспитатель осуществляет гибкое руководство, постоянно ориентируется на ребенка, т.е. может работать в режиме проектирования [7, с.22].

Развитие ребенка происходит в присущих ему деятельности: изобразительной, игровой, литературно – художественной и т.д.

Прежде чем приступить к работе в режиме проектирования, были проведены диагностические исследования и выбраны конкретные способы реализации материала.

Связная речь в своей естественной форме трудно поддается объективному анализу, поскольку зависит от условий общения, от отношений между участниками общения.

В педагогической практике целесообразно использовать учетно – проверочные знания, на которых ставятся различные диагностические задачи (описать игрушку, рассказать по картине, написать письмо заболевшему Петрушке) с целью выяснения того, как дети усвоили программу обучения связной речи. По их ошибкам и затруднениям можно судить о степени развития умений связной речи и об эффективности методики обучения. В данном случае результаты выполнения контрольных заданий помогут воспитателю внести коррективы в содержание и методику обучения. [1, с.64].

Также была намечена последовательность чтения сказок в течение года, определяемую усложнением содержания и соответствием временам года.

Цель:

- организовать работу по развитию словесного творчества детей, обучать составлению репродуктивно – творческих импровизаций по содержанию знакомых сказок и их драматизации.

Задачи:

- работать над звукопроизношением, развивать звуковую культуру речи детей, обогащать словарь, развитие грамматического строя, связной, выразительной речи;

- обучать детей построению полных и выразительных ответов по содержанию прочитанной сказки;

- развивать у детей мышление и воображение, эмоциональную отзывчивость, память при отборе заместителей;

- уметь создавать воображаемые образы и отбирать заместители для обозначения персонажа сказки, узнавать сказочные ситуации по заместителям;
- развивать умение подбирать заместители по цвету, величине, форме, характеру персонажа сказки;
- развивать понимание сказки на основе построения наглядной модели;
- уметь использовать заместители при пересказе не только всей сказки, но и отдельных эпизодов;
- воспитывать умение отличать сказочные ситуации от реальных ситуаций.

Знакомство со сказкой включает в себя следующие виды работы:

- выделение в литературном произведении эпитетов, сравнений и их активное использование детьми при описании предметов, пересказе сказок, сочинений историй;
- описание предметов с указанием их наглядных признаков: цвет, форма, величина, материал; и ненаглядных – грустный, веселый и т.д. Специальные игры и упражнения по использованию синонимов и антонимов.
- обучение детей построению полных и выразительных ответов на вопросы по содержанию прочитанного; описание картинок, игрушек, персонажей сказок по вопросам воспитателя, а также выразительное чтение детям стихов, игры – драматизации по произведениям детской литературы с индивидуальными ролями, требующими от детей интонационной и мимической выразительности.

- развитие умственных способностей – задания на развитие мышления и воображения:

1. формирование умения отбирать условные заместители для обозначения персонажей сказки и узнавать различные сказочные ситуации по показу на заместителях (с использованием двигательных моделей и моделей сериационного ряда);

2. развитие умения использовать готовую пространственную модель (наглядный план сказки) при пересказе знакомой сказки. Сначала использовать готовую пространственную модель, а затем уметь самостоятельно строить и использовать пространственные модели при пересказе, сочинении сказок.

3. развитие способностей к представлению воображаемой ситуации с разнообразными деталями.

Результаты диагностики показали, что у детей хороший уровень развития. Дети стали активнее использовать в речи антонимы, синонимы, сравнения, прилагательные.

На вопросы воспитателя стали отвечать полными, выразительными ответами. Большинство из ребят умеют самостоятельно рассказывать сказки, пытаются составлять свои сказки.

Проведя, формирующий эксперимент целенаправленно и систематически развивая связную речь, при помощи системы мероприятий на основе использования моделирования сказок в воспитательно–образовательном процессе ДО, мы пришли к выводу, что проведенная нами работа помогла повысить уровень речевого развития детей старшего дошкольного возраста.

Мы получили высокий результат по сравнению с результатами, которые были получены на констатирующем этапе эксперимента.

Мы увидели, что у 4 детей, что составляет 27%, находившихся на среднем уровне развития речи, наблюдается переход на высокий уровень. Дети правильно формулируют основную мысль произведения, умеют точно и последовательно строить описательный рассказ по картинкам, используют в речи простые и распространенные предложения, используют существительные, обозначающие названия предметов; прилагательные, обозначающие свойства; глаголы, обозначающие действия предметов; предлоги, употребляемые в речи.

3 детей с низким уровнем развития речи достигли среднего уровня, что составляет 20%. Это характеризуется тем, что дети могут выразить основную мысль произведения. Последовательно, логично, связно пересказывают сказки, но при этом присутствует

небольшое количество подсказок воспитателя. В своей речи больше всего используют существительные и глаголы.

Анализируя результаты проведенной работы, можно сделать вывод, что проведенная нами работа над развитием связной речи с помощью метода моделирования сказок помогла детям повысить уровень развития речи детей старшего дошкольного возраста.

Дошкольный возраст – благодатная пора для развития речи. Чтобы стать высокообразованным, человек должен овладеть всеми богатствами родного языка. И для нас, взрослых, - это главная и первоначальная задача.

Сказка – то самое зерно, которое дает росток любви к чтению. Именно она способна разбудить в сердцах детей радость, восторг. Так, давайте дадим им такую возможность.

Литература

1. Алексеева М.М. Речевое развитие дошкольников. – М.: Академия, 1999.
2. Артемова Л.В. Театрализованные игры дошкольников. – М.: Просвещение, 1995.
3. Бородич А.М. Методика развития речи детей. – М.: Просвещение, 1981
4. Гербова В.В. Занятия по развитию речи в старшей группе детского сада. – М.: Просвещение, 2003
5. Короткова Э.П. Обучение детей дошкольного возраста рассказыванию. – М.: Просвещение, 2004
6. Новоторцева Н.В. Развитие речи детей. – Ярославль.: ТОО «Гринго», 1995.
7. Программа «Развитие»//Под редакцией О.М. Дьяченко, В.В. Холмовский. М.: Новая школа, 1996.
8. Рождественская В.И. Воспитание правильной речи у детей дошкольного возраста. – М.: Просвещение, 2002

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В УПРАВЛЕНИИ СОВРЕМЕННЫМ ДЕТСКИМ САДОМ

Серикбаева Б.С.

КГКП я/с №16 «Алтынай»

*Чтобы система управления была
устойчивой, ее надо трясти.
В.Челомей*

В казахстанском образовании провозглашен принцип вариативности, дающий педагогическим коллективам различных организаций образования возможность самим выбирать и конструировать педагогический, управленческий и другие процессы по любой модели, включая собственные, авторские. Но как современному руководителю сегодня построить оптимальную, т.е. наилучшую для конкретной дошкольной организации образования, коллектива в данный период времени систему управления. В решении этой непростой задачи могут помочь знание и овладение технологиями реализации инновационных подходов в управлении детским садом.

В современных социокультурных условиях действенность развития организации образования в значительной степени определяется тем, насколько эффективно управление всеми его звеньями. Для успешного решения стоящих перед сегодняшней дошкольной организацией образования задач требуется, с одной стороны, адекватное понимание руководителями, описание существующей в детском саду функционирующей системы управления (например, выработанная стратегия, заложенная в Программе развития) и ее поддержание, а с другой – внедрение в практику развивающегося детского сада инновационных подходов в управлении.

Среди таких подходов, позволяющих обеспечить перевод процесса управления детского сада на более высокий уровень эффективности и оптимальности, можно выделить десять основных:

дифференцированный, способствующий разработке комплекса психологических, педагогических, методических и организационно-управленческих мероприятий, повышающих эффективность работы с детьми, родителями и педагогами;

диагностический, обеспечивающий научный подход к организации работы с детьми и педагогическими кадрами, позволяющий точно учитывать их потребности по всем направлениям развития, систематизировать всю работу детского сада и более объективно оценивать результаты своей управленческой деятельности;

программно-целевой, составляющий основу социального управления и во многом определяющий и объединяющий важнейшие управленческие функции: информационную, прогностическую, стратегическую, познавательную и др.;

эргономический, повышающий производительность труда педагогов и самих руководителей при сохранении сил, времени, здоровья, энергии и других ресурсов.

технологический, повышающий эффективность реализации оптимизационного и эргономического подходов за счет освоения важнейших технологий педагогического управления: анализа, целеполагания, планирования, диагностирования и др.;

макрокультурный, учитывающий особенности организационной культуры организации образования и способствующий ее оптимизации в целях укрепления традиций и сплоченности педагогического коллектива;

личностно-ориентированный развивающий, позволяющий руководителям вместе с каждым участником педагогического воспитательно-образовательного и методического процессов проектировать траекторию его развития и саморазвития;

оптимизационный, позволяющий выбрать готовую или сконструировать самим оптимальную, т.е. наилучшую, наиболее приемлемую для конкретного детского сада систему управления, способствующую достижению не просто лучших, чем прежде, а максимально возможных промежуточных и конечных результатов при нормативных, рациональных затратах времени на педагогическую и управленческую деятельность;

системный, поскольку любая организация образования – целостная педагогическая система, то и управление требует системного подхода;

исследовательский, основной для любой инновационной деятельности педагогов и руководителей дошкольных организаций образования при освоении и внедрении новых программ и технологий, написании программ развития опытно-экспериментальной работы, образовательных программ, тем более при реализации инновационных подходов в управлении современным детским садом.

Возможны и другие инновационные подходы в управлении, но эти десять наиболее актуальные и значимые в практике управления современным детским садом.

Эргономический подход выступает одним из важнейших в группе здоровьесберегающих инновационных подходов. Об эргономическом подходе, давно известно в сфере производства, в педагогике заговорили лишь в последние годы.

Основные особенности данного подхода: системность, деятельность (поскольку только в деятельности можно добиться результатов), технологичность (алгоритмизированность деятельности) и этапность.

Какими же проблемами занимается эргономика?

- Исследование влияния психологической напряженности, утомления, эмоциональных факторов и особенностей нервно-психической организации человека на эффективность его деятельности.
- Изучение приспособительных и творческих возможностей человека.
- Всесторонний учет эргономических факторов на различных этапах создания (проектирования, апробации и внедрения) систем «человек-коллектив-среда» и др.

- Анализ трудовых процессов и условий их выполнения – с целью повышения производительности труда.
- Предупреждение нервных срывов вследствие разрыва между возможностями человека и требованиями к нему по причине утомляемости, индивидуальных отличий, профессионального отбора, профориентации с целью развития познавательных и мыслительных способностей, укрепления психического и интеллектуального здоровья, повышения удовлетворенности трудом.
- Научная организация труда, самоорганизация управленческого и педагогического труда –организация собственного жизнеобеспечения в процессе профессиональной деятельности – оптимизация своего рабочего времени и места.
- Организация здоровьесберегающего пространства (в организации и помещении: оптимизация среды, планирование и график работы, обеспечение безопасности труда).
- Гуманизация труда, важнейшие составляющие которой – методическая и психологическая поддержка.

Эргономический подход – важнейший инструмент и критерий обеспечения оптимальности построения методического, воспитательно-образовательного процессов, управленческой деятельности различных уровней за счет прогнозирования не только ожидаемой эффективности принимаемых решений, но и их психологических последствий, внедрения эффективных здоровьесберегающих управленческих и образовательных технологий и методик. Основная идея данного подхода – достижение максимально эффективного результата при минимальном расходе сил, средств, времени, энергии, здоровья. Особенно наглядно эргономика заявляет о себе в части работы с документацией. Можно провести эргономическую реконструкцию, например, годового анализа работы.

В детских садах ведется целенаправленная, систематическая работа и по унификации документации всех уровней. Эти и другие меры позволят сделать не только управленческий, но и педагогический (методический и воспитательно-образовательный) процессы более осмысленными, управляемыми, действовать на опережение, снизить уровень конфликтности в коллективе, оптимизировать интенсивность труда педагогов и самих руководителей в наиболее сложные периоды работы детского сада, что подчеркивает значимость эргономического подхода в управленческой деятельности современного руководителя детским садом.

Основные критерии эффективности реализации эргономического подхода в системе управления современным детским садом: более четкая самоорганизация руководителями собственной управленческой деятельности, повышение производительности труда всех участников педагогического процесса, значительно большая эффективность управления методической и педагогической работой, удовлетворенность трудом и руководителей, и педагогов.

Список использованной литературы:

1. Белая К.Ю. Инновационная деятельность в ДОУ:Метод.пособие.-М.: ТЦ Сфера, 2005
2. Колодяжная Т.П. Управление современным дошкольным образовательным учреждением: практическое пособие. Часть 1-М.: ЦГЛ,2004
3. Татарникова Г.М. Мотивация как средство стимулирования инновационных процессов в ДОУ/Управление дошкольным образовательным учреждением, 2008.

ИГРА В РАЗВИТИИ РЕБЕНКА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Сағит К.Ж.
Мини-центр ОСШ№64

«Игра ведущий вид деятельности детей»

Самое интересное в жизни дошкольника – это игра. Ребенок в детстве должен играть, так как в игре формируются личностные особенности ребенка и развиваются самые необходимые качества для дальнейшей жизни.

Игра – это своеобразная форма деятельности, в которой ребенок отражает окружающий его мир. Дети в основном играют в игры, отражающие близкие их опыту события [1.с79].

У дошкольника в игре лучше всего развивается мышление, внимание, воображение, память и умственная деятельность. Ребенок учится жить, играя.

До детского сада у ребенка нет таких знаний о том, что такое игра. Такие дети не умеют играть в коллективе. Коллективная, придуманная и осмысленная игра, имеет наибольшую ценность в развитии ребенка, так как в игре у ребенка обогащается словарный запас, приобретает жизненный опыт, учится общаться и взаимодействовать со сверстниками, приобретает новые качества, которые нужны для успешного общения.

Каждый вид игры: дидактическая, сюжетно-ролевая, подвижная, пальчиковая и другие выполняют свою функцию в развитии ребенка.

Дидактические игры направлены на познавательное развитие. Дидактическую игру педагог использует для достижения какой либо образовательной цели, например для знакомства с цветом «Найди такого же цвета», с геометрическими фигурами «Найди ключ к замку», с животными «Кто, где живет?», с признаками и свойствами предметов «Опиши предмет» и т.д. Дидактической игрой легче руководить, чем сюжетно-ролевой, потому что дидактическую игру педагог заранее подготавливает и преподносит его ребенку, ребенку остается играть, следуя правилам игры.

Поэтому предоставляя дидактические игры, мы развиваем у детей внимание, сосредоточенность, настойчивость, познавательные способности.

Сюжетно-ролевые игры направлены на формирование у детей личностных качеств и умения общаться, жить в социуме.

В сюжетно-ролевой игре ребенок апробирует, проясняет и расширяет знания о себе, пробует себя в роли тех людей, с кем они встречаются в разных сферах жизни [2.с139]. Дети с удовольствием играют в сюжетно ролевые игры, так как они распределяют роли для друзей, придумывают каждому свою четко отведенную роль, воображают себе сюжет. Перед игрой дети наблюдают за действиями взрослых. В игре дети изображают работу взрослых, чаще всего родителей (чем обычно занимаются родители дома), воспитателя (весь режимный момент детского сада), доктора (как лечит больного), продавца (взвешивание товара) [1.с130]. Итак, в сюжетно-ролевой игре ребенок учиться оценивать ситуацию и самостоятельно принимать решения, познаёт потребность сотрудничества, приучается уважать права другого участника игры, учиться сдерживать себя и свои отрицательные эмоции, взамен выражает доброжелательность и искренность.

Подвижные игры направлены на формирование ловкости и координации движения, развитию воображения, мышления и фантазии, повышению эмоционального тонуса детей.

Подвижная игра в развитии ребёнка помогает развивать быстроту в движениях и в мышлении, дисциплинированность и умение играть по правилам. В подвижных играх дети имитируют повадки животных, движения транспорта и весь окружающий мир через свои движения, через звуки, через обыгрывание [2.с143]. От таких игр у ребенка поднимается настроение, он чувствует себя комфортно и уверенно.

Пальчиковые игры направлены на развитие мелкой моторики, внимания, зрительной памяти и восприятие речи.

Такой вид игры очень нравится детям любого возраста, потому что эти игры очень увлекательны и эмоциональны. Использование пальчиковых игр способствуют развитию речи и творческой деятельности детей. Для того чтобы организованная учебная деятельность

была интересной надо при рассказывании сказки или заучивания стихотворения использовать пальчиковые игры. Например: «Улей»

Вот маленький улей, где пчелы спрятались,

Никто их не увидит.

Вот они показались из улья.

Одна, две, три, четыре, пять!

Ззззз!

Пальцы сжать в кулак, затем отгибать их по одному. На последнюю строчку резко поднять руки вверх с растопыренными пальчиками - пчелы улетели. Движения выполняются в соответствии с текстом и поэтому хорошо запоминаются.

Таким образом, для эффективного усвоения детьми программного материала, я и мои коллеги, планируя любую организованную учебную деятельность, подбираем игры в соответствии с темой недели. Например, если тема недели «Дикие животные», то мы планируем сюжетно-ролевую игру «Зоопарк», пальчиковую игру «Белка», подвижную игру «У медведя во бору», дидактическую игру «Чей голос?».

Воспитатели должны уделять большое внимание детским играм, организовывать режим так, чтобы дети имели место и время для игр, изучать разные формы руководства детской игрой, так как от этого умения зависят содержательность и разнообразие игр, а значит, и воспитательно-образовательный эффект этого вида деятельности детей.

Только в игровой деятельности ребенок дошкольного возраста получает столько положительных эмоций, которые так необходимы ему для психического, умственного и физического развития.

Использованная литература:

1. А.А. Люблинская «Воспитателю о развитии ребенка», Просвещение 1972;
2. Программа «Қарлығаш» (основные положения), Арман ПВ 2007

СЕМЕЙНОЕ ВОСПИТАНИЕ В РАЗВИТИИ РЕБЕНКА

Бровкина О.В.

Мини-центр ОСШ№64

«Ваше собственное поведение – самая решающая вещь. Не думайте, что вы воспитываете ребёнка только тогда, когда с ним разговариваете, или поучаете его, или приказываете ему. Вы воспитываете его в каждый момент вашей жизни, даже тогда, когда вас нет дома» А. С. Макаренко.

Казахстан – современное, развивающееся государство, внедряющее новые технологии, новые методы развития. Это касается, конечно, и дошкольного образования. Так как воспитание детей, формирование личности ребёнка с первых лет его жизни – это не только одна из самых актуальных проблем всего человечества, но, и, безусловно, основная обязанность родителей.

Семья для ребёнка – дошкольника – это основное звено, которое связывает его жизнь с обществом. Именно семья значительно влияет на формирующуюся личность ребёнка не только примером взрослых, но и образом жизни этой семьи. Через ячейку общества – семью осуществляется приобщение ребёнка к культуре, традициям, обычаям страны, в которой он родился.

Семья, в которой существуют нравственно – ценные взаимоотношения между взрослыми, детьми и взрослыми, где каждый может оказать друг другу помощь и окружить заботой и вниманием – счастливая семья. Доброе отношение к людям, общественные интересы взрослых – залог того, что у ребёнка уже в раннем возрасте сформируется система духовных ценностей.

В выходные и праздничные дни, утром и вечером – родители постоянно воспитывают своих детей. В беседе с детьми, особенно старшего дошкольного возраста, наблюдая за

ними, можно сразу заметить, как влияет семейная обстановка на личность ребёнка, на его умственное, нравственное развитие. На ребёнка, в частности, на его психику и поведение, могут влиять и разнообразные явления окружающей его жизни.

Нынешние рыночные отношения, происходящие в обществе изменения, несомненно, требуют от семьи пересмотра своих воспитательных стратегий [1. с170]. Родители пользуются знаниями и умениями, опираясь на опыт старшего поколения. Могут найти ответ на интересующие вопросы в свободно доступных в наше время средствах массовой информации, спросить совета у воспитателей. Но, безусловно, этих знаний недостаточно. Каждой семье нужны дополнительные знания о психологических особенностях дошкольного возраста[2. с21].

Детский сад помогает родителям в воспитании детей. Оно осуществляется на основе разработанной программы, важной для всестороннего развития ребёнка на каждом возрастном этапе.

Забывая о здоровье и всестороннем воспитании детей, мы, педагоги, несомненно, с каждой семьёй, стараемся и стремимся сделать каждого ребёнка счастливым.

В своей работе я использую разнообразные методы изучения семьи: беседы с родителями, папки – передвижки,

консультации, наблюдения, анкетирование. Родительские собрания мы стараемся проводить на интересующие родителей темы, часто вовлекая последних например, на обыгрывание каких – либо ситуаций. Конечно же, большую роль играет участие родителей на утренниках. Безусловно, это вносит положительную «нотку» в сотрудничество детского сада и семьи. Каждое участие родителей в жизни детского сада мы отмечаем Дипломами, Благодарственными письмами, Грамотами[3. с153].

Педагог дошкольного учреждения выступает не только как воспитатель детей, но и как воспитатель родителей. Очевидна важность сотрудничества детского сада и семьи во всестороннем развитии ребёнка.

Таким образом, только благодаря совместной работе, каждый ребёнок получит всестороннее развитие и правильное воспитание.

Использованная литература:

1. « Материалы XIV региональной научно – практической конференции» Караганда 2012;
2. Н. Ф. Виноградова « Воспитателю о работе с семьёй»;
3. «Материалы XVI региональной научно – практической конференции» Караганда 2014.

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ БОЙЫНША ОҚЫТУДАҒЫ ЖАҢА ӘДІС-ТӘСІЛДЕР

Асылбекова Б. А.

В.Терешкова атындағы орта білім беретін мектеп
Жамбыл облысы, Мойынқұм ауданы, Мирный кенті

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» - деп, Елбасы атап көрсеткендей жас ұрпаққа білім беру жолында оқытудың жаңа әдіс тәсілдерін оқу үрдісінде тиімді қолданудың маңызы зор. Бүгінгі күн талабы ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және заманауи технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндетін жүктеп отыр. Осыған орай мемлекетіміздегі білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы -

заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама болып табылады.

Осы білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты - білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді. Негізінен жаңартылған білім жүйесі құзыреттілікке және сапаға бағытталған бағдарлама. Жаңартылған білім берудің маңыздылығы – оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып, сын тұрғысынан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, тәжірибе жасау, ақпараттық коммуникациялық технологияны қолдану, коммуникативті қарым-қатынасқа түсу, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу, функционалды сауаттылықты, шығармашылықты қолдана білуді және оны тиімді жүзеге асыру үшін қажетті тиімді оқыту әдіс-тәсілдерді қолдану болып табылады.

Бүгінгі күні инновациялық әдістер мен ақпараттық технологиялар қолдану арқылы оқушының ойлау қабілетін арттырып, ізденушілігін дамытып, қызығушылығын тудыру, белсенділігін арттыру ең негізгі мақсат болып айқындалады. Оқушылардың танымдық көзқарасын байыту, ақыл-ой қабілетін жетілдіру, өзіндік ойлау және өмірлік ұстанымын қалыптастыру мұғалімнің шеберлігіне, шығармашылық қабілетіне байланысты. Теориялық білімді игерту мен жаңғырту және жаңа жағдайға іс жүзінде лайықтап қолдануға үйреткенде ғана оқушылардың алған білімі мен біліктілігі шынайы да нақтылы қалыптасады. Осындай жолмен қалыптасқан білім мен біліктіліктің танымдық маңызы да зор болады.

Жаңартылған білім беру бағдарламасы бойынша заманауи оқыту әдіс-тәсілдеріне жекелеп шолу жасап кеткенді жөн көріп отырмын.

Құндылықты-бағдарланған тәсіл-оқушының құндылықтар жүйесін қалыптастырушы оқу-тәрбиелік үдерістің сәйкесінше формалары арқылы тұлғаның өзін-өзі танытуы үшін алғышарттар құруды көздейді.

Тұлғалық-бағдарланған тәсіл— педагогтің назарын оқушы тұлғасының тұтастығына, оның тек ақылойы, азаматтық жауапкершілік сезімінің ғана емес, сондай-ақ эмоционалдық, эстетикалық, шығармашылық нышандары мен даму мүмкіндіктерімен қоса рухани дамуы туралы қамқорлыққа шоғырландыруды көздейді.

Жүйелік-әрекетті тәсіл— оқу-тәрбие үдерісінде оқушының өз бетінше білім алуына бағыттталып, осы мақсатта мұғалімнің тиімді іс-әрекеттің түрлі формаларын қолдануын көздейді.

Коммуникативтік тәсіл-бірінші кезекте оқушылардың ауызша және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға, қарастырып отырған мәтін, қатысып отырған әңгіме мазмұнын түсініп, туындаған жағдаятқа сәйкес тілді қолданып үйренуге бағытталған.

Интегративтік тәсіл-оқу үдерісін жобалау және өткізу кезінде әр түрлі оқу пәндерінің мазмұнын өзара кіріктіру есебінен оқушыда әлемнің тұтас бейнесін қалыптастыруға жәрдемдеседі. Бастауыш білім беру мазмұнына ортақ тақырыптарды енгізу әр түрлі пәндік салалардан білімдерді кіріктіруге және сол арқылы алынатын білімдердің функционалдығына қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Зерттеу тәсілі — зерттеушілік әрекет дағдыларын дамытуға, ғылыми таным әдістерімен танысуға жәрдемдеседі, оқушыларда танымдық қызығушылық қалыптастырады.

Интербелсенді әдіс- білім алушылардың танымдық қызығушылығы мен танымдық белсенділігін арттыруға бағытталған. Негізгі қағидасы-педагогикалық қарым-қатынас пен қарым-қатынас диалогы арқылы жеке тұлғаны қалыптастырып дамыту. Интерактивті әдістер оқушының қызығушылығы мен белсенділігін арттырып, алынған мәліметтерді шығармашылық тұрғыдан қайта өңдеу болып табылады.

Білім берудегі интерактивті технология (интерактив сөзі-inter (бірлесу) act (әрекет)) сабақ барысында оқушылардың сабаққа қатысуын ұйымдастыратын оқыту барысы. Интербелсенді әдістердің керемет мүмкіндіктері оқушыларды шабыттандырады. Оқушылар ойнап отырмыз деп ойлайды, шындығында олар қызығып, таңғалып, шабыттанып отырып білім алады.

Интербелсенді негізде оқу мақсаты – білу емес, үйрене білу, ол:

- өзіне деген сенімге тәрбиелейді;
- шешендік өнерін жетілдіреді;
- танымның мәнін түсінуге көмектеседі (яғни, кейде абсолютті шындық болмайтынын);
- сыни ойлау дағдыларын дамытады;
- өз пікіріне деген құқығын түйсінуге артады.

Интербелсенді оқыту- әрекетпен және әрекет арқылы оқыту, бұл ұстаным үлкен нәтижелерге жеткізетін тиімді жүйе деп есептелінеді, себебі адам санасында бірінші кезекте өзінің әрекеттері мен өз қолымен жасаған істер қалады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. ҚР орта білім мазмұнын жаңарту еңбегінде қазақ тілінде оқытатын мектептердегі бастауыш сынып пәндері бойынша педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы. 2016ж
2. [«http://sc.akkol.akmoedu.kz/news/»](http://sc.akkol.akmoedu.kz/news/)

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Садыкова Э.Ж.

магистр педагогических наук

Кызылординский педагогический высший колледж им. М.Маметовой

Современная жизнь диктует свои условия для каждой сферы жизни человека. Стремительно развивающиеся технологии открыли человеку доступ к информации на любом языке в любой точке мира. На фоне этого учителю необходимо использовать на уроках различные приемы, с тем, чтобы сделать урок интереснее и насыщеннее.

Такие умения, как: выявлять, наблюдать, различать, классифицировать, оценивать, критически анализировать, моделировать, делать выводы, принимать продуманные решения должны формироваться в учебной среде, через разные методы, формы и технологии, в том числе через технологию «критического мышления». Критическое мышление означает вовсе не негативность суждений или критику, а разумное рассмотрение разнообразия подходов. Критическое мышление система суждений, которая используется для анализа вещей и событий с формулированием обоснованных выводов и позволяет выносить обоснованные оценки, интерпретации, а также корректно применять полученные результаты к ситуациям и проблемам. Для людей, мыслящих критически, понимание информации является отправной точкой, а не завершающим этапом обучения.

Данная технология была разработана в середине 90-х годов XX в. американскими учеными и педагогами Дж. Стил, К. Мередит, Ч. Темпл. Технология содержит в своем арсенале огромное количество приемов (стратегий), способствующих воспитанию и обучению вдумчивых читателей. Множество приемов дает возможность делать урок разнообразным, ярким.

Технология критического мышления включает три стадии:

Это «Вызов – Осмысление – Рефлексия».

Первая стадия – вызов. (evocation) (I) Ее присутствие на каждом уроке обязательно. Эта стадия позволяет: а) актуализировать и обобщить имеющиеся у ученика знания по данной теме или проблеме б) вызвать устойчивый интерес к изучаемой теме, мотивировать ученика к учебной деятельности; в) побудить ученика к активной работе на уроке и дома.

Итак, в процессе реализации стадии вызова важно:

1) Давать учащимся возможность высказывать свою точку зрения по поводу изучаемой темы свободно, без боязни ошибиться и быть исправленным учителем.

2) Фиксировать все высказывания: любое из них будет важным для дальнейшей работы. При этом на данном этапе нет «правильных» и «неправильных» высказываний.

3) Сочетать индивидуальную и групповую работу: индивидуальная позволит каждому ученику актуализировать свои знания и опыт; групповая – услышать другие мнения, изложить свою точку зрения без риска ошибиться. Обмен мнениями может способствовать выработке идей, которые часто являются неожиданными и продуктивными; появлению интересных вопросов, поиск ответов которые будут стимулировать к изучению нового материала. Кроме того, часто некоторые учащиеся боятся излагать свое мнение учителю или сразу большой аудитории, поэтому занятия в небольших группах позволяют им чувствовать себя более комфортно.

Роль учителя на этом этапе работы состоит в том, чтобы стимулировать учащихся к вспоминанию того, что они уже знают по изучаемой теме, способствовать бесконфликтному обмену мнениями в группах, фиксации и систематизации информации, полученной от школьников. При этом важно не критиковать ответы, так как любое мнение учащегося ценно. Подчеркнем важность данной стадии: все этапы урока не только взаимосвязаны, но и взаимозависимы, а, как известно, хорошее начало – половина дела.

Функции стадии вызова:

✓ мотивационная (побуждение к работе с новой информацией, стимулирование интереса к постановке и способам реализации цели);

✓ информационная (вызов на “поверхность” имеющихся знаний по теме);

✓ коммуникативная (бесконфликтный обмен мнениями).

Вторая стадия – осмысление. (realization of meaning). Эта стадия позволяет ученику:

а) получить новую информацию б) осмыслить ее; в) соотнести с уже имеющимися знаниями.

На этой стадии учащиеся самостоятельно продолжают активно конструировать цели своего учения. Постановка целей в процессе знакомства с новой информацией осуществляется при ее наложении на уже имеющиеся знания. Учащиеся могут найти ответы на ранее заданные вопросы, решить возникшие на начальном этапе работы затруднения. Вместе с тем далеко не все вопросы могут быть разрешены. В этом случае учителю важно стимулировать учащихся к постановке новых вопросов, поиску ответов через контекст той информации, с которой школьники работают.

Итак, на фазе осмысления содержания учащиеся:

1) осуществляют контакт с новой информацией;

2) сопоставляют эту информацию с уже имеющимися знаниями и опытом;

3) акцентируют свое внимание на поиск ответов на возникшие вопросы и затруднения;

4) обращают внимание на неясности, пытаясь поставить новые вопросы;

5) стремятся отследить сам процесс знакомства с новой информацией, обратить внимание на то, что именно их привлекает, какие аспекты менее интересны и почему;

6) готовятся к анализу и обсуждению услышанного или прочитанного.

Учитель на данном этапе:

1) Может быть непосредственным источником новой информации, в этом случае его задача состоит в ее ясном и привлекательном изложении.

2) Отслеживает степень активности работы, внимательности при чтении, если школьники работают с текстом.

3) Предлагает для организации работы с текстом различные приемы для вдумчивого чтения и размышления о прочитанном.

Необходимо выделить достаточное время для реализации смысловой стадии, целесообразно выделить время для второго прочтения. Достаточно важно вернуться к тексту на новом «витке» его восприятия, чтобы прояснить некоторые вопросы.

Третья стадия – рефлексия. (reflection). Здесь основным является: а) целостное осмысление, обобщение полученной информации; б) присвоение нового знания, новой информации учеником; в) формирование у каждого из учащихся собственного отношения к изучаемому материалу.

Формы предъявления рефлексии

1. *Устная форма*: диалог между одним учеником и учителем, диалог между двумя учениками, отдельные реплики со стороны разных учеников, возврат к ключевым словам, верным и неверным утверждениям полилог в виде беседы или обсуждения, игровые методы, круглый стол.

2. *Письменная форма*: анкетирование и опросы с использованием различных методик: ответы на вопросы, открытые предложения, выбор из предложенных вариантов, расстановка по степени важности, согласие\несогласие с утверждениями. Графические, схематические способы представления информации в виде таблиц, графиков, диаграмм, кластеров. Творческие задания: синквейн, эссе, письмо, сочинение.

С точки зрения традиционного урока эти стадии не являются чем-то новым для учителя: вместо «вызова» – введение в проблему или актуализация имеющегося опыта и знаний учащихся; а «осмысление» – это часть урока, посвященная изучению нового материала; третья стадия – это закрепление материала, проверка. Элементы же новизны данной технологии содержатся в методических приемах, которые ориентируются на создание условий для свободного развития каждой личности. Для каждого этапа урока необходимо использовать свои активные методы, позволяющие эффективно решать конкретные задачи этапа. Немаловажным для эффективности процесса обучения становится умение правильно выбрать технологические приемы, удачно комбинировать их, вмещать их в рамки уже знакомых традиционных форм урока. Приёмы технологии критического мышления рассчитаны на глубокое и прочное усвоение теоретического материала. Но самое главное: усвоение, а затем и воспроизведение ЗУН происходит осознанно.

Технология критического мышления дает обучаемому:

- Умение работать в сотрудничестве с другими
- Умение ответственно относиться к собственному образованию
- Повышение эффективности восприятия информации
- Повышение интереса, как к изучаемому материалу, так и к самому процессу обучения
- Желание и умение стать человеком, который учится в течении всей жизни.

Технология критического мышления дает преподавателю возможность:

- Создать в группе атмосферу открытости и ответственного сотрудничества
- Использовать систему эффективных методик, которые способствуют развитию самостоятельности
- Помочь студентам стать одновременно практиками и аналитиками, которые одновременно умеют грамотно анализировать свою деятельность
- Стать источником ценной информации для коллег.

Если говорить об обучении иностранным языкам, то именно коммуникативные методы получили в последнее время новый импульс:

- Происходит поворот от усвоения различных аспектов языка (лексики, грамматики) к активному использованию иностранного языка в жизни.
- Иностранный язык становится с одной стороны, средством получения профессиональной или иной информации, а с другой стороны, средством осуществления коммуникации.

Однако об эффективной коммуникации можно говорить лишь в том случае, если человек правильно воспринял или передал информацию. В этой связи все чаще от педагогов и психологов можно слышать, что коммуникативная компетенция результативна лишь в том случае, если человек обладает критическим мышлением.

В чем же инновационность представленной технологии? Во-первых, технология критического мышления представляет опыт практической реализации личностно-ориентированного подхода в обучении. С другой стороны, использование данной технологии ориентировано на развитие навыков вдумчивой работы с информацией, с текстом. Цели технологии развития критического мышления, отвечают целям образования на современном этапе, формируют интеллектуальные качества личности, вооружают ученика и учителя

способами работы с информацией, методами организации учения, самообразования, конструирования собственного образовательного маршрута.

Используемая литература:

1. Критическое мышление: технология развития: Пособие для учителя / И. О. Загашев, С. И. Заир-Бек. – СПб: Альянс «Дельта», 2003.
2. Заир-Бек С., Муштавинская И. Развитие критического мышления на уроке. Пособие для учителя. – М., 2004.
3. А.Гин- Приемы педагогической техники, пособие для учителя 3-е издание
4. Учительский сайт www.infourok.ru

ПРИМЕНЕНИЕ ИКТ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Кусаинова А.Д.

Балхашский колледж актуального образования академика Акылбаева Ж.С.

Современное человечество включилось в общеисторический процесс, называемый информатизацией. Этот процесс включает в себя доступность любого гражданина к источникам информации, проникновение информационных технологий в научные, производственные, общественные сферы, высокий уровень информационного обслуживания. Процессы, происходящие в связи с информатизацией общества, способствуют не только ускорению научно-технического прогресса, интеллектуализации всех видов человеческой деятельности, но и созданию качественно новой информационной среды социума, обеспечивающей развитие творческого потенциала человека,

Одним из приоритетных направлений процесса информатизации современного общества является информатизация образования, представляющую собой систему методов, процессов и программно-технических средств, интегрированных с целью сбора, обработки, хранения, распространения и использования информации в интересах ее потребителей. Цель информатизации состоит в глобальной интенсификации интеллектуальной деятельности за счет использования новых информационных технологий: компьютерных и телекоммуникационных.

О том, что учитель живет до тех пор, пока он учится, известно давно. Применение ИКТ технологий в этом процессе оказывает действенную помощь.

О понятии «педагогической технологии» говорили М.Е. Бершадский, В.И.Боголюбов, В.В.Гузеев, Т.И.Ильина, М.В.Кларин, З.А.Малькова, Н.Д.Никандрова, А.Я.Савельева, Г.К.Селевко, А.М.Кушнир, В.М.Шепель и др. Б.Лихачев «Совокупность психолого-педагогических установок, определяющих специальный выбор и компоновку форм, методов, способов, приемов обучения, воспитательных средств; организационно-педагогический инструментарий педагогического процесса». Г.Селивко «Система функционирования всех компонентов педагогического процесса, построенная на научной основе, запрограммированная во времени и в пространстве и приводящая к намеченным результатам». В.Шепель «Искусство, мастерство, умение, совокупность методов обработки, изменения состояний». Из данных определений следует, что технология в максимальной степени связана с учебным процессом – деятельностью преподавателя и учащегося, ее структурой, средствами, методами и формами.

Педагогическая технология функционирует:

- и в качестве науки, исследующей наиболее рациональные пути обучения;
- и в качестве системы способов, принципов, применяемых в обучении;
- и в качестве реального процесса обучения.

Педагогических технологий в педагогике существует более 50, но ключевой технологией XXI века является применение информационно-коммуникативных технологий (ИКТ). ИКТ оказывают влияние на все сферы жизнедеятельности человека, особенно на информационную деятельность, к которой относится обучение. С использованием ИКТ в учебно-воспитательном процессе увеличивается производительность труда преподавателей и учащихся, это можно рассматривать как рациональный способ повышения эффективности и интенсификации обучения и самообучения. ИКТ позволяют автоматизировать информационные процессы: долговременно и компактно хранить, оперативно искать, быстро обрабатывать, продуцировать новую, передавать на любые расстояния и предъявлять в требуемом виде мультимедийную (ММ: текстовую, табличную, графическую, анимированную, звуковую и видео-) информацию.

Введение ИКТ в процесс образования – неизбежный процесс, веление времени. Данная технология необходима:

1. Для формирования информационного общества.
2. Для качественных изменений в структуре образовательных систем и в содержании образования.

Освоение ИКТ реализуется по ряду направлений:

1. Укрепление уровня материально-технического обеспечения (подключение к сети Интернет, приобретение компьютеров, компьютерных классов, интерактивных досок и др.).
2. Овладение информационной культурой всех участников образовательного процесса (учащихся, родителей, педагогов, руководителей).
3. Применение ИКТ в образовательной области, где они становятся интегративным стержнем, вокруг которого строится вся система обучения.
4. Применение ИКТ в воспитательном процессе, внеурочной деятельности, дополнительном образовании, дающие возможности для развития индивидуальности
5. Применение ИКТ в управленческой деятельности.

Одно из условий эффективной подготовки учащихся к жизни в информационном обществе – применение информационных коммуникативных технологий, позволяющих решать кратчайшие сроки широкий круг задач, недоступных ранее.

В учебных заведениях происходит активное внедрение в образовательный процесс ИКТ, в том числе, такой их разновидности, как мультимедиа технологии (далее - ММТ). Применение ММТ приводит к использованию более эффективных подходов к обучению и совершенствованию методики преподавания, является наиболее эффективным средством обучения и воспитания. Помимо этого, внедрение ММТ способствует повышению мотивации обучения учащихся, экономии учебного времени, более глубокому усвоению материала на занятиях.

Мультимедийные средства обучения помогают четко выстраивать структуру занятия, эстетически его оформлять. Еще одним достоинством является эмоциональное воздействие на обучающихся. Особенно, если включены видеосюжеты и имеется звуковое сопровождение слайдов, что позволяет формировать у обучающихся личностное отношение к увиденному и услышанному, повышает мотивацию учения.

Применение мультимедийных средств позволяет сократить время при выполнении заданий, что повышает продуктивность урока, ММТ наряду с живым словом педагога является важным компонентом образовательного процесса и элементом учебно-материальной базы любого образовательного учреждения. Являясь компонентом учебно-воспитательного процесса, средства обучения оказывают большое влияние на все другие его компоненты – цели, содержание, формы, методы.

ММТ позволяет объединить преимущества интерактивного обучения (обучения с использованием компьютера) с преимуществами традиционного.

Современному педагогу все сложнее видеть себя в образовательном процессе без помощи компьютера и сопутствующих ему электронных средств обучения.

Преимущество занятия с использованием мультимедийных комплексов налицо.

1. Повышается интерес обучающихся к обучению. Информация с экрана воспринимается лучше, чем книжная информация. И этот фактор необходимо учитывать при организации учебного процесса.

2. Преподавателю удается добиться усиления обучающего эффекта средствами мультимедиа. Наглядность позволяет сделать изучаемые события более доступными, учебный процесс проходит в более комфортных для учащихся условиях.

3. Увеличивается плотность занятия.

4. Меняется эстетика занятия. Преподаватель получает мощные инструменты для повышения привлекательности занятия.

Возможность тиражирования занятия. Если такие уроки проводятся в системе, материал можно предоставлять обучающимся для повторения в индивидуальном режиме, учитывая способности каждого обучающегося. Информационно-коммуникативные технологии повышают информированность занятия, эффективность обучения, придают занятию динамизм и выразительность.

Применяя ИКТ технологии, удалось:

1. Индивидуализировать учебный процесс.

2. Создать условия для развития самостоятельности обучающихся, при этом повышается интерес к предмету.

3. Повысить качество наглядности (презентации, построение многогранников, построение сложных графиков и т.д.)

4. Снизить трудоемкость процесса контроля и консультирования.

Современные информационно-коммуникационные технологии дают возможность повышения эффективности и качества образовательного процесса, в самых разных его аспектах. Будь то урок или внеклассное мероприятие, ИКТ ускоряет передачу знаний, позволяют человеку успешнее и быстрее адаптироваться к окружающей среде и происходящим социальным изменениям, ИКТ открывают возможности совершенно новых методов.

Информационные технологии предоставляют возможность:

- рационально организовать познавательную деятельность учащихся в ходе учебного процесса;

- сделать обучение более эффективным, вовлекая все виды чувственного восприятия обучающегося в мультимедийный контекст и вооружая интеллект новым концептуальным инструментарием;

- построить открытую систему образования, обеспечивающую каждому индивиду собственную траекторию обучения;

- вовлечь в процесс активного обучения категории обучаемых, отличающихся способностями и стилем учения;

- использовать специфические свойства компьютера, позволяющие индивидуализировать учебный процесс и обратиться к принципиально новым познавательным средствам;

- интенсифицировать все уровни учебно-воспитательного процесса.

Основная образовательная ценность информационных технологий в том, что они позволяют создать неизмеримо более яркую мультисенсорную интерактивную среду обучения с почти неограниченными потенциальными возможностями, оказывающимися в распоряжении и учителя, и ученика. В отличие от обычных технических средств обучения информационные технологии позволяют не только насытить обучающегося большим количеством знаний, но и развить интеллектуальные, творческие способности учащихся, их умение самостоятельно приобретать новые знания, работать с различными источниками информации.

Высказывание ученого и педагога С.Паперта наиболее точно отражает суть применения ИКТ в образовательном процессе: «... в 21 веке цифровые среды суть естественные среды

для интеллектуальной работы в той же степени, в какой письменность была для веков предыдущих».

Для решения этой задачи учебное заведение обладает необходимыми информационно-техническими ресурсами. Сосредоточение современных технических средств обучения способствует модернизации и совершенствованию учебно-воспитательного процесса, активизирует мыслительную деятельность обучающихся, способствует развитию творчества педагогов.

Актуальными задачами учебного заведения на сегодняшний день являются:

- создание единой информационной среды образовательного учреждения;
- разработка принципов и методик использования современных информационно-коммуникативных технологий, их интеграцию в образовательный процесс с целью повышения качества образования;
- анализ и экспертиза, организация распространения педагогической информации через издательскую деятельность, аудиовизуальные программы, электронную почту; организация информационных потоков;
- формирование и развитие информационной культуры обучаемых, педагогических и руководящих кадров;
- подготовка пользователей единой информационной системы.

Основная образовательная ценность информационных технологий в том, что они позволяют создать неизмеримо более яркую мультисенсорную интерактивную среду обучения с почти неограниченными потенциальными возможностями, оказывающимися в распоряжении и учителя, и ученика.

В отличие от обычных технических средств обучения информационные технологии позволяют не только насытить обучающегося большим количеством знаний, но и развить интеллектуальные, творческие способности учащихся, их умение самостоятельно приобретать новые знания, работать с различными источниками информации.

Выделяют восемь типов компьютерных средств используемых в обучении на основании их функционального назначения (по А.В.Дворецкой):

1. **Презентации** – это электронные диафильмы, которые могут включать в себя анимацию, аудио- и видеофрагменты, элементы интерактивности. Для создания презентаций используются такие программные средства, как PowerPoint или Open Impress. Эти компьютерные средства интересны тем, что их может создать любой учитель, имеющий доступ к персональному компьютеру, причем с минимальными затратами времени на освоение средств создания презентации. Применение презентаций расширяет диапазон условий для креативной деятельности учащихся и психологического роста личности, развивая самостоятельность и повышая самооценку. Презентации активно используются и для представления ученических проектов.

2. **Электронные энциклопедии** – являются аналогами обычных справочно-информационных изданий – энциклопедий, словарей, справочников и т.д. Для создания таких энциклопедий используются гипертекстовые системы и языки гипертекстовой разметки, например, HTML. В отличие от своих бумажных аналогов они обладают дополнительными свойствами и возможностями:

- они обычно поддерживают удобную систему поиска по ключевым словам и понятиям;
- удобная система навигации на основе гиперссылок;
- возможность включать в себя аудио- видеофрагменты.

3. **Дидактические материалы** – сборники задач, диктантов, упражнений, а также примеров рефератов и сочинений, представленных в электронном виде, обычно в виде простого набора текстовых файлов в форматах doc, txt и объединенных в логическую структуру средствами гипертекста.

4. **Программы-тренажеры** выполняют функции дидактических материалов и могут отслеживать ход решения и сообщать об ошибках.

5. **Системы виртуального эксперимента** – это программные комплексы позволяющие обучаемому проводить эксперименты в «виртуальной лаборатории». Главное их преимущество – они позволяют обучаемому проводить эксперименты, которые в реальности были бы невозможны по соображениям безопасности, временным характеристикам и т.п. Главный недостаток подобных программ – естественная ограниченность заложенной в них модели, за пределы которой обучаемый выйти не может в рамках своего виртуального эксперимента.

6. **Программные системы контроля знаний**, к которым относятся опросники и тесты. Главное их достоинство – быстрая удобная, беспристрастная и автоматизированная обработка полученных результатов. Главный недостаток – негибкая система ответов, не позволяющая испытуемому проявить творческие способности.

7. **Электронный учебники и учебные курсы** – объединяют в единый комплекс все или несколько вышеописанных типов. Например, обучаемому сначала предлагается просмотреть обучающий курс (презентация), затем проставить виртуальный эксперимент на основе знаний, полученных при просмотре обучающего курса (система виртуального эксперимента). Часто на этом этапе учащемуся доступен также электронный справочник/энциклопедия по изучаемому курсу, и в завершение он должен ответить на выбор вопросов и/или решить несколько задач (программные системы контроля знаний).

8. **Обучающие игры и развивающие программы** – это интерактивные программы с игровым сценарием. Выполняя разнообразные задания в процессе игры, дети развивают тонкие двигательные навыки, пространственное воображение, память и, возможно, получают дополнительные навыки, например, обучаются работать на клавиатуре.

Компьютерные средства обучения можно разделить на две группы по отношению ресурсам сети Интернет:

- Средства обучения **on-line** применяются в реальном времени с использованием ресурсов сети Интернет;

- Средства обучения **off-line** – это автономно используемые средства.

В образовательном процессе компьютер может быть как объектом изучения, так средством обучения, воспитания, развития и диагностика усвоения содержания обучения, т.е. возможны два направления использования компьютерных технологий в процессе обучения. При первом – усвоение знаний, умений и навыков ведет к осознанию возможностей компьютерных технологий, к формированию умений их использования при решении разнообразных задач. При втором – компьютерные технологии являются мощным средством повышения эффективности организации учебно-воспитательного процесса. Но сегодня определились, по крайней мере, еще две функции: компьютер как средство общения, компьютер как инструмент в управлении, компьютер как развивающая среда. В образовательном процессе важно одновременное использование всех этих направлений. Существование и взаимодействие всех их одновременно не только в образовательном, но и в

воспитательном процессе приводит к желаемому результату, который ставится обществом перед школой.

В результате использования информационных технологий стала наблюдаться динамика качества знаний обучаемых, повышение мотивации учебной деятельности.

В государственной программе образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы определена стратегия внедрения системы электронного обучения (E-learning), соответствии с которой прогнозируется к 2015 году охватить 50% организаций образования, к 2020 году – 90%.

Система электронного образования обеспечивает реализацию следующих функций:

- администрирование учебной деятельностью (Course Administration);
- управление контентом (Content Management);
- доставка интерактивного контента в форме видеоконференций (Interactive Delivery);
- предоставление доступа к электронным коллекциям (Electronic resource access);
- виртуальные лаборатории (Virtual laboratories);
- управление навигацией по контенту (Sequencing);
- тестирование и оценивание учащегося (Testing/Assessment);
- контроль за ходом и результатами работы учащегося (Tracking);
- ведение профиля учащегося (Learner Profile);

Повышение эффективности подготовки конкурентоспособных специалистов напрямую зависит от стабильной материальной базы и внедрения инновационных технологий обучения, в том числе и информационных. Оснащение современной оргтехникой (интерактивные доски с выходом в Интернет, специально оборудованные мультимедийные классы), разработка электронных ресурсов в системе E-learning направлены на повышение информационной культуры преподавателей и обучаемых.

В настоящее время происходит стремительное развитие процесса информатизации общества, новые информационные технологии проникают практически во все сферы жизни современного человека. Эффективное использование этих технологий помогает людям жить в информационном обществе, получать новые знания, добиваться успеха в выбранных ими профессиях.

Современные информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) позволяют эффективно использовать их в системе образования с целью обучения, воспитания, развития творческих способностей студентов, организации их познавательной деятельности. Использование ИКТ на уроках позволяет готовить новое поколение к будущей жизни в информационном мире.

Применение компьютерных и информационных технологий эффективно на всех стадиях педагогического процесса: на этапе выдачи учебной информации, на этапе усвоения учебного материала, на этапе повторения и закрепления усвоенных знаний и умений, на этапе промежуточного и итогового контроля и самоконтроля.

Развитие и широкое применение информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) является глобальной тенденцией мирового развития и одним из решающих факторов конкурентоспособности экономики, расширения возможностей ее интеграции в мировую систему, скорости развития инноваций, повышения эффективности государственного управления и местного самоуправления. Информационные и коммуникационные технологии признаны во всем мире ключевыми технологиями XXI века, которые на ближайшие десятилетия будут являться залогом экономического роста государства и основным. Компьютерные и коммуникационные технологии являют собой вполне очевидные проявления информационной революции.

Список литература:

1. Государственная программа развития образования РК на 2011-2020 годы.
2. Voxmintsev, A.V. Melnikov (2009) Problems of construction of conceptual models of the virtual world/ A.V. Voxmintsev, A.V. Melnikov, 11 International Workshop on Computer science and information technologies CSIT'2009: Grete, Greece, 2009

3. Сборник материалов Международной научно-методической конференции «Прикладные вопросы естественных наук» - Алматы: МОК, 2011

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕДЕ ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ДАМУ – БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУДІҢ БАСТЫ МАҚСАТЫ

Кайрбекова З. С., Тилеубаева Н. Б.

Қарағанды қаласы, №7 «Жұлдыз» балабақшасы

Тұңғыш Президентіміз тәуелсіздік алған күннен бастап үнемі халықтың намысын қайрап, жігері жанып, әрқашанда өркениетке ұмтылған ұзақ мерзімді мақсаттар мен міндеттер қойып келеді. Соның нәтижесінде еліміз кейбір дамыған мемлекеттердің өздерін сүріндірген ауыр кезеңдерден қиналмай өтіп, баршаны таңғалдырған айтулы табыстарға қол жеткізді. Дамудың қазақстандық үлгісін қалыптастыра отырып, беделі биік, абыройы жоғары, қуатты мемлекетке айналды.

Елбасы өз Жолдауында: «Басты мақсат-Қазақстанның ең дамыған 30 мемлекеттің қатарына қосылуы болып табылады. Осыған орай біздің мақсатымыз мектепке дейінгі мекемеде тәрбиеленіп жатқан балаларды жан-жақты дамыту. Бүгінгі таңда қоғамда болып жатқан әлеуметтік - экономикалық өзгерістерге сәйкес білім беру мақсатында мектеп жасына дейінгі балаларды әлемдік даму деңгейіне сәйкес келетін белгілі бір білім мен қаруландыруды қажет етсе, екіншіден әрбір мемлекеттің өзіндік ұлттық ерекшеліктеріне орай ұлттық сана-сезімін саналы түрде тәрбиелеуді көздейді. Бұл міндетті шешуде оқытудың дәстүрлі әдіс-тәсілдерін өзгертіп, оқыту үдерісіндегі педагогикалық озық технологияларды тиімді қолдануды және тәрбиеші-педагогтардың әдістемелік даярлықтарына қойылатын талаптарды күшейте отырып, оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдері мен формаларын ұтымды ұйымдастыруды жетік меңгере білгенде ғана өз шешімін таппақ.

Ал, жаңа технологияны меңгерудің қажетті шарттарының бірі – тәрбиеші-педагогтардың кәсіптік білімін жетілдіру арқылы мектепке дейінгі мекеме тәрбиеші-педагогтарының шығармашылық қабілеттерін дамыту болып табылады. Сондықтан да бүгінгі балабақша тәрбиешілерінің бойында шығармашылық қабілеттердің көрініс табуы, балабақша тәрбиеленушілерінің терең білім алуының бірден бір факторы екені даусыз. Осы тұрғыдан балабақша тәрбиеші-педагогтарының ұстаздық қызметіндегі шығармашылық жұмыстарын зерделеу қажеттілігі туындайды деп түсіндіреді.

Жалпы балабақша тәрбиеші-педагогтарының кәсіби шеберлігіне байланысты мәселелер көптеген жауапкершілікті талап етеді. Қазіргі кезеңде білім беру жүйесінің негізгі принциптері мен мақсаттары өзгеруде, оқу ақпаратының мазмұны жаңаруда, педагогикалық коммуникация құралдары, және педагогикалық әсер етудің объектісі- балабақша тәрбиеленушілері де айтарлықтай өзгеруде. Бүгінгі таңда балабақша тәрбиеленушілеріне жай ғана түсіндіріп қана қоймай әрбір түсіндірген сөздерінің мән-мағынасын тереңінен түсіндіруге бүгінгі күні оқытудың ақпараттық жүйесі интреактивті тақтаны тиімді пайдалану арқылы түсіндірудің мүмкіншіліктері көп. Бұндай жағдайда көзбен көрген нәрсені сезіну арқылы баланың ой жүйелері толастай түсуге мүмкіндік туады. Демек, тәрбиешінің техникалық құралдары арқылы өткен әрбір сабағының сапасы артып, тәрбиеші-педагогтың жұмысын жеңілдеті түседі. Осы факторлардың барлығы мектепке дейінгі мекемеде балалардың педагогикалық кәсіби шеберлігінің деңгейін жоғарлатуды талап етеді. Сондықтан да бүгінгі күннің өзекті мәселесі - педагогтардың құзіреттілігін үздіксіз дамыту. Қазіргі таңда педагог құзіреттілігін үздіксіз жетілдіруде төмендегідей міндеттер қойылып, педагогтың кәсіби мәдениеті төмендегідей сипатталады:

1. Мемлекеттік тілді меңгеруі.
2. жауапкершілігі, мейірімділігі, адамгершілігі.
3. сыртқы келбеті
4. сөйлеу мәдениеті
5. Құқықтық және этикалық нормаларын білуі.
6. Тәрбиеші-педагогтардың өз мамандығы бойынша негізгі дайындығы болуы.
7. Қазіргі білім беру технологиясын пайдалана отырып жаңа білім алуы.
8. Өз еңбегін ғылыми негізде ұйымдастыра білуі.
9. Компьютерлік техниканы меңгеруі.
10. Ұйымдастыру қабілеті ;
11. Шығармашылығы;
12. Интеллектуалдық қасиеттері

Осы жоғарыда берілгеннің бәрі басқару қызметіне стратегиялық және инновациялық ойы дамыған, басқару мәселелерін шешуге қабілеті жеткілікті, жаңа технологияларды игерген, топ құрамында жұмыс атқара алатын, өз іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарайтын, қарым-қатынас мәдениеті жоғары, бір сөзбен айтқанда кәсіби құзіретті педагогтың қалыптасуын үздіксіз дамытуды қажет етеді.

Қазіргі кезеңде педагогтардың біліктілігін жетілдіру курстары аралығында кәсіби қызметтің ғылыми негіздерін практикаға қолдануға, практикалық іскерлік пен дағдыны қалыптастыруға ерекше көңіл бөлінген.

Қоғамның сұранысын қанағаттандыру мұғалімнен жоғары мәдени адами құндылықтар мен сенімдердің қалыптасқан жүйесін, кәсіби белсенділік пен өзін-өзі жүзеге асыруға деген ұмтылысты талап етеді. Осыған байланысты педагог тұлғасын үнемі шыңдап, қолдап отыру қажет. Міне, біліктілікті арттыру жүйесінің негізгі міндеті осыдан туындайды: ол маманның кәсіби құзіреттілігін тұлғалық қасиеттерімен үйлесімді дамыту болып табылады.

Біріншіден, кәсіби құзіретті педагог оқу тәрбие жұмысы барысында шығармашыл баланы қалыптастыруға жағымды ықпал ете алады, екіншіден, өзінің кәсібінде үздік нәтижелерге қол жеткізе алады, үшіншіден, өзінің кәсіби мүмкіндіктерін толығымен жүзеге асыра алады.

Құзіреттілік - әлеуметтік мәселе, сондықтан тек кәсіби емес, педагогтың жеке қасиеттері де белгілі бір мәнге ие болғандықтан, кәсіби тұлғалық құзіреттілік деп атау орынды сияқты.

- Тәрбиеші-педагогтың кәсіби-тұлғалық құзіреттілігінің қалыптасуының жай күйі туралы толыққанды мәлімет алу үшін ақпараттық жағдай жасау керек, яғни педагогикалық мониторинг жүргізіп отыру керек. Осыған орай балабақшамызда педагог-психолог тәрбиешілер, мамандардың кәсіби құзіреттілігіне байланысты мониторинг жүргізіп отырады. Педагогикалық мониторинг әлеуметтік, психологиялық және басқарушылық мониторингтерді біріктіре отырып, педагог тұлғасы туралы толық мәлімет алуға мүмкіндік береді. Мұндай кешенді амал педагогтың нақты кәсіптік және тұлғалық сапаларын: танымдық қызығуларын, педагогикалық үрдіске қанағаттануын ой елегінен өткізуге бағытталған. Сондай-ақ балабақшамызда жылдық жоспар негізінде құрылған тәрбиеші, мамандарға арналған әдістемелік отырыстар, педагогикалық сағатта әр педагог өзінің тақырыптары бойынша білімін жетілдіру жұмыстары жүргізіліп әр педагог өз іс-тәжірибелерімен бөлісіп отырады. Осы атқарып жатқан жұмыстар нәтижесінде тәрбиеші-педагогтар, мамандар өзін-өзі дамыту мен өзін-өзі жүзеге асыру тәсілдерін игереді.

Сонымен, қорыта келгенде, мектепке дейінгі мекеме тәрбиешілері мен мамандарды шығармашылық жұмыстарға ынталандыру арқылы педагог қызметкерлердің кәсіби құзіреттілігін үздіксіз дамыту үдерісі маңызды болатыны сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Р. Қоянбаев Педагогика. Алматы
2. Мұғалімнің педагогикалық шеберлігі. Алматы 2004ж.
3. Мектепке даярлық Алматы 2010ж.

ИННОВАЦИОННЫЕ –КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ДЕТСКОМ САДУ

Рязанова Л.В.

КГКП «ясли-сад № 61 «Айголек», г.Караганда

Внедрение инноваций в работу дошкольной организации – важнейшее условие совершенствования и реформирования системы дошкольного образования. Инновационная деятельность – процесс, который развивается по определённым этапам и позволяет учреждению перейти на более качественную ступень развития при создании, разработке, освоении, использовании и распространении новшеств (новых методов, методики, технологии, программы). Развитие ДО и переход в новое качественное состояние не может осуществляться иначе, чем через освоение новшеств.

Инновацией называют создание и использование нового компонента, вызывающего изменение среды из одного состояния в другое. Соответственно под инновационными технологиями в образовательном процессе понимается создание нового, ранее не существовавшего компонента.

Педагогический коллектив детского дошкольного учреждения, рассказывая о своих успехах и достижениях, оперирует фразами: «Наше учреждение активно внедряет в работу инновационные технологии обучения и взаимодействия с родителями». Но инновационным образовательным учреждением в истинном значении может называться только то учреждение, которое не только внедряет инновационные программы в свою систему образования, но и комплексно разрабатывает и внедряет их в свою работу.

Все мы знаем, что компьютер входит в жизнь ребенка с ранних лет, оказывая как положительное, так и отрицательное влияние на формирование его личности. По силе воздействия на детскую психику современные информационные технологии несравнимы с другими средствами.

Всё чаще педагоги дошкольных учреждений стали указывать как основное достижение – использование ИКТ в работе с детьми. И мы не исключение. Самостоятельно освоив работу на компьютере, мы применяем свои умения и в работе с дошкольниками.

Информационно-коммуникационные технологии в детском саду – актуальная проблема современного дошкольного воспитания.

Прежде всего, необходимо четко понимать, что такое ИКТ и в какой конкретно работе в ДО они необходимы.

Сочетание ИКТ связано с двумя видами технологий: информационными и коммуникационными.

«Информационная технология – комплекс методов, способов и средств, обеспечивающих хранение, обработку, передачу и отображение информации и ориентированных на повышение эффективности и производительности труда». На современном этапе методы, способы и средства напрямую взаимосвязаны с компьютером (компьютерные технологии).

Коммуникационные технологии определяют методы, способы и средства взаимодействия человека с внешней средой (обратный процесс также важен). В этих коммуникациях компьютер занимает свое место. Он обеспечивает, комфортное, индивидуальное, многообразное, высокоинтеллектуальное взаимодействие объектов коммуникации. Соединяя информационные и коммуникационные технологии, проецируя их на образовательную практику необходимо отметить, что основной задачей, которая стоит перед их внедрением является адаптация человека к жизни в информационном обществе.

Абсолютно ясно, что ИКТ становятся основным инструментом, который человек будет использовать не только в профессиональной деятельности, но и в повседневной жизни.

Главной целью внедрения информационных технологий является создание единого информационного пространства образовательного учреждения, системы, в которой задействованы и на информационном уровне связаны все участники учебно-воспитательного процесса: администрация, педагоги, воспитанники и их родители.

Для реализации этого необходимы подготовленные педагогические кадры, способные сочетать традиционные методы обучения и современные информационные технологии. Педагог должен не только уметь пользоваться компьютером и современным мультимедийным оборудованием, но и создавать свои образовательные ресурсы, широко использовать их в своей педагогической деятельности.

Информационные технологии, это не только и не столько компьютеры и их программное обеспечение. Под ИКТ подразумевается использование компьютера, Интернета, телевизора, видео, DVD, CD, мультимедиа, аудиовизуального оборудования, то есть всего того, что может представлять широкие возможности для коммуникации.

Свои навыки мы применяем в работе:

- с детьми
- с родителями
- с коллегами
- в методической, экспериментальной, инновационной деятельности.

Прежде всего, мы хотим сказать, что не используем непосредственную работу детей на ПК. Мы считаем, что в дошкольном возрасте это не является первоочередной задачей. Гораздо важнее для нас работа по созданию единого творческого пространства в рамках взаимодействия с семьями воспитанников в направлении решения задач развития ребенка в современном информационном обществе. Важно стать и для ребенка, и для родителей проводником в мир новых технологий, наставником в выборе компьютерных игр и сформировать основы информационной культуры личности ребенка. Каковы же основные направления развития ИКТ?

•Использование компьютера с целью приобщения детей к современным техническим средствам передачи и хранения информации.

•ИКТ как средство интерактивного обучения, которое позволяет стимулировать познавательную активность детей и участвовать в освоении новых знаний.

•ИКТ для родителей воспитанников. Сотрудничество с семьей ребенка в вопросах использования ИКТ дома, особенно компьютера и компьютерных игр, является ведущим направлением моей работы.

•ИКТ целью осуществления идеи сетевого управления, организации педагогического процесса, методической службы. Данная технология обеспечивает планирование, контроль, мониторинг, координацию работы педагогов и специалистов. В этом случае использование

•ИКТ способствует оптимизации деятельности ДОО.

Мы представим основные формы использования ИКТ в своей работе:

• Подбор иллюстративного материала к занятиям, оформлению родительских уголков, группы, информационного материала для оформления стендов, папок-передвижек, (сканирование, Интернет; принтер, презентация);

•Подбор дополнительного познавательного материала к занятиям (энциклопедии);

•Оформление групповой документации (списки детей, сведения о родителях, диагностику развития детей, планирование, мониторинг выполнения программы и т.п.), отчетов. Компьютер позволит не писать отчеты и анализы каждый раз, а достаточно набрать один раз схему и в дальнейшем только вносить необходимые изменения.

•Создание презентаций в программе Power Point для повышения эффективности образовательных занятий с детьми и педагогической компетенции у родителей в процессе проведения родительских собраний. Причем презентация может стать своеобразным планом

занятия или мероприятия, его логической структурой, т.е. может быть использована на любом этапе занятия.

Таким образом использование ИКТ способствует повышению качества образовательного процесса: педагоги получили возможность профессионального общения в широкой аудитории пользователей сети Интернет, повышается их социальный статус. Использование ЭОР (электронных образовательных ресурсов) в работе с детьми служит повышению познавательной мотивации воспитанников, соответственно наблюдается рост их достижений, ключевых компетентностей.

Список использованной литературы

1. Дошкольное воспитание. 2009.-№5,6.
2. Косалс Л.Я. Социальный механизм инновационных процессов. М., 1993.
3. Ядешко В.И., Сохина Ф.А. Дошкольная педагогика. М: Просвещение, 1978.-301с.
4. Зубов А. В. Информационные технологии в лингвистике. – М., 2004
5. Наушебаева С.А. Программа развития творческой одарённости у детей.

ЗАСТЕНЧИВОСТЬ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ: КАК ПОМОЧЬ РЕБЕНКУ СТАТЬ УВЕРЕННЕЕ В СЕБЕ

Рангаева А.В. Кожевникова Л.В.
КГКП я/сад №102 «Айсулу» г. Караганда

Застенчивость – это довольно распространенное явление среди детей и взрослых, которое чревато многими проблемами. Застенчивые дети часто погружены в себя, нерешительны, стеснительны в общении со взрослыми и сверстниками, остро переживают ситуации, когда оказываются в центре внимания, характеризуются особой мнительностью и беспокойством, как правило, у них наблюдается высокий уровень тревожности. Проанализировав содержание понятия «застенчивость», можно сделать вывод о том, что проблема застенчивости – одна из актуальных проблем в психолого-педагогической науке. Основные затруднения в общении застенчивого ребенка с другими людьми лежат в сфере его отношения к самому себе и отношения к нему других людей.

Данная проблема исходит своими корнями из детства и чем раньше ее обнаружить и предсказать, тем последствия данной проблемы будут не такими удручающими. В психологии существует несколько подходов к этой проблеме. Так, психоанализ выделяет в ней синдром неудовлетворенного Эдипова комплекса, бихевиоризм – приобретенную реакцию страха на социальные стимулы. Социологи связывают застенчивость с чувством личного неблагополучия и ищут корни ее в социальном Я. Стронники экзистенциальной психологии также подчеркивают связь застенчивости с чувством личной незащищенности, внезапным страхом быть отвергнутым другими людьми. Исследователи личностных черт рассматривают застенчивость как повышенную чувствительность к опасности, имеющую врожденный характер.

Доказано, что слабее всего застенчивость проявляется в младшем дошкольном возрасте, резко возрастая на пятом году жизни, несколько снижаясь к шести и значительно возрастая к семи. Застенчивость связана с периодом становления форм общения ребенка с взрослым.

Основными особенностями поведения застенчивости являются:

1. Внешнее поведение ребенка, сигнализирующее другим «Я застенчив»;
2. Физические симптомы беспокойства, например красное от волнения лицо,
3. Внутреннее ощущение смущения и неловкости, перед которым отступают все другие чувства;

4. Боязнь каким-либо образом проявить себя, например ответы таких ребят на вопросы педагога едва можно расслышать или чаще этот ответ «не знаю», так как боятся сделать что-нибудь не правильно;

5. Дети сидят в стороне и ждут, пока кто-нибудь не предложит им поиграть;

Как правило, они отклоняются от инициативы первыми начать разговор, затеять какое-нибудь дело, высказать новую идею, задать вопрос или добровольно предложить свои услуги.

6. Избегают сложных неоднозначных ситуаций;

7. Общаясь с приятелями, они говорят мало, меньше отвлекаются;

8. Они послушны и редко являются возмутителями спокойствия, но в то же время они реже других получают поощрение;

9. Они реже дают сдачи;

10. Они не обращаются за помощью, если не могут сделать задание самостоятельно;

11. В рассказе о себе представляют унылую картину;

12. Потливость;

13. Дрожь;

14. Учащение сердцебиения;

15. Стесненное дыхание;

16. Опущенные вниз глаза;

17. Тихий голос;

18. Скованность мышц и движений.

В качестве причин застенчивости рассматриваются социальные проблемы личности связанные с нарушением в общении (предшествующий негативный опыт в обществе; отсутствие правильных навыков общения). Причины застенчивости на психическом уровне может быть неадекватное восприятие субъектом самого себя. Так, Ф. Зимбардо считал, что застенчивость обусловлена признанием человеком собственной неполноценности и постоянным беспокойством по поводу своих действий. На психофизическом уровне причины застенчивости связаны с особенностями строения и функциями центральной нервной системы (слабость или неуравновешенность нервных процессов).

Помочь малышу преодолеть застенчивость, сформировать у него желание общаться – задача и психолога, и педагогов, и родителей. Она вполне разрешима, если начать заниматься своевременно. Ведь с течением времени у застенчивого ребенка уже складывается определенный стиль поведения, он начинает замечать имеющийся «недостаток». Фиксация внимания на особенностях своего характера и поведения вызывает еще большую скованность, усиливает неуверенность и страх перед общением.

Причинами возникновения застенчивости являются:

1. Застенчивость возникает в результате неправильного воспитания;

2. Генетическая предрасположенность;

3. Отношение к ребенку значимых для него людей;

4. Сравнение ребенка с братьями, сестрами или сверстниками и делая оценки не в его пользу, существенно снижая его самооценку, побуждая тем самым избегать контактов с людьми;

5. Обзывание, высмеивание, что также не способствует развитию открытости и общительности;

6. Потребность в уважительном отношении к ним со стороны взрослых;

7. Возникновение застенчивости всвязи с подготовкой к школе;

8. Низкий уровень развития общения, замкнутость, затруднения в контакте с другими людьми – и взрослыми, и сверстниками – мешают ребенку включиться в коллективную деятельность, стать полноценным членом в детском саду или в школе;

9. К моменту поступления в школу у застенчивого ребенка уже складывается определенный стиль поведения, своеобразное поведение в обществе, он уже отдает отчет в этом своем «недостатке»;

10. Интровертированная мама, чье поведение является образцом для ребенка. Такая мама избегает общения с людьми, углубляется в свои переживания, в итоге ребенок, если не получает с раннего детства опыта другого поведения, часто становится похожим на нее;

11. Неуверенность в себе.

Пути решения проблемы застенчивости:

1. Помочь ребенку расширить круг своих знакомств: чаще приглашать к нему друзей, вместе с ребенком ходить в гости к знакомым людям, расширять маршрут прогулок, учить ребенка спокойно относиться к новым местам;

2. Не стоит постоянно беспокоиться за ребенка, стремиться полностью, оберегать ребенка от возможных опасностей, не стремиться самим делать все за ребенка, предупреждать любые затруднения. Дать ребенку определенную меру свободы и возможности открытых действий.

3. Постоянно подкреплять у ребенка уверенность в себе, в собственных силах и возможностях. Помочь ребенку найти в себе-то хорошее, за что он мог бы себя уважать. Хвалите ребенка и научите его принимать похвалу от других.

4. Начать привлекать ребенка к выполнению различных поручений, связанных с обществом, создать ситуации, в которых застенчивому ребенку пришлось бы вступать в контакт с «чужими взрослыми».

5. Не нужно доверять чужому мнению о ребенке, потому что чужая оценка сделана в другом месте, в другое время и при неизвестных обстоятельствах. Прежде чем судить о поведении ребенка, нужно разобраться в вызванных его условиях, причинах. Выслушайте мнение самого ребенка, попытайтесь понять и принять его точку зрения.

6. Безусловное позитивное отношение - принятие ребенка со всеми достоинствами и недостатками, не давая воли чувству неудовлетворенности и желанию сию же минуту ребенка изменить.

7. Создайте атмосферу доверия в своем доме, стимулируйте ребенка. Чтобы он говорил вам о своих проблемах, выслушайте его, проявите сочувствие.

Необходимо:

- постоянно подкреплять в ребенке уверенность в себе и в своих силах;
- привлекать ребенка к выполнению различных поручений, связанных с общением;
- расширять круг знакомств.

Так как в дошкольном возрасте основной вид деятельности – это игра, в работе с дошкольниками для решения проблемы застенчивости уделяется игротерапии. Работа с ребенком – проводится в групповой и индивидуальной форме. Используется игротерапия и введение вспомогательных методов: метод конгруэнтной коммуникации, элементы сказотерапии, арттерапии, психогимнастики. Многие психологи в своей работе используют программу Л.И. Катаевой «Работа психолога с застенчивыми детьми».

Коррекционная работа проводится 1-2 раза в неделю. На каждого из детей заводится дневник наблюдений, в котором фиксируются особенности настроения и поведение ребенка. Продолжительность каждого занятия составляет 25-30 минут.

Цикл занятий рассчитан на семь месяцев, если они проводятся один раз в неделю или на три с половиной месяца — если два раза в неделю.

Желательно, чтобы группа состояла из четырех—шести детей в возрасте 4-6 лет. Предлагаемая система занятий апробировалась в течение нескольких лет и показала высокую результативность. Обычно те дети, которые проходят весь цикл занятий, начинают адекватно оценивать себя и не испытывают робости в общении со взрослыми и сверстниками.

Материалом занятий служат игры и упражнения, способствующие развитию коммуникативных способностей. Во время их проведения психологи и воспитатели помогают детям:

преодолеть застенчивость, замкнутость, скованность, нерешительность, двигательную раскрепощенность;

развить язык жестов, мимики и пантомимики, понять, что кроме речевых, существуют и другие средства общения;

познакомиться с эмоциями человека, осознать собственные эмоции, научиться распознавать эмоциональные реакции других людей и развить умение адекватно выражать свои эмоции;

развить навыки совместной деятельности, воспитать доброжелательное отношение друг к другу.

Таким образом, детская застенчивость вполне естественна, но она не должна становиться препятствием в развитии личности, а психолог, воспитатели и родители могут помочь ребенку стать увереннее в себе.

Литература

1. Хухлаева О.В., Хухлаев О.Е, Первушина И.М. «Тропинка к своему «Я»
2. Программа работы с детьми, направленная на сохранение психологического здоровья. М., Генезис, 2004
3. Крюкова С.В., Слободяник Н.П. «Удивляюсь, злюсь, боюсь, хвастаюсь и радуюсь» Программа эмоционального развития детей дошкольного возраста. М., Генезис, 2002
4. Кэмпбелл Р. «Как на самом деле любить детей» М., Знание, 1992
5. Максимов М. «Не только любовь» М., Знание, 1992

БАЛАБАҚШАДАҒЫ ТӘРБИЕШІНІҢ РОЛІ

Набиева М. А.

КМҚК №102 «Айсұлу» балабақшасы

Мектепке дейінгі тәрбие бала табиғатына ерекше әсер етіп, оған өмір бойы өшпестей із қалдырады. Тәрбиенің алғашқы қасиеттерін бала бойына дарытатын, балаға тәрбие туралы түсінік беріп, қалыптастыратын алғашқы білім баспалдағы – балабақша. Балабақша баланың жеке бас ерекшелігін ескере отырып дамытатын орталық. Балабақша - бүлдіршіндерді болашақта ата дәстүрін сақтайтын инабатты да, ибалы, үлкен-кішіні сыйлай білуге үйрететін тәрбие орталығы. Балабақшада берілетін тәрбие – барлық тәрбиенің бастамасы, әрі жан-жақты тәрбие мен дамыту ісінің түпкі негізін қалайтын орын, балабақшаның негізгі міндеті – баланың жеке басының бастапқы қалыптасуын қамтамасыз ету. Ал, жол сілтеп, жетелеп, үйретуші - тәрбиеші. Балабақша табалдырығын аттаған кішкентай сәбидің бойында тәртіп ережелерін орындауға, ұжыммен бірге әрекет жасауға, оқу іс- әрекетінде болсын, ойын іс - әрекетінде болсын бірлесіп, бір- біріне кедергі жасамай әрекет ету дағдыларын қалыптастыруда тәрбиешінің еңбегі зор.

Сырт көзге қарағанда тәрбиешінің жұмысы оңай сияқты болып көрінгенімен, ол жауапкершілігі мол мамандықтың бірі. Тәрбиеші тек қана баланың денсаулығына ғана жауап бермейді, сонымен бірге ол қазіргі уақыт талабына сай, жаңа стандарт талабы бойынша оқу-тәрбие жұмысын кешенді түрде ұйымдастырып, баланың танымдық қасиеттерін жан -жақты дамытуға ықпал жасайтын - жаңашыл педагог.

Қоғамымыздың іргетасын нығайту үшін бүгінгі жас ұрпаққа үлгілі, өнегелі тәрбие беру - қазіргі білім беру және тәрбиелеудегі басты міндеттердің бірі. Балабақша балалары болашақ иесі болғандықтан дүниежүзілік мәдениетті танытын, өзінің төл мәдениетін білетін, қастерлейтін, рухани дүниесі бай, саналы ойлайтын өмірде кездесетін қиыншылықтарға мойымай, шешім таба білетін деңгейі жоғары білікті болуы міндетті. Ал, мұның барлығын бала бойында қалыптастыру тәрбиеге байланысты. Бала мектепке дейінгі мекемеде тура осы қасиеттерге ие болмаса да, оның ұшқынын бойына сіңіріп, келешекте дамытады.

Бүгінгі таңда тәрбиешілердің алдында тұрған басты міндет заман талабына лайықты шығармашылығы мол, дарынды, жеке тұлға қалыптастыру және тәрбиелеп шығару. Заман күннен күнге дамып, өркендеу үстінде. Олай болса, біз алдымызда тәрбиелеп отырған шәкірттеріміздің бойында адамгершілік пен өз елін сүйетін ұлтжандылық қасиетін қалыптастырып, оны бар асылындай қадірлей білетін, өткенін бағалап, болашағына зор сеніммен қарай білетін ең жақсы қасиеттерді сіңіре білуіміз қажет.

Жаһандану заманында ұлттық бәсекеге қабілетті болудың көрсеткіші – білім деңгейімен өлшенеді. Сондықтан, әлемдік білім кеңістігіне кірігіп, білім беру жүйесін халықаралық биікке көтеру кезек күттірмейтін өзекті мәселе. Бұл мәселені шешудің кілті ұстаз қолында. Өйткені, ұстаз елдің ертеңгі тізгінін ұстайтын ұрпақ тәрбиелейді.

Елбасы Н.Ә Назарбаев айтқандай бүгінгі күнде барлық мұғалімдердің басты ұстанымы немесе қағидасы ол «өмір бойы білім алу». Егемен еліміздің көшін бастаған кеменгер президентімізбен толық келісемін. Тәрбиеші білімді, шығармашылығы мол болса, тәрбиеленушілер де заманына сай білімді болары анық. Солай болған соң, ең әуелі мектепке дейінгі мекемеге керегі, мектепке дейінгі педагогика және психология әдістемесінен хабардар, «әсем сөз» маманы, әрі әртіс, әрі баланың жан дүниесін түсіне алатын әмбебап педагог, шығармашыл тұлға. Тәрбиеші сөзімен, ісімен, мәдениетімен, білікті білімімен, ұйымдастырушылық қабілетімен, балалармен тіл табысушылық қасиетімен ерекшелену керек.

Ендеше, бүгінгі білім мен білік бәсекелес заманда тәрбиеленушілеріміз биіктен көрінуіне күнделікті ісіміздегі жаңашылдығымыз арқылы, жан-жақты берген тәрбиеміз арқылы қол жеткіземіз.

Бүгінгі таңда талпынысқа толы ХХІ ғасыр талабына сай жаңашыл ұстаз – рухы таза, ой – өрісі биік, ұлты мен Отанының болашағы үшін тер төгіп, шыдамдылық пен табандылықтың үлгісін көрсетуші, өз бойындағы асыл қасиеттері мен білімін болашақ ұрпақтың бақыты мен кәдесіне жаратып, қоғамды өрге өркендетуші, жаңашылдықтың бастаушысы, жүрегі – жылы, көңілі – дарқан адам.

Жаңа заманның ұстазы ретінде балаларға тек жаңалық енгізіп қана қоймай, сонымен қатар уақыт пен ұрпақ арасында байланыс орнату.

Заманауи ұстаз – өмірді жақсы жаққа өзгертуге талпыну, оқушыларға сену, жаңа идеялар үшін көп еңбектену, өз қатесін мойындаудан қорықпау. Заманауи ұстаз – зерттеуші, балалардың ғылыми жетекшісі. Балаларға үйрете отырып өзі де үйренеді. Ұстаз заман талабына сай жаңа ұрпақтың қызығушылығын түсіну керек деп ойлаймын. «Ұстаздық мамандық – бұл адамтану, адамның күрделі және қызықты, шым - шытырығы мол, рухани жан дүниесіне үңіле білу, адамның өмір бойы білім алып, оны шәкірттеріне жеткізе айтып беру бұл ұстаздық қасиеттің ең жоғары жетістігі болып табылады». Сондай үлкен ұғымдағы ұстаздық қасиетке барынша адалдық танытып, бар ғұмырын ұстаздық саласына арнау әрбір адамның қолынан келе бермейтін іс. Бүгінгі таңда бізге, мұғалімдерге, ең қажетті нәрсе – заман талабына сай лайықты жаңа адамды қалыптастыру, тәрбиелеп өсіру.

ХХІ ғасыр бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі. Заманауи ұстаздық қызметтің қыры мен сыры мол, сондықтан да тәрбиешілер өз ісінің әрбір тетігін жетік меңгеру, игеру жолында кәсіптік шеберлікті толық меңгерсе ғана, бүгінгі қоғамымызды байытатын, дамытатын, жаңартатын мол мүмкіндік ашылатыны күмәнсіз. Ел болашағы жақсы болсын десе, «ұстаздың жағдайын жаса» - демекші өз ісіне жауапкершілікпен қарайтын заманауи ұстаздар ешқашанда білімнің туын төмен түсірмеуі тиіс. К.Д.Ушинский «Мұғалім - ол өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім. Оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімділігі де тоқтайды» деп бекер айтпаған. Сондықтан да тәрбиешілер бала тәрбиелеудің қыр-сырын жетік меңгеріп, игеру жолында тынбай еңбек етуі керек.

Қыран түлегіне қайтпас қанат сыйлайды, ұстаз шәкіртіне талмас талап сыйлайды» демекші, ұстаз қай кезде де балабақшаның, мектептің жүрегі, қоғамның тірегі. Қоғам

тұлғаны қаншалықты жетілдірсе, жетілген тұлға қоғамды соншалықты дәрежеде дамытады. Сондықтан қоғам дамуында білім беру ең маңызды мәселе болып табылады. «Келер ұрпақ алдында зор жауапкершілік жүгін арқалап келеміз» деген Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев бүгінде мұғалімдер алдында үлкен жауапкершілік жүктеді. Әрбір тұлға өмірінде үлкен тәрбие мен таусылмас білім ошағын санасына ұялатқан ұстазын мәңгілік есінде сақтайды. Нағыз ұстаз, нағыз тәрбиеші міне, осы.

Ойымызды қорытындылар болсақ, «тәрбиеші баланың екінші анасы» деген қағида әр тәрбиешінің ұстаздық ұстанымы болу керек. Тәрбиеші - бала психологиясын жете меңгерген, қазіргі өмір талабына сай педагогикалық технологияларды өз жұмысында қолдана білетін, бала ренжісе көңілін көтеретін сайқымазақ та, ән үйрететін әнші, би үйрететін биші, қысқасын айтқанда жан-жақты дамыған әмбебап педагог болу керек. Педагог көреген, сезімтал, балаға жүрек жылуын төге білетін, оның ішкі дүниесін, сезімін көре білетін жан болуы керек. Бала жанына үңіліп, оның жан-дүниесінде не болып жатқанын анасындай сезе білетін, баланың жанашыры, досы болу керек. Әр баланың өзіндік ерекшеліктерін байқап, бейімділік қабілеттерін жан-жақты жетілдірудің алғашқы кірпішін қалайтын тәрбиеші педагог болу керек.

Қолданылған әдебиеттер:

1. ҚР Президенті Н.Назарбаевтың Қазақстан халқына «Қазақстан жолы -2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» Жолдауы. 2014 жылғы 17 қаңтар.
2. Назарбаев Н.Ә. «Ұлт жоспары-100 нақты қадам: баршаға арналған қазіргі заманғы мемлекет». Астана, 2015 ж.
3. Т.Н Назарова Научно-методическая деятельность учителя Издательство «Учитель» 2011.
4. Бала мен балабақша. №8 2010жыл.
5. Мектепке дейінгі тәрбие. №5 2011 жыл.

МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАҒЫ ТӘРБИЕШІЛЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ

Бейсенбекова Г. Б.

Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды Мемлекеттік Университеті
Педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент

Ахметова А.Ә.

№102 «Айсұлу» б/б КМҚК

«Қазақстан Республикасының жаңа формация педагогінің үздіксіз педагогикалық білім беру тұжырымдамасында» жаңа қоғам мұғалімін «рухани адамгершілігі жоғары, азаматтық жауапкершілігі мол, белсенді, жасампаз, рефлексияға қабілеті басым, экологиялық білімді, шығармашыл тұлға, өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі көрсетуге ұмтылысы, әдіснамалық қалыптасуының жоғары деңгейін сипаттайтын әлеуметтік, тұлғалық, коммуникативтік, ақпараттық және біліктіліктің басқа түрлерін меңгерген құзырлығы жоғары маман» деп сипаттайды.

Сондықтан маманның кәсіби құзырлығының әлеуметтік және тұлғалық түрлеріне ерекше мән беріледі. Бұл үшін, біріншіден, ақпараттық қоғамда кез келген маманның іс-әректі күшейтіледі, екіншіден, білім парадигмасының өзгеруі кәсіби білім, біліктілік пен дағдыға маманның дайындығын қалыптастырудың, ойлаудың әдіснамасын дамытудың қажеттілігін көрсетеді, үшіншіден, ізгілікті және әлемдік интегративті үрдістер тенденциясы алдымен көпмәдениетті тұлғаны қалыптастырудың қажеттілігін айқындайды.

Болашақ мамандардың кәсіби құзырлығын қалыптастыру мәселесінің теориялық негізін айқындау «компетенция», «білімділік компетенциялар», «компетенттілік», «түйінді компетенция», «базалық компетенция» ұғымдарының бірлігі мен ерекшеліктерін қарастырумен тығыз байланысты.

Мектепке дейінгі ұйымдарда білім сапасын арттыру аса маңызды мәселе, ол үшін жалпы және негізгі жағдайларды жақсарту басты міндет болып табылады.

Біріншіден, білім мен тәрбие беруге арналған дамытушы ортаны жабдықтау қажет десек, ол мектепке дейінгі кезеңнің өзіндік ерекшелігі мен құндылықтарын сақтайтын, баланың балалығына бағытталуы шарт.

Екіншіден, тәрбие мекемесінің басшысы мен тәрбиеші педагогтар қауымы кәсіби шеберліктерін үнемі шыңдап, білімін жетілдіруге жүйелі көңіл бөліп, ұжымның шығармашылық бағыт-бағдарын айқындап, оны жүзеге асыруға белсенділікпен ат салысуға және жағымды психологиялық ахуалдың тұрақтануына ықпал ету қажет. Сондай-ақ, отбасының сұранысы мен талап-тілектерін қанағаттандыру және білім мен тәрбиенің балаға берілген үрдісі жайында ата-анамен үнемі бірлескен ынтымақты негізде жұмыс істеу де өте маңызды.

Үшіншіден, балабақшада еңбек етуге толық жағдай жасалып, тәрбиелеу мен білім берудің технологияларын сауатты меңгеріп, жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдер жүйесін кәсіби шеберлікпен игеріп, оны тәжірибеде пайдалануға шығармашылықпен үлес қосып отырса.

Баланы тәрбиелеу, дамыту және білім беру мәселелерінде отбасы мен балабақша ұжымының бірлескен өзара тығыз байланыста болуы.

Білім беру жүйесінің негізгі мақсаты – тұлғаны оқыту, тәрбиелеу, дамыту. Бұл мақсаттар өзара тығыз байланыста болғанда ғана нәтижелі болады. Баланы өмірге дайындау үшін дамытудың маңызы ерекше.

Даму барысы:

- Зердесін дамыту
- Эмоциясы мен сезімдерін дамыту
- Күрт қиыншылықтарға төтеп бере алуын дамыту
- Өзіне-өзінің сенімділігін, өзін-өзі қабылдау, жақсы көруді дамыту
- Танымдық үрдісін дамыту
- Өзін-өзі алып жүре алуын, дербестігін дамыту
- Өзін-өзі көрсете алуына, өзін-өзі жетілдіруге ынтымақтасу дамыту [1, 33-35 б.].

Атақты психолог Л.С. Выготский баланың қиялы біртіндеп өмір тәжірибесінің молаюына байланысты қалыптасады деген қорытындыға келеді.

Қазіргі кездегі психологтар мен педагогтар баланың жеке басының дамуындағы қиялдың маңыздылығының ең тиімді жолы шығармашылық жұмыста көрсету, үйрету, көркемдік әдебиетте нақтылау, өз бетінше жұмыс жасауына жағдай жасау, яғни, еркіндік беру керектігін айтады. Сонымен қиялдың дамуы төмендегідей үш компоненттен тұрады:

- Бірінші дәрежеде қиял қоршаған болмыспен байланысты, дайын нәтижені ойластыруға мүмкіндік береді.
- Екінші дәрежеде баланың өткен тәжірибесімен байланысты, бірақ сонда да заттық байланыстың рөлі бар.
- Үшінші дәрежеде қиялдың дамуы балаға ақиқаттан қиялдың қозғалысының жоғарғы формасы – ой – пікірден оның іске асуына байланысты.

Сонымен, қорыта айтқанда, біздің тәжірибемізге негіз болған 5-6 жастағы балалардың құрастырған ертегілері мен қызықты әңгімелері ұйымдасқан түрде мағыналы, жүйелі, өз бетінше еркін жүргізілген жұмыс, қиялдың дұрыс дамуына апаратын көп жолдың бірі болды деп есептейміз. 6 жасар бала өз қиялында алуан түрлі жағдайлар құра алады және баланың өзі сонда әртүрлі жағынан көрінеді. Ойын барысында қалыптаса отырып, қиял басқа да іс-әрекет түрінде өте алады. Тілі және қиялы жақсы дамыған бала қызықты сюжетті тез арада жанынан ойлап шығара алады.

Бірақ мектепке дейінгі кезеңде зейіннің негізгі өзгеруі баланың алғаш рет өз зейінін меңгере білуінде, оны саналы түрде белгілі заттарға құбылыстарға бағыттай білуінде және кейбір тәсілдерді пайдалана отырып, соларға зейін қоя білуінде. Мектепке дейінгі шақ ішінде өз зейінін ұйымдастыру үшін сөзді пайдалану күрт өседі. Мұны, атап айтқанда, мектепке дейінгі ересектер үлкеннің нұсқауы бойынша тапсырманы орындағанда мектепке дейінгі кішкентайларға қарағанда нұсқауды 10-12 рет жиі қайталады. Сонымен, баланың мінез-құлқын реттеуде сөздің маңызының жалпы өсуіне байланысты мектепке дейінгі шақта ықтиярлық зейін қалыптасады.

Мектепке дейінгі жас – естің қарқынды даму жасы. Ес – бала үшін маңызды оқиғалар мен мәліметтерді жаданда қалдырады және сақтайды.

Сондай-ақ мектепке дейінгі балалардың ойлау үрдісіне тоқталсақ, ойлау – тіл дамуы және ғылыми ұғымдарды меңгеру бірлігінде дамиды. Баланың сау психикасының ерекшелігі – танымдық белсенділігі. Ойлау – сыртқы дүние заттары мен құбылыстарының байланыс қатынастарының адам миында жалпылай және жанама түрде сөз арқылы бейнеленуі. Ақыл-ой жағынан бала қаншалықты пәрменді болса, ол сонша көп сұрақтар қояды және оның сұрақтары соншалықты алуан түрлі болады. Бала заттың бейнесін ғана емес, оның қимыл-қозғалыстары туралы да ойлайды. Бейнелі ойлау – 6 жасар бала ойлауының негізгі түрі. Әрине, ол жекелеген жағдайларға логикалық ойлауды да орындай алады, бірақ та бұл жаста көрнекілікке сүйенген оқыту басымырақ болады. Мұның өзі осы жастағы балалардың естері еріксіз жақсы дамиды. Ерікті естері жаңа ғана қалыптасады. Сондықтан жақсы қабылдап алған заттардың түсін есінде жақсы сақтайды. Көру және есту елестері көрген нәрселердің мазмұнымен байланысты болады [11, 13, 14].

Жас баланың өмірді тануы, еңбекке қатынасы, психологиялық ерекшеліктері осы ойын үстінде қалыптасады. Л.С. Выготский пікірінше, ойын мектеп жасына дейінгі баланың жеке басының дамуына ықпал ететін жетекші, басты құбылыстың бірі деуге болады. Бала ойын арқылы өзінің күш-жігерін жаттықтырып, қоршаған орта мен құбылыстардың ақиқат сырын ұғынып үйрене бастайды. Ойын кезіндегі баланың психологиялық ерекшелігі мынада: олар ойнайды, эмоциялық әсері ұшқындайды, белсенділігі артады, ерік қасиеті, қиял елестері мен таным үрдістері дамиды, мұның бәрі баланың шығарымпаздық қабілеті мен дарынын ұштайды.

Атақты психолог ғалымдары Л.С. Выготский, А.И. Леонтьев, А.С. Запорожец, Л.Д. Венгер, Д.Б. Эльконин, Е.И. Игнатъева, Ю.К. Бабанский, И.Я. Лернер т.б. зерттеушілердің еңбектерінде мектеп жасына дейінгі балалардың жеке басының қалыптасуына әсер ететін әртүрлі іс-әрекеттердің ішіндегі ең маңыздысы шығармашылық белсенділіктің сапалығына назар аударады. Алайда мектепке бару қарсаңында баланың психологиялық даму деңгейінде жекелей өзгешеліктер өсе түседі. Бұл өзгешеліктер мынадан көрінеді: балалар бір-бірінен ақыл-ой, адамгершілік және жекелей дамымен ажыратылады. Олай болатын болса, балаларға психологиялық қолдау жасау білім беру мекемелерінің (балабақша, мектеп) ең негізгі міндеті болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Грэйс Крайг. Психология развития. - СПб., 2000.
2. Мухина В.С. Возрастная психология. - М., 1998.
3. Сайт бетінен: Нигметжанова Г.К. Мектеп жасына дейінгі балалардың таным үрдісінің дамуы

НЕТРАДИЦИОННЫЕ ТЕХНИКИ РИСОВАНИЯ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Шайкенова А.А.

ОСШ 79 мини центр г. Караганда

Это правда! Ну что же тут скрывать?
Дети любят, очень любят рисовать.
На бумаге, на асфальте, на стене
И в трамвае на окне!
Э. Успенский.

Дошкольный возраст – это тот период, когда изобразительная деятельность может стать и чаще всего является устойчивым увлечением не только «особо» одаренных, но и всех детей. Общение с искусством доставляет огромное удовольствие в жизни дошкольников.

Все дети любят рисовать, когда это у них хорошо получается. Рисование карандашами, кистью требует высокого уровня владения техникой рисования, сформированных навыков и знаний, приемов работы. Очень часто отсутствие этих знаний и навыков быстро отвращает ребенка от рисования, поскольку в результате его усилий рисунок получается неправильным, он не соответствует желанию ребенка получить изображение, близкое к его замыслу или реальному объекту, который он пытался изобразить.

Наблюдения за эффективностью рисования в детском саду приводят к выводу о необходимости использования нетрадиционных техник, которые создадут ситуацию успеха у воспитанников, сформируют устойчивую мотивацию к рисованию.

Подобрав слова синонимы к слову «нетрадиционно» - получим слова – синонимы: индивидуально, на новый лад, неординарно, неповторимо, нестандартно, нетривиально, оригинально, по-новому, по-своему, самобытно, самостоятельно, своеобразно, своеобразно.

Рисование нетрадиционными способами, увлекательная, завораживающая деятельность, которая удивляет и восхищает детей.

Цели нетрадиционной изобразительной деятельности:

1. Развивать художественное творчество, воображение, фантазию дошкольников. Формировать индивидуальные, интеллектуальные творческие способности через использование нетрадиционных техник и материалов в изобразительной деятельности;

2. Развивать умения самостоятельно создавать, применять, использовать различный нетрадиционный материал и нетрадиционные техники в художественном творчестве.

Задачи:

1. Прививать и поддерживать интерес к нетрадиционным техникам рисования: создавать предметно-развивающую среду по художественному творчеству;

2. Продолжать знакомить дошкольников с нетрадиционными техниками рисования; находить нестандартные (креативные) способы изображения предметов и явлений;

3. Развивать изобразительные умения, навыки, систематизировать полученные знания;

4. Развивать технические художественные умения и навыки по принципу: от простого к сложному (переход от простых нетрадиционных способов изображения к более сложным);

5. Продолжать развивать чувство цвета, формы, композиции, пространственное воображение, художественный и эстетический вкус;

Проведение творческой художественной деятельности с использованием нетрадиционных техник:

- Способствует снятию детских страхов;

- Развивает уверенность в своих силах;

- Развивает пространственное мышление;

- Развивает творческие способности, воображение и полёт фантазии;

- Во время деятельности дети получают эстетическое удовольствие.

Нетрадиционные техники: пальцевая живопись, рисование ладошкой, рисование различными оттисками, монотипия, граттаж, ниткопись, рисование свечой, углем, точечное рисование (пуантолизм), рисование по ткани, кляксография и т.д.

Важную роль в развитии ребёнка играет развивающая творческая среда, которая должна стимулировать ребенка на активную деятельность.

При организации предметно - развивающей творческой среды в изобразительной деятельности нужно учитывать потребности детей. А потребность их состоит в том, чтобы они могли свободно, самостоятельно и доступно пользоваться традиционными и нетрадиционными изобразительными материалами в группе, также необходимо учитывать индивидуальные особенности, уровень знаний, умений и навыков в рисовании, возраст дошкольников.

Нетрадиционное рисование тесно связано с развитием наглядно-действенного и наглядно-образного мышления, также с выработкой навыков анализа, синтеза, сопоставления, сравнения, обобщения. Работая над рисунком, дошкольники учатся выделять особенности, качества, внешние свойства предметов, главные и второстепенные детали, правильно устанавливать и соотносить одну часть предмета с другой, передавать пропорции, сравнивать величину деталей, сопоставлять свой рисунок с натурой, с работами сверстников.

В процессе рисования дети учатся рассуждать, делать выводы. Происходит обогащение их словарного запаса. При рисовании с натуры у детей развивается внимание, при рисовании по представлению – память.

В художественной деятельности с использованием нетрадиционных техник, у детей развивается ориентировочно – исследовательская деятельность, фантазия, память, эстетический вкус, познавательные способности, самостоятельность. Ребенок использует цвет как средство передачи настроения, экспериментирует (смешивает краску с мыльной пеной, на изображенный предмет цветными мелками наносит гуашь). При непосредственном контакте пальцев рук с краской дети познают ее свойства: густоту, твердость, вязкость. В изображении сказочных образов появляется умение передавать признаки необычности, сказочности.

Художественное творчество очень важно при подготовке ребенка к школьному обучению, благодаря рисуночной деятельности дети учатся удерживать определенное положение корпуса, рук, наклон карандаша, кисти, регулировать размах, темп, силу нажима, укладываться в определенное время, оценивать работу, доводить начатое до конца. Участвуя в творческом процессе, дети проявляют интерес к миру природы, гармонии цвета и форм.

Это позволяет по особенному смотреть на все их окружение, прививать любовь ко всему живому.

В работе нужно использовать такие формы организации как: целевые прогулки, фотовыставки, выставки рисунков, конкурсы, развлечения.

Знания, которые приобретают дети, складываются в систему. Они учатся замечать изменения, возникающие в изобразительном искусстве от применения в процессе работы нестандартных материалов. Приобретая соответствующий опыт рисования в нетрадиционных техниках, и, таким образом, преодолев страх перед неудачей, ребенок в дальнейшем будет получать удовольствие от работы, беспрепятственно переходить к овладению все новых и новых техник в рисовании.

Успехов в развитии творческих способностей у ваших воспитанников!

Список литературы:

1. Выготский, Л. С. Психология искусства. – СПб.: Азбука, 2000.
2. Комарова Т. С. Изобразительная деятельность в детском саду. – М.: Мозаика-Синтез, 2010.
3. Лыкова И. А. Программа художественного воспитания, обучения и развития детей 2-7 лет «Цветные ладошки» – Издательство: Карапуз – Дидактика, 2007.
4. Никитина А. В. Нетрадиционные техники рисования в детском саду. Планирование, конспекты занятий: Пособие для воспитателей и заинтересованных родителей. – СПб.: КАРО, 2007.

ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ ШКОЛЬНОГО ПСИХОЛОГА

Кубаева Д.М.
КГУ «ОСШ № 79»

Первая серьезная жизненная проблема, с которой сталкиваются учащиеся, - это выбор будущей профессии, проблема профессионального самоопределения. Вопрос "Кем стать?" задает себе каждый выпускник школы. Важным выступает то, что учащийся, не обладая необходимым опытом, должен сделать правильный выбор, соответствующий его интересам, способностям, возможностям и требованиям профессии к личности кандидата. Осознанный выбор профессии влияет на дальнейшую жизнь, определяет успешность самореализации, социализации, карьерного и профессионального роста. На мой взгляд, актуальной эту проблему делает необходимость организации в школе эффективной профессиональной ориентации, направленной на помощь подростку в осознанном выборе профессии, отвечающей общественным и личностным требованиям. В данном направлении большая роль возложена на школьного психолога. Психологическое сопровождение профориентационного выбора учащихся, независимо от желания психолога, становится неотъемлемой частью его работы, так как готовность учащихся к профессиональному самоопределению происходит в ходе эмоционального, социального и психического становления личности в ходе всего обучения в школе.

Перед тем как приступить к системной организации профориентационной работы в школе, мною было проведено анкетирование. По результатам большинство школьников не имели четкого представления о том, какую профессию они хотят приобрести в будущем: 63% - девятиклассники, 40% - десятиклассники, 55% составили одиннадцатиклассники. Статистика показывает, что в большинстве случаев все тестируемые школьники не уверены в осуществлении своих дальнейших планов: 58% - девятиклассники, 71% - десятиклассники, 61% - одиннадцатиклассники. Важность проведения профориентационной работы отметили 84% родителей при проведении анкетирования.

Согласно Игорю Семеновичу Кону, профессиональное самоопределение начинается далеко в детстве и заканчивается в ранней юности, когда уже необходимо принять решение, которое повлияет на всю дальнейшую жизнь человека. Для того чтобы привести учащихся по окончании школы к осознанному и обоснованному выбору профессии и путей ее получения целесообразно подготовку к выбору профессии начинать уже в младших классах. Об этом говорится во многих пособиях по профессиональной ориентации учащихся, но системной работы от первого по одиннадцатый класс не представлено. Опираясь на многолетний опыт своей деятельности, считаю, что на каждом этапе школьного периода профессионального самоопределения необходима, по мнению ученых, реализация различных целей профориентационной работы:

1. начальная школа (1 – 4 кл.) – формирование представлений о мире профессий, о понимании роли труда в жизни человека через участие в различных видах деятельности;
2. первая ступень основной школы (5 – 7 кл.) – развитие интересов и способностей, связанных с выбором профессии;
3. вторая ступень основной школы (8 – 9 кл.) – формирование профессиональной мотивации, готовности к самоанализу основных способностей и склонностей;
4. старшие классы (10 – 11 кл.) – формирование ценностно-смысловой стороны самоопределения, определение профессиональных планов и намерений учащихся, развитие способностей через углубленное изучение отдельных предметов.

Вся профориентационная деятельность школьного психолога должна быть включена в общую систему мероприятий, которые проводятся в школе, ориентирована на школьников и

на создание условий для их полноценного развития, образования в рамках школьной среды, решение возникающих у них социально-психологических проблем.

Профориентационная работа педагога-психолога в школе:

- изучает профессиональные интересы и склонности учащихся;
- осуществляет мониторинг готовности учащегося к профильному и профессиональному самоопределению через анкетирование учащихся и их родителей;
- проводит тренинговые занятия по профориентации учащихся;
- проводит беседы, психологическое просвещение для родителей и педагогов на тему выбора;
- способствуют формированию у школьников адекватной самооценки;
- приглашает родителей учащихся для выступлений перед учениками о своей профессии, привлекает их для работы руководителями кружков;
- оказывает помощь классному руководителю в анализе и оценке интересов и склонностей учащихся;
- создает базу данных по профдиагностике.

Что же касается профессионального самоопределения, то здесь трудно не согласиться с Н.С. Пряжниковым: психолого-педагогическая помощь подростку должна заключаться в создании условий для самостоятельного решения проблемы. В частности, школьному психологу не следует ограничиваться опросниками: интересные и полезные данные можно преподнести детям при помощи классных часов:

1. 5 класс: «Профессиональные интересы», «Что я знаю о профессиях», «Азы правильного выбора профессии»
2. 6 класс: «Профессиональные склонности», «Формула профессии», «Ошибки в выборе профессии»
3. 7 класс: «Определение типа будущей профессии», «Признаки профессии», «Профиль»
4. 8 класс: «Мыслитель или художник?», «Слагаемые профессионального успеха», «Ошибки в выборе профессии»
5. 9 класс: «Современный рынок труда», «Профессия и здоровье», «Пути получения профессии».

Профориентационной работе следует занять важное место в деятельности школы и школьного психолога, так как она связывает систему образования с экономической системой, потребности учащихся с их будущим. Для благополучия общества необходимо, чтобы каждый выпускник школы находил более полное применение своим интересам, склонностям, не терял напрасно время, силы (да и средства) в поисках своего места в системе общественного производства, на котором он мог бы принести наибольшую пользу и получить глубокое удовлетворение от своего труда.

Литература

1. Носкова О.Г. Психология труда: учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2009
2. Основы профориентологии. - М.: Издательский центр «Академия», 2009.
3. Пряжникова Е.Ю., Пряжников Н.С. Профориентация. - М.: Издательский центр «Академия», 2013
4. Пряжников Н.С., Румянцева Л.С. Самоопределение и профессиональная ориентация учащихся. – М.: Издательский центр «Академия», 2013
5. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: : учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2010.
6. Елькина О.Ю. Путешествие в мир профессий: пособие для родителей учащихся 1 – 4 классов. - М.: Издательский центр «Академия», 2012
7. Елькина О.Ю. Путешествие в мир профессий: учебное пособие для учащихся 3 – 4 классов. - М.: Издательский центр «Академия», 2012

БІЛІМ БЕРУДІ АҚПАРАТТАНДЫРУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Абельдинова А.А., Тюлемисова Л.С.
ҚМББ «Болашақ» колледжі

Қазіргі кездегі білім беру саласында тың жаңалықтар өте көп, солардың бірегейі білім беруді жаңғырту. Білім беруді жаңғыртудың негізгі бағыттарының бірі оқыту процесін ақпараттандырудың қажеттілігі болып табылады. Білім ұйымдары «e-learning» негізінде электронды оқытуды 2020 жылға қарай 90% іске асыратыны мақсаттық индикатормен анықталған. Осыған байланысты педагог-ұстаздардың білім беру жүйесінде ақпараттық-білімдік орта қалыптастыру мен оның қызметі және кәсіби дайындығының мәселелері ерекше маңызға ие.

Еліміздегі кәсіптік және жоғары оқу орындарының ішінде әсіресе гуманитарлық білім беруді ақпараттандыру үдерісі елеулі мәселелердің барлығымен сипатталады, олар жүйелі түрде шешуді қажет етеді.

Қазақстан Республикасында ресми түрде 148 жоғары оқу мен көптеген кәсіптік білім беру мекемелері жұмыс істейді, олардың көпшілігінде филология факультеттері бар. Жоғары білікті педагогикалық, әсіресе ақпараттық, компьютерлік дайындығы бар, шетел тілдерін білетін кадрлардың жетіспеушілігі оқыту сапасына және мұғалімдер дайындау жүйесіне жағымсыз ықпал етуде. Осы мәселелерді шешу филологиялық жоғары білім берудің сапасын арттыруға бағытталған және білім беру мен жалпы қоғам үшін ғылыми-теориялық және практикалық маңызы бар. Себебі тіл мен әдебиет мұғалімі, педагог-филолог егемен еліміздің адам капиталын қалыптастырудағы негізгі ресурс – оқушылар мен студент жастарды рухани-мәдени тұрғыдан қалыптастырады. Осыған байланысты педагог-филологтарды кәсіби дайындаудың, филологиялық білім беру жүйесінде ақпараттық-білімдік орта қалыптастырудың және оның қызметтік мәселелері ерекше маңыздылыққа, өзектілікке ие.

Осы филологиялық білімді қазіргі заман талаптарына сәйкес ұйымдастырып, оның білім беру үдерісіне жаңа технологияларды енгізу туралы ғылыми зерттеулерге тереңірек бойлап, кеңірек ой жүгіртсек, қазіргі заманның әрбір адамы белгілі бір сапа-қасиетке ие болуы қажет екені айқын бола бастады. Ол – компьютерлік сауаттылық пен электронды құрал-жабдықтарда оңтайлы жұмыс істеп, өзіне және қоғамға қажетті ақпаратты жедел әрі қажетті мөлшерде ала білу және тиесінше пайдалана білу екені анық. Өйткені жаңа заманның адамы жылдам өзгеріске түсіп, құбылып отыратын қазіргі жоғары дамыған ақпараттық қоғамға бейімделуі қажет. Сондықтан да қазіргі таңда отандық білім беру жүйесінің, оның филологиялық жоғары білім беру саласының алдында зор міндет тұр. Ол – қазақстандық әрбір азаматтың бойына түрлі білім мен біліктілік қасиеттердің ішіндегі ең бастыларының бірі болып саналатын ақпараттық технологияларды дұрыс пайдалана білу бойынша сауаттылық қалыптастыру, яғни қажетті техникалық құрылғылармен жұмыс істеп, солар арқылы алынған ақпаратпен тиімді қарым-қатынас жасай алатын жаңа заманның студенттерін және әлемдік бәсекеге қабілетті білікті мамандар мен кәсіп иелерін дайындау болып отыр.

«Оқытудың қазіргі заманғы жаңа технологиясы оқу үдерісіне педагогикалық-психологиялық іс-әрекеттердің жүйелі кешені ретінде пайдаланылады. Бұл технологияны оқу-тәрбие жұмысының бір-бірімен тығыз байланысқан білімгерлерді (оқушы, студент т.б.) дамытуға бағытталған әдістері мен түрлерінің кешенді жиынтық жүйесі деп қарайтын болсақ, онда ол білім құрылымы мен мазмұнын жетілдіру ісінің басты бағыты, яғни оқыту мен тәрбиенің тиімділігін қамтамасыз ететін біртұтас үдеріс болып табылады. Сондықтан да оқу-танымдық, оқу-тәрбиелік, оқу-әдістемелік, педагогика-психологиялық, ақпараттық-

коммуникациялық жаңа технологияға бетбұрыс әлемдік білім кеңістігіне талпынған қазақстандық ғылыми-әдіснамалық жүйені мазмұны жағынан ғана байытып қоймай, құрылымын да өзгертіп, бағыты жағынан да жетілдіре түседі».

Қазақстан Республикасы тәуелсіздігі мен тұтастығын берік қалыптастыруда қоғамдық-әлеуметтік пәндердің, соның ішінде филология пәндерінің алар орны ерекше. Еліміздің рухани құндылықтарын бағалауда филология пәндері тәлім-тәрбиелік, көркем-эстетикалық, тарихи-танымдық маңызды қызмет атқарады. Сол себептен филологиялық жоғары білім беру заман талабына қарай жаңа технологиялармен оқытылып ақпараттандырылуы өзекті мәселелердің қатарына жатады.

Білім беруді ақпараттандыру жағдайында филология саласындағы педагог мамандардың біліктілігін көтеру – бүгінгі күннің негізгі міндеттерінің біріне айналып отыр. Сондықтан педагог мамандардың біліктілігін көтеруді ақпараттандыру туралы тұжырымдама, стандарт және оқу-тақырыптық жоспарларын жасақтау қажет. Аталған қажеттілікті шешу барысында педагог мамандардың біліктілігін ақпараттық технологияны өз қызметтеріне пайдалану саласы бойынша тұжырымдама, модульдік жұмыс бағдарламаларын жүйелеп бір қалыпқа келтірілуі керек. Сонымен бірге кәсіптік білім беру мекемелері мен жоғары оқу орындарындағы білім беруді ақпараттандыру жағдайында филолог мамандардың ақпараттық сауаттылығын, ақпараттық мәдениетін және ақпараттық құзырлығы сияқты қабілеттіліктерді қалыптастыру мәселесі бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналып отыр. Ал, қазіргі таңда жоғарыдағы аталған мәселе қалай жүзеге асырылып жатыр деген сауал туындайды. Әсіресе, мемлекеттік тілде осы бағыттағы мәселелер әлі де жеткілікті деңгейде емес. Елбасы Н.Ә. Назарбаев өзінің «Қазақстан экономикалық, әлеуметтік және саяси жедел жаңару жолында» деген еңбегінде: «XXI ғасырда білімін дамыта алмаған елдің тығырыққа тірелері анық. Біздің болашақтың жоғары технологиялық және ғылыми қамтымды өндірістері үшін кадрлар қорын жасақтауымыз қажет. Осы заманғы білім беру жүйесінсіз әрі алысты барлап, кең ауқымда ойлай білетін осы заманғы басқарушыларсыз біз инновациялық экономика құра алмаймыз. Демек, барлық деңгейдегі техникалық және кәсіптік білім беруді дамытуға бағытталған тиісті шаралар қолдануымыз шарт», – деп ел қоғамы алдына үлкен міндет жүктеді.

Филология саласында өңделген қызмет принципіне сәйкес болашақ педагогтарының жеке тұлғаларының шығармашылық қасиеттерінің дамуы тек қоғамдық тәжірибені меңгеру, педагог мамандардың өздерінің белсене қызмет етуі арқылы жүзеге асатын меңгеру негізінде ғана дамытуға болатын мәселе. Адамзат мәдениетінің қол жеткізулеріне ие болу үшін әр жаңа ұрпақ осы қол жеткізулер үшін істелген қызметке ұқсас қызметті жүзеге асыруы керек. Осыған байланысты педагог мамандардың мамандандырылған қызметіне сәйкес оқу қызметін ұйымдастыру маман даярлау жүйесінің қажеттілігі болып табылады.

Қоғамда кәсіптік білім беру мекемелері мен жоғары оқу орындарын ақпараттандыру, техника құралдарын кеңінен таралуымен байланысты, оқу процесін ұйымдастыруға, сол сияқты білім берудің мазмұнын өзгертуге де елеулі ықпал етеді. Білім беру жүйесіндегі қайта құрулардың негізгі субъектісі - ұстаз. Қазіргі оқу орындарында шығармашылық ізденіс қабілеті дамыған, жаңа педагогикалық технологияларды жете меңгерген, мамандық шеберлігі қалыптасқан ұстаздар қажет. Ол ұстаздар бір уақытта педагог-психолог және оқу процесін ұйымдастырушы технолог бола білуі керек. Компьютердің мүмкіндіктерін ескере отырып, оқыту мәселелеріне талдау жасасақ, психологияның, педагогиканың іргелі оқыту теориясынан психологиялық-педагогикалық, әдістемелік мәселелер туындайды.

Кәсіптік білім беру мекемелері мен жоғары оқу орындарын ақпараттандырудың қазіргі қоғамдағы алатын орнын, ерекшеліктерін ғылыми-әдістемелік тұрғыда негіздеуге арналған көптеген ғылыми-зерттеу жұмыстары жүргізілуде.

Қазіргі заманғы оқыту интеллектуалдық ерекшеліктеріне сүйене отырып білім беруді қажет етеді. Жаңа технологиялар - педагогтың мүмкіндігін күшейтетін құрал, бірақ ол ұстазды алмастыра алмайды. Компьютер мүмкіндіктері психология мен дидактика тұрғысынан талданып, керек кезінде педагогикалық талаптарға сай қолданылуы керек. Сыртқы эффектіні жетегінде кетпей, оқыту программасының тек сыртқы емес, ішкі

тиімділігіне көп көңіл бөлген дұрыс. Компьютердің сызбалық мүмкіндігін молдығы дәрістік экспериментті бояулы суреттермен, сызбалармен, кестелер мен байыта түсуге жол ашады.

Компьютерді ұстаз қосымша материалдар, әртүрлі анықтамалық мәліметтерден ақпараттар беру үшін көрнекі құрал ретінде пайдалана алады. Мұндай мәліметтерге тілдік мәтіндер, ақын жазушылардың шығармалары, суреттер, схемалар, иллюстрациялар, табиғат бейнесі және т.б. жатқызуға болады. Ұстаз араласпай-ақ, шәкірттер өздері меңгеруге тиісті ақпараттар беріледі. Қажетті ақпараттарды жинақтауда электрондық техникаларды енгізу уақыт үнемдейді, қарастырып отырған кезеңде ақпараттың толықтығын жоғарылатады, ақпараттық-анықтамалық жүйе құрамында электрондық құрырғылармен жұмыс істеу дағдысын қалыптастыруға мүмкіндік туғызады.

Жаңа ақпараттық технология құралдарын филолог мамандаға жүргізілетін дәрістерге кіріктірілген сабақтарында пайдалану, шәкірттердің шығармашылық, интеллектуалдық қабілетінің дамуына, өз білімін өмірде пайдалана білу дағдыларының қалыптасуына әкеледі. Компьютерлік техниканың дидактикалық мүмкіндіктерін педагогикалық мақсаттарға қолдану, білім мазмұнын анықтауда, оқыту формалары мен әдістерін жетілдіруде жақсы әсерін тигізеді. Компьютермен жұмыс жасату шәкірттердің дүниетанымын қалыптастырады:

- өз әрекетін саналы түрде жоспарлайды;
- құбылыстарға модельдер құра біледі.

Программалауды оқыту шәкірттердің логикалық қабілетін дамытады, бақылау мен өзін-өзі бақылауын қалыптастырады, шәкірттердің еңбек ету мен дағдысының жинақтылығын қамтамасыз етеді, жалпы мәдени-дүниетанымын қалыптастыруға мүмкіндік туғызады.

Қай елдің болсын заман ыңғайына қарай экономикалық-қоғамдық қатынастарының барлық саласы өзгеріп, дамыған сайын білім беру жүйесі де өзгеше мән-мазмұнға ие болып, сол қатынастарға сәйкес дамитыны табиғи заңдылық. Тіл мен әдебиетті ұлттан, ұлттық мәдениеттен, ұлт өмір сүріп отырған қоғамдық-әлеуметтік қарым-қатынастан бөліп қарау мүмкін емес. Ал қазақ қоғамның көркем-эстетикалық таным-біліктілікке деген құштарлығы қашанда мәңгілік. Сондықтан да тіл мен әдебиеті заман талабына орай, жаңаша оқытып, оның рухани-мәдени әлеуетін жас ұрпақ тәрбиесінде барынша тиімді пайдалану маңызды мәселелердің бірі болып қала бермек. Сондай-ақ білім беруді ақпараттандыру үдерісінің нәтижелері сипатталып, оның бірер жылда шешуге болатын мәселелері анықталды. Қорыта айтқанда, бүгінде әлемдік озық технологиялар мен жаңашыл ізденістер отандық білім жүйесінде кең қолданысқа ие болып отыр.

Әдебиеттер тізімі

1. Пірәлиев С.Ж., Даутов С.Б., Симтиков Ж.Қ. Елбасы және отандық білім жүйесі. - Алматы: Абай атындағы ҚазҰПУ, «Ұлағат», 2011 жыл.
2. Назарбаев Н.Ә. Қазақстан экономикалық, әлеуметтік және саяси жедел жаңару жолында. Айқын, 2005 жылғы 19 ақпан.
3. <http://www.rusnauka.com>

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ДАМУДЫ ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕСІ

Абельдинова А.А.

ҚМББ «Болашақ» колледжі

Қазақстан Республикасы мемлекеттілігінің және демократиялық, нарықтық экономикасы бар құқықтық қоғамды құрудың күрделі үрдісін басынан кешіруде. Жалпы білімнің жүйесі – қоғам дамуымен бірге дамып, әрдайым үнемі өзгеріп отырады

.Ол әр елдің экономикалық ерекшеліктеріне қарай қалыптасып, үнемі үздіксіз жетіле отырып, барынша күрделене түседі.

Бүгінгі жаңа қоғамда мұғалімнің ішкі жан дүниесі де жаңаша, демек болашақ ұрпақтан үлкен үміт күтілуде. «Ойдағыдай тәрбиелеудің сыры оқушыға деген құрмет сезімде жатыр»деп Р.Эмерсон өзінше баға бере білген.

Мектептегі басты тұлға ұстаз десек, білім саясаты ең алдымен ұстаздар қауымы арқылы жүзеге асырылады. Ал біздің келешектегі мақсатымыз – рухани жан дүниесі бай, жан-жақты жарасымды дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру.

Білім ордасы - жас ұрпаққа сапалы білім, саналы тәрбие беру, бірнеше ғасырлар бойы жиналып сақталған мұраларын келешек ұрпақ игілігіне жеткізе алатын мәдени ошақтар, ұлттық тәлім – тәрбие орталығына айналмақ.[1]

Ұлттық мектеп тағдыры қай қилы заман да да, қай ұлттың болсын көзі ашық, көкірегі ояу, ұлтжанды азаматтарын толғандырып келген ең өзекті мәселелердің біріне саналды

Қазақстан Республикасының президенті Н.Ә.Назарбаевтің халыққа жолдауында елдің 2030 жылға дейінгі стратегиялық басымдылықтары анықталған.

Онда айтылғандай, алдағы ғасырға экономикалық және әлеуметтік өрлеудегі басты фактор «адамдардың өздері, олардың еріктері, күш-қуаты, табандылығы және білімдері» болып табылады.

Қойылған міндеттерді шешу үшін республиканың интеллектуалды және шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту және дарынды балалармен жастардың дамуы үшін өркениетті жағдайлар жасау қажет.

Қазіргі күнде ерекше қабілетті балаларды іріктеп, олардың әрі қарайғы дамуы үшін жағдайлар жасауы керек екендігі анық.

Себебі баланың қабілеттері мен таланттарын толық ашу өзіне ғана емес, мемлекетке де қажет болып табылады.

Жаңа технологияларды практикаға енгізу және игертудегі сапалы қадамның сандарынан қоғамның стандартты емес ойлау қабілетіне ие, өндірістік және әлеуметтік өмірге, жаңа мазмұн енгізетін, болашаққа қатысты жаңа міндеттерді қойып, оларды шеше алатын мамандарға деген қажеттілікөсті [1].

Қазақстан ғасырлар тоғысындатәуелсіз елге айналып, саяси, әлеуметтік және экономикалық жүйесі әлемдік өркениет үлгісінде қайта құрылуы білім берусаласындағы қазақтың ұлттық мектебін жасау, оқушының шығармашылық қабілеттілігін арттыру мен келешекте басқа мемлекеттер арасында жетекші орынға иелену негізінде жан- жақты, ақыл-ой өрісін кемелденген оқушы тәрбиелеу мәселесін шешу қажеттігін қойып отыр. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңына сәйкес «Әр баланың жеке қабілетіне қарай интеллектуалдық дамуы, жеке адамның дарындылығын, талантын, қабілетін дамыту» сияқты өзекті мәселелер өткізіліп отырғаны белгілі[2].

Өйткені ғылым мен техниканы, өндірісті әлемдік деңгейде дамыту үшін елімізге шығармашылықпен жұмыс жасайтын білімді, жоғары дайындығы бар білікті маман қажет.

Шығармашылығы жоғары, дарынды балаларға білім беруді, әр ғылымның бүгінгі даму дәрежесіне сәйкес жүргізу, бір жағынан қоғамға талантты мамандар даярлау тиімді болса, екінші жағынан, ерекше қабілетті балалардың жеке өзіндік интеллектуалдық дамуын қанағаттандыруды қаматасыз етеді.

Әрбір қоғамның әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі, сол қоғамдағы жеке адамның шығармашылық потенциалына байланысты. Олай болса, егеменді еліміз Қазақстанда дарынды баланы дамыту мен анықтаудың қажеттігі туындап отыр.

Қазіргі кезде қоғамдағы қарқынды өзгерістер жыл сайын жаңа өмір салтын құруда. Осыған орай, қоғамның жаңа талап-тілектері мен әлеуметтік сұранысын қамтамасыз ету мақсатында шығармашылық тұрғыда ойлаушы, тәуелсіз жеке адамды дербес шешім қабылдауға бейім ұрпақты тәрбиелеу – бүгінгі күнде аса маңызды мәселе болып отыр.

Қазіргі таңда жалпы білім беретін мектептердің дамуында жағымды өзгерістер және оқыту мен тәрбиелеу ісінің ұтымды жақтары ашылып жатқанымен, оқушылардың жеке басының қабілеттілік жақтарына терең үңіле бермейміз.

Қазіргі кезде мектептердегі білімдер жүйесінен бір дағдарыс кезеңдерін көруге болады.

Мұның мәні – оқыту әдіс-тәсілдерінің жеткіліксіздігі емес немесе мектеп өмірін басқаша ұйымдастыру емес.

Бүгінгі күннің негізгі талабы – білімді адамды әлемнің бүтіндей бейнесін қабылдай алатын, шығармашылық таныммен тікелей қатынас жасай алатын жаңаша ойлай алатын творчестволық адамға айналдыру.

Балаларда әлемнің көп бейнелі жақтарын шығармашылық таным негізінде қабылдай алу қабілетін дамыту қажет.

Осының негізінде интеллектуалды, креативті (шығармашылық қабілетті), дарынды ұрпақты тәрбиелеп оқыту, психология- педагогикалық маңызды мәселелерінің бірі деп білеміз [2].

Еліміз егеменді мемлекет болғалы бері барлық салаларда ауқымды өзгерістер жүріп жатыр. Мұндай өзгерістерден білім беру саласы да тыс қалған жоқ.

Қазіргі білім беру (саласы) жүйесі әлемдік өркениеттің барлық талабына сай келетін, парасатты, білім мен біліктілігі жетілген мамандар дайындауды қажет етеді.

Сондықтан да Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында білім беру жүйесінің міндеті ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шынға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау екендігі айтылған.

Іс-әрекеттің айрықша түрлерінің бірі ойын болып табылады. Ойын оқу әрекетіне тән бірқатар қасиеттерге ие екендігі белгілі.

Сонымен қатар ойын оқушыларға қозғау салуға, оларға түрткі болуға да бағытталған.

Ол төмендегідей бірқатар қайталанбас қасиеттерге ие: балалар мен жасөспірім жеткіншектер үшін оның оңайлығы мен игерімділігі, демократиялылығы («ойын барлығын да қабылдайды»), игерілуі тиіс шынайы ақиқаттың барынша әралуан қырларын модельдеуге мүмкіндік беретін ойындық құралдардың бейімділігі, ең бастысы–балалар үшін ойынның тартымдылығы.

Қазақ халқының ұлы ақыны Абай Құнанбаев: «Ойын ойнап ән салмай, өсер бала бола ма?»-деп айтқандай, бала өмірінде ойын ерекше орын алады.

Баланың өмірі, қоршаған ортаны танып, еңбекке қатынасы, психологиялық ерекшеліктері ойын үстінде қалыптасады.

Олар ойын ойнау барысында өздерін еркін сезінеді. Іздемпаздық, тапқырлық әрекеті (сезіну, қабылдау, ойлау, зейін қою, ерік арқылы) байқалады.

Елімізде қоғамды демократияландыру және ізгілендіру саласында жүргізілген біраз реформалар, экономикалық өзгерістер жалпы орта білім беретін мектептегі оқу процесін оқушының қабілеті мен қызығушылығына сәйкес дербестендіру қажеттігін алға қойып отыр.

Бұл міндеттерді жүзеге асырудың бір жолы – дидактиканың әртүрлі ұтымды әдіс – тәсілдерін пайдалану есебінен мектеп оқушылардың ой –өрісінің даму деңгейін көтерудің, олардың ғылыми танымдық іс - әрекеттерін белсендірудің, оқуға, білім алуға ынталандырудың тиімді әдістемесін жасау болып табылады [3].

Осы мақсатта, ең алдымен қазіргі жұмыс істеп тұрған мектептер жұмыстарына бірлесе отырып педагогикалық, әдістемелік ғылымдардың соңғы жылдардағы жаңалықтарын енгізуге күш жұмсауы қажет.

Ал бұл жұмысты жүзеге асыру мектеп мұғалімі қауымының өз іскерліктерін арттырумен қатар олардың әдістемелік ғылым жетістіктерін меңгеруге бел шеше кірісулеріне тікелей байланысты.

Мектепте осы бағытта жүргізілген жұмыстың тиімділігі мен пайдалылығына қарамастан кез келген жаңалықты оқу процесіне енгізу қиындықсыз болмайды.

Демек, бұл қиындықтан шығудың алғашқы қадамы, ол көптеген ғалым педагогтар алдыға тартып отырған орта мектеп үшін қажетті ең төменгі білім деңгейін анықтап, оны қалыптастыру ісін жүзеге асыру және осыған байланысты орта білім стандартының талаптарын мүлтіксіз, тез арада жүзеге асыру қажеттілігі туып отыр.

Кейінгі жылдары мемлекетіміздің білім беру кеңістігінде жалпылама стандарттау процесі жүріп жатқаны белгілі. Бұл өте күрделі жауапкершілігі зор іс.

Білім беру стандартының оқу процесінде іске асырылу міндеттілігі мектепте еңбек етіп жатқан педагогтар жұмысын күрделендіруі шындық, тіпті олардың оқу процесіндегі күнделікті жұмысын күрт қиындатып жіберетіні хақ, өйткені осы стандартқа қол жеткізерлік және мұғалім жұмысының жоғары сапасына кепілдік берерлік тиісті педагогикалық технологияны таңдап білікті түрде оны оқу процесіне енгізу мақсаты туындап отыр.

Содықтан да білім беру жүйесінің мақсаты: «Балалар бойындағы дарындылық қабілетін жетілдіру жолдары мен дарынды балаларды оқыту мен тәрбиелеудің психологиялық ерекшелігі нақтылау, әрі жүйелеу болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.А. Қазақстан -2030. Қ.Р. білім берудегі заңнамалары.
2. Кеналиева А.С. Ақылбеков Ж.А. Мектепте дарынды балаларға білім беруді ұйымдастыру
3. Ахметжанов А.И. Балалар дарындылығының дамуының психологиялық ерекшелігі

КӨПТІЛДІЛІК – БІЛІМ БЕРУДІҢ ЖАҢА САТЫСЫ

Жүнісова М.Е.

Ғылыми жетекші: **Абельдинова.А.А.**

ҚМББ «Болашақ» колледжі

Халқымыз ежелден тіл абыройын биік көтеріп, «Өнер алды – қызыл тіл» деп, сөз өнерін бар өнердің алдына қойып, жоғары бағалаған.

Әдетте тіл жөнінде, тіл мырақ ара радмада--қатынас жасау құралы деп, оған жай-жадағай анықтама берілгенімен, іс жүзінде тіл тек адамдар ара қарым-қатынас жасау құралы ғана болып қалмастан, қайта онан да маңыздысы, ол белгілі бір ұлттың ұлттық сана-сезімі, халықтың халықтық қасиеті, оның жалпы тарихы, әдет-ғұрпы, мәдениеті қатарлыларды тұтастай өз бойына қамтып жататын күрделі ұғым.

Сондықтан тіл мейлі қайсы ұлттың болмасын тарихы мен тағдырының, тәрбиесі мен тағылымының, бүкіл халықтық болмысының баға жетпес асылы, сарқылмас құнды қазынасы, ұлт рухының ұйтқысы болып келген.

Бір азаматтың өз ана тіліне қанық болуы шарты астында өзге бір ұлттың тілін жетік игеріп, сол ұлт азаматтарымен ойдағыдай тіл табыса білуін үлкен біліктіліктің белгісі деуге болады.

Өмірде өзге бір ұлттың тілін игерген адам сол халықтың ішкі жан-дүниесін түсініп, күллі мәдени құндылықтарымен танысу орайына ие бола алады.

Азаматтарымыздың қазіргі ай сайын алға ілгерлеп, күн сайын жаңарып, тез қарқынмен дамып бара жатқан өзгерісшең өмірге ойдағыдай сәйкесуі үшін, қос тілді болып қана қалмай, қайта көп тілді болуы төтенше қажеттілікке айналуда. Бұлай істеу әр азаматтың өзіне де, өзгеге де тиімді.

Сондықтан қазіргі қоғамда көп тілді болу кез келген адамды кең өріске, тың өмірге бастайтын жол есептелмек. Кезінде халқымыздың «Жеті жұрттың тілін біл, жеті түрлі білім біл» деген аталы сөзі дәл бүгінгі дамыған дәуірімізге сәйкес айтылғандай.

Тарихи деректерге жүгінсек, осыдан 12 ғасырдың алдында жасаған энциклопедист ғалым, әлемде Аристотелден кейін екінші аға ұстаз аталған ұлы ғұлама Әбу Наср Әл-Фараби бабамыз өз өмірінде 70 ке жуық ұлттың тілін жеттік білгендіктен, артына мәңгі өшпес мол рухани құнды мұра қалтырып кеткендігі анық.

Көп тілді меңгерген адам әуелі өз тілінде ой қортып, туған халқына өнеге болып, өзге жұртпен бәсекеде ырықты орынды иелеп, сан мәдениетті санасына салып сараптай алса, онда ол өз өмірін қалайда мағыналы өткізетін айтулы тұлға болып жетілері анық.

Бүгінгі таңда елімізде «Көптілділік» мәселесі көкейкесті мәселелердің бірі болып саналады. Елбасымыз сол үшін де тілдердің үштұғырлылығын міндеттеп отыр.

Көптілділік мәселесі – Қазақстан үшін ғана емес, бүкіл әлемнің алдында тұрған көкейтесті мәселелердің бірі, себебі, жаһандандыру және киберкеңестікке шыққан заман тілдерді білуді талап етеді.

Бұл ұғымға жалпылама тоқталсақ. Көптілділік, полилингвизм - нақтылы коммуникативтік жағдайдың әсер етуімен белгілі бір әлеуметтік ортада, мемлекетте бірден үш, одан да көп тілде сөйлей білушілік.

Мұның өзі жеке адамның көптілділігі және ұлт пен ұлыстың көптілділігі болып бөлінеді. Көптілділіктің үш тілді меңгеру дәрежесі сол адамның немесе бүтіндей халықтың өмір сүрген тілдік ортасы, әлеуметтік, экономикалық, мәдени өмірі, тұрмыс-тіршілігі секілді көптеген факторларға байланысты.

Ұлттық құрамы бірыңғай, бірғана этнос мекендейтін мемлекетте көптілділік сирек. Онда жеке адамның ғана көптілділігі ұшырасады. Көптілділік: жаппай көптілділік, ішінара көптілділік болып бөлінеді [1].

Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев Қазақстан халықтары Ассамблеясының сессиясында: «Қазақстандықтардың жас ұрпағы кем дегенде үш тілді білулері тиіс: қазақ, орыс, ағылшын тілдерін еркін меңгерулері қажет»-деп, Еуропадағы мектеп түлектері мен студенттерінің өзара бірнеше тілде еркін сөйлесулері қалыпты жағдайға айналғандығын атап өтті. Кем дегенде үш тілді меңгеру-заман талабына айналып отырған қажеттіліктердің бірі.

Қазіргі таңда адам қызметінің барлық салаларында жаһандану үрдісі орын алғандықтан, білім беру саласында қайта қарастырулар жетілдіруде. Сол себептен ақпараттық-коммуникативтік құзырлықпен қатар, полимәдениеттілік бүгінгі уақытта әлемдік білім беру қоғамдастығының кеңістігін қалыптастыратын білім беру құзырлығының басты бағыттарының бірі ретінде анықталды.

Көптілді білім беру дегеніміз- оқу үрдісі барысында екі не одан да көп тілде білім беру. Мемлекетіміздің мектеп реформасында қаралған үш тілде оқыту-қазіргі заман қажеттілігі. Осы мақсатта қазақ, орыс, ағылшын тілдері ұлтына қарамастан тең дәрежеде асырылады.

Көптілді білім- көп мәдениетті тұлғаны қалыптастырудың өзегі.

Бүгінгі таңда көп тілді оқыту – жас ұрпақтың білім кеңістігінде еркін самғауына жол ашатын, әлемдік ғылым құпияларына үңіліп, өз қабілетін танытуына мүмкіндік беретін қажеттілік.

Үш тілде оқыту – заман талабы десек, оның негізгі мақсаты: бірнеше тілді меңгерген, әлеуметтік және кәсіптік бағдарға қабілетті, мәдениетті тұлғаны дамыту және қалыптастыру. Қазақ тілі мемлекеттік тіл, ал орыс тілі мен шетел тілдерінің бірін білу тұлғаның ой-өрісін кеңейтеді, оның «сегіз қырлы, бір сырлы» тұлға болып дамуына жол ашады, ұлтаралық қатынас мәдениетін, толлранттілігін және планетарлық ойлауының қалыптасуына мүмкіндік туғызады.

Маманға шет тілін меңгеру кез-келген шетелдік ортада өзін еркін ұстап, жаңа кәсіптік ақпараттар легіне немесе жалпы ақпараттық ғаламшарға бейімделу мүмкіндігіне ие болады.

Әр адамның түрлі әлеуметтік қызметтерінде жеткен жетістіктерінің нәтижелері түрлі болмақ, сол себептен шетел тілін оқытудың мақсаты тек нақты білім іскерліктерін біліп қана қоймай, сондай тілдік тұлғаны қалыптастыру болып табылады, оған шет тілі «өмір заңдылықтарында» және «нақты жағдаяттарда қарым-қатынас жасай алу үшін» қажет болмақ [2].

Бұл халықаралық тұрғыда бағытталған тұлғаны тәрбиелеуде тікелей құрал болып есептеледі, яғни өзін өркениетті және тарихи субъект ретінде тани алатын, даму кезінде өз елінің және адамзат тарихын қабылдай алатын, өзі үшін, халқы үшін, мемлекеті үшін,

адамзат болашағы үшін жауапкершілік жүгін сезінетін, өзара тәуелділік пен әлем бүтіндігіне, адамзат өркениетінің ғаламдық мәселелерін шешуде мәдениаралық қатынастың қажеттілігін жете түсінетін, адамның азаматтық құқықтарын мойындайтын және саяси бостандыққа ұмтылатын, қоғамдағы гуманизм идеясын жасау үшін басқа адамдармен, қозғалыстармен, қоғамдық институттармен қызмет атқаруға дайындығы мен қабілеттілігін көрсете білетін және де қоғам, адам және табиғат арасындағы ынтымақтастықты қалыптастыратын ұқыпты да тиянақты, білікті маман мен адамды дайындау осы заман оқытушылары мен ұстаздардың алдында қойылатын үлкен заман талабы деп білуіміз керек.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев өзінің жылдағы дәстүрлі Жолдауында «Тілдердің үш тұғырлығы» мәдени жобасын іске асыруды жеделдету тиістігіне ерекше мән береді.

Сонымен қатар бүкіл қоғамымызды топтастырып отырған мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілін оқытудың сапасын арттыру қажеттілігіне ерекше назар аударады. Сондықтан қазақ тілін тереңдетіп оқыту, сонымен қатар көптілділікті меңгеруді жолға қою- бүгінгі таңдағы орта білім жүйесінде педагогикалық үрдістің негізгі бағыттарының бірі.

Әлемдік білім беру іс- тәжірибесінде көптілді және билингвалды білім беру жаңалық емес, атап айтқанда, АҚШ пен көптеген Еуропа елдерінде, әсіресе соңғы жылдарда бұл бағытта жетістікке қол жеткен [5].

Бірақ, қазақстандық білім беру жүйесінде көптілді және билингвалды білім берудің халықаралық іс-тәжірибесінде қолданыс тапқан моделдерін енгізу- жаңа педагогикалық проблема, өйткені ол жаңа жағдайларда шығармашылық тұрғыдан іске асырылуы тиіс.

Енді аз-кем көптілді және билингвалды білім беру ұғымдарының мағынасы туралы тоқталып өтейін. Ғылыми әдебиеттерде осы ұғымдарға көптеген анықтамалар берілген. Олардың ішінде біздің тәжірибемізге ең сәйкес келетін нұсқалары төмендегіше болады:

- Көптілді білім беру- бұл мектепте оқу пәндерін екі немесе одан да көптілде аудармасыз оқыту;

- Билингвалды білім беру- оқу және оқудан тыс жұмыстардың негізгі бағыттарын екі тілде іске асыру, педагогикалық үрдісте екі тілді оқыту құралы ретінде пайдалану.

Бұл өзекті мәселелерді жүзеге асыру үшін басты мақсатымызды анықтап алдық.

Ол — Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті орта білім стандарттары талаптары деңгейінде үш тілде білім меңгерген, көптілді коммуникативтік құзырлылықтары қалыптасқан, көп мәдениетті, рухани-адамгершілік қасиеттері дамыған тұлғаны тәрбиелеу.

Көптілді және билингвалды білім беруде оқу- тәрбие үрдісінен күтілетін нәтижелер мыналардан тұрады:

- Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті орта білім стандарттары талаптары деңгейінде қалыптасқан білімдерін ана тілі, мемлекеттік тіл, орыс тілінде еркін білдіретін мектеп бітірушісі;

- Бітірушінің көптілді коммуникативтік және ақпараттық құзыреттілігі;

- Көп мәдениетті, рухани-адамгершілік, ұлтаралық қатынастар мәдениетінің жоғары деңгейі;

- Ұлттық және жалпықазақстандық, құндылықтарды қастерлейтін, тілдерді меңгеруге тұрақты қызығу танытатын, отансүйгіштік және азаматтық сана-сезімдері дамыған тұлға;

- Бітірушілер еңбек нарығында, өмірлік қызметте тілдік кедергілерге ұшырамайды [4].

Бүгінде оқушыларымыз, студенттеріміз үш тілде еркін сөйлеп, әр түрлі сайыстарды үш тілде өткізе алатын деңгейге жетті.

Сол жас өскіннің өз болмысын тануға ұмтылысына көмектесіп, тереңде жатқан талап-тілегін, қабілеттерін дамыту, сол арқылы оған толыққанды өмір сүру үшін рухани күш беру- бүгінгі мұғалімнің басты мақсаты.

Бұл мақсаттың орындалуы үшін оқыту мазмұнының жаңартылуы, әдіс- тәсілдің озығы өмірге келуі, ол тәсілдер әрбір оқушының қасиеттерін, қабілеттерін дамытып, шығармашылығын, талантын ұштайтын болып ұйымдастырылуы қажет.

«Тілі бірдің-тілегі бір», «Тіл тағдыры-ел тағдыры» екендігін жадымызда ұстай отырып, ел бірлігінің негізі- тіл бірлігіне қол жеткізу жолында қызмет ету парыз.

Ендеше жас ұрпақтың қазақ тіліне деген сүйіспеншілігін, өзге тілдерді оқып білуге деген қызығулары мен ұмтылыстарын арттыру арқылы олардың Отанға деген махаббаттарын оятып, өз тағдырын ел тағдырымен мәңгілікке байланыстыратын ұрпақ болып қалыптасуына қол жеткізу- басты міндетіміз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Солташұлы Ы. Заман Талабы – Көп Тілді Болу. // Ақиқат. 26 қараша- 2012 ж. № 11. 14-15 б.

2. Жаминова Р.Ж. Модульдік оқыту технологиясын қолдана балалардың тілдік құзыреттілігін қалыптастыру. // Мұғалімнің кәсіби дамуы: дәстүрлері мен өзгерістер. II халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция. II том. Астана-2012 ж. 115-120 б.

3. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению, 2-е изд. М.: Просвещение, 1991. — 116 б.

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА АҚТ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ БІР БАҒЫТЫ - LEARNINGAPPS.ORG СЕРВИЗІН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Макетова М.Р.

Қарағанды «Болашақ» маңызды білім беру колледжінің оқытушысы

Білім беруді механикалық түрде емес, ақпараттық – зияткерлік ресурстарды өз бетінше тауып, талдап және пайдалана білетін, идеялардың қуат көзі болатын, жедел өзгеріп отыратын әлем жағдайында дамитын және өзін – өзі ашып көрсете алатын жеке тұлғаны қалыптастыратын негізде беру қажеттігі туындап отыр. Демек, бұл тұжырым білім берудегі басты мақсат болмақ. Міне, осындай мақсат–міндеттерді орындау үшін оқытудың заманауи әдіс–тәсілдерін, яғни инновациялық технологияларды қолдану қажет.

Заманауи оқыту технологиясының ұтымды жағын айтатын болсақ, біріншіден студентке тұлға деп қарап, оның жан-жақты білім алуын қарастырады. Екіншіден білім алушының тұлғалық танымдық қабілетін дамытуға, шығармашылық, ізденісін тереңдетуге, сөздік қорын молайтуға, сонымен қатар өмірлік қағидаттарға сын көзімен қарауға бағытталады. Үшіншіден балалардың оқу қабілеттігіне байланысты дарынды балалармен жүйелі түрде жұмыс жасауға көп мүмкіндіктер береді. Қазіргі кезде осы айтылған ақпараттық жаңа педагогикалық технологияларды пайдалануды көптеген педагогтар мен психологтар оқу процесінде баланың өз бетінше ақыл – ойын дамытудың басты құралы екендігін, сонымен бірге білімді саналы түрде қабылдауына мүмкіндік беретін жол деп қарастыруда. Міне, мұндай жағдайда студент алға қойған мақсатқа жету үшін топпен ынтымақтастықта қызмет ету арқылы белсенді түрде оқу процесіне араласады, онда бірін - бірі тексеру, жағдаяттарды талдау арқылы білім алуға деген ішкі қажеттілік сезімі пайда болады. Қазіргі кәсіптік білім беретін колледждерде география курстарын оқыту барысында жаңа технологияларды пайдалану оқытушыға барлық студенттерді назарында ұстауға, олардың білімдеріндегі олқылықтарды дәл уақытында анықтауға мүмкіндік берсе, студенттер сабақ үстінде оқытушымен тең дәрежеде еркін сөйлесуге, жолдастарымен бірлесе жұмыс жасауға мүмкіндік алады. Күнделікті география сабағы олар үшін өз бетінше жұмыс жасай алатын, қызықты көңілді, іс - әрекетке айналады, берілген үй тапсырмасын орындауға жіберетін уақыттарын өздері қызығатын істерге арнайды.

Ақпараттық қоғам қажеттілігін қанағаттандыру үшін білім беру саласында төмендегі міндеттерді шешу көзделіп отыр: компьютерлік техниканы, интернет, компьютерлік желі,

электрондық және телекоммуникация құралдары, интерактивті құралдарды, электрондық оқулықтарды оқу үрдісіне тиімді пайдалану арқылы білім сапасын көтеру.

Қазіргі таңда ақпараттық технологиясыз адам өмірін елестету мүмкін емес. Ол күнделікті өмір қажеттілігіне айналуда, ал ақпараттық құзыреттілік тұлғаның білім деңгейін анықтайды.

Заманауи ұстаздарға қойылатын негізгі талап жаңа ақпараттық құралдар мультимедия, интерактивті тақта және компьютермен жұмыс жасай білу, диалог жүргізе алатындай дәрежеде болуы керек, яғни компьютерлік тұрғыдан сауатты болу керек.

Сабақтарында компьютерді жан-жақты қолданған ұстаз өзінің өткізген сабағының тиімділігін арттырады және оқушылардың танымдық қызметін ұй-ымдастыруды белсенді түрде жүргізеді. Соңғы уақыттарда білім алушылардың қазіргі ақпараттық құралдарды, яғни компьютерлерді пайдалануға деген қызығушылықтары артуда. Ақпараттық құралдар технологиясы арқылы оқыту процестеріндегі ең қиын да маңыздысы бағдарламамен қамтамасыз ету және бағдарламалық – педагогикалық құралдар болып табылады. Бұл білім алушылардың сабаққа деген қызығушылығын және шығармашылық белсенділіктерін арттырып, келешекте өздерінің алған білімдерін басқа да қоғамдық салаларда кеңінен қолдана алады. Болашақ жастардың қолында деп түсінетін аға буын өскелең, жас ұрпақты қоғам талаптары мен оның мақсат, мүдделеріне сай өмір сүруге бейімдей отырып оқыту, логикалық ой тұжырымын дамытып, таңғажайып ғылым саласына тартуда ұстаздарға артылар жүк еселеніп отыр.

Дәстүрлі оқыту жүйесінде оқытушының әр баланың жұмыс істеу ерекшелігін ескеріп отыруы мүмкін емес. Ал компьютерді, оның қосымша құрылғыларын қолданған жағдайда бұл жағдай толығымен шешімін табары анық.

Мұғалім оқушылардың әрқайсысының жұмыстарын бақылап отыруға, басқа оқушыларға кедергі келтірмей үлгерімі төмен оқушылармен жекелей жұмыс істеуіне мүмкіндік алады.

Білім жүйесін белсенді ақпараттандыруға байланысты оқу үрдісінде жаңа мәселелер туындауда. Қазіргі тез өзгеріп жатқан қоғамда білім алушыларды ақпаратпен жұмыс істетуге үйрету керек. Мұндай жағдайда тек дәстүрлі оқыту әдістерін қолданумен шектелу бұл мәселені толықтай шеше алмайды. Сондықтан жаңа тиімді педагогикалық әдістер мен технологияларды оқу процесінде терең қолдану керек. Мұғалім шеберлігі – ізденіс нәтижесі. Осы орайда орыстың ұлы педагог-ғалымы К.Д.Ушинскийдің мына сөздері ойға оралады: “Мұғалім – өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады”.

Мен география сабағында оқу үрдісі педагог пен қатысушыларға қызықты және маңызды болу үшін интерактивті оқытуды ұсынамын. Бұл технология маған сабақты тиімді өткізуге, студенттердің жақсы нәтиже көрсетуіне үлкен септігін тигізеді. Міне сол себепті АҚТ технологиясы ең тиімді технологиялардың бірі. АҚТ-ны пайдаланудағы ең басты ерекшелігі-өнімділік. Сабақ барысында қатысушылар АҚТ арқылы тек теориялық білімді алып қана қоймауы керек, оны жетілдіру үшін пайдаланылатын ресурстарға арналған сұрақтар мен тапсырмалар ойлап табу қажет. Осылайша бұрын құрылған дидактикалық материалдар мұғалімдер үшін жарамсыз болып қалуда. Осы мәселені шешу үшін әртүрлі онлайн-серверлер пайда болды. Олардың көмегімен арнайы пәндерге арналған барлық қосымшаларды жасай аласыз. Мұндай сервердің бірі - LearningApps.org қызметі.

LearningApps.org қосымшаларының көмегімен сабақта қолданылатын әртүрлі жаттығулар мен қосымшаларды ғана емес үй тапсырмасын сұрап, тексеруге болады (1-сурет).

1-сурет

Осы жоғарыда айтылғандарды алдыға ала келе менің жұмысымның басты мақсаты - білім беру жүйесін қайта қарап, студенттердің шығармашылық бейімделуіне қарай бағдарлы, сатылы білім алуларына жағдай жасау болып табылады. Бүгінгі таңда студенттердің білім сапасын бұрынғыдай білім, білігі және дағдысымен өлшеу жеткіліксіз. Қазіргі талап білім сапасы студенттердің алған білімін жеке басының әрі қарай дамуына, тұлға ретінде қоғам дамуының өркендеуіне пайдалана білуімен өлшенеді деп тұжырымдайды.

Ақпараттық құралдар технологиясын пайдалану қазіргі уақытта ауадай қажет, себебі олар практикалық дағдыларды жетілдіруге пәнге деген қызығушылықты арттыруға, оқу үрдісін жекелендіруге және қатысушылардың өзіндік жұмыстарын ұйымдастыруға көмектеседі, сондай-ақ сабақты жаңғыртуға, деңгейін арттыруға мейлінше мүмкіндік береді. Сондықтан бұдан шығатын қорытынды қарастырып отырған бұл тақырып ең өзекті мәселелердің бірі болып табылады.

LearningApps.org сервисін пайдаланудағы басты мақсат ақпараттық коммуникациялық құзыреттілікті қалыптастыру болып табылады.

Оның негізгі міндеттері:

- ✓ Оқу үрдісінің тиімділігі мен сапасын арттыру;
- ✓ Танымдылық қызметтің белсенділігін арттыру;
- ✓ Ақпараттық мәдениетті қалыптастыру;
- ✓ Ақпаратты өңдеу дағдыларын арттыру;
- ✓ Компьютерлік графика, мультимедиялық технологияны қолдану арқылы эстетикалық білім беруді дамыту.

Менің жұмысымның *зерттеу әдісі* – дидактикалық материалдардың негізгі түрлерін қарастырып, LearningApps.org сервисі арқылы «Дүниежүзінің әлеуметтік және экономикалық география» пәніне арналған әр түрлі қолданбаларды жасау және сабақта қолдану.

Негізгі нәтиже: Зерттеу барысында LearningApps.org қолданбаларын сабақтың әртүрлі кезеңінде пайдалану арқылы студенттердің оқу деңгейі сапасының 13-15% көтерілгенін байқадым.

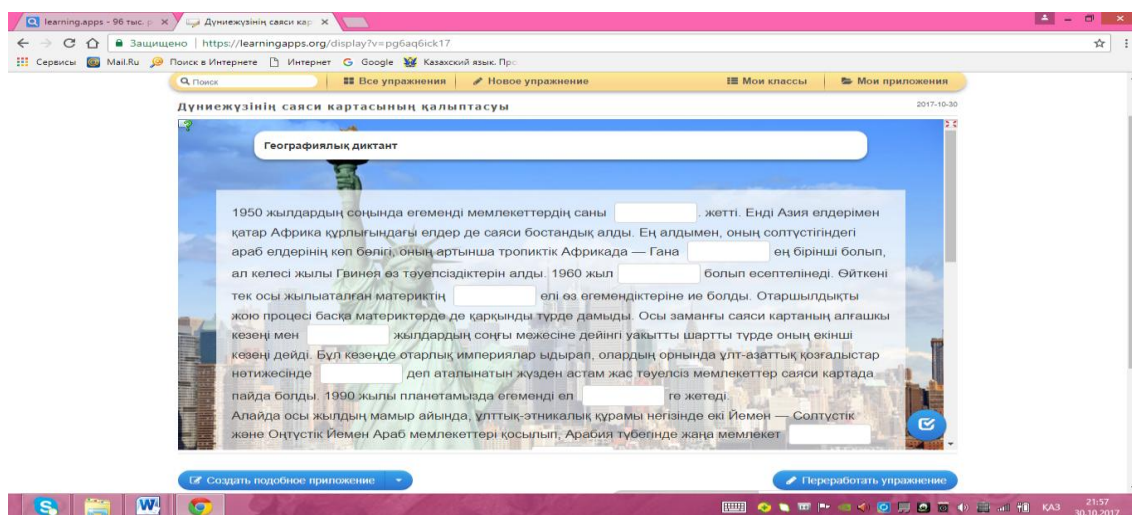
LearningApps.org бұл мультимедиялық құрал- яғни, аудио, бейне, графика, интерактивті өзара әрекеттесуді ұйымдастыру мүмкіндігі бар және сонымен қатар бақылау жүйесін қамтамасыз етеді. Мультимедиялық құралдар география пәні мұғаліміне экранда әртүрлі статистикалық материалдарды бейнелеуді көрсетуге мүмкіндік береді. Мультимедия көмегімен бір объекіден басқа кез - келген тізбекке фрагментті үлкейтіп, сонымен қатар, бір экранда бірнеше сюжеттерді енгізіп, салыстыруға болады. Бұл география пәнінің мұғаліміне үлкен көмегін тигізеді, себебі бірнеше көрнекі құралдарды тасып жүрмейді. Сондықтан мультимедиялық аппараттардың жетістіктері жоғары екенін байқаймыз. Мультимедияны қолдану жұмыстарды жеңілдетеді түседі, яғни оқушылардың пәнаралық ойлау қабілеттері артады. Мұнымен қатар мультимедия көмегімен тұтас аумақ

бейнесін жасау оңайға түседі, бұл өлкетанумен танысуда да маңызды. Оқушылар географиялық процестерді ұйымдастыру туралы көп және әртүрлі салада түсінік ала алады. Осы процестердің тізбегі, болашақ география пәні мұғалімінің негізгі талабы. Ол бірнеше проекцияларды есептеп, оларды орналастыру болып табылады. Бұл проекцияларды қолжазбамен орындау көп уақытты алады, сондықтан оны компьютер арқылы орындау жылдам болады.

LearningApps.org негізгі қосымшалары:

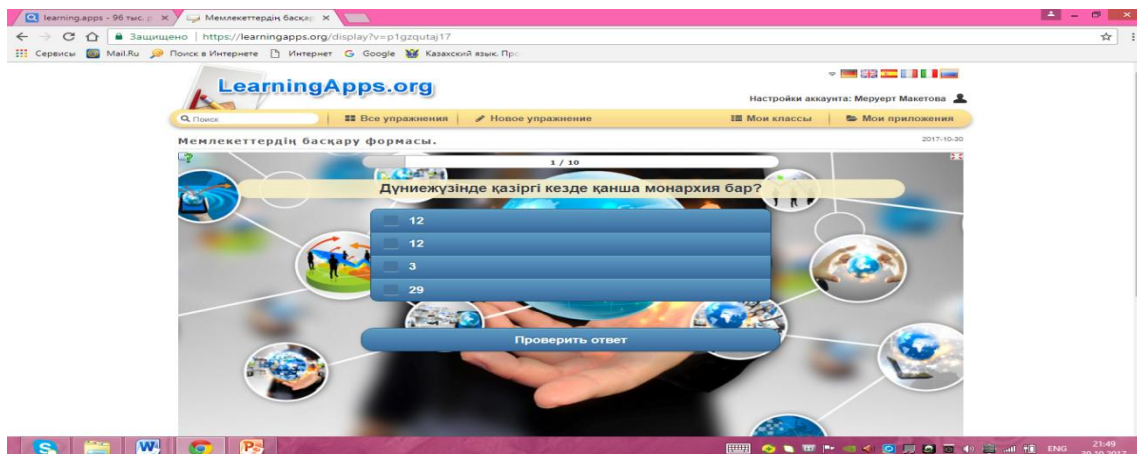
- Викторина «Кім миллион ұтады»,
- «Жұбын табу»;
- «Картадан табу»;
- «Суреттерді сұрыптау»;
- «Кұрастырғыштар»;
- «Анимация»;
- «Сөз жұмбақ»;
- «Хронологиялық тізбек».

Мен өзімнің тәжірибемде 10 сыныптың «Дүниежүзі елдерінің мемлекеттік құрылымы» тақырыбын үй тапсырмасы ретінде тексеруде географиялық диктантты learningapps.org қосымшасы бойынша орындадым. (2-сурет) . Бұл әдісті сабақтарымда студенттердің білімін бақылауда көп қолданамын. Бұл көбінесе картадағы географиялық нысаналардың орналасуы бойынша, жаңа терминдер мен жылдарды тексеруде өте ыңғайлы. Диктанттың бұл түрі студенттердің есте сақтауын дамытады. Сонымен қатар learningapps.org қосымшасы арқылы алынған географиялық диктант уақыт үнемдеу үшін өте ұтымды.

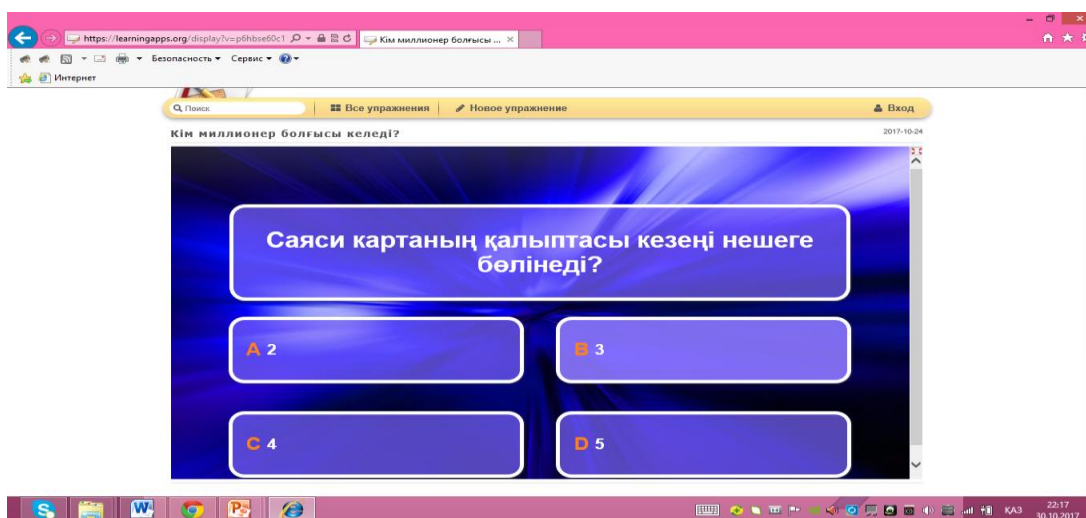
(2- сурет)

Сонымен қатар жаңа сабақты бекіту кезеңінде learningapps.org қосымшасы арқылы тест алуға болады (3-сурет). Тестік бақылау жұмыстары студенттердің білім сапасын тексеруде негізгі нысаны болып қала алмайды, керісінше ол студенттердің білім, білік, дағдысын анықтауда басқа да бақылау әдістерімен және нысандарымен үйлесім таба отырып, қолданылуы тиіс. Сөйтсе де тестік тапсырманы орындату арқылы қатысушылардың өткен тақырыптар бойынша жинақтаған білім сапасын анықтауға нақты мүмкіндік туады.

(3-сурет)

10 сыныптың «Дүниежүзінің саяси картасының қалыптасу кезеңдері» тақырыбын бекіту кезінде, learningapps.org қосымшасмен «Кім миллионер болғысы келеді?» ойынын қолдандым. (4- сурет) Қазіргі кезеңде білім саласының алдына қойған міндеті студенттерге білімді жай ғана беріп қана қоймай тереңдетіп беру болып табылады. Мұны кейінгі жылдары шыққан әдебиеттерден көруімізге болады. Мұндай жағдайда ұстаздардың алдында студенттерді қалайша шаршатпай, енжарлыққа салдырмай терең білім беруге болады деген мәселе тұрады. Осы тұрғыдан алып қарағанда оқыту үрдісінде *ойын әдісін қолдану*- бұл проблеманы шешудің бірден - бір тиімді жолы болып есептеледі. Ал, learningapps.org қосымшасында жоғарыда көрсетілгендей ойынның түрлері өте көп.

(4-сурет)

11 сынып бағдарламасы бойынша «Африка елдері» тақырыбында үй тапсырмасын «Африкаға саяхат» сөз жұмбағын құрастырып қолдануға болады, бұл мұғалімнің жұмысын көп жеңілдетеді, себебі, қатысушылар сөз жұмбақтың сұрақтарына жауап бере отырып, тақырыптың негізгі түсініктерін және Африканың географиялық нысаналарын еске түсіреді.

learningapps.org серверін өз тәжірибемде қолдану барысында тиімділігін білу үшін студенттермен оқу жылы соңында сауалнама жүргіздім. Экспериментке 1 курс студенттері қатысты. Жалпы қатысушылар саны 5 топтан, 120 студент. Сауалнама сұрақтары:

1. Сіздерге география пәні ұнай ма?
2. Сіздерге сабақ learningapps.org серверімен жүргізілгені ұнай ма?
3. Оқу жүйесіндегі осы әдіс география пәнін толық меңгеруге мүмкіндік береді деп ойлайсыз ба?

4. Оқытушымен ұйымдастырылған оқыту жүйесі сізге қиын болды ма?
5. Қалай ойлайсыз, learningapps.org серверін қолдану арқылы сіздің ақпаратты меңгеру дәрежіңіз көтерілді ме?
6. Алдағы сабақтар learningapps.org сервері арқылы өткенін қалайсыз ба?

Сауалнама қорытындысы студенттерге learningapps.org серверімен өткізілген сабақтың қызықты әрі оңай екенін көрсетті. Сонымен қатар сауалнамадан шығатын тағы бір қорытынды ол білім алушылардың пәнге деген қызығушылықтары алдағы уақыттармен салыстырғанда өскендігін көрсетті.

Қорыта айтқанда 2016-2017 оқу жылының география пәнінің сапа көрсеткіші 58%, ал 2017-2018 оқу жылының география пәнінің сапа көрсеткіші 68% көрсетті.

Жоғарыды келтірілген мәліметтерге сүйенсек жаңа технологиялардың қай түрін алсақ та, олардың тиімділігі тек қана мұғалімнің шеберлігімен және осы шеберлікті шындай түскендігімен ғана шын күшіне ие бола алады. learningapps.org серверін қолдану арқылы:

- Студенттер нақты қызмет тәжірибесін меңгереді;
- Студенттер тек бақылаушы ғана емес, өздері қатыса отырып қиын мәселелерді өз бетінше шеше білуге үйренеді;
- Оқу процесінде алған білімді нақты істе қолдана білуге мүмкіндік алады;
- Студент әрекетіне негізделген оқу көлемін басқарады;
- Уақытты үнемдеуге үйретеді;
- Студенттер үшін психологиялық жағымды ахуал қалыптасады;
- Сабақ барысында шешім қабылдау оқушылардан аса жауапкершілікті талап етеді;
- Материалдар дәстүрлі оқу материалдарымен салыстырғанда күрделірек.

learningapps.org сервері нәтижесі студенттер өз жетістіктері, әсерлері, алған білімі, дағдысы жөнінде ата-аналарымен, өзге студенттермен, мұғалімдермен көбірек әңгімелеседі, интернет жүйесінде өз бетімен іздене білуге, қажетті материалдарды іріктей білуге үйренеді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Выготский Л.С. Педагогическая технология .- М.,1991.
2. Монахов В.М. Технологические основы проектирования и конструирования учебного процесса. Волгоград: Перемена. –1995.
3. К.Д.Ушинский. Собрание сочинений, М., 1974. OCR Biografia.ru
4. Селевко Т.К. Современные образовательные технологии. М., 1998.
5. Таубаева Ш.Т. , Барсай В.Т. Оқытудың қазіргі технологиялары // Бастауыш мектеп- №3,4-1999.
6. Беспалко В П “Программирование обучения” М: - Высшая школа.
7. Кривошев А О “Программное обеспечение учебного назначения и компьютерная технология обучения.
8. <http://www.riis.ru/PS/publ>.
9. <https://learningapps.org/>
10. <https://learningapps.org/index.php?overview&s=&category=0&tool>
11. <https://learningapps.org/myapps.php>
12. <https://learningapps.org/about.php>
13. <https://learningapps.org/impressum.php>

ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Қазақстанда қазір білім берудің ұлттық модулін орнату жүріп жатыр. Бұл процесс білім беру парадигмасының өзгеруімен қатар жүріп жатыр. Теориялар мен әдістемелердің негізгі жетістіктерінің жүйесі үлгіге алына отырып білім және пән бойынша зерттеу тәжірибесі ұйымдастырылуда. Барлық педагогикалық жүйенің бөліктерінде “инновациялық”, “жаңалық тану” үрдісі жүргізіліп жатыр.

Ұлттық деңгейде алдыға қойылған мақсатты жүзеге асыруда географиялық білімнің алатын рөлі өте зор. Қазіргі білім ордаларындағы географияны, не басқада пәндерді оқыту әдістемесіне көз тастайтын болсақ, дәстүрлі оқу жүйесінің басымдылығы байқалады. Дәстүрлі оқыту жүйесінің кемшіліктерінің бірі оқытушының авторитарлық рөлінің басымдылығы, яғни оқытушы жаңа білімді түсіндіреді, келесі сабақта білім алушы қаншалықты білімді меңгергенін тексерумен шектеледі. Бұл жерде білім алушы объект ретінде қалып қояды, білімгердің өзінің мүмкіндіктерін іске асыруға, ойлау қабілетін дамытуға, өздігінен жеке дара дамуға мүмкіндік бермейді. Сол себептен білім ордаларында географиядан білім беруді жетілдіру, яғни оқытудың қойған мақсатына сәйкес күтілетін нәтижені жоспарлау қажет. Осыған орай болашақта географиядан білім сапасын көтеру үшін оқу нәтижелерін анықтау, оқу үрдісін ұйымдастыру, білімгердің біліктілігі бірінші орында болуы тиіс. Географиядан білім берудің мазмұндық және процессуалдық негізін анықтаудың бұл жолы қатысушының жаңа білімді дайын күйінде алуға емес, ақпаратты өз бетімен ізденуге, өзіне қажетті ақпаратты өндеуге керекті қасиеттермен қаруландырады. [1]

«Инновациялық», «жаңалық тану» үрдісі іске асуы үшін төмендегідей жұмыстар істелуі тиіс:

Біріншіден, болашақ ұрпақтың білім алуын жаңа бағытқа салу үшін білім берудің дәстүрлі емес сабақ түрлері мен заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану.

Екіншіден, білім ордаларындағы оқу жүйесінің мазмұнына өзгерістер енгізу.

Үшіншіден, білім алушылардың жаңалықтарды тез қабылдау үшін ойлау қабілетін дамытуды қалыптастыру және ол жаңалықтарды күнделікті өмірде қолдана алуға үйрету.

Оқытудың заманауи технологиясын сабақ үрдісіне енгізу оқытудың дәстүрлі әдістерін мүлдем айырбастап тастау емес, керсінше екеуін қатарластырып қолдану, себебі дәстүрлі әдістер пәннің әдістемелік құрамдас бөлігі.[2].

Оқу үрдісінде қолданылатын ең тиімді технологиялардың бірі –білім жүйесі арқылы іске асатын педагогикалық технологиялар болып табылады. Педагогикалық технология – тәжірибеде іске асырылатын педагогикалық жүйенің жобасы. Педагогикалық жүйе дегеніміз- жеке-дара тұлға қалыптастыруға бағытталған педагогикалық әсерді қалыптастыруға қажет құралдар, әдістер мен тәсілдердің бірегей байланысқан бірлігі.

Бұл жағдайда оқу үрдісін ұйымдастырудың негізгі формасы-сабақ өзгеріске ұшырайды. Сабақтың формасының өзгеруі білім ордаларының білім беру тұжырымдамасының өзгеріске ұшырауымен байланысты. Егер, дәстүрлі сабақта басты мақсат- ұстаздың қатсушыларға білім беруі болатын, ал дәстүрлі емес сабақта қатысушыларды өздігінен шығармашылық жұмыс істеуге жүйелі түрде баулу болады. Қазіргі заманауи сабақтардың ерекшеліктері бірлесе жұмыс істей отырып, білім алушыларды ұстаз еңбегіне араластыру. Сондықтан да ұстаз сабақ барысында өзінің күш жігерін қатысушылардың іс-әрекетін өздігінен ұйымдастыруды үйретуге жұмсайды. Егер де сабақты шығармашылық бағытта, заманауи инновациялық технологияларды қолданып өткізсе, сабақ өте қызықты, күнделікті жалықтыратындай болмайды. Ол үшін сабақта әртүрлі педагогикалық заманауи технологиялардың әдіс-тәсілдерін қамту керек.[3]

Қазіргі кезде көптеген география оқулықтарына енгізілген, журнал беттерінде жарық көрген педагогтардың жұмыс тәжірибесінен және мақалаларда жарияланған технологияларының бірі білім алушылардың *оқу әрекетін қалыптастыру технологиясы*. Бұл

технологияда оқу әрекеті білім алушылардың оқудағы белсенділігінің ерекше бір түрі ретінде қарстырылады. Егер қалыптасқан әдістеме оқытушыға не істеу керек екенін жазса, оқу әрекетін қалыптастыру технологиясында білім алушы оқу тапсырмаларын қалай шешу керек екендігі түсіндіреді. Сабақ басында сыныпқа оқу тапсырмалары таратылады, тапсырмалар сабақ барысында орындалып, сабақтың соңында оның нәтижелерін тесттік жұмыс арқылы диагностикаланады. Оқу әрекетін қалыптастыру технологиясы, оқу тапсырмаларының жүйесін оқытушы қандайда бір курс, тарау немесе тақырып бойынша құрастырады. Өз қызметінің және соған байланысты білім алушылар әрекетінің өзара байланысын ұйымдастыру жобаларын жасайды және тест тапсырмаларын дайындайды. Оқу тапсырмалары мен тесттер жүйесін әдістемелік құралдардан алуға болады. Бұл технологияны қолдану В.П. Сухов, В.Я.Ромм және В.П.Дроновтың оқулықтарында және журналдардың бірқатар мақалаларында жақсы ашылып көрсетілген.[4]

Дифференциалдық оқыту технологиясы да география әдістемесінде жақсы белгілі. Оны қолдану кезінде білім алушылардың жеке ерекшеліктері ескеріліп, топтарға бөлінеді. Топтарды жинақтау кезінде, білім алушылардың білімге жеке көзқарасы, білім деңгейі, пәнге деген қызығушылығы ескеріледі. Тапсырмалардың мазмұны, көлемі, күрделілігі, әдіс-тәсілдері әр-түрлі деңгейге арналған. Сонымен қатар оқыту нәтижелерін диагностикалау үшін әртүрлі деңгейлестірген бағдарламалар жасалған.

Географияны оқыту процесінде бұрыннан бері Шаталовтың – *тірек сигналдары технологиясы* (логикалық тірек конспектілері-ЛОК) жеткілікті түрде қолданылып келе жатыр. Географияны оқытудағы логикалық байланыстар схемасының ролі туралы Н.Н. Баранский былай деп жазған! «Схемалар басты және негізгіні айыруға үйретеді, логикалық байланыстарды іздеуге, анықтауға және сабақты игеруге оқушыларға әдеуір көмек береді».[5]. *Мысалы:*

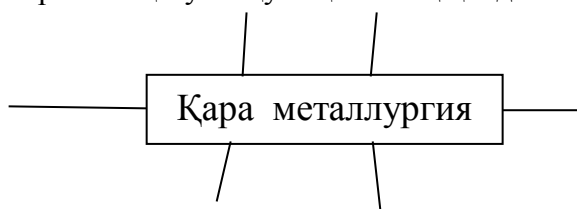
Пән: Дүниежүзінің экономикалық және әлеуметтік географиясы.

Тақырып: Өнеркәсіп географиясы.

Тапсырма 1: Машина өнеркәсібінің басты орналасу факторларын құрастыру.

Тапсырма 2: Берілген алгоритм бойынша металлургия комплексінің даму ерекшеліктерін анықтау. Оқулық мәтінінің қолданып .

Жасалынған тірек конспектілер,білім алушылардың өз бетімен жұмыс істеу қабілетін дамытады, және оқу жұмысы нәтижелерін өз бетімен бақылауды іске асыруда көмек болады. Қазіргі кезде байланыс схемаларын оқытушылар үнемі пайдалануда. Тәжірибеде оқытушылар осы технологияны жетік меңгерген деп айтуға болады.

География сабақтарындағы көптеген туындаған мәселелері теория сабақтарда *деңгейлеп, саралап оқу әдістемесін* пайдаланады. Теория сабақтарында деңгейлік, саралау технологиясын қолдану әр білім алушының жеке қабілеті бойынша жұмыс істеп, ойлау қабілетің жеке таныта алады. Бұл жерде білім алушыға өз бетімен жаңа тақырыпты меңгеруіне қолайлы тапсырмалар беріледі. Деңгейлік тапсырмаларды таңдау кезінде

таңдауды әр білім алушының өз еркіне қалдырылады. Өйткені әр қатысушы өз мүмкіндігіне қарай тек міндетті деңгейден кем емес білім алуға ерікті. Деңгейлік тапсырманың ерекшелігі сонда, қиын деңгейді таңдағандарға уақыт аз бөлініп, сұраққа тікелей жауап беру талап етіледі.[6] *Мысалы:*

Пән: Қазіргі дүние географиясы.

Тақырыбы: Батыс Еуропа елдері.

Тапсырма.

I деңгей

1. Батыс Еуропаның шағын елдерін атандар.
2. Бұл елдер орналасу ерекшелігіне қарай қалай бөлінеді?
3. Солтүстік Батыс Еуропа елдерінде қандай табиғат ресурстарының мол қоры бар?
4. Швеция мен Бельгияда тұшы судың 60-80%-ы өнеркісіп қажетіне, ал Испания, Португалия ауыл шаруашылығына пайдаланылады. Неліктен?
5. Гүл шаруашылығы қандай елде халықаралық дәрежеде маманданған сала болып саналады?
6. Әлемдегі ең ірі Роттердам порты қай елде орналасқан?
7. Копенгаген қандай елдің астанасы?
8. Аймақтағы ең “балықшы” елді атандар.
9. Еуропаның "сүт фирмасы" деп қандай елді атайды?

II деңгей

1. Солтүстік Батыс Еуропаға қандай елдер кіреді?
2. Солтүстік Батыс Еуропада унитарлы ел бар ма?
3. Альпі тау жүйесі қандай елдер аумағында орналасқан?
4. Целлюлоза-қағаз өндірісімен әлемге әйгілі болған ел?
5. Әлемдік нарықтағы ең сапалды сағаттар қай елде жасалады?
6. Бенилюкс эканомикалық одағы құрамына қандай елдер кіреді?
7. Бельгия мемлекеті қай мемлекеттермен шектеседі?
8. Фьорт дегеніміз не?
9. Балтық теңізі жағалауында орналасқан елдерді атандар.

III деңгей

1. Батыс Еуропадағы қандай ел бейтарап саясат ұстанады?
2. Орта Еуропа елдерін атандар.
3. Солтүстік Батыс Еуропа елдері дүниежүзілік нарықта қандай өнімдер шығарумен ерекшеленеді?
4. Испаниядағы халықаралық туризм орталықтарын атандар.
5. Нидерланд мемлекеті басқаша қалай аталады?
6. Жоғарғы технодогиялық үлесі жағынан қандай ел Жапониядан кейін тұр деп есептеледі?
7. Аймақтағы НАТО-ға мүше елдерді атандар.
8. Каталония аймағы қандай елде орналасқан?
9. Аймақтағы халық ең сирек орналасқан елді атандар.

Ақпараттық технология. Ақпараттық жарылыс көптеген мәселелерді тудырады, оның ең маңыздысы білім беру мәселесі. Білім беруді автоматизациялау білім алушылардың да, оқытушылардың да ерекше қызығушылығын туғызады, себебі техникалық құралдарды қолданбай өз мүмкіндіктерін аша алмайды. Білім беруді автоматизациялаудың аса тиімді жолы (ЭВМ) ЭЕМ –ны қолдану. ЭЕМ қатысушыларды оқыту, олардың білімін бақылап тексеру үрдісінде және олардың нәтижелерін өңдеуде уақыты ұтымды қолдануға үлкен көмек береді. Компьютерді барынша қолдану әдістемелік құралдарды жасауда жеңілдіктер туғызады. Сонымен қатар «электронды оқулықтар» мен әдістемелік құралдарды компьютерде көрсетудің көптеген маңызды артықшылықтары бар. Мен өз сабақтарымда АҚТ технологиясын кеңінен қолданамын.[7] Оның ішінде *LearningApps.org* қосымшасын

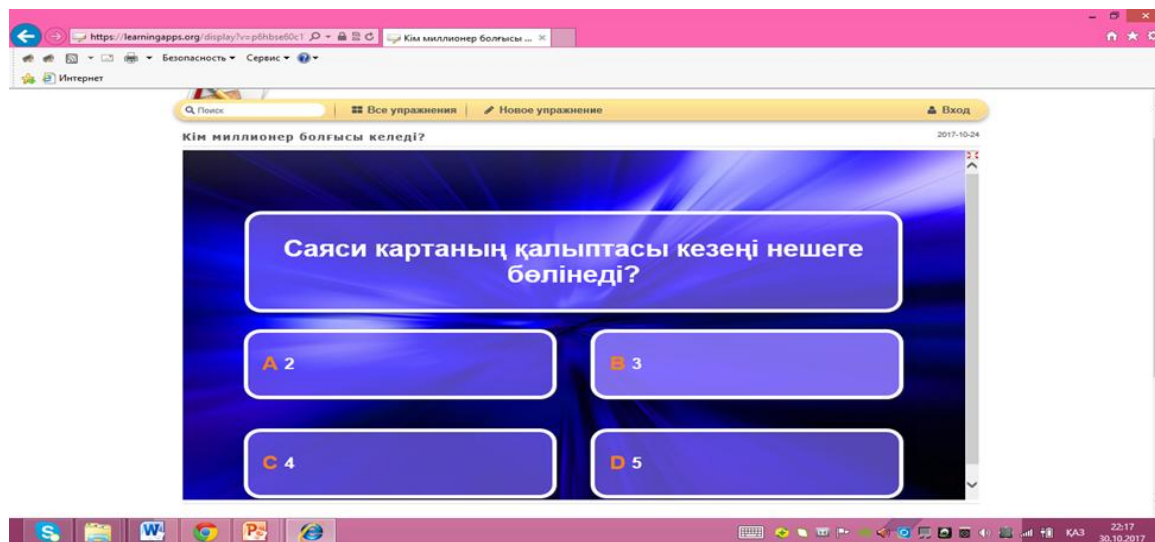
пайдаланамын. Бұл қосымша үй тапсырмасын сұрауда немесе сабақты қортындылауда өте қолайлы.

Мысалы:

Пән: Дүниежүзінің әлеуметтік және экономикалық географиясы.

Тақырып: Дүниежүзінің саяси картасының қалыптасу кезеңдері.

Сабақты бекіту кезеңі. Кім миллионер болғысы келеді? (Сурет 1)

Сурет 1- Кім миллионер болғысы келеді

LearningApps.org қосымшасы онлайн жұмыс істеді. Үй тапсырмасын сұрағанда және жаңа сабақты бекіткенде уақытты үнемдеуге және автоматты түрде бағалауға мүмкіншілік береді.

Сын тұрғысынан ойлау технологиясы. Бұл технологияның ерекшелігі кез келген ақпараттың жан – жақты ой елегінен өткізіп барып қабылданатындығы. «Өзгенің ақыл ойымен шындалмаған білім – білім емес» дегендей жеке емес топтық, не ұжымдық талқылаулар түрінде игерілгендігі. [8]

Сын тұрғысынан ойлау технологиясының ең басты өлшемі – оның тиімділігі, нәтижелігі, жаңашылдығы.

Білім алуға ұмтылып тұрған білім алушаға жол көрсету, оның пәнге деген қызығушылығын ояту, сабақта білім алушыны ізденіске бағыттау, оның шығармашылық тұлғасын қалыптастыру. Сабақты өткізу барысында сабақтың сыни ойлау технологиясының үш кезеңі арқылы жүзеге асуы, оқытушының сапалы сабақ өткізуіне мүмкіндік береді.

Оқушының қызығушылығын арттырады, іскерлік дағдысы, ойлау белсенділігі, тапқырлығы, өзіне деген сенімі қалыптасады, терең білім алуға жағдай жасап қана қоймай, коммуникативтік қатынасын қалыптастырады, оқушыны ізденіске жетелейді. Мен өзімнің тәжірибемде бұл технологияның стратегияларын кеңінен қолданамын. *Мысалы:*

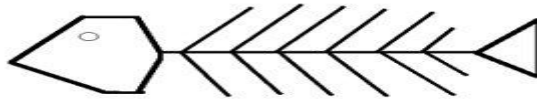
Пән: Қазіргі дүние географиясы.

Тақырып: Африка елдері.

Фишбоун стратегиясы. (Мәселе, себептер, фактілер, шешім)

Тапсырма:

- Солтүстік Африка – Экологиялық мәселе
- Батыс Африка - Азық түлік мәселесі
- Орталық Африка – Су мәселесі
- Шығыс Африка - Жұмыссыздық мәселесі
- Оңтүстік Африка- демографиялық мәселесі

Мысал 2.

Пән: Дүниежүзінің экономикалық және әлеуметтік географиясы.

Тақырып: Дүниежүзі елдерінің мемлекеттік құрылымы.

Әдіс: Венн диаграммасы стратегиясы бойынша сабақ бекіту

Топтық тапсырмалар:

Бастқару формаларыдың айырмашылығы мен ұқсастықтарын көрсету.

- Президентік \Leftrightarrow парламаенттік
- Монархиялық \Leftrightarrow республикалық
- Конституциялық монархия \Leftrightarrow абсолюттік монархия
- Абсолюттік монархия \Leftrightarrow теократиялық

География сабағында Дьяченконың топтап оқыту технологиясын қолдануға болады.[30] Топтап оқыту технологиясының мақсаты – бір – біріне көмектесе отыратын, іздене білетін тұлғасын қалыптастыру. Бұл технология білім алушының ой – өрісі, белсенділігін арттырып, білім сапасының дамуына көмектеседі.

Мысалы:

Пән: Дүниежүзінің экономикалық және әлеуметтік географиясы.

Тақырыбы: Дүниежүзі елдерінің мемлекеттік құрылымы мен әкімшілік-аумақтық құрылымы

II.Топтық жұмыс.

1- топ. Тәуелсіз мемлекеттер туралы. жоба құру, қорғау

2- топ. Тәуелді аумақтар туралы. жоба құру, қорғау

3-топ.Халықаралық ұйымдар туралы. жоба құру, қорғау

4-топ. Әкімшілік –аумақтық құрылымы. жоба құру, қорғау.

Топта 22 оқушы бар, оларды үш топқа бөліп, оларға келесідей атаулар берілді :

- Мықтылар; Сенімділер; Әлсіздер болып белгіленеді.

1 – 2 топтағы мықтылар мен сенімділер берілген тапсырманы өз беттерімен орындай алады және бір – біріне көмектесе отырып, ой пікірлерін толықтырып білімдерін қорытындылап ұштастыруға мүмкіндік жасайды.

Ал, 3 топтағы оқушытер қосымша жұмыс істеуді қажет етеді. Сондықтан 1 – топ оқушытері көмектесуге тура келеді, (оқушылардың қалауы бойынша). Мықты да, сенімділер үлгерімі нашар оқушыларға қаншалықты дәрежеде көмек бере алатыны үнемі қадағаланды. Аз уақыттың ішінде оқушылардың ілгерілеуі байқалады. Сенімді қатысушылардың саны арқылы жақсы оқитын, үлгерімі жоғары қатысушылардың саны артады т.б.

Қорыта келгенде, еліміздің болашағы бүгінгі жас ұрпақтың білім деңгейімен өлшенеді. Сондықтан инновациялық технологиялардың түрлі тәсілдерін, оқытудың жаңа заманауи технологияларын қолдана отырып, оны дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу, әрбір оқытушының міндеті болуға тиісті.

Бүгінде география сабақтарына байланысты арнайы оқу бағдарламалары мен электронды оқулықтар жасалып, заман талабына сай білім беру техникалары арқылы білім алушылардың өз бетінше ізденуіне барлық мүмкіндіктер қарастырылып отыр. Білім алушылардың шығармашылықтарын барынша жүзеге асыру бағытында білім беру бағыттары кеңеюде. Осы бағыттарды жүзеге асыру үшін жаң-жақты біліммен және тәжірибемен қаруланған білікті мамандар болу керек.

Егеменді Қазақстан Республикасының ағарту саласындағы бағдарламасы білім беру мекемелеріндегі прогрессивті үрдістерге, реформаға нақты алғышарт болуда. Осыған орай ағарту саласын да жаңа сипаттағы білім беруге мүмкіншіліктің ашылуы, білім беру мазмұнының жаңартылып жасалынуы, заманауи педагогикалық технологиялардың қарқынды дамуы мен оның сабақ үрдісінде қолданылуы, әлемдік білім беру тәжірибелері мен тенденцияларының ескерілуі сияқты инновациялық іс - әрекеттер өзекті болып

табылады. Сол себептен дәстүрлі емес оқу үрдісін, яғни заман талабына сай заманауи инновациялық технологияларды сабақ барысында қолдану бүгінгі күннің басты талабы деп айта аламын. Жоғарыдағы ғылыми теориялық негіздерге сүйене отырып заманауи технологиялардың төмендегідей артықшылықтары көрдім. Олар:

- Ойлау қабілеттерін дамытады,
- Оқуға деген қызығушылығын оятады;
- Шығармашылық күштерін арттырады;
- Мұғалім – бағыт беруші студент пікірін үнемі ескереді;
- Қатысушы өз пікірін білдіруге қорғауға, дәлелдеуге белсенді ат салысады;
- Әр оқушы материалды өз мүмкіндігіне сай меңгереді;
- Қызығушылық танытып, тұжырымдар, қорытынды пікір айтуға дайын болады;
- Ақпараттық және пәндік дайындықтың есебінен пән аралық байланыстар терң;
- Мазмұнды, тәсілдерді және оқыту әрекетінің қарқынын қатысушы өз ерекшеліктеріне сәйкес бейімдеуге мүмкіндік алады;
- Білімсіздіктен білімділікке дамуы қадағаланады;
- Әрқайсысының мүмкіндіктері мен қабілеттеріне қарап оқыту;
- Білімгерді мақсатсыз төмендету алынып тасталады;
- Әлсіз қатысушылармен жеке – дара жұмыс жасау мүмкіндігі пайда болады;
- Әлді білімгерлердің оқу белсенділігі артады;
- Бір топтағы бірдей жинақталған балалар сабақты жеңіл меңгереді.

Елбасы Н. Ә. Назарбаев «Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, атап көрсеткендей жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық және инновациялық технологияны оқу үдерісінде оңтайландыру мен тиімділігін арттырудың маңызы зор.

Қорытындылай келгенде, еліміздің болашағы бүгінгі жас ұрпақтың білім деңгейімен өлшенеді. Сондықтан инновациялық технологиялардың түрлі тәсілдерін, оқытудың жаңа заманауи технологияларын қолдана отырып, оны дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу, әрбір оқытушының міндеті болуға тиісті.

Бүгінде география сабақтарына байланысты арнайы оқу бағдарламалары мен электронды оқулықтар жасалып, заман талабына сай білім беру техникалары арқылы білім алушылардың өз бетінше ізденуіне барлық мүмкіндіктер қарастырылып отыр. Білім алушылардың шығармашылықтарын барынша жүзеге асыру бағытында білім беру бағыттары кеңеюде. Осы бағыттарды жүзеге асыру үшін жаң-жақты біліммен және тәжірибемен қаруланған білікті мамандар болу керек.

Қолданылған әдебиеттер

1. «Қазіргі кездегі оқытудың педагогикалық технологиялары», Н. Қошқарбаев, 2010 жыл.
2. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамыту нысандары мен әдістері » С. Мирсеитова, 2011 жыл.
3. Р.Қ.Қарсыбаева. Сын тұрғысынан оқу мен жазуды дамыту технологиясының ерекшелігі. «45-Минут» №1 2009 ж.
4. «Білім беру мекемелері қызметкерлерін ақпараттық – коммуникациялық технология саласы бойынша біліктілігін көтерудің ғылыми - әдістемелік негіздері» Алматы – 2006
5. ҚР 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы. Егеменді Қазақстан, 28 желтоқсан, 2003.
6. В. П. Беспалько. Слагаемые педагогические технологии. М. 1989.
7. «Жеке тұлғаның шығармашылық дарындылығын дамыту жолдары» Е. Т. Ақитбаев., 2006ж
8. «География және табиғат» ғылым педагогикалық журналы. №1, 2, 3, 2012

ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА СЫН ТҮРҒЫСЫНАН ОЙЛАУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Макетова М.Р.

Қарағанды «Болашақ» манызды білім беру колледжі

Қазақстан Республикасында білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік жоғары дамыған елдердің білім беру кеңістігіне қосылуға бағыт алуда. Сондықтан қазіргі кезде оқу - тәрбие үрдісіндегі үлкен өзгерістер болып отыр. Қазір білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің құрлымы жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым - қатынас пайда болуда. Болашақ азаматтарға қоғам талабына сай білім беруде ұстаздың қазіргі инновациялық заманауи педагогикалық технологияларды меңгеруі маңызды мәселелердің бірі. Өйткені бүгінгі білім беру жүйесіндегі жаңару педагогтың қажымас қайратымен оның шығармашылық жемісімен келмек. Сондықтан да әрбір білім алушыны оның қабілетіне қарай білім беруді, оны ізденімпаздыққа, шығармашылыққа баулуды жүзеге асыратын заманауи инновациялық педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім стандарты оқу үрдісінде жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді.[1]

Жаңашылдық білім деңгейінің көтерілуіне жағдай туғызады. Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі Білім беруді дамыту тұжырымдамасында «орта білім берудің мақсаты – терең білім, кәсіби дағдылар негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін – өзі іске асыруға, өзін – өзі дамыту және өз бетінше дұрыс адамгершілік тұрғысынан шешім қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру» деп көрсетілген.[2]

Сын тұрғысынан ойлау технологияны география сабағында пайдаланудың тиімді тұстары мыналар:

1. Білім алушының пәнге деген жеке қызығушылығын оятады;
2. Танымдық қабілеттілігін қалыптастырады;
3. Әлеуметтік мәдени тәрбие қалыптастырады;
4. білім алушыны шығармашылық жұмысқа баулиды;
5. Педагогтың уақытын үнемдейді
6. Қосымша мәліметтер береді.
7. білім алушыларға сенімділік білдіріледі;
8. Талантты, қабілетті білім алушылар өз бойларындағы қабілеті мен шығармашылығын одан әрі шындай түседі, төмен оқитындар оқуға ниет білдіріп, өздеріне деген сенімсіздіктен арылады.

9. Білім дәрежесі бірдей оқу топтарында оқу жеңілдейді.

СТО технологиясын пайдаланудың мұғалімге де берері мол:

1. Уақыт үнемдейді;
2. Оқу тәрбие процесін тиімді ұйымдастыруға көмектесу;
3. Білім берудің формасын оңтайландыру міндеттерін атқару;
4. Білім алушының жеке қабілетін айқындау;
5. Білім алушы үй тапсырмасын орындауға дағдыланады.
6. Білім алушыға жылдам ойлап шешу әрекетін қалыптастырады.
7. Сұрақтарға қысқа, нақты жауап беруге машықтанады.
8. Білім алушылардың білім сапасын неғұрлым тез бағалауға мүмкіндік береді.
9. Білім алушының қандай тақырыпты дұрыс меңгере алмағанын байқауға болады.

Мысалы:

Пән аты: Дүние жүзінің экономикалық және әлуметтік географиясы

Сабақтың тақырыбы: Халқының саны және ұдайы өсуі

Сабақтың мақсаты:

Білімділік: Дүние жүзі халқының саны және ұдайы өсуі туралы білім беру, әр түрлі елдердегі халықтың табиғи өсімінің, әлемдегі қазіргі күнгі демографиялық дамудың барысы және соған байланысты туындайтын проблемалар «халықтың ұдайы өсуі» «демографиялық жарылыс», «демографиялық саясат» ұғымдарын ашып көрсету;

Сабақ барысы :

I. Қызығушылығын ояту кезі

1. Топты бөлу.

Әр түрлі стикер арқылы «Үй» топтарына бөлеміз және әртүсті стикер 1-5 аралығында сандық номермен /*төменде түсіндіріледі*/ белгіленген.

Мұғалім әр топқа бірдей материалдар таратады.

II. Мағыныны тану кезеңі

2. Мәтінмен танысу.

Топ қатысушылары 2-3 минут ішінде материалдармен танысып шығу керек.

Енді әр кім өз топтарын тастап бірдей сандар бойынша бөлініп «эксперттік топты» құрайды. /1- деген сандар бірінші партаға, 2 – деген сандар екінші партаға, 3- деген сандар үшінші партаға/

Енді әр кім өз стилінде жұмыс істейді.

«Үй» топтары

1-топ

“Халық саны” стилі.

Инструктивтік карта

1. Халық санының көбею қарқыны. (*себептері*)
2. Халықтың санын білу үшін қандай әдіс қолдануда. (*Тарихи шолу*)
3. “Демографиялық жылнаманың” мақсаты ол қандай мәселелерді шешеді.
4. Демографиялық саясат жүргізбейтін елдердің мәселесін көрсету.

(Мәселе, себептер, фактілер , шешім) (Фишбоун стратегиясы) А3 форматында ортаға шығып қорғау

2- топ

Табиғи өсім типтері стилі.

Инструктивтік карта

1. I типтегі орташа туу, өлім және табиғи өсімін жазып алу. Осы типке жататын аймақтар мен елдерді атау.
2. Осы типке әсер ететін факторларды атау. Қандай демографиялық саясат жүргізеді
3. Тиісті бағытта туу деңгейіне ықпал ету бойынша шаралар жүйесін анықтаңыз.
4. Демографиялық саясаты бойынша туу деңгейін төмендету немесе арттыру үшін насихаттау ұраның/реклама/жасау. (*Галереяға саяхат стратегиясы*)(А3 форматында ортада қорғау)

3-топ

Табиғи өсім типтері стилі.

Инструктивтік карта

1. II типтегі орташа туу, өлім және табиғи өсімін жазып алу. Осы типке жататын аймақтар мен елдерді атау.
2. Осы типке әсер ететін факторларды атау. Қандай демографиялық саясат жүргізеді
3. Тиісті бағытта туу деңгейіне ықпал ету бойынша шаралар жүйесін анықтаңыз.
4. *Халық санының өсуі қандай мәселе туындайды.* (Мәселе, себептер, фактілер , шешім) (Фишбоун стратегиясы) А3 форматында ортаға шығып қорғау

Әр топқа берілген тапсырма мазмұны:

1. Графикалық бөлімі (1- сан түскен студенттер жауапты)
2. Ақпарат (2- саны түскен студенттер жауапты)
3. Зерттеу жобасы (3- саны түскен студенттер жауапты)

Дайындалуға 3 минут беріледі. Содан кейін тақтаға шығып қорғайды.

Қорғап біткеннен кейін әр кім өздерінің бастапқы түсті стикер арқылы бөлінген «Үй» тобтарына қайтып оралып .

Есте сақтап –өз тобына түсіндіру.

Үй топтарына қайтып оралғаннан кейін әр топта, әр бөлімге дайын эксперт болады. Енді әр эксперт өз ақпаратымен топ ішінде алмасады.

Ақпарат алмасып ақпаратты талқылауға «4» минут уақып беріледі

Ортаға шығып «кластер» арқылы қорғау.

Бұл сабақта студенттер өздері ізденіп, ұжымдаса жұмыс істеді. Мені осы СТО стратегиясының қызықтырғаны студенттердің өзі ізденіп, дәлелдеуі. Егер олар бұрын тыңдаушы болса, енді ізденуші, ойлаушы, өз ойын дәлелдеуші, ал ұстаз осы әрекетке бағыттаушы, ұйымдастырушы. Осы сабақта *ЖДИГ СО, Фишбоун стратегиясы, Галереяға саяхат стратегиясы* сонымен қатар *АҚТ қолданылды*. Осы тақырыпта сыни ойлауды дамыту арқылы:

- Әр оқушы сабаққа толық қатыстырылып, деңгейін анықтай алады;
- Студенттердің танымдық белсенділігін арттырады;
- Пәнге деген қызығушылығын оятады;
- Сұрақ қойып, өз ойын еркін айтуға;
- Мазмұнын толық түсінуге жағдай туғызады.

Тағы бір мысал ретінде Блум таксономиясы бойынша құрылған сабақ көрсетейін.

Тақырыбы: «Дүниежүзінің саяси картасы»

Мақсаты: Қатысушыларға дүниежүзінің экономикалық және әлуметтік географиясының бөліктерімен және дүниежүзінің саяси , картасының қалыптасуын сипаттау.

Технология: Блум таксономиясы

Білу: Саяси картаның қалыптасуы туралы білу.

Түсіну: Саяс картаның қалыптасуына өркениеттің ықпалы туралы білім беру.

Қолдану: Дүниежүзінің саяси картасын қолдана білу.

Талдау: Дүниежүзінің саяси картасының қалыптасу кезеңдеріне талдау жасау.

Жинақтау: Қазіргі саяси картаның түйінді мәселелері туралы ақпарат беру.

Бағалау: Тақырыптың өзектілігі?

1. Ұйымдастыру кезеңі

Амандасу, көңіл-күйлерін сұрау, Сыныптағы *психологиялық ахуалды көтеру* үшін оқушыларды шаттық шеңберінде «жүректен –жүрекке» атты тренинг жүргізу, топқа бөлу.

Кестемен жұмыс: (БББ)

2. Жаңа сабақ

Білу

Мақсатын айқындау

Бүгін дүниежүзінің саяси картасының қалыптасуымен танысасыздар.

Жаңа сабақ бойынша А4 формат таратылады әр оқушыға олар сабақ барысында алған білімдерін түртіп отырулары керек.

Тақырып бойынша слайдпен ақпарат беріледі

Сабақ жоспары:

- 1 Дүниежүзінің карта объектілері
- 2.Саяси картаның қалыптасу кезеңдері
- 3.Саяси картадағы түйінді мәселелер

«Саяси карта «Ғасыр айнасы» деген тұжырымдаманың анықтамасы әр сөздікте әр түрлі берілген (әр анықтаманы оқиды слайдтан)

Проблемалық сұрақ:

Осы анықтамалардың қайсысы дұрыс деп ойлайсыздар? Себебі?

Түсіну

Мәтінмен жұмыс: Жұмыс топпен орындалады. Топта 4 –студент. Мәтін карточка арқылы таратылады.

1.Ежелгі кезең.

Бұл кезең қандай дәуірді қамтиды?

Жер шарындағы ең алғашқы мемлекеттік құрылымдар қай кезеңде пайда болды және ол қандай мемлекеттер? (Картадан көрсет).

Сол кезеңде жер бөліктеріндегі негізгі келбетті өзгерістер қалай жүзеге асырылды?

2.Ортағасырлық кезең

Бұл кезең қандай дәуірді қамтиды?

Бұл кезеңде қандай саясат жүргізілді?

Жаулап алушы мемлекеттер дегенді қалай түсінесін және сол мемлекеттерді атап картадан көрсет.

3.Жаңа кезең

Бұл кезең қандай дәуірді қамтиды?

Ұлы географиялық ашылулар қандай өзгешеліктер әкелді?

Ірі отаршыл мемлекеттерді атап картадан көрсет.

4.Қазіргі заман кезеңі. (I)

I-II дүниежүзілік соғыстардың бұл кезеңдердегі ықпалы.

Осы кезеңде егемендік алған елдерді атап картадан көрсету. Африка жылы болып есептелетін жыл.

Қолдану

Осы кезеңде егемендік алған елдерді атап картадан көрсету

Тәуелді елдер. «Отар» мен «Негізгі аймақ» айырмашылығы.

Ойы ұшқыр балалардың, дарындылығын көруге болады

Талдау

1.Саяси картадағы түйінді мәселелер. Олардың шешу жолдары.

(Атлас картадан «Ыстық нүктелерді» тауып, шығу себептері мен шешу жолдарын көрсету)

Жинақтау

2.Әр топ бір елге сипаттама береді. (талқылау, талдау, қорғау)

Бағалау

(Критериалды бағалау) (дескрипторлармен)

«Саяси карта — дәуір айнасы» деп неге атаймыз?

Ежелгі кезең мемлекеттерінің өркениетке ықпалы қандай?

Кікілжінді өмірлер проблемасы шешу жолдары

Африканың саяси картасындағы көптеген мемлекеттердің шекараларының түзу сызықбойымен жүргізілу себебі?

Тақырыптың өзектілігі қандай? Осы сұрақтарды қоя отырып, оқушылардың пікірін білу.

Рефлексия

Өздеріңіз көргендей география әр сабақтарында осы сыни ойлау технологиясының стратегияларын тиімді қолданамын. Оқытудың әр түрлі технологиясын қолдану арқылы студенттердің дүниеге өз көзқарасын қалыптастыруға жол ашауға тырысамын. Жеке тұлғаның сыни ойлау қабілетін дамыту барысында оларды бақылуға, зерттеуге, ойлауға, сөйлеуге, ойын толық жеткізуге үйретемін.

Колледждің география сабағында сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясының стратегияларын қолдана отырып студенттердің білім сапасын арттыру мақсатында жаңа технологияларды оқып, үйреніп, сараптай келе, мынадай тұжырымдамаға келдім:

– Білім алушылардың білім сапасын арттырудағы педагогикалық технология түрлері өте көп, оларды таңдау және одан шығатын нәтиже педагогтың кәсіби біліктілігіне байланысты;

– Заманауи педагогикалық технологияларды сабақ барысында қолдану жүйелі және мақсатты түрде енгізілгенде жетістікке жетуге болады;

– Заманауи педагогикалық технологияларын енгізу барысында оқу орнының материалдық - техникалық базасын қазіргі талапқа сай болу керек.

Болашақ жас ұрпақтың сапалы білім алуының бірден - бір шарты - оқу орындарындағы білім беру үрдісінде заманауи технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Сол себептен, қазіргі заман талаптарына сай ғылыми - техникалық прогрестен қалыспай, заманауи педагогикалық инновацияларды зерттеп, саралап, оқу үрдісінде нәтижелі пайдалана білу – жаңашыл ұстаздың негізгі міндеті болып табылады. Осы міндетті жүзеге асыру үшін білім беру саласындағы оқытудың заманауи технологияларын барлық педагогтар жетік меңгермейінше, сауатты, жан – жақты кәсіби маман болу мүмкін емес.

Заманауи технологияны меңгеру ұстаздың зейін – зерделік, кәсіптік, адамгершілік, рухани қасиеттерінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін – өзі дамытып, оқу – тәрбие сапасын арттыруға мүмкіндік береді. [3]

Қортындылай келгенде сын тұрғысынан ойлау технологияны география сабағында пайдаланудың тиімді тұстары мыналар олар:

- Білім алушының пәнге деген жеке қызығушылығын оятады;
- Танымдық қабілеттілігін қалыптастырады;
- Әлеуметтік мәдени тәрбие қалыптастырады;
- Білім алушыны шығармашылық жұмысқа баулиды;
- Педагогтың уақытын үнемдейді
- Қосымша мәліметтер береді.
- Білім алушыларға сенімділік білдіріледі;
- Бойындағы талантты, қабілеті мен шығармашылығын одан әрі шындай түседі;
- Білім дәрежесі бірдей оқу топтарында оқу жеңілдейді.

Нәтижесінде студенттер:

- Еркін сөйлеп, өз ойын сауатты жеткізуге үйренеді;
- Топтық жұмыстар арқылы, бір-бірін сыйлауға, шешімі табылмай жатқан мәселені бірге шешуге ұмтылады;
- Бірін-бірі оқытуға және дамытуға үйренеді;
- Жағымды қарым-қатынасқа бейімделеді;
- Ойы сараланған, дарынды, шығармашыл тұлға қалыптасады.
- Кез келген даму деңгейіне байланысты мәселелерге сыни көзбен қарау;
- Күрделі мәселелерді шешуге, жауапты шешімдер қабылдауға дайын болады;

Сын тұрғысынан ойлау технологиясын пайдаланудың ұстазға де берері мол:

- Уақыт үнемдейді;
- Оқу тәрбие процесін тиімді ұйымдастыруға көмектесу;
- Білім берудің формасын оңтайландыру міндеттерін атқару;
- Білім алушының жеке қабілетін айқындау;
- Білім алушы үй тапсырмасын орындауға дағдыланады.
- Білім алушыға жылдам ойлап шешу әрекетін қалыптастырады.
- Сұрақтарға қысқа, нақты жауап беруге машықтанады.
- Білім алушылардың білім сапасын неғұрлым тез бағалауға мүмкіндік береді.
- Білім алушының қандай тақырыпты дұрыс меңгере алмағанын байқауға болады.

Колледждің география сабағында сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясының стратегияларын қолдана отырып студенттердің білім сапасын арттыру мақсатында жаңа технологияларды оқып, үйреніп, сараптай келе, Мен мынадай тұжырымдамаға келдім:

- Білім алушылардың білім сапасын арттырудағы педагогикалық технология түрлері өте көп, оларды таңдау және одан шығатын нәтиже педагогтың кәсіби біліктілігіне байланысты;
- Заманауи педагогикалық технологияларды сабақ барысында қолдану жүйелі және мақсатты түрде енгізілгенде жетістікке жетуге болады;
- Заманауи педагогикалық технологияларын енгізу барысында оқу орнының материалдық - техникалық базасыны қазіргі талапқа сай болу керек.[4]

География әр сабақтарымда осы сыни ойлау технологиясының стратегияларын тиімді қолданамын. Оқытудың әр түрлі технологиясын қолдану арқылы студенттердің дүниеге өз көзқарасын қалыптастыруға жол ашауға тырысамын. Жеке тұлғаның сыни ойлау қабілетін дамыту барысында оларды бақылуға, зерттеуге, ойлауға, сөйлеуге, ойын толық жеткізуге үйретемін.

Болашақ жас ұрпақтың сапалы білім алуының бірден - бір шарты - оқу орындарындағы білім беру үрдісінде заманауи технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Сол себептен, қазіргі заман талаптарына сай ғылыми - техникалық прогрестен қалыспай, заманауи педагогикалық инновацияларды зерттеп, саралап, оқу үрдісінде нәтижелі пайдалана білу – жаңашыл ұстаздың негізгі міндеті болып табылады. Осы міндетті жүзеге асыру үшін білім беру саласындағы оқытудың заманауи технологияларын барлық педагогтар жетік меңгермейінше, сауатты, жан – жақты кәсіби маман болу мүмкін емес.

Қолданылған әдебиеттер

1. Кішібаева Д.Ж. Жаңа педагогикалық технологиялар . Түркістан,
2. Селевко Г.К., Қазіргі заманғы оқыту технологиялары, Москва, 2006ж.;
- 3.Занков Л.В. Избранные педагогические труды. - М.,“ Педагогика”, 1990 г.
- 4.М. В. Кларин. Технология обучения; идеал иреальность. Рига эксперимент, 1999,180б.
- 5.Монахов В.М. Методология проектирования педагогической технологии (аксиоматический подход)// Школь-ные технологии. № 3. 2000.
- 6.Чошанов М. Что такое педагогика ? Школьные технологии.- 1996. №3. –С.8.
7. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – М: Просвещение, 1989. -321 бет.

ОТБАСЫ МЕН СТУДЕНТ АРАСЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫНЫҢ СТУДЕНТ ТӘРБИЕСІНДЕГІ РӨЛІ

Макетова А.Р. Макетова М.Р.

Қарағанды «Болашақ» манызды білім беру колледжі

Баланың негізгі тәрбиешісі - өзінің туып өскен ортасы, ата-анасы. Баланың дұрыс азамат болып өсуі немесе қате жолға түсуі көбінесе үлкендерге байланысты. «Баланы-жастан...» деген сөздің мазмұны өте терең. Себебі, есейіп кеткен соң баласының теріс мінезін, қалыптасқан қате көзқарасын өзгерту өте қиын. Жасөспірімдердің білім алуында, тәрбиесінің дұрыс қалыптасуында мектеп пен отбасының тығыз қарым-қатынаста болуы қажетті жағдай болып отыр.

Ерте замандағы грек ғалымдары Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит өз еңбектерінде тәрбиенің мақсатын құл иеленуші мемлекеттің саяси міндетімен ұштастыруға тырысты, адамның рухани өмірінің заңдарын ашты, тәрбие қызметінде басшылыққа алуға болатын бірқатар ережелерді қалыптастырды. «Баланы кішкентай кезінен бастап тәрбиелеу керек, жеке адамның қалыптасуы оның табиғатына және тәрбиесіне, алған біліміне байланысты», - дейді Демокрит. Оның: «Әкенің жағымды ой тастауы – балаға деген дұрыс тәлімгерлік», - деген сөзінен әкенің балаға өз сөзімен, ісімен, сенімімен үлгі бола білуіне үлкен көңіл бөлгенін көреміз.

Сол кездегі грек философы Пифагор «Занды сыйла» ережесінде балаға білім, тәрбие беруді ата-анаға міндеттеген; білім ордаларында отбасы мен мектеп бірлесе баланың білім, тәрбие алуына ортақ мүдделес екенін айтқан; жас ұрпақтың әкені, үлкенді сыйлауына көңіл бөлген; адамдар, туыстар арасында сыйласымдылық қалыптасуын көздеген. [6]

XI ғасырда жазылған Қайқауыстың «Кабуснама» еңбегі де отбасы тәрбиесіндегі ата – ана рөлін аша түседі. Кабуснамадағы «Ей, перзентім, сен осы үгіттерімді ұғып іске асырсаң, мен аталық парызымды өтегенім. Жақсы көрген адамым да, үмітім де өзіңсің. Сондықтан бар

асылымды өзіңе тапсырдым, сен оны дұрыс пайдаланып, қисық жолға қадам баспағайсың» [7, 10 б.] - деген насихат сөздері бүгінгі күнге дейін тәрбиелік құндылығын жойған жоқ.

«Тадбири манзел» еңбегінде Ибн Сина негізгі бөлімін «мектепте балаларды оқыту мен тәрбиелеу», - деп атаған. [6] Өз еңбегінде ғалым отбасындағы білім берудің негізін қалауға тырысты. «Егер отбасы балаға білім беру әдістерін дұрыс пайдалана алса, өз өмірінде бала бақытқа кенеледі», - деген сөзі келер ұрпақтарға өзінің тәлім-тәрбиелік мән-мағынасымен құнды болып қала бермек.

Ынтымақтастық – түрлі мүдделі топтардың бейбіт қатар өмір сүру жағдайында экономикалық, саяси-әлеуметтік, рухани-мәдени және халықаралық мәселелерді бірлесіп шешудегі қабілеттілігі. Ынтымақтастық қазіргі адамзаттық өзара түсінісуінің, ортақ мәселелерді біріккен әрекеттермен шешуге ұмтылуын, бейбітшілікті қамтамасыз етуінің негізгі формасы болып табылады. Ынтымақтастық педагогикасы – тұлғаның дамуында гуманизм пирнциптері мен шығармашылық тұғырға сүйенген тәрбиелеу мен оқытудың әдістері мен тәсілдерінің өзіндік жүйесін көрсететін ХХ ғ. Екінші жартысындағы отандық педагогикадағы бағыт: баланы жақын даму аймағында оқыту; қысымсыз оқыту; тірек сызба түрінде орналасқан белгілердің, кілтті сөздердің жиынтығы; озу идеясы; күрделі блоктар идеясы; таңдау еркіндігі идеясы; диалогтық ойлау идеясы; идея интеллектуальды рең классы идеясы; мұғалімдер мен оқушылардың бірлескен қызметінің идеясы; бос уақыттағы ерңктілік идеясы. Ынтымақтастық қарым-қатынас жүйесі ретінде көп аспектілі; бірақ онда маңызды орынды «мұғалім-оқушы» қарым-қатынасы алады.

Ынтымақтастық қызметі оқушы мен мұғалімнің тепе-теңдік жағдайында дамиды. Мұнда оқушы өзінің оқу қызметінің субъектісі болып табылады [16]. Бұл технология арқылы ынтымақтастық ұжымның әкімшілікпен, мұғалімдермен және оқушылар ұжымымен, сондай-ақ қоршаған әлеуметпен – *ата-аналармен, отбасымен*, қоғамдық ұйымдар арасында туындайды. *Ынтымақтастықта оқытудың басты мақсаты* – оқушылардың ішкі күштері мен қабілеттерін ояту, тұлғаны жан-жақты дамыту мақсатында баланың бар мүмкіндігін пайдалану. Мұндай тұғыр балада өзі туралы жағымды түсініктерге, ары қарайғы даму мен өзін-өзі жүзеге асыруға сәйкес келетін жағымды мен тұжырымдамасын қалыптастырады.

Ынтымақтастық педагогикасы келесідей принциптер бойынша негізделді: оқыту мұғалім мен оқушының шығармашылық өзара әрекеттестігі ретінде; қысымсыз оқыту; күрделі мақсаттар идеясы; күрделі блоктар идеясы (блокта бірнеше сабақтардың біріктірілуі); тіректердің қолданылуы (тіректік сигналдар, сызбалар, бөлшектер); іс-әрекет өзіндік анализі (топтық, индивидуальды); интеллектуальды фон классы; ұжымдық шығармашылық тәрбиелік қызмет (коммунарлық әдістеме); оқушылардың өзін-өзі басқаруының дамуы; мұғалімдердің бір-бірімен және ата-аналармен ынтымақтастығы [17, 59-61 б.]

Колледжбен отбасы арасындағы өзара әрекетінің басты қызметтері:

- ақпараттық; тәрбиелілік-дамытушылық;
- қалыптастырушылық; -
- қорғау-сауықтырушылық;
- бақылаушылық;
- тұрмыстық.

Аталған өзара әрекеттің міндеттері:

- Ата-аналардың белсенді педагогикалық ұстанымын қалыптастыру;
- Ата-аналарды педагогикалық-психологиялық білім, біліктермен қаруландыру;
- Колледжбен отбасы арасындағы өзара әрекетін ұйымдастыру жолдары:
- Отбасының тәрбиелік мүмкіндігі мен күш қуатын айқындау мақсатында зерттеу;
- Отбасының адамгершілік бағыттылығына қарай оларды топтастыру;
- Олардың бірлескен әрекеттерінің ағымдық және соңғы нәтижелерін талдау.

Яғни, отбасы мен колледждің бірлескен әрекетін тиімді ұйымдастыру педагогикалық зерттеулерден басталады.

Колледжбен отбасы арасындағы ынтымақтастығы дегеніміз – бала тәрбиесінде отбасы мен колледждің бірін-бірі толықтыруы, өзара хабарласа, келісе әсер етуі, ықпал жасауы деген қорытындыға келдік.

Колледжбен отбасы арасындағы ынтымақтастығы *жасөспірім тәрбиесінде* – ортақ мақсатты бірлесе талдау, өзара пікір алмасу, сезім әлеміне бірлесіп, қуанышта ортақтас болу секілді кең ауқымды эмоция түрлерін қамтиды. Жасөспірімдерді тәрбиелеуде ортақ келісімде іс-әрекеттер, өзара түсіністік қалыптасады. Бұл жерде мектеп ұжымының ынтымақтастығы, жасөспірімдердің бірі-бірімен ынтымақтастығы және отбасы мүшелерінің ішкі ынтымақтастығы да аса маңызды факторлар екендігі айту керек.

Жасөспірімдердің тәрбиесіндегі колледжбен отбасы арасындағы ынтымақтастығы дегеніміз – жасөспірімнің тәрбиесін жақсарту мақсатында бағытталған, келісілген, үйлестірілген, әсер ететін шаралардың бір жүйеге бірігуі. Жасөспірімдерді тәрбиелеуде мектеп пен отбасы ынтымақтастығының жоғары өлшемді болуына сынып жетекші, педагог-психолог, әлеуметтік-педагогтың орны ерекше. Сонымен қатар пән мұғалімдері де жасөспірімді тәрбиелеуде өз үлестерін қосып отырады. Олар жасөспірімдердің пәнге деген ынта-ықыласына байланысты жасөспірім бойындағы белгілі бір ерекшеліктері, қызығушылықтары арқылы тәрбиелей алады. Колледж басшылығымен жүргізілетін тәрбие жұмыстарының формалары көп. Олар: ата-аналармен жұмыс:

Топ жетекшілерінің және мұғалімдердің отбасымен жұмысы;

Ата-аналармен жүргізілетін жұмыстағы сынып жетекшісінің негізгі міндеттері:

1. Ата-аналармен тұрақты байланыс орнату.
2. Отбасы мен мектептің балаға қоятын талаптарының бірлігін қамтамасыз ету.
3. Ата-аналар ұжымын құру.
4. Ата-аналардың педагогикалық білім дәрежесі мен мәдениетін үнемі арттырып отыру.

[18]

Ұстаздар мен ата –аналардың өзара қатынасының функциялары:

-тәрбиелік-дамытушылық;

-қалыптастырушылық;

-бақылаушылық;

-тұрмыстық;

-хабарламалық.

Міндеттер:

-ата- аналарды белсенді педагогикалық көзқарасын қалыптастыру;

-ата – аналарды педагогикалық білім – білікпен қалыптастыру;

-ата – аналарды бала тәрбиесіне белсенді қатыстыру.

Топ жетекшісінің ата – аналармен қарым – қатынасының формалары.[19]

Ата – аналармен жұмыстың дәстүрлі формалары:

-ата- аналар жиналысы;

-жалпы сыныптық және жалпы мектептік конференциялар;

-ұстаздың жеке ақыл-кеңесі, әңгімесі;

-оқушылардың үйін аралау;

-ата – аналар университеті; ашық есік күні.

Ата – аналармен жұмыстың дәстүрлі емес формалары:

-тақырыптық ақыл- кеңес, әңгіме;

-ата-аналар оқуы;

-ата-аналар кеші;

-ата- аналар тренингі.

Біз осы тақырыпты “Бала бақыт бастауы, отбасы алтын діңгегі” тренинг өткіздік. Тренинг мақсаты - студенттердің шығармашылық әлеуетін дамытуда ата-аналармен бірлесе жұмыстар жүргізу. Ата-ананың бала өміріндегі орнымен рөлі туралы ой- түрткі салу, өз баласын жақсы тану мақсатында психологиялық көмек және кеңес беру. Ата-аналарды педагогикалық-психологиялық тұрғыда ақпараттандыру. Ата-ананың бала тәрбиесіндегі

негізгі тұлға екеніне көз жеткізу. Балалар бақыттың бастауы, отбасы алтын дінгегі болу үшін, ата-ана ролі қандай болу керек? - деген, сұрақтың жауабын табу.

Тәжірибелік жұмыстың өткізілу барысында:

а) Ата-аналарға сауалнама «Мен баламды жақсы білемін бе?»

б) «Бүгінгі күн тәртіпінде қозғалатын ойлар»

в) Топ студенттерінің бүгінгі таңдағы жағдайы төмендегі төрт тақырып аясында өрбиді. Ата-аналар әрбір тақырып бойынша әңгіме қозғалған кезде, баласына қатысты тұстарын байқап, өз эмоциясын алдарындағы смайликтер арқылы көрсетіп отырады.

- «Біз, немізбен мақтана аламыз»
- «Біздің әлсіз жақтарымыз»
- «Біз үшін қауіп»
- «Біздің мүмкіндіктеріміз»

Топ жетекшісі: «Бала сізбен бірге болатын – мәңгілік мейрам!» Видеоролик: «Ата – аналар жауапкершілігі»

Қорытынды бөлім

а) Ата-аналар жиналыс – тренинг барысында алған әсерлерімен бөлісіп, «Ашығын айтсам» тақырыбындағы кестені толтырады.

«Ата-анам менің көзіммен»

<p>«Ойлан. Бірік. Бөліс» әдісі. Ата-аналар тобы мен оқушылар тобына жағдаяттардың шешімін табуға ұсынады</p> <p>Ата-аналарға арналған жағдаяттар</p> <p>1 Сіздің балаңызда күдікті орта пайда болғанын білдіңіз, барлық бос уақытың солармен бірге өткізеді, сіздің сөзіңізді емес, сол достарының айтқандарына құлақ асады. Сіздің әрекетіңіз?</p> <p>2. Жаңа жыл мерекесін дәстүр бойынша бірге қарсы аласыздар, бірақ 16 жастағы балаңыз қарсылық білдіріп, мейрамды достарымен бірге өткізгісі келді. Сіздің әрекетіңіз?</p> <p>3. Сіздің балаңыз сізге сабақ үлгерімі туралы жалған айтты. Сынып жетекшіден балаңыздың сабақ үлгерімі төмендеп кеткенін білдіңіз. Сіздің әрекетіңіз?</p> <p>4 Сынып жетекшіден, балаңыздың сабаққа қатыспай жүргенін білдіңіз. Бірақ балаңыз күнде сағат 12.30 жиналып сабаққа кетіп, сағат 18.30 сабақтан келеген сияқты болады. Сіздің әрекетіңіз</p> <p>5 Сіз жұмыстан шаршап келесіз, әдеттегідей балаңыз затарын өз орнына қоймай, шашып тастапты. Үндемей жинап қойдыңыз. Келесе күн осындай жағдай қайта қайталанды. Сіз балаңызбен сөйлестіңіз. Балаңыз түсінген сияқты болды. Бірақ ешқандай өзгеріс болған жоқ. Сіздің әрекетіңіз?</p> <p>Студенттер тобына жағдаяттар:</p> <p>1. Қалаға қызықты цирк келді. Сенің қолыңда екі билет ғана бар. Отбасы мүшелерінің арасында кімнің сенімен барғанын қалар едің?</p> <p>2. Үй тапсырмасын орындауда қиындық туды. Отбасы мүшелерінің арасынан кімді көмекке шақырар едің ?</p> <p>3 Үй тапсырмасын орындауда қиындық туды. Отбасы мүшелерінің арасынан кімді көмекке шақырар едің ?</p> <p>4. Отбасы мүшелерімен бірге Лото ойының ойнауға келістіңіздер. Лото ойынына 4 адам ғана қатысу керек. Бір отбасы мүшесі артық, ойынға қатыспайды. Ол кім болмақ ?</p> <p>5. Сенде өзің шеше алмайтын жағдай болды. Кімнен кеңес сұрар едің?</p> <p>6. Саған дүкенен ұнаған затынды сатып алуға ақшаң жетпеді. Жетпей қалған сомманы отбасы мүшелерінің қайсысыңнан сұрар едің?</p>	<p>Ата аналар тобы өзара жағдаяттарды талқылап, ойларын ортаға салады</p> <p>Оқушылар тобы өзара жағдаяттарды талқылап, ойларын ортаға салады</p>
--	---

Жүректен жүрекке

Ата –аналар мен оқушыларға бір-біріне деген жылы тілектерін стикерге жазып , ағашты көркейтуге ұсынады

Ата –аналар стикерге балаларына тілектер жазады
Балалар ата- аналарына тілектер жазады.

Рефлексия	
Топ жетекшісінің іс-әрекеті	Қатысушылардың іс-әрекеті
Тренингтен алған әсерлері мен ұсыныстарын жазу үшін стикерлер тарату.	Жиналыс-тренингтен алған әсерлері мен ұсыныстарын стикерлерге жазады

Өтілген тренинг нәтижесін айтатын болсақ, жас өспірім тәрбиесіндегі колледжбен отбасы ынтымақтастығында тағыда көптеген жұмыстар атқару керектігі жайында қорытындыға келеміз. Себебі, топ жетекшілерінің, педагог-психологтың ата-аналармен қарым-қатынас жасауда көптеген әдіс-тәсілдерді, жұмыстарды т.б. меңгеру керектігі көрініп отыр.

Зерттеу нәтижелері бойынша мынадай ұсыныстар жасауға болады:

1)Отбасылармен тығыз қарым-қатынас орнату мақсатында түрлі әдістерді («алғыс хат»; «ашық хат»; «интернет арқылы қарым-қатынас орнату және жүздесу»; «ақпарат бетіне үлгілі ата-аналар туралы мақалалар жазу»; «ата-аналар комитетін дұрыс жүргізу»; «тақырыптық дөңгелек үлтелдер» т.б.) жиі қолдану;

2)Ата-аналарға арналған отбасындағы баланы тәрбиелеу тақырыбында дәрістер, семинар, тренингтер өткізу;

3)Отбасы тәрбиесінде қолданысқа тиімді әдістемелік-ақпараттық оқу құралдарын көбейту және т.б.

Біз қазір осы зерттеу жұмысы көлемінде отбасы мен мектеп ынтымақтасығы мәселесін, отбасы тәрбиесінің педагогикалық шарттарын, ерекшеліктерін, тиімді жолдарын түбегейлі шештік деп айта алмаймыз. Себебі, бұл мәселе әлі де тереңінен, және әр қырынан зерттеуді қажет етеді деп білеміз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1.«Балалар құқығы туралы Конвенция», 1989 ж. Нью Йорк. БҰҰ бас штаб пәтері
- 2.Қазақстан Республикасының «Білім туралы заңы», 2007 ж.
- 3.Қазақстан Республикасының «Балалардың құқығы туралы заңы», 2002 ж.
- 4.«Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы» , 2004 ж.
- 5.Қазақстан Республикасының Конституциясы // Қазақстан мектебі, 1995.
- 6.Әлемдік философиялық мұра. 1 том. – А.: Жазушы, 2005. – 560 б. Б.199
- 7.Кайкаус. Қабуснама / Өзб.ауд. Т.Айнабеков. – А.: балауса, 1992. – 160 б. Б.10.
- 8.Байдельдинова Г.К. Научно-теоретические основы подготовки будущих учителей для организации взаимодействия школы и семьи. – А.: Ғылым, 1998. – 81 б.
- 9.Әтемова Қ.Т. Оқушыларда гумандық қасиеттерді қалыптастыруда мектеп пен отбасының бірлескен жұмысы: п.ғ.к. Дисс. – А.: 1999. – 127 б.
- 10.Шарафадин А.А. Отбасында ата-ананың балаға тәрбиелік ықпалын арттырудың педагогикалық шарттары. П.ғ.к. Дисс. – А., 2004. – 130 б.
- 11.Қоңырбаева С.С. Жоғары сынып оқушыларын отбасылық өмірге этномәдени құндылықтар негізінде даярлаудың педагогикалық шарттары: п.ғ.к. Дисс. – А., 2008. – 180 б.
- 12.Шүйіншина Ш.М. Оқушылардың білім сапасын арттырудағы отбасы мен мектептің бірлігінің педагогикалық шарттары: п.ғ.к. Дисс. Астана, 2008. – 170 б.

13. Нұрғалиева Д.Ә. Тәрбие процесінде 5-9 сынып оқушыларының адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру: п.ғ.к. Дисс. – А., 2005. – 140 б.

14. Есім Ұ.Ә. Қазақ отбасында халықтық педагогикалық құралдары арқылы мектеп жасындағы қыз баланы тәрбиелеудің педагогикалық шарттары: п.ғ.к. Дисс. – А., 2006. – 149 б.

15. Колесова Л.Г. Организация взаимодействия семьи и педагогического коллектива в структуре деятельности заместителя директора школы по учебно – воспитательной работе. Дис. К.п.н. – Сан-Петербург., 1999. – 137 с.

16. Берікханова А.Е. Ынтымақтастық технологиясының тиімділігі. // Оқыту – тәрбиелеу технологиясы, - 2007. - № 5. 22-25 б.

17. Ж.Б.Қоянбаев., Р.М.Қоянбаев. Педагогика. Астана: «ЕАУ», 1998 ж. 378 бет.

18. Б.И.Иманбекова. Тәрбиеге жетекші: - Алматы, 2004. – 224 бет. [145-146 б.]

19. Н.Б.Қазбекова., Сынып жетекшісінің анықтамалығы. 2011. № 7 (31).

20. Ильин Е.Н. Путь к ученику: Раздумья учителя-словесника: Из опыта работы.- М.: Просвещение, 1998.-224 с.

ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕ АҚПАРАТТЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ДӘСТҮРЛІ ОҚЫТУ ҚҰРАЛДАРЫМЕН БАЙЛАНЫС НЕГІЗІНДЕ ҚОЛДАНУ

Ильяшов М.Б., Абеуова Г.С.

№15 ЖББОМ КММ, Қарағанды «Болашақ» маңызды білім беру колледжі

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен
байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа
білім беру өте қажет» Н. Ә. Назарбаев

Қазіргі кездегі жаңа әлемдегі жаңа Қазақстанның білім беру мекемелеріндегі жеткіншек ұрпақтарды оқыту мен тәрбиелеу олардың бойында жеке тұлғалық қасиеттерінің жан-жақты қалыптасуымен тығыз байланысты. Бұл мәселе дүниежүзілік қауымдастықта әлеуметтік-экономикалық, мәдени және рухани дамудың басты факторы ретінде жариялануда. ХХІ ғасыр – бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір. Жалпы оқытудың мақсаты- оқушыны дамыту. Осы мақсатқа сәйкес жас және педагогикалық психологиясында, сондай-ақ оқыту теориясында негізгі орын алған мәселе – дамыта отырып оқытуды зерттейтін бағыт. Білім беру үрдісін ақпараттандыру және жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу – тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарлату бүгінгі күннің басты талабы болып саналады.

ХХІ ғасырда ақпараттанған қоғам қажеттілігін қанағаттандыру үшін білім беру саласында келесі міндеттерді шешу көзделіп отыр: компьютерлік техниканы, интернет, компьютерлік желі, электрондық және телекоммуникациялық құралдарды, интерактивті құралдарды, электрондық оқулықтарды оқу үрдісіне тиімді пайдалану арқылы білім сапасын көтеру.

Егеменді еліміздің тірегі – білімді ұрпақ. ХХІ ғасыр- білімділер ғасыры болмақ. Жаңа кезеңге бет бұру оңай емес. Қазіргі кезде біздің қоғамымыз дамудың жаңа кезеңіне көшіп келеді, бұл кезең ақпараттық кезең, яғни компьютерлік техника мен оған байланысты барлық ақпараттық коммуникациялық технологиялар педагогтар қызметінің барлық салаларына кірігіп, оның табиғи ортасына айналып отыр. «Білім берудегі АКТ» ұғымы «оқытудың жаңа ақпараттық технологиялары», «қазіргі ақпараттық оқыту технологиялары», «компьютерлік оқыту технологиялары» және т.б., тіркестермен тығыз байланысты.

Ақпараттандыру жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен-күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Мектептің білім беру саласында ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін интенсификациялау мен модернизациялаудың тиімді тәсілдерін іздестіру жұмыстары жүргізіліп жатыр. Бұл жұмыстардың тиімділігі мен нәтижелілігі бірнеше оқу-әдістемелік, психологиялық-педагогикалық мәселелердің шешімін ғылыми түрде негіздеуді талап етеді. Оларды бірнеше бағыттарға бөлуге болады:

- оқу үрдісінде ақпараттың технологияларды іске асырудың жүйелі ғылыми-әдістемелік жолын анықтау;

- оқушылардың тәжірибелік іс-әрекетінде ақпараттық технологияларды пайдаланудың әдістемесін жасау;

- мұғалімдердің ақпараттық технологияларды меңгеру және оқу үрдісінде пайдалану бойынша кәсіби біліктерін жетілдіру;

- оқушыларды білім, білік, дағдыны меңгеру үшін ақпараттық технологияларды пайдалануға үйрету;

- мектептің материалдық-техникалық базасын нығайту.

Ақпараттық –коммуникациялық технологияны (АКТ) бәсекеге қабілетті ұлттық білім беру жүйесін дамытуға және оның мүмкіндіктерін әлемдік білімдік ортаға енудегі сабақтастыққа қолдану негізгі мәнге ие болып отыр. Білім беруді ақпараттандыру, білім салаларының барлық қызметіне ақпараттық технологияны енгізу және ұлттық модельді қалыптастыру қазақстандық білім беруді сапалы деңгейге көтерудің алғы шарты.

Ақпараттық –коммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті тақтаны қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді. Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникациялық байланыс құралдарын пайдалану арқылы білім беруді жетілдіруді көздейді.

Қазіргі таңда оқушы - ақпаратпен қаруланған, жан-жақты дамыған тұлға. Оның білімдік қабілеттерін дамыту үшін біздер, мұғалімдер жан-жақты қаруланған болуымыз керек.

«Балаға білім бергенде, алыстан жақынға, таныстан жатқа көшіп, жаңа білімді ескі білімге байлап беру керек»-деп Мағжан Жұмабаев айтқандай, оқыту процесіне жаңа көзқараспен қарау керек. Сол себептен жаңа технологияларды енгізу арқылы, оқу процесінің деңгейі көтеріледі, қазіргі заман талабына сай дамыған тұлға тәрбиеленеді. Жылдан-жылға білім беру ісі ерекше қолға алынып отыр. Мектептерде жаңа бағдарламалар, технологиялар пайдаланылып жүр. Қазіргі заманда білім беру әлеуметтік құрылымның маңызды элементтерінің біріне айналды. Дүние жүзінде білімнің әлеуметтік рөлі артты. Адамның болашағы, оның қазіргі алған білімнің сапасына, көлеміне, ойлау деңгейіне байланысты. Жас ұрпақтың жаңаша ойлауына, олардың біртұтас дүниетанымының қалыптасуына, әлемдік сапа деңгейіндегі, білік негіздерден меңгеруіне ықпал ететін жаңаша білім мазмұнын құру - жалпы білім беру жүйесіндегі өзекті мәселенің бірі. Жүздеген жылдар бойы қалыптасқан ескі жүйені бұзу үшін оқытуды жаңаша ұйымдастыру қажет. Ол мына міндеттерді қамтуы тиіс:

1. оқушыларды оқу үрдісін басқаруға қатыстыру;
2. ұжымдық іс- әрекетті ортақ қарым- қатыныс құралы ету;
3. деңгейіне қарап саралап, ерекшелігіне қарап даралап оқыту.

Міне, осы міндеттерді қамтитын «дамыта оқыту» жүйесі даму заңдылықтарын ескере отырып, теориялық ойлауға бағытталған жақын даму аймағында оқытады. Нақ осы мәселелерді жүзеге асыруға бағытталған оқыту технологияларының көпшілігі ұжымдық ой қызметі негізінде баланы өз іс- әрекетінің субъектісі етуге ұмтылдырады, мақсатты оқу іс- әрекеті барысында нақты оқу міндеттерін шеше отырып даму педагогикалық ықпалдың алдын алатын іс - әрекеттік оқыту тәсілі арқылы балада ақпараттық және жалпы біліммен қатар амалдар мен құндылықтар жиынтығын қалыптастырады. Ол үшін сабақты мұғалім қызықты, тартымды өткізуі керек. Сабақ - өте күрделі, сан қырлы. Әрбір сабаққа қойылатын

басты талап: оқушының білімге деген қызығушылығын арттыру; сабақтың әдіс-тәсілдерін түрлендіру; ақпараттық технологияны тиімді пайдалану, оқушылар сезіміне әсерін білу;

балалармен ынтымақтастықта болу; сабақтың өмірмен байланысын нығайту; мұғалімнің сабақтағы жаңашылдық, шығармашылық әрекеті.

Әр мұғалім сабақ өткізген кезде оқушыларға сапалы білім беру үшін жаңа технологияларды пайдалана отырып, сонымен қатар компьютерді, интерактивті тақтаны қолдану арқылы білім берсе, оқушылардың қызығушылығы арта түсері анық. Яғни, жаңа ақпараттық технологиялар - білім беру ісінде ақпараттарды даярлап, оны білім алушыға беру процесі. Бұл процесті іске асырудағы негізгі құрал компьютер және интерактивті тақта болып табылады.

Интерактивті тақта - білім беру ісіндегі бұрын шешімін таппай келген жаңа, тың дидактикалық мүмкіндіктерді шешуге мүмкіндік беретін аса маңызды құрал. Қазіргі уақытта білім беруде интерактивті құралдар кеңінен қолданылып жүргені баршамызға аян. Сонымен қатар интерактивті құралдардың көмегімен мұғалімнің, оқушының шығармашылықпен жұмыс істеуіне жол ашылып отыр.

Білім берудегі интерактивті технология - мұндағы интерактивті сөзі- inter (бірлесу), act (әрекет жасау) ұғымын білдіреді, сабақ барысында оқушының топпен жұмыс жасауға, оқушының сабаққа қатыспауы мүмкін емес, бірін-бірі толықтыратын, сабақ барысында барлық оқушылардың қатысуын ұйымдастыратын оқыту барысы. Интерактивті тақтаның білім беру процесінде үлкен мүмкіншіліктерге ие екенінін байқауға болады:

✓ Интерактивті тақта – оқытушыға оқыту үрдісін оңтайландыруға, білім алушының танымдық белсенділігін дамытып, мазмұнды және көрнекі тапсырмалар құруға, сабақты құрылымдауға, сабақ барысы мен қарқынын жақсартуға мүмкіндік беретін жаңа ақпараттық технологиялық құрал екеніне көз жеткіземіз.

✓ Интерактивті құралдарды сабаққа пайдаланғанда дидактикалық бірнеше мәселелерді шешуге көмектеседі. Атап айтар болсақ:

- ✓ Пән бойынша базалық білімді меңгеру ;
- ✓ Алған білімді жүйелеу ;
- ✓ Өзін - өзі бақылау дағдыларын қалыптастыру;
- ✓ Жалпы оқуға деген ынтымақын арттыру

Қытайдың бір нақыл сөзіне көңіл аударсақ: «Маған айтшы – мен ұмытып қаламын; маған көрсетші – менің есімде қалады; өзіме істетші – мен сонда түсінемін» делінген.

Яғни, оқушылардың көпшілігі естігенінің 5 % және көргенін 20 % есте сақтайтыны белгілі. Аудио және видеоақпаратты бір мезгілде қолдану есте сақтауды 40-50% дейін арттырады. Осы сөздерден интерактивті оқытудың мәні өз көрінісін табатынын көруге болады. Соңғы кездерде «педагогикалық технология» жөнінде жиі сөз қозғалып жүр. Адамзат баласының өз ұрпағын оқыту, тәрбиелеудегі ең озық, тиімді ізденістерін, тәжірибелерін жалғастырып, тың жолдар іздеу, классикалық педагогиканың озық үлгілерін жаңашылдықпен дамыту жалғаса бермек. «Педагогикалық технология» дегеніміз не? Педагог ғалым Беспалько өзінің «Слагаемые педагогической технологии» деген еңбегінде былай дейді: «Оқу тәрбиесі процесінің алдын ала жүйелі түрде жоспарлануы және оның тәжірибеде жүзеге асуы - белгілі бір педагогикалық жүйенің тәжірибеде жүзеге асу жобасы». Технология қарапайым тілмен айтқанда, жүзеге асатын ғана, нақты мақсаттардың алдын ала ойластырылған нақты жобасы, яғни, белгілі педагогикалық жүйенің тәжірибеде жүзеге асатын жобасы. Ал, педагогикалық жүйе – педагогикалық технология негізі. Кәсіпке дайындау, мақсатты білім беру – тұлға дамуын жүзеге асыратын мәселелер. Педагогикалық технология оқыту мақсатына жетудің тиімді, нақты жолдарын көрсетеді.

Ақпараттық технологиялар мен жаңа педагогикалық технологияларды ұштастыра отырып, оқыту үрдісін жаңаша сипатта жүргізу әдісін өз тәжірибеме енгізіп, іс жүзіне асырудамын.

Сын тұрғысынан ойлауды үйренген оқушы «Оқушы-компьютер-интербелсенді тақта - мұғалім» жүйесін қалыптастырады, оқушы-басты тұлға, жаңа тақырыпты ақпарат көзі –

компьютерден оқып, қажетті мәліметтерді дәптерлеріне түсіріп, интербелсенді тақта арқылы мұғалімге жауап бере алатындай түсінікпен келуі, СТО-ның әдіс-тәсілдері оқушы мен ұстаз біртұтастығын қажет етіп, екеуін де тынымсыз ізденімпаздыққа баулиды. Баланың қандай да болмасын қызығушылығының оянуына бетбұрыс жасап, одан әрі зерттеуіне, ізденуіне бағдар көрсетеді. СТО-ның әдіс-тәсілдерінің информатика пәніне ықпалы, әсері шексіз. Ол баланың еркін ойлауына, үздіксіз жұмыс жасауына жол ашады. Мақсатымыз мына әрекеттер арқылы жүзеге асады: сыни ойлау, еркін сөйлеу, ізденіс, белсенділік, ой бөлісу, тұлға аралық қатынас.

СТО стратегиялары және ізгілендіруді көздейтін оқытудың жаңа технологияларын енгізе отырып, өзін дамыта алатын, үнемі жетілдіру арқылы өз бағыт бағдарын айқындай алатын оқушы тұлғасын қалыптастырады.

Осы технологияны сабақта пайдаланғанда мен мынадай нәтижелерді күтемін:

- өз қабілеттеріне қарай мемлекеттік стандартты сапалы білім;
- еркін әрі сыни ойлай білетін, белсенді және білікті;
- өзін-өзі тани алатын, өзіне сене отырып, біліміне жауапкершілікпен қарайтын;
- оқу процесі кезінде алған түрлі мүмкіндіктерін өзекті мәселелерді шешуде таңдай және қолдана алатын;
- өз мүмкіндігінше сенімді және жоғары баға беретін; танымдық белсенділігі жоғары, өз- ісіне сыни тұрғыдан қарай білетін тұлға болады.

Мұғалім – ақпараттанушы емес, оқушының жеке тұлғалық және интеллектуальды дамуын жобалаушы. Ал бұл мұғалімнен ақпараттық құзырлылықты, ұйымдастырушылық қабілеттілікті, оқушыларды қазіргі қоғамның түбегейлі өзгерістеріне лайық бейімдеу, олардың зерттеушілік дағдыларын дамыту бағыттарын талап етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Н.Ә.Назарбаевтың мұғалімдердің ІІ съезінде сөйлеген сөзі», «Мектеп директоры» журналы, №3, 2005 жыл, 16 бет
2. Ш.А.Амонашвили «Қазақстан мұғалімі» газеті, 2008 жыл, 5 наурыз, 6 бет
3. Ә. Қабдешова. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту. Алматы, 2006 жыл
4. «Информатика негіздері» журналы №4-2008 жыл – Ж. Садыбекова
«Оқу –тәрбие үрдісінде ақпараттық –коммуникациялық технологияны қолдану қажеттілігі»

ДАРЫНДЫ ЖӘНЕ ТАЛАНТТЫ БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС

Искалиева А. Б.

Ж.Досмұхамедов атындағы педагогикалық колледж, Орал қаласы

Дарындылық — адамның өз бейімділігі арқылы, шығармашылықпен жұмыс істеу арқылы қалыптасатын қасиет. Қазіргі таңда бала бойындағы қасиетті байқап, оның бар екеніне көзжеткізіп, бойындағы дарынын одан әрі дамыту, ұштауға, арман асуларын жұлдыздай жарқырап, тау бұлағындай мөлдіреп, халқының, ата-анасының мақтанышы болуға мүмкіндік жасау мұғалімге артылатын жүк.

«Мұғалімдік мамандық – бұл адамтану, адамның күрделі және қызықты, шым-шытырығы мол рухани жан дүниесіне үңіле білу. Педагогикалық шеберлік пен педагогикалық өнер – ол даналықты жүректен ұға білу болып табылады» деп В.А.Сухомлинский айтқандай, педагогтарға дарынды және талантты балалармен жұмыс жасау үшін алдымен олардың танымдық және жас ерекшеліктеріне сай қабілеттерін анықтап түсінетіндей, ерекшеліктерін ұғынатындай шеберлік керек.

Дарындылықты анықтау жан-жақты қарастырылады: интеллектуалдық дарындылық, шығармашылық дарындылық, әртістік дарындылық, музыкалық дарындылық, техникалық

дарындылық және спорттық дарындылық. Баланың жанына жақын дарындылықты дәл тауып, соны жандандыруға жұмыс жасалынғанда дарынды баламен жұмыс өз нәтижесін береді.

Барлық оқытушы студенттермен жұмыстану барысында оларға білім алу үшін қолайлы орта жасақтау керек. Олармен жұмыс жасау үшін алдын ала жан-жақты күрделі жоспарлау керек.

Оқытушының алдындағы басты назар аударатын негізгі міндеттердің бірі – дарынды студенттерді анықтап, оларға адамгершілік қасиеттерді дарыту, шығармашылыққа үйрете отырып, терең біліммен қаруландыру. Интеллектілері шығармашылыққа жақын сараптай алатын, байланысын сезе алатын өте жақсы дамыған студенттер өз қатарларынан өзгешелініп тұрады. Олар өздерін қызықтыратын сұраққа үнемі жауап іздеп, білімқұмарлықтарымен және өзіндік ізденімпаздықтарымен көзге түседі.

Оқытушы оқу процесін тиімді ұйымдастыру, өзін-өзі бақылау мен өз білімін жетілдіру, жеке тапсырмалар беру арқылы оқыту, жеке тұлғаның қасиеттерін, қабілетін анықтау міндеттерін алға қоюы керек.

Студенттердің дарындылығын анықтау үшін мына талаптарды орындау керек: шығармашылық, яғни ойлауы мен қабілеті арқылы анықтау; мотивация – жеке мотивациялық ерекшелігін анықтау, күрделі тапсырмаларды шешуге ұмтылысы; пәнге қызықтыруы керек; студенттердің әлеуметтік үйренуі: сөйлесуде, тәртібінде сипат табады.

Оқытушы студенттердің дарынды немесе талантты екендігін анықтау үшін көп жұмыстануы керек. Студенттер бір саладан дарынды немесе бірнеше саладан дарындылық көрсетуі мүмкін. Бір тақырыптарды өте жоғары деңгейде көрсетсе, қарапайым, оңай тақырыптарды игеруде қабілеттерін көрсетпеуі мүмкін.

«Автоматты анимация. Форма және қозғалыс анимациясы» тақырыбындағы сабақты жоспарлаған кезде мақсатында студенттердің мүмкіндіктерін есеп алып, «Студенттердің барлығы қозғалыс және форма анимациясын құрады; Студенттердің көпшілігі қозғалыс және форма анимациясының айырмашылықтарын біледі; Студенттердің кейбірі қозғалыс және форма анимациясының эффектілерін орнатады» деп көрсеттім.

Жоспарға сүйене отырып, сабақ барысында орындалған тапсырмалардың деңгелері әртүрлі болды, жалпы тапсырмаларды «қарапайымнан - күрделіге» қағидасымен құрастырып отырдым. Студенттер тапсырмалардың әрқайсысын өз деңгейіне сай орындап отырды. Бірақ бағалауды түрлендірген кезде олардың белсенділіктерінің, тапсырманы орындауға деген жауапкершіліктерінің артатындығын байқадым. Бұған бір жағынан олардың арасында бәсекелестік сезім тудырса, екінші жағынан өз жолдастарынан қалғысы келмегендігі деуге болады.

Фриман өз еңбектерінде талантты балаларды анықтаудың есте сақтау және білім, өз білімін жетілдіру, ойлау қабілетінің жылдамдығы, мәселелені шешу, икемділік, күрделілікке деген сүйіспеншілік, шоғырлану, ерте символдық белсенділік сияқты белгілерін ұсынған. Осы белгілерді оқу процесінде балалардың бойынан бақылау қажет.

Студенттердің қабілеттіліктерін, біліктілігін, әлеуетін көрсету үшін оларға жағдай туғызу керек. Британдық оқыту және оқу академиясының ұсынған кейс-стадилері талантты және дарынды балаларды анықтауға көмек береді. Технология мамандығы студенттеріне «Компьютерлік графика» пәнінен пәнінен даярлаған кейс-стадимді студенттерге таратып, сабақ беру барысында Серіков Нұрдаулет деген студенттің Corel Draw бағдарламасын меңгеруде ерекше таланты бар екенін анықтадым. Берілген үй тапсырмаларынан бөлек өз бетімен векторлық программаның құрал-саймандарымен портрет, пейзажды өсе әсерлі бейнеледі, ал Macromedia Flash бағдарламасын орташа деңгейде ғана игерді. Берілген тапсырманы орындаумен ғана шектелді.

«Ерекше талант иесі болуың мүмкін, алайда дайындалмасаң, жаттықпасаң бәрі желге кетеді» деп Майкл Джексон айтқандай, шығармашылық қабілеттерін шыңдау үшін дарынды оқушылармен үнемі жұмыстану қажет. Проблемалық сұраққа тапқырлықпен жауап беру, естіген музыкаға немесе тақырыпқа сай сурет салу, бояу арқылы түсіндіру, өлең-жұмбақ

шығару т.б. деңгейлік тапсырмалар студенттердің интеллектуалдық қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді.

Оқуды жақсарту үшін студенттердің білім деңгейін анықтап, оны дамытуға ықпал ететін тапсырмалар беру, бағалаудың бірнеше түрін қолдану керек, өйткені әділ бағалау олардың өз күшіне деген сенімділігін арттырып, өзгенің жауабын тыңдап, пікір айтуға үйретеді.

Практика кезінде 0111063 «Математика мұғалімі» біліктілігі бойынша оқитын 1 курс студенттеріне «Macromedia Flash программасы» пәнінен өткізілген «Автоматты анимация. Форма және қозғалыс анимациясы» тақырыбындағы сабақта «Жетіспейтін бөлікті тап» әдісі қолданылды. Тапсырма студенттердің шығармашылық тұрғыдан ойлануына берілді, жұмыстың нәтижесін қарай отырып, құрамындағы қажетті элементтерді тандап алды, анимацияның орындалу ретін өзбетімен анықтады. Жасақтаған анимацияларының күрделілігіне қарай студенттерге түрлі-түсті фишка бердім. 6 студентке қызыл түсті күрделі деңгейде, 17 студентке көк түсті орташа деңгейде, 2 студент қана саты түсті фишка алып, қарапайым деңгейде тапсырмасын орындады.

Талантты және дарынды студенттерге тапсырмаларды күрделендіріп беруге болады. Тапсырманы тереңдету арқылы жобалық жұмыстар мен интеллектуалды тапсырмаларды орындатуға болады.

0111063 «Математика мұғалімі» біліктілігі бойынша оқитын 1 курс студенттерінің ішінде «Macromedia Flash программасы» пәніне бейімі жоғары Серікова Жанаргүл деген студентпен жеке жұмыстанып отыруға тура келді. Сабақта ұсынылған тақырыпты тез меңгеріп, қалған студенттерден көш ілгері жүрді. Өз қызметімді және студенттің әрекетін талдай отырып, оза оқыту арқылы жұмыс жоспарладым. Кейс-стади әдісімен теориялық материалды өз бетімен игеруге беріп, практикалық тапсырмаларды орындауға бағыт беріп жүрдім. Оның орындаған жұмысын жаңа материалды түсіндіруде презентациялатып, студенттерге берген командаларды біріктірген кезде алынатын нәтижелерге – жобаларға қол жеткізуге болатынығын көрсетіп отырдым.

Сонымен қатар, сабақ барысында дарынды балаларды жаңа материалды түсіндіруде оқытушының көмекшісі ретінде қатыстыру тәжірибеме енген. Топтан дарынды балаларды бөліп алып, жеке жұмыстанамын. Сабақ кезінде бірнеше топтарға бөліп, оларға түсіндіруге, қателіктерін анықтауға және оны жою үшін қандай әрекеттер орындау қажеттігін зерделеуге мүмкіндік беремін. Бұл оларды туындаған проблеманы өзбетімен шешуге, яғни кәсіби педагогикалық қызметке даярлайды.

Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан – жақты маман болу мүмкін емес. Олай болса дарынды балалармен жұмыста олардың өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Сондықтан сабақтарымда АКТ мүмкіндіктерін толығымен пайдаланамын, студенттерді мүмкіндігінше өз бетімен жұмыстануға әкелемін, мысалы тақырып бойынша видеоматериалды әзірлеп, оны зерттеу арқылы тақырыпқа сай орындалатын тапсырмаларды анықтау және жасалу алгоритмін өздеріне құрғызу арқылы шығармашылықпен жұмыстануға итермелеймін. Және бір ескеретін жайт, компьютерлік әдебиеттердің басым бөлігі орыс тілінде болғандықтан, оларға көптілділік саясаты аясында материалды орыс тілінде беремін де, негізгі командалардың үш тілдегі аулармаларын жазып көрсетуге тапсырма беремін. Әрине бұл ұзақ уақыт талап ететін процесс, сондықтан да бірнеше сабаққа бөліп жоспарлаймын. Бұл бір жағынан олардың өздеріне қажетті материалды Интернет желісінен іріктей білуге және қажетті программаны өзбетімен үйренуіне әкеледі, бір сөзбен айтқанда АКТ-құзыреттіліктерін қалыптастырады.

Дарындылық - белгілі бір іс-әрекет саласында ерекше жетістікке жеткізетін адам қабілеті дамуының жоғарғы деңгейі. Студенттердің дарындылығын басқа да жұмыстар арқылы дамытуға болады. Шығармашылыққа бейім студенттерді пән бойынша байқауларға, ғылыми-практикалық конференция, ғылыми-ізденіс оқуларына қтыстырып отыруға болады. Бұл оларды болашақ мамандығына даярлайды, күрделі жобаларды орындауға жетелейді.

Қорыта келе, дарынды және талантты студенттермен жұмыстану үшін алдымен оқытушының өзі үнемі ізденіс үстінде болып, өзін-өзі жетілдіру қажет. Берілетін материалдарды дарынды балалардың көзімен қарауы қажет. Қазіргі заманғы озық технологияларды игеріп, оларға шолу жасап отыруы шарт.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Жексенбаева Ү.Б. «Балалардың дарындылығын диагностикалау». Әдістемелік құрал. – Алматы: «РАД иАЛ» баспасы, 2005.
2. Студентке арналған нұсқаулық. –Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2015 ж.
3. Тренерге арналған нұсқаулық. –Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2015 ж.

ФИТБОЛ – ГИМНАСТИКА В ДЕТСКОМ САДУ

Яковенко М.А.

Детский сад «Одарёшка»

Фитбол-гимнастика – это занятия на больших упругих мячах. Гимнастику на большом мяче придумала и разработала швейцарский врач физиотерапевт Сюзан Кляйн Фогельбах в 50-х годах прошлого века в качестве реабилитационной гимнастики для больных ДЦП. Оздоровительный эффект фитбола был настолько очевиден, что его начали рекомендовать для восстановления против травм опорно-двигательного аппарата. Результаты реабилитации удивили врачей, ведь у больных, выполняющих упражнения на больших мячах, процессы регенерации в тканях происходили интенсивнее, мышцы и ткани становились более эластичными, улучшалось крово- и лимфообращение.

Общеизвестно, что основы здоровья человека закладываются в детстве, поэтому важным фактором физкультурно-оздоровительной деятельности в дошкольном учреждении является выбор для каждого ребенка подходящей формы двигательной активности, так как она является мощным биологическим стимулятором жизненных функций растущего организма.

Многие исследования свидетельствуют о том, что современные дети в большинстве своем испытывают двигательный дефицит, поэтому главной целью физического воспитания в дошкольных учреждениях является удовлетворение естественной биологической потребности детей в движении, достижение оптимального уровня здоровья и всестороннего двигательного развития. А достижения этой цели не возможно без постоянного поиска новых и разнообразных форм физкультурно-оздоровительной работы. Требования современной педагогики побуждают меня к поиску новых, современных подходов в организации физкультурно-оздоровительной работы в детском саду. Одной из таких современных форм работы с детьми является использование фитбола.

Известны такие направления в работе с фитбол-мячами как: фитбол-гимнастика, фитбол-танец, фитболл-игра и сказки на фитболах.

Целью моей работы по использованию фитболл-мячей в образовательной деятельности с детьми является повышение эффективности физкультурно-оздоровительной работы, сохранения и укрепление здоровья, профилактика различных заболеваний и приобщение детей к здоровому образу жизни.

Фитбол-гимнастика позволяет решать следующие задачи:

- Развитие двигательных качеств;
- Обучение основным двигательным действиям;
- Развитие и совершенствование координации движений и равновесия;
- Укрепление мышечного корсета, создание навыка правильной осанки;

- Улучшения функционирования сердечно-сосудистой и дыхательной систем;
- Нормализация работы нервной системы, стимуляция нервно-психического развития;
- Улучшение кровоснабжения позвоночника, суставов и внутренних органов, устранение венозного застоя;
- Улучшение коммуникативной и эмоционально-волевой сферы;
- Стимуляция развития анализаторных систем, проприоцептивной чувствительности;
- Развитие мелкой моторики и речи;
- Адаптация организма к физической нагрузке.

Этапы обучения

Обучение на мячах проходит в несколько этапов.

Но начиная работать на мячах, следует знать, что мяч должен соответствовать возрасту ребёнка – 45см-4-5лет; 50см-5-6 лет; 55см-6-7 лет. При посадке на мяч, угол между бедром и голенью должен быть 90*.

Овальные мячи удобны тем, что опора становится более устойчивая, такие мячи подходят детям на первой стадии обучения и для тех, кто боится упасть.

И начинать использовать фитболы можно уже с раннего возраста.

Мяч для детей младшего возраста

* освоение мяча как оборудования

Здесь можно использовать такие упражнения, как любые прокатывания, отбивания мяча, похлопывания, перебрасывания в паре, в кругу.

* обучение правильной посадке на мяче

Второй этап является самым трудоёмким:

Цель 2 этапа:

* научить детей основным исходным положениям является средством коммуникации. Он помогает быстро найти контакт с ребёнком. Заставляет ребёнка всё время находиться в движении, тем самым постоянно вызывает новый интерес. (Покатить, подобрать, похлопать, попрыгать на мяче, покататься на нём, полежать).

Целью 1 этапа является:

Таких положений на мяче около 7-8.

* тренировка основных мышечных групп, в том числе и дыхательных.

3 этап (зависит от уровня освоения 2 этапа)

Целью данного этапа является:

* научить основным динамическим движениям с мячом

Дети выполняют упражнения в группах, из любых исходных положений, прыжки на мяче на месте и в движении, в свободной деятельности.

Упражнения с фитбол – мячами можно проводить как часть занятия, используя их только в основной части.

Также, можно построить занятие так, чтобы мячи были использованы на протяжении всего занятия.

Поэтому для достижения лечебного и профилактического эффекта комплексы с фитболами включаются в образовательный процесс регулярно курсами 3-4 раза в год, в течение 1-1,5 мес. Это составляет 10-12 занятий за 1 курс.

Конечно, все занятия для дошкольников строятся в игровой форме, так как игра является ведущей деятельностью дошкольника.

Для использования фитбола в образовательной деятельности, все упражнения согласовываются с основной программой, то есть не требуют дополнительного времени в общем двигательном режиме, а плавно вливаются в основную образовательную деятельность.

Фитболл-гимнастика включается в образовательную деятельность в течении всего года, согласно перспективному плану. С детьми дошкольного возраста целесообразно использовать упражнения фитбол-гимнастики в качестве фрагмента образовательной деятельности.

Занятия фитбол-гимнастикой могут проходить до двух раз в неделю по 20-30 минут. Занятие подразделяется на 3 части: подготовительную, основную и заключительную. В подготовительной части происходит настрой детей на работу и подготовка организма к основной части тренировки. В основной части происходит максимальная нагрузка на организм, которая должна быть оптимальной для детей. В связи с этим во время занятия должны учитываться возрастные и индивидуальные особенности детей. Заключительная часть способствует улучшению восстановительных процессов и расслаблению организма. Всё занятие проходит под музыкальное сопровождение.

Подготовительная часть (10 минут)

Выполняется сидя на мяче с пружинящими движениями. Разминка проводится под веселую детскую музыку. Во время разминки выполняются упражнения для всех основных групп мышц, начиная с головы и заканчивая ногами.

Упражнения:

- Игра под музыку ("Аэробика для малышей").
- Наклоны головой вперед-назад и вправо-влево. Темп медленный.
- Повороты головой направо-налево. Темп медленный.
- Круговые вращения руками вперед и назад. Темп средний.
- Наклоны туловища вправо-влево. Темп средний.
- Повороты туловища направо-налево. Темп средний.
- "Лестница" – поднимать руки поочередно на пояс, на плечи, вверх, два хлопка руками и обратно поочередно так же (плечи, пояс, два хлопка внизу по мячу). Постепенно темп упражнений можно увеличивать.
- Ходьба сидя на мяче вперед-назад (не отрывая ягодички от мяча). Пройти как можно дальше. Спина прямая.
- Ходьба сидя на мяче вправо-влево (не отрывая ягодички от мяча). Пройти как можно дальше. Спина прямая.
- Прыжки на мяче как можно выше отрываясь от пола
- Прыжки сидя на мяче вокруг себя (подпрыгиваем, постепенно переставляя ноги и двигаемся по кругу).

Основная часть (15 минут)

Выполняется в положении сидя на мяче, стоя, лёжа на мяче (на спине и животе), лёжа на коврике (на спине и животе).

Упражнения стоя:

- Стоя, мяч в руках. Поднимание прямых рук с мячом вверх-вниз (5-10 раз)
- Стоя, мяч в руках. Повороты туловища вправо-влево (руки с мячом на уровне груди)
- "Маятник". Руки с мячом справа сверху, опускаем их вниз и поднимаем влево вверх
- Ходьба по кругу, держа мяч над головой (руки прямые). Можно ходить по кругу, а можно "змейкой", постепенно, то увеличивая, то уменьшая темп.
- Отбивание мяча одной рукой, двумя и поочередно на месте и в движении.
- Бросание мяча вверх и ловля его. Также упражнение можно выполнять в парах.
- Катание мяча друг другу.
- Стоя на одной ноге, вторая на мяче. Удержание равновесия. Ноги прямые. Руки в стороны
- Стоя на одной ноге, вторая на мяче. Катание мяча вперед-назад и (или) вправо-влево.

- Стоя на одной ноге, вторая на мяче. Приседания 5 раз. Руки в стороны. Ноги в коленях прямые
- Стоя, ноги на ширине плеч, руки касаются мяча. Прокатывание мяча вперед и назад, не отрывая ноги от пола (колени прямые). Нужно прокатить мяч как можно дальше.

Упражнения, сидя на мяче:

- Перекаты с носочков на пятки. Руки в стороны.
- Сидя на мяче (пятки и голень как можно ближе к мячу), ноги оторвать от пола и удерживать равновесие как можно дольше. Руки в стороны
- Ходьба вперед, не отрывая ягодицы от пола, постепенно опуская спину на мяч. Лежа на мяче удерживать равновесие (руки в стороны), затем постепенно поднимаясь идти назад

Упражнения лежа на спине:

- Лежа на спине мяч под ногами. Катание мяча, вперед-назад сгибая и выпрямляя ноги
- Лежа на спине мяч под ногами. Поднимание и опускание ног поочередно. Ноги прямые.
- Лежа на спине, мяч обхватить ногами с двух сторон. Поднимание и опускание прямых ног. Руками можно держаться за коврик.
- Лежа на спине мяч под ногами, руками держаться за пол. Поднимание и опускание таза.

Упражнения лежа на животе:

- Лежа на животе руки впереди с мячом. Поднимание и опускание туловища (по возможности подниматься как можно выше). Можно удерживать положение наверху несколько секунд.

Упражнения, лёжа на мяче, на животе:

- "Качалочка". Стоя на коленях, пережат на мяче вперед на прямые руки и вернуться обратно на колени.
- Лёжа на животе, на мяче, руками упереться в пол, ноги прямые не касаются пола. Туловище параллельно полу. Удерживать равновесие несколько секунд.
- Лёжа на животе, на мяче, руками упереться в пол, сгибать и выпрямлять ноги поочередно и одновременно. Ноги не касаются пола .
- Лёжа на животе, на мяче, ходьба на прямых руках вперед и назад. Ноги прямые параллельно полу.
- "Самолёт". Лёжа на животе, прямыми ногами упереться в пол, спину поднять как можно выше, руки в стороны. Удерживать позу несколько секунд.

Упражнения, лёжа на спине, на мяче:

- "Звёздочка". Лёжа на спине, на мяче, упереться прямыми ногами в пол, руки в стороны. Удерживать положение несколько секунд.
- Перекаты на спине вперед-назад. Лёжа на спине, на мяче, упереться прямыми ногами в пол, руки в стороны. Выполнять сгибание и разгибание ног.
- "Мостик" на мяче выполняется с помощью педагога, который поддерживает и страхует ребёнка. Во время выполнения упражнения нужно оттолкнуться ногами от пола, выполнить пережат назад на мяче и поставить руки на пол. Вначале можно выполнять только пережаты на руки и обратно, отталкиваясь от пола то руками, то ногами.

Заключительная часть (5 минут)

В заключительной части выполняются дыхательные упражнения стоя, сидя на мяче, лёжа на мяче и подвижные игры с фитболом.

Список использованной литературы:

- 1.Коррекционная «Программа воспитания и обучения слабослышащих детей дошкольного возраста». / Н. Д. Шматко, Л. А. Головниц и др. – Москва: «Просвещение», 1991 год.
- 2.Весёлая физкультура для детей и их родителей. Занятия развлечения, праздники, походы. / Казина О.Б. – Ярославль: «Академия развития: Академия Холдинг», 2005. – [140 с.]
- 3.Оздоровление детей в условиях детского сада. /Л.В. Кочеткова. – М: ТЦ «Сфера», 2005. – [112с.]
- 4.Здоровьеформирующее физическое развитие: Развивающие двигательные программы для детей 5 – 6 лет: /И.К. Шилкова - М.: «Гуманит. изд. центр ВЛАДОС», 2001. – [336 с.]
- 5.Система оздоровительной тренировки «Изотон», «Спортивные технологии».

ПОЛОЖИТЕЛЬНЫЙ ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ФОН КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ УЧЕБНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

Асланиди Г.В., Пампушкин А.В.
Карагандинский гуманитарный колледж

Хвалить меня – очень правильная стратегия.
Из добросовестно похваленного меня можно свить не
Одну сотню метров хороших, качественных веревок.
Макс Фрай

Активность учащихся на уроке физического воспитания во многом зависит от самого преподавателя. Существует много способов повышения активности учащихся: правильная постановка задач на уроке, эмоциональное поведение урока, создание положительного социально-психологического климата на уроке, устранение ненужных пауз и т.д.

Эмоциональный фон является важным фактором урока. Он возникает с момента ожидания учащимися урока физического воспитания и существует на всем его протяжении. При этом эмоциональный настрой может изменяться по ходу урока в зависимости от самочувствия учащихся, проявляемого ими интереса к упражнению, в связи с оценками их деятельности. Порицания учителя физической культуры, высказанные в грубой форме, снижают активность учащихся на уроке. Ошибкой учителя является, например, укор ученику, высказанный следующим способом: «Посмотри, все сделали правильно, только у тебя ничего не получается». Существенно снижают активность учащихся насмешки одноклассников. Это особенно заметно на первых курсах.

Постоянной заботой учителя физической культуры является создание и поддержание радостного настроения учащихся на уроке. Этим преподаватель расширяет возможность управлять педагогическим процессом. Однако радость на уроке - это не только и не столько веселье, сколько радость труда, учения. К.Д. Ушинский писал, что на уроке «должна царствовать серьезность, допускающая шутку, но не превращающая все дело в шутку...» (Ушинский К.Д. соч.- т.6. – стр. 259).

Урок физической культуры становится радостным для школьников, когда он ему интересен. Молодые и неопытные преподаватели боятся радости, проявляемой учащимися на уроке, и не позволяют себе шутить, считая, что учащиеся после не способны серьезно выполнять поставленные перед ними задачи. Они держат учащихся в строгости, а порой и в страхе, а это не прививает обучающимся любви к уроку физического воспитания. Можно и без строгости достичь большего, если знать, что при положительном настрое учащихся, легче создать серьезное настроение на уроке.

Сам урок содержит в себе много потенциальных возможностей. Обстановка урока и поведение преподавателя очень влияет на его эмоциональность. Эстетика зала, эстетика поведения, принятого на уроке, готовность самого преподавателя к уроку – все это имеет немаловажное значение. Собранность преподавателя, краткость и четкость его команд и замечаний, тон его речи (не переходящий в крик) настраивает учащихся на деловой лад. Однако не стоит забывать о том, что излишняя суетливость и возбужденность преподавателя могут привести к повышению неорганизованной активности учеников. Еще П.Ф. Лесгафт говоря о методике физических упражнений, подчеркивал, что «всякая однообразная деятельность утомляет, угнетает молодого человека и убивает в нем всякую самостоятельность». Очень большое значение для повышения активности учащихся на уроке физического воспитания имеет разнообразие средств и методов, используемых преподавателем. Однообразная физическая деятельность приводит к развитию неблагоприятных психических состояний - монотонии и психического перенасыщения. Первое характеризуется снижением психической активности, потерей интереса к деятельности и развитию скуки, ослабленным вниманием. Второе характеризуется, наоборот, усилением психического возбуждения, появлением отвращения к деятельности, раздражительности, озлобленности. Поэтому преподаватель должен со всей ответственностью подойти к уроку – использовать фронтальный, групповой и круговой методы проведения занятий, использовать для развития физических качеств разнообразные и меняющиеся частично от урока к уроку упражнения.

Процесс обучения требует одного неперемного условия: преподаватель должен проявлять заинтересованность в успехах учащегося. Все это можно осуществить следующими путями:

1. Показать всем своим видом, репликами, что он видит и ценит старания учащегося.
2. Своевременно сообщать учащемуся, что им сделано правильно, а где допущены ошибки.
3. Поощрять учащегося оценками, похвалой, это вызывает у учащегося положительное эмоциональное переживание, формирует у него желание заниматься.

Игровой и соревновательный методы организации урока в силу присущих им психологических особенностей – занимательности, престижности – вызывают сильный эмоциональный отклик у учащихся. Однако нередко возникают настолько сильные эмоции, что выполнение учебных задач становится невозможным. Учащиеся теряют контроль над своим поведением, шумят, не слушают команд преподавателя. Сильные эмоциональные переживания долго затихают после окончания игры, не дают сосредоточиться на новом задании, даваемом преподавателем. Поэтому использование игрового и соревновательного методов требует определенной формы, места и меры на уроке физической культуры. Выполнение упражнений в соревновательной форме лучше планировать на конец урока и ни в коем случае не перед разучиванием техники упражнений, так как возникающее у учеников в процессе соревнования эмоциональное возбуждение, обладая инертностью, будет препятствовать концентрации внимания на технике движений, а сами движения сделает импульсивными, резкими. Игра - это не только подражательная деятельность, но и творческая, развивающая воображение, абстрактное мышление.

Хороший эффект дает использование сюжетных уроков. Преподаватель создает сюжет, например «плавание на парусном корабле» в котором используется обычный программный материал. В соответствии с сюжетом в воображении учащихся брусья превращаются в корабль, канат – в мачту, сами учащиеся – в моряков. Преподаватель на таких уроках сам должен стать участником игры, сам должен поверить в реальность создаваемых им образов.

Хорошие результаты в повышении эмоциональности урока дает музыкальное сопровождение. Различная эмоциональная реакция человека на различную по характеру музыку была известна еще древним грекам. Это различие обуславливает необходимость подбора определенной музыкальной программы для стимулирования мышечной

работоспособности. Музыка оказывает влияние на человека как ритмический раздражитель и как эмоциональный раздражитель. Поэтому при подборе музыки для урока физического воспитания надо помнить, что она оказывает положительное влияние в том случае, если физические упражнения совершаются в ритме музыки.

Сегодня нет смысла убеждать кого-либо в том, что педагогический труд – дело, прежде всего творческое. Так поисковое, исследовательское начало должно быть присуще и в повседневной работе преподавателя физического воспитания. Мы должны, благодаря своему профессионализму и знаниям, добиваться средствами своего учебного предмета, чтобы учащиеся росли всесторонне развитыми людьми, двигательная активность которых, по меткому определению выдающегося русского ученого П.Ф.Лесгафта, существенным образом озарялась бы мыслью.

Литература:

1. Ананьев Б.Г. Психология педагогической оценки.: Избранные психологические труды. М., 1980 г.
2. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. М., 1981 г.
3. Кулева, С. В. Проблемы создания школы здоровья в условиях инновационного учебного заведения [Текст] / С. В. Кулева // Завуч. – 1998 г. – №3. – С. 49–60.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. М.1999 г.
5. Ушинский К. Д. Собрание сочинений: в 11 т. / редкол.: А. М. Еголин (гл. ред.), Е. Н. Медынский и В. Я. Струминский; [сост. и подгот. к печати В. Я. Струминский]; Акад. пед. наук РСФСР, Ин-т теории и истории педагогики. — М.; Л.: Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1952 г.
6. <http://festival.1september.ru>
7. <http://www.zavuch.info>
8. imwerden.de/pdf/ushinsky_sobranie_sochineny_tom01_1948_text.pdf

ТЕХНОЛОГИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДА ИНТЕРБЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРІМЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Жайманова Л. А.

Ж.Досмұхамедов атындағы педагогикалық колледжі

«Математика, информатика және технология» кафедрасының жоғары санатты оқытушысы

Қазіргі кезеңде Республикамызда білім берудің жаңа жүйесі жасалып, қазақстандық білім беру жүйесі әлемдік білім беру кеңістігіне еруге бағыт алып, білім беру саласы қызметкерлерінің алдында қойылып отырған басты міндеттерінің бірі – оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру.

Ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекеттің ғылыми – педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі. Жаңа педагогикалық технологияны меңгеруге мұғалімдерді даярлау – оларды кәсіби білімін көтеруге дайындау аспектісінің бірі және тұлғасын қалыптастыру үрдісіндегі іс - әрекеттің нәтижесі болып табылады. Оқытудың жаңа технологияларының принциптері – оқытудың ізгілендіру, өздігінен дамитын, дұрыс шешім қабылдай алатын, өзін-өзі жетілдіріп, өсіруші, тәрбиелеуші жеке тұлға қалыптастыру болып табылады. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық жаңа технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты жетік маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің өзін-өзі дамытып, оқу – тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастырылуына көмектеседі.

Қазіргі ғылым мен техниканың дамыған заманында оқытудың жаңа технологиялық әдістерін пайдалану студенттердің білім деңгейін заман талабына сай арттырады.

Мақсатты: Технология пәнін оқытуда интербелсенді әдіс-тәсілдерді қолданып, студенттердің білімі мен біліктілігін қалыптастыру және оқушылардың пәнге деген белсенділігін арттыру.

Міндеттері:

- Технология пәнін оқытуда интербелсенді әдіс-тәсілдерді енгізу және студенттердің білімі мен біліктілігін қалыптастыру;

- Интербелсенді әдіс-тәсілдерді пайдаланып, студенттердің танымдық қызығушылығын және білім сапасын арттыру;

Интербелсенді әдіс-тәсілдің дәстүрлі білім беруге қарағанда студенттердің алған білімді жүйелеу;

Интербелсенді әдіс-тәсілдерді пайдаланғанда мұғалімнің уақытын үдемдеу және технология оқытуда тиімді пайдалану.

Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алууда. Бұл оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі, білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару студенттердің қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек. Сондықтан да әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді.

Қолөнерді оқытуда теориялық білім беру мен әр жанрмен терең таныстыру, нақтылы бейнелеуге жаттықтыру ісімен тығыз байланысты жүргізіледі. Қолөнер туралы әңгіме жасағанда оқушыларды көркем бейнелеудің аса маңызды құралдарын ұғынуға үйреткен орынды. Сабақ барысында әр алуан әдіс тәсілдерді кеңінен пайдаланған жөн. Әр сабақ қызықты және әсерлі өту үшін әртүрлі қолөнердің әдіс тәсілдерін үйретуге дағдыландыру талап етіледі. Оқушыларға сәндік қолданбалы өнерді оқытқанда әр халықтың көркем мұралары сөз етіліп халық шеберлерінің еңбектерімен таныстырылады. Оқушылардың көркемдік теориялық білімін жетілдіру, практикалық іс әрекеті арқылы өз бетімен шығармашылық жұмыс істеуге белсенділігін күшейтеміз.

Технологияның өлшемдері оқытудың әдістемелік мақсаттары, оқыту үрдісі, оның міндеттерін анықтай алуы, оқытудың нәтижесін болжай алуы және психологиялық - педагогикалық білімдерді меңгерумен анықталады. Оған болашақ маманның біртұтас оқу-тәрбие үрдісінде сабақты тиімді ұйымдастыра білуі, оқушылармен ынтымақтастық қарым-қатынасты жүзеге асыра алуы, біртұтас педагогикалық үрдісті диагностикалай алуы және сабақтың нәтижесі жоғары болатындай ең тиімді педагогикалық технологияны таңдай алуы қажет деп ойлаймын. Осы бағытта студенттердің шығармашылық өлшемдеріне шығармашылық ептілікті, шығармашылық белсенділікті болашақ маманның шығармашылық-ізденушілік дамыту қажет. Оған болашақ маманның ғылыми – зерттеу жұмыстарына өзіндік талдау жасай алуы, өз білімін көтеруге, жетілдіруге талпыныстың болуы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдануға өзіндік жаңалықтар, өзгерістер енгізумен және жаңалықты шығармашылықпен қолдана алуымен сипатталады. Қазіргі таңда ұлттық ерекшеліктермен жасалған бұйымдарға сұраныстың артуы оқушыларды қазақ халқының кәсіптік қолөнер бұйымдарын дайындай білу іскерлігіне баулу қажеттігін тудырады. Бұл мәселені шешудегі негізгі себеп: жастарды жаңа экономикалық жағдайда еңбек етуге, өз бағыт-бағдарын анықтауға, мүмкіндіктерін іске асыруға даярлайды. Студенттерге қолданбалы-сәндік өнерге үйрету үшін қағазбен, матамен, жіппен, бисермен, былғарымен, ағашпен жұмыстар ұйымдастырылып, оқу процесінде жасалған жұмыстары шығармашылық көрмелерге қойылады.

Осы аталған көрсеткіштердің әсерінен білім, кәсіп, іскерлік, іс-әрекет, игеру, нәтиже құралады. Білім жалпы, кәсіби, техникалық, арнайы білім болып бөлініп кәсіппен ұштасады. Ал кәсіп – мамандық таңдау, мамандықты меңгеру. Білім алып кәсіп иесі болу үшін іскерлік қажет. Іскерлік – оқу, білім, кәсіп, тәжірибе, ізденушілік, өзіндік жұмыс, іс-шаралар, дағдыдан туындайды. Іскер болу үшін іс-әрекетті меңгеру қажет. Іс-әрекет әрекеттен, операция, қимыл-қозғалыстан тұрады. Барлық үрдіс байланыса орындалғаннан соң нәтиже көрсеткіші пайда болады. Әрбір педагогтің инновациялық іс-әрекетін қалыптастырудың педагогикалық шарттары: инновация туралы білімі; инновацияны жан-жақты меңгеру; инновациялық іс-әрекет диагностикасын меңгеру; инновацияны тәжірибеге ендіру жұмыстары; инновацияны практикада дұрыс қолдану.

Студенттердің оқу-тәрбие процесінде инновациялық әдіс-тәсілдерін енгізу, әрбір білім алушылардың білімге қолөнерге деген қызығушылықтарын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол ашу. Инновациялық процестің негізі – жаңалықтарды қалыптастырып жүзеге асырудың тұтастық қызметі. Инновация білім деңгейінің көтерілуіне жағдай туғызады.

Білім сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технологияларды оқып, үйреніп, сараптай келе, мынадай тұжырым жасауымызға болады:

- білім алушылардың білім, білік сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технология түрлері сан алуан, оларды таңдау және одан шығатын нәтиже оқытушының кәсіби біліктілігіне тікелей байланысты;

- жаңа инновациялық технологияларды енгізу жүйелі әрі мақсатты түрде жүргізілгенде ғана жетістікке жетуге болады;

Қазіргі жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты оқу орындарындағы білім беру процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Сондықтан ғылыми-техникалық прогрестен қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу – әрбір ұстаздың негізгі міндеті болып табылады.

Қорыта келгенде, жаңа инновациялық технологияның негізгі, басты міндеттері мынадай:

- әрбір білім алушының білім алу, даму, басқа да іс-әрекетін мақсатты түрде ұйымдастыра білу;

- білім мен білігіне сай келетін бағдар таңдап алатындай дәрежеде тәрбиелеу;

- өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, дамыту;

- аналитикалық ойлау қабілетін дамыту.

Қазақстанның болашағы жасөспірім, жас ұрпақтар біз оларға болашақта үлкен сенім артамыз. Олардың сол сенімді орындауы үшін біз оларға үлкен жол көрсетуіміз керек. Әрбір оқытушы өз ісімен, шеберлігімен оқушыға жеткізе отырып, оны жан – жақты тәрбиелеп санасына құйып отырса, сонда қазақтың туын көкте желбіретіп, биіктерге асқақтатады және де білімді де білікті жастар саны артады деп сенемін.

Технология пәнінде студенттердің қызығушылығын арттырып, ұлттық қолөнерді дамыту кезінде ішкі сезімін оятып, өзін танып біліп, кез келген әрекетке жауапкершілікпен, шығармашылықпен қарау деңгейіне жеткізу.

- Технологияны оқытуда интербелсенді әдіс-тәсілдерді енгізу және студенттердің білімі мен біліктілігін қалыптастыратындығы дәлелденді;
- Интербелсенді әдіс-тәсілдер оқушылардың танымдық қызығушылығын және білім сапасын арттырды;
- Интербелсенді әдіс-тәсілдер нәтижесінде дәстүрлі білім беруге қарағанда оқушыларда алған білімді жүйелеу қабілетін меңгеруге мүмкіндік беретіндігі анықталды;
- Интербелсенді әдіс-тәсілдерді пайдаланғанда мұғалімнің уақыты үдемделеді және технологияны оқытуда қолданғанда өте тиімді.

Әдебиеттер

1. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2006.
2. Қабдықайыров Қ. Инновациялықтехнологиялардыдиагностикалау. – А., 2004
3. Жүнісбек Ә. Жаңа технология негізі – сапалыбілім. – //Қазақстанмектебі, №4, 2008
4. Нағымжанова Қ. Инновациялықтехнологияныңқұрылымы. – А.:Өркен, 2007
5. Көшімбетова С. Инновациялықтехнологияныбілімсапасынкөтерудепайдаланумүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.
6. А.Х.Марғұлан «Қазақ халқының қолданбалы қолөнері» Алматы «Өнер» 1987ж
7. О.С.Сатқанов «Қазақ халқының қолданбалы қолөнері» туралы әдістемелік нұсқау
8. «Мектептегі технология» журналы 2012-2013

ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ СРЕДСТВ И 3D ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Хауадамова А.Д., Олжабаева К.А.
КГКП я/с «Нәзік»

Интерактивные технологии 3D визуализации имеют большое влияние на восприятие ребенком демонстрируемого материала. Используя данную особенность, можно привлечь детей к образовательной деятельности, повысить мотивацию к изучению нового. Применение современных средств представления образовательной информации позволяет детям идти в ногу с современными технологиями не только вне образовательного учреждения (кино, игры и т.д.), но и в самом детском саду.

В нашем детском саду уже 2 года используются передовые современные технологии в образовательном процессе. Первым таким средством стала интерактивная доска фирмы Smart Board. Большие возможности интерактивной доски позволяют использовать ее на разных этапах непосредственно образовательной деятельности по разным направлениям:

- познавательное развитие;
- художественно-эстетическое развитие;
- физическое развитие;
- речевое развитие;
- социально-коммуникативное развитие.

Так же для увлекательного проведения непосредственно образовательной деятельности большим помощником стала 3D документ-камера. Это цифровое устройство для передачи реальных изображений страниц учебников или тетрадей, иллюстраций или нарисованных схем, трехмерных предметов.

Достоинства документ-камеры:

- * позволяет оживить процесс образовательной деятельности, сделать его более наглядным и убедительным и, как следствие, более эффективным;
- * повышает мотивацию детей;

* возможность гибко реагировать на ситуацию, привносить в непосредственно образовательную деятельность необходимый элемент интерактивности и диалога;

* инструмент установления обратной связи между воспитателем и детьми.^[1]

И теперь у нас есть возможность использования мобильной 3д трибуны фирмы УМККС «Хопер», оснащенной полным комплектом оборудования для передачи стереоизображения и звука.

Для бинокулярного зрения человека долго смотреть на плоское изображение, спроецированное на плоскость экрана или матрицы телевизора – не физиологично, т.к. в реальности физиология нашего зрения устроена так, что глазные мышцы постоянно работают и сканируют видимое пространство по частям. Именно так и происходит этот процесс в грамотно снятом и спроецированном 3D контенте, т.е. он близок к естественной физиологии нашего зрения. И современная 3D визуализация в этом смысле как нельзя лучше подходит человеку для неконфликтного восприятия картины мира, запечатлённой с двух ракурсов и воспроизведённой для двух глаз – так, как это и происходит в естественной для человека среде. Что же касается опыта общения с 3D, то 90% детей смотрели трехмерные фильмы, причем большинство смотрело их не менее трех.^[2] Беседы с детьми показывают хорошую осведомленность о новинках 3D фильмов и оказываются весьма информированными потребителями 3D-продуктов.

В последние годы трехмерные технологии прокладывают себе дорогу и в области организации учебных занятий, где их огромный потенциал как средства преподавания очевиден.

На занятиях практически все положительно отзываются о 3D и были бы рады, если бы 3D встречалось им в жизни и учебе чаще. Для современных детей, оказываются, весьма важны технологии, поскольку цифровая среда для них родная, технологии порой меняют взгляд на жизнь. 3D-технологии, в свою очередь, дают возможность погружения дошкольников в образовательную деятельность. Технологии объемного изображения используются для презентаций и показов образовательных фильмов. Сложные понятия легче усваиваются, если их разбить на изображения. Анимированные трехмерные модели становятся самым удобным способом подачи информации в форме, пригодной для восприятия материала при обучении.^[3] Благодаря графической визуализации можно представлять огромные массивы сложной и абстрактной информации в легкой понятной форме, дети воспринимают объекты большей сложности, поскольку анимация позволяла им видеть структурные компоненты и понять принцип работы.

В частности, благодаря 3D-анимации дети быстро переходят от целостного вида к рассмотрению различных частей структуры, в том числе на микроскопическом и клеточном уровне. Этот процесс подачи материала особенно хорошо способствует пониманию. Как показывает практика, трехмерные учебные материалы легко воспринимаются дошкольниками, материалы, содержавшие самое глубокое 3D и наибольшее количество анимации оказывают наибольший положительный эффект на запоминание.

Создаваемый 3D-анимацией живой образ задействует в обучении все чувства. Во время наблюдений за занятиями 33% дошкольников тянулись к 3D-объекту, а порой движения их тел было зеркальным отражением движений объекта, особенно если объект двигался в их сторону.

Используя в детском саду самые передовые технологии в образовательной деятельности дошкольников, мы ставим следующие задачи:

1. развитие познавательной и творческой активности детей, любознательности, воображения, образного мышления.
2. формирование готовности ребенка к школе.
3. знакомство детей с возможностями компьютерных технологий.
4. овладение навыками работы с 3д-интерактивной технологией.

Эффективность виртуальных тренажеров оценивается как достаточно высокая. Люди запоминают 20 % того, что они видят, 40 % того, что они видят и слышат, и 70 % того, что

они видят, слышат и делают. Все эти возможности реализованы в виртуальных тренажерах. Таким образом, виртуальные 3D-тренажеры и дополненная 3D реальность являются хорошим технологическим дополнением к 3D стереоэффекту и позволяет более эффективно использовать технику и технологии.

Литература

1. Бабенко, Т. И. Информационно-методическое обеспечение -важнейшее условие качественных преобразований в современных ДОУ / Т. И. Бабенко // Качество дошкольного образования : состояние, проблемы, перспективы. М. : Изд-во «ГНОМ и Д», 2004.
2. Дворецкая А.В. Основные типы компьютерных средств обучения. //Школьные технологии. 2007. №3.
3. 3D как педагогическая технология будущего.//Периодическое издание «Просвещение». 2012. №56.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕАТРАЛИЗОВАННОГО КОМПОНЕНТА В РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Свиридова Н.А., Байменова С.К.
КГКП я/с «Нэзік»

Год от года растет число старших дошкольников имеющих дефекты произношения звуков речи и других ее качеств: темпа, силы голоса, речевого общения, слабо развитую связную речь. Далеко не каждый ребенок может построить развернутый рассказ, придумать собственную сказку. Не каждый даже может понять авторскую мысль и ответить на вопросы о содержании прочитанного текста, и тем более задать вопрос. Поэтому очень важно заботиться о своевременном формировании речи детей, ее чистоте и правильности, предупреждая и исправляя различные нарушения.

Дошкольное образовательное учреждение - первое и самое ответственное звено в общей системе народного образования. Овладение родным языком является одним из важных приобретений ребенка в дошкольном детстве. Поэтому процесс речевого развития рассматривается в современном дошкольном образовании, как общая основа воспитания и обучения детей. Размышляя над вопросом о повышении уровня речи детей, мы пришли к выводу, что помочь может театрализованная деятельность. Именно через театрализацию дети знакомятся с окружающим миром во всем его многообразии через образы, краски, звуки. А умело поставленные вопросы заставляют их думать, анализировать, делать выводы и обобщать. Основатель Московского кукольного театра С. В. Образцов однажды высказал мысль о том, что каждому ребенку свойственно стремление к актерству.^[1] А мы знаем, что знакомство с театром происходит в атмосфере волшебства, праздничности, приподнятого настроения, поэтому заинтересовать детей театром не сложно.

Театрализованная деятельность одна из самых эффективных способов воздействия на детей, в котором наиболее полно и ярко проявляется принцип обучения: учить играя. Театральные игры являются важнейшим фактором, стимулирующим развитие у детей связной речи. В театральной игре каждый ребенок мог бы проявить свои эмоции, чувства, желания и взгляды, причем не только наедине с собой, но и публично не стесняясь присутствия слушателей.^[2] Опыт педагогической работы показал, что, театрализованная игра оказывает большое влияние на речевое развитие ребенка. Стимулирует активную речь за счет расширения словарного запаса, совершенствует артикуляционный аппарат. Ребенок усваивает богатство родного языка, его выразительные средства. Используя выразительные средства и интонации, соответствующие характеру героев и их поступков, старается говорить четко, чтобы его все поняли. В театрализованной игре формируется диалогическая,

эмоционально насыщенная речь. Дети лучше усваивают содержание произведения, логику и последовательность событий, их развитие и причинную обусловленность. Театрализованные игры способствуют усвоению элементов речевого общения (мимика, жест, поза, интонация, модуляция голоса) .

Занятия «Драма» обогащают детей новыми впечатлениями, знаниями; развивают интерес к художественной литературе; активизируют словарь и разговорную речь; способствуют нравственно-эстетическому воспитанию; позволяет решать многие актуальные проблемы, связанные с художественным и нравственным воспитанием, развитием коммуникативных качеств личности, развитием воображения, фантазии, инициативности и т. д. ^[3]

Целью нашей работы по театрализованной деятельности является: овладение детьми полноценной речью, без чего невозможно успешное обучение в школе, а это одна из важнейших задач, стоящих перед ребенком дошкольного возраста. Чем более развита у ребенка речь, тем шире его возможности познания. Театрализованные игры дают возможность перейти от бессловесных этюдов к этюдам со словами, диалогу, монологу, импровизировать с элементами ряженья на заданную тему, что будоражит фантазию, развивает воображение, дети учатся выражать себя в движении, свободно держаться не стесняясь. Для детей дошкольного возраста важны все компоненты театра и музыка, и костюмы, и декорации, а главное слово. Частые репетиции дают детям возможность общаться, понять чувство партнерства, взаимовыручки, снимает скованность, ускоряет процесс овладения навыками публичных выступлений.

Мы определили основные направления нашей деятельности: постепенный переход ребенка от наблюдения театрализованной постановки взрослого к самостоятельной игровой деятельности; от индивидуальной игры и «игры рядом» к игре в группе из трех-пяти сверстников, исполняющих роли; от имитации действий в сочетании с передачей основных эмоций героя к освоению роли как созданного простого «типичного» образа в театрализованной игре.

Определили основные задачи в данном направлении:

- Развить устойчивый интерес к театрально-игровой деятельности;
- Обогащать словарь детей, активизировать его;
- Совершенствовать диалогическую и монологическую речь, ее грамотный строй;
- Побуждать детей отзываться на игры-действия со звуками (живой и неживой природы, подражать движениям животных и птиц под музыку, под звучащее слово;
- Способствовать проявлению желания самостоятельно использовать разнообразные виды театров, формированию активности в игре с персонажами игрушками.

Примерный план непосредственно-образовательной деятельности (занятия) :

- музыкально-ритмическая разминка;
- дыхательная и речевая гимнастика;
- литературно-художественная практика (связная речь) ;
- игры, минута шалости, физическая минутка;
- театрализованная деятельность.

Музыкально ритмическая разминка включает в себя ритмические, музыкально практические игры и упражнения, которые развивают:

- а) двигательные способности детей (ловкость, подвижность, гибкость, выносливость) ;
- б) пластическую выразительность (ритмичность, музыкальность, быстроту реакции и др.) ;
- в) воображение (способности к пластической импровизации) .

Дыхательная и речевая гимнастика помогает детям при помощи игр и упражнений сформировать правильное четкое произношение (дыхание, артикуляция) .

В литературно- художественной практике дети учатся передавать мысли автора (интонацию, логическое ударение и т. д., а также развивать воображение, умение представлять то, о чем идет речь, обогащать словарный запас, активизировать речевые

умения и навыки, делать речь ярче, образнее. В театрализованную деятельность входит драматизация, сюжетные этюды по сказкам, рассказам, стихотворениям. Исследованиями ученых: Л. Ворониной и Р. Сутугиной, установлено, что если с первой младшей группы дети будут с помощью воспитателя разыгрывать народные песенки, сказки, потешки, а во второй младшей группе, используя игрушки, фигурки плоскостного, настольного театра, театра Петрушки, будут продолжать заниматься этим, то уже в среднем, старшем возрасте театрализованная деятельность возможна как самостоятельная. Для самостоятельной деятельности детей необходимо создать условия, в которых театрализованная деятельность будет протекать успешно: создать предметно пространственную среду, изготовить ширму, приобрести набор кукол, это дает возможность, каждому ребенку принять участие в театральной деятельности.^[4]

Из опыта работы.

Работая с малышами, мы обратили внимание на их интерес к ярким костюмам и фигуркам героев сказок, шапочкам, маскам. Младших дошкольников, это привлекало прежде всего, из за возможности переодеться, а значит измениться. Постепенно мы стали формировать интерес детей к театрализованным играм. Организовывали просмотр небольших кукольных спектаклей старшими детьми, взяв за основу содержание знакомых потешек, стихов и сказок. Мы начали знакомство с театральной игрой через игры - имитации. Игра-имитация отдельных действий человека, животных и птиц (дети проснулись-потянулись, воробышки машут крыльями) и имитация основных эмоций человека (выглянуло солнышко - дети обрадовались: улыбнулись, захлопали в ладоши, запрыгали на месте). Игра-имитация цепочки последовательных действий в сочетании с передачей основных эмоций героя (веселые матрешки захлопали в ладошки и стали танцевать; зайчик увидел лису, испугался и прыгнул за дерево). Игра-имитация образов хорошо знакомых сказочных персонажей (неуклюжий медведь идет к домику, храбрый петушок шагает по дорожке).

К началу года в средней группе дети стали говорить лучше, но речь их еще не достаточно сформировалась. Теперь нашей задачей стало - стимулировать желание детей включаться в спектакль. Познакомив детей с разными видами театров: настольный театр, театр бибабо, плоскостного театра на фланелеграфе, включили в процесс освоения детьми мини постановок по текстам народных и авторских стихов, сказок, рассказов ("Этот пальчик - дедушка.", "Тили-бом", К. Ушинский "Петушок с семьей", А. Барто "Игрушки", В. Сутеев "Цыпленок и утенок".).

Благодаря системным занятиям у детей развилась активная речь и выработались игровые умения. Учась быть доброжелательными зрителями, дети не забывали говорить спасибо артисту. А в актерской игре стали самостоятельно использовать некоторые средства выразители (мимика, жесты, сила и тембр голоса, темп речи).

Дети подросли... и вырос их интерес к театрализованным играм. В старшей группе нашей задачей стало поддержать их интерес к театрализованной игре, помочь освоить игры драматизации, которые отличаются более сложным содержанием, интересными образами героев оригинальными языковыми средствами.

В работе с детьми мы использовали :

- постановка спектакля по сказке, например «Кот, петух и лиса»
- «Учимся говорить правильно» праздник игры и сказки

За счет освоения в системе театрализованной игры у детей расширился игровой опыт, связная речь, улучшилась интонационная выразительность, появились умения направленные на позитивное взаимодействия с другими участниками игры. Также умение договариваться, разрешать конфликтные ситуации самостоятельно. Мы, со своей стороны, старались больше уделять внимание развитию интереса к творчеству и импровизации с помощью разных средств выразительности, подвели детей к идее о том, что одного и того же героя, ситуацию, сюжет можно показать по разному, используя громкость голоса интонационную выразительность, мимику.

Таким образом, театрализованная деятельность один из самых эффективных способов воздействия на ребенка, в котором наиболее ярко проявляется принцип обучения: активизации и совершенствования словарного запаса, грамматического строя речи, звукопроизношения, навыков связной речи, темпа, выразительности речи. А участие детей в театрализованных играх доставляет им радость, вызывает активный интерес, увлекает, создаёт психологический комфорт пребывания детей в дошкольном учреждении.

Список использованной литературы:

1. «Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения»
2. М.Д.Мохначёва «Театрализованные занятия в детском саду»
3. Т. И. Петрова, Е. Л. Сергеева «Подготовка и проведение театрализованных игр в детском саду».
4. Е.Н. Юрчук «Эмоциональное развитие дошкольников»

ИННОВАЦИОННЫЕ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ

Кабылова И.В., Султанбекова С.С.
КГКП я/с «Нәзік»

По наблюдениям в настоящее время намечается тенденция ухудшения показателей здоровья у детей дошкольного возраста, что и диктует необходимость поиска новых инновационных здоровье-сберегающих технологий, уделяющих особое внимание сохранению и укреплению психического здоровья.

Двигательная активность –естественная потребность ребенка, поэтому цель детского сада-удовлетворить эту потребность и чтобы физическая культура стала оздоровительно-развивающей. Мы включили здоровье-сберегающие технологии в разные виды деятельности для формирования у детей конкретного отношения к своему телу, здоровью, жизни и осмысленной моторики. Учитывая , что тело человека формируется в первые семь лет, крайне важно реализовать именно в этом возрасте потребность в движении и эмоциональном благополучии. Иначе стадии детства, а именно игры и движений, торопливо проскакивают.

Днем 50 % времени дошкольника должна составлять двигательная активность , в том числе и 30%-специально организованные виды подвижной деятельности: музыкальные и физкультурные занятия, игры, праздники, спортивные досуги и т.д. Здоровье ребенка складывается из единства четырех составляющих: телесного, психического, эмоционального здоровья, а также социального благополучия ребенка, крайне важен и принцип интегрированного подхода к физическому развитию, подразумевающий думать в том числе о психике и душе. В нашем детском саду педагоги часто на утренней гимнастике, физкультурных и музыкальных занятиях используют логоритмические упражнения, как на русском , так и на казахском языках, где слово сочетается с движением, что помогает активно развить активно развивать темп, ритм, память. Очень эффективен для развития памяти и мышления на занятиях физкультурой в играх метод моделирования, когда вид движения или название игры обозначаются схемами. В старшей и подготовительной группах полезно использовать такой прием, направленный на формирование внимания, когда педагог говорит одно, а показывает другое движение, например, игра «Ухо-нос». В конце занятий с хорошей физической нагрузкой педагоги часто используют упражнения на релаксацию.

Но здесь важен принцип «не навреди». Необходимо учитывать , что голос несет терапевтическое воздействие, поэтому тексты должны быть составлены специалистами и соответствовать возрасту детей .Еще одно очень важное условие –у ребенка должно быть всегда легко и комфортно на душе. Прием ввода детей в образ через чувства предполагает

снятие некоторых психологических проблем. Существует несколько методов создания эмоционально-положительного состояния:

- построение детей в круг, особенно хорош с утра, так как объединяет их в один коллектив. Мотивация передать друг другу все доброе, хорошее настраивает детей на положительные эмоции по отношению друг к другу. В этом же плане хороши и хороводные игры, а также адаптивные психологические игры и упражнения («Ладушки с парами», «Встреча друзей») с установкой «прожить дружно целый день и не ссориться»

- атмосфера успеха во многом достигается поведением взрослого по отношению к ребенку, а именно: не указывать на недостатки ребенка, а предвосхищать результат, не ставить других в пример, так как это формирует у детей амбициозность, у других ущербность, проявлять оптимистическое сочувствие («делай, как умеешь – я здесь, чтобы помочь тебе») Ребенок должен чувствовать, что ему помогут, не обидят.

Следующий принцип, который педагоги реализуют на практике – двигательная деятельность должна быть осмысленной. Это достигается заменой абстрактных движений на образные.^[4] На физкультурных занятиях используем упражнения с элементами самопознания:

- когда дети учатся «слышать» тело с помощью тактильных ощущений (потереть ладони – ощутить тепло, напрячь мышцу руки – ощутить напряжение мышцы на ощупь)

- когда дети учатся «слышать» свое тело с помощью внутреннего внимания (нарисовать носом цифру один, макушкой – круг)

Принцип-моторика должна быть оздоровливающей – предполагает:

- использование дыхательной гимнастики, особенно после активной двигательной деятельности. Она может быть очищающей (с выбросом дыхания), развивающая мышцы носоглотки («ежик»), развивающая мышцы живота («каша кипит»)

- активное использование самомассажа, особенно на утренней гимнастике и после сна («головомойка», отшлепать по ногам комаров», «слепить большие уши»)

- гимнастику для горла (цоканье, «облизаться как лев», «зевота»)

- для глаз («кто справа, слева», «оса перед носом») – для мозга – «Брейн Джим» – особенно полезна в составе физкультминутки на занятии познавательного цикла («косички из пальцев», «крыло из пальцев», «рисование восьмерки одной рукой и двумя», «поочередное отведение пальцев по одному или парами друг от друга»).

Все эти виды гимнастики проводятся ежедневно, входят как обязательные элементы гимнастики после сна, динамической паузы, физкультурного занятия и т.д.

Кроме всего сказанного, необходимо добиваться того, чтобы физкультура для детей стала желанной, для чего педагоги стараются создавать на каждом занятии атмосферу успеха, когда все интересно. А интересно ребенку тогда, когда у него все получается, поэтому большое внимание уделяется индивидуальной работе, использованию большого числа игровых приемов, игровой мотивации, имитационным упражнениям. Подвижная игра, игра-эстафета, игра – забава занимают большое место в двигательной активности детей дошкольного возраста. Именно в игре ребенок находит способ самовыражения, самопроверки, самоусовершенствования и самореабилитации. В подвижных играх, в казахских национальных играх много юмора, имитационных движений, что вызывает у детей эмоциональный подъем. Использование во время организации подвижных игр технологий моделирования способствует развитию у детей логического мышления, воображения, творчества, познавательной активности и внутреннего внимания. Все эти оздоровительно-развивающие технологии используются не только на физкультурных занятиях, но и на протяжении всех режимных моментов. В утренние часы проводятся *артикуляционная гимнастика*, различные виды утренних гимнастик – сюжетные, образно-игровые, с элементами стретчинга, включая дыхательные упражнения, самомассаж, релаксацию. В нашем детском саду на занятиях мы используем элементы психогимнастики, пальчиковые игры на казахском языке, упражнения для глаз, элементы логоритмики на английском языке. Во второй половине дня проводится корригирующая гимнастика после сна

и закаливающие процедуры-ходьба по нестандартным массажным коврикам, по ребристой доске, по камушкам, умывание прохладной водой комнатной температуры. Подвижные игры с атрибутикой используются на протяжении всего дня, в том числе и на прогулках. Но даже все это не даст должного результата, если родители детей останутся в стороне. Становление и обогащение культуры родителей может осуществляться в процессе взаимодействия семьи и детского сада с помощью следующих современных форм деятельности.

1. Индивидуальное консультирование родителей врачом и психологом, педагогами ДОУ.

2. Семинары-практикумы по обретению родителями профилактических умений и навыков в русле определенных проблем здоровья детей.

3. Выпуск буклетов с текстовой информацией по актуальным вопросам оздоровления ребенка, в которых предлагаются диагностические материалы и рекомендации.

4. Семейный клуб здоровья, конкурсы и соревнования для детей и их родителей, семейные спартакиады и праздники здоровья. Все эти мероприятия позволяют с пользой проводить свободное время, которое мама и папа посвящают ребенку, пробуждают у родителей интерес к его здоровью, служат источником радости, положительных эмоций, обогащают семейную жизнь. В нашем детском саду ежегодно проводится «Неделя здоровья», в которую входят такие спортивные праздники для детей и их родителей, открытые занятия согласно заданной тематике. Взрослые заранее готовят конкурсы, задания, дети разучивают песни, стихи о спорте на английском, казахском языках. Также приглашаем на праздник зрителей и болельщиков, где их тоже ждут интересные конкурсы и призы. Любой праздник – всегда радостное событие, его ждут, к нему долго готовятся, он надолго запоминается, тем более, если в нем участвуют самые близкие люди-папа и мама.

Для того, чтобы все проходило грамотно и интересно наши педагоги постоянно проходят повышение квалификации, которые должны владеть методиками и технологиями, знать пальчиковые игры, физкультминутки, считалки, игры, упражнения. Набор практического материала систематизируется и накапливается в картотеках. В ДОУ создана достаточно предметно-развивающая среда, стимулирующая самостоятельные занятия физической культурой, спортивными подвижными играми. Активно используется в том числе и нестандартное оборудование, изготовленные воспитателем, родителями и хранятся в групповых спортивных уголках. В нашем детском саду систематически проводятся семинары, консультации, методические рекомендации, которые предполагают комплексы оздоровительно-развивающих упражнений здоровьесберегающих технологий:

-стретчинг

-психогимнастика

-артикуляционная гимнастика

-гимнастика «Брейн Джим»

-гимнастика для горла

-пальчиковая гимнастика

-закаливание

-упражнения с элементами «самопознания»

-логоритмика

-мимическая гимнастика

-кинезиологическая гимнастика для глаз

-иммитация движений с проговариванием, пантомима

Таким образом, задача создания и развития в ДОУ двигательного-коммуникативной среды успешно решается с помощью реализации на практике здоровьесберегающих технологий и комплекса мероприятий в работе с детьми в течение дня, направленных на формирование и сохранение психического и физического здоровья детей. Наше общество кровно заинтересовано в том, чтобы молодое поколение росло физически развитым, здоровым, жизнерадостным, готовым к труду и защите нашей Родины.

Список использованной литература:

1. Лотохина Л.И. Творим здоровье души и тела. СПб 1997

2. Фомина А.И. Физкультурные занятия и спортивные игры в детском саду. М., 1984
3. Маханаева М.Д. Воспитание здорового ребенка. М., 2004
4. Лебедева Л.В. Организация физкультурно-оздоровительной работы в дошкольном учреждении, М., 1994
5. «ТЦ Сфера» Шорьгина Т.А. Беседы о здоровье
6. «ТЦ Сфера» Игнатова О.И. Программа укрепления здоровья детей в коррекционных группах.
7. «ТЦ Сфера» Медработник дошкольного образовательного учреждения №5 2012
8. Репина Т.А. Психология дошкольника. Хрестоматия. М., 1995

ПРАВСТВЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ДОШКОЛЬНИКОВ

Чурикова Н.М., Сафронова В.В
я/с «Мөлдiр» №63 г. Караганда

Первые чувства гражданственности и патриотизма. Доступны ли они малышам? Можно дать утвердительный ответ: дошкольникам, особенно старшего возраста, доступно чувство любви к родному городу, родной природе, к своей Родине. А это и есть начало патриотизма, который рождается в познании, а формируется в процессе целенаправленного воспитания.

Задача педагогов и родителей – как можно раньше пробудить в растущем человеке любовь к родной земле, с первых шагов формировать у детей черты характера, которые помогут ему стать человеком и гражданином общества; воспитывать любовь и уважение к родному дому, детскому саду, родной улице, городу; чувство гордости за достижения страны, любовь и уважение к армии, гордость за мужество воинов; развивать интерес к доступным ребенку явлениям общественной жизни.

Любовь ребенка к Отчизне характеризуется яркой эмоциональной окрашенностью. Патриотическое воспитание – понятие емкое. С умения видеть красоту родной природы начинается чувство Родины. Пристальное внимание воспитателей и родителей должно быть направлено на содержание детской деятельности. Руководя любым видом деятельности, взрослые могут влиять на чувственную сферу ребенка, его нравственные проявления, суждения, отношения к сверстникам, расширять и уточнять знания, формировать у него начальное чувство Родины – правильное отношение к обществу, людям, труду, своим обязанностям. Каждый вид деятельности создает благоприятные возможности для осуществления определенных задач воспитания: на занятиях решать задачи, связанные с умственным развитием ребенка, в игре – навыки коллективизма, а процессе трудовой деятельности – уважение к людям труда, трудолюбие и бережливость, организованность и чувство ответственности и долга.

Фундамент будущего человека закладывается в раннем детстве. Для дошкольного периода характерны наибольшая обучаемость и податливость педагогическим влияниям, сила и глубина впечатлений. Потому – то все, что усвоено в этот период, – знания, навыки, привычки, способы поведения, складывающиеся черты характера – оказываются особенно прочными и являются в полном смысле слова фундаментом дальнейшего развития личности. Необходимо учитывать, что на каждой возрастной ступени ребенок приобретает важнейшие человеческие качества. При правильном воспитании в дошкольном возрасте интенсивно развивается целостное восприятие окружающего мира, наглядно – образное мышление, творческое воображение, непосредственное эмоциональное отношение к окружающим людям, сочувствие к их нуждам и переживаниям. Если у дошкольников такого рода качества не будут сформированы надлежащим образом, то восполнить возникший недостаток позднее окажется делом весьма трудным, а подчас и невозможным.

Социальные потребности

Как бы не менялось общество, воспитание у подрастающего поколения любви к своей стране, гордости за нее необходимо всегда. И если мы хотим, чтобы наши дети полюбили свою страну. Свой город, нам нужно показать их с правильной стороны.

К.Ушинский писал: «Ребенку нечего отрицать, ему нужна положительная пища, кормить его ненавистью, отчаянием и презрением может только человек, не понимающий потребностей детства».

Но никакие знания воспитателя не дадут эффекта, если сам не будет любить свою страну, свой город, свой народ. «В воспитание все должно основываться на личности воспитателя, - писал К.Ушинский, - потому что воспитательная сила изливается только из живого источника человеческой личности. Никакие уставы и программы, никакой искусственный организм заведения, как бы хитро он ни был продуман, не может заменить личности в деле воспитания».

Особенности возможностей развития детей дошкольного возраста

Воспитание чувств патриотизма у дошкольника - процесс сложный и длительный, требующий от педагога большой личной убежденности и вдохновения. Эта весьма кропотливая работа должна вестись систематически, планомерно во всех группах, в разных видах деятельности и по разным направлениям: воспитание любви к близким, к детскому саду, к родному городу, к своей стране.

Наибольшую трудность у воспитателей вызывает работа по ознакомлению дошкольников с историей города, его достопримечательностями. Чтобы детям было интересно, надо уметь преподнести материал доходчиво, понятно, эмоционально, начиная с того, что детей окружает, что они могут непосредственно наблюдать, постепенно расширяя круг знаний.

Актуальные проблемы

Дети, начиная с дошкольного возраста, страдают дефицитом знаний о родном городе, стране, особенностях казахских традиций

Равнодушное отношение к близким людям, товарищам по группе, недостаток сочувствия к чужому горю.

Недостаточно сформирована система работы с родителями по проблем нравственно – патриотического воспитания в семье.

Задачи, решающие названные проблемы

Повысить образовательные, профессиональные, теоритические и практические знания педагогов по проблеме нравственно – патриотического воспитания дошкольников.

Систематизировать знания и умения педагогов и детей по данной проблеме.

Совершенствовать работу педагогического коллектива.

Помочь родителям сохранить и развивать любознательность детей в процессе совместных мероприятий: родители – дети – детский сад.

Педагогические средства, позволяющие эффективно решать поставленные задачи

1. Музей патриотического воспитания дошкольников детского сада.

2. Семинары – практикумы для педагогов детского сада

3. Перспективное планирование.

4. Информационно – практическая работа творческой группы.

5. Проектная деятельность творческой группы детского сада.

Формы работы с детьми по гражданско – патриотическому направлению.

1. Целевые прогулки к памятникам боевой славы, по улицам, носящим имена героев Великой Отечественной войны.

2. Экскурсии к памятным местам. Содержанием таких экскурсий являются: наблюдение ритуальных моментов: возложение цветов к памятнику, минута молчания, встреча с участниками войн.

3. Чтение художественной литературы, соответствующей возрастной категории детей - о защитниках родной земли, Отечества.

4. Использование ауди – и видеоаппаратуры для слушания музыкальных произведений о Родной земле, показ детям фильма о подвигах казахстанских героев.

5. Рассматривание иллюстраций, картин, разнообразных репродукций и вырезок из газет, содержащих необходимые исторические факты и события из окружающей жизни

6. Встречи с участниками Великой Отечественной войны и ветеранами труда.

7. Подготовка тематических выставок, посвященных памятным датам, изготовление сувениров для ветеранов войны и труда. Родители принимают самое активное участие в их подготовке и организации: создании коллажей, подарков и прочее.

Таким образом, чувство любви к Родине формируется постепенно, в процессе накопления знаний, вырастает из любви к близким, родному краю, интереса к доступным пониманию детей явлениям общественной жизни, осознания причастности к судьбе своей малой Родины.

Результатом данной системы является ребенок, осознающий себя гражданином, не только в современном, но и в историческом пространстве страны и города. Он любит свою Родину, свою семью, своих сверстников, хочет сделать жизнь лучше, достойнее и красивее. Является носителем еще и оформляющейся, но уже устойчивой системе ценностей.

Список литературы:

1. Виноградова А.М «Воспитание нравственных чувств у старших дошкольников»
2. Лапатина А, Скребцова М. «Нравственное воспитание дошкольников»
3. Хурда Т.А., Ситникова Л.А. «Воспитываем любовь к родному городу»

ИНТЕГРАЦИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С ДРУГИМИ ОБЛАСТЯМИ В ДУ

Красникова А.А. Ботнаренко Л.В.

г Караганда КГКП « Ясли-сад № 63 «Мөлдір»

Одно из важных направлений обновления системы дошкольного образования – проведение занятий на основе интеграции разных образовательных областей вокруг одной темы или понятия. Именно в процессе межпредметной интеграции у ребенка формируется целостная картина мира.

Чтобы процесс интеграции не был поверхностным, следует знать различия между интегрированными и комплексными занятиями. Комплексные занятия проводятся на знакомом материале, решает несколько задач, проводится эпизодично. Интегрированное занятие построено по принципу объединения нескольких видов деятельности и разных средств развития детей, проводится систематически.

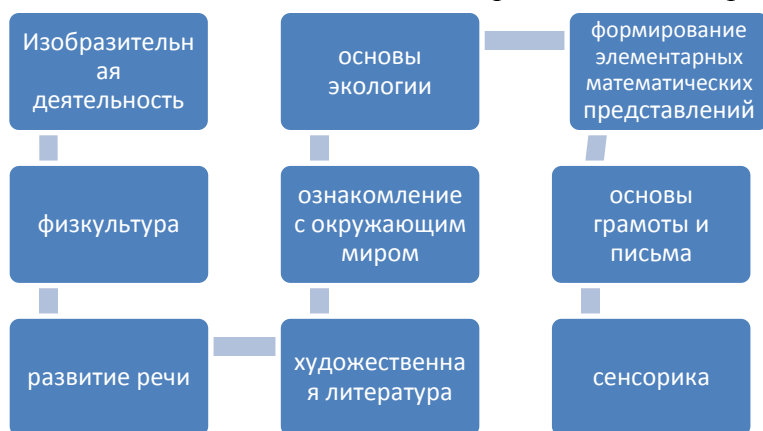
С помощью многосторонней интеграции не только на качественно новом уровне решаются задачи обучения, развития и воспитания детей, но также закладывается фундамент для комплексного видения, подхода и решения сложных проблем реальной действительности. Именно поэтому интеграция образовательных областей является важным условием и результатом системного подхода в обучении и воспитании дошкольников. Внедрение интегрированного подхода соответствует одному из основных требований дошкольной педагогики: образование должно быть небольшим по объему, но емким.

Цель интеграции: научить ребенка видеть мир как единое целое, в котором все элементы взаимосвязаны. Воспринимать окружающее через мир музыки и живописи.

Задачи интеграции:

1. Повысить эффективность художественно-эстетического воспитания.
2. Пробудить интерес к творчеству, умению выражать мысли, чувства в речи, рисунке.

3. Формировать умение использовать накопленный опыт для действия в определенной ситуации.
4. Научить выделять из общего потока информации
5. Создание у детей целостной картины мира;
6. Формирование здоровьесберегающей компетентности;
7. Повышение качества воспитательно – образовательного процесса;

Актуальность данной проблемы заключается в освоении нетрадиционных для дошкольного воспитания дидактических приемов интегрированных занятий, их ведущей деятельности, структуры занятий, направленных на решение целостных задач. Практика показала, что интегрированные занятия позволяют уменьшить количество специально организованных занятий и увеличить время для других видов детской деятельности. Интегрированные занятия, проводимые в системе, дают высокие результаты, повышают как художественно – продуктивную, так и познавательную, эмоциональную, двигательную активность детей.

Большой плюс интегрированных занятий и в том, что они проводятся в игровой форме, включают в себя много видов двигательной активности: динамические паузы, физкультминутки, театрализованные и подвижные игры. Интеграция способствует усвоению знаний, умений и навыков детей и развитию художественно – творческих способностей, устраняет переутомление.

Интеграция изобразительной деятельности с другими областями основывается, с одной стороны, на общности психических процессов, развитие которых необходимо для успешного осуществления любой детской деятельности (эстетического восприятия, образных представлений, образного мышления, воображения, эмоционально-положительного отношения к действительности, а также памяти и внимания). С другой — основой интеграции применительно к предметам и содержанию эстетического, художественного направления является образ, передаваемый в разных видах деятельности специфическими средствами выразительности.

Изобразительная деятельность на занятиях интегрированного типа, предоставляет педагогу возможность развивать у детей целостное, категориальное мировосприятие, а детям — формировать обобщенные способы рисования, целостные представления об искусстве как форме существования красоты, о художественной практике как способе познания мира и его освоения. Комплексные занятия превращаются в интересные развлекательные представления, шоу, арт - терапевтические сессии и обеспечивают в полной мере идею полифункционального личностно-развивающего подхода, создание полихудожественной среды в дошкольном образовательном учреждении. На этих занятиях педагог является активным участником процесса сотворчества.

Типы занятий изобразительной деятельности: теоретические (искусствоведческие); практические (изобразительные); комбинированные (взаимосвязь художественной теории и эстетической

практики); комплексные, интегрированные (основанные на синтезе и взаимодействии с другими видами деятельности).

В старшем дошкольном возрасте в изобразительную деятельность стараюсь интегрировать большее количество образовательных областей. Так, при реализации лексической темы «Весна», подготовленной совместно с методистом, воспитателем и инструктором по физической культуре, для создания у старших дошкольников целостной картины мира в его материальном и духовном единстве, были максимально синтезированы познавательное направление и многие виды искусства: литература, поэзия, живопись, музыка, а также включены народные подвижные игры «Ручеек», «Гори, гори, ясно», «Аташка», «Байга», «Коршуны и ласточки» игры средней подвижности, такие как «Карусель», «Грушка», «Колочий ёж», «Домбра», «Передай камчу».

Интегрируя изобразительную деятельность с физкультурно - здоровительной работой, мы формируем у детей умение анализировать, сравнивать и обобщать предметы и явления. Так, научившись определять, что изображено на переднем и на заднем планах на занятиях по изобразительности, дети легко справляются с перестроением во время физкультурного занятия, где нужно стать на передний план или оставаться на заднем. Дети в большей мере овладели связной речью, обогатили свой словарный запас, и наилучшим образом произошло сенсорное развитие. Дети научились сосредотачиваться, доводить начатое дело до конца, преодолевать трудности и поддерживать товарищей. Дошкольники быстрее развиваются физически, поскольку изобразительная деятельность требует активных движений и регулярных прогулок на свежем воздухе.

Изобразительной деятельности отводится особая роль в развитии мелкой моторики в процессе работы с карандашом, кистью, изобразительными средствами у ребенка укрепляется мелкая мускулатура пальцев, совершенствуется координация движений. На занятиях по физической культуре также используются упражнения на развитие мелкой моторики рук, пальчиковая гимнастика. Интеграция данных направлений позволила совместно с физ. инструктором систематизировать игры, используемые как в изобразительной деятельности, так и в физической культуре (например, игра «Разноцветные прищепки», «Волшебные мешочки», «Краски», «Встань на свое место» и т.д.); которые были предложены воспитателям для дальнейшего использования в разных режимных моментах.

Кроме того, при проведении физкультурных занятий внимание дошкольников привлекается к эстетической стороне внешнего вида детей и воспитателей, оформления помещения; на занятиях физической культурой используются изготовленные детьми элементарные физкультурные пособия (флажки, картинки, мишени для метания, атрибуты к подвижным играм, эмблемы).

В процессе интеграции изобразительного творчества с основами элементарного туризма, мною в тесном взаимодействии с методистом по приоритетному направлению физическое развитие и воспитателями групп были проведены такие занятия, как:

1. в средней группе: «Кошачий переполох», «Путешествие в Астану» (пешая прогулка + рисование мелом), «Радуга» (прогулка + рисование цветными карандашами), «Божья коровка на зеленом листке» (наблюдение в природе + лепка из глины) и др.;

2. в старшей группе: «Волшебная палочка» (экскурсия + нетрадиционные техники рисования), «Зимняя сказка» (туристическая прогулка + псевдовитраж), «Кошка» (наблюдение во время прогулки + рисование углем), «Настроение» (туристический поход к роднику + рисование песком); «Насекомые весной» (прогулка + рисование гуашью на камнях), «Шахтёрская слава», «Фруктовый сад», «Космическое путешествие», «Путешествие по Казахстану», «Состязание батыров», «Светлый праздник Наурыз», военно-спортивная игра «Зарница».

Рекомендации:

Для успешного проведения интегрированных занятий необходимо:

- систематическое проведение интегрированных занятий один раз в неделю;
- увлеченность педагога и осознанность им важности проблемы;

- вынашивание замысла, в процессе которого идет дальнейшая разработка содержания;
- подбор технического оснащения.

Систематическое проведение анализа интегрированного занятия с целью отслеживания результата для планирования работы в совместной деятельности с детьми и в работе с родителями по данной теме.

Литература:

1. Пособие «Методические советы к программе «Детство» под ред. Т. Бабаевой, З. Михайловой, С-П., «Детство-Пресс», 2003 г.
2. С. Сажина «Технология интегрированного обучения», «Творческий центр», М., 2008г;
3. Дошкольная педагогика.- М.: «Академия», 2008.-416 с.
4. Коменский Я.А. «Избранные педагогические сочинения»: В 2-х т. - М.: Педагогика, 1982. -Т.1. - 328с.
5. Козлова С.А., Куликова Т.А. Дошкольная педагогика. - М.: НОРМА, 2000.-345с.
6. Карпова И. А. «Интеграция видов детского художественного творчества через синтез искусств — новый путь художественного освоения действительности в дошкольном детстве» Издательство Молодой ученый, 2014
7. Т.Г. Анисимова, Е.Б. Савинова «Планирование, занятия с элементами игры в волейбол, подвижные игры, физкультурные досуги» 2009г.
8. Е. Баркова «Физкультура» 2007г.
9. С.с. Кузьмина, Л.Н. Бахарева Методическое пособие «Физическая культура» Алматы 2011г.
10. К.К. Утробина «Занимательная физкультура в детском саду» 2003г.

«МӘҢГІЛІК ЕЛ» ҰЛТТЫҚ ИДЕЯСЫН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕДЕ ЕНГІЗУ

Ибрахимова А.С. Нұрымжанова А.Е.
№63 «Мөлдір» б/б КМҚК тәрбиешілер

Қай ел, қай қоғамда болсын адамзат баласы жас ұрпақ тәрбиесіне зор мән берген. Халықта «Ағаш түзу, әдемі болып өсуі үшін оны көшет кезінде баптау қажет, ал қисық ағаш боп өскенде, оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейрімділік, қарапайымдылық яғни адамгершілік сынды қасиеттерді саналарына сіңіріп, жаһандану заманында өз елін қорғайтын, үлкенді сыйлайтын «Мәңгілік ел» ұрпағын тәрбиелеуде отбасы мен тәрбиеші зор роль атқарады. Сол себептен балалардың бойына қазақи құндылықтарды дарытып, рухани бай мұрамызды бойларына сіңіре тәрбиелеу-алда тұрған басты міндеттердің бірі. Елбасымыз Н.Ә Назарбаев Қазақстан халқына арналған Жолдауында: «Мәңгілік ел- ата-бабамыздың сан мың жылдан бергі асыл арманы екенін бәрімізде білеміз. Ол арман тұрмысы бақуатты, түтіні түзу шыққан, ұрпағы ертеңіне сеніммен қарайтын бақытты ел болу керек еді. Қазақтың мәңгілік ғұмыры ұрпақтың мәңгілік болашағын баянды етуге арналады. Ендігі ұрпақ-мәңгілік қазақтың перзенті. Ендеше қазақ елінің ұлттық идеясы-Мәңгілік ел»-еді. Қазіргі ұрпаққа сапалы білімді меңгерту үшін жаңа педагогикалық технологияларды қолдану қажетті болып тұр. Заман өзгеріп, балалардың ой – өрістерін өзгертуде. Сондықтан оқыту процессін де заманға сай түрлендіру қажетті. Қазіргі ұрпақтың озат ойлары мен кемел білімдері-елімізді биік шыңдарда көрінетін тың мақсаттарға апаратын құдіретті күш. «Мәңгілік ел» идеясында өскелең ұрпақ тәрбиесіне басамән берілген. Осы тұғырлы идеяны қалыптастыру үшін ең алдымен ұлағатты тәрбие мен сапалы білімнің қажеттілігі анық көрсетілген. Мектепке дейінгі білім беру жас ұрпақтың бойына сіңіретін тәрбие ең алдымен ұлттық құндылықтарға негізделі жүргізілгені абзал. Оның ішіне рухани-адамгершілік қасиеттері мен отаншылдық сезімнің ұдайы дамып отыруы

бағытындағы іс-әрекеттер кіріктірілуі тиіс. Балабақша қабырғасынан бастап, отан, ел, жер ұғымының киелілігін білу, ұлттық құндылықтардың оның ішінде салт-дәстүр, металитет, тарихтың маңызын бойына сіңіріп өсіру ең басты қағидат болуы қажет.

М. Шаханов айтқандай төрт ана үшін күресуге белді бекем бұғанұрпақ елі үшін аянбайды. Қазіргі кездегі күрделі мәселенің бірі болып отырған ана тілі де бала үшін асыл қасиет екенін ұқтыру баршамыздың міндетіміз.

Мектеп жасына дейінгі балаларды ана тілінде еркін сөйлетуге бағытталған танымдық шараларға ойлау, көру көрнекілігін жиі қолданған дұрыс. Әсіресе қазақ тіліндегі басты қасиеттер мен құндылықтарды балалардың өздеріне айтқызып, олардың сәби жүрегінен шыққан пікірмен де санаса отырған қажет. Бала тілі түрлі пікірлер айтады, қиялын жеткізеді. Ал тәрбиеші оны дамытып баланы жігерлендіріп, алға жетелеу арқылы талпындыру қажет. Ана тіліміздің тазалығын сақтаудың жолын балалардың бойларына сіңіре беру қажет. Мақал-мәтел, жаңылтпаштар, өлеңдер, нақыл сөздерді жаттатып қана қоймай мағынасына терең бойлауға баулу басты міндетіміз. Ұлттық құндылықтарға байланысты сурет салғызу, оқиғаның басын ашқызу барлығы бала бойындағы ұлттық тәрбиені дамытудың құралы болады. Сонымен қатар бірлікке тәрбиелеу, бір-бірінің ынтымақтастықта жұмыс істеу, берекелі орта қалыптастыру бағытындағы іс-шаралар Мәңгілік ел идеясындағы басты құндылық екенін ескеріп отыру қажет. Ұлттық киім, құнды жәдігерлер туралы үнемі айту, соларға қызықтыру, оны шынайы өмірмен байланыстыру т.б. әрекеттерді жиі қайталап отыру қажет. Балаларды бір-біріне сұрақ қойдыртып, диалогқа шақыру, ынтымақтастық орта қалыптастыру олардың келешек білім алуына даярлануына ықпал етеді. Әсіресе кері байланыс міндетті түрде болуы тиіс. «Не үйрендің», «Қайсысы саған қызықты болды?» «Сеніңше қалай болуы керек?» т.б. сұрақтар жиі қойылуы шарт. Бұдан бала ұлттық құндылықтың маңызын түсінеді, қызығады. Өзіне не қажет екенін пайымдайды. Әр мағыналы іске балаларды үнемі қатыстырып, көшбасшылыққа ұмтылудың іргетасын балабақшадан бастау Елбасымыз көрсеткен Мәңгілік ел идеясын жүзеге асырудың басты құралы екенін ұмытпағанымыз абзал. Еліміздің әр бір кішкентай бүлдіршіні Астана қаласын біледі. Олар бәйтеректі, Хан шатырды, Бейбітшілік және Келісім сарайын т.б. көрікті жерді мақтаныш сезіммен суретке салып, әнге қосып жырлайды. Ересек топтарда Отанына, кең байтақ еліне, туған жерінің кең байтақ табиғатына, күннен күнге дамып өркендеп келе жатқан Астанаға деген махаббаттарын ән-жыр, өлең, бимен жеткізеді. Адамзат тарихында ең асыл құндылықтар, бейбітшілік пен келісім, жалпыұлттық бірлік. Осы сәтте балаға отбасы үлгі болуы қажет. Ал мектепке дейінгі ұйымда тәрбиеші баланың ойын дамытып, жігерлендіріп, алға жетелеу арқылы талпындырып отырғаны абзал. Ана тілі рухани тірегіміз екенін сәби көңілдеріне сіңіріп, олардың тіл байлығын дамыту бағытындағы шараларда тіліміздің тазалығын сақтауға барынша көңіл бөлген жөн. Жаһандану заманына сай жан-жақты дамыған білімді тұлға болып қалыптасудың негізгі шарттарының бірі – қазақ, орыс, ағылшын тілдерін жетік білу. Ұлттық идея-ең алдымен туған жер, отанға деген сүйіспеншілік негізінде ұлттық металитет арғы заманнан бері келе жатқан ұлттық құндылықтар арқылы топтастырылған этностық сезім. «Мәңгілік ел» идеясының маңыздылығын ата-аналарға түсіндіру барысында түрлі әңгімелер, кенестер, көрнекі безендірілген әр түрлі тақырыптағы: «Спорт –көркі өмірдің,» «Дені саудың- жаны сау», және т.б. байқаулар өткізу, «Отбасы- аялы алақан мекені». «Отбасы-өмір өзегі», «Баланың құқығы» т.б. іс- шаралар өткізу ұсынылады. Ұйымдастырылған барлық шаралар көшбасшылық қасиеттері дамыған, білімді таңдау жағдайында дербес шешім қабылдауға дайын, мәдениетарқылы өзара әрекетке және ынтымақтастыққа қаблетті, ел тағдыры үшін жауапкершілік сезімін игерген. Педагогикалық күш-жігер Отанын, халқын, туған-туыстарын құрметтейтін шығармашыл және талантты адамды тәрбиелеп, өсіруге бағытталуы тиіс. Педагогикалық күш-жігер Отанын, халқын, туған-туыстарын құрметтейтін шығармашыл және талантты адамды тәрбиелеп, өсіруге бағытталуы тиіс. «Мәңгілік Ел» Патриоттық актісінің басты құндылықтарын бала бойына тиімді сіңіру үшін біліммен өз мұраттарына қол жеткізу жолдарын қалыптастыру жеткіліксіз, сол себептен алдымызда оларды нағыз елінің

жанашыр патриоты, рухани әлемі бай, өз құқығын білетін, елінің лайықты азаматы болып өсетін жеке тұлға ретінде дамыту міндеті тұр. Қорыта келгенде Елбасымыз айтқандай Мәңгілік ел болашағы-білімді ұрпақ, саналы жастар. Осы тұрғыда тәрбиеші қауымның атқарар ісі көп, оны парыз деп білуіміз керек. Алдымызда ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, отансүйгіш, елі мен жерінің қамы үшін аянбайтын, білімді, иманды, еңбекқор ұрпақ тәрбиелеу, оларға бағыт беру міндеті тұрғанын әрдайым жадымыздан шығармауымыз шарт.

Қазақстанды жарқын болашаққа жетелейтін жастарымыз бабаларымыз аңсап өткен тәуелсіздіктің туын жықпай, желбірете білуі тиіс. Өйткені бабаларымыздың ұлан байтақ жерін қалай қорғағанын, бостандықты қалай аңсап-қадірлегенін білеміз. Балалардың бойына сондай текті ұрпақтың ұрпағы екеніндерін сезініп, осы «тәуелсіздік», «мәңгілік ел» ұғымдарын саналарына сіңіріп қастерелуге тиісті.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Н.Ә. Назарбаев «Тарих толқынында» кітабы

2. «Қостанай таңы» газеті

3. Бөлеев Қ. Болашақ мұғалімдерді оқушыларға ұлттық тәрбие беруге кәсіби дайындаудың теориясы мен практикасы. - Алматы: Ғылым, 2011.

4. Ұзақбаева С. Жоғары мектеп студенттеріне этнопедагогикалық білім беру тұжырымдамасы. - Алматы: Өнер, 2009

5. Қазақстан Республикасы жаңа формация педагогының педагогикалық білім беру тұжырымдамасы. - Астана, 2005.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОДВИЖНЫХ ИГР И ТАНЦЕВАЛЬНЫХ ДВИЖЕНИЙ В ДЕТСКОМ САДУ

Витенбах С.В., Диринг И.А.

КГКП №63 «Мөлдір»

Музыкальные игры и пляски в детском саду составляют практическую значимость в обучающем процессе и неотъемлемую часть эстетического воспитания детей дошкольного возраста наравне с пением песен, слушанием музыки. Игры и пляски помогают донести содержание музыкальных произведений, зародить у детей любовь к искусству. Играя и танцуя, дети испытывают эстетическое наслаждение, переживают светлые, радостные настроения.

Каждая игра имеет четкую педагогическую направленность, является средством, при помощи которого музыкальный руководитель или воспитатель учит ребенка воспринимать музыку и передавать в движении ее содержание и особенности.

Научная новизна данной проблемы заключается в том, что музыкальные игры - основной путь раскрытия музыкального образа через движение: внимание детей направляется на содержание произведения, на его характер и на средства музыкальной выразительности.

В плясках ребенок выражает движением свои собственные радостные чувства, рожденные музыкой. Современная педагогика придает самостоятельным действиям особое значение. Хороводы при самостоятельном исполнении их в группе, на прогулке, дома позволяют детям проявлять свою активность и индивидуальность в коллективе.

Чтобы правильно организовать ОУД, необходимо правильно подбирать музыкально-подвижные игры. Кроме того, каждая игра закрепляет и углубляет те музыкальные умения и навыки, которые дети приобрели раньше. Например: все игры и пляски во всех группах развивают у детей восприятие характера музыки, в описаниях материала для младших групп эта задача всегда указывается как главная, а в играх для старших детей она не упоминается как сама собой разумеющаяся.

Содержание музыки находит свое суммарное выражение в ее характере, который и передается движением, и ни в коем случае не должна нарушаться ни на один момент.

Обучающий процесс проходит успешно, если музыкальный руководитель, а также воспитатель соблюдает последовательность в усложнении задач по воспитанию музыкального восприятия через движение.

Уже в младших группах необходимо внимательно следить за тем, чтобы движения детей в играх и плясках всегда были осмысленными, содержательными и отвечали музыке. Каждое движение должно возбуждать чувства и мысли, созвучные музыкальным образам и содержанию игры: нельзя допускать механического выполнения ими движений.

Искренность и содержательность детских движений и их соответствие общему характеру музыки - вот то, что может удовлетворить воспитателя и музыкального руководителя.

Постепенно в средних и старших группах требования к выразительности движений повышаются и уточняются. Возрастающий музыкальный опыт детей требует все более детального и четкого отражения в их движениях содержания и особенностей музыки.

Работа по движениям на музыкальном занятии во всех возрастных группах должна происходить в тесном и постоянном контакте с работой по разделу физического воспитания. Без этого подлинная выразительность движений детей и их умение непринужденно передавать в движениях характер и особенности музыки, игры, пляски не могут быть достигнуты.

Для того чтобы дети могли более точно передавать содержание, структуру и особенности музыки, музыкальный руководитель включает в занятие небольшое число музыкально-двигательных упражнений. Это позволяет привить детям навыки и умения по-разному исполнять одно и то же движение.

Дети среднего и старшего возраста начинают понимать смысл разучивания и совершенствования отдельных движений и с удовольствием упражняются в этом. Музыкально-двигательные упражнения, содержащие интересные для детей образы, построенные на эмоционально-яркой музыке, часто воспринимаются детьми как маленькие пляски или игры. Разучивая их, дети начинают находить все большую радость и удовлетворение от самого процесса движения в органической связи его с музыкой. Это подводит их к освоению игр с развернутым действием, передающих содержание относительно сложного и длинного музыкального произведения.

Знакомство детей с новыми движениями должно быть всегда соединено с музыкой, а если движение показывает музыкальный руководитель, то с его напеванием мелодии музыкального произведения, предварительно прослушанного детьми. Разучивание движений не под музыку, а под счет не допускается. Показывая детям незнакомое движение, педагог должен исполнять его правильно, выразительно, ярко, чтобы донести до детей характер и смысл движения в музыке.

Словесные пояснения, сопровождающие показ, должны быть краткими, образными, четкими: они должны направлять внимание детей, как на правильное выполнение движения, так и на связь его с музыкой.

Для выработки у детей точности, четкости, осмысленности движений рекомендуется применять подражательные движения или использовать образное сравнение. Прежде чем разучивать с детьми новую пляску или игру, музыкальный руководитель должен сам ее хорошо освоить, разобрать в ее воспитательном значении, определить характер музыки и ведущие средства выразительности, а также проверить на себе движения.

Особое внимание музыкальный руководитель должен обратить на качество исполнения музыки: она дойдет до детей и даст результаты только в том случае, если будет исполняться правильно, четко и выразительно в соответствующем характере, темпе, ритме с необходимыми оттенками, без пропусков. Не следует допускать произвольных замедлений или пауз после окончания музыкальной мысли, как это иногда делают руководители «для удобства» детей. Так, например, хороводную песню следует разучить с детьми заранее,

чтобы они хорошо освоили мелодию, содержание всех куплетов, и потом уже показать им композицию хоровода. Игры с песней носят другой характер: музыка действие и построение игры в них очень просты, нетрудны для запоминания. Поэтому можно знакомить детей с песней непосредственно в процессе игры.

Основная задача при обучении движений под музыку - познакомить детей с характером, которому присущи веселье, задор в сочетании со сдержанностью и скромностью. Необходимо следить, чтобы дети выполняли движения легко, без лишнего напряжения и держали корпус прямо.

Разнообразные приемы, применяемые при ознакомлении детей с упражнениями и во время их разучивания, должны соответствовать общим требованиям музыкально-двигательного воспитания - углублять музыкальное восприятие детей, содержательность и эмоциональность их движений, развивать у детей самостоятельность и творческую активность

Особенно важно, чтобы нужное эстетическое воздействие осуществлялось комплексно, соблюдая естественную преемственность детского сада и школы, имело необходимое продолжение в условиях семьи в виде творческих домашних заданий и игр с музыкальными элементами.

Опираясь на программу музыкального воспитания в детском саду выдвигаются следующие задачи музыкально-ритмической деятельности : «Научить ритмично двигаться в соответствии с различным характером музыки, динамикой (громко, умеренно, тихо, громче, тише), регистрами (высокий, средний, низкий) переходить от умеренного в быстрому темпу, отмечать в движении метр (сильную долю такта), метрическую пульсацию и простейший ритмический рисунок в хлопках, менять движения в соответствии с двух – и трехчастной формой и музыкальными фразами. Нужно согласовывать с музыкой следующие движения: ходить легко, ритмично, бегать быстро, с высоким подъемом ног, скакать с ноги на ногу, выполнять движения разного характера с предметами и без них, пружинить на ногах, передавать игровые образы различного характера, строить самостоятельно ровный круг, соблюдая расстояние между парами, суживать и расширять круг, расходиться из пар в разные стороны.

Педагог должен добиваться не просто усвоения какого-либо движения, а качественного, выразительного его исполнения. С целью развития танцевальных импровизаций хорошо использовать различные и переплясы. Дети с увлечением соревнуются в нахождении новых сочетаний знакомых плясовых движений. Дети иногда очень нерешительно включаются в такие задания. Но к концу года многие могут достаточно выразительно передать в танце характер, настроение.

Исполнение музыки, сопровождающей танцевальными движениями должно быть таким же точным и художественным, как и музыка, сопровождающая игры. При такой работе игра, пляска или хороводы долго остаются для детей увлекательными и интересными. У них накапливается репертуар любимых произведений, к которым они с удовольствием возвращаются в течении всего года, получая от них радость и яркие впечатления. От такого времяпрепровождения выигрывают все – и дети и взрослые. Музыкальное творчество активизирует фантазию ребенка, способствует обучению, лучшему усвоению танцев, игр, хороводов проявляя свою индивидуальность.

Литература:

1. Детские подвижные игры А. Кенеман, Т. Осокина 1988г
2. Музыкальные игры и пляски в детском саду Л.Н.Кондрашова С.Д. Руднева 1963г
3. Развивающие музыкальные игры И.Агапова, М.Давыдова 2006г
4. Развитие музыкальных способностей у детей М.Михайлова 1997г
5. Музыкально-двигательные упражнения Г.Соболева.З.Ушакова 1961
6. Музыкально-дидактические игры Н.Кононова 1982г
7. Музыка и движение С.Бекина Т. Ломова. Е.Соковнина 1983г

ФОРМИРОВАНИЕ ФИТНЕС ТЕХНОЛОГИЙ В ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ У ДОШКОЛЬНИКОВ

Ботнаренко Л.В., Витенбах С.В.
КГКП я/с № 63 «Мелдір»

Актуальность. Одним из приоритетных направлений формирования и укрепления здоровья нации служит процесс физического воспитания подрастающего поколения, ориентированный на укрепление здоровья, повышение их работоспособности и физической подготовленности

Детство – лучшее время для формирования привычки «быть в форме». Главная задача взрослых выработать у детей такую привычку, создать все необходимые условия для утоления «двигательного голода», найти новые подходы к физическому воспитанию и оздоровлению дошкольников. В определенной мере помочь в этом могут фитнес технологии. Что же это такое?

Детский фитнес – это система мероприятий (услуг), направленных на поддержание и укрепление здоровья (оздоровление), нормальное физическое и психическое здоровье ребенка (соответствующее возрасту), его социальную адаптацию и интеграцию.

Использование элементов детского фитнеса в ДОУ (на занятиях по физкультуре, в рамках дополнительного образования) позволяет повысить объем двигательной активности, уровень физической подготовленности, знакомит с возможностями тела, учит получать удовольствие и уверенность от движений и физической деятельности, усиливает интерес к занятиям физическими упражнениями и, как следствие, укрепляет здоровье детей.

На таких занятиях царит непринужденная обстановка, свобода движения, возможность отступления от правил, бесконечность вариаций со спортивно-игровым оборудованием. Занятия элементами фитнеса создают благоприятные условия не только для физического, но и психомоторного развития дошкольников. Дети с удовольствием выполняют все задания, развивающие активность, самостоятельность, творческий подход и интерес к занятиям физкультурой.

В последние годы спектр фитнес-технологий, используемых в работе с детьми, значительно расширился:

- Стэп-аэробика
- Фитбол - гимнастика
- Черлидинг
- Игровой стретчинг
- Фитнес технологии
- Пилатес

Фитнес-технологии – это, прежде всего, технологии, обеспечивающие результативность в занятиях фитнесом. Более точно их можно определить как совокупность научных способов, шагов, приёмов, сформированных в определённый алгоритм действий, реализуемый определённым образом в интересах повышения эффективности оздоровительного процесса, обеспечивающий гарантированное достижение результата, на основе свободного мотивированного выбора занятий физическими упражнениями с использованием инновационных средств, методов, организационных форм занятий фитнеса, современного инвентаря и оборудования.

Одна из самых распространенных и современных форм физкультурно-оздоровительной работы с дошкольниками – занятия с использованием тренажеров. В работе с детьми дошкольного возраста используются как простейшие, так и сложного устройства: степы, мячи-фитболы, диски здоровья, гимнастические роллеры, детские резиновые эспандеры,

скамьи для пресса, велотренажеры, беговые дорожки, мини-батуты, тренажеры гребли. Условно к тренажерам можно отнести также пластмассовые гантели и гантели до 0,5кг, медболы, шведские стенки, коррекционные мячи большого диаметра, массажные коврики.

На таких занятиях тренируется сердечно-сосудистая система, дыхательная, развивается общая выносливость, приобретаются двигательные умения и навыки, способствующие укреплению здоровья дошкольников, а также формируется интерес и потребность в занятиях физкультурой и спортом. Занятия на тренажерах начинаются с 1 минуты и с простых упражнений.

Упражнения игрового стретчинга охватывают все группы мышц, носят понятные детям названия (животных или имитационных действий) и выполняются по ходу сюжетно-ролевой игры, основанной на сказочном сценарии. На занятии предлагается игра-сказка, в которой дети превращаются в различных животных, насекомых и т.д., выполняя в такой форме физические упражнения. С подражания образу малыши познают технику спортивных и танцевальных движений и игр, развивают творческую и двигательную деятельность и память, быстроту реакции, ориентировку в пространстве, внимание и т.д. Эффективность подражательных движений заключается еще и в том, что через образы можно осуществлять частую смену двигательной деятельности из различных исходных положений и с большим разнообразием видов движения, что дает хорошую физическую нагрузку на все группы мышц.

Методика игрового стретчинга основана на статичных растяжках мышц тела и суставно-связочного аппарата рук, ног, позвоночника, позволяющих предотвратить нарушения осанки и исправить ее, оказывающих глубокой оздоровительное действие на весь организм.

Степ – аэробика – танцевальная аэробика с применением специальных невысоких платформ – ступен (высотой – 10см, длиной – 40, шириной – 20; высотой ножики- 7 и шириной – 4см). Это нестандартное пособие, предназначенное для работы с детьми 4 – 7 лет, способствует формированию осанки, костно-мышечного корсета, устойчивого равновесия, укрепляет сердечно-сосудистую и дыхательную системы, усиливает обмен веществ, совершенствует точность движений, развивает координацию, уверенность и ориентировку в пространстве, улучшает психологическое и эмоциональное состояние ребенка.

В настоящее время в работу с детьми активно внедряется черлидинг – зажигательные спортивные танцы с помпонами, сочетающие элементы акробатики, гимнастики, хореографии и танцевального шоу.

Черлидинг развивает творческие и двигательные способности и навыки дошкольников, позволяет увеличить объем двигательной активности детей в режиме дня, формирует навыки общения в коллективной деятельности.

Детский пилатес – специально составленная программа на основе базовых упражнений Pilates, адаптированных к детям различного возраста. Для 5-6 летних воспитанников занятия проводятся в игровой форме. Следуя за волшебными героями, они выполняют упражнения, незаметно для себя укрепляя мышцы тела, создают крепкий мышечный корсет, развивают силу, гибкость, растяжку. Для таких занятий используется всевозможный спортивный инвентарь, подбирается специальная музыка, создающая благоприятную атмосферу. Упражнения делаются плавно, медленно и требуют полной концентрации внимания, контроля за техникой их выполнения и правильным дыханием.

Внедряя в работу комплексное сочетание программ и технологий в системе занятий физической культурой, мы пришли к выводу, что

1. У детей повышается интерес к таким занятиям.
2. Увеличивается уровень их физической подготовленности, развитие физических качеств: мышечной силы, ловкости, выносливости, гибкости;
3. Развиваются психические качества: внимание, память, воображение, умственные способности.
4. Происходит воспитание нравственных качеств, коммуникабельности.

5. Укрепление костно-мышечной системы, повышение функциональной деятельности органов и систем организма.

6. Создание условий для положительного психоэмоционального состояния детей, а значит, благоприятно сказывается на здоровье каждого ребенка.

Дети стали гибче, выносливее. Появилось качество в технике выполнения движений и выразительность в моторике. У детей появился эмоциональный отклик на физическую активность, спортивная страсть, интерес, азарт. Воспитатели стали замечать, что у них появилась выносливость в различных видах деятельности, повысилась умственная трудоспособность, усидчивость, они стали выдержаннее и внимательнее. И ещё самое главное то, что улучшилась эмоционально-двигательная сфера ребёнка. У детей наблюдается гордая осанка, в движениях свобода и непринуждённость, появилась естественность и разнообразие в жестикуляции и позах, взгляд прямой, открытый, заинтересованный, выражение лица радостное, светлое, осмысленное, мимика живая, выразительная, речь становится внятной и мелодичной.

Использование элементов фитнес-технологий в работе с дошкольниками способствует привлечению детей к систематическим занятиям спортом, активному и здоровому досугу, формирует представление о фитнесе как о способе организации активного отдыха.

Список литературы

1. Аэробика. Теория и методика проведения занятий : учебное пособие для студентов физической культуры / Под ред. Е. Б. Мякинченко и М. П. Шестакова. - М.: Спорт Академ Пресс, 2002. - 304 с.

2. Борисова В. В. Педагогическая технология оздоровительной работы как фактор оптимизации режима учебного дня младших школьников: В. В. Борисова. - М., 2002.

3. Крючек Е. С. «Аэроби»

ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН АРТТЫРУ

Искакова А.С., Абдильдина М.К.

КМҚК «Айгерім» бөбекжайы, Қарағанды қаласы

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет»

Н.Ә.Назарбаев

Жаңа ғасыр – жаңа заман талабына сай ХХІ – ғасыр білімділер ғасыры болғандықтан бүгінгі таңда заманымызға сай зерделі, ой – өрісі жоғары, жан – жақты дамыған ұрпақ қалыптастыру мемлекетіміздің алға қойған аса маңызды міндеті.

Еліміз өркениетті елдер қатарына қосыламыз деп қарыштап қадам басып жатқан тұста, білім жүйесіне де тың өзгерістер енуде. Қазақстан Республикасының «Білім беру туралы» заңында: «Білім беру жүйесінің басты мақсаты – ұлттық және жалпыадамзаттық мәдени құндылықтар негізінде жеке тұлғаның қалыптасуына қажетті жағдай жасау» делінген. Осы бағытта жұмыстану үшін білім сапасын арттыру ісіне ерекше мән беру қажеттілігі артады. Сапалы білім беру тәрбиешілердің шеберлігі мен іскерлігіне байланысты. Ал педагогикалық шеберлік пен іскерлікті дамытуда жаңа технологияны қолданудың маңыздылығы зор. Тәрбие мен білімнің алғашқы дәні – мектепке дейінгі тәрбие ошағында беріледі. Отбасында ата – ананың ықыласы мен мейірімінен нәр алған бала балабақшада тәрбиешілердің шұғылалы шуағына бөлінеді. Баланың бойындағы жақсы қасиеттер мен мүмкіндіктерді ашып, олардың өнегелі де тәрбиелі болып тәрбиеленуіне балабақшаның маңызы зор.

Бала тәрбиесі отбасынан бастау алады десек те, ғылымға негізделген әдіс – тәсілмен берілетін тәлім – тәрбие ісі көбінесе балабақшадан басталып, жан – жақты педагогикалық өрісін табады. Сонымен қатар, мектепке дейінгі мекемелерде инновациялық білім беру құралдарын қолданудың да маңызы зор.

Инновациялық білім беру құралдарына: аудио, видео, құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет, инновациялық ақпараттық банк, инновациялық сайт және тағы басқалары жатады. Қазіргі таңда көптеген интерактивті бағдарламалық бөлімдер, қозғалмалы объектілер құруға мүмкіндік беретін векторлық және графикалық жабдықтар көптеп шығып, қолданыс табауда.

Осындай құралдардың бірі – мультимедиялық оқулықтарды балабақшаларда кеңінен пайдалану. Бұл жағдайда тәрбиеші әр оқу іс қызметтерін бастар алдында жиі көрнекіліктер ауыстырмаған болар еді.

Ал, мультимедиялық оқулықтар арқылы тәрбиеші уақытты тиімді және ұтымды пайдаланар еді. Педагогикалық технологияда ең маңызды жағы білім беру мен тәрбие жүйесінде ересектер мен балалардың қарым – қатынасы болып табылады.

Қарым – қатынас жасауда үлкендер жағынан балаға жағдай туғызу қажет.

Қазіргі таңдағы білім беру технологиясының қатарына мыналар кіреді:

- Деңсаулық сақтау технологиясы
- Жобалы – іс шығармашылығы
- Ізденіс – шығармашылық технологиясы
- Қатынасатық – ақпараттық технология
- Ойын технологиясы
- ТРИЗ технологиясы және т.б.

Технология дегеніміз - көптеген әдістердің жиынтығы. Мысалы, көз алдымызға үлкен бір құрылысты елестетіп көрейік. Сол құрылысты салу үшін көптеген кірпіш керек. Кірпіштерді дұрыс қаламаса, ол құлап қалуы мүмкін. Ол үшін білгір басқаруы керек. Міне, біздің технологиямыз да осы іспеттес. Тәрбиеші – басқарушы ретінде әдістерді тиімді пайдалана білмесе, оның технологияны түсінбегені. Оқытудың жаңа технологиясы – оқытудың тиімді әдіс – тәсілдерін қолдануды, оқытудың әр түрлі әдістер мен формаларын біріктіруді, оқу материалын тиімді пайдалануды, оқудың сапасын білім мен біліктілікті жүйелеуді жүзеге асырады. Сондықтан бүгінгі күні еліміздің білім жүйесінде оқыту үдерісін тың идеяларға негізделген жаңа мазмұнын қамтамасыз ету міндеті тұр.

Француз қайраткері «Адамға оқып – үйрену өмірде болу, өмір сүру үшін қажет» дегендей оқыту процесін технологияландыру, осыған сәйкес оқу бағдармаларын жасау, ғалымдар мен жаңашыл педагогтардың еңбектерімен танысу жұмыстары мұғалімдердің үздіксіз ізденісін айқындайды. Жаңа педагогикалық технологиялардың негізгі мәні пассивті оқыту түрінен активті оқытуға көшу оқу танымын ұйымдастырудағы бастамашылдығына жағдай туғызу, субъективтік позицияны қалыптастыру.

Өмір талабына сай жаңа технологияларды оқу процесі мен тәрбие аясында шебер қолдана білу тәрбиешінің міндеті болса, ертегілерді оқу іс – әрекетінде өз ретімен қолдана білсе тәрбиеленушілерді жан – жақты дамытуда ертегінің аса зор мәні бар екенін айқындайды. Оқу іс – қызметі барысында ертегі кейіпкерлерінің жан- жақты мінез – құлықтарын айыра білу бойынша жақсы деген немене, жаман деген немене екендігіне көзін жеткізеді.

Барлық оқу іс – әрекетінде ертегілерді қолдану арқылы негізгі педагогикалық дәстүр пәнаралық байланысты жүзеге асыруға болады. Ертегінің өзіндік құрлысы, көркемдік ерекшелігі бар. Ертегі баяу басталып, оқиға желісі күрделене түседі. Әсіресе адам өміріне байланысты іс – әрекет өткір сықақ – мысқылмен беріліп, бала сезімін селт еткізіп, күлкіге мәз етеді. Ертегінің әр жақты сырын қызықты, тартымды, бала санасына лайықтай жеткізу айтушының шынайы шеберлігіне тікелей байланысты.

Сондықтан қазіргі даму кезеңінде білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісін технологияландыру, инновациялық технологияларды қолданылу мәселесі басты орында.

Біз балабақшада оқу қызметтерін ұйымдастырған кезде мектепке дейінгі балалардың жас ерекшеліктеріне мән бере отырып, жаңашыл технологияларды қолданамыз. Осы орайда мектеп жасына дейінгі балалардың жеке тұлғасын қалыптастыру мен жан-жақты дамытуда жаңа әдіс-тәсілдерді тіл дамыту сабағында үнемі пайдаланамыз. Мектепке дейінгі жаста баланың тілі белсенді дамиды: практикалық қолданысы жүзеге асады, сөздік қоры өседі, грамматикалық тілдік құрылымын меңгереді, фонетикалық есту қабілеттері дамиды, тілдің ауызекі сөйлеу құрылымын түсінеді. Мектепке дейінгі жас психофизиологиялық тұрғыдан тілді меңгеруге өте тиімді.

Балаланың тілді қабылдау мен дыбыстау сезімталдығын есепке ала отырып, ерте жастан оның бүкіл өмірінде тілдік ерекшеліктерді қалыптастыру үшін тілдік аппараттың иілгіштігін дамытуға және сақтауға болады. Бала кішкентай кезінде кез-келген тілдің дыбыстарын дұрыс айтуға қабілетті болатыны анықталған. Ал эмоционалды жағымды орта мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытуда маңызды рөл атқарады, бұндай жағдайда балалардың тілдік қарым-қатынасқа түсу ниеттері белсенді болады.

Тілдің дамуы баланың ойлауы мен елестетуін қалыптастырумен де тығыз байланысты. Егер мектеп жасына дейінгі ересек балалардың бір-бірімен сөйлесу, тілдік қарым-қатынасқа түсу қабілеттері жоғары деңгейде болса, ал үлкендермен қарым-қатынас кезінде тыңдай білу, өзіне қаратылып айтылғанды түсіну, диалогқа түсу, сұрақтарға жауап беру және өзі де сұрақ қоя білу дағдыларын дамытуда біраз жұмыстар атқару қажет. Ол үшін біз тіл дамыту, көркем әдебиет ұйымдастырылған оқу қызметтерінде қызықты және мазмұны жағынан қарапайым әңгімелер құрастыра білуге, сөз тіркестерін грамматикалық және фонематикалық тұрғыдан дұрыс құрастыра білуге, монолог түрінде сөйлей білуді үйретеміз. Қарапайым ауызекі сөйлеу тілін меңгермеген бала, өз құрдастарынан артта қала бастайды, тіл кемістігін жөндеу мен түзету кеш болып кетеді де, баланың ойлауы мен психикасының дамуында кемістік болады. Осы мәселені зерттей келе, біз тіл дамыту сабағында әртүрлі әдіс-тәсілдермен инновациялық технологияларды қолдану мен негіздеуді қолға алдық.

Балабақшада ертегі айту, ұйымдастырылған оқу іс – әрекеті мен және одан тыс уақыттарда өтіледі. Оқу жұмысы баланың жас ерекшелігіне орай жоспарланады.

Қазіргі заман талабына сай үздіксіз білім беру арқасында жаңа талапқа сай ұрпақ тәрбиелеу – ұстаз міндеті. Баланың ой санасын дамыту арқылы шеберлікке жан – жақтылыққа, ойының жоғары дәрежеде жетілуіне, білім деңгейінің артуына оқыта отырып тәрбиелейміз. Ертегі арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығын игереді, таным белсенділіктері қалыптаса түсіп, ақыл – ой өсіп жетіледі, әрі адамгершілік қасиеттер бойына сіңіреді.

Педагогикалық процестің негізгі бағыты әрбір жеке мәдениетін тәрбиелеу, әрбір баланың жеке дара ерекшелігін ескере отырып, педагогикалық процестің алдына қойылған міндеттерін іске асырудың ең тиімді әдіс, тәсілдерді, ұйымдастыруға қойылған міндеттерді іске асыруда жеке тұлғаны жан – жақты етіп қалыптастыру бірлікте шешімін табады. Заманауи инновациялық әдістерді мектеп жасына дейінгі балалардың дамуында қолдану арқылы, балаларды шаршатпай, жалықтырмай жан – жақты дамуына тигізер үлесі өте зор.

Жаңа технология әдістерін қолдану – бұл әр баланың жүрегіндегі сезім – талшықтарын, қиялындағы ойды ояту, шығару, қабілетін ашу. Логикалық ойлау қабілетін дамыту, шығармашылығын жетілдіру. Баланың тапқан жаңалығын сыртқа шығару, талдау. Қай технологияны ұйымдастырған оқу іс әрекетінде қолдансаң да, осы тұжырымды басшылыққа алу керек. Сонда ғана баланың білім сапасын арттыруға қол жеткізесің.

Инновациялық технология – бұл өзіңіздің әдістемелік жүйе. Яғни, әр тәрбиеші оқыту технологиясы бойынша жылдар бойы жинақтаған іс – тәжірибесінің нәтижесі.

Жаңа технологияларды күнделікті сабақ үрдісінде пайдалану үшін, әр тәрбиеші алдында отырған баланың жас ерекшелігін ескеріп, өзінің шеберлігіне орай тандап алады.

Бір сөзбен айтқанда әр тәрбиеші – ізденімпаз ғалым, нәзік психолог, жан – жақты шебер, тынымсыз еңбекқор, терең қазыналы білімпаз, кез – келген ортаның ұйтқысы болу керек.

Жаңа технологияны меңгеруде тәрбиешінің жан – жақты, білімі қажет. Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Инновациялық білімді дамыту, өзгеріс енгізу, жаңа педагогикалық идеялар мен жаңалықтарды өмірге әкелу. Бұрынғы бала тек тындаушы, орындаушы болса, ал қазіргі бала – өздігінен білім іздейтін жеке тұрға екендігіне ерекше мән беруіміз керек.

Тәуелсіз ел тірегі – білімді ұрпақ десек, жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған мәселе – білім беру, ғылымды дамыту. Өркениет біткеннің өзегі, ғылым, тәрбие екендігіне ешкімнің таласы жоқ. Осы орайда білім ордасы – балабақша, ал балабақшаның жаны – тәрбиешілердің басты міндеті - өз ұлтының тарихын, мәдениетін, тілін қастерлей және оны жалпы азаматтық деңгейдегі рухани құндылықтарға ұштастыра білетін тұлға тәрбиелеу.

Бәрімізге белгілі, біздің қоғам аса күрделі жағдайларды бастан кешірді. Өтпелі кезеңге тән өмірдің ауыртпалықтарын ешкім жоққа шығара алмайды. Бірақ адам қандай жағдайда да өзінің биік адамгершілік сипаттарын, кісілік қасиеттерін сақтап қалуға тиіс. Тәрбиенің осы жақтарын қазақ жастарының санасына кішкентайынан терең енгізу қажет. Олай болса, қоғам болашағы- жас ұрпақтың бойына адамгершілік, ізгілік, мейірімділік, ақыл-ой, сана-сезім қалыптастыратын салауатты тәрбие беру мазмұнын жаңаша құру қажет. Осы орайда, «Сабақ беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол – үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер» деген, Жүсіпбек Аймауытовтың сөзін айта кету артық болмас.

Қорыта келгенде, бүгінгі талапқа сай мектепке дейінгі ұйымдарда білім берудің жаңа саласына жету – тәрбиешінің мейірімділігімен, біліммен, шеберлігімен тығыз байланысты. Өз мамандығына жан – жүрегімен берілген тәрбиеші ғана ұстаздық этиканы да, ұстаздық техниканы да, шеберлікті де жақсы меңгереді.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 ж. 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген.

2. Виноградова Н.Ф. Дети, взрослые и мир вокруг. М: Академия, 2008 – 152 с.

3. Организация жизни и деятельности детей в разновозрастной группе малокомплектного детского сада: Методические рекомендации / сост. Л.Г. Наугольных., В.В. Раева

4. Республикалық педагогикалық әдістемелік журнал №3 2012 жыл

МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Мажимова Ә.Б.

КМҚК «Қарлығаш» бөбекжайы, Қарағанды қаласы

Қазіргі таңда адамзат қоғамында ғылыми жаңалықтар мен инновациялық технологиялар қаншалықты маңызды болса, мектеп жасына дейінгі баланы тәрбиелеу мен оқыту саласында заман талабына сай, уақыт сұранысын қанағаттандыратын жаңа бағдарламалар, технологиялар енгізілуде. Бөбекжайда тәрбиеленуші еліміздің болашағы жас ұрпақты білімді және парасатты тұлға етіп тәрбиелеуіміз бүгінгі күннің өзекті мәселесі. Инновациялық оқыту талаптарына сай бөбекжайымызда стандарттық оқыту міндеттерінде ұлттық тәрбиені енгізуге негізделген оқыту қызметтерінде, вариативтік компонент сабақтарында, мерекелік іс-шараларда ұлттық тәрбиеге көңіл бөлінген. Білім беру мен тәрбие үдерістерінде ұлттық құндылықтарымызды қарастырсақ, ерте жастан балаларымыздың ұлттық сана сезімі жетіліп, тұлғалық қасиеттері жан-жақты дамып, жас ұрпаққа әлемдік құндылықтар мен ерекшеліктерді өз тәжірибелеріне кіріктіре меңгеруіне мүмкіндік туғызамыз. Инновациялық

қызмет оқыту іс-әрекет түрлерін дамытуға, тәрбие мәнін тереңдетуге, жаңа технологияларды енгізуге, пайдалануға және шығармашылық жұмыстар жүргізуге бағытталған.

Білім беру жүйесінде педагогикалық технологияны қолдану келешек ұрпақтың еркін дамуына, жан-жақты білім алуына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау әрбір педагогтың міндеті болып табылады. Білім беру жүйесінде қолданылып жүрген педагогикалық технологиялар: ынтымақтастық педагогикасы, білім беруді ізгілендіру, ойын арқылы оқыту, түсіндіре басқарып оза оқыту, проблемалық оқыту, модульдік оқыту, тірек сигналдары арқылы оқыту, дамыта оқыту, түсіндіре басқарып оза оқыту, өздігінен оқыту, сын тұрғысынан ойлауды дамыту, оқытудың компьютерлік технологиясы, бағдарламалап оқыту, деңгейлеп оқыту және т.б. Ойын- әлеуметтік қызмет, ол баланың жасына қарай өзін қоршаған ортаны танып білуге құштарлығын арттырады.

Ақпараттық-коммуникативтік технологияларды пайдалана отырып, ұйымдастырылған оқу қызметтерінде интерактивті тақта арқылы тақырыптық көрнекіліктерді арнайы таспаға жазып таныстырамын, ұлттық салт-дәстүрлеріміз туралы деректі фильмдерді көрсетемін. Заманауи ұлттық тәрбие құралы- «Электронды қазақ үйінің» көмегімен балалардың санасына ұлттық рухтың дәнін себудемін. Электронды қазақ үйде 150 ертегі топтамасы бар. Бауыржан Момышұлы «Ертегі тыңдап өспеген бала, толық қанды кісі бола алмайды, ертегіде халықтың жаны мен намысы бар» деген. Ертегі тыңдау арқылы бала ертегі кейіпкерлерінің іс-әрекетін талдап жақсы мен жаманды айқындауға үйренеді, тілдік қоры молаяды, қиял әлемі жетіліп, заттар мен құбылыстар жайында түсінігін және білімін жетілдіреді. Ертегі балаларды адамгершілікке, ізгілікке, әдептілікке баулиды. Электронды қазақ үйдің ІІ бөлімінде 167 балалар әндері топтастырылған. Деңгейлік саралау технологиясы арқылы балалардың жас және жеке бас ерекшелігін ескере, ән-жыр үйретемін. «Өлең-жыр-өмір көркі!» деп білген халқымыз ән-күй, өлең-жырды адамның жан дүниесін жаңартып, рухын серпілтетін, мерейін асырып, жігерін тасытатын, қасиетті өнер санап, ұрпақтарын жастайынан өлең-жыр үйретуге баулыған. Жастайынан өлең-жыр үйренген балалардың үлгі-тағлымы артады, жақсы тамаша мінез-құлығы қалыптасады, тілдік қоры байып, ақындық қабілеті жоғарылайды, Отанын сүйуге, ата-бабасын ардақтап, зейінді де, зерделі азамат болуға талпындырады. Электронды қазақ үйдің тағы бір мүмкіншілігі бірнеше қайталап тыңдауға, флешкадан шығармаларды тыңдау мүмкіншілігі бар. Бөбекжайымыздағы ортаңғы топ балаларына мазмұны терең диалогтар жаттатып, баланың санасын тереңдетемін, яғни ақылдық танымға жетелеймін.

Мысалы:

- Ең құнды не, ұлым?
- Ол ғаламат ғылым!
- Тозбайтын не, күнім?
- Ол өнер мен білім!
- Парыз ба, шұлық тоқу?
- Парыз-адамға оқу!
- Не қымбат дейді атаң?
- Ол –туған жер, Отан!
- Бөлейтін не сыйға?
- Ол әдеп пен иба!
- Бақыт қалай келмек?
- Оны әкелер-еңбек!
- Жаңбыр неге себелер?
- Онымен жер көгерер!
- Күн болмаса, хош енді?
- Бүкіл тірлік өшеді!
- Болмаса егер жер жаһан,
- Мен де мүлде болмас ем! [1,436]

-деген сияқты елдің оқу-білім, ғылым-өнердің, еңбектің қасиетін түсінетін, күн, жер, жаңбырдың тіршілік қайнары екендігін ұғындыратын сөздерді жаттатып, Отан, туған жер, әдеп-иба қасиеттері сынды ұғымдарды көкейлеріне ұялатамын.

Қазақ отбасында халқының тыйым сөздері мен ырымдары баланы рухани-адамгершілік бағытта тәрбиелеуде қоршаған ортаны қорғаудың ерте заманнан жалпы халықтық тұрмыс салттарының маңызды бір бөлігіне айналған. Сондықтан да оқыту қызметтерінде халқымыздың сан жылдардан бергі ұрпақтан-ұрпаққа мирас болып келе жатқан ырымдары мен тыйымдарын көбірек пайдаланамын.

Мектеп жасына дейінгі баланы дамытатын, әрі тәрбиелейтін де негізгі іс-әрекет-ойын. Өз тәжірибемде ойын технологиясын қолдана әрбір ойынды алғанда, ұлттық тәрбие, салт-дәстүр үйретуге икемдеп даярлаймын. Салт-дәстүрдің ұрпақ тәрбиесіндегі маңызы зор. Ол бала тәрбиесіне байланысты тұрмыс-салт және әлеуметтік-мәдени салт-дәстүрлер болып бөлінеді. Тұрмыстық салт-дәстүрлерді балаға таныстыру барысында «Киіз үй» тақырыбына құрастыру оқу қызметін өткіздім. Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы-білім, білік, дағдыны меңгерту болып табылады. Ұйымдастырылған оқу қызметін әр баланың қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне қарай, балалардың әр түрлі топ ерекшеліктеріне сәйкес оқытуда бейімдеу, ыңғайлау арқылы, екінші кішкентайлар тобында балалар киіз үйдің дөңгелек, ағаштан жасалып, киізбен жабылатыны туралы білім алса, ортаңғы топта киіз үй сүйектері: кереге, уық, шаңырақ, сықырлауық, табалдырық, маңдайша, таянышпен танысты. Қабырғасына туырлық, үстіне үзік, төбесіне түндік жабылатынын білді. Келешекте, жоғары топта киіз үй жабдықтарымен таныстырмақпын. Киізүй ортасында ошақ болады, үйдің оң жағына төсек, оның тұсына түскііз ұсталып, төрге жүкаяқ қойылып үстіне абдыра, көрпе-жастық, жүк жиналады. Үйдің сол жағына кебеже, қазанаяқ, саба сияқты ыдыстар қойылатынын, әрбір зат ұлттық ою-өрнектермен әшекейленетіні туралы білім бермекпін. Киіз үй сүйектері, жабдықтары ақпараттық технология арқылы жеке-жеке көрсетіледі. Ұйымдастырылған оқу қызметінде «Киіз үй мен тұрғын үйді сипатта» ойынын ойнату арқылы балалардың салыстыру, танымдық қабілетін, сөздік қорларына жаңа сөздерді енгізу нәтижесінде тілдерін дамытамын. Мүмкіндігінше, ойын шартына баланы қызықтыратындай мәселе тудырамын. Оны шешуде бала тәрбие тағлымдарын қабылдайды.

Ынтымақтастық педагогикасы – педагогтың талап ету педагогикасын қарым-қатынас педагогикасына көшуі. Баланы ізгілікке тәрбиелеу, оқыту мен тәрбиенің ажырамас бөлігі. Осы тұрғыда, күннің екінші жартысында жоспарлы түрде ұлттық ойындар ойнатамын. Мысалы: Мәдени салт-дәстүрімізді балаға үйрету үшін «Қонақ келсе құт әкелер» ойынының мақсаты; балаларға амандасудың түрлері, қонақшыл, меймандос, ізгі ниетті, мейірімді, қайырымды болуға баулу. Ойынның шарты: балалардың бір тобы қонақ күтуші, екінші тобы қонаққа келушілер болады. әр топтың атқаратын қызметі алдын-ала түсіндіріледі. онан кейін екі топ ауысып ойнайды. қонақ күту тәрбиесі балаларға тамаша адамдық қарым-қатынас салтын қалыптастырып, жомарт, қонақшыл болуға баулиды. Қонақ келгенде амандасу рәсімімен, ер балалар қол беріп амандасуды үйренеді. Балалардың өзара қарым-қатынасын кеңейтіп, достық сүйіспеншіліктерін арттырады. Қонақты төрге шығару, дастархан жасау, бата беру секілді ұлттық салт-дәстүрге жүйрік, адамгершілігі асқақ азамат болып есеюіне жол көрсетеді.

Жас баланың ой-сезім табиғаты-әлі тың, қуатты, мөлдір, таза әрі қабылдағыш. Сол себептен ұрпақтан-ұрпаққа жеткен сайын құндылығы артып, рухани қазынамызға айналған бабалар даналығымен баланы ерте кезден бастап нәрлендіріп отыру біртұтас жүйеге айналса, бала бойында адамзатқа жат ықпалдарға берілмейтін және қарсы тұратын рухани иммунитет қалыптасатын болады.

Ұлтын сүйе білетін әрбір азамат өз ұлтының ғасырлар бойы бабалар даналығы арқылы ұрпақтан-ұрпаққа беріліп келе жатқан ұлттық рухани аса құнды асыл мұраларын көзінің қарашығындай сақтай отырып, күнделікті ұрпақ тәрбиесінде пайдалана білсек ғана ұрпағымыз ұлтжанды болып өсетіндігі шынайы шындық, әрі айбынды ақиқат! Қорыта айтқанда, «Электронды қазақ үй» атты электронды құрал ұрпақтарымыздың жанын

жақсылыққа жақындатып, санасын ұлылыққа ұмтылдыратын құрал екендігін ерекше атап дәріптей білуіміз қажет. Білім беру жүйесіндегі ұлттық тәрбие беру мәселесіне қосылған сүбелі еңбек арқылы баланың балалығын даналыққа ұштастырайық.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Айып Нүсіпоқасұлы, Әкімбай Жапарұлы «Ағаш бесіктен жер бесікке дейін». I-II-кітап (қазақ салт-дәстүрлері және оның ғылыми негіздері). Алматы, «Өнер» 2011 ж.
2. «Бала мен балабақша» журналы, №5, 2012 ж.
3. «Бала тәрбиесі» журналы, №3, 2008 ж.
4. «Тәрбие сағаты» журналы, №1, 2011 ж.

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН МОДЕРНИЗАЦИЯЛАУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯ

Назырова А.Е Орынбекова Б.Б

Қарағанды қаласы, “Қарлығаш” бөбекжайы КМҚК

Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі – оқытудың әдіс тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру. Қазіргі таңда оқытушылар инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.

Н.Нұрахметов “Инновация” білімнің мазмұнында, әдістемеді, технологияда, оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыруда, мектеп жүйесін басқаруда көрініс табады деп қарастырып, өзінің жіктемесінде инновацияны, қайта жаңарту кеңістігін бірнеше түрге бөледі: жеке түрі (жеке – дара, бір-бірімен байланыспаған); модульдік түрі (жеке – дара кешені, бір-бірімен байланысқан); жүйелі түрі (мектепті толық қамтитын).

Әдіскер С.Көшімбетова өзінің зерттеуінде оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін қолданудың мынадай ерекшеліктерін атап көрсеткен:

- дербес оқыту технологиясы оқу-тәрбие үрдісінде ғылымның негіздерін игерту үшін ізгілік, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыра отырып, жеке тұлғаның әлеуметтік-психологиялық жауапкершілін арттырады.

- қоғам мен табиғат заңдылықтарын кіріктіру негізінде меңгеруі;

- оқытушы білмейтін шығармашылық ізденіс негізінде өмірге келген жаңа қабілет;

- саралап деңгейлел оқыту технологиясында оқытудың мазмұны менәдістері шығармашылық ізденіс іс-әрекет жасау негізінде адамның инновациялық қабілеттерінің қалыптасуына бағытталады.

- ақпараттық бағдарламалап оқытуоқытудың мазмұнын пәнаралық байланыс тұрғысынан ұйымдастыру;

- иллюстрациялы түсіндірмелі оқытуда «адам-қоғам-табиғат» үйлесімдік бағыттағы дүниетанымында жүйелі саналы мәдениет қалыптасады;

- ізгілендіру технологиясында педагогика ғылымының алдыңғы қатарлы ғылыми жаңалықтарды тәжірибеде «бала –субъект», «бала-объект» тұрғысынан енгізіле бастайды да, ал ғылыми білімдер «оның тұрмысының әлеуметтік жағдайы мен іс-әрекетінің әлеуметтік нәтижесінің бірлігінде қарастырады;

Ал жалпы инновацияны модификациялық, комбинаторлық, радикалдық деп үш түрге бөлуге болады .

Модификациялық инновация – бұл бұрын қолда барды дамытумен, түрін өзгертумен айналысу. Бұған В.Ф. Шаталовтың математикаға жазған тірек конспектісі және оны көптеген мұғалімдердің пайдалануы мысал бола алады.

Комбинаторлық модификация – бұрын пайдаланылмаған, белгілі әдістеме элементтерін жаңаша құрастыру. Бұған пәндерді оқытудың қазіргі кездегі әдістемесі дәлел.

Радикалды инновация – білімге мемлекеттік стандарттарды енгізу жатады. Мемлекеттік стандарт білім беруде, негізінен, мөлшерлерді, параметрлерді, деңгейлік және сапалы оқытудың көрсеткіштерін қалыптастырады.

Қазір республика оқу орындары ұсынып отырған көп нұсқалыққа байланысты өздерінің қалауына сәйкес кез-келген үлгі бойынша қызмет етуіне мүмкіндік алды. Бұл бағытта білім берудің әртүрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар. Сондықтан әртүрлі оқыту технологияларын, оқу мазмұны әрбір білім алушының жас және жеке дара психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор. Ғылыми-педагогикалық әдебиеттерде іс жүзінде анықталып табылған оқыту үрдісінің нәтижесін көретін әдіс-тәсілдері, түрлері көбіне жаңашыл, инновациялық болып табылады. Инновациялық процестерді ендіру үш өзара байланысты күштер анықталады: енгізілген технологияның ерекшеліктерімен; жаңашылдардың инновациялық әлеуетімен; жаңалықты енгізу жолдарымен.

Бүгінгі күні Қазақстан Республикасы мұғалімдердің біліктілік арттыру жүйесі жаңа мазмұндағы үш деңгейлі бағдарламаны ендіріп, шығармашыл мұғалімдердің біліктілігін арттыра бастады. Жаңа форматтағы «Назарбаев зияткерлік мектебі» жанындағы Педагогикалық шеберлік орталығы мен Кембридж университетімамандары бірлесе әзірлеген мұғалімдердің біліктілігін арттырудың деңгейлік бағдарламалары ұстаздардың бәсекеге қабілеттілігін арттырып, оқыту сапасын арттыру мақсатында жасақталды. Аталған Бағдарлама заманауи ғылыми зерттеулердің шынайы нәтижелері мен оқытудың озық практикалық тәжірибесінің ықпалдасуын қамтып, кәсіби ынтымақтастық пен өзара білім алудың үнемі жұмыс жасайтын режимін құруға мүмкіндік беретін нақты үш кезеңге құрылымдалғандығымен ерекшеленді. Бағдарламаның мазмұны ЮНЕСКО және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының (ЭЫДҰ) оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі ұсыныстарының негізгі қағидаттарымен үйлеседі.

Қазіргі заман талабына сәйкес шәкірттерімізге сапалы білім беріп, қоғамнан өз орындарын табуға, қоғамдық дәстүрлерді жалғастыруға дайындығы оларды қалыптастыру үрдісінің басты субъектісі – мұғалімге, оның кәсіби шеберлігіне тікелей байланысты деп ойлаймын. Сондықтан ұстаздар қауымы өз білімдерін үнемі жетілдіріп отырулары тиіс. Мұғалім жаңа идеяларды әр сабақта жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын іздестіріп, жүйелі түрде қолдануы керек. Сондықтан да бар салмақ мұғалімге түсіп, ол оқушыға белгілі бір тапсырманы беріп, жеке дара жұмыс істеп, қарым-қатынас жасап, жаңа материалды, білімді, сабақты тиімді түсіндіру жолдарын іздестіруде. Ал педагогикалық технология ізденіс пен белсенді іс-әрекет арқылы оқушы тарапынан да іс-әрекет негізінде өзіндік шығармашылық жұмыс түрлерін атқара бастайды. Сондықтан, қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісінің технологияландыру мәселесін қойып отыр. Оқытудың әртүрлі технологиялары сарапталып, жаңашыл педагогтардың іс – тәжірибесі зерттеліп, мектеп өміріне енуде.

Қазіргі мұғалімнің басты міндеті — оқушыларға белгілі бір білімдер жиынтығын беру ғана емес, сонымен қатар олардың оқуға деген қызығушылықтарын арттыра отырып, оқи білуге, ізденуге, алған білімін қалай қолдану керектігін үйрету. Сондай-ақ мұғалім заман талабына сай білім беруде жаңалыққа жаны құмар, шығармашылықпен жұмыс істейтін, оқу мен тәрбие ісінде, оқытудың жаңа технологиясын шебер меңгерген, білігі мен білімі жоғары, жетекші тұлға ретінде танылуы керек. Олай болса, қазіргі заман оқушысы сыни ойлап, өзін-өзі бағалай алатын, алған білімін өмірде қолдана алатын жан-жақты тұлға болуы тиіс. Оқушыларға бағытталған белсенді оқытудың маңыздылығын сезіну және оқушылардың оқу сауаттылығы саласындағы нәтижелерін жақсарту үшін, оқу-тәрбие үдерісінде белсенді оқытудың көптеген стратегияларын қолданған тиімді. Белсенді оқытудың әдіс-тәсілдері оқу сауаттылығы саласындағы арнайы дағдыларды дамытуға, бағалауға, мысалдарды талдауға

және мәселелерді табысты шешуге қажетті дағдылар мен стратегияларды анықтауға, оны ұғынуға мүмкіндік туғызады. Белсенді оқытуда мұғалім – таным процесі мен үйренуді ұйымдастырушы, жүргізуші, бағыт – бағдар сілтеуші, проблемалық түрде оқушылар түйсінетіндей және талдай алатын болмысты құрастырушы. Оқушы – белсенді, өз біліміне деген жауапкершілікті түсінуші, білімді өздігімен игеруші, өз қажеттіліктерін айқындаушы, бастамашыл, белсенді. Оқушыны пәнге қызықтырумен қатар, саналы ойлауға тәрбиелейтін, қоғамдық көзқарастарын қалыптастыра алатын, өзіндік пікірі бар, қоғамдағы болып жатқан түрлі қарама-қайшылықтарды түсіне білетін, еркін сөйлеп, өз пікірін ашық айта алатын ойлы ұрпақ тәрбиелеуде сабақта қолданылған жаңа технологиялардың маңызы зор.

Адам баласы қайталанбас тұлға болғандықтан, ойлау деңгейі де әр түрлі болатынына көз жеткізуге болады. Нағыз сабақ – ол әрқашан ізденіс, дайындық, үйрену, шәкірттер болашағын ойлап, жас ерекшеліктерін ескере отырып жасалған еңбек пен тәжірбиенің бірлігі.

Жалпы адам баласы жаңалыққа жаны құмар келеді. Әсіресе, жас балалар ұстаздың әрбір айтқан жаңа мәліметін қызыға тыңдап, ықыласпен көріп білім қоржынына жинақтайды. Оқушы бұл кезеңде жаңа білім жайлы ақпарат жинап, оны байырғы біліммен ұштастырады. Оқушының ішкі ой толғанысын ұйымдастыру, өзіне, басқаға сыни көз көзқараспен қарап, баға беруге үйретеді. Оқушылар өз ойларын, өздері байқаған ақпараттарды өз сөздерімен айта алады. Бұл сатыда оқушылар бір-бірімен әсерлі түрде ой алмастыру, ой түйістіру, өз үйрену жолын, кестесін жасау мақсатында басқалардың әр түрлі қатесін біліп, жөндеп үйренеді. Бұл үйрену сатысы – ойды қайта түйіп, жаңа өзгерістер жасайтын кезең болып табылады. Әр түрлі шығармашылықпен ой түйістіру болашақта қолданылатын мақсатты құрылымға жетелейді.

Білім беру жүйесінің барлық саласында жаңа технологияны жоспарлы түрде енгізіп, жүйелік интегралды өткізу немесе қамтамасыз ету қажет. Қазіргі замандағы технология әрбір тұлғаның білім алу үдерісінде шығармашылық қабілетін дамытуға айқын мүмкіндіктер береді. Дәл осы жаңа технология мен әрбір тұлғаның өзіндік білім алу траекториясын таңдауына жол беретін анық білім беру жүйесін құруды, оқу бағдарламаларының бағдарламалануы және өзгермелі бейімделінуі есебінен оқу үдерісінің біртұтастығын сақтай отырып оны дараландыруға мүмкіндік беретін компьютердің маңызды дидактикалық қасиеті негізінде тұлғаның оқу үдерісінде танымдық қызметін тиімді ұйымдастыру арқылы жаңа білім алу технологиясын түбегейлі өзгертуді тығыз байланыстырады.

Білім беруді ақпараттандырудың негізгі мақсаты Қазақстан Республикасында біртұтас білімдік ақпараттық ортаны құру болып табылады. Олай болса, білім беру саласында жаңа ақпараттық технологияны пайдалануға, Қазақстан Республикасындағы ақпараттық кеңістікті әлемдік білім беру кеңістігімен сабақтастыруға мүмкіндік береді. Электрондық есептеуіш технологиясымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті құралдарды қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламасына негізделеді. Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникациялық байланыс құралдарын пайдалану арқылы білім беруді жетілдіруді көздейді. Интерактивті тақтаның мүмкіндіктері мұғалімдерге баланы оқытуда бейне және ойын бағдарламаларын тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

Ақпараттық қоғамның негізгі талабы – оқушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық – құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияны өзіндік даму мен оны іске асыру құралы ретінде пайдалану дағдыларын қалыптастырып, ақпараттық қоғамға бейімдеу. Демек, ақпараттық бірліктердің білімге айналуы әлемнің жүйелік – ақпараттық бейнесін оқушылардың шығармашылық қабілеттері мен құндылық бағдарларын дамыту арқылы қалыптастыруды көздейтін, адамның дүниетанымының құрамдас бөлігі болып табылатын интеллектуалды дамуды қалыптастырудың бір жолы. Қазіргі білім беру жүйесі ақпараттық технологиялар мен компьютерлік коммуникацияларды белсенді қолдануда. Әсіресе қашықтан оқыту жүйесі жедел қарқынмен дамуда, бұған бірнеше факторлар, ең бастысы – білім беру мекемелерінің қуатты компьютер техникасымен

камтылуы, оқу пәндерінің барлық бағыттары бойынша электрондық оқулықтар құрылуы және Интернеттің дамуы мысал бола алады.

Оқытудың әр сатысында компьютерлік тесттер арқылы оқушыны жекелей бақылауды, графикалық бейнелеу, мәтіндері түрінде, мультимедиалық, бейне және дыбыс бөлімдерінің бағдарламасы бойынша алатын жаңалықтарды іске асыруға көп көмегін тигізеді. Электрондық оқулықтарды қарапайым оқулықтарға қарағанда пайдалану ыңғайлы және оларда өзін – өзі тексеру жүйесі бар. Осы электрондық оқулықтың артықшылығы болып табылады. Сондықтан, өзін – өзі тексеру жүйесі оқушы мен оқытушының арасындағы байланысын алмастырады. Электрондық оқулықтарды пайдалану оқушылардың, танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды.

Осылайша жаңа технологиялардың дамуы жаңа әдіс-тәсілдердің пайда болуына көмектеседі және сонымен бірге оның сапасын жоғарылатады. Бұл технологияның өзектілігі қоғамның ақпараттандыру жылдамдығының артуымен сипатталады. Әр түрлі пән сабақтарында жаңа технологияны пайдалану білім мазмұнын жаңартумен, ақпараттық ортаны қалыптастыруымен, сондай-ақ сапалы білім беру мүмкіндігінің жоғары болуымен ерекшеленеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Имжарова З.У., А.У.Ахметова., Ж.Н.Имжарова. сын тұрғысынан ойлау білім үдерісінде. ақтөбе, 2009ж.

2. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2013.

3. Курманалина Ш.Х.Обновление методического обеспечения учебного процесса в условиях информатизации образования(в соавторстве: Н.Б.Чекалева): Монография. Омск:ОмГПУ,2002г.

БАЛАНЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУЫН ДАМУЫ

Адилова Н. С.

Қарағанды қаласы, КМҚК «Қарлығаш» бөбекжайының тәрбиешісі

Мектеп жасына дейінгі балалардың алғашқы математикалық түсініктерін қалыптастыру «Балабақшада оқыту мен тәрбиелеу» бойынша жүргізіледі.

Балабақшада бүлдіршіндерге таным оқу іс-әрекеті сәбилердің екінші тобынан басталады, геометриялық қалыптар (пішіні, түсі, көлемі) ойын арқылы таныстырылса, естияр, ересек, және мектепке даярлық топтарында осы қалыптардың құрылымын, санның белгілерін таныстырумен бірге санай білуге үйретіледі.

Негізінде баланың ойлау қабілеті дегеніміз – қарапайым математикалық алғашқы ұғымдарын меңгеруден басталады. Өйткені бала сөйлей бастап өзінің мекен-жайын, телефон номерін жаттай бастайды. Міне, сан, санау осыдан басталады. Оны жүйелі түрде дамыту ата-ана мен тәрбиешінің, баланы қоршаған адамдардың- басты міндеті. Сезім тәрбиесі-түйсік пен қабылдаудың қатар дамуы.

Сәбилік шақтың алғашқы күндерінен бастап-ақ бала өзін қоршаған заттардың қасиетін түсінуге талпыныс жасай бастайды. Осыдан баланың заттарды қабылдайтын көру дағдысы оянады. Бұл кезде затты танып білу үшін бүлдіршіндер оның түр-түсіне мән бермейді, заттың құрылымына (пішініне) көңіл бөледі. Бүлдіршіндердің логикалық ойлау ұғымдарын ойын арқылы үйретудің, математикалық диктант жазудың, заттарды әр түрлі геометриялық пішіндерден құрастырудың, ауызша есеп шығарудың көру арқылы салыстырудың, қиялдаудың, жұмбақтар жаттаудың маңызы өте зор. Өйткені, жасырын тұрған ойдың нені меңзеп тұрғанын ойлап табу үшін баланың ми қыртыстарының жұмысы шыңдалады. Яғни,

логикалық ойлау сезімін қалыптастырады. Ойын арқылы мектеп жасына дейінгі балалар негізгі іс-әрекет кезінде айналадағы өмірден алған білімдерін, әсерлерін, жинақтаған тәжірибелерін өз бетінше іс жүзіне асады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың ойлау әрекеті олардың күнделікті өмір жағдайына сәйкес түрлі заттарды ұстап олармен қарым-қатынас жасау арқылы дамытып отырады. Баланың ойлау қабілеті балалар бақшасында өтілетін оқу іс-әрекеттерінде, ойындарда, әсіресе пайымын өрістетіп есептеу тәсілдердің бейнелеу өнерімен шұғылдануда, сурет салу, жапсыру мен мүсіндеуде үнемі дамып, түрлі іс-әрекеттердің нәтижесінде жүзеге асады. Таным оқу іс-әрекетінде логикалық ойындар арқылы баланың ақыл-ойының дамуы тек белгілі бір білім көлемін ғана емес, танымдық іс-әрекет амалдары мен тәсілдерін игерумен бірге есте сақтау, ойлау, елестеу, танымдық, шығармашылық қабілеттерінің дамуын тұтас қамтиды. Сөз бен сөйлеу әрекеті-ойлау құралы болып табылады.

Бұлардың барлығы қоршаған орта және өзі туралы білімді меңгеруі, мінез-құлық нормаларын игеруі, білім,білік, дағдысының қалыптасуы, есте сақтау және ойлау қабілеттерінмен тығыз байланысты. Өйткені солардың негізінде логикалық ойлауы заттармен нақты әрекеті арқылы жүзеге асады. Олар әр түрлі заттарды пайдалану, қоршаған ортамен, адамдармен қарым-қатынас жасау барысында білім және тәжірибе жинақтайды. Көрнекі –бейнелі ойлау мен оған ықпал ететін көрнекі-схемалық ойлаудың мәні одан туындаған жағдайларды шешу үшін бала заттардың өзіне емес, олардың бейнесіне сүйенуі арқылы бейнеленеді. Олар құбылыстар мен заттардың тек жеке қасиеттерін ғана емес, заттардың орындарын ауыстыра алады. Қоршаған орта, ондағы адамдардың ролы мен орны туралы түсінігі неғұрлым кеңейе түседі.

Қоршаған орта, қоғамдық өмірдегі құбылыстар, олардың арасындағы байланыстары мен қатынастары, адамның алар орны, табиғат пен оның құбылыстары, өсімдіктер мен жануарлар туралы білімдері дамиды. Оларды орындау барысында бала заттар мен құбылыстардың мәнді белгілерін айқындауды, кейбір дерексіз ұғымдарды сипаттауды, уақыт қатынасын, себеп-салдар, көлем, өлшем туралы түсініктерді игереді.

Ол сөздерді еркін қолданады, өз пікірін айтуды, оны негіздеуді, қарапайым заңдылықтарды анықтауды, салыстыруды, талдауды, пайымдау логикасын, ойлауды үйренеді. Сөздік қоры, тіл байлығы артады, сюжеттік әңгімелер құру қабілеті дамиды.

Балабақшада қарапайым математикалық түсінікті дамытудағы бағытталған арнайы оқу іс-әрекеттері өткізіледі. Балалардың танымдық есептерді ұғына білу қабілетін одан әрі дамытудың маңызы зор. Баланың білімін нақтылау және тереңдету мен қоса, оларда сандық түсініктерді қалыптастыру қажет, геометриялық пішіндерді атап, айыра білуі тиіс. Логикалық дидактикалық ойындар ұйымдастыруды қажет етеді. Балаларды санауға үйрету үшін мынандай ойындарды ұсынуға болады.

Мысалы: (Реттік сандарды ата, Қай сан қалып қойған, әрі қарай сана) осындай ойындар баланы санауға жаттықтырады, олардың сан белгілерін, сандар және шектес сандардың ара-қатынасы туралы тиянақтайды.

Қазақ халқының халық ауыз әдебиеті үлгілерін бұрынғы балалардың көрген-білген, көңілге түйген ғасырлар бойы уақыт елегінен өткізген ақыл-ойдың жиынтығын, балалар бойына дарыту арқылы олардың ой-өрісін дамыту мақсатында қысқа сандардан бастап ұзын шумақты сандарды жаттап үйретуді, санамақтарды үнемі оқу іс-әрекетінде пайдаланған жөн.

Халқымыздың ауыз әдебиетінің, ертегілер мен аңыздарды балалар сүйіп, қызығып тыңдайды. Бесік жыры, хайуанаттар айтысы, ертегілер, жұмбақтар, өтірік өлеңдер балаларды қызықтырады. Балалар өлеңнен кейін құстардың аттарын біліп және дыбыстарын дұрыс айтуға икемделеді.

Бүгінгі жас бүлдіршіндерді тәрбиелей отырып, олардың ойлау қабілетін дамыту, математикалық ұғымдарын толықтай қалыптастыру, өздеріне қоршаған ортаны дәл, анық ажырата білуге үйретудің маңызы зор.

Ойын барысында берілген тапсырмаларды шешуде балалардың ақыл-ойы дамиды. Міне, осыдан баланың логикалық ойлау қабілеті шыңдалады, дамиды. Ойындарды қолдану

сабақтың әсерлігін арттырып, балалардың логикалық ойлауын, математикалық қаблеттерін дамытады. Тәрбиеші ойындарды шығармашылықпен түрлендіре отырып, балалардың психофизиологиялық ерекшеліктерін ескеріп, жаңа тақырыпты өткенде, өткен материалды қайталағанда, білімді тиянақтау негізінде топтағы барлық балалармен жүргізілетін бағдарламалар аясында жұмыс істеген абзал.

Пайдаланылған әдебиеттер:

5. «Бала мен балабақша» журналы, №5, 2013 ж.
6. «Бала тәрбиесі» журналы, №3, 2009 ж.
7. «Тәрбие сағаты» журналы, №5, 2011 ж.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ МЕН ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Болат Нәзира

№30 орта мектеп, Қарқаралы ауданы, Теректі ауылы

Қазіргі жаңаша оқытудағы басты нәрсе бұл білім алу және өздігінен білім алу негізінде адам қабілеттерін, икемділіктерін дамыту. Жаңа білім алу парадигмасында тұлғаның қызығушылықтарын қамтамасыз етуде тұтастық, бағыттылықпен бірге мықты негізділік (фундаменталдылық) те шешуші рөлге ие. Қазіргі заманғы оқушының, әсіресе студенттің басты мақсаты көптеген пәндерден, олардағы ұшан теңіз ақпараттардың ішінен ең негізгісін, мәндісін таба білу.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінің басты қайшылығы тез өсіп бара жатқан жаңа білімдер қарқыны мен жеке тұлғаның оларды игерудегі шектеулі мүмкіндіктері арасында. Бұл қарама қайшылық педагогикалық теорияны білім берудің абсолютті идеяларынан (жан жақты дамыған тұлға) бас тартып, жаңа идеалға адамның өзін өзі реттеуі мен өздігінен білім алу қабілеттерін барынша дамытуға көшуіне мәжбүр етті. Сонымен, жаңаша оқытудағы басты нәрсе бұл білім алу және өздігінен білім алу негізінде адам қабілеттерін, икемділіктерін дамыту. Жаңа білім алу парадигмасында тұлғаның қызығушылықтарын қамтамасыз етуде тұтастық, бағыттылықпен бірге мықты негізділік (фундаменталдылық) те шешуші рөлге ие. Қазіргі заманғы оқушының, әсіресе студенттің басты мақсаты көптеген пәндерден, олардағы ұшан теңіз ақпараттардың ішінен ең негізгісін, мәндісін таба білу[1]. Тәуелсіз ел тірегі білімді ұрпақ десек, жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған мәселе білім беру, ғылымды дамыту. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті ұлттық және жалпы азаматтық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар: оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттерін көздейді. Сондықтан, қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісі технологияландыру мәселесін қойып отыр. Бүгінгі күннің басты ерекшеліктерінің бірі, «Қазақстан Республикасының ақпараттық кеңістіктің бәсекеге қабілеттілігін 2006-2009 жылдарында даму тұжырымдамасында» келтірілгендей, ақпараттың ақылға сымайтын шамадан тыс, оны игеруде адамның биологиялық мүмкіндіктерінің «артық» мөлшерде дамуы[2]. Сол себепті де оқу оқыту қысқа мерзімде ақпараттың көлемді бөлігін тиімді түрде ұсынатын, сол ақпаратты жоғарғы деңгейде игеретін және практикада бекіте алатын әдістерді қолдануды талап етеді. Бұл талап білім беру саласында инновациялық өзгерістерге әкеліп, оқудың оқытудың негізі ретінде тұлғалық дамуды қарастырады, өйткені бұл дәуірдің идеологиялық, әлеуметтік, саяси сұраныстары адамнан төмендегідей құзырлықтарды талап етеді: ақпараттың ішінен өзіне қажеттісін таңдап, оны пайдалану; проблемаларды шешу және шешім қабылдау; өзіндік пікір, идеялар, тұжырым, түсінік келтіру, оларды дәлелдей және қорғай білу; социумда ауызша және жазбаша түрде

қарым-қатынас құра білу, бірлесе жұмыс жасай білу, жанжалдарды болдырмау; өмірге деген көзқарасын, ұстанатын сенімдерін, қажеттіліктерін, құндылықтарын жалпы адами құндылықтармен байланыстыру; өздігімен үйрене білу, өз білімін әрқашанда дамытып отыру. Қазіргі заманғы үздіксіз өзгеріп жатқан жағдайында жоғары мектеп өз әрекетінде білім алушылардың зияткерлік (интеллектуалы) қабілеттерінің дамуына бағытталуы қажет. Өз кезегінде бұл қасиет білім алушыларға «техникалық, экономикалық және мәдени өзгерістер мен олардың сан алуандығын саналы түрде түсініп, бастамашылдық, кәсіпкерлік рух пен икемділік секілді қасиеттерді қабылдап, қазіргі заманғы өндірістік ортада өзіне сенімді түрде еңбек ету мүмкіншілігін береді». Қоғамның қазіргі даму кезеңінде болып жатқан әлеуметтік саяси және жаңа технологиялық өзгерістерден ұрпақ тәрбиесіндегі бетбұрыстардан білім мен тәрбие жүйелерінің ісін жаңа сатыға көтеру қажеттілігі туындап отыр. Заман талабына сай білім оқу орындарында білім мазмұнын, оның құрылымдық жүйесін жақсарту білім реформасының жүзеге асының басты шарты. Осы заманғы білім берудің стратегиялық мақсатын өз жауапкершілігін сезіне алатын, өздігінен әрекет етуге және әрекетінің шешімін таба білуге қабілетті, барлық істе сауатты тұлғаны оқыту мен тәрбиелеуді қамтамасыз ету болып табылады. Жоғарыдағы мақсаттарға жоғары оқу орындарында білім берудің Отандық және әлемдік тәрбиелерінде қалыптасып, өз қызметін оң атқарып келе жатқан білім мазмұнының негізгі құрылымын жобасын жүзеге асыруды қолданылатын жаңа педагогикалық технология арқылы жету көзделеді. Қазіргі уақытта модульдік оқыту технологиясын көптеген оқытушылар пайдалануда. Модульдік оқыту 1960 жылдардың аяғына қарай шет елдерде (АҚШта) дәстүрлі оқудың бір нұсқасы, бағыты ретінде пайда болды. «Модуль» латынның «өлшем», «шама», «мөлшер» деген сөзі. Сонымен қатар модуль дегеніміз ірі блок, бөлінген, яғни оқу материалдарын, бөлшекке, блоктарға бөліп беру. Қазіргі уақытта қазақстанда білім берудің өзіндік үлгісі қалыптасуда. Модульдік оқу технологиясының негізі білім алушының танымдық белсенділігін, танымдық іс әрекеттерінің әртүрлі іс әрекеттерін ойлау, зейін, қабылдау әрекеттерін, ойын арқылы және сөздік 130 байлықтарын дамыту[3]. Айта кетер тағы бір тиімді жағы бірізділігі, жүйелілігі, дарынды оқушылармен жұмыс істеуге қолайлы. Модульдік оқыту технологиясымен оқытунұсқасында білімді толық игеруді негізге ала отырып, қазіргі дидактика талабына сәйкес, білім алушыларды оқыту ғана емес, тұлғаның танымдық қызметін ұйымдастыруға, оқу үрдісін диалогтік қарымқатынас негізінде құруға болады. Бұл оқу үрдісі мен оқытушының жұмысына мынадай өзгерістер туғызады: біріншіден, оқушы мен оқытушы оқудың ұйымдастырушысына айналады; екіншіден, мұғалім сабаққа алдынала зерттеу жасап, уақыттың көпшілігін сабақты даярлауға жұмсайды да, сабақ барысында тек бақылаушы, үйлестіруші қызметін атқарады. Ал дәстүрлі оқытуда білім беру процесі көп жағдайда білім алушының сабаққа «таза парак» күйінде келіп, оқытушының оны сабақта біліммен «толтырумен» айналысатын құбылыс деп түсінеді. Шәкірт сабақта ғана жаңа білім алып, сабақтан кейін оны бекіту жұмысымен ғана айналысады. Инновациялық оқу оқыту барысында үйренушілер әрқашанда белсенді болып, өзіндік пікір қалыптастырып, өз ойларын дұрыс жеткізе білуге, өз көзқарасын дәлелдеуге, пікірталас жүргізуге, басқаларды тыңдауға, өзге пікірді сыйлауға және онымен санасуға үйренеді. Қазіргі заманғы білім беру жүйесін құру оқытудың инновациялық нысандары мен әдістерін енгізу педагог қызметкерлердің тұлғасына және кәсіптік құзыреттілігіне жоғарғы талаптар қоюда. Жаңа оқыту технологиясын меңгеруде оқытушылардың, педагог қызметкерлердің жан жақты білімі қажет. Қазіргі оқытушы педагогикалық процесте жүйелі жұмыс жүргізе алатын, педагогикалық өзгерістерге тез төселетін, жаңаша ойлау жүйесін тез меңгере алатын, білім алушылармен ортақ тіл табыса алатын, білімді, іскер, шебер болуы керек. Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері өсіп келе жатқан жас тұлғаны жан жақты дамыту. Инновациялық білімді дамыту, өзгеріс енгізу, жаңа педагогикалық идеялар мен жаңалықтарды өмірге әкелу. Бұрынғы білім алушы тек тыңдаушы, орындаушы ғана болса, ал қазіргі білім алушы өздігінен білім іздейтін жеке тұлға екендігіне ерекше мән беруіміз керек. Қазіргі білім алушы дүниетаным қабілеті жоғары, дарынды, өнерпаз, ізденімпаз, талапты, өз

алдына мақсат қоя білу керек. Жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану педагогикалық іс әрекеттердің мазмұны мен формасын толықтыру негізінде оқыту үрдісін жетілдірудің бірден бір жолы. Компьютерлік желілерді, интернет жүйесін, электрондық оқулықтарды, мультимедиялық технологияларды, қашықтан оқыту технологиясын пайдалану оқу орындарында ақпараттық коммуникациялық технологиялар кеңістігін құруға жағдай жасайды. Оқытудың педагогикалық жаңа технологияларының барлығы дерлік оқушының өз бетінше білім алуын ұйымдастыруға бағытталған. Қазіргі уақытта білім мазмұнын жаңарту мен сапасын жаңа деңгейге көтеру мақсатында оқытудың педагогикалық технологиялары арқылы оқыту әдістерінің 50ге жуық үлгілері ұсынылып, мектеп тәжірибесіне енгізіле бастады. Педагогикалық технологиялар көптүрлі болуына қарамастан, олардың іске асуының екі ғана жолы бар. Біріншісі теориялық негізде орындалуы, екіншісі тәжірибемен жүзеге келуі. Бүгінгі таңда қазақстандық ғалымдарымыз Ш.Қаланова, Ж.Қараев, Ш.Таубаева, М.Жанпейісова, Ә.Жүнісбек және т.б. ғалымдарымыздың зерттеулерінде оқытудың жаңа технологиялары жан жақты қарастырылды. Оқыту үрдісінде жаңа педагогикалық технологияларды тиімді қолдану мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, рухани, адамгершілік, азаматтық сияқты көптеген адами қабілеттерінің қалыптасуына игі ықпалын тигізеді. Оқушының өз бетімен білім алуына, өзіндік ой пікірін қалыптастырып, қорытынды жасай білуін, өз білімін өзі бағалай білуі

Білім берудегі қазіргі заманғы технологиялардың көмегімен жаңа білім беру парадигмасы іске асатын құрал ретінде қарастырылады. Білім беру технологияларының даму тенденциялары тұлғаның өзін-өзі тануына және өзін-өзі дамуына мүмкіндік беретін гуманитарлық білім берумен тікелей байланысты. "Білім беру технологиялары", "педагогикалық технология" терминімен қатар "оқыту технологиялары" термині қолданылады. Оның біріншісі көлемді болып келеді. Өйткені, білім беру технологиясында оқушының, үйренушінің тұлғалық сапасын дамыту және құрумен байланысты болатын тәрбиелік аспекті бар.

“Оқыту технологиясы – белгіленген мақсатқа нәтижелі қол жеткізуді қамтамасыз етуде оқытудың формасы, әдістері мен құралдарын ашып көрсетіп, оқу бағдарламасында белгіленген оқытудың мазмұны жүзеге асырылады”, – деп С.Әбенбаев айта келіп, оның құрылымын төмендегідей етіп көрсетеді [4]:

- оқытудың мақсаты;
- білім берудің мазмұны;
- педагогикалық өзара әрекеттестіктің құралы (оқыту және мотивация), оқыту процесін ұйымдастыру;

- оқушы, оқытушы;
- әрекеттің нәтижесі (сонымен бірге кәсіптік даярлықтың деңгейі).

Сонымен қатар, С.Әбенбаев нақтылы педагогикалық процесті талдап жүзеге асыруды “... оқыту технологиясын жобалау процесі деп атауға болады” деп айта келіп, оның құрылымын төмендегідей анықтайды:

- оқу жоспары және бағдарламасына сай оқытудың мазмұнын таңдау;
- оқытушы бағдарлай алатын оқытудың басымды мақсатын таңдау, яғни жобалау барысында білім алушыларда қандай кәсіптік және тұлғалық сапа қалыптасады, міне соны анықтау;

- мақсаттарға немесе басымды бір мақсатқа негізделіп оқыту технологиясын таңдау;
- оқыту технологиясын талдап жасау.

Педагогикалық зерттеулердің нәтижелеріне сәйкес білім берудің қазіргі заманғы технологиясының нұсқауы, төмендегі принциптердің қатысуымен жасалуы тиістігі анықталуда:

- дидактикалық жүйені көрсететін технологияның бүтіндік принципі;

- қойылған мақсатқа жету үшін нақты педагогикалық ортада технологияларды қайта өндіру принципі;

-сәйкес келетін педагогикалық жүйелердің өзін-өзі дайындау механизміне әсер ететін факторлардың приоритеті және педагогикалық құрылымдарының сызықтық емес принципі;
-оқушының жеке тұлға ретінде қалыптасуына және оның танымдық қабілеттілігіне оқыту процесінің бейімделу принципі;

-біріктірілген білімдерді құру үшін оптимальді жағдай жасайтын оқу ақпараттарының потенциалды көп болу (артық болу) принципі.

Педагогикалық технологияның міндеттері:

-әр түрлі қызмет саласындағы іскерлік пен дағдылардың шыңдау, білімнің тереңдігін, беріктігін арттыру;

- мінез – құлықтағы әлеуметтік құнды әдеттер мен формаларды нығайту және арттыру;

- технологиялық құрал-саймандармен жұмыс істеуге үйрету;

- технологиялық ойлау дағдыларын дамыту;

- оқу міндеттері мен қоғамдық пайдалы еңбек ұйымдастыруда технологиялық тәртіпке сай нақты әдеттерді тәрбиелеу.

Педагогикалық технология әр түрлі жағдайлардағы нақты өзара іс-қимылдарды, жүйеленген, бағдарланған, оқыту және тәрбиелеу стандарттарына сай тәсілдер негізінде компьютер мен техникалық құралдар қолдану арқылы да ұйымдастырылады. Бүгінгі таңда білім беру жүйесінің құрылымдарында оқытудың айқындалған көптеген технологияларын пайдаланып жатқандығы белгілі. Болашақ маманға тәжірибе беруде ақпаратпен жұмыс істеу әдістеріне, жаңа білімдерді құру әдістеріне, ең маңыздысы - әлемнің дамуы туралы білімдердің қажетті деңгейін қалыптастыратын әдістерге үйрету. Сондықтан әрбір оқытушыға және оқушыға "оқыту" мен "үйрену" процестерін игеру үшін 3 тілді меңгеруі қажет: ана тілін, ғылым тілін және технология тілін.

Әдебиеттер:

1. «Бала мен балабақша» журнал. Алматы - №,2013ж

2. Заманауи әлеміндегі ғылым мен білім. 201ж

3. Жас ерекшелік педагогикасы.2007ж.

4. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту стандарты. – Астана, 2010.

БАЛАБАҚШАДА ОҚУ ТӘРБИЕ ЖҮЙЕСİNДЕ ҰЛТТЫҒҚ ОЙЫНДАРДЫҢ БАЛА ДЕНСАУЛЫҒЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ

Жексенбаева Алтын Ауқеновна
ҚМҚК «Бәйтерек» балабақшасы

Мемлекет үшін де адамның өзі үшін де денсаулық – шешуші саясат және демографиялық мүдденің түйіні. Зерттеуші Ж.Ембергенова «салауатты өмір салты дегеніміз – адамның өмір сүруі үшін қажетті іс – әрекеті мен қызметіндегі ақыл, зерделілігін, парасат, байсалдылығын, сабырлы сана – сезімін, жалпы адамның рухани деңгейін көрсететін жеке тұлғалық мінез – құлық нормасы мен өмір сүру тәсілінің жүйесі», - деп тұжырымдайды. Салауатты өмір салтын қалыптастыруда салауаттылық туралы білім, іс - - әрекет және дағдыларды игеру жөнінде арнайы нақтылы бағыт болуы аса маңызды екенін айтады [1.85 б]. Сонау ықылым заманнан бері, адам баласы ұзақ өмір сүрудің жолын қарастыруда. Аристотельдің «Жанды дене қозғалмаса өледі» деген тұжырымдамасы адамзаттың денсаулығы-

ның мықты болуының, ұзақ жасауының, яғни, салауатты өмір сүрудің негізгі ілімі болып табылады. 3-5 жас аралығындағы баланың салауатты өмірінің қалыптасуында басты фактор оның қимыл – қозғалыс әрекетінің қаншалықты дұрыс жолға қойылғандығымен байланысты. Себебі қимыл – қозғалыс әрекеті үлкен мұқтаждық болып табылады. Қозғалыс бала үшін үлкен бір қуаныш көзі, сондықтанда қимыл күші оның денесін қатайтумен қатар психикалық дамуына үлкен әсерін тигізеді.

Бүгінгі таңда Қазақстанда күн тәртібінде тұрған әлеуметтік маңызы зор мәселенің бірі – бала денсаулығы. Статистикалық мәліметтерге қарағанда республика көлемінде мектепке дейінгі балалардың 80 пайызында әртүрлі аурудың белгілері кездеседі.

Сондықтан да соңғы жылдары мектепке дейінгі оқыту мен тәрбие үрдісінде балалардың психикалық дамуы мен тәрбиеленуіне, денсаулығын нығайтуға, олардың салауатты өмір салтын сақтау әдеттерін қалыптастыруға ерекше мән берілуде.

Сондықтан да мектеп жасына дейінгі мекемелердегі балалардың мұндай қозғалыстарын дұрыс жоспарлап оны іске асыру балалардың қимыл дағдыларын дұрыс қалыптастыруға, саналы қозғалыстарды көбейтуге, ағзаның бейімделу қабілетіне әсер етеді [2. 63б]. Ұйымдастырылған қозғалыстар аз болса балаларда гиподинамия немесе бұлшық ет қозғалыс белсенділігі төмендейді.

Бала қозғалысы туралы Мағжан Жұмабаев былай дейді: «Адам неғұрлым жас болса, соғұрлым қозғалуды көп тілейді, дені сау бала бір минут тыныш отыра алмайды. Күні бойы шаршау білмей, ойнайды да жүгіреді» [3. 58б]. Сондықтан мектеп жасына дейінгі балаларға тән осы мүмкіндікті пайдалана отырып, олардың салауатты өмір салтының қалыптасуына ұтымды құрал ретінде ұлттық ойындардан құралған қимыл – қозғалыс элементтерін оқыту үдерісіне енгізу қажет деп санаймыз. Қимыл – әрекет ойындары, мысалы «ақ серек, көк серек», «шыт тастау», «көрші», «белбеу тастау», «ине жасырмақ»- қазақ халқының ежелгі ұлттық ойындары бала денесін ширатып, бұлшық еттерді қатайтады, батылдыққа, ептілікке, төзімділікке дер кезінде тез ойланып, тиімді амал, ақылды шешім, әдіс таба білуге машықтандырады.

Д.В. Хухлаеваның пікірінше, дене шынықтыру жаттығуларын ойынмен ұштастырған сәтте баланың тұрақты іс – әрекетке бейімділігінің қалыптасуы айқан сезіледі, сондықтанда дене шынықтыру күнделікті қажеттілік болумен қатар денсаулықтың, шыдамдылықпен тез қимыл – әрекеттің символы болып табылады [5. 63б].

Ертеден келе жатқан спорттық қимыл- қозғалыс ойындарының бірі – «қазақша күрес». Екі топтан шыққан екі бала қоян қолтық ұстасып, аяқтан шалу, жамбасқа түсіру, көтеріп алып жауырынға жатқызу тағы сол сияқты айла – тәсілдер қолданып, бір – бірінің жауырынын жерге тигізгенге дейін күреседі.

Бұл қимыл қозғалыс ойындары баланың денесін, бұлшық еттерін жаттықтырып қана қоймайды, соныменбірге ойын үстінде баланың өзін – өзі жаттықтыруға үйретеді. Осының нәтижесінде баланың нақтылы мақсатқа, яғни ойынға қатысқан әр баланың алдына жеңіске деген ұмтылысы пайда болады. Балалардың белсенділігі артып, алдына қойған мақсатына жетуге деген ерік қайраты шыңдалады. Олай болса, мектепке дейінгі оқыту үрдісінде барлық дене тәрбиесі жаттығуларын, соның ішінде ұлттық ойындарды тиімді ұйымдастыруды бала денсаулығын нығайтудың зор мүмкіндігі ретінде қарастыруға болады.

Қазақ халқының шыдамды, мықты болып өсетінін А.И. Левшин былай деп суреттеген: «Халықтың өмірі үнемі мал бағумен, табиғатпен, таза ауада тіршілік етумен өмір өткізуі олардың дене бітімінің зор, күшті болып өсуіне себепкер болған. Сондықтан да олар ыстыққа, суыққа төзімді, көп жасайды, бас ауруы дегендер сирек кездеседі. Олардың көздері қырағы болып келеді. Олар үшін атқа шабу гимнастикалық жаттығудың бір түрі болып кеткен» [4. 36- б].

Қазақтың ұлттық ойындары- адам ағзасы үшін өте маңызды бағасы жоқ сауықтыру, денсаулықты нығайту, салауатты өмір салтын қалыптастыру шараларының бірі. Адамның марфологиялық – физиологиялық дамуында, эндогенді, экзогенді факторларға қарсы

тұруына, тұлғаның жалпы салауатты дамуына, бойшаң, денелі, сымбатты дамуына тигізер маңызы зор.

Қорытындылай келе қазақтың ұлттық ойын түрлері мектепке дейінгі баланың денесін шынықтырып, оның рухани қалыптастыру негізін құрайтын, салауатты өмір салтын қалыптастыруда маңызды құралдың бірі екендігіне көз жеткізуге болады.

Сондықтан қазақ елінің мұрасы, дәстүрлі ұлттық ойындарын іздестіріп зерттеп, балаларға үйрету сол арқылы балалардың денсаулығын реттеу, салауатты өмір сүруге жағдай жасау осы күнгі заман қажеттілігінен туған өзекті тақырыптың бірі болып саналады. Бүгінгі күнгі басты мақсат ұлттық ойындардың әлеуметтік мағынасын күшейтіп, балабақшалардың оқу – тәрбие жүйесінде, отбасында ұлттық ойындардың қолданыс шеңберін кеңейтіп, пайдалы жақтарын көрсету болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер

1. Ембергенова Ж. Жастарды салауатты өмір салтына халықтың педагогикалық құндылықтары негізінде ұрпақ сабақтастығымен ұштастыра тәрбиелеу Автореф. Канд. Дис. Қарағанды, 2009

2. Жұмабаева М. Педагогика. Алматы «Рауан», 1992.

3. Левшин А.И. Описание киргиз- казачьих или киргиз- кайсацких орд и степей. Алматы, 1996.

4. Богуславская З.М., Смирнова Е.О Развивающие игры для детей младшего дошкольного возраста. М., «Посвещение», 1991.

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПРОБЛЕМА И ПЕРСПЕКТИВА

Ислам А.Ш.

КГКП д/с «Бәйтерек» г. Караганда

« Образование детей с особыми потребностями является одной из основных задач для страны. Это необходимое условие создания действительно инклюзивного общества, где каждый сможет чувствовать причастность и востребованность своих действий. Мы обязаны дать возможность каждому ребенку, независимо от его потребностей и других обстоятельств, полностью реализовать свой потенциал, приносить пользу обществу и стать полноценным его членом»

(Дэвид Бланкет)

Инклюзивное (франц. *inclusif* — включающий в себя, от лат. *include* — заключаю, включаю) или включенное образование — термин, который используется для описания процесса обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных (массовых) школах.

Это процесс обучения и воспитания, при котором ВСЕ дети, в независимости от их физических, психических, интеллектуальных и других особенностей, включены в общую систему образования. Они посещают общеобразовательные школы по месту жительства вместе со своими сверстниками без инвалидности, при этом учитываются их особые образовательные потребности. Кроме того, им оказывается специальная поддержка. В основу инклюзивного образования положена идеология, которая исключает любую дискриминацию детей — обеспечивается равное отношение ко всем людям, но создаются особые условия для детей с особыми образовательными потребностями.

Стоит отметить, что в России для детей с инвалидностью создана и успешно функционирует система специального образования. В учебных учреждениях созданы особые условия для занятий с такими детьми — с ними работают врачи и специально подготовленные педагоги. Но во многом из-за обособленности коррекционных образовательных учреждений происходит разделение общества на инвалидов и здоровых. В результате конкурентность детей-инвалидов на образовательном рынке низкая и тяга к

продолжению образования у них невелика по сравнению с выпускниками обычных общеобразовательных школ.

Суть же инклюзивного обучения как раз в том, чтобы ребята с особенностями развития учились в одном классе со сверстниками, а не в специально выделенной группе (классе) при общеобразовательной школе. Это предполагает изменение образовательной системы, школы, но не самого ребёнка. Внимание педагогов при включении детей с ОВЗ в единое образовательное пространство урока или мероприятия акцентировано на возможностях и сильных сторонах каждого такого ученика.

Модель инклюзивного образования строится на основании следующего социального подхода — нужно изменять не людей с ограниченными возможностями, а общество и его отношение к инвалидам. Инклюзия признана более развитой, гуманной и эффективной системой не только детей с ОВЗ, но и здоровых учеников. Она дает право на образование каждому, независимо от степени его соответствия критериям школьной системы. Ведь садике — основная сфера жизни ребенка. Через уважение и принятие индивидуальности каждого из них происходит формирование личности. Вместе с тем, дети находятся в коллективе, учатся взаимодействовать друг с другом, выстраивать отношения, совместно с учителем творчески решать образовательные проблемы. В связи с этим, можно с уверенностью сказать — инклюзивное образование расширяет личностные возможности всех детей, помогает развить гуманность, толерантность, готовность помогать сверстникам.

С какими трудностями внедрения инклюзивного образования могут столкнуться участники образовательного процесса?

В нашем обществе, к сожалению, люди с инвалидностью воспринимаются как нечто инородное и необычное. Такое отношение складывалось годами, поэтому изменить его за короткий срок практически невозможно. Но стоит уже сегодня начинать активные действия.

Летом этого года Фонд общественного мнения (ФОМ) провел опрос об инклюзивном образовании среди россиян. В нем приняли участие 1500 респондентов из 43 субъектов Российской Федерации. По данным исследования 45% граждан одобряют идею обучения детей-инвалидов в обычной школе, против этого выступают 35% и 19% респондентов не определились в этом вопросе. При этом 52%, то есть большинство опрошенных, считают, что обучение детей-инвалидов в обычных школах не приведет к ухудшению качества образования; 26% респондентов с ними не согласны, а 22% россиян затруднились дать свою оценку по этому вопросу.

Принимая во внимание данные исследования, я считаю, что приучать к новым условиям жизни нужно не только детей с ОВЗ, но и тех ребят, которые не знают о существовании сверстников с особыми образовательными и жизненными потребностями или же относятся к ним с пренебрежением. Более того, адаптировать к ситуации стоит и взрослых — родителей, педагогов, да и общество в целом. Дело в том, что немалую роль в вопросе невысоких темпов внедрения инклюзии играет консервативность общества и, в частности, косность взглядов родителей здоровых учеников. Они часто выступают против совместного обучения их детей с инвалидами. Родители полагают, что в результате их чада не получат необходимого объема знаний или внимания учителей, т.е. образование в целом пострадает.

На мой взгляд, факт совместного обучения ребенка с особенностями в обычном классе сам по себе не может стать причиной для каких-либо выводов. Весь вопрос заключается в том, будет ли образовательный процесс способствовать развитию детей, а не тормозить его. Для этого следует разграничить пространство взаимодействия детей и предметно-образовательное пространство. Кроме того, необходимо участие нескольких сопровождающих взрослых, которые способны помочь особому ребенку при решении сложной задачи, чтобы он чувствовал себя включенным в процесс решения. При этом другие дети должны продолжать заниматься чем-то другим.

Очень важно создать специальные условия в школе для детей с ОВЗ — оснастить помещения техническими средствами, которые нужны таким ученикам. Многие школы попросту не готовы к этому. Таким образом, первоначальная задача администрации школы

— изменить территориальное пространство, сделав его инклюзивным, исходя из индивидуальных потребностей ребят. Например, ввести в штат сурдопереводчиков, тифлосурдопереводчиков, дефектологов, переоборудовать места общего пользования: класс, столовая, библиотека, туалетные комнаты; оборудовать въезд детей с ОВЗ в здание школы, предусмотреть транспортную поддержку для доставки ребенка в школу. Правда, все это требует дополнительного финансирования.

Но это далеко не все. Сегодня среди учителей массовой школы довольно остро стоит проблема отсутствия необходимой подготовки к работе с детьми с особыми образовательными потребностями. Обнаруживается недостаток профессиональных компетенций педагогов в работе в инклюзивной среде, наличие психологических барьеров и профессиональных стереотипов. Помочь учителям в преодолении этих трудностей сможет повышение квалификации, программы магистратуры и бакалавриата, творческие мастерские, обмен опытом и стажировки.

Особую роль в процессе обучения детей с ОВЗ, по моему мнению, играют взаимоотношения между педагогами и родителями. Родители лучше знают своего ребенка, поэтому в решении ряда проблем педагог может получить от них ценный совет. Сотрудничество учителей и родителей поможет посмотреть на ситуацию с разных сторон, а, следовательно — позволит взрослым понять индивидуальные особенности ребенка, выявить его способности и сформировать правильные жизненные ориентиры.

Я считаю, что совместное обучение способно помочь в искоренении дискриминации, воспитании толерантности и нравственному оздоровлению общества. Дети, которые получают инклюзивное образование, учатся милосердию, взаимоуважению и терпимости. Итогом внедрения такой методологии, на мой взгляд, должно стать улучшение качества жизни всех учащихся, в том числе из социально-уязвимых групп.

Список литературы

1. Бурлова Н.Б. Социальная защита детства / Н.Б. Бурлова // Справочник руководителя дошкольного учреждения. – 2012 № 10, с. 56-60.
2. Гулидов П.В. Основные направления модернизации инфраструктуры дошкольных учреждений / П.В. Гулидов // Справочник руководителя дошкольного учреждения. – 2012 № 7, с. 42-45.
3. Зайцев Д.В. Образовательная интеграция детей с ограниченными возможностями // интернет ресурс информационно-аналитический портал SocPolitika.ru // режим доступа: <http://www.socpolitika.ru/rus/conferences>
4. Екжанова Е.А., Стребелева Е.А. Коррекционно-развивающее обучение и воспитание. Программа дошкольных образовательных учреждений компенсирующего вида для детей с нарушением интеллекта / Е.А. Екжанова, Е.А. Стребелева – М.: Просвещение, 2005, – 272 с.
5. Инклюзивное образование в ДОУ // Журнал «Справочник руководителя дошкольного учреждения» № 10, 2011
6. Инклюзивное образование // Методические рекомендации по организации инклюзивного образовательного процесса в детском саду: М., Центр «Школьная книга» 2010
7. Назарова Н.М. Специальная педагогика // Раздел II «Специальное образование лиц с особыми образовательными потребностями»: Academia, - 2000. – С. 112
8. Самсонова Е.В. Организация специальных образовательных условий для детей с ограниченными возможностями здоровья в общеобразовательных учреждениях. Методические рекомендации / Е.В. Самсонова, Т.П. Дмитриева, С.И. Сабельникова, Н.Я. Семаго, М.М. Семаго, А.С. Аркелян – Москва - 2012
9. Офстад, Х. Ценность человека в нашем обществе / Х. Офстад // Нормализация жизни в закрытых учреждениях для людей с интеллектуальными и другими функциональными нарушениями / под ред. К. Грюневальда. – СПб., 2003. – С. 125-135

ОТКРОВЕНИЯ ДУШИ ИЛИ МЕЧТЫ СБЫВАЮТСЯ

Уйсымхан А.

Қарағанды қаласы

ҚМҚК "Бәйтерек" балабақшасы

*Будущее принадлежит тем,
кто верит в красоту своей мечты.*

Э. Рузвельт

Все люди, конечно же, мечтаем о чём-то своём личном, что символизирует успех, процветание и счастье. Мы всегда мечтаем о том, чем будем заниматься в своей жизни, кем могли бы стать и чем могли быть полезны обществу...

Чем и как помочь ребёнку с ограниченными возможностями здоровья? Этот вопрос возникает у родителей сразу, когда появляется на свет такой «особенный ребёнок». И параллельный вопрос – как и где он получит образование? Сегодня ответ есть.

Для успешного осуществления инклюзивного образования детей с особыми образовательными потребностями нужны изменения самой системы образования, Исходя из принципов социальной модели, обществу необходимо преодолеть негативные установки в отношении детской инвалидности и необычности в развитии и предоставить им равные возможности полноценного участия во всех сферах социальной жизни.

Семьи детей, не имеющих ограничений в возможностях.

Получают возможность развивать отношения с семьями, имеющими детей с ограниченными возможностями

Получают возможность просвещать своих детей об индивидуальных различиях, и о важности уметь принимать тех людей, которые отличаются от них.

Еще одной важной проблемой является отсутствие специализированных школ. Предполагается создание школ инклюзивного типа, обеспеченных всем необходимым. Сюда входят разработка специальных программ, привлечение в школы специалистов-дефектологов, психологов, логопедов; меньшая наполняемость класса, оснащение техническим оборудованием. Например, звукоусиливающая аппаратура в классе, где есть глухой ребёнок; для ребёнка с нарушением опорно-двигательного аппарата – пандусы и лифты.

Я считаю, что приучать к новым условиям жизни нужно не только детей с ОВЗ, но и тех ребят, которые не знают о существовании сверстников с особыми образовательными и жизненными потребностями или же относятся к ним с пренебрежением. Более того, адаптировать к ситуации стоит и взрослых — родителей, педагогов, да и общество в целом. Дело в том, что немалую роль в вопросе невысоких темпов внедрения инклюзии играет консервативность общества и, в частности, косность взглядов родителей здоровых учеников. Они часто выступают против совместного обучения их детей с инвалидами. Родители полагают, что в результате их чада не получают необходимого объема знаний или внимания учителей, т.е. образование в целом страдает.

«Дети с ограниченными возможностями, в основном общаясь в кругу семьи, не готовы к взрослой жизни. И общеобразовательная организация - это единственная возможность для детей обучаться в режиме инклюзии, общаться с другими детьми и узнавать мир, - поясняет она - Инклюзия заключается в том, чтобы дети с ограниченными возможностями обучались вместе с обычными детьми по государственной программе, получая такие же знания, как и другие дети. Единственное, в школах должны быть созданы дополнительные условия, учитывающие состояние здоровья этих детей». Систему специального образования ни в коем случае нельзя подменять инклюзивным образованием. Эти две системы должны развиваться во взаимодействии друг с другом

«Мы должны понимать, что у любого ребенка есть право получить качественное образование. И если ребенок с какими-то серьезными проблемами в рамках образовательного процесса не дает реализовывать права здорового ребенка на образование,

значит, нужно думать о том, может ли он учиться здесь? Полезно ли для него и для других детей такое включение? Для определенной части детей общеобразовательная среда иногда бывает чрезмерной. Ребенок с очень серьезными отклонениями в развитии более комфортно будет чувствовать себя в ситуации, где созданы особые условия.

В Казахстане инклюзивное образование делает только первые шаги, хотя во многих странах мира почти все школы инклюзивные.

Особенно актуально этот вопрос проявляется в деятельности по вовлечению людей, имеющих определённые физические особенности в нашу социальную среду. Понятие инвалид изначально ущербно, мы приписываем этим людям комплекс неполноценности, в который они сами начинают верить. Для них закрыты многие возможности в учёбе, развитии, занятиях спортом. Отношение рядовых людей к инвалидам отличается предвзятостью и предрассудками. Причём в нашем обществе данное отношение культивируется ещё с детского возраста. Одним из возможных вариантов решения этой проблемы является развитие в Республике Казахстан инклюзивного образования, которое направлено на: •вовлечение детей с ограниченными возможностями в образовательный процесс; •адаптация детей-инвалидов в современном обществе; •создание активной поведенческой установки у детей-инвалидов на уверенное позиционирование себя в современном обществе; • умение превращать свои недостатки в достоинства; • изменение отношения современного общества к людям с ограниченными возможностями.

Одним из возможных вариантов решения этой проблемы является развитие в Республике Казахстан инклюзивного образования, которое направлено на:

- вовлечение детей с ограниченными возможностями в образовательный процесс;
- адаптация детей-инвалидов в современном обществе;
- создание активной поведенческой установки у детей-инвалидов на уверенное позиционирование себя в современном обществе;
- умение превращать свои недостатки в достоинства;
- изменение отношения современного общества к людям с ограниченными возможностями.

По-прежнему остается ряд нерешенных проблем и барьеров на пути внедрения инклюзивного образования в Казахстане:

- некорректное отношение к детям с ограниченными возможностями.
- отсутствие специально подготовленного педагогического состава.
- очень низкий уровень материально-технической и методической оснащенности учебных заведений.
- барьер физического доступа.
- жесткие требования государственного стандарта.

Введение широкой варьированной системы оценивания достижения учащихся, позволит включить в общий поток детей с различными отставаниями от нормы развития в интеллекте.

У некоторых людей система инклюзивного образования вызывает опасение из-за возможного снижения качества обучения обычных детей. Однако специалисты успокаивают и поясняют, что инклюзия призвана предоставлять высокое качество обучения, удовлетворяя всех участников образовательного процесса. В перспективе, при правильной организации реализации программы по внедрению инклюзивного образования в систему образования РК, даст положительные результаты для всех участников вышеуказанного процесса.

Источник:

1. РИА Новости <http://ria.ru/spravka/20120903/741880407.html#ixzz2QVPzLEbE>
2. Статья «Инклюзивное образование: реальный опыт, проблемы, перспективы» авторы: зам.директора по УВР Кузгибекова Г.М., учитель начальных классов Кулешова Т.В. СОШ № 51 г. Караганды.31с.
3. Д.Митчелл. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. РООИ «Перспектива», 2011.с.67.

БАЛАБАҚШАДА БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Тойшыбекова С.Р.

Қарағанды қаласы, ҚМҚК «Бәйтерек» бөбекжайы

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың Жолдауында оқыту үрдісіне қазіргі заманғы әдістемелер мен технологияларды енгізу, педагогтар құрамының сапасын арттырудың маңызы зор делінген. Осы Жолдауды қолдай отыра, балаларға білім берудегі басты мақсат жеке ұрпақтың білім деңгейін көтеру және жан-жақты жеке дамыған тұлға қалыптастыруға міндеттіміз.

Мектеп жасына дейінгі балалармен сөздік жұмысын жүргізу - тіл дамытудың негізгі бір міндеттері болып саналады.

Балабақшаларда көп кездесетін, тіл ақау топтары болғандықтан оқыту- тәрбиелеу жұмысында балалардың тілін дамыту, сөздік қорларын молайту, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін қолдану, одан әрі күнделікті іс- әрекет кезіндегі тілдік қарым- қатынаста қолдана білуге жаттықтыру ісіне ерекше мән береміз.

Жалпы, тіл мүкістігі неден болады?

Бұған мамандар бірнеше себеп айтады.

Сол себептердің бірі – ата-ана баласына дұрыс көңіл бөліп, әңгімелеспейді. Мәселен, бала бір жаста 5-10 сөз айтуға тиіс. Екі жаста 200-300 сөз білетіндей қабілетке жетеді. Үш жаста күрделі сөйлемдерді айтып, дауысты дыбыстарды толық меңгереді. Осы жастан бастап баланың жалпы сөйлеу тілі дамиды және оған тікелей себепкер ата-анасы болады.

Екінші себеп, баланы шектен тыс еркелетіп (гиперопека), кәдімгі түсінікті тілмен емес, баланың былдырлаған тілімен сөйлеседі (баламен бала болып).

– Тіл мүкістігіне әкеліп соғатын үлкен **мәселелердің бірі** – баламен отбасында орысша сөйлесу. Үйде орысша сөздерге құлағын "қыздырып" келген баланы балабақшада тәрбиешілер қазақша сабақтар өткізіп, қазақ тілінде жауап алуға тырысамыз. Соның нәтижесінде бала еркін сөйлеу қабілетінен айырылады, бұдан тіл мүкістене бастайды. Яғни дыбысталуы ұқсас әріптерді ажырата алмай қалады.

Сондықтанда тәрбиешілер баланың тілін күн тәртібінің барлық бөліктерінде дамытады. Яғни, (схема)

Ата-аналардың бала тәрбиесіндегі оң көзқарастары мен дұрыс бағдарын және баланың ата-анасына, жақындарына мейірімі мен сыйластығын қалыптастыруда ашық, еркін қарым-қатынас жасауға жағдай жасалады. Осы жағдайда баланың балабақшадағы өмірімен танысуға, құрдастарымен қарым-қатынасын байқауға, баласының әртүрлі іс-әрекет жасау үстіндегі (ойын, еңбек, компьютер, тамақтану, серуендеу кезінде, бассейнде, спорт залындағы) жағдайын бақылап көруіне ата-аналарға мүмкіндік беріледі.

Балалардың ересектермен бірлесіп әртүрлі жұмыс түрлерін: мүсіндеу, жапсыру, сурет салу, ойын, би, т.б. жасауына жағдай жасауда тәрбиешілер ата-аналарды білім беру үрдісіне қатыстырып, ұйымдастырылған іс-әрекет пен сабақтан тыс іс-әрекет түрлерінің жүргізілу барысын көрсетеді. Осылайша, ата-аналар балаларын басқа қырынан тану мүмкіншілігіне ие болады. Ата-аналар мен педагогтардың үздіксіз қарым-қатынас (диалог), тәрбиешілер отбасы мүшелеріне бүгінгі болған маңызды оқиғалар мен балалардың жетістігі, әрекеті туралы айтып отырады.

Педагогтар баланы жан-жақты дамытуда, оның білуге құштарлығын арттыруда, есі мен зейінін тұрақтандыруда, тілдік қатынасы мен сөздік қорын байытудағы отбасының мүмкіншіліктерін анықтайды. Сонымен қатар, отбасы мен тәрбиешілер бірлесе отырып, баланың бойындағы ерекшеліктері мен қабілетін ашып, талантын шыңдауға күш салады. Мектепке дейінгі шақта бала тілі икемді келеді, сондықтан - да балалармен жүргізілетін жаттығу түрлері әр алуан. Балалардың жас ерекшелігіне қарай топтарды үлкейген сайын тіл дыбыстарын айтып, үйренуге арналған жұмыс түрлері біртіндеп күрделене береді. Балабақшада жүргізілетін тәрбие, білім беру үрдісінде дыбысқа байланысты жаттығу түрлері кешенді түрде іске асырылады.

Дыбыстардың ерекшеліктерін жете меңгеріп, дыбыстарды дұрыс айтуға жаттықтыру басқа да тілдерін дамыту сауат ашу оқу іс - әрекеттерінде ғана емес, ән, дене шынықтыру оқу іс - әрекеттерінде де, бос кезеңдерде де балаға өлеңдер, тақпақтар-үйретіледі.

Балабақшада балалардың жас ерекшелігіне лайықты көркем әдебиет шығармаларын, оқыған шығарма мазмұнын әңгімелеп айтқызу, суретке қарап әңгімелеу, ертегілер оқып беру, мақал - мәтел, жаңылтпаш, тақпақтар үйрету сияқты жұмыстары арқылы, балатілін дамытуға болады.

Тәрбиеші әр баланың тілін зерттеп, ерекшелігін жете меңгергеннен кейін, тәрбие білім беру үрдісіне күн тәртібінің қолайлы сәттерінде дыбыстарды дұрыс дыбыстауға орай жаттығу жұмыстарын жоспарлы түрде ұйымдастырып жүргізеді.

Сөздің-дыбыстық жағын, меңгерту:

- Бала тілін зерттеп, қай дыбысты айта алмайтынын анықтау;
- Артикуляциялық-аппаратты дайындау, кезеңі
- Сөз, сөйлем, өлең, жұмбақ, жаңылтпаштарды айтқызып, дыбыстарды үйрету.

Қорыта айтқанда балалардың ана тіліндегі дыбыстарды анық айтып, дұрыс сөйлей білуге балабақшада берілер тәрбиенің ықпалы зор.

Қазіргі заман талабына сай оқу - тәрбие үрдісін ұйымдастыру, яғни әр баланы жеке тұлға ретінде қабылдап, мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндерді ойына, бойына шақ әдеби мұралармен сусындатып тәрбиелеу, тәрбиешінің алға қойған міндеті. Айналадағы дүниені, табиғатты бақылап түсіндіріп әрдайым жаңа сөздермен, сөздік қорын толықтырып отыру қажет деп есептеймін. Жоғарыда айтылған мүмкіндіктерге сай балалардың сөйлеу қабілеттерін тереңдетіп, шығармашылық қабілеттерін дамытуда айтқан әңгімесіне, өзі құрастырған қысқа әңгімелеріне бағыт - бағдар бере отырып, тіл байлығын, сөздік қорын дамытуды басты назарда ұстау керек деп ойлаймын. Баланы өз баламыздай жақсы көріп,

білгенімізді олардың санасына құю, жеткізу тәрбиешінің алға қойған мақсаты. Сол мақсатқа жету үшін талмай, қажымай еңбек етуге міндетіміз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы». Астана, 2010 ж.
2. Р. Керімбаева / Отбасы және балабақша/ 1997ж №3
3. Балабақша тәрбиелеу және оқыту /2015 ж №7
4. Балабақшада балаларды инклюзивтік оқытудың мәселелері. //Қызықты психология. 2010. №6. 236.

ОЙЫН –БАЛАЛАР ҮШІН ОҚУ ДА ЕҢБЕКТЕ

Исабаева А.Қ

ҚМҚК Бәйтерек» балабақшасы. Қарағанды қаласы

Баланы тәрбиелеу – демек оның ертеңгі қуанышқа ие болатын келешек жолын тәрбиелеу.

А.С. Макаренко

Бала - болашағымыз балаға жүйелі дұрыс бақыттауды, қабілет - қасиеттерін дамуыменен балабақшадан басталатынын айта кету керек. Балабақшада жаңа педагогикалық әдістерді пайдаланудың мақсаты: оқыту мен тәрбиелеуде инновациялық жаңа технологиясының балаға жан-жақты, білім берумен бірге, құзыретті тұлға тәрбиелеу. Еліміздің білім саласында жүргізіліп жатқан реформаның мақсаты-ой-өрісі жаңашыл, шығармашылық деңгейде қызмет атқара алатындай, дүниетанымы жоғары, жан-жақты қалыптасқан тұлғаны тәрбиелеу. Балабақшадағы балалардың мәселесі қазіргі таңда мемлекеттік саясаттың ажырамастай бөлігі саналады. Сондықтанда тілінде ақауы бар балалармен көбінесе технологиялық инновацияны қоданған жөн. Осы инновациялық технологияның балабақшадағы балаларға өте тиімді де пайдалы болғандықтан мен өз тәжірибемде инновациялық технологияны көп қолданамын. Балалардың тілінің дауына үлкен әсерін тигізеді. Бала болашағымыз десек, сол балаға жүйелі білім беріп, ынтықыласын дұрыс бағыттауды, қабілет-қасиеттерін дамытуды балабақшадан бастауымыз керек. Мектепке дейінгі білім беру немесе балабақшада тәрбие мен инновациялық технологияны бірдей алып жүру керек. Өйткені бұл технологияның өзінше ерекше мәні бар. Балабақшада тіл ақауы бар балалармен жұмыс жаауға үлкен мүмкіндік береді. Инновациялық технологияны қолдана отырып, өз оқу қызметінде немесе тілінің ақауларына қатты пайдалы болғандығы, балалардың тілін байытуға мол әсерін тигізеді. Инновациялық технологияны қолдану арқылы тіл ақауы бар балалармен жұмыс жүргізуге үлкен мүмкіндік береді. Инновациялық технологияның педагогикалық үрдісті ұйымдастыруда жаңашыл әдіс-тәсілдерді пайдалануға мүмкіндік береді. Балабақшада жаңа педагогикалық технологияларды пайдаланудың басты мақсаты: оқыту мен тәрбиелеуде инновациялық ойын технологиясының элементтерін пайдалана отырып, жан-жақты, білімді, құзыретті тұлға тәрбиелеу. Әсіресе инновациялық технологияның ойын тәсілдері балабақша балаларына өте тиімді. Балабақшада көбіне балалар ойын арқылы тез дамиды немесе тіл байлығы арта түседі. Баланың денсаулығын нығайтуға, білім дағдыларын қалыптастыруға бағытталған. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту ұйымдары баланың денсаулығы мен оның дене бітімінің қалыптасуына үлкен үлес қосады. Баланың дені сау болса, оның миының жұмыс істеу қабілеті де жақсы болады. Бұл инновациялық технологиямен қоса балабақшадағы балалардың әсіресе тіл ақауы бар балалар үшін қол жетпес байлық деп айтуға да болады.

Ойын арқылы оқыту технологиясы

Ойын арқылы оқыту технологиясының мақсаты: дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендірушілік мақсатқа жету. Сол мақсатқа жетудің арқасында баланың тіл байлығы да артады. Тіл байлығының арқасында одан да әрі қарай бала дами түседі. Осыдан дамыған заманауи бала болып шығады. Балабақшада балалар көбіне ойын арқылы тез дамиды әсіресе тіл ақау балаларымен инновациялық технологияның түрлерін көп қолдануымыз керек. Бұл ойын технологиясының ерекшелігі ойындық іс-әрекеттің психологиялық механизмі жеке бастың өзіндік талап-талғамдарына сүйенеді. Баланың бойындағы білімділік, танымдық, шығармашылық қасиеттерін аша түсуді көздейді. Ойын — балалар үшін оқу да, еңбек те. Ойын айналадағы дүниені танудың тәсілі. Сонымен қатар, ойын балаларға өмірде кездескен қиыншылықтарды жеңу жолын үйретіп қана қоймайды, олардың ұйымдастырушылық қабілеттерін де қалыптастырады. Ойын-әлеуметтік қызмет. Ол баланың жасына қарай өзін қоршаған ортаны танып білуге құштарлығын арттырады. Ойын баланың жас ерекшелігіне сай бөлінеді. Сол ойындар арқылы бала жақсы шешім қабылдай алатын, жауапкершілікті сезінетін, шыншыл бала болып өседі. Міне, айта кететін болсақ менің ойымша осы инновациялық технологияның бізге немесе балабақшадағы балаларға көп пайдалы. Әсіресе сол жаңағы айтып отырғанымдай тілінің ақауы бар балаларға үлкен шексіз мүмкіндіктер берері анық. Ендеше инновациялық технологияның шығармашылық даму жағына назар аударатын болсақ ол бұдан да жақсы балалардың шығармашылық және интеллектуалдық қабілеттерін дамыту. Шығармашылық даму дегеніміз тілінің ақауы бар балалар үшін өте тамаша мүмкіндік. Себебі олар көп нәрсені тілімен жеткізе алмауы мүмкін. Бірақ сол шығармашылығы арқылы өзінің ішкі дүниесінде не болып жатқанын қандай сезімде болғанын терең жеткізе алады. Баланың жалпы жан дүниесін және оның сезіміне әсер етіп логикалық ойлауын дамыту. Логикалық ойлау арқылы балабақшадағы балалардың сөздік қоры мен сөйлеу мәдениетін қалыптастырады. Дұрыс қалыптасуының арқасында тіл ақауы бар балалармен жұмыс жасау жеңіл болады. Инновациялық технология деген бала мен тәрбиешінің ара қатынасымен байланысты. Тәрбиеші мен бала тығыз байланыста болса, менімше тіл ақауы бар балаларға технологияны қолдану ауыр болмайды. Дамыта оқытуда тәрбиешінің басты міндеті оқу материалдарын балаға дайын күйінде емес, баламен бірлесіп, жалпы іс-әрекетті ұйымдастыра отырып, алға қойған міндеттерді түсіндіру сөздік қоры мен тілдің арасындағы байланыстылыққа аса көңіл бөлу. Балабақшадағы балаларға көрсету ойын түрінде қызықтыру арқылы инновациялық технологияны қолдану керек. Ойын түрінде өткізу тәрбиешінің шеберлігіне байланысты. Түсіндіре отырып, балаға толық және қызықты етіп жеткізіп бере алса, сонда ғана баланың тілі жақсы дамиды. Тілінің ақаулығына жақсы жағынан пайдасын жақсы тигізеді. Дамыта оқытудың нәтижелі болуы тәрбиеші мен тәрбиеленушінің арасындағы жаңаша қарым-қатынас арқылы ғана өз жемісін береді. Бүгінгі күн бәсекелестік пен жоғары технологияның, ғылым мен білімнің дамыған заманы. Осыған орай заманымыздың дамуына байланысты жас бүлдіршіндерімізді жан- жақты дамыған балалар етіп тәрбиелеуіміз керек. Тәрбиелеумен қоса бірге инновациялық технологияны пайдалана отырып, балабақшадағы балаларымызға сапалы білім беруіміз керек. Сондықтан оқыту процесінде жаңа педагогикалық технологияларды пайдалану әрбір тәрбиешінің міндеті. Мен өз тәжірибемде балаларға инновациялық технологияны жиі қолдануға тырысамын. Балаларды жаңаша жаңа технологияларды пайдалану арқылы дамыту. Дамыту арқылы жан-жақты етіп тәрбиелеу керек. Аталған педагогикалық технологиялар мен инновациялық құралдар балабақшада балалардың жас ерекшеліктерін ескерген, әр сатыға балалардың қабылдау мүмкіндіктерін ескерген жағдайда ғана пайдалануға болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Осыған сәйкес, мектепке дейінгі балалардың оқу іс-әрекеттеріне көрнекілік, ойын технологиясын кеңінен қолданған жөн. Тәрбиеші – бала бойына білім нәрін себетін басты тұлға. Жаңашыл тәрбиеші даярлауға қойылатын талаптар студенттерді оқытудың жаңа түрлерімен қаруландыра отырып, қазіргі уақыттағы кәсіптік дағдыларын игеруге бағытталған оқытудың жаңа жолдарын енгізуді көздейді. Қазіргі таңда еліміздің білім саласында жүргізіліп жатқан реформаның басты

мақсаты - ой-өрісі жаңашыл, шығармашылық деңгейде қызмет атқара алатын, дүниетанымы жоғары, жан-жақты қалыптасқан жеке тұлға тәрбиелеу.

Кезкелген оқыту технологиясы тәрбиешіден терең теориялық, психологиялық, педагогикалық әдістемелік білімді, педагогикалық шеберлікті, балалардың жандүниесін етереңіне үніліп оны ұғына білуді талап етеді. Қазіргі таңда мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде қолданылатын педагогикалық технологиялардың бірнеше түрлерін қарастырайық. Бірнеше түрі дегеніміз осы инновациялық технологияны өзгеше ерекше етіп қолданып отыру керек. Осы жаңа инновациялық технологияны түрлендіріп балаға жеткізу әсіресе тілінің ақауы бар балалармен терең жұмыс жасау немесе тәрбиеші өз шеберлігінің қыр-сырын пайдала білуі керек. Қортындылай келетін болсақ аталған педагогикалық технологиялар мен инновациялық құралдар балабақшада балалардың жас ерекшеліктерін ескеріп, әр сатыға балалардың қабылдау мүмкіндіктеріне сай пайдалануға болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Осыған сәйкес, мектепке дейінгі балалардың оқу іс-әрекеттеріне көрнекілік, ойын технологиясын кеңінен қолданған жөн. Тәрбиеші – бала бойына білім нәрін себетін басты тұлға болып саналады. Ойымды түйіндей келе айтқым келгені жаңашыл бала тәрбиелеу.

Әдебиет:

1. Қ.Қ. Өмірбекова / Сөйлеу тілін тексеру әдістері/ Алматы, 2002 ж
2. Р. Керімбаева / Отбасы және балабақша/ 1997ж №3
3. Балабақша тәрбиелеу және оқыту /2015 ж №7

АРНАЙЫ ЖӘНЕ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ-ҚОҒАМ ҚАЖЕТТІЛІГІ

Бопишева Ж.К.

ҚМҚК «Бәйтерек» балабақшасы Қарағанды қаласы

Қазақстан Республикасының Елбасының Жолдауында әлеуметтік мәселелерге көп көңіл бөлуде 2011-2020 жылдары Қазақстан Республикасының білім беруді дамыту мемлекеттік бағдарламасының басты мақсаты – білім беру үдерісінің барлық қатысушыларын жақсы білім беру қорлары мен технологияларына тең қолжетімділігін қамтамасыз ету болып отыр[1].

Инклюзивті білім беру мәселесі қазіргі кезде өзекті мәселеге айналды. Республикамызда мүмкіншілігі шектелген балалар саны артуда. Еліміздің Ата заңында барлық бала жалпы орта біліммен қамтуы тиістілігі жазылса да, өкінішке қарай мүмкіндігі шектеулі балаларды оқыту өзекті мәселе күйінен түспей тұр. Олардың қатары жыл сайын өсіп жатқандықтан, мүмкіндігі шектеулі балаларға білім беру жүйесін жетілдіру қажет.

Инклюзивті (француз тілінде *inclusif* – өзіне ендіретін, латынша *include* – ендіремін, енгіземін) білім мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін мекемелерде оқыту үшін қолданылатын термин. Инклюзивті білім негізінде қаланған идеология: барлық адамдарға бірдей қатынасты қамтамасыз ету, бірақ мүмкіндігі шектеулі жандарға ерекше жағдай жасау. Қазақстан Республикасындағы инклюзивті білім беру жүйесіне мектепке дейінгі тәрбие, орта білім, кәсіптік-техникалық білім және жоғарғы білім жатады. Оның мақсаты мүмкіндігі шектеулі жандарды оқып, кәсіптік даярлықтан өтуі үшін кедергісіз орта құру болып табылады. Берілген іс-шаралар кешені білім беру мекемелерінің техникалық жарактандырылуынан бастап, педагогтарға және мүмкіндігі шектеулі баламен араласатын басқа балаларға (кұрбылары, достары) арналған оқу курстарын жасау, мүмкіндігі шектеулі балалардың жалпы білім беретін мекемелерге бейімделуін жеңілдетуді қарастыратын арнайы бағдарламалардың құрылуын қамтамасыз етуіді талап етеді[2, 3б].

Дегенмен, жалпы білім беру жүйесінде интеграция мәселесі бар. Бұл академик В.И.Лубовскийдің сөзімен айтқанда: «қажеттіліктен» туындаған инклюзивті білім берудің себептері арнайы мекемелердің болмауы немесе ол мекеменің бала мен отбасының қашық

жерде орналасуы, сонымен қатар ата-аналардың балаларын арнайы мекемелерде оқытқылары келмеулері болып табылады.

Қазіргі таңда түзете білім беру ұйымдарының желесін сақтап, жетілдіру және инклюзивті білім беру жүйесін қатар дамыту ең тиімді қадам болып табылады. Мұндай жағдайда түзету ұйымдары жалпы білім беру мекемелерінде қызмет жасайтын мұғалімдерге әдістемелік көмек көрсетуді қамтамасыз ететін оқу-әдістемелік орталық, білім алып отырған тұлғалар және олардың ата-аналарына кеңес беру және психологиялық-педагогикалық түзете көмек көрсету қызметін атқарады.

Бала – болашағымыз, болашағымызға барлығымыз жауаптымыз. Демек те, есте сақтау қабілетінің нашарлығына, өңі үнемі бозарып, жайбарақаттық, салғырттық басым. Көптеген ата-аналар баласының тілі жай шыққанына, есте сақтау қабілетінің нашарлығына, өңі үнемі бозарып жүретініне дер кезінде мән бермейді, білікті маманға апарып көрсетуге мойыны жар бермейді, тіпті баласының болашағына алаңдайды дегеннің өзінде қаражат жоқтығын сылтауратып, қозғала қоймайды. Олардың көбі психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссияның қызметі тегін екендігін логопедтен, психологтан тегін кеңес алуға болатынын біле бермейді немесе баласының еркелігін сылтау ететіні жасырын емес.

Соның салдарынан баланың оқыл-ой дамуы нашар деңгейде екені мектепке барғанда бір-ақ белгілі болады. Міне, осыдан барып, Үкіметтің инклюзивті білім беру мәселесіне не үшін соншама баса назар аудара бастағанын түсінуге болатындай.

Инклюзивті оқытудың негізгі принциптері:

Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктерімен анықталады. Әрбір адам сезуге және ойлауға қабілетті. Әрбір адам қарым-қатынасқа құқылы. Барлық адам бір-біріне қажет. Білім шынайы қарым-қатынас шеңберінде жүзеге асады. Барлық адамдар құрбы-құрдастарының қолдауы мен достығын қажет етеді. Әрбір оқушы үшін жетістікке жету – өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру. Жан-жақтылық адам өмірінің даму аясын кеңейтеді[3, 236].

Инклюзивті білім беру «сапалы білім-барлығы үшін» түсінігімен бірдей қолданылады. Яғни, жалпы білім беретін мектептерде мүмкіндігі шектеулі бала мен басқа да әлеуметтік қорғалатын топтарға жататын оқушыларға өзгелермен теңдей білім беру, соған жағдай жасау. Қазіргі кезде Қазақстанда мүмкіндігі шектеулі балалар көбіне-көп арнайы мектеп-интернаттарда білім алады. Шындығында олар оқшауланған, қоғамдық өмірге аса бейім емес. Мәселенің бұлай қалыптасуына бүгінгі қоғамның да жауабы бар шығар. Өйткені, біз мұндай мүмкіндігі шектеулі жандарға мүсіркей қараудан арыла алмай келеміз.

Жалпы білім беретін орта мектептерде бәрі оқып, білім алуына жағдай жасалуда. Инклюзивті білім берудің негізі мектептегі барлық балаға олардың ерекшеліктерінен тыс сапалы білім беру болып табылады. Сондықтан топқа әкеп енгізе алмаймыз. Қанша айтсақта, мүмкіндігі шектеулі бағдарламасына бірнеше рет инклюзивті білім беруді дамытуды қостық. Бірақ бізде жұмыс істеп тұрған арнайы мектептерде, интернаттарда, балалақшаларда сақталған. Өйткені бәрін бірдей топқа енгізе алмаймыз. Қанша айтсақта, мүмкіндігі шектеулі балалар жалпы білім беретін мектептерде қажетінше білім ала алмайды. Сондықтан бұл жүйе кеңейе береді[4, 186].

Біздің елімізде инклюзивті білім беру жүйесінің дамуы туралы ресми дерек «Қазақстан Республикасының білім беруді дамыту 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында» аталған: Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің жақтары ретінде инклюзивті білімнің нашар дамуы сипаттала отырып, оның жоспарлы дамуына әсер етіп елімізде мүмкіндігі шектеулі балалардың санының артуын атап көрсеткен.

Мемлекеттік бағдарламада инклюзивті білімді жетілдіру үшін белгіленген мақсаттар, міндеттер аталған:

- мүмкіндігі шектеулі балаларды біріктіріп оқытудың модульдік бағдарламалары жасалады;

- мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін ортада біріктіріп оқыту ережесі әзірленіп, бірігу нысандары анықталуда;

- Мүмкіндіктері шектеулі балаларды қашықтықтан білім беруді ұйымдастыру қағидалары әзірленуде.

Бағдарламаны жүзеге асырудың екінші кезеңі – 2020 жылға қарай:

- Мектептерде мүгедек балалар үшін көтергіш жабдықтар, пандустар, санитарлық бөлмелерінде арнайы құралдарды орнату, арнайы парталармен, үстелдермен және тағы басқа арнайы компенсаторлық құралдармен жарақтандыру арқылы «кедергісіз аймақтар» құрылады;

- 3030 мектепте мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытуға және тәрбиелеуге қол жеткізу үшін жағдай жасалады (мектептерде педагог-дефектологтардың балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуде арнайы жеке техникалық және компенсаторлық құралдардың болуы);

- Үйде білім алатын мүгедек балалар жеке мүмкіндіктері мен қажеттіліктері ескеріле отырып, компьютерлік техникамен және компьютермен қамтамасыз ету жинақтарымен қамтамасыз етіледі[5, 31б].

Қазіргі таңда түзете білім беру ұйымдарының желесін сақтап, жетілдіру және инклюзивті білім беру жүйесін қатар дамыту ең тиімді қадам болып табылады. Мұндай жағдайда түзету ұйымдары жалпы білім беру мекемелерінде қызмет жасайтын мұғалімдерге әдістемелік көмек көрсетуді қамтамасыз ететін оқу-әдістемелік орталық, білім алып отырған тұлғалар және олардың ата-аналарына кеңес беру және психологиялық-педагогикалық түзете көмек көрсету қызметін атқарады. Ата-аналарды баламен қарым-қатынас жасаудың түрлі амалдарына үйрету. Жұмыстың мақсаты-отбасында баламен қарым-қатынас жасауда, оны тәрбиелеуде және оқытуда болатын қиыншылықтарға төтеп беру. Ата-аналарды баланың пәндік-ойындық қызметін ұйымдастыру амалдарымен таныстыру, ата-аналарда баламен қарым-қатынас жасаудың тиімді амалдарын қалыптастыру, баланың даму ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, баласы үшін ойындарды таңдай және қолдана білуге үйрету маңызды болып табылады. Балаға қарым-қатынас жасау тәсілдерін меңгерту мақсатында кез келген белгісі амал-тәсілдер қолданылады (сілтеу және бейнелеуіш жесттері, пәндермен әрекет және т.б.). Ата-аналармен жүргізілген ұзақ және тынымсыз еңбектің нәтижесі ретінде олардың баламен жақын қатынас орнатуы, тәрбиелеуде қызығушылық және дербестік танытуы алынады.

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасында мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытудың келесі формалары белгілі: арнайы мектептер мен интернаттар, орта мектептерде коррекциялық (түзету) сыныптары, үйден оқытылатын және қашықтықтан оқыту. Соңғы уақытта елімізде атқарылып жатқан келелі істер инклюзивті білім жүйесінің қалауына негіз болары анық.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы». Астана, 2010 ж.
2. Исакова Қ.Ж. Инклюзивті білім беруді дамыту мәселелері //Дефектология. 2012. №12. 3б.
3. Есенғазы Н. Психологиялық дамуы шектелген балаларды инклюзивтік оқытудың мәселелері. //Қызықты психология. 2010. №6. 23б.
4. Дүйсенбекова Г.Т. Инклюзивті білім берудің маңыздылығы қандай?. //Мектепке дейінгі психология. 2010. №5. 18б.
5. Давлетбаева Т. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамыту жұмысы. //Дефектология. 2011. №3. 31б.

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ӘР ЕЛДІҢ БАСТЫ – МІНДЕТІ

Аязбаева А.М.

ҚМҚК «Бәйтерек» балабақшасы

Қарағанды қаласы

Қазіргі таңда барлық әлемдегі білім беру жүйесінде назар аудартып отырған мәселе әр баланың жеке ерекшелігі мен сұранысын ескере отырып толыққанды, теңдікте ықпалдастырып білім беру. Бұл мәселе Еуропа елдерінде ХХ ғасырдың 70-ші жылдары белең ала зерттеліп, тұжырымдамалар жасалып, білім жүйесіне енгізіліп келді. Қазіргі таңда осы елдердің тәжірибесінен сабақ алып, өз білім жүйеміздің ерекшелігі мен ментолиттеттік ерекшелік, эконимкалық және әлеуметтік дамуды ескере отырып енгізуді қолға алдық. Елбасымыз 2002 жылдың 11-шы қарашасында «Мүмкіндігі шектеулі балалардың құқықтары мен олардың әлеуметтік қамсыздандыру туралы» заңы қабылданып, «ҚР инклюзивті білім беруді дамыту тұжымыдамалық тәсілдері» (Астана, 2015ж) анықталып жүзеге асырудың жылдық міндеттері көрсетілді, енгізу және жүзеге асырудың бағдарламалар жарық көруде.

Барлық балалар нәсіліне, ақ-қаралығына, жынысына, тіліне, дініне, саяси және басқа да түсінігіне, туған жері мен жағдайына қарамастан – ерекше қамқорлықпен қорғалуға, сондай-ақ жақсы тамақ ішуге, баспана және медициналық қызметпен қамтамасыз етілуге, тәрбиеленуге, рухани және физикалық жағынан дамуға, денсаулығы әлсіз болса, емделуге, сырттан шектеу болса, ерекше қамқорлыққа, туысқандары мен ата-анасы жәрдемдесе алмаса, онда үкіметтің қарамағында қамқорлықта болуға құқылы...» деп шетелдік «Бала құқығы» (1959) декларациясында аталып көрсетілгендей әлемдік тәжірибе білім беру ұлттық немесе ғалымдық саясаттың жеке саласы болып есептелмей, ол адамның құқығын сыйлауға, жақсы тұрмыс пен тиімді басқаруға, қазіргі қоғамның әлеуметтік, экономикалық, саяси экологиялық тұрақтылық даму процесстерінің негізгі шарты екендігін түсіндіруге жол ашады. Әлемдік білім беру кеңістігінің жалпы білім берудің басымдылық мақсаты өзгермелі өмір жағдайына тез бейімделетін, өз жолын дұрыс тандай білетін, оң шешім қабылдай алатын тұлға дайындау болып табылады. Еліміздегі білім беруді дамыту да: болашақ әрбір азаматтың білімді, жаһандық дамыған қоғамда толыққанда жеке тұлға ретінде өмір сүруі үшін қажетті білім мен білікті, өзіңе деген сенім мен жігерді, жалпы адамзаттық құндылықты игеруіне байланысты» деген көзқараста. Қазіргі кезде елдердің бір-бірінен салыстырмалы тұрғыдағы артықшылығы, бәсекелестік күш-қуаты олардың табиғи ресурстарымен емес көбінесе адам капиталымен, инновациялық технологиялары жаңа заманауи ақпараттық мүмкіншіліктерін ұтымды пайдаланумен анықталып отыр. Дүние жүзінде білім беруді жаңарту жүйесі құрылуда. Дамыған елдерде білім құндылықтары тұлғалық қоғамның және табиғаттың игіліктеріне сәйкестендіріліп, ашық, рухани және мәдени қаныққан толерантты, отаншылдық және шынайы азаматтықтың қалыптасуын қамтамасыз ететін жүйені құруға негізделген. Білім беру елдің экономикасын дамытушы экономистер мен бизнесмендерді даярлау емес, қоғамның әлеуметтік – мәдени деңгейін көтеруші интеллектуалды, бәсекеге қабілетті, инновациялық прогреске лайықты жаңа заманауи стиль құрайтын жеке тұлға қалыптастыратын құралға айналуы қажет.

Білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі қағидаларына баршаның сапалы білім алуға құқықтарының теңдігі; әрбір адамның зияткерлік дамуы, психикалық-физиологиялық және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, халықтың барлық деңгейдегі білімге қолжетімдігі жатады [1.]

Инклюзивті білім беру баршаның сапалы білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған білім беру жүйесін тарату процесінің бірі болып табылады. Қазақстандағы инклюзивті білім берудің бағдарламалары мен даму жолдары халықаралық құжаттарға сәйкес әзірленген және әлемдік үрдістерді, білім беру саласындағы әлемдік практиканың жетістіктерін жеке қазақстандық білім беру жүйесін дамытудың басым міндеттерін ескеріп

әзірленген. Еліміздегі мүмкіндігі шектеулі балалардың білім берудің жалпы жүйесіне ендіру үрдісінің, нақты әлеуметтік – мәдени жағдайлар мен басшылықтың саяси еркін есепке алып, бірте-бірте жүзеге асып келеді. Сонымен қатар еліміздегі интеграциялық білім берудің модулдері құрылып, алғы шарттары көрсетілген:

- ✓ Тұлғаның құқықтарын кепіл сақтаумен демократиялық қоғамдық құрылым;
- ✓ Білім беру үрдісін қаржылық қамтамасыз ету;
- ✓ Мүмкіндігі шектеулі балалардың өмір сүру әрекетінің ерекше жағдайлары мен арнайы білім беру қызметінің кең тізімінің жалпы білім беретін мектеп, балабақша құрылымында болуы;
- ✓ Интеграциялық үрдістердің жүргізілуінің еркін сипатта, коррекциялық қызметті таңдау мүмкіндігі;
- ✓ Қоғамның мүмкіндігі шектеулі адамдармен өзара әрекет етуге дайындығы;
- ✓ Мүмкіндігі шектеулі отбасылардың инклюзивті білім беру үрдісіне оң көзқарастығын анықтау;
- ✓ Мүмкіндігі шектеулі адамның (бала) қоғамдық ортада өзінің еркін ұстау мүмкіндігін ашу;
- ✓ Мүмкіндігі шектеулі балалар үшін әлеуметтік жағдайдың толық жасалу дайындығы.

Қандайда бір жаңа заңдылықты қабылда және жүзеге асыруда түрлі қиындықтар туындайтыны анық. Біздің қоғамда да инклюзивті білім беру жүйесіне қарсылық танытып, түсініспеушілікпен қарағандар да бар. Жалпы білім беретін мектептің көпшілік мұғалімдері интеграцияны теріске шығармайды, бірақ оны сынып өміріне енгізудің бірқатар қиындықтары болғанын жасырмайды. Себебі арнайы білімі жоқ мамандарға аталған бағыт бойынша жұмыс жүргізудің кедергілері көп болды. Келе келе ол олқылықтардың орны толықтырылуда. Мұғалімдерді инклюзивті білім бойынша арнайы курстардан өткізіп, мұғалімдерге дификтолог, логопед, психолог т.б. арнайы мамандар бірлесіп сабақ өткізуде.

Инклюзивті білім беру жүйесін жүзеге асыруда кез келген мектеп, мектепке дейінгі ұйымда, мүмкіндігі шектеулі балалармен табысты әлеуметтендіру қамтамасыз етуді қолға алуда. Бүгін де білім беру үрдісіне мүмкіндігі шектеулі балаларды түбегейлі қосу айтылып, жоғарыда аталған қиындықтардың туындау қаупінде.

Ал мектепке дейінгі білім ұйымындағы ерекше назарды тәрбиешілер даярлауға аудару қажет, өйткені ол қалыпты топқа қарағанда инклюзивті топта балаларға одан да зор ықпалға ие болады.

Заманауи тәрбиешісі инклюзивті топпен тиімді жұмыс істеу үшін қосымша күзiреттiлiктер қажет:

- ✓ Балаға байқау жүргізуді, оның дамуының жеке жоспарын түзете білу;
- ✓ Балалармен әріптестік дағдыларын меңгеру: ұйымдастыруға көмек көрсете отырып, олардың белсенділігін арттыруға жағдай жасай отырып ойындық өзара әрекетін дамытуға белгісіз бола отырып балаларға көмектесу;
- ✓ Мүмкіндігі шектеулі балалардың ерекшеліктерін ескере отырып, сонымен қатар балалардың бірлескен ойын әрекетіне жағдай жасайтын әртүрлі «мазмұнды» пәндік орта құра білу;
- ✓ Бірлескен қызмет түрлерін ұйымдастыру арқылы топтық ортақтық құру;
- ✓ Ата-аналармен ортақ қызметтестік құру.

Инклюзивті білімі бар тәрбиеші- білім берудегі сапалы өзгертулердің үрдістері мен қорытындылары туралы білім береді, білім берудегі инклюзивті үрдісінің тиімділігі туралы жалпы түсінікке ықпал етеді, болашақ ұрпақтың толерантты қарым-қатынас орнатуды және қоршаған ортаның дамуын сақтауды, оның құрдастармен, ересектермен қарым-қатынасына дайындауға, әлеуметтік бірдей тәртіп ынтасын қалыптастырушы болады.

Балабақшаларда мүмкіндігі шектеулі, психикалық ерекшелігі бар, гиперактивті балалар жалпы топтарға қабылданып тәрбиеленуде. Денсаулығына байланысты мүмкіндігі шектеулі балалардың барлық осы ерекшеліктері бірлескен оқу мен тәрбиелеу төнірегінде шиеленіседі және педагогтардың ерекше назары мен жағдайын талап етеді. Сондықтан да тәрбиешілер

инклюзивті білім берудің әлеуметтік –психологиялық аспектісіне ерекше назар аударады, себебіәдеттегі емес баланың білім беру интеграциясы әлеуметтік ретінде де, топтың психикалық портреті ретінде де өзгеріске ұшырайды. Бұл оқыту барысында әртүрлі даулы, еснкіреген тәуекелді, психикалық зақымданған жағдайларды туғызу ықпал етуі мүмкін, мұндай жағдайда тәрбиеші алдын ала білуі, дұрыс шешім жасай білу қажет. Сонымен қатар олардың әрқайсысы әдеттегі емес балаға қатысты өзін анықтау мәселесін шеше білу, оның жеке күшіне қалай сенуге болатындығына көмектесу, ішкі потенциалын жұмылдыру немесе сендіру, әр баланың өз дамуында «шарықтау шегі» болатындығын, оның бойындағы даму ерекшелігінің өзгерісте тұратындығын ескеру, ол дамудан секіруге тырысудың қажеттігі жоқтығын әрқашан есте сақтау.

Балабақшадағы мұндай балалармен жұмыс жүргізудің басты ұстанымы:

- ✓ Толық дамып келе жатқан балалармен тең құқылы болуы;
- ✓ Өзінің ынтасын сезіне білу, тұлға ретінде өзін бағлау және қабылдау;
- ✓ Қарапайым өмірде ересектермен қарым-қатынас жасай білуге, қатарластарымен ойында және басқада бірлескен әрекетте қабілеттілік нәтижесі болуы;
- ✓ Бір-бірімен қарым-қатынас жасау және табысқа жету;
- ✓ Көмекке келе білу;
- ✓ Басқа адамдарды көре білу, басқа адамның қайғысына ортақтаса білу;
- ✓ Меңгерген дағдысын өз өмірінде қолдана білу т.б. ие.

Аталмыш балабақша М.Монтессори, ТРИЗ, «Step by step» т.б. технологиясымен қатар «Өзін-өзі тану» рухани бағдарламасы бойынша жұмыс жүргізіп келеді. Орта бағдарламаға сәйкес ерекше түрде ұйымдастырылған. Барлық дамыту орталығындағы жабдықтаулар мен материалдар (шығармашылық, табиғат бұрышы, құрастыру, ойын алаңы, үстел үсті ойындары, театр орталығы т.б.) аталған орталықта бала қызметтің әртүрлі деңгейіндегі түрімен айналыса алады. Қай орталықта, нақты немен айналысқысы келетіндігі өте маңызды, бұл- баланың жеке өз таңдауы. Орталықтағы тапсырмалар баланың қызығушылығына сай жинақталған және бала дамуының әртүрлі деңгейін есепке алады. Дамыту орталықтары және шағын топ құрамындағы жұмыс табиғи қарым-қатынас үшін жағдай жасаса, оның барысында балалар туындаған мәселелерді шешеді, шешімін қабылдайды, өзін көрсетуге тырысады. Театр орталығында тәрбиеші балаларға көркем шығарманы оқып, дарматизациялауды ұсынады. Бұл жағдайда әр бала өзінің кейіпкерін таңдап, сомдауға тырысады. Кейіпкерінің іс-әрекетіне баға беріп, тәуелсіз тұлға қалыптаса бастайды, алған білімдерін көрсетіп, пікірімен бөліседі. Осылайша бала қоғамдық ортаға ерте жастан бейімделеді және метептік инклюзивтік білім беру жүйесіне дағдылануына жол ашылады.

Инклюзивті білімді қоғам болып қабылдау қажеттігін жоғарыда атап өттім. Қоғам –ол біз, сіз және ата-ана және өзіміз тәрбиелеп отырған балалар. Көптеген ата-аналар сау баласының мүмкіндігі шектеулі балалармен оқуына қарсылық танытты. Олардың қорқынышы, үрейі: баламның осындай баланы көріп жүрегі аурады, қорқады, немесе соған ұқсап іс-әрекеті өзгереді, сол сияқты сөйлейді т.б. бодлы. Мұндай көзқарастар шетелдік тәжірибеде де кездескені анық. Мысалы, Италия елінде бірден динскриминациялау заңы қабылданып, заңға бәрі бағынышты болып, қабылдады. Себебі, ел үшін әрбір азаматтың құқығы тең еді. Иә, бізде де дәл солай. Заң алдында бәрі тең дегендей, қоғамдағы әр азаматтың құқығы бірдей, олар тең құқылы. Инклюзивті білім беруде ата-аналармен жұмыстың ролі де зор. Екі жақтың ата-аналарын осындай ортаға психологиялық тұрғыдан дайындау, олардың өзін –өзі ұстау, қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыруға жағдай жасауына арнайы мамандардың кеңесін ұйымдастыру. Яғни, инклюзивті орта құру. Инклюзивті орта ата-аналарға не береді? Осындай орта құрғандықтан, осы жүйені жүзеге асыруға ынталанғандықтан бәріміз бір «ниеттес» боламыз. «Ниеттестер» командасының бір бөлігі бола отырып, олар қажетті қолдау алады және жалғыз еместігін біледі. Бұл оларға күнделікті балаларды бағып-қағуға қамқорлықты жеңуге көмектеседі. Ата-аналар басқа ата-аналар арасынан өзіне дос табады және олардың қолдау ортасы пайда болады. аранны

қажеттілікті керек етпейтін балалардың отбасында да маңызды жаңа қарым-қатынасты дамытуға мүмкіндік алады. Олар жеке айырмашылықтар туралы және бір-біріне қалай көмектесу керектігі жайында ойлана бастайды. Қайырымдылық, қолдау, көмек көрсету, серіктестік, қамқорлық сезімі пайда болады. Отбасы баланы түзету мен дамыту үшін қолайлы жағдай жасайтын оңалту құрылымы ретінде қарала бастайды.

Инклюзивті білім беру топтары бар немесе инклюзивті білім беретін ұйымдардың білім беру үрдісінің барлық қатысушыларын – ата-аналарды, балаларды, жаңа жағдайға педагогтарды бейімдеу үрдісі біртіндеп жүргізіліп келеді.

Әрбір мемлекетте әлеуметтік – мәдени ерекшеліктеді және халықтың ұлттық менталитетін есепке алатын, дамуында ауытқуы бар балалардың әлеуметтік білім беруші интеграциялауды ұйымдастырудың өзіндік тұғырлары мен өзінің тәжірибесі болатындығы анық. Алайда, шет елдік тәжірибені нормативтік – құқық ретінде тұтасымен көшіріп алу біздің міндетіміз емес, халықаралық тәжірибе көрстекендей инклюзивті білім беру жүйесі – ол бірізділік, үздіксіздік, сатылықта ең бастысы- қоғамның толеранттылығында кешенді жүйені талап ететін үлкен стратегия. ол әрбір баланың құқығын қанағаттандырылатын қауымдастықты құруға дайын әрбір педагогтың игі ісіне айналуы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. ҚР «Білім туралы» Заңының 3-бабының 1,2-тарамақтары.
2. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы. ҚР 2002ж. №343 заңы
3. «Открытая школа» журналы, №4 (114) наурыз 2012 жыл. «Инклюзивті білім беру жолдары»
4. «Білім беру мекемесі басшыларының анықтамасы» журналы, №11 -2014жыл. Инклюзивті білім беру.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІҢ БАҒЫТТАРЫ МЕН БОЛАШАҒЫ

Айгирова Б.А.

ҚМҚК «Бәйтерек» балабақшасы

Қарағанды қаласы

«Мұғалім мәңгі нұрдың қызметшісі,
ол барлық ой мен қимыл әрекетіне
ақылдың дәнін сеуіп, нұр құятын тынымсыз жалын иесі»
Я.А.Коменский

Қазіргі таңда мектепке дейінгі орындарда инновациялық технологияны ендіруге көптеп күш жұмсалады. Сол себепті мектепке дейінгі ұйымдарда педагогтардың негізгі міндеті: әдіс тәсілдерді дұрыс таңдау, жаңаша педагогикалық технологияларды дұрыс қолдана білу, жеке тұлғаның дұрыс дамып қалыптасуы үшін ыңғайлы жағдай жасау. Мектепке дейінгі білім беру орындарында, педагогикалық технологиялар мектепке дейінгі білім беру стандартын жүзеге асыруға бағытталған.

Педагогикалық технологияда ең маңызды жағы білім беру мен тәрбие жүйесінде ересектер мен балалардың қарым - қатынасы болып табылады. Қарым - қатынас жасауда үлкендер жағынан балаға мынадай жағдай туғызу қажет:

«Бала біздің болашағымыз, қоғамымыздың азаматы».

Оның мақсаты: Баланы жеке тұлға етіп қалыптастыру.

Баланың жеке ретіндегі дамуы өзіндік көзқарасының қалыптасуы, ой өрісінің кеңеюі балабақша қабырғасында қаланатыны сөзсіз.

Қоғам талабы - заман талабы, өйткені «Әр адам-өз заманының баласы», сәбиді есті, сергек, саналы етіп тәрбиелеу отбасы мен қоғамдық орындарының бірден-бір парызы. Сондықтан қазіргі балабақшадағы оқу-білім беруге арналған инновациялық қызмет-мектепке

дейінгі білім беру ұйымдары педагогтарының кәсіби дамуының ең басты факторы болып есептеледі және тыңбай ізденіп жаңартып отыру заңдылық. Қазіргі кезеңде білім ғылым саласында инновациялық педагогикалық технологиялар қаншалықты маңызды болса, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеуде де педагогикалық технологиялар ұғымы кеңінен қолданылатын ұғымдардың біріне айналды.

Балабақша есігін алғаш ашқан бүлдіршіндердің сөйлеу тілінің түзету, дыбысты айтуға қолданылатын жаңа әдіс- тәсілдерді тиімді қолдану.

Жаңа әдіс-тәсілдерді қолдана отырып бүлдіршіннің тіл ақаулығын түзету.

Ерте жастан психологиялық және физиологиялық тұрғыдан дамуына жағдай жасау.

Бүлдіршіндердің жас ерекшелеріне сай заманауи әдіс- тәсілдер бойынша алдымызға міндеттер қойып отыр:

Жасалған жаттығулар арқылы дыбыстардың дұрыс айтуын, өз- өзіне қызмет ету, өз- өзіне деген сезімін ояту, қалыптастыру, есту, ойлау қабілеттерін және ұсақ қол моторикасын түсете дамыту.

Ойын технологиясы. Ойын – оқу үрдісіндегі оқытудың әрі формасы, әрі әдісі ретінде дербес дидактикалық категория.

Ойын кезінде баланың ортамен қарым қатынасы кеңейіп, таным қабілеті өсіп, мінез-құлқы қалыптасады.

Тәрбие қасиеттері достық адамгершілік тапқырлық шапшаңдық жауапкершілік

Ұйымшылдық белсенділік қамқорлық сенімділік мейірбандық ынтымақтастық

Ойын арқылы осындай тәрбие қасиеттері қалыптасады.

Белсенді іс-әрекет пен күш-жігер жұмсалмаған ойын, жақсы ойын болып табылмайды, жақсы ойын да, жақсы жұмыс та көңілді қуанышқа толтырып, рақатқа бөлейді. Демек, осы жағынан ойын мен жұмыстың ұқсастығы байқалады. Баланың ойынында да белгілі бір дәрежеде тиісті жұмыстағыдай жауапкершілік болуға тиіс. Олардың негізгі айырмашылығы тек мынада: баланың ойыны нақты материалдық, рухани байлықты көздемейді, ал жұмыс ондай игілікті өндірудің негізгі жолы екені айқын.

Баланың қуанышы мен реніші ойында айқын көрінеді. Ойын кезіндегі баланың психологиялық ерекшелігі мынада: олар ойланады, эмоциялық әсері ұшқындайды, белсенділігі артады, ерік қасиеті, қиял елестері дамиды, мұның бәрі баланың шығарымпаздық қабілеті мен дарынын ұштайды.

Ойын үстінде бала бейне бір өмірдің өзіндегідей қуаныш, реніш сезіміне бөленеді. Бірақ бала одан ойын екенін білмейді деген түсінік тумайды. Сондықтан шындықтағыдай «сөйтеік, бүйтіп көрейік» деуі, олардың «ойынды ойын» деп түсінуінде жатыр. Осыдан келіп ойын туралы мынандай тұжырым жасалады:

- ойын – тәрбие құралы, ақыл-ойды, тілді ұстартады, сөздік қорды байытады, өмірді танытып, сезімді кеңейтеді, тәрбиелейді.

- ерік және мінез қасиеттерін бекітеді, адамгершілік сапаны жетілдіреді.

- ұжымдық сезім әрекеттері өсе түседі.

- эстетикалық тәрбие беру құралына айналады.

- еңбек тәрбиесін беру мақсаттарын шешуге мүмкіндік береді.

- дене күшінің жетілуіне көмектеседі.

Демек, ойын баланы жан-жақты жарасымды тәрбиелеудің психологиялық және физиологиялық негіздері болып табылады.

Ойын баланың көңілін өсіріп, бойын сергітіп қана қоймай, оны өмір құбылыстары жайлы таным-түсінігіне де әсер етеді. Балалар ойын арқылы тез тіл табысып, жақсы ұғысады, бірінен-бірі ептілікті үйренеді. Ойын үстінде дене қимылы арқылы өзінің денсаулығын нығайтады. Халқымыз ойындарға тек балаларды алдандыру, ойнату әдісі деп қарамай, жас ерекшеліктеріне сай олардың көзқарасының, мінез-құлқының қалыптасу құралы деп те ерекше бағалаған .

Балалар ойынында кейде өлең-тақпақтар жиі кездеседі. Ол өлең-тақпақтардың негізгі мақсаты тапқырлыққа, шапшаңдыққа, ептілікке баулу, қиялына қанат беріп, ойын ұштау, өз бетімен іскерлікке, қысылған жерде дұрыс шешім қабылдауға тәрбиелеу.

Жалпы, ойынның қандай түрі болмасын, атадан балаға, ұрпақтан ұрпаққа ауысып отырады.

Ойын арқылы бала тілін дамыту

Ойын балалар үшін айналадағыны танып білу тәсілі.

Ойынның негізгі ерекшелігі - балалар үн-түнсіз ойнамайды. Тіпті бала жалғыз болғанның өзінде де сөйлесіп жүреді. Ойын процесінде сөйлесу қарым-қатынасы үлкен роль атқарады. Сөйлесе жүріп, балалар пікірлесіп, әсер алысып, ойынның түпкі ниеті мен мазмұнын анықтайды. Ойынның негізгі құрылымдық элементтері мыналар: ойынның өзінен туатын және балалар жасайтын немесе ересектер ұсынатын ойын ережесі.

Ойынның түпкі ниеті - бұл балалардың нені және қалай ойнайтынының жалпы анықтамасы. Мысалы: «Дүкен», «Аурухана», «Ұшқыштар», «Отбасы», «Балалар бақшасы» және т.с.с болып ойнайды.

Ойынның сюжеті, мазмұны - бұл оның жанды тұлғасын құрайтын, ойын әрекеттерінің, балалардың өзара қарым-қатынастарының дамуын, көп жақтылығын және өзара байланысын анықтайды. Ойынның мазмұны оны қызықты етеді, ойнауға ықылас пен ынтаны қоздырады. Ойын процесінде балалардың өздері ойнаушылардың мінез-құлқы мен өзара қарым-қатынастарын анықтайды және реттейтін ереже белгілейді. Ойын бала үшін нағыз өмір.

Ойын көбінесе серуен кезінде ұйымдастырылады. Сондықтан аулада арнаулы құрылыстар, ғимараттар (кемелер, автобустар), көптеген құрылыс материалдары күректер, доптар, секіргіштер болуға тиіс. Ойын сонымен бірге сабақ кезіндегі оқытумен де тығыз байланысты.

Жеке жұмыста модельдік және ертегілерді сахналау.

Мақсаты: Сөзді байланыстыру, сөздік грамматикалық тізбегін құру, сөздік қорын дамыту және белсенділігін арттыру, сөйлеуге ынталандыру, ауызша коммуникация жасауды қалыптастыру. Сөйлеуге деген ынтасын оятады, алғашқы дыбыстау, сөйлеу икемін құрады, белсенділігін күшейтеді.

Технология сөздің буындық құрамын (алақан, тіл, саусақ, тіс, жақ) арқылы қалыптастыру.

Мақсаты: Коммуникацияның ауызша тәсілін қалыптастырады. Бүлдіршіннің сөйлеудегі тіл тазалығын, қоршаған ортаға түсініктілігін, коммуникативтік байланыста кездесетін кедергілерді шешеді.

Әдебиет:

1. Қ. Қ. Өмірбекова / Сөйлеу тілін тексеру әдістері / Алматы, 2002 ж
2. Р. Керімбаева / Отбасы және балабақша / 1997 ж №3
3. Балабақша тәрбиелеу және оқыту / 2015 ж №7

ИМПРОВИЗАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИЕ КОМПОЗИЦИИ В ДВИГАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ

Азимова А.А., Жунусова Т.Е.
КГКП ясли-сад «Алтын сақа»

Физическое воспитание детей имеет огромное значение для будущего всего общества и цель физического воспитания в дошкольном учреждении это создание всех необходимых и благоприятных условий для будущего формирования здоровой и физически крепкой личности.

Используя нетрадиционный подход к проведению физкультурных занятий, большая роль уделяется всестороннему развитию личности в процессе индивидуального физического воспитания ребенка на основе его психофизиологических особенностей и природных двигательных задатков.

Разнообразные формы творческой активности дошкольника могут иметь место как в повседневной жизни, в процессе самостоятельного создания вариантов движения, так и на физкультурных игровых занятиях, в которых двигательное творчество-задача специального обучения. Такие занятия строятся на простых жизненных ситуациях, сюжетах сказок. Детских иллюстративных произведений, подвижных игр.

Старшие дошкольники получают возможность относиться к движению как предмету игрового экспериментирования. Они не только передают знакомый образ в движении, но и учатся создавать новое движение, изменять и преобразовывать его структуру. Этому способствуют творческие композиции, широко используемые в игровом занятии: посредством движений и поз дети отгадывают двигательные загадки: показывают действия, изображенные на картинке, «оживляют» их: знакомое упражнение «обновляют» новыми структурными частями и т.п.

В процессе двигательного творчества ребенок получает возможность личностного самовыражения, кроме того, происходит всестороннее развитие его личности.

Воображение важная сторона жизни человека. Представьте на минуту, что человек не обладал бы фантазией. Мы лишились бы почти всех научных открытий и произведений искусства. Дети не услышали бы многих сказок и не смогли бы играть во многие игры. А как бы они смогли усваивать программу обучения без воображения? Проще сказать лишите человека фантазии и прогресс остановится! Значит, воображение и фантазия являются высшей и необходимейшей способностью человека. Вместе с тем, именно эта способность нуждается в особой заботе в плане развития. А развивается она особо интенсивно с пятилетнего возраста. Поэтому именно с этого возраста необходимо развивать воображение, иначе в последующем наступает быстрое снижение активности этой функции. Вместе с уменьшением способности фантазировать у человека обедняется личность, снижается возможность творческого мышления.

Воображение пятилетнего ребенка позволяет ему воспринять, как реальные, самые фантастические, сказочные образы и ситуации. Дети с упоением рассказывают друг другу необычные истории, хвастаются друзьям или близким о том, как они попадают в самые невероятные истории, чаще со своим личным участием, которые происходили якобы на самом деле. Что же заставляет даже в ущерб даже своим собственным интересам пускаться в авантюры? Только активно действующее воображение.

Фантазия, как и другие психические функции, претерпевает изменения с возрастом ребенка. Младший дошкольник, у которого только начинает развиваться воображение, отличается пассивной формой. Он с большим интересом слушает сказки, а тем представляет их образы, как реально существующие явления. Т.е. некритически компенсирует недостаток жизненного опыта и практического мышления имплантированием описанных сказочных образов в реальную жизнь ребенка. Именно поэтому он легко верит в то, что наряженный актер- это настоящий Дед Мороз или Баба Яга, боится злого волшебника или волка на экране телевизора, плачет от жалости к Дюймовочке слушая сказку.

Вначале образы произвольного внимания возникают под влиянием словесных воздействий взрослого в сюжетно-ролевой игре.

Несколько позже произвольное воображение появляется и в других видах деятельности, требующих преднамеренного планирования (труд, рисование, физкультура и другие).

К шестилетнему возрасту возрастает целенаправленность воображения ребенка, устойчивость его замыслов.

Образам воображения в этом возрасте присущи особая яркость, наглядность, подвижность и изменчивость.

Воображение шестилетнего ребенка часто носит воссоздающий (репродуктивный) характер. Оно помогает представить то, о чем говорит педагог, что написано в книге, чего еще не было в непосредственном опыте, памяти ребенка. Но воображение ребенка эти не ограничивается.

Каковы особенности развития и формирования творческого воображения детей старшего дошкольного возраста?

В процессе создания образов дети пользуются как комбинированием ранее полученных представлений, так и их преобразованием, которое осуществляется путем анализа и синтеза имеющихся представлений.

Важно отметить роль взрослых в развитии воображения ребенка. Поскольку образы воображения возникают на основе уже имеющегося у него опыта и представлений, то деятельность воспитателя должна быть направлена на расширение, уточнение, обогащение опыта ребенка, побуждение его к творчеству.

Воображение - это всегда создание нового в результате переработки прошлого опыта. Никакая творческая деятельность невозможна без фантазии. Творчество - сложный психический процесс, связанный с характером, интересами, способностями личности. Воображение является его фокусом, центром. Новый продукт, получаемый личностью, в творчестве может быть объективно новым (т.е. открытием для себя). У большинства детей чаще всего мы видим продукт второго рода.

Хотя не исключает возможность создания детьми и объективных открытий. Развитие творческого процесса, в свою очередь обогащает воображение, расширяет знания, опыт и интересы ребенка.

Творческая деятельность развивает чувства детей. Осуществляя процесс творчества, ребенок испытывает целую гамму положительных эмоций как от процесса деятельности, так и от полученного результата. Творческая деятельность способствует более оптимальному и интенсивному развитию высших психических функций, таких, как память, мышление, восприятие, внимание. Творческая деятельность развивает личность ребенка, помогает ему усваивать моральные и нравственные нормы - различать добро и зло, сострадание и ненависть, смелость и трусость. Творческая деятельность развивает эстетическое чувство ребенка. Через эту деятельность формируется эстетическая восприимчивость ребенка к миру, оценка прекрасного.

Творчество делает жизнь ребенка богаче, полнее, радостнее. Дети способны заниматься творчеством не только независимо от места и времени, но, самое главное, независимо от личных комплексов. Взрослый человек, часто критически оценивая свои творческие способности, стесняется их проявлять. Дети в отличие от взрослых, способны интереснее проявлять себя. В различных видах творческой деятельности. Они с удовольствием экспериментируют движениями.

Личность ребенка формируется постоянно, под влиянием всех обстоятельств жизни. Однако есть особая сфера жизни ребенка, которая обеспечивает специфические возможности для личного развития - это игра. Основной психической функцией, обеспечивающей игру, является именно воображение. Воображая игровые ситуации и реализуя их, ребенок формулирует у себя целый ряд личностных свойств, таких, как справедливость, смелость, чувство юмора. Через работу воображения происходит компенсация недостаточных пока еще реальных возможностей ребенка преодолевать жизненные трудности, конфликты, решать проблемы социального взаимодействия.

Занимаясь творчеством (для чего так же первоочередным является воображение) ребенок формирует у себя такое качество, как одухотворенность. При одухотворенности воображение включено во всю познавательную деятельность, сопровождаясь особо положительными эмоциями. Богатая работа воображения часто связана с развитием такой важной личной черты, как оптимизм.

Слушание речи-рассказа является одним из факторов, побуждающих ребенка выходить за пределы наглядно данного в область воображаемого, А.В.Запорожец подчеркивает:

«Слушание сказки...имеет важнейшее значение для формирования...внутренней психической активности, без которой не возможна никакая творческая деятельность».

Л.С.Славина показала, что слушание рассказов детьми опирается сначала на восприятие, затем на репродукцию опыта и, наконец, на воображение, на умение «представить себе сообщаемое». Понимание такой речи «взрослого, которая не имеет опоры ситуации, данной в восприятии или в воспоминании ребенка, является наиболее важным этапом в развитии речи двух и трех летнего ребенка». Умение воссоздать ситуацию, изложенную в речи, раз сложившись, остается приобретением ребенка и помогает понять другие рассказы. Такое умение, по данным Л.С. Славиной, складывается к 2,5 годам. Автор подчеркивает, что развитие понимания речи находится в прямой зависимости от того, как часто рассказывают детям без картинки, т.е. без опоры на восприятие.

Постоянное использование классического физкультурного занятия зачастую ведет к снижению интереса детей к занятиям и, как следствие к снижению их результативности. Поэтому в практике работы дошкольных учреждений возникли некоторые подходы к построению и содержанию занятий, позволяющие постоянно поддерживать к ним интерес детей, индивидуализировать подход к каждому к каждому ребенку, разумно распределять нагрузку, учитывая уровень двигательной активности и полоролевой принцип подбора движений.

Нетрадиционность предполагает отличие от классической структуры занятия за счет использования новых способов организации детей, нестандартного оборудования, внесения некоторых изменений в нетрадиционную форму построения занятий. Они включают в себя следующие виды занятий:

- обучающее занятие
- занятие-тренировка
- сюжетно-игровое занятие или сюжетно-ролевое
- занятие-соревнование чередуется с занятием с набором подвижных игр.
- 1 – 2 раза в год занятие-зачет.

При проведении данных занятий немаловажная роль уделяется развитию творческих способностей детей.

Обучение детей тесно связано с их психологическим и физическим состоянием. Поэтому развитие творческих способностей в процессе двигательной деятельности поможет ребенку найти себя в тех движениях, которые ему нравятся. Занятия любимыми физическими упражнениями или спортом будут способствовать выработке потребности организма в систематической и целенаправленной двигательной деятельности в течении всей жизни, что послужит средством оздоровления и закаливанию ребенка.

Подражательные движения имеют большое значение для развития воображения у детей. С подражания образу начинается познание ребенком техники движений, спортивных и танцевальных упражнений, игр, театрализованной деятельности и др.

Это самый доступный для детей способ восприятия любой двигательной деятельности. Например, если попытаться объяснить ребенку технику ползания с опорой на ноги впереди и на руки сзади за спиной, он поймет не сразу, а трудности в выполнении данного движения приведут к нежеланию продолжать. Если назвать упражнение «паучок» и затем показать движения, то ребенок преодолет любое двигательное препятствие, потому что это уже будет игра. А дальше наш «паучок» будет ползать поднимая и опуская живот (для укрепления мышц), прыгать на двух ногах, подсакивать с ноги на ногу, кружиться и вертеться на двух ногах и одной руке, а это уже и танцевальные движения.

При названии движения через образ дети подражают зверям, птицам, рыбам, людям разных профессий. Образно-подражательные движения развивают творческую двигательную деятельность, творческое мышление, двигательную память, быстроту реакции, ориентировку в движениях и пространстве, вниманию, фантазии и др.

С помощью подражательных движений дети достигают высоких результатов, тем самым, реализуя свой двигательный потенциал, раскрывая свои природные задатки, интересы и способности.

Эффективность подражательных движений заключается еще и в том, что через образы можно осуществлять частую смену двигательной деятельности из разных исходных положений и с большим разнообразием видов движений: ходьбы, бега, прыжков, ползания, что дает хорошую физическую нагрузку на все группы мышц.

Знакомя ребенка с каким-либо подражательным движением, ему не только показывают точную технику. Эмоционально передают характер образа, но и предлагают сделать так же. Это вызывает у него интерес и желание подражать. Приемы показа подражательных движений могут быть разными, это зависит от сложности того или иного движения, образа. Например, можно сначала назвать образ, а потом показать подражательное движение и попросить детей угадать образ. Показ сопровождать объяснением того, как двигаются при этом разные части туловища.

Литература:

1. «Нетрадиционные занятия физкультурой в дошкольном образовательном учреждении» Н.С. Голицина. Москва 2004.
2. «Физкультурные праздники в детском саду» В.Н. Шебеко, Н.Н. Ермак. Москва «Просвещение» 2003.
3. «Физическое развитие и здоровье детей 3-7 лет» Программа «Старт». Москва 2003.

ДИДАКТИЧЕСКАЯ ИГРА КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ РЕЧИ И МЕТОД ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

Гофман М.А. Сыздыкова Д.К.
КГКП я-с «Алтын сақа»

Сущность игры как ведущего вида деятельности заключается в том, что дети отражают в ней различные стороны жизни, особенности взаимоотношений взрослых, уточняют свои знания об окружающей действительности.

В настоящее время, дидактической игре придается большое значение. Имеется её явное эффективное воздействие на интеллект, на формирование экологической культуры подрастающего ребенка, что подтверждает опыт многолетней практики работы с детьми. Педагоги-практики разработали принципы, содержание и методы экологического воспитания детей, позволяющие повысить обучающий эффект образования, что по сути является дидактической игрой.

Дидактическая игра способствует развитию многих компонентов:

развитию познавательных способностей; получению новых знаний их обобщению и закреплению; в процессе игры у детей усваиваются общественно выработанные средства и способы умственной деятельности; осуществляется аналитическая и синтетическая деятельность. Некоторые дидактические игры как будто не вносят ничего нового в знания детей, однако они приносят большую пользу тем, что учат детей применять имеющиеся знания в новых условиях. В процессе таких игр дети уточняют, закрепляют, расширяют имеющиеся у них представления о предметах и явлениях природы, растениях, животных. При этом игры способствуют развитию памяти, внимания, наблюдательности; дают возможность детям оперировать самими предметами природы, сравнивать их, отмечать изменение отдельных внешних признаков.

Мы определили, что дидактическая игра развивает дошкольников практически во всех направлениях, поэтому выделили следующие главные компоненты:

– обогащению чувственного опыта ребенка, вызывают определенное эмоциональное отношение к природе, развивая при этом его умственные способности (умения сравнивать, обогащать, вычленять отдельные признаки предметов, явлений, сравнивать их, группировать, классифицировать предметы и явления окружающего мира по определенным общим признакам, чертам, высказывать свои суждения, делать умозаключения).

– развитию речи детей: пополняется и активизируется словарь, развивается связная речь; ряд игр с успехом используется для развития фонематической стороны языка: так, увлекательное игровое действие побуждает детей к многократному повторению одного и того же звуко сочетания, такое повторение звуков не утомляет детей, потому что они заинтересованы самой игрой, то они выполняют роль птицы, то роль движущего автомобиля, и чем больше увлечен ребенок, тем активнее он воспроизводит нужные звуки, тем полнее педагогический эффект.

– социально-нравственному развитию ребенка-дошкольника: в такой игре происходит познание взаимоотношений между детьми, взрослыми, объектами живой и неживой природы, в ней ребенок проявляет чуткое отношение к товариществу, учится быть справедливым, уступать в случае необходимости, помогать в беде, учится сочувствовать и т.д.

– художественно-эстетическому воспитанию – совершая действие, ребенок думает, насколько оно красиво, элегантно, насколько правильно оно и вообще уместно ли оно в конкретной ситуации, следит за выразительностью своей речи и речи окружающих речи, происходит развитие творческой фантазии при яркой проникновенной передаче художественного образа.

В дошкольной педагогике все многообразие дидактических игр объединяется в три основных вида: игры с предметами (игрушками), здесь, игры с природным материалом, настольно-печатные и словесные игры.

Мы предпочитаем чаще применять в играх с детьми – игры с природным материалом. Этот вид игр наиболее эффективен при ознакомлении детей с природой; выделяют сюжетные и бессюжетные игры с природным материалом, которые максимально приближают детей к природе, т. к. их желательно проводить в естественных условиях, соблюдая при этом большую осторожность и осмотрительность в выборе материала и места для проведения самой игры. Подобные игры всегда вызывают у детей живой интерес и активное желание играть. Мы ведём большую работу с родителями по оказанию помощи нам в сборе материала природного характера: семена растений, листья, камушки, разнообразные цветы, шишки, веточки, овощи, фрукты и другое. Все это мы используем не только в качестве природного материала при организации и проведении дидактических игр, но и в изготовлении поделок, подарков, для организации различных выставок.

В подготовку к дидактической игре входит: отбор игры, в соответствии с задачами воспитания и обучения; установление соответствия отобранной игры программным требованиям воспитания и обучения детей; определение удобного времени проведения дидактической игры; выбор места для игры; определение качества играющих; подготовка необходимого дидактического материала для выбранной игры; подготовка к игре самого воспитателя; подготовка к игре детей: обогащение их знаниями о предметах и явлениях окружающей жизни, необходимыми для решения игровой задачи.

Проведение дидактических игр включает: ознакомление детей с содержанием игры, с дидактическим материалом, который будет использован в игре (показ предметов, картин, краткая беседа, в ходе которой уточняются знания и представления детей о них); объяснения хода игры и правил игры.

В своей работе мы придерживаемся следующих требований в организации дидактической игры и её проведении:

1. Занимательность (включение правил, побуждающих ребенка думать)

2. Использование игровых элементов (сговор, считалочка, разыгрывание фантов, соревнование). Например: «Раз-два повернись и в дедушку превратись», «Весёлые мячики», «Встань с пола без помощи рук» и другие.

3. Художественное слово (отрывки стихотворения, приметы, загадки, потешки, сказки и т.д.)

Правила игры не должны строиться так, чтобы играли двое, а остальные ждали своей очереди. Активны, должны быть все: одни загадывают, другие отгадывают; одни называют предметы, другие их отсчитывают; одни придумывают рассказы-небылицы, другие слушают их и затем разоблачают и т.д. Анализ дидактической игры направлен на выявление приемов ее подготовки и проведения. Какие приемы оказались эффективными в достижении поставленной цели – это поможет совершенствовать как подготовку, так и сам процесс проведения игры. Анализ позволит выявить индивидуальные особенности в поведении и характере детей.

Выводы: Таким образом, можно сказать, что дидактическая игра представляет собой многословное, сложное, педагогическое явление: она является и игровым методом обучения детей дошкольного возраста, и формой обучения детей, и самостоятельной игровой деятельностью, и средством всестороннего воспитания ребенка.

Специфика, своеобразие и принципы, на которых строятся дидактические игры, характер психологических (психофизиологических) особенностей детей, лаконичное сочетание обучения и игровых действий в процессе этих игр, обучающей направленности – всё это привлекает внимание в данном типе игр¹.

Считаем, что дидактическая игра может быть включена в любой раздел программы и её возможности следует использовать как для развития экологического сознания, экодеятельности, так и для формирования личности ребенка-дошкольника.

Литература

1. Бондаренко А.К. Дидактические игры в детском саду. Пособие для воспитателей детского сада. – М., 1985
2. Калиниченко А.В., Микляева Ю.В. Развитие игровой деятельности дошкольников. М., 2004
3. Логинова В.И., Саморукова П.Г. Дошкольная педагогика. Ч. 1., М., 1988
4. Николаева С.Н., Комарова И.А. Сюжетные игры в экологическом воспитании дошкольников. М., 2003
5. Николаева С.Н. Экологическое воспитание младших дошкольников. М., 2002

РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ И СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ РЕБЁНКА ЧЕРЕЗ СЮЖЕТНЫЕ ИГРЫ В УСЛОВИЯХ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ

Александровская Н.И.
КГКП я-с «Алтын сақа»

В познавательном и социальном развитии детей огромная роль принадлежит сюжетно-ролевой игре. Дома у детей значительно больше времени для игр, в семейной обстановке общение взрослых с ребенком осуществляется на фоне доверительных, теплых отношений.

Любовь родителей к детям, эмоциональная близость, многосторонние связи со всеми членами семьи создают благоприятные условия для применения дошкольниками в игре разнообразных знаний, правил поведения и взаимоотношений, усваиваемых в повседневной жизни. В семье ребенок приобретает бесценный опыт заботы родителей о старшем поколении, дружбы с оседами и друзьями, взаимопомощи в хозяйственных делах. Живя в подобной атмосфере, подражая родителям, дети рано начинают играть в «Семью», «Дом». В свою очередь, игры, отражающие быт семьи, взаимоотношения между ее членами, могут

стать почвой для воспитания у дошкольников привязанности, нежности, чуткости, отзывчивости, внимания ко всем окружающим.

Многие родители не умеют использовать семейные условия для всестороннего воспитания детей в игре. Это объясняется отсутствием у них педагогических знаний, способности анализировать свои действия, давать им соответствующую оценку. Большинство взрослых понимают игру широко, не придавая особого значения ее воспитательной роли: «В первую очередь игра знакомит ребенка с окружающим миром, а потом воспитывает разные навыки».

Стремясь с ранних лет готовить ребенка к школе, родители вместо игр занимают его беспорядочным чтением книг, обучением письму, чтению. Некоторые молодые, неуверенные в себе мамы и папы, боясь, что игра подорвет их авторитет, помешает воспитывать сына или дочь в строгости, игнорируют игру как воспитательное средства. Большинство отцов и матерей убеждены в том, что если игра – самостоятельная деятельность, то взрослым вообще не следует в нее вмешиваться. Ребенок должен играть сам. Главным средством развития игры многие считают приобретение игрушек. Родители, покупая игрушки по своему усмотрению, ориентируясь на их яркость, новизну, стоимость. В доме всегда есть игрушки, подаренные родственниками и друзьями родителей. Как правило, при их выборе взрослые не задумываются о педагогической ценности, главное – доставить ребенку сиюминутные удовольствия. В результате обычно у девочки скапливается много кукол, не всегда обеспеченных домашней кукольной утварью, у мальчиков – всевозможный игрушечный транспорт и оружие. Игры мальчиков дома практически бессюжетны. Весьма непопулярны среди них игры с куклами и мягкими игрушками, отображающими людей и животных. Всем детям, особенно маленьким, необходимо играть с куклами, игрушечными животными. Такие игры пробуждают добрые чувства, закрепляют нравственные нормы. Овладев тем или иным правилом поведения, ребенок пробует его, прежде всего, на кукле, на мишке, делая их партнерами своей деятельности. Покупая игрушки «для девочек» и «для мальчиков», родители тем самым формируют игровые интересы детей. В семье должны быть игры с использованием строительных наборов. Пап и мам не привлекает этот вид игрушек своим неброским оформлением, а их педагогической ценности они не понимают. И в результате лишают детей строительных наборов и конструкторов, способствующих развитию мышления, фантазии, творчества. Получая то, что предлагают, ребенок активно подражает действиям отца или матери, их труду, привычкам поведения, отношению к окружающим.

Дети, особенно младшего и среднего возраста, часто ломают игрушки из любопытства, с целью узнать, «что там внутри». Совет выдающегося педагога А.С. Макаренко и психологов – это никогда не выбрасывать игрушки, особенно на глазах у детей, а принимать меры к их починке, не только не утратил своего значения, но в настоящее время приобрел еще большее социальное звучание. Купив малышу новую игрушку, надо показать, как с ней играть и где ее хранить; у пяти - шестилетнего дошкольника следует спросить, как он будет играть с такой игрушкой, какой игровой материал ему еще понадобится, с кем будет играть. Для игры должно быть отведено специальное место. Если ребенок не имеет определенного места для игрушек, то у него развивается небрежность, безответственность, стремление переложить свои обязанности по уходу за ним на других членов семьи, родителей, старшего брата или сестру. С возрастом эти отрицательные качества закрепляются и в дальнейшем проявляются в учебной и бытовой деятельности.

Взрослые не всегда осознают, что для ребенка любого возраста важно даже самое малое участие в его игре, важно чувствовать поддержку, одобрение. Социологи отмечают: общение родителей с детьми духовно обогащает всех членов семьи, расширяет круг их интересов, дает возможность взрослым, наблюдая за ростом и развитием ребенка, глубже понять истинный смысл своей жизни, осознать свою педагогическую функцию.

Дети выбирают для игр комнату бабушки (бабушка вовремя поможет, подскажет, как действовать) или диван, если домашние собираются у телевизора, или кухню, когда мать готовит ужин, и т.п. Взрослые не всегда одобряют этого стремления ребенка к общению и

отсылают его в тот угол, где лежит игрушки. Они не догадываются, что именно их поддержка, подсказка, замечание, совет являются побудителями игры, обогащают ее, создают новые сюжеты. Умение играть в домашних условиях в немалой степени зависит от количества взрослых членов семьи, от наличия братьев и сестер. Наиболее благополучно обстоит дело там, где вместе проживает три поколения: бабушка и дедушка, мама и папа, дети. Отсутствие педагогических навыков у молодых родителей успешно компенсируется жизненным опытом бабушек, обычно хорошо чувствующих потребности и возможности своих внуков. Бабушки чаще, чем матери, используют игровые приемы, помогающим им в повседневном уходе и воспитании, шутки, прибаутки.

Но есть исключения: если мать или отец ребенка не разрешают бабушке или дедушке общаться с внуком или ограничивают их общение, это отрицательно влияет на эмоциональный микроклимат семьи.

В нуклеарных семьях (не имеющих бабушек и дедушек) все заботы ложатся на плечи в основном молодой матери. В такой семье благополучные игровое и эмоциональное общение возможно лишь в том случае, если отец уделяет достаточно внимания ребенку, часто играет с ним, помогает жене по хозяйству. Интересно складываются игровые отношения в семьях, где растет несколько детей. Игры младшего дошкольника со старшим становятся содержательными и разнообразными, особенно если старшей оказывается сестра шести-восьми лет. Она выступает в роли мамы, принимает брата в «девчоночьи» игры, а в детском саду он играет с мальчиком, таким образом, приобщаясь к разным видам игр. Положительные отношения складываются между однополыми детьми. При этом сохраняется общность интересов, старшие передают младшим опыт игровых отношений, учат правилам игры.

Большие трудности испытывают родители, имеющие двух младших дошкольников, близких по возрасту (год – полтора и три – четыре). Оба не умеют играть: младший не имеет игровых навыков, старший не владеет умением вовлекать в игру. Младший хватается игрушки, носит их по комнате, разрушает игры брата (сестры), все ломает и разбрасывает. Дети ссорятся. Мать не должна пристрастно относиться к маленькому и вызывать к разуму старшего. Выход из такого положения – самой играть с детьми.

В семье необходимо определить время на игры с детьми. Родители всегда являются примером подражания, поэтому нельзя ссориться при детях. Супругам надо развивать и поддерживать друг у друга потребности в самосовершенствовании и самовоспитании. Управляйте своим поведением, считайтесь с настроением друг друга. Настроение у человека может быть плохим. Но нельзя «срывать» отрицательные эмоции на близких людях. Гармоничные отношения между супругами достигаются нравственными средствами: терпением, выдержкой, умением уступить, считаться с другими, отзывчивостью, нежностью, доверием, поддержкой.

Таким образом, игра – один из всех видов деятельности, которые необходимо использовать родителям в целях воспитания дошкольников, обучение их различным действиям с предметами, способам и средствам общения. В игре ребенок развивается как личность, у него формируются те стороны психики, от которых впоследствии будут зависеть успешность его учебной и трудовой деятельности, его отношения с людьми.

У детей формируются положительные привычки поведения и нравственные качества в совместной игровой деятельности, развиваются любознательность и познавательные способности, творческая инициатива, способность самостоятельно создавать и реализовывать игровые замыслы.

Литература:

1. Михайленко Н.Я., Короткова Н.А. «Организация сюжетной игры в детском саду». Изд.: Линка-Пресс. Москва, 1987.
2. Поддьякова Н.Н., Михайленко Н.Я. «Проблемы дошкольной игры: Психолого-педагогический аспект». М.: Педагогика, 1987.
3. Эльконин Д.В. «Психология игры». М.: Педагогика, 1978.

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДЕГІ ЭКСПЕРИМЕНТ ЖАСАУДЫҢ РӨЛІ

Р.Ж.Бапахова

«Алтын сақа» бөбекжайы» КМҚК

Мектепке дейінгі мекемеде ересектер тобында экологиялық тәрбие беру мақсатында эксперименттік тәжірибе жасату қазіргі кезде қажетті әдіс болып саналады. Балалардың эксперимент жасауды жақсы көретінін педагогикалық көпжылдық жұмыстың нәтижесі көрсетіп отыр. Әрине тек құрғақ сөзбен айтып қойғаннан түрлі ойындар, эксперименттер арқылы көрсете отырып тәрбиелеген өте тиімді әдістердің бірі.

Балалар табиғаттан көп білім алады, қоршаған ортаның өлі және тірі табиғатына деген қызығушылықтары ерте оянған. Табиғаттың ерекше белгілерін ажырата отырып, олар жаңа әлем ашқандай болады: мысалы, заттарды қолымен ұстап көргісі келеді, иісін иіскеп көргісі, дәмін татып көргісі келеді.

Эксперименттік іс-әрекет балалардың танымдық қызығушылығын қалыптастырады және бақылағыштық дағдысын дамытады. Эксперименттік іс-әрекетті жасау барысында балада жаңа тәжірибе жасауға деген қызығушылық, қорытынды жасауға, өз

бетімен жаңалық ашуға деген талпыныс пайда болады.

Әртүрлі эксперимент жасаудағы, оның ішінде оқу іс-әрекеттерінде (қоршаған ортамен таныстыру, экология негіздері) пайдаланудың мақсаты: баланың қоршаған ортаны танып білу жағдайында лабораториялық зерттеулер жасау дағдысын дамыту.

Міндеттері:

- Ойлау қабілетін дамыту;

- Іс-әрекетті жасау дағдыларын дамыту;
- Танымдық әдістерді бойына сіңіру;
- Себепті-зерттеулер байланысы мен қатынасын білу дағдыларын дамыту.

Балалармен өткізген экологиялық зерттеулердің негізгі маңызы, олардың өсімдік әлеміне деген көзқарастарын қалыптастыру және эксперимент жасау арқылы баланың сөздік қорларын байыту. Мысалы, эксперимент жасау балалардың «Неге?», «Қалай?» деген сұрақтарға өз бетімен жауап берулеріне септігін тигізді.

Топтарда балалармен эксперимент жасауға және оны бақылауға арналған пәндік дамытушылық орталық құрылған. Оған қажетті материалдар табиғат бұрышында сақталады. Бұл оқу жылы бойында балалармен өткізілетін әртүрлі экологиялық шаралар мен ұйымдастырылған іс-әрекеттерді өткізуге пайдаланылады. Материалдар балалардың қызығушылығын арттыру барысында үнемі толықтырылып отырады. Эксперимент жасау құрал-жабдықтары әр балаға жеке-жеке алдын ала дайындалынады.

Табиғаттың мезгіл бойынша өзгеретін сан алуан құбылыстарын білгісі келген мақсатта балалардың тарапынан бірнеше сұрақтар қойылады. Мәселен, «неге құстар күз мезгілінде ұшып кетеді?», «Қар неге ериді?» «Мұз неден пайда

болады?» т.б. Мұндай сұрақтар баланың логикалық ойлау қабілетінің, сөз қорының дамуына мүмкіндік береді.

Балабақшада тәрбиеленетін бала жыл мезгілдерін бір-бірінен толық ажыратып, әр мезгілдің өзіне тән құбылысын ерекше атап беру қабілетіне ие болуы тиіс. Жылдың әр мезгіліне тән құбылыстар кейде барлық маусымда болуы мүмкін, оны

балаларға қалай түсіндіруге болады, соған тоқталсақ, мысалы, жаңбыр көктемде де, жазда да, күзде де? жауады. Бірақ әр мезгілдің жаңбырының өзіндік ерекшелігі бар, жаздағы жаңбыр ірі, тез жауып өтеді, жылы; күздегі суық, ұзақ жауады; көктемдегі — найзағайлы, суық, ұзақ жауады, кейде соңынан кемпірқосақ көрінеді. Бағдарлама бойынша бес- алты жасар баланың табиғатқа дұрыс көзқарасын қалыптастыру педагогикалық іс-әрекетке

байланысты, соның барысында іске асады.

Жыл мезгілінің өзгеруіне байланысты табиғи ортаның өзгеруіне толық көз жеткізу үшін ғалымдарымыз мынадай әдіс-тәсіл қолданған.

«Үйде тұрып өсетін
Әкеп гүлдің көшетін,
Топырақты салдым да,
Отырғыздым қалбырға»

- деп өлең жолдарында айтылғандай, эксперимент жасау арқылы балалардың алған білімдері іс-тәжірибеге нық бекітіліп меңгеріледі.

Мектепке дейінгі баланың, эксперименттеу дағдыларын дамыту эксперименттеудің іздену әрекетіне ертеңгі оқушының көзқарасымен белсенді қатысу рөліне дайындалуға жағдай жасады. Бұл үшін тәрбиешінің шығармашылдығы, жаңашылдығы, көп ізденісті қажет етеді. Ал мектепке дейінгі оқытуда білім, білік дағдыларымен қатар тәрбие жұмыстарының сан алуан, қызықты, тартымды, баланы қажытып алмайтындай жұмыс түрлерін жүргізу тәрбиешіден шеберлікті талап етеді.

Мектепке дейінгі бала бойына білім мен біліктілікті, шығармашылық пен ізденімпаздықты, қабілеттілік пен іскерлікті, еңбек сүйгіштікті, танымдық қасиеттерді жинақтап дамыту барысында табиғатпен тереңірек таныстырудың ерекше орны бар екенін мәлім. Бала өмірінің алғашқы жеті жылы – денсаулықтың, ақыл-ой, адамгершілік, еңбек және экологиялық дамудың негіздері қаланатын өте маңызды кезең.

Өлі және тірі табиғат нысандарына деген қызығушылық өте ерте жастан қалыптаса бастайды. Балалар бәрін байқайды: орман алқабындағы еңбекшіл құмырскалар илеуін қалың шөптегі кіп-кішкентай өрмекшіні, ағаш басындағы ұяларды т.б.

Балалардың көңілін табиғаттағы маусымдық өзгерістер, түстердің ашықтығы, әр түрлі дыбыстар, иістер тартады. Олар өздеріне жаңа әлем ашады: барлығын қолмен ұстап қарауға, иіскеуге, егер жағдай болса дәмін көруге тырысады.

Баланың айнала қоршаған табиғатқа қызығушылығын ескере отырып, экологияға деген сүйіспеншілік, қорғаушылықты тәрбиелеу керекпіз. Ең маңыздысы біздің табиғатты сүюіміз және соны балаларға жеткізуіміз, біз табиғатсыз өмір сүре алмайтынымызды балаға түсіндіру. Қазіргі таңда балалардың дамуында экологиялық біліктілігіміздің, жаңа технологиялардың маңызы ерекше. Ол жаңа интерактивті тақталар, теледидарды пайдалана отырып көрсету, түсіндіру. Түсінікті болған соң, өз қолдарымен эксперименттер жасау арқылы жұмыстар жүргізу. Яғни балалардың эксперименттеу дағдыларын дамыту деген сөз. Экологиялық біліктілік арқылы ұжымдық, топтық, жеке қабілеттерді ашуға болады. Жалпы экология барлық оқыту – тәрбиелеу үрдісімен байланысты. Осы оқу іс-әрекеттерді тиімді, дұрыс пайдалануы мектеп жасына дейінгі баланы жан-жақты дамыта отырып, білімді игеруге қызығушылықтарын тудырады. Балалар оқу іс-әрекетінде алған білімдерін іс-жүзінде тәжірибелерде өздері жасап, нәтижесін көреді. Мысалы: өсімдікке ауа қалай енетінін анықтауды қызыға орындайды.

Қорыта айтар болсақ, серуенде болсын, күннің екінші жартысында болсын, оқу қызметтерінде болсын түрлі эксперименттер жасау баланың табиғатты қорғау, аялау деген сезімдерін оятады. Қазіргі таңда адамзат ауасын жұтып, суын ішіп отырған табиғат Ананы қорғап, аялау барша жұртқа тіршілік қамы, табиғи қажеттілік. Сондықтан да бүлдіршіндерді айналадағы табиғи ортамен үнемі қарым-қатынаста болуға үйрету, олардың ұғымдарын қалыптастыру, табиғатқа деген жанашырлыққа тәрбиелеу қазіргі балабақшадағы тәрбие ісінің өзекті тармақтарының бірі болып табылатыны сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер

1.К.Салпынова Экологиялық тәрбие берудің қазіргі жағдайы //География Казахстана и экология №3 2004 – 8б.

2.А.Е.Манкеш. Бүлдіршіндерге экологиялық тәрбие беру. –Алматы: РБК, 1998ж.

ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУ

Даткина А.А. Боранбаева А.Т.

«Алтын сақа»бөбекжайы» КМҚК

Бала тәрбиесі – ықылым заманнан бастап адамзатты толғандырып келе жатқан өмірдің өзекті мәселесі. Қазақ халқы жас ұрпақты ежелден сегіз қырлы, бір сырлы болып өсуін мақсат тұтқан. Баланы үнемі қамқорлыққа алып, жан-жақты тәрбиелеп отырған. Қазақ халқының ұлттық тәлімі мен өнегесі бүгінгі таңда ұрпақ тәрбиесінің негізіне айналуы – ел мүддесі, заман талабы. Білім мен тәрбие бастауын балалар балабақшадан алады. Бүгінгі таңда қоғамымыздың даму бағытында мектепке дейінгі тәрбие саласы мамандарының алдында жан-жақты дамыған, сауатты, саналы, өзіндік орны бар, үлкенге құрмет көрсетіп, кішіге қамқор бола білетін азаматты тәрбиелеу мәселесі жүктеліп отыр. Бүлдіршіндердің білімді, білікті, саналы болуында ойынның алатын орны ерекше.

Сол себептен, баланы ойын арқылы жан-жақты тәрбиелеп дамыту мәселесін қарастырайық. Мектеп жасына дейінгі бала ойнаған кезде сан түрлі ойыншықтарды пайдаланады. Ойыншықтарды пайдалану баланың іс-әрекетін байытады, олардың бірлесуіне айналадағы өмірді шығармашылықпен бейнелей білуіне қозғау болады. Ойын үстінде құрастыру, бұзу, біріктіру, өзгерту әрекеттері кезінде өзіндік сана-сезімін жетілдіреді.

«Адам өмірге бейім болуы үшін балалық шақты бастан кешуі міндетті, егер ойын мен қызыққа толы балалық шақ болмаса, ол мәңгілік жабайы боп қалар еді» -деп К. Чуковскийдің бала мен ойынды теңестіре жоғары бағалауында терең шындық, үлкен мән жатыр. Адамзатты балаларсыз елестету қаншалықты мүмкін балмаса, балаларды ойынсыз елестету де соншалық мүмкін емес. Ойын балар үшін өмірмен тең. Сондықтан да ойынның тәрбиелік қуатымен теңесер күш жоқ. Ол халықтың сандаған жылдар тәрбиесінің нәр сіңген педагогикалық даналығының жеміс.

Ойын еш уақытта да дамудың бір сатысына жеткенде тоқтап қалмайды, қайта жетіле түседі. Сәбилерге де, үлкендерге де арналған әртүрлі ұлттық ойындар бар, олар адам өмірінің әр кезеңін қамтиды. Халқымыз ойындарды тек балаларды алдандыру, ойнату ісі деп қарамай, жас ерекшеліктеріне сай олардың көзқарасының, мінез-құлқының қалыптасу құралы деп те ерекше бағалаған. Ендеше адамдыққа баулу жұмысының ережесі ерте бастан – балабақшадан бастап нақтылы мақсатты көздеуі шарт. Тәрбиеші балалардың орынды іс-әрекеттерін мақұлдай отырып, азды-көпті жіберген кемшіліктерін өздері түсініп, түзеуге бағыттап білуі тиіс. Әрбір бала өз ісі мен қылығына жауапкершілікпен қарап, ұялу, кешірім сұрау сияқты әдеттерді үйренуі керек. Балалардың рухани дүниесін байыта отырып, жаңа озық тәжірибелерін дер кезінде насихаттап, оларды бойына дарыту тәрбиеші педагогтардың міндеті. Сондықтан, балабақша жұмысының мазмұны күн тәртібінің барлық сәттерінде балалардың мінез-құлық ережелерін дұрыс бағытта тәрбиелеуге негізделген. Мағжан Жұмабаев «мінез – бір адамның барлық ебін басқа басқа адамдардың істерінен айыратын сеператор» дейді. Мінездің жасанды жаратылыстарына қарай туа және сыртқы себептермен – тұрмыс түрі, жаратылыс, жолдас тәрбие арқылы пайда болады. Туа пайда болған мінез – темперамент деп аталады. Баланың берік дұрыс мінезі пайда болу үшін тәрбиеші екі шартты орындау керек: 1. Баланың өз қолынан келетін ісіне толық ерік беру. Бала басқаның күшіне, көмегіне сеніп кетпеуі үшін тәрбиеші оның өз қолынан келмейтін ісіне ғана көмек көрсетіп жіберуге міндетті. 2. Баланы құбылмайтын, ұсақтықпен қажытпайтын темір тәртіппен бағындыру керек. Баланы мақсатты еркіне жіберу оны ерлікке, батырлыққа үйретсе, темір тәртіпке бағындыру оны шыдамдылыққа, табандылыққа үйретеді. Егер де бала мінезін дамыта отырып тәрбиелемесек, онда қыңыр баланың қыңырлығы арта түседі, өсе келе бұзақылыққа бейім тұрады. Тегінде, көп нәрсе баланың өмірін дұрыс ұйымдастырып, жақсыға қарай баулып, шебер басқара білуге байланысты. Сондықтан да ата-аналардың да, тәрбиешілердің де атқарар жауапкершілігі мол.

Ол үшін ата-ана баланың әрбір іс-әрекетін қырағылықпен саналы басқара білуге, ал тәрбиеші үнемі өз тәжірибесін молайтып, шеберлігін, біліктілігін арттырып отыруы қажет.

Бала ұлттық ойын үстінде өмірде көрген білгеніне,өзіне ұнаған адамның іс-әрекетіне еліктей отырып, соны бейнелей ойнайды. Балаға тән бір қасиет – бәрін өзім істеймін деп талпынады. Баланың осы талпынысын қоштап, көмектесіп, сенім білдіріп отыру тәрбиенің ең бір ұтымды әдісі. Өйткені ересек адамдардың баладан айырмашылығы сана-сезімі мен тәжірибесінің молдығында ғана. Сондықтан да өз білгенін балаға үйретуден жалықпау ересек адамдардың қасиетті борышы.

Ал адам бойындағы әдептілік, инабаттылық қасиеттер бір күнде қалыптаса қалатын қасиеттер емес. Бала ойын арқылы дүниені танып, түсінігі арқылы қабылдап, ересектерге еліктей жүріп үйренеді, өз бойына қабылдайды. Әрбір баланың ойнай жүріп өсетін жан серігі де-ойын. Қай елдің ұлттық ойыны болмасын, сол елдің қоғамдық ерекшеліктеріне байланысты. Сырттай қарағанда оңай тәрізді көрінген ойын бала үшін іс жүзінде күрделі нәрсе. Айталық, ойынға қатысатын балалармен тіл табысу, ұнамсыз роль тигенде өзін ұстай білу сияқты нәрселердің көп мәні бар. Сондықтан тәрбиеші балаларға ұлттық ойынға өз қызығушылығымен, ынтасымен қатысуын қамтамасыз етуге міндетті. Сондай жағдайда ғана, ойын өз мақсатына жетіп, тәрбиелік мәні арта түседі.

Саусақ ойыны – бұл ұрпақтан ұрпаққа жалғасын тауып келе жатқан, әрі үлкен мәні бар мәдени шығармашылық. Саусақ ойыны – саусақтардың көмегімен қандай да болмасын ертегіні немесе өлең тақпақ шумағын сахналау болып табылады.

Саусақ ойыны арқылы баланың сөйлеуге деген талпынысы, қабілеті дамып, ынтасы артады және шығармашылық әрекетіне жол ашады. Саусақ ойынын ойнай отырып, балалар қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды, жан-жануарларды, құстарды және ағаштарды бейнелей алады. Саусақтардың қозғалыс қимылдарына қарап, бала қуанады, шаттанады, сөзді айтуға тырысады және өлеңдегі үйренген сөз шумақтарын қайталап айта отырып, есінде сақтайтын болады. Сонымен қатар, балалар екі қолын қимылдата отырып, оң, сол, жоғары, төмен деген түсініктерді бағдарлай алуды үйренеді. Ал тіл кемістігі кездесетін балалардың жалпы қимылдары, соның ішінде, саусақ бұлшықетінің қимылдары жеткілікті деңгейде дамымайды. Сөйлеу тіл мүшелері әрекетінің қозғалуларының дамуы қол саусақтарының нәзік қимылдарының дамуымен тығыз байланыста болғандықтан, бала қолының ептілігін толық жетілдіру, түзету – тәрбие жұмысын жүйелі жүргізуді қалайды.

Саусақ ойынын балабақшада және үй жағдайында әсерлі, көңілді түрде ұйымдастыруға болады. Алдымен балаларға саусақ ойыны түсіндіріледі, әр қимылы көрсетіледі. Төмендегі көрсетіліп отырған саусақ ойындарын балалар ақындарының өлең-тақпақтарымен байланыстырып, ұсынуға болады.

Добым.

Добым, добым, домалақ,
Тоқтамайсың домалап.
Үстел үстін бүлдірдің,
Тәрелкені сындырдың.
Тентек болып кеттің деп,
Тұрмын сені тепкім кеп.

Ешкі.

Күнде тәртіп бұзыпты,
Балаларды сүзіпті.
Жемістерді үзіпті,
Мүйізіне тізіпті.
Міне, осындай алыпты,
Атам көріп қалыпты.
Мазаны ала бердің деп, –
Мүйізін қағып алыпты.
Сәбилерге арналған ойын жаттығулар.
Көңілді қуыршақтар.

Қазіргі кезде ағаштан жасалған көңілді қуыршақтар жай ойыншық емес, жәдігер зат болып пайдаланылатын болды. Ал ойыншықтың бұл түрі бала саусағын басқаруы мен ойлауын шыңдайтын таптырмас ойыншық.

Алдымен екі жартыны құрастыру арқылы бір қуыршақты пайдаланыңыз. Содан соң ойынды күрделендіре түсіңіз: екі қуыршақ, үш қуыршақ. Балаға аздап қиындық келтірсе асықпаңыз. Баланың жетістікке өзі жетуіне мүмкіндік беріңіз.

Пирамидала.

Дүкенне пирамида ойыншығын сатып аларда дөңгелектердің әртүрлі болғанын қадағалаңыз. Дөңгелек диаметрі бірінен соң бірі үлкейе түсуі керек. Мұндай ойыншық балаға саусақ қимылын ғана емес, логикалық ойлауына да жол ашады. Балаға пирамиданы жинауды ұсынаыз. Алдымен бірге жинап, содан соң өз бетімен жинауға кіріседі.

Жидек бойымен жүргізіп шық.

Бұл ойынға мақпал қағазға жабыстырылған үй, машина, гүл, кесе сияқты суретті карточкалар пайдаланылады. Ересек адам бала саусағын мақпалға тигізе отырып, суретте не бейнеленгенін сұрайды. Осы суреттер бойымен моншақтарды немесе бұршақтарды жүргізіп шық деген тапсырма беріледі. Жабыстырып шығу арқылы ойын жалғасады.

Қорытынды.

Егер бала қандай да бір саусақ ойынын жетік меңгерсе, онда ол міндетті түрде бір көрініске не өлеңге жаңа бір сахналау ойлап табуға тырысады. Бір жастан екі жасқа дейінгі

балалар бір қолмен ойналатын саусақ ойындарын игере алады. Мысалы, бір қол үйшік те, екінші қол үйге жүгіріп келе жатқан мысық болуы мүмкін. Төрт бес жастағы балалар белгілі бір саусақ арқылы сахналай алады.

Өз тәжірибемде саусақ ойындарын сергіту жаттығуларына, ертеңгілік жаттығуларға, барлық ұйымдастырылған оқу іс әрекеттері үстінде үнемі пайдалануды ұсындым. Нәтижесінде балалардың тілі, қимыл, қозғалысы мен икемділігі айтарлықтай дамиды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. «Отбасы және балабақша» журналы [№4, 2011 жыл 13 бет]
2. «Отбасы және балабақша» журналы [№6, 2002 жыл 3 бет]
3. «Отбасы және балабақша» журналы [№5, 2002 жыл 6-7 бет]
4. «Отбасы және балабақша» журналы [№4, 2002 жыл 7 бет]

СӨЙЛЕУ ТІЛІ БҰЗЫЛҒАН БАЛАЛАР ПСИХОЛОГИЯСЫ

Букенова Ф.Б., Бекбосын Ж.А.
«Алтын сақа» бөбекжайы КМҚК

Аномальды балалардың негізгі категориялары және оның ерекшеліктері. Балалар дамуындағы аномальды балаларды арнаулы мектептерге жібереді. Аномальды балалар – физикалық немесе психикалық дамуы ауытқыған балалар. Кемістік немесе дефект балаларда іштен туа және жүре пайда болуы мүмкін. Іштен туа пайда болған кемістіктің болуы әр түрлі себептерге байланысты:

1. Тұқым қуалаушылық;
2. Жаңа дамып келе жатқан ұрыққа сыртқы ортадан химиялық, механикалық, температуралық әсерлердің ықпал етуі;
3. Тамақтанудың нашарлығы;
4. Организмге суық тиюдің әсері.

Жүре пайда болған кемістік – бұл баланың нәресте кезінде жұқпалы аурулармен науқастануы. Мысалы: эпидемиялық менингит, полиомелит, қызылша, скарлатина, т.б. аурулар. [1]

Аномальды балаларды тәрбиелеу және оқыту олардың физикалық дамуына және ақыл-ой дамуына қарай ұйымдастырылады. Кейбір балалардың кемістіктерін түзегеннен кейін, оларды кәдімгі мектептерде оқытуға болады. Ал кейбіреулері арнаулы мектептерде оқытылады және сонда тәрбиеленеді. Аномальды балалардың білім алу қабілеті әр түрлі болады. Кейбір балалардың білімді меңгеру дәрежесі кәдімгі жалпы білім беретін мектептердің жай ғана оқу бағдарламасын игерумен шектеледі. Ал кейбіреулердің мүмкіндіктері шексіз болады. Әрбір категориядағы балаларға біздің елімізде белгілі оқу орындары белгіленген:

1. Керең, нашар еститіндерге арналған мектептер;
2. Соқыр және нашар көретіндерге арналған мектептер;
3. Қосалқы мектептер (ақыл-есі нашар дамыған балаларға арналған);
4. Логопед пунктері (тіл кемістіктері бар балаларға арналған);
5. Сөйлеу қабілетін түзету мектептері (күрделі тіл кемістіктері бар балаларға арналған);
6. Барлық топтағы балалар үшін бала-бақшалар;
7. Мемлекет тарапынан жәрдем беретін арнаулы орындар.

Аномальды балаларды тәрбиелеу және оқыту бұл күрделі педагогикалық жұмыс болып есептелінеді. [2]

Сөйлеу қабілеті бұзылған балалардың ерекшелігі

Сөйлеу тіліндегі мүкістердің патологиялық дәрежелеріне, белгілі бір мүшелерінің атқаратын қызметтерінің бұзылуына, зақымдануының уақытына, басты кемістіктердің ықпалынан пайда болатын екінші бір ақаулықтардың көрінуіне байланысты олардың бір-бірінен айырмашылықтары да әр алуан болып келеді. Олар әрқайсысының өзіне тән симптоматикалық және динамикалық ерекшеліктеріне қарай әр түрлі салаға бөлінеді. Мұндай салаға дауыстың бірқалыптылығының бұзылуы, сөйлеу тіліндегі дауыс ырғағының бұзылуы, тұтықпа, дислалия, ринолалия, дизартрия, алалия, афазия, жазу тілі мен оқу тілінің бұзылуы жатады.

Тіл бұзылуының себептері органикалық және функциональдық болып бөлінеді.

Органикалық – түрлі зақымдардың нәтижесінде тіл аппараты мен жүйке жүйесінің бөлімдерінің бұзылуы.

Функциональдық – мұнда органикалық зақымдану болмайды, тек сөйлеу механизмдерінің функциясы бұзылады.

Тілдің бұзылуы түрлі жаста, әсіресе жас балаларда көп кездеседі.

Сөйлеудегі бұзылу келесі топтарға бөлінеді:

1. Фонетикалық бұзылулар – бір дыбысты немесе бір топқа жататын дыбыстарды айта алмау (ызың, шұғыл, тіл ортасы, тіл алды дыбыстардың бұзылуы; дауыссыз дыбыстардың қатаң – ұяң – үнді айтылуының бұзылуы, дыбыстарды дұрыс қабылдау қабілетінің бұзылуы). Бұған дислалия, дизартрия, фонетикалық-фонематикалық жетілмеу жатады.

2. Лексикалық-грамматикалық бұзылулар. Бұған енетіндер: шектеулі сөздік қор, жадағай фраза; фразадағы және сөйлемдегі сөздердің өзара қиыспауы, шылаулар мен жалғау-жұрнақтарды қате қолдану (сөйлеудің жалпы жетілмеуі).

3. Әуендік – екпіндік бұзылулар: екпінді дұрыс қоймаумен байланысты, дауыстың күші мен жоғарылығы, тембрінің бұзылуына қарай (ақырын, қарғылыңқы, бақылдақ және т.б.). мысалы: дисфония, ринолалия, ринофония т.б.

4. Қарқындылық – ырғақтық бұзылулар: мидағы қозу үдерістерінің басымдылығымен байланысты болатын шапшаң қарқын (брахилалия); тежелу үдерістері басым болатын баяу қарқын (брадилалия); үзік-үзік қарқын (қажетсіз паузалар, сүріну, құрысу сипатты емес кекештену – физиологиялық итерациялар, полтерн және құрысу сипатындағы – тұтығу немесе кекештік).

5. Жазба тілдің бұзылуы: жазуда: фонеманың графемаға қате айналуы; толық жазбау; сөздегі әріптерді тастап кету немесе шатастыру; сөйлеудегі сөздердің өзара қиыспауы немесе орындарының ауысуы; жазу жолынан шығып кету т.б., оқуда: дыбыстарды алмастыру мен шатастыру; әріптеп оқу; сөздің дыбыстық-буындық құрамын бұрмалау; оқылғанды түсінудің бұзылуы; аграмматизмдер. Мысалы: дислексия мен дисграфия.

6. Сөйлеудің жүйелі бұзылуы: сөйлеу мүмкін емес немесе былдырлау мүмкіндігі ғана болады, мысалы, алалия және афазия. [3]

Дислалия – сөйлеу тілі мүшелерінің анатомиялық кемістіктерінен дыбыстардың бұзылып айтылуын сипаттайды. Дислалия сөйлеу тіліндегі ең көп тараған мүкістіктер. Пайда болу себептеріне қарай дислалия механикалық және функциональдық болып бөлінеді.

Органикалық дислалияға сөйлеу тілі аппаратының сыртқы сүйек құрылысының және бұлшық ет түзілісінің органикалық кемістігінен дыбыстардың бұзылып айтылуы жатады. Органикалық дислалияның ерекшеліктері: тіл асты желбезегінің тым қысқа болып бітуінен, тілдің ұшы жоғары қарай емін еркін көтеріліп қимылдай алмайды да, таңдай арқылы айтылатын дыбыстар бұзылады. Сонымен қатар тілдің ауыздың ішіне зорға сиып тұратын өте етжеңді үлкен немесе өте кішкентай жіңішке болуы да дыбыстардың дұрыс айтылуын қиындатады.

Соныменен, органикалық дислалия бұл перифериялық аппараттың сүйегі мен бұлшық етіне зақым келуінен дыбыстардың дұрыс айтылмауы.

Перифериялық сөйлеу аппаратының бұзылуы туа пайда және жүре пайда болуы мүмкін.

Туа пайда болатын кемістікке жататындар:

- прогнатия - жоғары жақ төменгі жақтан алға шығып тұрады;

- прогения – төменгі жақтың алға шығуы;
- тістердің дұрыс орналаспауы;
- еріннің түрлі кемістіктері;
- таңдай параличі;

Жүре пайда болатын кемістікке жататындар:

• сүйектер мен бұлшық еттердің зақымдалуының нәтижесінде артикуляциялық аппаратта пайда болатын түрлі кемістіктер.

Дұрыс тістеу – бұл астыңғы алғы тістер үстіңгі тістермен сәл жабылып тұрады.

Органикалық дислалияға жататын кемістік бұл ринолалия.

Ринолалия – ауыз бен мұрын қуыстарының дұрыс қызмет етпеу нәтижесінде дауыс құбылысының өзгеруі мен сөйлеген уақытта дыбыстың бүлінуі.

Ринолалияның түрлері:

1. Ашық ринолалия – сөйлеген уақытта ауа ауыз және мұрын қуысы арқылы өтеді.
2. Жабық ринолалия – ауа тек ауыз арқылы өтеді, бұл әсіресе «м,н» әріптерін атағанда білінеді.

Ашық ринолалияның себептері: таңдайдың бөлінуі, жұқа таңдайдың қысқалығы, таңдайдың параличі.

Жабық ринолалияның себептері: мұрын қуысының бітелуі, мұрын қуысындағы ісіктер, мұрын қалқасының қисайып қалуы.

Ринолалик балалар өте әлсіз болады. Осының өзі олардың сөйлеуінің дамуына әсер етеді. Туылғаннан кейін олар өте кеш отыра бастайды, сөйлей бастағанда көптеген қиыншылықтарға кездеседі. Олар мектепке барған уақытта түрлі қиыншылықтарға кездеседі. Мұғалімдер оны түсінбеуі мүмкін, айналасындағы балалар да мазақтауы мүмкін. Бұның бәрі оның психикасының дамуына әсерін тигізеді. Кейбір ринолалик балалар өздерінің осындай кемістіктерінен мектепті тастап кетеді де көп сөйлемейтін жұмыс, мамандық іздей бастайды. Міне, сондықтан ринолалик балаларға ерте кезден бастап жәрдем көрсету керек. Бұл жәрдемді хирург пен логопед мамандары көрсете алады.

Дислалия сөйлеу тіліндегі бұзылған дыбыстардың санына қарай қарапайым және күрделі болып бөлінеді. Егер баланың сөйлеу тілінде мүкістердің саны төрт дыбысқа дейін байқалатын болса – оны қарапайым дислалия деп атайды, ал егер бесеу және одан да көп болса – оны күрделі дислалия деп атайды.

Сөйлеу тіліндегі дыбыстардың мүкістік ерекшеліктеріне қарай бөлінетін дислалияның түрлері:

1. Сигматизм – ызың дыбыстардың («с», «з», «ц», «ж», «ч», «ш», «щ») айтылуындағы мүкістіктер. Бұлар сөйлеу тіліндегі кемістіктердің ішіндегі ең көп тараған түрі;
2. Ротацизм – «р» дыбысының айтылуындағы мүкістік;
3. Ламбдацизм – «л» дыбысының айтылуындағы мүкістік;
4. Таңдай дыбыстарының айтылуындағы мүкістіктер;
5. Каппацизм – «к» дыбысы;
6. Гаммацизм – «г» дыбысы;
7. Хитизм – «х» дыбысы;
8. Йотацизм – «й» дыбысы;

Алалия грек сөзі, «қолдануға жарамайтын болымсыз тіл» деген мағынаны білдіреді. Демек алалия деген ұғымға баланың құрсақтағы немесе тілі шыққан нәрестелік даму кезеңінде бас миы қабыршағының сөйлеу тілін қалыптастырып жетілдіретін аймағының органикалық зақымдануынан сөйлеу тілінің жүйелі түрде дамымауы немесе мүлде болмауы жатады. Сөйлеу тілінің мұншалықты бұзылуына негізінен орталық жүйке жүйесінің зақымдануы себеп болады. Органикалық зақымдануға мидың қабынып ісінуі, сырттан болатын қатты соққыдан зақымдануы, босанған кезде миға қан кетуі және нәрестенің құрсақтағы дамуы кезеңінде және толғақ кезінде, сондай-ақ дүниеге келгеннен кейінгі бір айлығынан бір жас аралығындағы дамуында ағзадағы зат алмасу процесінің бұзылуы жатады. Сонымен қатар, алалияның пайда болуына менинго-энцефалит, рахит және

қызылшаның асқынған түрі тыныс алу жолдарының қатты сырқаттануы және нәрестенің алғашқы айларындағы ұйқысы мен тәбетінің бұзылуы себеп болуы мүмкін. Бас миының үлкен сынарының сөйлеу тілі аймағындағы жинақталған зақымдардың өздеріне тән ерекшеліктеріне байланысты алалия моторлы және сенсорлы болып бөлінеді.

Тұтығу – ең ауыр кесел. Оның себептері:

1. Қорқу;
2. Баланың түрлі инфекциялық аурулармен жиі ауруы;
3. Ата-анасының тұтығуы;
4. Шамадан тыс жазалау әдістерін қолдану.

Бұл әдетте, 2-5 жас арасында кездесетін құбылыс. Алдын-ала оларға шара қолданбаса, ол асқынып, кей уақытта бой бермей кетуі мүмкін. Тұтығудың пайда болу себептері көп. Кейде олар жұқпалы аурулардан кейін, дене әбден әлсірегенде пайда болады. Баланың қоршаған ортаның оған көзқарасы, ол туралы әділетсіз баға да, жалтақ сөйлеуге, қорқып сөйлеуге әкеп соғады. Осындай фактілердің жиіленіп қайталануы – баланың тұтығуына әкеп соғады.

Жасы жетпеген балаға кітапты көп оқуға болмайды. Әсіресе түнге қарай қорқынышты ертегілерді оқу зиянды. Өйткені бала қатты қорқып, түсінде түрлі қорқынышты нәрселерді көруі мүмкін. Бала түсінде қорқып, шошып оянады, ал бұл, орталық нерв жүйесіне әсер етеді, осының өзі тұтығуға әкеледі.

Баланы жазалау мақсатында қорқыту әдісі де көп қолданылады. Бірақ, қорқытудың да жөні бар. Шамадан тыс қорқыту, үйде жалғыз қалдырып кету, осының бәрі баланың үрейленгіш болып өсуіне септігін тигізеді.

Тұтығу асқынбастан арнайы мамандарға көрсетіп, уақытылы кеңесіп отыруы қажет, ал оның зардабынан дауыстың реңі мен әуезділігі және дыбыстардың айтылуы бұзылуы мүмкін.

Дисфония – дауыс шығаратын аппараттың патологиялық кінәратқа шалдығуынан дыбыстың мүлдем болмай қалуын немесе әуезділік үннің бұзылуын сипаттайды.

Брадилалия – сөйлеу тілі мүшелерінің қимыл-қозғалыстарының патологиялық сылбырынан дыбыстар созылып шұбалаңқы айтылады.

Тахилалия – сөйлеу тілі мүшелерінің бірқалыпты жылдамдық қимылдарының патологиялық ауытқуынан дыбыстардың қарқынды ырғағы бұзылып, быдықтанып айтылуы.

Афазия – мидың белгілі бір жерінің жинақталып зақымдануынан бұған дейін қалыптасып, дұрыс жетіліп келе жатқан сөйлеу тілінің толық немесе ішін-ара жойылып кетуін сипаттайды. Афазия көбінесе ересек адамдарда кездеседі. [4]

Сөйлеуі бұзылған балалардың түйсігі мен қабылдауы.

Есту арқылы қабылдау. Сөйлеуі бұзылған балаларда, фонетико-фонематикалық қабылдау кемшілігі кездеседі және сөйлеу – есту мен сөйлеу қозғалу анализаторларының байланысы міндетті түрде байқалады. Г.Ф. Сергееваның зерттеуі бойынша, сөйлеу-қозғалу анализаторлары қызметінің бұзылуы, әсіресе, дизартрия мен ринолалияда, фонемаларды есту арқылы қабылдауға қатты әсер етеді. Демек, мұнда үнемі дыбыстау және дыбысты қабылдау кемшілігі болады. Кейбір жағдайда, айтылуда қарама-қайшылығы жоқ фонемалар ажыратылады, енді бір жағдайда айтылуда сараланатын фонемалардың өзі ажыратылмайды. Дыбыстаудағы «тірек» қаншалықты аз болса, фонема бейнелерін қалыптастыру соншалықты нашар болады. Ал, фонемалық есту қабылетін дамыту, тілдің барлық жағын қатар қамтып, дамытумен тікелей байланысты, бұл өз кезегінде, баланың жалпы дамуын қамтамасыз етеді.

Көру арқылы қабылдау. Сөйлеу патологиясы бар балаларда, аталған психикалық қызмет тежеле дамиды. Зерттеулер көрсеткендей, нақты объектілер мен бейнелерді көру арқылы қабылдау, бұл балаларда анағұрлым төмен деңгейде болады. Әсіресе, таныс емес ракуста берілген мен заттарды тану қиындық туғызады. Олар заттың бейнесін қабылдау үшін, ұзағырақ уақытты қажет етеді. Мысалы, перцептивтік әрекеттерді қажет етеді. Бұлар бағдарлаудың ең қарапайым түрлерін ғана қолданады, айталық, үлгіге сәйкестендіру сияқты.

Мысалы, фигураларды салыстыруда олардың пішіндеріне емес, түстеріне сүйенуі мүмкін. Ал, қалыпты дамудағы балалар, негізінен көру арқылы салыстыру жолын қолданады.

Тіл мүкістіктері бар балалардың сөйлеуі

Ауыр тіл мүкістігі бар балалардың сөйлеуді бақылау кезінде, олардың сөйлеуін ұйымдастырудағы қиындықтары, өзге адамдармен қарым-қатынасына теріс әсер ететіні анықталған. Бұл категориядағы балалардың тілдік және коммуникативті дағдыларының өзара байланысы, яғни сөздік қордың жұпынылығы мен сараланбауы, егістік сөздігінің аздығы, байланысты сөйлеудің ерекшеліктері т.б. толыққанды тілдік қарым-қатынасқа кедергі жасайды. Содан сөйлесу қажеттілігі төмендейді, коммуникация формалары қалыптаспайды, мінез – құлық ерекшеліктері пайда болады: тілдік байланысқа қызықпау, негативизм, сөйлесу ситуациясында, бағдар жасай алмау.

Ауыр сөйлеу патологиясы бар, мектеп алды жасындағы балалардың тілдік қатынасында, қалыпты дамудағы 2-4 жасқа тән және ситуациялық – іскерлік форма басым болатынын көрсетеді. Балалардың бірқатарына, сөйлесудің ситуациялық емес, танымдық формасы басым. Олар ересек адамдардың, педагогтың ұсынысын қуана қабылдайды. Мысалы, кітап оқу: қарапайым мәтіндерді зейін қойып тыңдайды, бірақ, оқылып болғаннан кейін, әңгіме-сұхбат ұйымдастыру өте қиын балалар оқылған кітап бойынша, мүлдем сұрақ қоймайды, тіпті өздері мазмұндап бере алмайды, себебі, монологтық сөйлеу түрінің репродуктивтік жағы қалыптаспаған. Ересек адаммен сөйлесуге қызығушылық болған күнде, әңгіме үдерісінде бала бірден бірге көше береді, оның танымдық қызығушылығы аз уақытқа ғана жетеді, әңгімелесу 5-7 минуттан артық созылмайды.

Осылайша, ауыр тілдік патологиясы бар балалардың тілдік және когнитивтік бұзылуы олардың қоршаған ортамен толыққанды коммуникативті байланыстарының орнығуына, ересектермен тіл табысуға кедергі жасайды, құрбыларынан, ұжымнан бөлектенуе мәжбүр етеді. Осыған орай, бұл балаларды социум талаптарына сәйкес қолайлы, тиімді бейімдеу мақсатында, тілдік, танымдық және коммуникативті әрекеттері компоненттерін дамыту мен түзетуге бағытталған, арнайы жұмыстар жүргізілуі қажет. [5]

Қорытынды

Дефектология – бала дамуындағы әр түрлі ауытқулар мен денсаулықтың бұзылу себептерін зерттейтін ғылым. Бұл пәннің мақсаты – әр түрлі дәрежедегі дамуында ауытқуы бар балалардың психофизикалық дамуындағы ерекшеліктерін қалыптастыру, осы тұрғыдағы балаларға коррекциялық тәрбиелеу жұмыстарын жүргізуінің бағыты мен оқытудың мазмұны туралы білімді қалыптастыру. Дефектология ғылым ретінде әлі де кеңінен мәлім бола қоймағанымен, ғалымдар және әр түрлі ғылым саласындағы мамандар оған аса зор мән беріп отыр.

Балалардың өсіп-дамуы бұзылған кезде алуан түрлі ауытқушылық болғандықтан, аномальды балаларды зерттеу қиындай түседі. Мысалы, есту мүшелері, көзі зақымданады, балаланың қимылында, жүріс-тұрысында иекемсіздік байқалады, орталық жүйке жүйесі және т.б. қызметі бұзылады. Ондай бұзылудың қайсысы да баланың өсіп-дамуына өз тарапынан әсер етеді.

Біздің елімізде аномальды балаларды тәрбиелеп, оқытудың мемлекеттік негізі құрылған, арнаулы мекемелердің жүйесі бар. Бұл жүйе бойынша бастауыш білім беретін сыныптар ғана жұмыс істеп қана қоймайды, сонымен қатар орталау және орта білім беретін сыныптар да жұмыс істейді. Дефектологияның зерттеу аймағындағы негізгі мақсаты – аномальды балаларға жалпы білім беру болып табылады. [6]

Әдебиет

1. Қ.С. Тебенова; А.Р. Рымханова «Арнайы психология» Алматы 2011ж
2. Грищенко Л. Л. «Устранение дефектов речи», «Семья и детский сад» №1 2005 г.
3. Малдыбаева А.О., Орынбаева Э.Ә. «Дефектология негіздері» Шымкент 2007 ж.
4. Намазбаева Ж. «Дефектологтың кеңесі» А., 1980 ж.
5. Өмірбекова Қ., Серікбаев Қ. «Логопедия» А., 1996 ж.

6. Филичева Т.Б., Чевелева Н. А. «Логопедическая работа в специальном детском саду» М., 1997 г.

БАЛАЛАРДЫ ОЙНАТА ОТЫРЫП, ОЙ-ӨРІСІН ДАМЫТУ

Шабденова М. М. Хасенова Д.Б.
«Алтын сақа» бөбекжайы КМҚК

«Ойнай білмеген, ойлай білмейді»,
«Ойында озған, озады»,
Халық даналығында

XXI- ғасыр білімділер ғасыры болғандықтан бүгінгі таңда заманымызға сай зерделі, ой-өрісі жоғары, жан- жақты дамыған ұрпақ қалыптастыру мемлекетіміздің алға қойған аса маңызды міндеті болып тұр.

Тәрбие мен білімнің алғашқы дәні – мектепке дейінгі тәрбие ошағында беріледі. Отбасында ата-ананың ықыласы мен мейірімінен нәр алған бала балабақшада тәрбиешілердің шұғылалы шуағына бөленеді. Баланың бойындағы жақсы қасиеттер мен мүмкіндіктерді ашып , олардың өнегелі де тәрбиелі болып тәрбиеленуіне тәрбиешілердің маңызы зор.

Балаларды тәрбиелеуде ойын әдісінің маңызы көп.Мектепке дейінгі жастағы баланың ойынға деген құлқы, қарым- қатынасы, мінез- құлық көріністері олар өсіп- есейгенде де жалғасы береді. Ойын барысында бала өзін қоршаған үлкендер сияқты, өзінің сүйікті әңгімелері мен кейіпкерлері сияқты өмір сүреді, әрекет жасайды.

Ойынды қолданумен бірге ойлауға, тілді дамытуға, шығармашылық әрекетін байытуға бағыт алады. Баланың ойын кезіндегі қимыл- қозғалысы дене бітімін жетілдірсе, ал қарым- қатынастағы пайымдаулары өзіндік таным- түсінік, мінез- құлық әдептерін бекітуіне әсер етеді.Бала ойын арқылы бір әрекеттен екінші әрекетке ауыса отырып, өзіне түрлі ақпараттар алады, дүние сырын ашады.Ойындардың негізгі мақсаты балалардың ықылас зейінін, сөздік қорын, байқампаздығын, есте сақтау, қабылдауын дамытуғы, икемділікті арттыруға, өзінің жеке құрбыларының іс- әрекетін бағалай, құрметтей, өз ісінің дұрыстығын дәлелдей білуін анықтау, қалыптастыру.

Балалардың сөздік қорын молайтуда ойын, тапсырма жаттығулардың орны ерекше. Соның ішінде ойын- баланың шын тіршілігі. Ойын арқылы бала айналасындағы нәрседен өзіне қызықтысына ықыласы ауып, таңдап алады. Баланың бір ерекше қасиеті сөйлеуден еш жалықпайды. Ойын бала тілінің дамуына ықпалын тигізіп, таным белсенділігінің дамуына жол ашады. Қай бала болмасын ойынмен өседі, өйткені бала табиғатының өзі тек ойынмен байланысты. Ойын үстінде бала еш нәрсеге тәуелсіз. Ол өзін еркін ұстайды. Ал еркіндік дегеніміз барлық дамудың баспалдағы, бәрін білуге деген талпынысы мен құлшынысы.Баланың білуге деген құштарлығы, сөйлеуі ойын үстінде қалыптасады.

Халық даналығында «Ойнай білмеген, ойлай да білмейді», «Ойында озған, өмірде де озады» деген аталы сөздер сырына жүгінсек, мектепке дейінгі жастағы баланың ойынға деген құлқы, қарым- қатынасы, мінез- құлық көріністері олар өсіп- есейгенде де жалғасы береді.Ойын барысында бала өзін қоршаған үлкендер сияқты, өзінің сүйікті әңгімелері мен кейіпкерлері сияқты өмір сүреді, әрекет жасайды.Ойынды қолданумен бірге ойлауға, тілді дамытуға, шығармашылық әрекетін байытуға бағыт алады.

Сонымен қатар ойын барысында бала үлкендермен, өз құрбыларымен қарым-қатынас жасайды. Әр бала өз жетістігіне қуанып, мәз болады. Сондықтан да ойын-тапсырмаларды таңдауда және іріктеуде балалардың жас және жеке ерекшелігін ескерген жөн. Тәрбиеші балалармен ойынды (заттармен, үстел үсті және сөздік ойын) үш түрлі етіп өткізуіне болады.

Заттармен ойналатын ойын ойыншықтарды, табиғи заттарды қолдану арқылы өтіледі. Мысалы: «Дәл осындайды тауып ал», «Салыстыр да, атын ата», «Қай ағаштың жапырағы», «Бірдей ойыншықты тап», «Қайсысы көп, қайсысы аз», т.б. Үстел үсті ойынын ұйымдастыруда домино, лото, суреттер қолданылады. Мысалы: «Суретті құрастыр», «Қандай затқа ұқсайды?», «Қай сурет тығылды?», «Бір сөзбен ата», «Кім байқағыш», «Қиылған суреттер», «Ұқсасын тап», «4-ші не артық?», «Есінде сақта». Ал сөздік ойын арқылы сөзді орынды қолдана білуге, дұрыс жауап айтуға, сөз мағынасын түсінуге, орынды сөйлеуге үйренеді. Мысалы: «Сөз ойла», «Сөз құра», «Жұмбақ ойла», «Жақсы-жаман», «Жалғастыр», «Үш сөз ата». Сонымен қатар балалардың сөздік қорларын дамыту жұмысына ойындарды қолданумен қатар, «Пішіндер көрмесі», «Өрнекті есінде сақта», «Қиын жолдар», «Суретті жалғастыр», «Биші адамдар», «Көңілді таяқшалар» тәрізді жаттығу тапсырмаларды да пайдаланып отыру өз нәтижесін берді.

Баланың сезім әрекетін, әсерленушілік деңгейін анықтау үшін қолданылады. Ойындардың негізгі мақсаты балалардың ықылас зейінін, сөздік қорын, байқампаздығын, есте сақтау, қабылдауын дамытуға, икемділікті арттыруға, өзінің жеке құрбыларының іс-әрекетін бағалай, құрметтей, өз ісінің дұрыстығын дәлелдей білуін анықтау, қалыптастыру.

Бала ойында қалай болса, ол өскенде де, жұмыста да сондай адам болады.

А.С. Макаренко

Ойын – балалар өмірінің нәрі, яғни оның рухани жетілуі мен табиғи өсуінің қажетті алғы шарты және халықтың салтын үйренуде, табиғат құбылысын тануда олардың көру, есту, сезу қабілеттерін, зейінділік пен тапқырлықтарын дамытады. «Адам өркениетке бейім болуы үшін балалық шақты бастан кешуі міндетті, егер ойын мен қызыққа толы балалық шақ болмаса, ол мәңгілік жабайы болып қалған болар еді» деп К.Чуковский бала денесінің дамуы мен ой-дүниесінің өркен жаюы ойынға тікелей тәуелді екендігін атап көрсеткен.

Қазақ халқының жылдар бойы атадан балаға жалғасып, қалыптасқан ұлттық дәстүрі, әдет-ғұрпы, тәрбие мектебі бар. Баршамызға белгілі, ойын арқылы баланың дене құрылысы жетіліп, өзі жасаған қимылына сенімі артады. Баланың бойында ойлау, тапқырлық, ұйымдастырушылық, шыдамдылық, белсенділік қасиеттер қалыптасады.

Ойын дегеніміз – жаттығу, ол арқылы бала өмірге әзірленеді. Ойын – мектеп жасына дейінгі балалардың негізгі іс-әрекеті. Сұлтанмахмұт Торайғыров «Балалықтың қанына ойын азық» деп бекер айтпаған. Өйткені, ойын үстінде баланың бір затқа бейімділігі, мүмкіндігі және қызығуы анық байқалады. Баланың қуанышы мен реніші ойында айқын көрінеді. Ойын кезіндегі баланың психологиялық ерекшелігі мынада: олар ойланады, эмоциялық әсері ұшқындайды, белсенділігі артады, ерлік қасиеті, қиял елестері дамиды, мұның бәрі баланың шығарымпаздық қабілеті мен дарынын ұштайды.

Жас балаларды санай білуге, жалпы сан және санау ұғымдарын игеруге даярлау мақсатында қолданатын санамақтар. Бұларды саусақ ойындары деп те атайды. Оңға дейінгі санау қабілеттерін жетілдіріп, танымдық қабілетін дамыта отырып, он көлеміндегі сандардың ауызша және жазбаша таңба туралы білім түсініктерін қалыптастыру мақсатында пайдаланылады. Қазақтың халықтық педогогикасында жаңылтпаштар мен жұмбақтар, мақал-мәтелдердің алар орны ерекше. Мәселен:

Жоғалды бес шыбыш,

Жоқ әлі бес шыбыш.

Жоқ әлі еш шыбыс,

Жоғалды бес шыбыш.

Аңқау екі жалқауды жалқаусың депті,

Екі жалқау бір аңқауға аңқаусың депті.

Танымдық ойындар бір жағынан балаға сандардың атауын дұрыс айта білу мақсатымен берілсе, екінші жағынан арифметикалық амалдарды дұрыс таңдап алуды талап етеді. Бала ойын арқылы бір әрекеттен екінші әрекетке ауыса отырып өзіне түрлі ақпараттар ала алады, бала бір нәрсе туралы толық түсінік алу үшін оны есту, көру, сезіну арқылы жүзеге асатындығы туралы дәлелденіп отыр. Демек ойынның өзі бала үшін біліктің, тәлімнің қайнар

көзі болып табылады. Балаларға ұлттық ойындарды үйретіп, оған өзгеше әр беріп, жаңартып өткізіп отыруды ата-аналар, тәрбиешілер бір сәт те естен шығармағандары абзал. Өйткені жас өндіріс бүлдіршіндер ойнай да, күле де, ойлай да білсін! Ойын – баланың білім-білік дағдысын қалыптастыратын тәрбие құралы.

Қолданылған әдебиеттер:

1. «Казахские детские игры» кітабы авторы: Молдагаринов Аскар Алма-Ата «Жалын» 1987 г.
2. «Қазақстан мектебі» журналы № 9-10 2005 ж.
3. «Қазақтың ұлттық ойындары» кітабы авторы: Базарбек Алматы «Қайнар» баспасы 1994 ж.
4. «Шынашақ» кітабы. Құрастырушылар-М. Әлімбаев, Қ. Алматы «Балауса» 1992 ж.

ТРИЗ ТЕХНОЛОГИЯСЫ БАЛАБАҚШАДА : НЕГІЗГІ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ

Батықова Н.Ш. Тусупова М.А.
"Алтын сақа" бөбекжайы ҚМҚК

Қазіргі өмірдің өзінен туындап отырған талаптарды орындау, жаңашылдыққа жаршы болу үзіліссіз тәрбие негізінің бастау бұлағы – мектепке дейінгі ұйымдардан басталғаны орынды.

Бала тәрбиесі отбасынан бастау алады десек те, ғылымға негізделген әдіс – тәсілмен берілетін тәлім – тәрбие ісі көбінесе балабақшадан басталып, жан – жақты педагогикалық өрісін табады. Әсіресе балабақшадағы тәрбие бала табиғатына ерекше әсер етіп, оған өмір бойы ізгілік пен адамгершілік тұрғысынан, мағынасы өшпейтін із қалдырады.

Талантты адамды тәрбиелеу үшін, мектепке дейінгі балалық шақта оларды қоршаған ортаға қарап, бірқалыпсыз ойлау қабілетін, шығармашылық ойлауын дамыту керек. Мектепке дейінгі мекемеде тәрбиеленушінің дарынды, жоғары деңгейде даму шеберлігі дамыған, баланың шығармашылық қабілетін қалыптастыруды негізгі мақсатым деп санаймын. Балаларды мейірімділік пен ізгілікке тәрбиелеу кезінде өз жұмыс барысымда менің байқағаным жұмыс жасайтын балалардың бірен-сараны екені, көп балалар шетте қалады, өз ойларын айтуға жасқанады. Шығармашылық тұрғыдан ойлау қабілеттері дамымағын, көрініп тұрған нәрселерді байқамайды. Осы мәселені шешу барысында, біздің балабақша 2011 жылдан бастап облыстық эксперименталдық ТРИЗ алаңы болып табылды. 3 жыл бойы арнайы жабдықталған екі топта ТРИЗ технологиясын пайдаланып эксперименталдық жұмыстар жүргізілді. Жұмыстың жақсы нәтижесіне байланысты 2014 жылдан бастап біздің балабақшаның барлық топтары аталмыш технология бойынша жұмыс істеуде. Осы технология негізінде баланың ойлау, қиялдау, шығармашылық тұрғыдан көзқарасы артады. Мектепке дейінгі тәрбиеленушіге ТРИЗ - бұл ұжымдық ойындар, сабақтар және қызықты әдіс-тәсілдер жүйесі. Мен ТРИЗ технологиясының әдіс-тәсілдерін қарастыра отырып, сабақтар циклын құрастырдым, шығармашылық есептер, дидактикалық, көрнекі құралдар даярладым, өйткені даму орталығындағы өзгерістер негізінен ТРИЗ технологиясына келіп тіреледі.

Мысалы:

«Жұлдыз құрт» әдістемесі бойынша берілген құрылымды неше түрлі құбылысқа балайды. Әдістемені қолданып алуын түрлі жұмбақтар жасырады.

Жас шамасына қарай сәбилер тобында «Дидактикалық доп» әдістемесін пайдаланған өте қолайлы. Осы ойын негізінде, балалар антоним сөздерін тауып, айтуды үйренеді. Әр жас шамасындағы балалармен осы әдістемені пайдалану барысына мысал келтіреміз.

Мысалы : Тәрбиеші зат есімге сөз айтады (етістік, есімдік), ал бала осы сөзге қарама-қайшысын атайды.

Мысалға: ренжіш- қуаныш, ақ-қара, жылау-қуану.

Қоршаған ортадағы өзгерістерді жүйелендіру, толықтыру мақсатында «Сиқырлы теледидар» әдістемесін пайдаланамын. ТРИЗ технологиясымен мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс жасауға бірден-бір ыңғайлы жүйе, ол - жүйелі оператор (көп түрлі сұлбалардың дарынды ойы).

«Ғажайып баспалдақ» әдістемесі.

«Ғажайып баспалдақ» әдістемесі негізінде, балалар қандай да болмасын құбылыстың, нәрсенің болмысын елестете алады және осы өзгерістерге байланысты әңгіме құрастыруларына мүмкіндік туады.

Оқу іс - әрекетінде ТРИЗ элементтерін қолданған шақта балалар ұялшақтық қасиеттерінен арылады, қиялдық ойлау жүйесі дамып, ой-өрістері толығыады.

ТРИЗ балаларға не береді ?

Балалар көп талқылайды, жаңа идеяларды ортаға салады, талқыланатын тақырыптың өрісі кеңейеді, өзлеріне сенімді болады. Көп қиялдап, ойлап тауып, шығармашыл болады. Білімін «фокус» тәжірибесі арқылы өндіреді.

ТРИЗ ұялшақтықтан, тұйықтылықтан, жасқаншақтықтан арылтады; кішкентай адам өз көзқарасын сақтап қалу үшін қиын жағдаяттан түпкі шешімін дербес тауып шығуға үйренеді. ТРИЗ балалар үшін зерде мен қиялдың жаттығуы.Оқу әрекетін ұйымдастыруда балалар мен үлкеннің біріккен әрекетінде, баланың дербес әрекетінде, күн тәртібі барысында жүзеге асыруға болады.

Балалық шақ – қарқынды сөйлеу қызметінің кезеңі сол себепті әр бір ТРИЗ бен оқу әрекеті – ұжымдық ойын, шын мәнінде, шығармашылық жұмыс, демек, өмірдің қуанышын қарқынды сезіну. Баланың қуанышы ауадай қажет, ол күш қуатты арттырып, шығармашылық қабілеттің толық ашылуына мүмкіндік береді. ТРИЗ технологиясы тәрбиешіге де , балаға да жас шамасына қарамай меңгеретін шығармашылық құралы болып табылады. Бір құралды пайдаланатын тәрбиеші де, бала да қиындықсыз бірін-бір түсіне алады. Сондықтан да мен өз оқу іс- әрекеттерімде , еркін шығармашылықта да ТРИЗ технологиясын қолданамын.

Белгілі ғалым Альберт Эйнштейннің:«Өзінді қызықтыратын іспен айналысқаннан артық, еш нәрсе жоқ» - деген қағидасы негіз болады.

Балалар мен педагогтардың біріккен әрекетінде ТРИЗ технологиясының әдіс – тәсілдерін қолдануда педагогтардың құзыретін көтеру

Міндеттері:

- Педагогтарды ТРИЗ технологиясымен нақты таныстыру.
- Балалар мен педагогтардың біріккен әрекетінде ТРИЗ технологиясының әдіс – тәсілдерін қолдануға деген қызығушылығын арттыру.

Тақырыптың өзектілігі

Мектепке дейінгі білім дамудың жаңа кезеңінде тұр. Оның алдында көптеген ауыр мәселелер бар: қазіргі заман талабына сай, сапалы мектепке дейінгі біліммен қамтамасыз ету, әр баланың толыққанды дамуы мен эмоционалдық амандығына жауапкершілікті көтеру. ҚРМЖМБС талабына сай педагогтар алдындағы негізгі мақсат – әр баланың жас және жеке ерекшелігі мен бейімділігіне қарай қолайлы әлеуметтік жағдай жарату, танымдық және шығармашылық қабілетін қалыптастыру, тілін дамыту .

ТРИЗ технологиясының басты мақсаты шығармашыл тұлғаны қалыптастырудағы қазіргі тұжырымдамасымен тығыз шырмалады, ал білім мен білік оқытудың соңғы мақсаты, ал әр адам өзін-өзі тануы, шығармашылық әрекетті үшін құралы, тәсілі, алаңы болып табылады. Осының барлығы балабақшамыздың оқыту және тәрбиелеу үрдісінде ТРИЗ элементтерін қолдана отырып, жас ерекшелігіне сай құзыретті, танымдық белсенді, шығармашыл, бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеуге түрткі болды.

ТТШТ(тапқырлық тапсырмаларын шешуші теория)және ТШДТ(тұлғаны шығармашылық дамыту теориясы)на негіздеп Ресей ғалымы және жазушы –фантаст Генрих Саулович Альтшуллер құрған. Оның заманауи аты «қолданбалы диалектика »(диалектика-ойдың қозғалысы мен дамуының жалпы заңдары туралы ғылым). Мектепке дейінгі жасқа дайындалған ТТШТ технологиясы «Барлығына шығармашылық!» ұранымен баланы оқыту мен тәрбиелеуге мүмкіндік береді.

Балалық зерде шексіз. Ол балаға тікелей және болжап болмайтын, зерттеп, үлкендер байқамағанды байқауға жағдай жасайды.

ТТШТ технологиясы келесі тапсырмаларды шешуде өте пайдалы

- Балаға барлық салада дұрыс әрекет ету мүмкіндігін дамытады; қоғамда, отбасында, адамдармен, табиғатпен қарым-қатынас

- Өзі жасағанды ашуға қызығушылығын тәрбиелейді;

- Баланы қоршаған әлеммен және адамдармен таныстыруда жүйелі ықпалды жүзеге асырып, жүйелі ойлауды қалыптастырады;

- Қиялын, шығармашылығын, білуге құмарлығын, фантазиясын дамытады;

- Баланың сан алуан және өнімді қызметке ынтасын тәрбиелейді;

- сенімділік сезімін, санасында негізделген өзіндегі және қоршаған ортадағы кемшіліктері мен құндылықтарын түсінудегі өзіндік бағалауын тәрбиелейді.

ТТШТ мектеп жасына дейінгі балаға:

- бұл біріккен ойын жүйесі, оқу әрекеті, негізгі базалық бағдарламаны өзгерте алмайды, бірақ нәтижесін молайтады.

- ТТШТ элементтерін қолдану арқылы баланың шығармашылық және ойлау белсенділігі жанданады, өйткені ТТШТ кең ойлануға, болып жатқан процесті түбегейлі түсініп жіне оның мәселесін нақты шешуге үйретеді.

Әдебиеттер тізімі:

1.Генрих Саулович Альтшуллер . Технология Триз, 1989 ж.

2.Сакаева Д.М. Методы и приемы Триз технологии. Муравленко . 2011 ж. 3. Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан халқына жолдауы».

4. А.М.Бородич «Методика развития речи детей» Москва, 1981г.

5. «Отбасыжәнебалабақша» журналдары

ЖАС ҰРПАҚҚА АДАМГЕРШІЛІК - САУАТТЫЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

Сагитаева К.Ф., Жумабаева Б.К.
«Алтын сақа» бөбекжайы КМҚК

Балабақша тәрбиешісі - арнайы дайындығы бар және педагогикалық іс-әрекетпен кәсіби айналысатын тұлға. Оның негізгі міндеті – мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту, тәрбиелеу, дамыту, қалыптастыру үдеріс ұйымдастыру, кәсіби даярлығын үнемі жетілдіріп отыру. Осыған орай, қазіргі таңда балабақша тәрбиешілеріне келесі бірыңғай әдістемелік талаптар қойылады: педагогикалық және психологиялық деңгейін көтеру; оқыту мен тәрбиелеудің ең соңғы жаңа педагогикалық технологияларын зерттеп меңгеру және оны өзінің кәсіптік жұмысында қолдана білу; өз білімін көтеруге, шығармашылықпен жұмыс атқаруға ынталандыру; балалар табыстары мониторингісін жасау және оны диагностика коюдың қазіргі тәсілдерін меңгеріп, қолдана білу; авторлық бағдарламалар, оқу құралдарын, мақалалық ізденістер жасауға ұмтылдыру; тәрбиешінің педагогикалық-кәсіптік оң көзқарастарының және құндылықтарының қалыптасуына жағдай туғызу. Жаңа заман тәрбиешісі – бұл сауатты маман, бағдарламаны және әдістемелік шараларды анықтай алатын білімді адам. Бұл бала және оның ата-анасымен тіл табыса білетін, қиын ситуациядан шыға

білетін жақсы психолог.Тәрбиешіні үнемі алға талпынып, жас ұрпақ тәрбиесіне белсенді араласуға, балалар арасында беделді болуға міндетті. Оның адамға, балаға деген сүйіспеншілігі мол. Моральдық жағынан биік болуы, мамандығын жақсы көруі шарт.Қоғамды жан-жақты дамытатын өндіргіш күштің негізгі тұлғасы-адам,сондықтан адам факторына ерекше мән беріледі.Қоғам дамуы мен адамның жеке басының дамуы бір-бірімен тығыз байланысты.Қоғам адамды қаншалықты дәрежеде жетілдірсе,жетілген адам қоғамды соншалықты дәрежеде дамытады.Тәрбиесіз қоғам қоғам болудан,адам адам болудан қалады.Материалдық және рухани байлық жасап,қоғамды дамытатын-адамдар. Ал,адамдарды соған дайындап,тәрбиелейтін-тәрбиешілер.Олай болса,тәрбиеші-қоғам мен қоғамды,ғасыр мен ғасырды жалғастыратын буын.Тарихты жасайтын-халық,халықтың көзін ашып,көңілін оятатын,саяси қырағылыққа, сенімділікке, адамгершілікке, ізгілікке, имандылыққа ,бауырмалдыққа, Отаншылдыққа,азаматтыққа баулитын тәрбиеші-ұстаз.Біздің еліміздің мектепке дейінгі мекемелерде, балалар үйлерінде, мектеп-интернаттарда, ұзартылған күн тобы бар мектептерде, кәсіптік-техникалық оқу орындарында, еңбек колонияларында тәрбиеші тағайындалады. Тәрбиеші тәрбиеленушілердің күнделікті оқу-тәрбие жұмысын,демалыс уақытын ұйымдастырады.Ал бөбекжай мен балабақша тәрбиешісі мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелейді,мектепке даярлайды,отбасына көмектеседі.Қай кезде болса да алдыңғы қатарлы ойшыл адамдар тәрбиеші еңбегін жоғары бағалап,оның қоғамдағы рөлін құрметті де маңызды деп санаған. Бұл жөнінде К.Д.Ушинский: "...тәрбиеші өзін өткен мен болашақтың арасында тірі дәнекермін, шындық пен жақсылықтың құдіретті жауынгерімін деп біледі және ол өз ісінің сырт қарағанда қарапайым екендігін, бірақ тарихтың ұлы істерінің бірі екендігін, бұл істен көптеген ұрпақтар нәр алатынын түсіндіреді" деп жазды. Тәрбиеші-ұстаздың адам өміріндегі рөлі туралы халқымыздың классик ақыны Абай:

Ақырын жүріп анық бос,
Еңбегін кетпес далаға,
Ұстаздық еткен жалықпас,
Үйретуден балаға...

Тәрбиеші-баланың жеке тұлғасын қалыптастырушы, маңызды тәлім-тәрбие өнегесінің бастаушысы, бала қиялын көкке самғатып арманын көкке ұсындырушы басты тұлға.Тәрбиеші ұстаз жан жақты жетілген білімді, халық дәстүрін, әдеп-ғұрып пен салт-сана ерекшеліктерін кәсіби түрде меңгеру керек. Осы ерекшеліктерді меңгерген жағдайда ғана баланың танымдық, шығармашылық қабілетін дамытып оқуға деген қызығуын қалыптастыра алады.

Адамгершілік тәрбие дегеніміз –балалардың бойында мінез-құлықтың белгілі бір сипаттарын қалыптастыру және олардың өздерінің де бір-біріне, отбасына, басқа адамдарға, мемлекетке, Отанға деген қатынасын анықтайтын мінез нормалары мен ережелерін дарыту жөніндегі ұстаздардың арнаулы мақсат көздеген қызметі. Адамгершілік кейбір бағыттар заманның өзгеруіне байланысты өзгеріп отырады. Себебі тәрбие-қоғамдық құбылыс.

Адамгершілікті мемлекет қайраткерлері, ғалым ұстаздар, көсемдер, небір жақсылар уағыздаған. Олар өз заманына сай ізгілікті, парасаттылықты, сананы, сезімді, саналықты, инабаттылықты, салауаттылықты, адалдықты, шындықты, тағы басқаны насихаттаған. Адамгершілік тәрбие біртұтас оқу-тәрбие процесінің негізі болып табылады. Адамгершілік тәрбиенің негізі отбасынан басталып, балабақша, бастауыш сыныпта өзінің жалғасын тауып, жоғары сыныптарда күрделене береді. «Адамгершілік тәрбиесі – тәлім – тәрбиенің ықпалды әсерімен моральдық сананы қалыптастырудың, этикалық білімділікті, адамгершілік сезімді дамытудың сара жолы. Ол жанұя мен балабақша, қоғам тағы басқа жеке ықпал арқылы іске асырылады. Жас балалардың адамгершілігін қалыптастыруда мектепке дейінгі балдырғандар үшін оларға түсінікті ғибрат сөз, әсерлі өлең, өнегелі ойын, еңбек үстінде этикалы қатынас жағдайында адамгершілік әдеп – дағдылары қалыптасады.Адамгершілік тәрбиенің мақсаты жеке адамды дамытудың негізгі бөлігі. Баланың адамгершілік сезімін, сенімін, белгілі мақсатқа, бағытқа жетелеу, іс-әрекетін ұйымдастыру осы адамгершілік тәрбиден басталады.

Жаңа кезеңдегі білім берудің өзекті мәселесі жас ұрпаққа адамгершілік-рухани тәрбие беру. Құнды қасиеттерге ие болу, рухани бай адамды қалыптастыру оның туған кезінен басталуы керек. Халықта «Ағаш түзу өсу үшін оған көшет кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз-өзіне сенімділікті тәрбиелеуде отбасы мен педагогтар шешуші рөл атқарады. Рухани -адамгершілік тәрбие- екі жақты процесс. Бір жағынан ол үлкендердің, ата-аналардың, педагогтардың балаларға белсенді ықпалын, екінші жағынан-тәрбиеленушілердің белсенділігін қамтитын қылықтарынан, сезімдері мен қарым-қатынастарынан көрінеді. Сондықтан белгілі бір мазмұнды іске асыра, адамгершілік ықпалдың әр түрлі әдістерін пайдалана отырып, педагог істелген жұмыстардың нәтижелерін, тәрбиелеушілерінің жетіктіктерін талдап отыруы керек.

Баланың өмірге белсенді көзқарасының бағыты үлкендер арқылы тәрбиеленеді. Тәрбиелеу, білім беру жұмысының мазмұны мен формалары балалардың мүмкіндігін ескеру арқылы нақтыланады. Адамгершілікке, еңбекке тәрбиелеу күнделікті өмірде, үлкендердің қолдан келетін жұмысты ұйымдастыру процесінде, ойын және оқу ісінде жоспарлы түрде іске асады. Тәрбиешінің ең бастапқы формалары балалармен мазмұнды қатынасында, жан-жақты іс әрекетінде, қоғамдық өмірдің құбылыстарымен танысу кезінде, балаларға арналған шығармаларымен, суретшілер туындыларымен танысу негізінде іске асады. Мұндай мақсатқа бағытталған педагогтық жұмыс еңбек сүйгіштікке, ізгілікке, ұжымдық пен патриотизм бастамасына тәрбиелеуге, көп дүниені өз қолымен жасай алуды және жасалған дүниеге қуана білуді дамытуға, үлкендер еңбегінің нәтижесін бағалауға тәрбиелеуге мүмкіндік жасайды. Балаларда ортақ пайдалы жұмысты істеуге тырысу, бірге ойнау, бір нәрсемен шұғылдану, ортақ мақсат қою және оны жүзеге асыру ісіне өздері қатысуға талпыныс пайда болады. Мұның бәрі де баланың жеке басының қоғамдық бағытын анықтайды, оның өмірге белсенді ұстанымын бірте-бірте қалыптастырады.

Мектепке дейінгі жастағы баланың рухани-адамгершілік дамуы балабақша мен отбасы арасындағы қарым-қатынас артқан сайын ойдағыдай жүзеге асады. Әрбір бала қандай да болмасын бір міндетті орындау үшін, өзіндік ерекше жағдайлар жасалады. Мәселен, ойында ұнамды әдеттер, өзара қарым-қатынастар, адамгершілік сезімдер қалыптасады, еңбекте-еңбек сүйгіштік, үлкендер еңбегін құрметтеу, сондай-ақ ұйымшылдық, жауапкершілік, парыздың сезімі сияқты қасиеттер, патриоттық сезімдер жайлы мағлұматтар т. б. қалыптасады.

Мектепке дейінгі жаста балаларды адамгершілікке тәрбиелеудің негізгі міндеттері мына жайлармен түйінделеді: ізгілік бастамасымен тәрбиелеу, балалар мен үлкендер арасындағы саналы қарым-қатынас/ тұрмыстың қарапайым ережелерін орындау/ кеңпейілдік, қайырымдылық, жақын адамдарға қамқорлықпен қарау және т. б./ Балалардың өзара ұжымда қарым-қатынасын қалыптастыру, Отанға деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу, әр түрлі ұлт өкілдерін сыйлау. Осылайша мейірімділіктің негізі қаланады. Қарапайым әдеттерді тәрбиелей отырып педагог балдырғанның бар істі шын пейілімен әрі саналы атқаруына қол жеткізеді, яғни сыртқы ұнамды мінездері оның ішкі жан дүниесін, оның ережеге деген көзқарасын айқындайды.

Атақты педагог Сухомлинский; «Бала кезде үш жастан он екі жасқа дейінгі аралықта әр адам өзінің рухани дамуына қажетті нәрсенің бәрін де ертегіден алады. Ертегінің рухани тәрбиелік мәні зор. Ол балаға рухани ләззат беріп, қиялға қанат бітіретін, жасбаланың рухының өсіп жетілуіне қажетті нәрсенің мол қоры бар рухани азық», деп атап көрсеткен. Руханилықтың негізінде адамның мінез-құлқы қалыптасады, ар-ұят, өзін-зі бағалау және адамгершілік сапалары дамиды. Мұның өзі мейірімділікке, ізгілікке шақырады.

Рухани-адамгершілік тәрбие -бұл дұрыс дағдылар мен өзін-өзі ұстау дағдыларының нормалары, ұйымдағы қарым-қатынас мәдениетінің тұрақтылығын қалыптастырады.

Адамгершілік-адамның рухани байлығы, болашақ ұрпақты ізгілік бесігіне бөлейтін руханиет дәуіріне жаңа қадам болып табылады. Адамгершілік тәрбиенің нәтижесі адамдық тәрбие болып табылады. Ол тұлғаның қоғамдық бағалы қасиеттерімен сапалары, қарым-қатынастарында қалыптасады. Адамгершілік қоғамдық сананың ең басты белгілерінің бірі болғандықтан, адамдардың мінез-құлқы, іс-әрекеті, қарым-қатынасы, көзқарасымен сипатталады. Олар адамды құрметтеу, оған сену, әдептілік, кішіпейілдік, қайырымдылық, жанашарлық, ізеттілік, инабаттылық, қарапайымдылық т. б. Адамгершілік-ең жоғары құндылық деп қарайтын жеке адамның қасиеті, адамгершілік және психологиялық қасиеттерінің жиынтығы. Адамгершілік тақырыбы- мәңгілік. Ол ешқашан ескірмек емес.

Жас ұрпақтың бойына адамгершілік қасиеттерді сіңіру- ата-ана мен ұстаздардың басты міндеті. Адамгершілік әр адамға тән асыл қасиеттер. Адамгершіліктің қайнар бұлағы- халқында, отбасында, олардың өнерлерінде, әдет-ғұрпында. Әр адам адамгершілікті күнделікті тұрмыс - тіршілігінен, өзін қоршаған табиғаттан бойына сіңіреді. Көрнекті педагог В. Сухомлинский «Егер балаға қуаныш пен бақыт бере білсек, ол бала солай бола алады», -дейді. Демек, шәкіртке жан-жақты терең білім беріп, оның жүрегіне адамгершіліктің асыл қасиеттерін үздіксіз ұялата білсек, ертеңгі азамат жеке тұлғаның өзіндік көзқарасының қалыптасуына, айналасымен санасуына ықпал етері сөзсіз.

Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы мұрат-міндеттерінің ең бастысы - өзінің ісін, өмірін жалғастыратын салауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Ұрпақ тәрбиесі - келешек қоғам тәрбиесі. Сол келешек қоғам иелерін жан-жақты жетілген, ақыл-парасаты мол, мәдени ғылыми өрісі озық етіп тәрбиелеу- біздің де қоғам алдындағы борышымыз.

Мектепке дейінгі адамгершілік тәрбие- балалардың адамгершілік сана-сезімін, мінез-құлқын қалыптастыруды қамтиды. Дәлірек айтқанда, адалдық пен шыншылдық, адамгершілік, кішіпейілдік, қоғамдағы және өмірдегі қарапайымдылық пен сыпайылық, үлкенді сыйлау мен ибалық адамгершілік тәрбиесінің жүйелі сатылап қамтитын мәселелері.

Адамгершілік тәрбиесінің әрқайсысының ерекшеліктерін жетік білетін ұстаз халық педагогикасын ғасырлар бойы қалыптасқан салт-дәстүрлерді, әдет- ғұрыпты жан-жақты терең білумен қатар, өркениетті өмірмен байланыстыра отырып, білім берудің барлық кезеңдерінде пайдаланғаны дұрыс. Ата-ананың болашақ тәрбиесі үшін жауапкершілігі ұрпақтан ұрпаққа жалғасуда. «Балапан ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» дегендей, ата-ананың күн сайын атқарып жүрген жұмысы- балаға үлкен сабақ. Жас балалардың үлкендер айтса, соны айтатынын, не істесе соны істегісі келетінін бәріміз де білеміз. Баланың үйден көргені, етене жақындарынан естігені-ол үшін адамгершілік тәрбиесінің ең үлкені, демек жақсылыққа ұмтылып, жағымды істермен айналысатын адамның айналасындағыларға берер тәлімі мол болмақ. Жас өспірім тәлім-тәрбиені, адамгершілік қасиеттерді үлкендерден, тәрбиешілерден насихат жолымен емес, тек шынайы көру, сезім қатынасында ғана алады.

Жеке тұлғаның бойындағы жалпы адамзаттық құндылықтардың қалыптасуы осы бағытта жүзеге асады, сөйтіп оның өзі-өзі тануына, өзіндік бағдарын анықтауына мүмкіндік туғызатындай тәлім-тәрбие берілуі керек.

Жақсы адамгершілік қасиеттердің түп негізі отбасында қалыптасатыны белгілі. Адамгершілік қасиеттер ізгілікпен ұштастырады. Әсіресе еңбекке деген тұрақты ықыласы бар және еңбектене білуде өзін көрсететін балаларды еңбек сүйгіштікке тәрбиелеу басты міндет болып табылады.

Өз халқының мәдениетін, тарихын, өнерін сүю арқылы басқа халықтардың да тілі мен мәдениетіне, салт-дәстүріне құрметпен қарайтын нағыз мәдениетті азамат қалыптасады.

Қазақ халқының әлеуметтік өмірінде үлкенді сыйлау ұлттық дәстүрге айналған. Отбасында, балабақшада, қоғамдық орындарда үлкенді сыйлау дәстүрін бұзбау және оны қастерлеу әрбір адамнан талап етіледі. Халқымыздың тәлім- тәрбиелік мұрасына үнілсек, ол адамгершілікті, қайырымдылықты, мейірбандықты дәріптейді.

Ата-бабаларымыздың баланы бесігінен жақсы әдеттерге баулыған. «Үлкенді сыйла», «Сәлем бер, жолын кесіп өтпе» деген секілді ұлағатты сөздердің мәні өте зор. Адамгершілікті, ар-ұяты бар адамның бет-бейнесі иманжүзді, жарқын, биязы, өзі парасатты

болады. Ондай адамды халық «Иман жүзді кісі» деп құрметтеп сыйлаған. Балаларымызды имандылыққа тәрбиелеу үшін олардың ар-ұятын, намысын оятып, мейірімділік, қайырымдылық, кішіпейілдік, қамқорлық көрсету, адалдық, ізеттілік сияқты қасиеттерді бойына сіңіру қажет. Баланы үлкенді сыйлауға, кішіге ізет көрсетуге, иманды болуға, адамгершілікке баулу адамгершілік тәрбиесінің жемісі.

Рухани-адамгершілік тәрбиесінде алдымен баланы тек жақсылыққа-қайырымдылық, мейірімділік, ізгілікке тәрбиелеп, соны мақсат тұтса, ұстаздың да, ата-ананың да және Отанымыздың да болашағы зор болмақ.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Бала тәрбиесі» № 2, 2006 ж. , № 4 2008 ж
2. «Бастауыш мектепте оқыту» № 4 2007 ж
3. Аймауытов Ж. «Тәрбиеге жетекші». Орынбор, 1924.
4. Сатыбаев С. «Халық әдебиетінің тарихы негіздері». — Алматы: 1992
5. Баймұратова. Б. «Отбасындағы баланы мектепке дайындау» , — Алматы: Шартарап, 2000 ж.
6. Меңжанова «Мектепке дейінгі педагогика»
7. Қ. Жарықбаев, Серғазы Қалиев "Қазақ тәлім-тәрбиесі". Алматы, "Санат" 1995ж
8. Н.М.Аксарина. Сәбилік шақтағы балаларды тәрбиелеу. Алматы, 1982 ж
9. "Балабақшада оқыту және тәрбиелеу бағдарламасы" , Алматы, 1987ж
10. Қ.Ә. Меңжанова. Мектепке дейінгі балаларды көркем әдебиет арқылы тәрбиелеу, Алматы, 1987ж

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ МАҢЫЗЫ

Сейтбатталова М.Х., Байзакова А.К.

«Алтын сақа» бөбекжайы КМҚК

Әр бала үшін ең алғаш мектепке бару ең жауапты да қиын кезең. Ал мүмкіндіктері шектеулі балалар үшін бұл кезең әлдеқайда эмоциялық жағынан да, психологиялық жағынан да ауыр болады. Қазіргі кезде Қазақстан Республикасының білім беру жүйесі инклюзивті білім беру қағидаларына көп назар аударуда. Бұл арнайы қажеттілігі бар балалар үшін мектептерде, мекемелерде, балабақшаларда жағдай туғызып, оларды жалпы білім беру жүйесіне қосу. Әрбір бала, мүмкіндігінше қажетті деңгейде білім алуы тиісті. Инклюзивті оқыту – ерекше мұқтаждықтары бар балалардың жалпы білім беретін мектептердегі оқыту үрдісін сипаттауда қолданылады. Инклюзивті оқыту негізінде балалардың қандай да бір дискриминациясын жоққа шығару, барлық адамдарға деген теңдік қатынасты қамтамасыз ету, сонымен бірге оқытудың ерекше қажеттілігі бар балаларға арнайы жағдай қалыптастыру идеологиясы жатыр. Тәжірбие көрсеткеніндей қатаң білім беру жүйесінен балалардың бір бөлігі шығып қалады, өйткені қалыптасқан жүйе мұндай балалардың даралық қажеттілігін қанағаттандыра алмайды. Инклюзивті бағыт мұндай балаларды оқуда жетістікке жетуге ықпал етіп, жақсы өмір сүру мүмкіншілігін қалыптастырады.

Қазіргі таңда барлық әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе балалардың жеке сұраныстары мен ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын инклюзивті білім беру. Осы жаһандық мәселеге әлем ғалымдары мынадай анықтама береді: инклюзивтік білім беру дегеніміз - барлық балаларды, соның ішінде мүмкіндіктері шектеулі балаларды жалпы білім үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімдеуге, жынысына, шығу тегіне, дініне, жағдайына қарамай, балаларды айыратын кедергілерді жоюға, ата-аналарын белсенділікке шақыруға, баланың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік мұқтаждықтарына арнайы қолдау, яғни, жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді оқытуға бағытталған мемлекеттік саясат.

Инклюзивті білім беру немесе «білім баршаға» бағдарламасы - барлық балаларға мектепке дейінгі оқу орындарында, мектепте және мектеп өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Бұл бағдарламаны Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас Ассамблеясы мақұлдап, БҰҰ-ның Конвенциясына 2006 жылдың 13 желтоқсанында енгізілді.

Біздің елімізде инклюзивті білім беру жүйесінің дамуы туралы ресми дерек «Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2010-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында» көрсетілді. Осы бағдарлама төңірегінде инклюзивті білім беруді жетілдіру мәселелері қарастырылып, мына міндеттерді шешу көзделген:

- мүмкіндіктері шектеулі балаларды біріктіріп оқытудың модульдік бағдарламалары жасалады;

- мүмкіндіктері шектеулі балаларды жалпы білім беретін ортада біріктіріп оқыту ережесі әзірленеді;

- түрлі кемістігі бар балалар үшін бірігу нысандары анықталады

- мүгедек балаларға қашықтықтан білім беруді ұйымдастыру қағидалары әзірленеді.

Инклюзивті білім берудің негізгі 8 принципі:

1. Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктерімен анықталады.

2. Әрбір адам сезуге және ойлауға қабілетті.

3. Әрбір адам қарым-қатынасқа құқылы.

4. Барлық адам бір-біріне қажет.

5. Білім шынайы қарым-қатынас шеңберінде жүзеге асады.

6. Барлық адамдар құрбы-құрдастарының қолдауы мен достығын қажет етеді.

7. Әрбір бала үшін жетістік кежету өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру.

8. Жан- жақтылық адам өмірінің даму аясын кеңейтеді.

Сонымен қорыта айтқанда, инклюзивті оқыту- балалардың тең құқығын анықтайды және ұжым іс-әрекетіне қатысуға, адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту арқылы барлық балалардың мұқтаждықтарын ескеріп, ерекше қажеттіліктері бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісін дамытуға болады. Мұндай оқыту түрі арнаулы білім беру жүйесінде дәстүрлі түрде қалыптасқан және даму үстіндегі формаларды ығыстырмайды, қайта жақындатады. Инклюзивті бағыт арқылы мүмкіндігі шектеулі балаларды оқуда жетістікке жетуге ықпал етіп, жақсы өмір сүру мүмкіншілігін қалыптастырады. Осы бағытты білім беру жүйесіне енгізу арқылы балаларды адамгершілікке, ізгілікке, қайырымдылыққа тәрбиелей аламыз. Сонымен қоса, инклюзивті оқыту үрдісі балаларды толеранттылыққа тәрбиелеудің бастауы болмақ.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасындағы Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Астана. 2010 ж.
2. Қазақстандағы инклюзивті білім // egov.kz мемлекеттік порталы.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ ЖӘНЕ БІЛІМ

Рүстембекова Т.Д., Рымқұл А. Ө.

№68МИББ кешені

Қазіргі Қазақстандағы қоғамдық-саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдай баланың интеллектуалды, жеке және табиғи дамуын қамтамасыз ету жүйесін тұрақты дамытуға мүмкіндік береді.

Азаматтар және отбасын әлеуметтік қолдауды реттейтін заңнамалық база жетілдірілуде. Мектепке дейінгі балалық шақтың толық дамуын қамтамасыз ететін нормалар қабылданды. Мектепке дейінгі тәрбие мен қазіргі Қазақстандағы қоғамдық-саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдай баланың интеллектуалды, жеке және табиғи дамуын қамтамасыз ету жүйесін тұрақты дамытуға мүмкіндік береді. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнының сапасын арттыру мақсатында 2008жылы Мемлекеттік мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпыға міндетті білім беру стандарты әзірленді және бекітілді.

Мемлекеттік мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпы міндетті білім беру стандартының танымдық саласын іске асыру мақсатында білім беру процесінде сараптаудан өткен және балалардың оқуына рұқсат етілген 300-ден астам әдебиеттер пайдаланылады. Егеменді елдің ертеңі оқу-білімнің тереңдігімен өлшенеді. Қазір барлық жерде әрбір ұлт өз салт-санасын, дәстүрлерін қалпына келтіру, оны жас ұрпақтың ертеңгі болашағына жарату мақсатында игілікті шаралар атқарып отырған уақытта жеткіншектеріміздің өсіп дамуына ағарту жүйесін жаңаша қайта құрудың жолдарын қарастыруда үлкен еңбек атқарылуы тиіс.

Қазақстанның ертеңгі болашағы бүгінгі ұрпақ тәрбиесіне байланысты. Жан-жақты жетілген, парасатты азамат дайындау, олардың рухани жан-дүниесін халық қазынасымен байыту, ата-баба дәстүрлерінің озық үлгілерін санасына орнықтырыпкөкірек көзін ояту бүкіл ел жұрт, ауыл аймақ, отбасы, қоғамдық мекемелер болып бірлесе атқаратын аса жауапты міндеттердің бірінен саналады.

XXғасыдың басында кеңес үкіметі орнағаннан кейін өзінің педагогикалық мұрағаттарын көсіле, еркін білдірген қазақ зиялысы, ұстаз ақын Міржақып Дулатов. Міржақыптың білім беру, ағартушылық, мәдениет пен өнер мәселелеріне, бала тәрбиесіне қатысты жазылған мұралары білмейтін адам кемде кем. Бала денсаулығына жазылған кеңестерде құлақ, мұрын, тыныс алу мүшесі, көз сияқты дене мүшелерін жас кезден бастап қалай күту қажеттігін көрсетеді. Үйде жұмыс істегенде, жазу жазғанда қандай қағидаларды ескеру қажеттігін де назардан тыс қалдырмайды. Тіпте өсіп келе жатқан жас балдырғандар үшін арнайы ереже жазуды да естен шығармайды. Олар:

1. Үйдің ауасын жиі тазартып тұру.
2. Денені таза ұстау.
3. Күнделікті жуынуы.
4. Өзін таза ұстау, тамақтан соң ауызды сумен шаю.
5. Таза ауада демалу.
6. Өте қалың киінбеу.
7. Денеге тар киім кимеу.
8. Өкшесі жалпақ аяқ киім кию.
9. Киім сіуланса басқа киіммен ауыстыру.
10. Артық тамақтанбау.
11. Ерте жатып, ерте тұру.
12. Ұйықтар алдында ауыр жұмыс істемеу.
13. Алаңсыз ұйықтау. Міне осы қағидалардың сол кездегі жас өспірімдер үшін маңызы зор болды.

М.Дулатовтың қай ережесін алмайық, бәрі орынды, бәрі бала үшін пайдалы. Сонымен бірге ұрпақ тәрбиесінде Асанқайғы, т.б. ақын-жыраулардың мұраларынан, билер мен шешендердің тәлімдік сөздерінен көреміз.

Қазақ отбасында балаға тіл шығып, анық сөйлей бастаған кезден ақ, ағайын-туысты, нағашы жұртын, ата-тегі, руын, ел-жұртын білдіруге ерекше көңіл бөлген. «Жеті атасын білу» заңы болған. Ата-бабаларымыз өз тегінің шығу тарихын білуді әр азаматқа парыз деп ұққан. «Жеті атасын білмеген ер жетім», «Жеті атасын білген ұл, жеті жұрттың қамын жер»

деген аталы сөз содан қалса керек. Баланың өзі шыққан тегін білуі оның азаматтық, елжандылық, отансүйгіштік қасиеттерін қалыптастырады деп есептелінген. Отбас мүшелері балаға тек жеті атасына дейінгі бабаларын ың атын жаттатып қана қоймаған. Олардың қандай адам болғанын, өнегелерін үлгі етіп отырған. Әрі сол арқылы отбасы шежіресін жалғастыруға баулуды мақсат еткен. Қазіргі медицина ғылымы дәлелдегенде, жеті атаға дейін қыз алыспай қанның тазалығын, яғни ұлттың таза болуына әкеледі екен, екіншідн, қазақ ұрпағы жеті атасына дейін араласып, ынтымағы бір болсын дегеннен болса керек. Мектеп қабырғасында тәрбиеленіп жатқан жас ұрпақтарға осы ұлттық тәрбиені сіңіріп, оның ерекшелігін терең білуге, құрметтеуге, үйретуге тиіспіз. Алғашқы балалар бақшасы 8.02.1921 жылы Железинка болысы Үрлітүп ауылында ашылды. 1923 жылы кеме жөндеу шеберханалары жұмысшыларының балаларына арналып, Павлодар қаласында 20 орындық тұңғыш балалар бақшасы ашылды. Оны ұйымдастырушы – мектепке дейінгі саланың қарт қызметкері А.Д. Ронжина. Ол 1929 жылы өлкелік курста арнайы мектепке дейінгі дайындық алған бірінші педагог еді. 1952 жылы 500 бала қатысатын небәрі 18 мектепке дейінгі мекеме болса, отыз жылдан соң 480 ясли-бақша болды. Мектепке дейінгі мекемелер желісінің дамуына өнеркәсіп кәсіпорындары, көлік және құрылыс ұйымдары, кеңшарлар мен ұжымшарлар сүбелі үлес қосты. Тек 70-жылдары облыста 156 ясли-бақша салынып, тәрбиеленушілер саны екі есе өсті. Олардың көбі жаңа типті жобамен салынды: ұйықтайтын, ойнайтын бөлмелері бар, аумағы көгалдандырылған. 80-жылдардың шегінде облыстың мектепке дейінгі мекемелерінде 5,2 мың педагог қызмет істеді. Мектепке дайындықпен балалардың 90%-ы қамтылған. 1991 жылы мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру жүйесінде 74705 баланы қамтыған 577 балалар бақшасы болды. Қазір бұл жүйеде 69 мектепке дейінгі мекеме 11352 баланы қамтыған. Облыста 56 мектепке дейінгі мекемеде мектеп алды дайындықты ұйымдастыратын 264 топ (6419 бала) жұмыс істеді. Мектеп жағдайында 377 сыныпта 4642 бала мектеп алды дайындықтан өтті. 2003 жылы мектеп табалдырығын балалардың 90%-дан астамы дайындықпен аттады.

Бүгін біздің тақырыбымызға айналып отырған мәселе туралы ой-тұжырымымыз осыдан бір апта бұрын-ақ туындағанымен, оны оқырмандарымызға ұсынудың сәті енді ғана түсіп отырғанына кешірім сұрай келіп, тәуелсіз еліміздің аумағында жарық көріп, таратылатын «Комсомольская правда Казахстан» деген газеттің 2014 жылғы 30 қаңтардағы санында жарық көрген «В детском саду №48 обсудили Послание президента Назарбаева» атты мақала жариялап, мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы педагог қызметкерлерінің Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың 2014 жылғы 17 қаңтардағы «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауын талқылаған осынау маңызды іс-шараны кекесін мен мазаққа айналдырғанына Сіздердің назарларыңызды аударғымыз келеді. «Комсомольская правда Казахстан» деп аталатын мерзімді баспасөз басылымында жарық көрген, жоғарыда аталған ақпараттық материалдың мазмұнын қайталап айтып жатпай-ақ, мынадай мәліметтерді ортаға салайық. Алматы қаласы Білім басқармасының Интернетте тек қана орыс тілінде берілген, қазақ тіліндегі нұсқасы жоқ ресми сайтынан алынған деректер бойынша «№48 бөбекжай – балалар бақшасы» мемлекеттік қазыналық-коммуналдық кәсіпорны Алматы қаласы, Әуезов ауданы, 10 «А» мөлтек ауданы, Қойшыманов көшесі, 4 «А» үй мекен-жайы бойынша орналасқан. Аталған мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту кәсіпорнында оның меңгерушісі Арман Абдиханқызы Жакешованың басқаруымен 2014 жылдың 24 қаңтарында ұжым мүшелері Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың 2014 жылғы 17 қаңтардағы «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауын талқылаған. Бұл іс-шараға «Нұр Отан» партиясы Әуезов аудандық бөлімшесінің өкілі, Алматы қаласы Білім басқармасының «Н. Островский атындағы загіптер және көздері нашар көретін балаларға арналған №4 арнайы мектеп-интернаты» мемлекеттік қазыналық-коммуналдық кәсіпорнының директоры Рахмет Баркенұлы Нұрахметов қатысып, осындай мәнді жұмыстары үшін алғыс айтқан.

Міне, осы оқиғаны «Комсомольская правда Казахстан» деген газет кекесінге толы астармен келемеждей отырып хабарлаған және ғаламтордағы әлеуметтік желілердің кейбір керітартпа қолданушылары да мұны іліп алып кетіп, Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың 2014 жылғы 17 қаңтардағы «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына арналған Жолдауын талқылау мәселесін осынсыз сайқымазаққа айналдырып, өздерінің таяз ой-саналары тұрғысынан талқыға салған.

Біріншіден, Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев өзінің 2014 жылғы 17 қаңтардағы «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауында:

«...Ұлттық білім берудің барлық буынының сапасын жақсартуда бізді ауқымды жұмыс күтіп тұр. 2020 жылға қарай Қазақстандағы 3-6 жас аралығындағы балаларды мектепке дейінгі біліммен 100 пайыз қамту жоспарлануда. Сондықтан оларға заманауи бағдарламалар мен оқыту әдістемелерін, білікті мамандар ұсыну маңызды», - деген болатын.

Екіншіден, «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 Заңының «Білім беру деңгейлері» атты 12-бабы бойынша Қазақстан Республикасындағы білім беру жүйесі білім беретін оқу бағдарламаларының үздіксіздігі және сабақтастығы принципі негізінде білім беру деңгейлері мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дақамтиды. Мазмұнына қарай мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту да жалпы білім беретін оқу бағдарламаларына кіреді. Осы Заңның «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпы білім беретін оқу бағдарламалары» атты 15-бабына сәйкес мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпы білім беретін оқу бағдарламалары іс-әрекет түрлерінің мектеп жасына дейінгі балалар үшін ерекшеліктерін ескере отырып, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының негізінде әзірленеді. Тиісінше мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпы білім беретін оқу бағдарламалары: 1) балаларды тәрбиелеу, оқыту, дамыту және сауықтыру тұтастығы принциптерін ескере отырып, мектепке дейінгі және бастауыш білім берудің сабақтастығы мен үздіксіздігін қамтамасыз етеді; 2) әр баланың талабын, бейімділігін, қабілеттілігін, дарындылығын іске асыруға және оның даму ерекшеліктері мен денсаулық жағдайын ескере отырып, дара әдіс негізінде оны бастауыш білім берудің білім беру бағдарламасын меңгеруге даярлауға бағдарланады. Сондай-ақ, мектепке дейінгі оқытудың жалпы білім беретін оқу бағдарламалары оқудың, жазудың, есептеудің және тілдік қатынас тәжірибесінің қарапайым дағдыларын қалыптастырады және бастауыш білім беруді меңгеру үшін бірдей бастапқы жағдайларды жасауды көздейді.

Заңның «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» деген 30-бабының талаптары бойынша алты (жеті) жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу отбасында немесе бір жастан бастап мектеп жасына жеткенге дейін мектепке дейінгі ұйымдарда жүзеге асырылады. Мектепке дейінгі оқыту балаларды мектепте оқытуға мектеп алды даярлық түрінде бес жастан бастап жүзеге асырылады. Мектеп алды даярлық міндетті және отбасында, мектепке дейінгі ұйымдарда, жалпы білім беретін мектептердің, лицейлердің және гимназиялардың мектеп алды сыныптарында жүзеге асырылады.

Үшіншіден, аталған Заңның «Педагог қызметкерлердің мәртебесі» атты 7-тарауының 50-бабы бойынша білім беру ұйымдарында, сондай-ақ білім беру бағдарламаларын іске асыратын басқа да ұйымдарда білім алушылар мен тәрбиеленушілерді оқытуға және тәрбиелеуге байланысты білім беру қызметімен айналысатын адамдар педагог қызметкерлерге жатады. Яғни Алматы қаласындағы «№48 бөбекжай – балалар бақшасы» мемлекеттік қазыналық-коммуналдық кәсіпорнының ұжымы педагог қызметкерлер болып табылады.

Ендеше, білім беру саласын жетілдіруге бағытталған Елбасының осы және басқа да тапсырмаларымен мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту ұйымы болып табылатын Алматы қаласындағы «№48 бөбекжай – балалар бақшасы» мемлекеттік қазыналық-коммуналдық кәсіпорны ұжымының танысуы және оны талқыға салуы – өте орынды, қажетті және қолдап-қуаттауға әбден тұратын жайт емес пе?

Олай болса, еліміздің бұрынғы елордасы және қазіргі ауқымды қаржы орталығы Алматы қаласының орталығын мекен етіп, оңтүстік астанамызда Өтеген батыр көшесі, 21 «А» деген мекен-жай бойынша ойып тұрып орналасып алған «Комсомольская Правда в Казахстане» ЖШС қожайындарының Елбасымызды, Президентіміздің жүргізіп отырған мемлекеттік саясатын және еліміздің педагог қызметкерлерін келемеж бен мазаққа айналдырып отырғаны қалай болды сонда?

Қазіргі таңда Қазақстанда дүниежүзілік білім берудің жаңа жүйесіне бағытталған жұмыстар жүргізілуде.

Осы үдерісті енгізу негізінде педагогиканың қалыптасқан қағидалары мен оқу-тәрбие жұмыстарында да ауқымды өзгерістер болуы – заңды құбылыс. Жанартылған мазмұнды іске асырудың негізгі бағыттарын, мектепке дейінгі ұйымдарда білім беру процесін ұйымдастырудың әдістемелік тәсілдерін, Стандарт талаптарына сәйкес балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін оқу материалдарын дайындауда инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану, мектепке дейінгі ұйымдар қызметкерлерінің қызметін ұйымдастыруды, тәрбиешілердің педагогикалық шеберліктерін арттырудың негізгі тәсілдерін қарастырады. Ол – оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда тәжірибеде бар білімнің модернизациясының қосымша бөлігі болып табылады.

Қазақстан Республикасындағы білім берудің жаңа жүйесінде әлеуметтік- экономикалық қайта құрылу, болып жатқан өзгерістер, жанартылған мазмұнды іске асырудың негізгі бағыттарын, мектепке дейінгі ұйымдарда білім беру процесін ұйымдастырудың әдістемелік тәсілдерін, барлық талаптарға сәйкес балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін жағдайлар жасау ҚР «Білім туралы» Заңы мен 2016-2017 оқу жылында мектепке дейінгі ұйымдарда меншік нысанына түрлері мен типтеріне қарамастан білім беру процесі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 13 мамырдағы №292 қаулысымен бекітілген «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпыға міндетті мемлекеттік стандартына» және «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарларына» сәйкес ұйымдастырылады. Бұл құжаттарда мектеп жасына дейінгі балалардың дайындық деңгейіне, мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнына, оқу жүктемесінің ең жоғарғы көлеміне қойылатын талаптар айқындалған.

Тәрбие мазмұнын іске асыру жас ерекшелігі психологиясы мен мектепке дейінгі педагогика және білім беру салаларын кіріктіру негізінде жүзеге асырылады. Барлық білім беру салалары бір-бірімен байланысты. Бала оқи отырып таниды, тани отырып не білгені туралы айтады, зерттеу және пайымдау барысында құрбыларымен бірлесіп әрекет етеді. Осылай білім беру салаларының өзара кірігуі және өзара байланысы балада қоршаған ортаның тұтас бейнесін – компетентті тұлға яғни қоршаған ортаға бейімделген жаңа тұлғаны қалыптастыруды қамтамасыз етеді.

Барлық ТМД елдерінде жүзеге асырылатын мектеп жасына дейінгі балаларға арналған мектепке дейінгі ұйымда балалардың тіршілік әрекетін ұйымдастыру – балалардың жас ерекшеліктерін ескеріп, олардың физикалық, адамгершілік және зияткерлік дамуы үшін уақытты үйлесімді бөлу және қолайлы жағдайларды жасау. Заттық-кеңістіктік дамытушы орта – бұл мектеп жасына дейінгі балалардың тұлғалық, эмоциялық, әлеуметтік және зияткерлік дамуын қамтамасыз ететін жағдайлардың жүйесі.

Күн тәртібі – бұл баланың қалыпты дамуына және оның денсаулығын нығайтуға мүмкіндік беретін тәулік бойғы уақытты ұтымды бөлу және түрлі әрекет түрлері мен демалыстың дұрыс өзара сабақтастығы. Ең бастысы – баланың жан-жақты мәдени тәрбие алатындығы.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпы білім беретін оқу бағдарламасының маңызы өте зор.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қирабаева С «Мектеп және Қазақ әдебиеті», «Мектеп»1979
2. Қоңыратбаева Ә «Әдебиетті оқыту»1985

БАЛАБАҚШАДАҒЫ ҮШТІЛДІЛІК

Кикымова А. А., Смагулова Қ.К.

№68МИББ кешені

«Бала өмірге келмей жатып ананың құрсағында жатқаннан бастап тәрбиеленеді» деген бала тәрбиесіне байланысты айтылған сөздің астарында көп ой жатқан сияқты. Өйткені кейбіреулер баланы өмірге келген күннен бастап, енді біреулері бір жастан бастап тәрбиелеу керек деп жатады. Алайда, айтылған сөздердің қайсында болмасын шындық бар сияқты. Бала тәрбиесі – зор адамгершілік пен имандылықты талап етеді. Баланы тәрбиелеу тек ата-анаға ғана тән емес, қоғамның да тәрбиеге қосар зор үлесі бар деп ойлаймын. Бала отбасында тәрбие алып өсіп-өніп жетіледі де, ал қоғамда белгілі бір тұлға болып қалыптасып жетіледі. Кез келген ата-ана баласының жақсы тәрбиеленіп, өмір сүруіне ықпал жасайды. Әрине ол заңдылық. Ол үшін баланы өсіп өңгенше, жеткенше мектепке дейінгі мекемеге, яғни, балабақшаға беруге тырысады.

Қазіргі кезде балабақшада арнайы білімдері бар мамандырылған тәрбиешілер жұмыс жасайды. Отбасындағы тәрбие мен балабақшадағы тәрбиенің айырмашылығы орасан зор. Балабақшада балалар өз достарымен араласып, ойын ойнай алады. Балабақшада берілетін білім оқу-тәрбие үрдісі барлығы ойын арқылы жүзеге асады. Балабақшада баланың балалық шағы жан-жақты білімдерді меңгерумен өтеді. Балалар дене шынықтырудан, шет тілдерінен, орыс тілінен, биден, ән-күйден, сөйлеуді дамытудан білімдерін барынша дамытады. Сөйлеуді дамыту демекші, тілге деген құрметіміз қандай деңгейде. Тіл үйрену дегеніміз сөз бен ереже жаттау емес, сөйлеу түрлерін меңгеру. Кез келген өркениетті елде көп тіл білу жақсы дамыған. Қаласаң өз үйренгеніңше тілді меңгеруге болады. Ал, бірақ өз ана тілінде сөйлеу – басты мақсаттардың бірі.

Ұлы Абай ағамыз «Балаға мінез үш алуан адамнан жұғады, бірінші ата-анасынан, екінші ұстазынан, үшінші құрбысынан» - деген екен. Әрбір қазақ баласы өз отбасында ана тілінде сөйлеуге дағдыланса, одан тәлім – тәрбие алатын бала да үйренеді емес пе. Сондықтан, баланың өз ана тілінде еркін сөйлеп, ойын анық жеткізуді осы кезден бастап қолға алсақ, оның болашақ өміріне қажетті дағдылардың бастамасына жол ашқанымыз.

Бүгінгі күнгі үштілділік тәрбие берудің мәселесі туындап отыр. Үштілділік оқыту – жас ұрпақтың білім кеңістігінде еркін самғауына жол ашатын, әлемнің ғылым құпияларына үңіліп, өз қабілетін танытуына мүмкіншілік беретін бүгінгі күні ең басты қажеттілік.

Президент өз сөзінде ең кем дегенде үш тілді еркін меңгерген көптілді, көп мәдениетті тұлғаның негізгі моделін ұсынды: қазақ тілі-мемлекеттік, орыс тілі-халықаралық қатынас тілі, және ағылшын тілі – әлемдік тілдердің бірі. Егеменді еліміздің шапшаң дамып келе жатқан халықаралық қатынастары, халықаралық сауда – саттық нарығы да көп тіл білуді қажет етеді.

Үш тілде оқыту заман талабы. Үштілділік – Қазақстан балаларының дамуына орасан зор ықпал етеді. Себебі, қазіргі уақытта үштілділік маңызды рөл атқарады.

Педагогикалық фактор тілді оқытудық жаңа әдіс –тәсілдері, интерактивті әдістер мен жаңа технологияларын, бақылау әдістерін, педагогтардың шеберлігін қазіргі заманға сай ұйымдастыруды қажет етеді.

Тіл, тіл мәдениетін игеру – әр баланың сәби шағынан бастап іске асады да, ары қарай біртіндеп жетіліп отыратын үрдіс.

Тіл өмір сүрмей тұра алмайды, ол уақыттан да биік тұр. Тіл ұлттық дамуды белгілеп, дүние танудың кілті. Тіл – мәдениет деп атайтын дүниенің мәңгілік ажырамас бөлшегі, бүкіл қоғамды алға жылжытушы.

Үштілділікті дамыту – еліміздегі мемлекеттік саясаттың ең маңызды бағыттарының бірі. Тіл проблемаларын оңталы шешу – ұлтаралық қатынастар үйлесімділігінің, халық бірлігі мен қоғамдық келісімді нығайтудың түпқазығы болып табылады.

Мектепке дейінгі жастағы балаларға қазір бес тіл болсын, он тіл болсын, жақсылап үйретсе, меңгеріп кетеді деген ойдамын. Балаларды бір тілмен шектеу – дұрыс емес. Сол үшін, ең болмағанда, үштілділікті кішкентай жасынан бастап жетілдіруіміз керек. Балалар тілді табиғи түрде тез меңгереді. Балалардың табиғаты сондай. Қазіргі балаларға білім алуға барлық жағдай жасалынған. Өйткені олар бүгін жақсы оқыса, көптілді меңгерсе, келешекте Қазақстанымыздың өркениетті дамуына өз үлестерін қосады, дүниежүзін шарлайды, біледі, шет елдерді көреді. Үш тілді емес, одан да көп тіл үйретуіміз керек. Мен бұл жерде қазақ тілін қазақтар білмесін деп отырған жоқпын. Әрине, балабақшадан бастап қазақ тілін үйретуге тиіспіз. Әрине қазақ тілін үйрету керек, ол бірінші орында болсын. Бірақ сонымен бірге, орыс тілі, ағылшын тілі т.б. тілін балаларға үйретуге тиіспіз. Болашақта біздің балаларымыз басқа елдің адамдарымен қатынас жасай алу үшін біз оларға жас кезінен бастап өз тілін ғана меңгермей басқа да тілдерді меңгеруге мүмкіндік жасауымыз керек.

Елбасымыздың үштілділік жоспарын іске асыру мақсатында біздің бала бақшаның балалардың ана тілге деген сүйіспеншіліктерін арттыру, орыс, ағылшын тілдерін жетік білуге баули отырып, еске сақтау, мінерлеп оқу, әдемі сөйлеу мәдениеттерін қалыптастыруының мақсатына қойып жатыр. Өз, тілдерімен қоса өзге де тілдерді бағалай білуге баулу.

Сонымен, әр білім беретін, балаларды тәрбиелейтін мекеменің басты міндеті – Қазақстанның жаңа азаматын тәрбиелеу болуы тиіс. Сондықтан кішкентай жасынан бастап, балабақшаға келген күндерінен бастап балалардың шетел және басқа тілдеріне қызығушылықтарын арттырып, үштілділік арқылы тәрбиелеу керек. Тіл білсе бала барлық қамалды бұзып, өздігінең заманауи тұлға болып қалыптасады деген ойдамыз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Н.Ә Назарбаев: «Тілдердің үштұғырлығы мәдени жобасы»
2. Оспанова Б.Т «Үштілділік – заман талабы»

БАЛАНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ДАМУ

Алиленова Н.Қ., Ақжолтай А.С

№68МИББ кешені

Балалардың шығармашылық қиялы мен қабілеттерін дамыту, олардың практикалық дағдыларды иемденуі сәбилік кезеңнен басталады. Тәрбиешінің бұл бағыттағы жұмысының ғылыми негізде құрылуының және талапты бірте бірте, жүйелі күрделендіру, әр түрлі жастағы балалардың білімі мен іскерлігін саралап қарау принципін сақтап, өнердің әр түрлі қазіргі кездегі даму деңгейін ескеретін белгілі бір бағдарлама бойынша жүргізілуінің маңызы зор. Психологтар мен педагогтардың бірлесіп атқарған зерттеулері соңғы жылдары балалардың ақыл - ой және эстетикалық іс - әрекеттерінің, адамгершілік ерік қасиеттерінің деңгейі неғұрлым жоғарланғанын көрсетті. Бұл сәби кезден – ақ байқала бастады. Сондықтан балабақшаның баланың адамгершілік әлпетін қалыптастырудағы ролі мен мәні артып келеді. Баланың ақыл – ой ерекшеліктері жаратылыстан шығармашылық, ізденгіштік сипаттарға ие, алайда оны дұрыс бағытта даму жағдайлары әрқилы, сондықтан баланың ақыл – ой қабілетін дамыту, оның нақты дара ерекшеліктерін ескеріп тәрбиелеуге байланысты балалардың толыққанды ақыл – ой тәрбиесін сенсорлық процестерді қалыптастырудан бастау қажет. Ойлау әрекетін дамыту сөйлеусіз мүмкін емес. Бала тілді меңгере отырып заттар, олардың қасиеттері, белгілері туралы білімдерін игере бастайды. Нақты бағдарлама мазмұнына сай балалар қарапайым математикалық ұғымдарды меңгеру негізінде санау, салыстыру,

заттардың ұзындығын, енін, биіктігін өлшеу, жиын, сан, есептеу ұғымдарын да дидактикалық және танымдық ойындар арқылы үйренеді.

Мектепке дейінгі балаларға арналған көркем шығармалар баланы шынайы болмысты нақты әрекетімен таныстыра отырып, оны көркемдеп, баяндап баланың сөздік қорын молайтып, тілін байытады. Мектеп жасына дейінгі өнімді шығармашылық қызметін ұйымдастыруда, бейнелеу өнерінің сабақтары барлық жас топтарында өткізіледі.

Мектеп жасына дейінгі балалар бейнелеу өнерімен жалпы топтық сабақтардан тыс та, ойынға бөлінген уақыт мезгілінде шұғылданады. Тәрбиеші бұл ынтаны, алынған бейнелеу дағдыларын қолдануда баланың шығармашылығын қолдап отырады. Іс - әрекеттің түрлеріне үңілсек сурет салу, жапсыру, мүсіндеу, құрастыру – балалардың шығармашылық белсенділігін көрсету үшін үлкен мүмкіндік беретін сабақтардың бірі. Балалардың шығармашылығын ұйымдастырудың ерекше өзіндік мәні бар. Адамдардың жаңа әлеміне, олардың қарым – қатынасының ерекшеліктеріне қызығушылық қарым – қатынастық жаңа басым түрін анықтайды. Мектепке дейінгі жастағы балаларда айналасындағылардың сөйлеуін және бақылай отырып, бағалаушылық сипаты пайда болады. Олар сөздерді өзгерте, жаңа сөздер ойлап табуға белсенді тәжірибелер жасады, сөйлеу қызметіне шығармашылық пен кіріседі. Жұмбақтар, ертегілер, әңгімелер ойлап табады. Балаларда ойлау объектісі арқылы сөйлеуге қызығушылық пайда болады. Бірдей жастағы балалардың сөздік қоры, байланыстыру, сауаттылық жағынан, шығармашылық сөйлеу қабілеті жағынан айырмашылықтары айқындалады. Балалардың логикалық ойлау қабілеті, интеллектуалдық дарындылығы еске сақтау қабілеттері арқылы, өз бетімен ойлау қабілеттері арқылы жоғарылай түседі. Түрлі логикалық, сенсорлық ойындар арқылы баланың ойлау шығармашылығы дамып, ақыл – ой белсенділігі арта түседі. Шығармаларды, әңгімелерді, ертегілерді еске түсіріп сөйлеу шығармашылығын дамыта отырып, театрлық көрсетулер ұйымдастыруға болады. Ойын кезінде балалардың қимыл - әрекетімен қатар ойлау қабілеттерін, тілдерін дамыту жұмыстары арқылы шартты, мақсатты, ережелі ойындарды біле отырып, ол ойындарға шығармашылығын қосып та ойнайды, кейбір ойындарды өздері де өзгерте алады. Музыкалық сабақтарда балалардың іс - әрекеті оқу және шығармашылық тапсырмаларды орындауға бағытталған. Олар орындау дағдыларын игере бастайды, ал түрлі билерді орындағанда түрлі би қимылдарын, музыкалық ойын образдарын өздерінше беруге талпынады. Баланың жеке басын жан – жақты дамыту эстетикалық тәрбиенің адамгершілік, ақыл – ой дене тәрбиелерімен өзара тығыз байланысы арқасында қамтамасыз етіледі. Балалардың осындай шығармашылығын ұйымдастыра отырып өмір сүруге қабілетті, өзіндік дамуға даяр, өзін таныта алатын және өзі үшін де, қоғам үшін де бар мүмкіндігін пайдаланатын шығармашыл, күзиретті тұлғаны тәрбиелеуге жұмыстанудамыз.

Мектеп жасына дейінгі бала психикасының қалыптасуы мен дамуы оның есейген шағымен салыстырғанда шапшаң жүреді. Балалық шақтың осы таңғажайып мүмкіншіліктері мидың, белгілі бір жүйке құрылымдарының толысып, пісіп - жетілуіне және олардың функционалдық қасиеттеріне байланысты. Бұдан шығатыны мектепке дейінгі кезеңдегі баланың жас ерекшеліктеріне байланысты қасиеттер оның шығармашылық қабілеті дамуының негізін қалайтын жағдайларды тудырады.

Балалардың шығармашылық қиялы мен қабілеттерін дамыту, олардың практикалық дағдыларды именденуі сәбилік кезеңнен басталады. Баланың ақыл-ой ерекшеліктері жаратылыстан шығармашылық, ізденгіштік сипаттарға ие, алайда оны дұрыс бағытта дамыту жағдайлары әрқилы, сондықтан баланың ақыл-ой қабілетін дамыту, оның нақты дара ерекшеліктерін ескеріп тәрбиелеуге байланысты балалардың толыққанды ақыл-ой тәрбиесін сенсорлық процестерді қалыптастырудан бастау қажет.

Мектеп жасына дейінгі баланың шығармашылық қабілетін үш кезеңге бөлуге болады.

Бірінші кезең – материалды тез қабылдап, жылдам меңгеретін бала.

Екінші кезең – арнаулы тапсырманы мұқият орындайтын бала.

Үшінші кезең – берілген көркемдік білімді баяу қабылдайтын бала.

Осы орайда баланың ынта-жігерін арттыру арқылы шығармашылық деңгейін дамытуға болады. Баланың қабілеттілігін дұрыс түсіну үшін баланың жас ерекшелігін психологиясын білу және ескеру қажет. Шығармашылықты тежейтін бірнеше кедергі бар: біреулер «жасай алмаймын, қолымнан келмейді» деп өздерін үрейге, қорқынышқа билетсе, екінші бала өз жұмысына өзі қанағаттанбайды; ал үшінші біреу – жасқаншақтық немесе ұяндықтың кесірінен өз талантын танытуға енжар болады; төртіншісі – жалқаулыққа жеңдіреді. Психологиялық дайындық, яғни педагогтың психологиялық әсері шығармашылық кезеңде баланың шабытын оятып, құлшындырып еліктіріп отырады. Шығармашылық шеберлік үшін балаға педагогтың берер психологиялық әсері мынадай болмақ керек деп ойлаймын:

- «Сенің қолыңнан бәрі келеді», «сен қабілеттісің», деген сөздермен баланың ерік-жігерін билеп, сенім білдіру;
- Бүлдіршіндердің кішкентай жетістігі болса да, жоғары бағалап, мадақтап, көтермелеу.
- Шығармашылық сәтте балаға құптаушылық көзқарас білдіру, сезім күйін бақылау, қамқорлық таныту;
- Балалар үшін педагог өзін қарапайым жан есебінде таныта білу, оқиға, сюжет, образ жасауда оларға сенім білдіру;
- Баланың қойған сұрақтарына пейілмен дұрыс жауап беру, олардың еркіндігін қамтамасыз ету сияқты әрекеттерді педагог білуі тиіс.

Қазіргі таңда шығармашылық тапсырмалар мектепалды даярлық топтарында әр сабақта ұйымдастырылады. Ал қазір дәстүрлі оқу қызметі мен шығармашылық оқу қызметінің айырмашылығын көрсете кетейін.

Мектеп жасына дейінгі өнімді шығармашылық қызметін ұйымдастыруда, бейнелеу өнерінің сабақтары барлық жас топтарында өткізіледі. Мектеп жасына дейінгі балалар бейнелеу өнерімен жалпы топтық оқу қызметінен тыс та, ойынға бөлінген уақыт мезгілінде шұғылданады. Тәрбиеші бұл ынтаны, алынған бейнелеу дағдыларын қолдануға баланың шығармашылығын қолдап отырады. Оқу қызметінің түрлеріне үңілсек сурет салу, жапсыру, мүсіндеу, құрастыру – балалардың шығармашылық белсендігін көрсету үшін үлкен мүмкіндік беретін сабақтардың бірі. Мектеп жасына дейінгі балалар бейнелеу кезеңінде заттарды салыстыра алмауы мүмкін, дегенмен нәрсеге қарап сурет салуда дәл ұқсастықпен бейнелеуге мүмкіндік бар. Сондықтан бала бақша балаларына бейнелеу өнерінен білім беруде көрнекілік құралдарды жүйелі пайдаланғаны жөн.

Сурет салуда балалардың екі типін кездестіруге болады: байқағыштар және арманшылдар. Байқағыштардың шығармашылығындағы бейнелер мен сюжеттер өмірден алынған болса, ал арманшылдардың суреттерінде қиялдан алынған кейіпкерлер көбірек кездеседі. Біреулер әр түрлі көліктерді, үйлерді, өмірдегі оқиғаларды, енді біреулері тауды, космостық бейнелер, ойдан шығарылған жануарлар бейнелерін салады. Бейнелеу өнерінде баланың шығармашылық қабілеті тек қана тәрбиешінің тікелей басшылығымен дами алады. Баланың жағымды эмоциялық жағдайы бейнелеу өнері оқу қызметінде міндетті түрде қажет. Баланың шығармашылық белсенділігін арттыруда ата-аналар мен тәрбиешінің қолдау жағдайы дұрыс болуы қажет. Бейнелеген затпен қоршаған ортаға баланың қызығушылығының артуы шығармашылық қабілетін дамуына септігін тигізеді. Бала өз жұмысын айналасындағыларға көрсетуге ұмтылады. Осыны тәрбиеші естен шығармай, дұрыс бағалауы және дұрыс бағыттауы қажет. Баланың байқау қабілеті, шыдамдылығы басым болса, оның жұмысыда соншалықты қызықты болады. Бала сурет сала отырып заттар мен құбылыстарды жай ғана бейнелемейді, суретінде өз сезімдерін білдіреді.

Баланың тілін дамытуда оның шығармашылығы қалыптасқан белгілі тақырып бойынша әңгіме құрау, сурет бойынша әңгіме құрастыру әдістерімен қатар балалардың қиялы мен арманшылдығын дамытатын «Мен ұшқыш болсам», «Мен президент болсам» тақырыптарда әңгіме құрастыру тапсырмалары жиі қолданылса бала қоршаған ортада өз орнын таба білуді үйренеді. Баланың сөйлеуде тапқырлығы мен анық мәнерлеп сөйлеу қабілетін жетілдіруде жұмбақ, жаңылтпаш, мақал-мәтел айтуды басынан бастап аяғына дейін балаларға айтқызу ең кеңінен таралған әдістердің бірі. Балалардың әңгіме құрауда шығармашылығын дамыту

бағытында қуыршақ театры, саусақ және үстел үстіндегі театр құралдарының әсерін ерекше атап өту қажет.

Баланың шығармашылық оқу қызметіне жағдай туғызу дегеніміз - баланы ойлай білуге үйрету екені сөзсіз. Мектеп жасына дейінгі баладан шығармашылық қабілетті талап етпестен бұрын, оны соған үйреткен жөн. Баланың зейінін, есін, қиялын, интелектісін дамыта отырып, ойлау қабілетін, шығармашылық оқу қызметін жоғары деңгейде көтеруге болады. Баланың ҚМҰҚ оқу қызметінде шығармашылық қабілетін дамыту.

Балалардың зейінін жаттықтыруға жеке дамытуға берілген тасырмалардың кейбірімен таныстыра кетейін .

Бала бейімділігі мен икемділігі сәби күннен қалыптаса бастайды. Оқу және еңбек үстінде ол әрі қарай дамып, нығаяды. Өмірді танып білу, әдетте, оқып - үйренуден бастау алады. Содан соң адам сол білімін шығармашылықпен пайдалануға, қоғамға пайда келтіруге ұмтылады. «Барлық мүмкіндіктер балалардың бойында» деп, Лев Толстой айтқандай, ашылмай бұйығып жатқан мол мүмкіндікті дер кезінде дұрыс жолға бағыттай білу керек.

«Мектепке дейінгі балалардың шығармашылық қабілетін дамыту» бағытында жүргізілген жұмыстар нәтижесінде:

- Ойын - тапсырмаларын орындау барысында балалардың қиялдары дамып, шығармашылық қабілеттері белсенді түрде артады.

- Шығармашылық тапсырмаларды орындау арқылы баланың өз мүмкіндіктері дамып жетіледі.

- Оқу әрекетінде бала өзін-өзі қалыптасуына өз идеясын жүзеге асыруына бағытталған жаңа әдіс - тәсілдерді іздеп, проблеманы өзінше, жаңаша шешуге талпыныс жасайды.

- Тілдік тапсырмаларды орындау барысында сөздерді өзгерте, жаңа сөздер ойлап табуға белсенді тәжірибелер жасайды, сөйлеу оқу қызметіне шығармашылықпен кіріседі.

- Сурет салу оқу қызметінде зат пен қоршаған ортаға баланың қызығушылығының артуы шығармашылық қиялының дамуына септігін тигізеді.

- Музыкалық оқу қызметінде баланың жеке басын жан – жақты дамыту эстетикалық тәрбие, дене тәрбиелерімен өзара тығыз байланысы арқасында қамтамасыз етіледі.

- Баланың бойында батылдық, еркіндік, ұшқырлық, сезімталдық сияқты қасиеттермен қатар ерекше ой қызметі, қайшылықтарды түсіну, заңдылықтарды анықтау, шығармашылыққа деген құштарлық дамиды.

Балалардың осындай шығармашылығын ұйымдастыра отырып өмір сүруге қабілетті, өзіндік дамуға даяр, өзін таныта алатын және өзі үшін де, қоғам үшін де бар мүмкіндігі пайдаланатын шығармашыл, құзіретті тұлғаны тәрбиелеуге жұмыстанудың маңызы зор болмақ.

Қорыта айтқанда, ұзақ жылдар бойы шығармашылық барлық адамның қолынан келе бермейді деп қарастырылып келсе, қазіргі ғылым жетістіктері негізіне қабілеттің мұндай дәрежесіне белгілі бір шарттар орындалған жағдайда кез келген баланы шығармашылыққа бейімдеуге болатыны көп айтылуда. Адамның шығармашылыққа ынтасы оның өз даралығын, өз қабілеттерін іске асыруға жол ашады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

- 1.Орақова А.Ш. Оқушылардың шығармашылық қабілетін ашу және оған қолайлы.
- 2.Аймауытұлы Ж. Психология. Кітапты араб жазуынан көшірген: Ақажанова А.
- 3.Мұқанов М.М. Ақыл-ой өрісі. – Алматы: «Қазақстан», 1980. –
- Жанатбекова Н. Шығармашылық қабілеттілік – даму негізі // Қазақстан
- 4.Нұрахметова Г. Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту // Білім берудегі
- 5.Тұрғынбаева Б. Оқушының шығармашылық қабілетін дамыту // Ұлт тағлымы.
- 6.Выготский Л.С. Воображение в творчестве в детском возрасте. М.,
- Нағымжанова Қ.М. Креативтіліктің құрылымы мен мазмұны – шығармашылық педагогикалық
- 7.Іргебаева Ә.И. Білім тірегі-шығармашылықты ұстаз. //Білім берудегі менеджмент. -1999.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ АРҚЫЛЫ ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИ МҰРАЛАРЫМЫЗДЫ ЖАН-ЖАҚТЫ МЕҢГЕРУНЕ АТСАЛЫСУДЫҢ ЖОЛДАРЫ

Тендикова Э. Т., Кыздаркулова К. Ж.
Қарағанды қаласы №134 «Гауһар» балабақшасы

Қазіргі заман талабына сай жас ұрпаққа сапалы білім мен сапалы тәрбие беру әлеуметтік құрылымның ең маңызды саласы болып табылады. Біздің Қарағанды қаласында орналасқан «Алтын сақа» балабақшасы Елбасымыздың Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың тапсырмасы бойынша қабылданған «Балапан» бағдарламасымен жұмыс жасайды. «Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі білім беру стандартының» негізгі ережелері мен талаптарын басшылыққа ала отырып балабақшамыз тәрбие мен оқытудағы негізгі мақсаттарды жүзеге асыруда. Балабақшамыздың меңгерушісі Оспанова Жанна Қайратқызы балабақшамыздағы білім мен тәрбие мәселесін жүйелі жүргізу, мекеменің материалдық техникалық базасын жақсартуды, кадрлардың біліктілігін арттыруды, ата-ана мен балабақша ұжымының арасында өзара тығыз байланыс орнатуды үнемі басшылыққа алып, заманның бағыт-бағдарымен, тыныс тіршілігімен бірге жүріп: «Балалар – еліміздің бүгіні мен ертеңі. Мемлекетіміздің басты байлығы, әрі тірегі. Сондықтан балаларға тиісті дәрежеде жағдай жасап, денсаулығын жақсартып, өмірлерін гүлдендіріп саналы тәрбие мен сапалы білім беру сіздер мен біздердің басты міндетіміз» екенің тілге тиек етеді. Балабақшамызда алға қойған мақсаттарды жүзеге асырудағы жұмысының басты бағыты педагогтар мен тәрбиешілердің білімдерін жетілдіру, білім беру мекемелері алдында оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр. Жаңа технологияны меңгеру педагогтардың интеллектуалдық – кәсіптік, адамгершілік, рухани тұрғыдан қалыптасуына игі әсерін тигізеді.

Қазіргі кезде бүлдіршіндерге күн сайын талап күшеюде. Көптеген салаларда табыстылықтың көзі мен оның қайнар бастауы – шығармашыл белсенді, креативті ойлы жеке тұлға болып табылады. Мектепке дейінгі шақ шығармашылық қабілеттің дамуында едәуір сензитивті болғандықтан, мұндай тұлға тәрбиелеу дәл осы кезеңің өзінде жүзеге асырған дұрыс. Оған дәлел «Зерек бала» бағдарламасында: Қазақстан Республикасында болып жатқан әлеуметтік – экономикалық өзгерістер мен еліміздің білім беру саласының әлемдік білім кеңістігіне шығуы, яғни білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға уақыт талабына сай өзгерістер енгізуді талап етіп отыр. Бағдарламаны жүзеге асырудың негізгі міндеттері:

- Әрбір баланың жеке тұлғалық сапасын жетілдіру және оларды әрі қарай дамыту;
- Практикалық, танымдық, шығармашылық және балалардың іс – әрекетінің басқа да түрлерінің тәжірибесін қалыптастыру;
- Әрбір баланың интеллектуалдық, шығармашылық қабілетін дамыту

Қазіргі кезде білім беру жүйесінің барлық салаларында жеке тұлға қалыптастыру басты мақсатқа айналған. Білім, білік, дағды, іскерлікті қалыптастыру, ол тек сол басты мақсатқа жетудің құралдары ғана. Негізгі мәселелердің бірі - жас ұрпақты жаңа қоғам мүддесіне лайықты жан-жақты дамыған рухани жетілген азамат ретінде қалыптастыру. Оның бойында ұлттық құндылықтарымызды жалпы ұлттық намыс пен ұлттық сананы орнықтыру, әлеуметтік ортадағы өзін қоршаған дүниедегі, табиғат пен адам өміріндегі, тұрмыс пен салт-дәстүрдегі адамгершілік пен парасаттылықты түсініп, жақсы мен жаманды ажырата білуге тәрбиелеу. Бұл мәселелер жөнінде Ел Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев Қазақстан халқына жолдауында, «Мәдени білім беру», «Мәдени мұра» тұжырымдамаларында айқын көрсетіледі. Осыған орай жаңарған қоғамның бүлдіршіндерін ұлттық – патриоттық рухта тәрбие берудің сапалық деңгейін көтеріп қана қоймай, сонымен қатар рухани адамгершілік түсініктері мен ұғымдарын тәрбиелеуді білім беру мекемелері мен мектепке дейінгі

ұйымдарға міндет етіп қойып отыр. Қоғамды жаңарту және демократияландыру үрдісінде, еліміздің тәуелсіздік алуы, біздің қоғамымыздың тарихы, этномәдени мұралары, халқымыздың рухани өмірінің өз кезінде ұмытылған немесе тыйым салынған құбылыстары қайтып оралуда. Өткеннің мәдени – тарихи мұрасын қайта өркендету қазіргі уақытта аса көкейкесті мәселелерінің біріне айналып отыр. Халқымыздың бір туар азаматы Мағжан Жұмабаев: «Әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті» деп айтқандықтан, біздің «Алтын сақа» балабақшасында бүлдіршіндерді шығармашылыққа (көркем өнерге, қол өнерге, бейнелеу, мүсіндеуге) баулуда ұлттық құндылықтарымызды бұрынғы кезде мұражайлардан ғана көре алатын тұрмыстық тұтыну заттарын, қолөнер бұйымдарын қазіргі кезде күнделікті тұрмыс тіршілікте қолданысқа еніп көзайым болып жатқан жайымыз бар. Сол қолөнер туындыларын ұлттық нақышта безендіріп, ою – өрнекпен бейнелеу, мүсіндеу, жапсыру оқу іс-әрекеттерінде дәстүрлі және дәстүрден тыс әдіс – тәсілдерді қолданып, балалардың шығармашылық қабілетін, эстетикалық талғамын, ой өрісін, жалпы және ұсақ саусақ моторикаларын дамытып қана қоймай әсемдікті көре білуге, сүйсіне білуге, көңіл-күйлерін қуанышқа бөлеуге, бір сөзбен айтқанда мәдени әл-ауқатын жақсартуға ықпал етеді:

- Балалардың айнала қоршаған ортаға, туған табиғатқа және өмірдегі болып жатқан оқиғаларға деген жағымды сезімдері оянады;

- Балалардың бейнелеу іс-әрекетіне қатысты дағдысы мен шеберлігі қалыптасады.

Бейнелеу өнері барысында мектепке дейінгі балалардың байқампаздығы, эстетикалық бақылауы мен көңіл-күй, көркемдік талғамы және шығармашылық қабілеті кемелдене түседі.

Атап айтсақ: «Алтын күз», «Менің отбасымның мерекесі», «Біз елбасымызбен біргеміз!», «Тәуелсіз менің елім», «Менің қаламның туған күні», «Аналар мерекесі», «Наурыз думан», «Аспан әлеміне саяхат» тағы басқа тақырыпта балалармен бірге көрме ұйымдастырып қоршаған ортаға саяхаттау; шолу жасау; мерекелеу; қиялын ұштау; әр түрлі әдіс-тәсілдер арқылы баланы ынталандыру; шығармашылығын шындауға, эстетикалық талғамын оятуға ықпал жасау; жан-жақты қалыптасуына отбасы және балабақша болып күшті біріктіру.

Жеке тұлға болып қалыптасу үшін халық даналығында айтылғандай: «Жұмыла көтерген жүк жеңіл» дей отыра баланың ақыл ойын, зейінің, ынтасын, сана сезімін, ой өрісін еркін дамытып жетілу үшін маңызы зор екенін есте ұстап, ат салысу міндеттерін мақсат етіп алға қою шығармашылық жұмысымыздың нәтижесін көрсетеді. Балабақша педагогтары мен тәрбиешілері ата-аналармен жұмыста түрлі іс-шаралар өткізуде жақсы жетістіктер көрсетті. Соның ішінде тақырыптық жобалар қорғалды: «Шебер қолдар», «Атадан балаға мирас», «Ертегілер әлемінде» тағы басқа жобаларда ата – аналардың өз қолдарынан жасалған ұлттық бұйымдардың шеберлік сыныбы ұйымдастырылып көрсетілді. Біздер педагогтар мен тәрбиешілер үшін өте қуантарлық жай болды. Біз бұдан ата-аналардың бауры еті балаларын ұлттық құндылықтарымызды танып білуіне, құрметтеуге деген патриоттық сезімге тәрбиелеудегі жетістіктерін көре аламыз. Қазіргі заман талабына сай ерекше тақырыптарды да тыс қалдырмай ата-анамен бірге «Сыйқырлы түстер сыры» атты ересек топтарымен шеберлік сыныбы ұйымдастырылды. Бұнда сыйқыр мен тәжірибелерді (фокус, эксперимент) қамтыдық. Ата-аналар балалармен бірге ат салысты. Сыйқыр мен тәжірибенің әртүрлі әдіс-тәсілдерін қолдану нақты нәтиже берді. Ата-аналар «Қатысушылар», «Бақылаушылар» кездесудің белсенді мүшелері педагогтың басты көмекшілеріне айналып өзара құрметтеу ортасы қалыптасты. Осылайша балабақшада рет-ретімен ата-анамен тығыз байланыс бала тәрбиесінде барынша шығармашылық арқылы жүзеге асырылады. Әрбір адам өз еңбегін бағалағанды қажет етеді. Бізде балабақшада ата-аналардың шығармашылық еңбегін бағалап, алғыс хаттар арқылы ризашылығымызды білдіріп отырамыз.

Балабақшамыздағы отбасымен атқаратын жұмыс түрлері Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартындағы отбасы тәрбиесін ұйымдастыруға

қойылатын жалпы талаптарға сай жүргізіледі. Қазақ халқының белгілі қоғам қайраткері Мұстафа Шоқай: «Ұлттық мәдениеттен жұрдай рухта тәрбиеленген ұрпақтан халқымыздың қажеті мен мүддесін жоқтайтын пайдалы азамат шықпайды» деп айтқаны белгілі. Сондықтанда ата-аналардың және біздер педагогтар мен тәрбиешілердің міндеті мен басты ұстанымдарымыз бен мақсатымыз - отанымыздың келешегі бүлдішіндерге ұлттық мәдениетімізді мейлінше дәріптеп шығармашылыққа баулу керек деп түсінеміз.

«Ел боламын десең, бесігіңді түзе» нақыл сөзді ғұлама Мұхтар Омарханұлы Әуезов текке айтпаса керек.

Бейнелеудің әр түрлі дәстүрлі емес техникаларды қолдану баланың шығармашылық патэнциалын дамытады. Ал педагогтар үшін, бейнелеу техникаларының әртүрлілігі бала алдына жаңаша тапсырмаларды қоюына, шығармашылық белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар бейнелеудің дәстүрлі емес техникасы баланы логикалық, абстрактілі ойлауын, қиялын, байқағыштығын және ең бастысы өзіне деген сенімділігін дамытады. Балалардың шығармашылық іс-әрекетке қызығушылықтары арытады. Шығармашылықпен айналысу кезінде балалар қол жеткізген нәтижелеріне қуана білу керек және өздерінің жұмыстары мен басқалардың жұмыстарын бағалауды үйренуі керек. Жаңа және қызықты шешімдерді байқауы табиғатқа ұқсастығын көре білуі қажет. Ата-ана мен педагог және бала өзара достар болу, баланың өмірге деген көзқарасына жақсы әсер етеді. Баланың кез-келген шығармашылық жұмысын жаман деп бағаланбауы тиіс. Сонда ғана нәтижелі болады. Баланың жаңаша ойлауы, жақсы нәтижеге жетуі оның шығармашылығын жақсы деп бағалануына байланысты. Баланың жасына сай ықпал етіп түсіндіріп, бұл мәселені бірге шешу жолдарын қарастыру оң нәтиже береді.

Елбасының сөзімен түйіндесек: «Біз тұрғызатын қоғам арды бағалайтын, белсенді, жоғары, моральды, әдепті және рухани мол бай болуы керек».

Әдебиеттер

1. Әлмағанбетов Б., Балкенов Ж. «Сурет салу мен бояумен жұмыс істеу әдістері». - Алматы 1987.
2. Мектепке дейінгі кіші жастағы балаларды тәрбиелеу мен оқытуға арналған «Зерек бала бағдарламасы». - Астана, 2010.
3. Комарова Т.С. Детское художественное творчество. Методическое пособие для воспитателей и педагогов. М., 2008.
4. Козакова Р.Т. Рисование с детьми дошкольного возраста. - М., 2004.
5. Мектепке дейінгі білім беру стандарты.
6. Бала тәрбиесі - Алматы, 2010.

БАЛАБАҚШАДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС- ТӘСІЛДЕР

Кобжанова А. Ж., Нурпейсова С. Р.

Қарағанды қаласы №134 «Гауһар» балабақшасы

Инновациялық әдістердің ең негізгісінің бірі – интерактивті оқыту әдісі. Негізгі қағидасы-педагогикалық қарым-қатынас диалогы арқылы жеке тұлғаны қалыптастырып дамыту. Интерактив- ағылшынның «өзара әрекет» деген сөзінен шыққан. Демек, интерактивті оқыту әдістері тұлғааралық қарым-қатынасқа негізделі отырып, жеке тұлғаны дамытуға бағытталған. Сонымен бірге сапалы білім алудың алғы шарттары болып табылатын таным белсенділігі мен ізденіс белсенділігін қалыптастырып қана қоймай, әрі қарай дамытады.

Теориялық білімді өмірмен ұштастыру үшін компьютердің қажет екені даусыз. Қазіргі қоғамда ақпараттық мәдениет пен ақпараттық білім беруді ұйымдастыру аса

маңызды. Ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттің бір сарындылығы баланы тез шаршатады. Сондықтан іс-әрекет формаларын түрлендіріп отырған дұрыс. Жаңа тақырыпты меңгерту кезеңінде балаға өтілетін материал төңірегінде ақпарат беру, оның практикалық бағыттылығын түсіндіру, тақырып бойынша бақылау мен диагностикалау формалары жүзеге асады. Инновациялық іс-әрекеттің мазмұны мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының оқу-тәрбие үдерісінде қолданылатын бағдарламаларды басшылыққа ала отырып, мектепке дейінгі педагогика мен психология, әлеуметтану, медицина саласындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері негізінде анықталады. Инновациялық технологияларды меңгеру педагогтың интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, шығармашылық, зерттеушілік т.б. қасиеттерінің қалыптасуына оң әсерін тигізеді, әр педагог өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үдерісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Балабақшадағы инновацияға не жатады?

Инновациялық іс-әрекеттің үш кезеңін атап көрсетуге болады. Бірінші кезеңде педагог жаңалықтың қажеттілігін дәлелдеу арқылы жаңалық туралы ақпарат жинайды, одан кейін әртүрлі жаңалықтың ішінен қажетті жаңалықты таңдап алып, оны қолдану туралы шешім қабылдайды. Тәрбиеші инновациялық іс-әрекеттің екінші кезеңіне көшеді, яғни іске асыру кезеңдерін зерттеп, енгізу жоспарын құрып, жаңалықты қолданады. Бұл кезеңде педагог оқу-тәрбие процесіне, жаңалықты енгізуіне кедергі жасап отырған факторларды ескере отырып, өзгерістер енгізеді, жаңалықты уақыты мерзіміне байланысты жұмыстарды өткізеді. Жаңалықты енгізу уақыты аяқталғаннан кейін инновациялық іс-әрекет үшінші кезеңіне өтеді. Бұл кезеңде тәрбиеші жаңашыл тұрғыда ұйымдастырылған оқу-тәрбие жұмысының нәтижесін көтеруге жасаған ықпалын анықтайды, жаңалықтың оқу – тәрбие жұмысына нәтижелі енгізу шарттарын белгілеп, оны таратуға ұсынады. Оқытудың инновациялық жүйесі білім, оқыту процесінде жаңа технологияларды пайдалана білу іскерлігі қалыптасуы керек. Қазақстанның бүгінгі білім беру жүйесінде жаңа инновациялық бағытты игерген, нақты тәжірибелік іс-әрекетте өзіндік даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл, зерттеуші педагогтар аса қажет. Дәл осы сипаттағы педагогтың ең алдымен инновация туралы түсінігі болуы қажет.

Қазіргі педагогикадағы инновация – білім беру, тәрбиелеу жұмысына жаңалықты енгізу, яғни жаңа әдіс-тәсілдерді амалдарды, құралдарды, жаңа тұжырымдарды жасап, оларды қолдану ретінде анықталады. Инновация құрал мен процесс ретінде қандай да бір жаңалық ендіру жұмыстарын көздейді.

Мысалға алатын болсақ, бала тұлғасы жалпыадамзаттық құндылық ретінде қарастырылатын, ізгілікті педагогика теориясында «жеке бағытталған оқыту», «жеке бағытталған тәрбие», «жеке көзқарас» сияқты түсініктер бар. Жеке бағытталған педагогика балалардың жеке тәжірибе жинақтап, олардың жеке қызығушылықтары мен қажеттіліктері іске асырылатындай оқыту ортасын жасайды. Инновацияға деген қажеттілік қандай да бір мәселені шешу жолында туындайды. Кез-келген педагогикалық ұжым, кез-келген педагог инновациялық іс-әрекетті ұйымдастыруға құқылы. Бірақ жаңашылдықты дайындау және ұйымдастыру барысында өзіне нақты міндет алуы тиіс, өйткені кез-келген педагогикалық бастаманың нысаны бала екенін ұмытпаған жөн. Педагогтардың инновациялық әлеуетін дамытуда құрылған жоспар балабақшаның әдістемелік жұмысының инновациялық бағытына қатысты.

Әдістемелік жұмыс мазмұны ұйымның даму стратегиясына бағынышты болып табандылықтан, осындай әдістемелік жұмыс ұйымының даму стратегиясының іздену және айқындау құралы болып табылады.

Инновациялық іс-әрекетті жүзеге асыратын МДҰ әдістемелік жұмысын ұйымдастырудың маңызды шарттарының бірі – жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану. Бұл – инновациялық қызметті ақпараттық тұрғыдан қамту үрдісінде бірінші кезекте тұрған мәселе. Алайда, жалпы алғанда, материалдық база жеткілікті түрде жабдықталғанымен, бүгінде бұл үдеріс баяу дамуда. Табиғат сұлулығы рухани қайырымдылыққа тәрбиелеуде үлкен рөл атқарады, яғни балаларды мейірімділікке, адамгершілікке, жақын адамдарға қамқор бола білуге көмектеседі. «Балабақша үйіміз, әдемілікті сүйеміз» – деген

ұранымызбен «Балаларды айналамен таныстыра отырып, оларға экологиялық тәрбие беру» болып табылады. Баланың өз туған өлкесінің табиғатын сүйеге, оны аялай білуге, оны қорғауға қызығушылығын арттырып, жауапкершілігін күшейтуге, табиғатпен бірге өмір сүретінін сезінуге үйрету.

Экологиялық мәдениетінің негізгі мақсаты:

1. Қоршаған ортамен таныстыру ;
2. Адаммен табиғаттың бірлігі туралы білім негізін қалыптастыру;
3. Қоршаған ортаның өзі мен қоғам үшін қажеттілігін сезіндіру;
4. Экологиялық мәдениет негізін қалыптастыру;
5. Қоршаған орта мен жануарлар әлеміне қамқорлық жасауға жетелеу.

Балабақшадағы сыртқы безендіруі таза табиғи және құнсыз заттардан жасалынып төңірегімізді көркейтіп тұр. Тәрбиеленушілердің табиғатты танып білуге және оның тылысым тынысының өздік ерекшеліктерін түсінуге арнайы таза ауадағы экологиялық кабинет жасалды. Балалар тірі және өлі табиғат арасында, тірі организм мен олардың өмір сүру ортасындағы байланыстарды орнатуға үйреніп табиғатпен етене байланыста болады.

3-4 жасар балаларға арналған экологиялық жол салынған. Ол жолда балалар құмырсқа иілеуімен, шағын тоғанмен, аралардың еңбегімен, жәндіктер әлемімен танысады.

5-6 жасар балаларға арналған экология жолында, балалар бақша ішінде тәрбиешілермен еңбек жасайды, көкенистердің өсіп-жетілуін бақылайды және әлемнің қызықты жерлерімен танысуға мүмкіндік беріледі. Ол үшін «мысыр елінің пирамидасы» жайғасқан, «кактустар әлемі», «орыс халық ертегілері» және «қазақтың жайлауы» сияқты бұрыштар бар.

Балабақшаның ішіндегі безендіру экологиялық бағытқа сай келеді, яғни экология бөлмесі, экологиялық бұрыштар балалармен жұмыс жасауға және балалардың жан-жақты дамуына ықпал жасайды.

Тәрбиелеу мен білім беру ісіне отбасын тарту, ата-аналарды педагогикалық үрдістерге, жоспарлау мен ұйымдастыруға қатыстыру, ата-аналардың балабақшамен тығыз байланыста болуы.

«Мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиелеу мен оқыту процесінде М.Монтессори әдістерін қолдану»

Мақсаты: Монтессори педагогикасының негізгі принципі – балаға өзін-өзі тәрбиелеуге өз бетінше оқуға, өз бетінше дамуға жағдай жасау.

Балалардың логикалық ойлау қабілеттерін, әртүрлі жаттығулар арқылы дамыта отырып, ұйымшылдық, тапқырлық, ізденімпаздық қабілеттерін қалыптастыру.

Міндеттері: Монтессори топтарында бала негізінен арнайы дайындалған қоршаған орта. Монтессори көрнекіліктердің көмегімен өз бетінше жұмыс жасауға үйренеді. Монтессори педагогикасының тағы бір ерекшелігі әртүрлі жастағы балалар бір-біріне кедергі келтірмейді қайта бір-біріне көмектеседі.

Белсенділік орталықтары: Өнер орталығы. Көркем әдебиет орталығы. Желілі ойындар орталығы

Құм мен су орталығы. Құрылыс ойындары орталығы

Құм мен су орталығы:

Мақсаты: Балалардың ортақ іс-қимылын ояту, қол саусақтарының қимылын дамыту, шығармашылығын арттыру, жан-жақты қызығушылығын ояту.

Өнер орталығы:

Мақсаты: Әр бағыттағы өнерді қабылдауын дамыту, сезіммен өнерді түсінуге тәрбиелеу. Ақыл-ой қабілеттерін дамыту. Ұсақ қимыл-қозғалысын, өзіндік шығармашылығын арттыру.

Құрылыс орталығы:

Мақсаты: Балаларға заттарды дұрыс құрастыра білуге үйрету. Балалардың дұрыс ойлауын дамыту, Шеберлігін арттыру. Ұжым болып жұмыс жасай білуге тәрбиелеу

Желілі ойындар орталығы:

Мақсаты: Балалардың рөлдерде ойнау шеберлігін арттыру, ертегілерді кейіпкерлендіру

арқылы сөздік қорын молайту, белсенділігін арттыру.

Көркем әдебиет орталығы:

Мақсаты:

Балалардың кітапқа деген сүйіспеншілігін арттыру, ертегілерді таныстыра отырып, сөздік қорын молайту, тілдерін дамыту. Дұрыс сөйлей білу мәдениетіне тәрбиелеу.

Әдебиеттер:

1. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2006.
2. Қабдықайыров Қ. Инновациялық технологияларды диагностикалау. – А., 2004
3. Жүнісбек Ә. Жаңа технология негізі – сапалы білім. – //Қазақстан мектебі, №4, 2008
4. Нағымжанова Қ. Инновациялық технологияның құрылымы. – А.: Өркен, 2007
5. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫ ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ДАМУЫНЫҢ ЖОЛДАРЫ

Әлменова М. Б., Искакова Н. С.

№134 «Гауһар» балабақшасы

Қазіргі кезде толғандыратын өзекті мәселелердің ең негізгісі – еліміздің болашағы. Еліміздің өркен жайын кеңге сермеуі үшін басты мәселе жас ұрпақтың білімді де тәрбиелі болып жетілуі екені белгілі.

Балабақша – келешек ел басқарар, жер – суына иелік етер, ел – халқын гүлдентер, мерейін өсіріп, мәртебесін биіктетер жасампаз жандарды шыңдап өмірдің ең басты сатысын қалайтын киелі ұя. «Аулына қарап, азаматын таны» дейді халық даналығы. Жас ұрпақтың иманжүзді білімдер азамат болып өсуі, ең алдымен, ата-анасы, одан соң білім алар алтын ұясы және қоршаған ортасына байланысты. Балабақша - бұл бала тұлғасы мен санасының қарқынды дамитын құнды, қайталанбайтын кезеңі. Сондықтан балабақша-баланы тұлға етіп қалыптастырудың алғашқы баспалдағы.

Президенттің жолдауында: «Ұлттық бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады» - деген байламы жеке адамның құндылығын арттыру, оны дайындайтын ұстаз жауапкершілігінің өсуі, тынымсыз еңбек, сапалы нәтиже деген ұғыммен егіз.

Тәуелсіз ел тірегі-білімді ұрпақ. Қазіргі балабақша жағдайындағы білім берудің ұлттық моделіне өту оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, жаңа инновациялық педагогикалық технологияны игерген, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық жұмыста қалыптасқан бұрынғы ескі сұрлеуден тез арада арылуға қабілетті және нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл тәрбиеші болуын қажет етеді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көпнұсқалық қағидасы бекітілген, білім мекемелерінің педагогтарына өзіне оңтайлы нұсқаны тиімділігіне қарай пайдалану педагогтан үлкен шеберлікті талап етеді. Сол себептен балабақша педагогтарының кәсіби дамып өсуі жаңа технологияны меңгеру-тәрбиешінің кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуы, өзін-өзі дамытып оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруы басты мақсаттардың бірі болуы тиіс.

Қоғам талабы – заман талабы, өйткені «Әр адам - өз заманының баласы», сәбиді есті, саналы, сергек етіп тәрбиелеу отбасы мен қоғамдық тәрбие орындарының бірден бір

парызы. Сондықтан қазіргі балабақшадағы оқу-білім беруге арналған инновациялық қызмет-мектепке дейінгі білім беру ұйымдары педагогтарының кәсіби дамуының ең басты факторы болып отыр.

«Инновация» термині латын тілінен алынған, ол — «жаңару, өзгеру» дегенді білдіреді. Бұл түсінік XIX ғасырдағы зерттеулерде пайда болып, белгілі бір мәдениеттің кейбір элементтердің бірінен екіншісіне енгізу дегенді білдірді. Педагогикалық процесте инновация оқыту мен тәрбиенің тәсілдері, түрлері мақсаты мен мазмұнын, педагог пен бала бірлескен қызметін ұйымдастыруға жаңалық енгізуді білдіреді.

Қазіргі заман инновациялық қызметі- балабақша балалармен жұмыс істеуде инновациялық технологиялар ,әдістер, балалардың психологиясы мен педагогикасын терең білуі педагогтарға нақты бір жетістіктерге жетуге көмектеседі. Нақтылап айтқанда балаға білім мен тәрбие беруді саналы-сапалы етіп қызығушылықтары мен өміршеңділігін арттырады деп айтуға болады.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көпнұсқалық қағидасы бекітілген, білім мекемелерінің педагогтарына өзіне оңтайлы нұсқаны тиімділігіне қарай пайдалану педагогтан үлкен шеберлікті талап етеді. Сол себептен балабақша педагогтарының кәсіби дамып өсуі жаңа технологияны меңгеру-мұғалімнің кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуы , өзін-өзі дамытып оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруы басты мақсаттардың бірі болуы тиіс.

Болашақ педагог-психологтардың кәсіби және тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру Мотивациялық өлшемдеріне танымдық қызығуды қалыптастыру бейнесі жатады. Оған болашақ мамандарды қалыптастыру, құндылық қарым-қатынас, болашақ маманның өзінің кәсіби шеберлігін дамытуға талпынуы, болашақ мамандығын ерекше жақсы көруі, ұрпақ тәрбиесінде ұстаздың жетекші орнын сезінуі, кәсіби жеке біліктілік деңгейін көтеруге бағыттылығы, инновациялық іс-әрекетке ұмтылу әрекеттері кіреді. Мазмұндық өлшемдеріне болашақ маманның жалпы мәдениеттілік дайындығы мен пәндік әдіснамалық дайындығының деңгейі, мамандығы бойынша білімі, педагогикалық біртұтас білім жүйесі, біртұтас педагогикалық үрдістің заңдылықтары мен қозғаушы күштерінің жалпы теориялық білім негіздерімен қарулануы кіреді. Бейімділік өлшемдеріне болашақ маманның барлық жағдайға бейімделе алу қабілеті жатады: бейімділік жағдаятына бағдарлана алуы, микроорта өзгерістеріне сай қолайлы инновациялық педагогикалық технологияларды таңдай алуы. Бейімділік өлшемдері болашақ маманның білімгер мәртебесінен оқытушы, ұстаз мәртебесіне ауысуының ерекшелігін сезіне білуімен, бейімділік іс-әрекетті жүзеге асырудың жаңа әдіс-тәсілдерін пайдалана алуларымен ерекшеленеді. Танымдық өлшемдері болашақ маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны жедел тани алуымен, өзін кәсіби жүзеге асырудың нәтижелі әдіс-тәсілдерін пайдалануымен, инновациялық педагогикалық технологияларға қызығу танытумен ерекшеленеді. Оған болашақ маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны біліп тануы, кәсіптік білімін өз әжірибесінде қолдана білуі, инновациялық педагогикалық технологияларды оқып меңгеруі, үйренуі жатады. Іс-әрекеттік өлшемдері болашақ маманның өзінің кәсіби іс-әрекетінің мақсаты мен міндетін анықтай алуы және педагогикалық қарым-қатынастық үрдісті тиімді жүзеге асыра алуымен өлшенеді. Оған болашақ маманның өз пәнін жете меңгеруі, біртұтас оқу-тәрбие үрдісінің психологиялық, педагогикалық негіздерін білуі, педагогикалық үрдісті жоспарлап, жүзеге асыра алуымен өлшенеді. Технологиялық өлшемдері оқытудың әдістемелік мақсаттары, оқыту үрдісі, оның міндеттерін анықтай алуы, оқытудың нәтижесін болжай алуы және психологиялық-педагогикалық білімдерді меңгерумен анықталады. Оған болашақ маманның біртұтас оқу-тәрбие үрдісінде сабақты тиімді ұйымдастыра білуі, оқушылармен ынтымақтастық қарым-қатынасты жүзеге асыра алуы, біртұтас педагогикалық үрдісті диагностикалай алуы және сабақтың нәтижесі жоғары болатындай ең тиімді педагогикалық технологияны таңдай алуы қажет. Шығармашылық өлшемдеріне шығармашылық ептілікті, шығармашылық белсенділікті, болашақ маманның шығармашылық-ізденушілік дамыту кіреді. Оған болашақ

маманның ғылыми-зерттеу жұмыстарына өзіндік талдау жасай алуы, өз білімін көтеруге, жетілдіруге талпыныстың болуы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдануға өзіндік жаңалықтар, өзгерістер енгізумен және жаңалықты шығармашылықпен қолдана алуымен сипатталады. Осы аталған көрсеткіштердің әсерінен білім, кәсіп, іскерлік, іс-әрекет, игеру, нәтиже құралады. Білім жалпы, кәсіби, техникалық, арнайы білім болып бөлініп кәсіппен ұштасады. Ал кәсіп – мамандық таңдау, мамандықты меңгеру. Білім алып кәсіп иесі болу үшін іскерлік қажет. Іскерлік – оқу, білім, кәсіп, тәжірибе, ізденушілік, өзіндік жұмыс, іс-шаралар, дағдыдын туындайды. Іскер болу үшін іс-әрекетті меңгеру қажет. Іс-әрекет әрекеттен, операция, қимыл-қозғалыстан тұрады. Барлық үрдіс байланыса орындалғаннан соң нәтиже көрсеткіші пайда болады. МДҰ-ның балалары – өз қажеттіліктері, қабілеттері және мүмкіндіктеріне сәйкес жеке дамуына, педагогтары – өз кәсіби және жеке тұлғалық қасиеттерін дамытуға мүмкіндіктері бар. МДҰ басшысы – балалар мен педагогтардың іс-әрекетінің жемісті болуын қамтамасыз етіп, ұжым шығармашылық, ізденіс тәртібінде жұмыс жасап келешек ұрпақты өмір талабына сай тәрбиелеп білім беру, ал ең бастысы дені сау, рухани азамат дайындау.

Пайдаланған әдебиеттер:

- I. [Бұзаубақова К. Жаңа педагогикалық-технологияны меңгеру – міндет Қазақстан мектебі. – 2005. - № 9-10. - 25-26 бб]
- II. [Камзина Б.М. Жаңа инновациялық технологияларды оқу-тәрбие үрдісіне енгізудің педагогикалық шарттары // Валеология. – 2006. - № 3. - 4-5 бб.]
- III. [Қазақстан-2030 // Егемен Қазақстан. – 1997. - 11 қазан.]

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ЭТНО МӘДЕНИ БІЛІМ БЕРУДЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫҢ ПАЙДАСЫ

Дуйсекеева Д. Н., Накина Г. И.

Қарағанды қаласы

КМҚК №134 «Гауһар» балабақшасы.

Бәсекеге қабілетті білім кеңістігін құруға бағытталған қазақстандық білім беру реформасының басты мақсаттарының бірі – инновациялық технологияларға сүйене отырып, баланың бойында шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік жасау болып отыр. Мұндай күрделі міндеттерді шешуде мектепке дейінгі мекемелердің алатын орны ерекше. Бүлдіршіндердің білім берудің кейінгі сатыларында нәтижелі дамуын анықтайтын негіз – балабақшадан қаланатындығы баршамамызға мәлім.

Қазіргі кезеңде еліміздің білім беру ұйымдарында оқыту процесін ізгілендіру мақсатында көптеген жұмыстар жасалуда. Оларды ғылыми тілмен айтқанда «инновациялық процесс» немесе «педагогикалық жаңалықтарды енгізу» деп аталады. Инноватика ұғымының мәні латынның «in-novus» деген сөзінен шыққан, «жаңарту, өзгерту, жаңашылдық» деген мағынаны білдіреді. Яғни, педагогика ғылымында жаңа әдістерді, тәсілдерді, құралдарды, бағдарламаларды пайдалану.

Инновациялық білім беру құралдарына: аудио-видео құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет, компьютер – мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешен, инновациялық ақпараттық банк, инновациялық сайт және тағы басқалары жатады. Сондықтан да қазіргі таңда көптеген интерактивтік бағдарламалық бөлімдер, қозғалмалы объектілер құруға мүмкіндік беретін векторлық және графикалық жабдықтар көптеп шығып, қолданыс табуда. Осындай құралдардың бірі – мультимедиялық оқулықтарды балабақшада кеңінен пайдалану оқу іс-әрекеттерін жоғары дәрежеде жүзеге асыруға мүмкіндік туғызары анық. Бұл жағдайда тәрбиеші әр оқу іс-әрекеттерін өткізер

алдында жиі-жиі көрнекіліктер ауыстырмаған болар еді. Ал мультимедиялық оқулықтар арқылы тәрбиеші уақытты тиімді және ұтымды пайдаланары айқын.

Осы иновациялық технологияларды балаларға этномәдени білім беруде қолдану қазіргі таңда тәрбиешілердің алдында тұрған міндеттердің бірі.

«Халықтың этникалық-мәдени сәйкестілігі өз тарихында, мәдениетінде болған оқиғаларды білу, қалыптасқан рухани құндылықтарға адалдық, ұлт қаһармандарын қастерлеу нәтижесінде құрылады. Ол ұлттың азат және ерікті жасампаздық шығармашылығы процесінде қалыптасады.

Этникалық-мәдени сәйкестілік жағдайына халықтың өзі тудырған әлеуметтік-жүйе арқылы қол жетеді. Оған отбасы, мектепке дейінгі балалар мекемелері, оқу орындары, ұлттық-мәдени орталықтар, журналдар мен газеттер, көркем және ғылыми әдебиет, ғылыми-зерттеу және әкімшілік мекемелері, тағы басқалары жатады» [1] деп Қазақстан Республикасындағы этникалық-мәдени білім тұжырымдамасында атап көрсетті.

Бұл жағдайларда этностық-мәдени сәйкестілікті қалыптастыру мәселесін педагогикалық тұрғыда зерттеу маңыздылығы артады. Қоғамның қазіргі даму кезеңінде мектепке дейінгі ұйымдардың оқу-тәрбие процесінде балаларды жан-жақты дамыған жеке тұлға ретінде тәрбиелеуді жүзеге асырып, этностық-мәдени сәйкестілігін қалыптастыруға мүмкіндік беріп, халықтың рухани мәдениетін зерде мен ой елегінен өткізіп, оны қазіргі заман құндылықтарымен байланыстыра білуге машықтандырады.

Этномәдени білім беру дегеніміз мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылығын дамытатын мүмкіндіктер, ұлтымыздың бай мәдениеті, ұлттық болмыс, тарихы, тілі, ұлттық құндылықтар туралы білім беріп, жан-жақты, Отанын сүйетін, адамгершілігі мол, рухы биік, жаһандық өркениеттің халықтарына төзімді жеке тұлғаны тәрбиелеу. Этномәдениет ата-бабаларымыздың тәрбиеге байланысты ғасырлар қойнауынан сараланып жеткен іс-тәжірбие жиынтығы, қанша уақыт өтсе де тат баспайтын адалдығы айнадай ұлттық қазына. Халқымыз өз ұрпағын ізгілікке инабаттылыққа, адамгершілікке тәрбиелеуді басты мақсат санаған. Олай болса, бүгінгі ұрпағымызды халқымыздың баға жетпес бай салт-дәстүрі негізінде тәрбиелеу, оларға ата-бабаларымыздың салт-дәстүрлерін терең сіңіру қажет. Халық батыры Бауыржан Момышұлы айтқандай «өткенін білмеген, одан тәлім-тәрбие, ғибрат алмаған халықтың ұрпағы-тұл, келешегі тұрлаусыз» [2].

Көп ұлт мекендеген Тәуелсіз Қазақстанның ерекшелігі де этникалық білім берудің қажеттігін туындатады. Кез-келген халық ғасырлар бойы жинаған қоғамдық және әлеуметтік тәжірбиесін, ата-бабалардан алмасқан тәжірбиеге өз үлестерін қосып келесі ұрпаққа мәдениетін, тарихын аманат етіп отырған. Ежелден келе жатқан тарих толқынында халық- үлкен күш, ол мәдениетті, тарихты жасаушы жалғыз таусылмас қазына, құндылықтардың қайнар бұлағы. Сол таусылмас қазына мен қайнар бұлақтан өркен алатын жас ұрпақты халық дәстүрінде білім беріп, тәрбиелеу қазіргі білім саласының басты міндеті. Қырғыз халқының дана ұлы Шыңғыс Айтматов «.....өз халқының және басқа халықтардың тарихы, мәдениетінен, тәжірибиесінен бейхабар адамның болашағы жоқ, бүгінгі күнмен ғана өмір сүреді» [3] -дейді. Өйткені тек білімді адам ғана басқаның мәдениетін, өз төл тарихы мен мәдениетін бағалай алады, өз халқының ажырымас бөлігі екенін сезініп, сол халық мәдениетінің қажеттілігін өтей алады. Ал этномәдени білім жеке тұлғаның этномәдени ерекшеліктерінің қалыптасуына және оқу мен тәрбиенің ұлттық жүйесін дамытуға негіз болады .

Этномәдени білім беруде көп нәрсе біліктілік, ұғымдылық, танымдылық тұрғысынан берілу керек. Біз әлемдік деңгейдегі білім берудің озық үлгілерін жоққа шығармаймыз, оны зерделеу, білу қажет. Бірақ дүние жүзінің ұлттары мен ұлыстарының мәдениеттері, салт-дәстүрлері, тілдері сан түрлі болғандықтан, сусындайтын этномәдени білім мен тәрбие көздері де сан түрлі. Осы рухани көзді елемеу ұлтсыздандыруға апаратын жол. Сондықтан, әлемдік деңгейдегі білімді қажетінше пайдаланып өз этномәдени білім мен тәрбиеге негізделген ұлттық білім жүйесін дамыту қажет. Этномәдени білім беру жүйесіне көшу бір күндік нәрсе емес, әулеттік-экономикалық және демографиялық негіздерді

ескере отырып ұзақ перспективаны қамтитын ұзақ процесс. Бүгінгі жастарымызды бізден әлдеқайда сауатты болуға бағыттауымыз, бағыт-бағдар беруіміз керек. Абай атамыз айтқандай «Адам баласы бір-бірінен ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселерімен озады. Одан басқа нәрселермен оздым демектің бәрі ақымақтық»[4], сондықтан да жастарымыз озық болсын десек этномәдени білім мен тәрбиені оқу орындарында басты назарда ұстау керек. Біз халықтық тәлімнің ақ уыз шырынан нәр беретін текті тәрбиеге қол жеткізетін ұлттық қазына, рухани байлық атты қасиеттерімізді үнемі назарда ұстауымыз керек. Бұлардың бәрі жас ұрпаққа үйренумен, таныммен, тағлыммен келеді. Сондықтан да, қазіргі оқуымыз да, тәрбиеміз де этномәдени тұрғыда болуы керек деп есептеймін.

Әр мектепке дейінгі білім беру мекемесінде ерте жас тобынан бастап мектепке дейін шығарып салуға дейін этномәдени компонент элементтері кездеседі. Күн тәртібінің барлық сәттерінде қандай да болсын элемент болуы мүмкін - халық ертегілері, халық педагогикасының бөлімдері, фольклор, мақал - мәтелдер, әдет - ғұрыптар мен салт - дәстүрлер, халық ойындары және т. б. Балаларға әрдайым жомарт қазақ халқымыздың бойындағы бар жақсы қасиеттер мысалға келтіріліп, тәрбие және оқыту үдерісінің ажырамас бөлігіне айналды. Соның арқасында тәрбиеленушілердің қоршаған ортаны сезіну, қоғамдану, өзіндік бағалау, тұлға ретінде даму сияқты маңызды қасиеттері дамып қалыптасады.

Этномәдени компонент – бұл танымдық белсенділікті, өзбетінше, шығармашылық дамуды, халықтардың өзіндік тұрмыстық ерекшеліктеріне және жалпы сұлулыққа араласуын оятатын құрал. Бұл жалпы халықтық мәдениетке, қатынасу мәдениетіне апаратын жол. Халық тұрғындарының арқасында балаларда мейірбандылыққа, тілектестік сезімдеріне тәрбиеленеді.

Мектепке дейінгі қоғамдық білім беру жүйесіне этномәдени компоненттің енгізілуінің негізгі шарты – мектепке дейінгі ұйымдағы балалардың эмоционалдық дамуын және аман - саулығын қадағалау. Эмоциялар тәртіпке тікелей әсер етіп, қоғамдық арақатынас пен тартымдылықты қалыптастырады. Олар бағалау ролін атқарып, баланы әрекеттерге итермелейді, тәжірибені белсендетіп, жинақталуына ықпал етеді.

Этномәдени білімді жолға қоюдың жолы оқу процесіне жаңа педагогикалық технологияларды қолданып ғана қоймай, қазіргі заманғы техникалық құралдардың көмегімен авторлық бағдарламалар жасап, тек ғана мектепке дейінгі ұйымдарда ғана пайдаланбай отбасында да пайдалану септігін тигізеді. Ата-аналары қолданылатын ұялы телефондарға, планшеттерге балаларға қызық болатын арнайы бағдарламалар жасау. Мысалға «Қуыршақты ұлттық киімге киіндір». Бұл бағдарламаларда ұлттық киімдердің үлгісі тұрады, балалар киімді таңдайды, тандалған соң ол киімнің атауы қазақша және ағылшынша айтылады. Бала қуыршақты киіндіріп ғана қоймай, ұлттық киім түрлерін ғана емес, сонымен қатар тіл үйренеді. Сонымен қатар осындай мақал-мәтелдерді, жұмбақтарды, ертегілерді, салт-дәстүрлерді, қазақ халқының бай халық ауыз әдебиетін осылай үйретуге болады деп ойлаймын.

Мультимедиялық оқулықтар біріншіден балалардың қызығушылығын арттырады, екіншіден зейін қойып көрумен қатар түсінбеген жерлерін қайта көруге, тыңдауға және алған мағлұматты нақтылауға мүмкіндік береді, сонымен қатар бүлдіршіннің білім алу кезеңінде оқу іс-әрекетіне белсенділігін арттыра түседі. Мультимедиялық оқулықтар балабақша бүлдіршіндеріне арналған таптырмас құрал. Себебі, бұл кезеңдегі балалардың зейіні әдемі түстерге, әдемі ойыншықтарға, әдемі суреттерге, яғни, әдемілікке, әсемдікке әуес болады. Кез келген сабақта әр түрлі әдемі, ұнамды, жағымды суреттер, сызбалар, тәсілдер арқылы графикалық иллюстрациялар негізінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды.

21 ғасыр ғылым мен білімнің дамыған кезінде балаларды жан-жақты, ұлтын сүйетін, мәдениетін білетін, қазақ тілінің барлық қыр сырларын көрсете алатын, өз этномәдениетімізді басқа тілдеде еркін таныстыра алатын ұрпақ тәрбиелеуге, баланың одан әрі қызығушылығын арттыруға көп септігін тигізеді деп ойлаймын.

«Ешкімді кемсітпей, ешкімнің тілі мен ділін мансұқтамай, барлық азаматтарға тең мүмкіндік беру арқылы тұрақтылықты нығайтып келеміз. Біздің кейінгі ұрпаққа аманаттар ең басты байлығымыз - Ел бірлігі болуы керек. Осынау жалпыұлттық құндылықты біз әрбір жастың бойына сіңіре білуге тиіспіз» [5] деп Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауында атап көрсеткендей бізге білімді ұрпақ қажет. Сондай ұрпақ тәрбиелеп шығару ол біздің міндет.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасындағы этникалық-мәдени білім тұжырымдамасы 1996 жыл
2. Адам қайраты 1981жыл
3. Мұхтар Әуезов энциклопедиясы — Алматы, «Атамұра» баспасы, 2011 жыл.
4. «Абайдың қара сөздері» Алматы 2011 жыл.
5. Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауы. Астана 2014 жыл

РОЛЬ ПРЕДМЕТА ЧЕРЧЕНИЯ В РАЗВИТИИ ГРАФИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Лейтнер О.А.

КГУ «СОШ № 85» г.Караганды

«Эффективное изучение курса черчения
немыслимо без экскурсов в области техники,
без приобщения учащихся к некоторым
техническим знаниям, введения их в круг
некоторых технических понятий и общих сведений»
В.О.Гордон (1892-1971)

В конструкторских бюро трудятся инженеры и техники, создают новые дома, новые машины, новую технику, на белых листах бумаги рождаются контуры деталей, сборочных единиц и общих видов машин, разрабатывают дизайн мебели, дизайн модной одежды. Чертежи, схемы, рисунки, технические описания, инструкции по эксплуатации и ремонту - все это является конструкторской документацией. Проектировщик на листе проводит линию. Это граница, вдоль которой выстроятся новые дома. Наконец улица заняла свое место на плане. Она взята в расчет озеленителями, дорожниками, работниками инфраструктуры, транспортниками. Теперь многим специалистам надо подумать, как обеспечить ее будущим жителям всем необходимым.

Развитие черчения, как науки об изображении предметов на плоскости, берет свое начало в далеком прошлом. Не зная бумаги и карандашей, человек с помощью угля, мела, красок изображал на стенах своих жилищ предметы из окружающей его природы. Это были рисунки животных и птиц, охота на которых служила человеку источником существования. Длинными строчками выстраивались на плитах и стенах змеи, совы, ястребы, руки, головы, люди, жуки, пальмовые листья и др. Среди них всевозможные фигуры: квадраты, треугольники, круги, петли.

С развитием строительного дела и техники людям понадобились такие способы изображения пространственных предметов, которые позволили бы быстро и точно передать действительные размеры этих предметов, отразить их особенности и взаимное расположение. Еще не появилась специальная наука об изображении пространственных тел, а отдельные приемы и простые правила черчения уже находили широкое применение в различных областях техники.

Черчение – это техническая дисциплина, основным предметом изучения которой является графическая грамотность, т.е. умение читать и выполнять чертежи. Схемы, чертежи, рисунки – являются международным языком общения. В чертежах иностранных инженеров можно разобраться, не зная языков. Для этого достаточно знать только один – графический - язык линий, знаков, символов, чисел. Кроме того, черчение воспитывает аккуратность, точность выполняемых действий, помогает лучше разбираться в геометрии, географии, физике, технологии, информатике.

В основе успешного овладения техническими знаниями лежит высшая функция, выполняемая мозгом - мышление. Становление мышления человека и его основных видов происходит в дошкольном и младшем школьном возрасте. Связано это с фазой активного интеллектуального развития и в данный период времени обучение происходит гораздо проще и эффективнее. Огромное значение приобретает пространственное мышление. Этот вид умственной деятельности отвечает за ориентацию в пространстве, создание в сознании человека образов пространства и использование их в процессе решения практических и теоретических задач. Отличительной особенностью пространственного мышления является то, что его единицей измерения служит образ, который включает в себе характеристики пространства: размер, форма, взаимоотношения между его частями, местонахождение в пространстве. Пространственное мышление - это фундамент, на которой строится большая часть учебной и впоследствии трудовой деятельности человека, поэтому развитие и формирование этого вида умственной активности очень важно для профессиональной успешности личности. Особенно это стало актуальным сейчас, когда возросла роль схематичности, графических изображений, условных обозначений. Деятельность представления - это основной механизм пространственного мышления. Его содержанием является оперирование образами, их преобразование. В развитии пространственного мышления происходит постоянный переход от пространственных образов реальных объектов к их условно-графическим изображениям, от трехмерных изображений к двумерным и обратно.

Именно черчение, как вид деятельности, способствует развитию пространственного мышления школьников. Во время процесса черчения, разработки и чтения чертежей активно работают и развиваются оба полушария головного мозга. Так как во время выполнения графических работ, мозг не только формирует представления о пространстве и ориентируется в нем, но и анализирует, распознает знаки и символы, поэтапно «считывает» информацию о деталях чертежа. Современные школьники должны уметь совмещать естественные, технические и информационные науки на нано-, микро- и макроуровнях, ощущать социальную ответственность, быть творческими личностями, иметь развитые навыки устного и письменного общения. Они должны быть готовы стать гражданами мира и понимать, какой вклад могут внести в развитие общества. Поэтому черчение изучается не только в школе, но и в профессионально-технических лицеях, колледжах, высших технических учебных заведениях. Юноши, выбирающие профессию с техническим уклоном (электрик, слесарь, автомеханик, строитель, архитектор, геодезист), также девушки, поступающие на отделение дизайна (интерьера, одежды, т.д.), должны понимать, что предмет черчение является неотъемлемой частью изучения в выбранной профессии. Учитывая то, что большинство учащихся поступает в среднетехнические учебные заведения, надо понимать, что черчение является одной из главных дисциплин. Знания и умения, полученные на уроках черчения в школе, помогают и облегчают обучение в этих учебных заведениях при изучении начертательной геометрии, инженерной графики, аналитической геометрии и математического моделирования. Применение графической грамотности можно наблюдать и в медицине. Это умение правильно определять расположение предметов в трехмерном пространстве и переводить полученную информацию на плоскость. В последнее время, медицинская техника становится все сложнее и сложнее, и без графической грамотности и технических знаний в современном мире не обойтись ни одному врачу.

Промышленные предприятия заинтересованы в притоке молодых, технически грамотных рабочих, которые пользуются большим «спросом». Такая необходимость возникает еще и потому что не только учащиеся, но и молодые учителя встречаются с производственными чертежами, а такие чертежи несут сведения технического и технологического характера. Поэтому естественный вопрос: «А что это такое?» не должен остаться без аргументированного по форме и краткого по содержанию ответа.

Особенность курса черчения в средней общеобразовательной школе по программе для 9 класса – его чрезмерная сжатость. Необходимо уложить знания и навыки начального курса черчения в той мере, в какой они могут быть использованы в дальнейшем учащимися, особенно при продолжении обучения в технических вузах или профессиональной деятельности.

Цели и задачи обучения черчению.

Курс черчения в средней школе носит общеобразовательный характер и ставит своей целью дать учащимся знания основ теории изображения предметов на плоскости, а также научить навыкам чтения и выполнения эскизов, чертежей, схем и наглядных изображений, с использованием условностей, установленных стандартами ЕСКД, освоение навыков выполнения чертежей с использованием компьютерных программ Компас(Аскон), AutoCAD (США).

Программа ставит следующие учебные задачи:

- дать учащимся знания основ метода прямоугольных проекций и построения аксонометрических изображений;
- ознакомить с важнейшими правилами выполнения чертежей, условными изображениями и обозначениями, установленными государственными стандартами;
- уметь сохранять на основе рассмотрения наглядного чертежа представление о форме предмета и найти его среди других изображений;
- уметь находить соответствие между моделью и комплексным чертежом, наглядным изображением и чертежом;
- ясно представлять нарушения видимой связи между элементами реального объекта при переводе его в графическое изображение;
- уметь оперировать одним комплексным чертежом, отчетливо представляя, в каком изображении представлен объект на каждой проекции;
- уметь воссоздать по проекциям цельный образ предмета и его форму, прочитать чертеж, при необходимости продемонстрировать понимание чертежа выполнением технического рисунка или модели объекта, либо словесным описанием.

Приведенные ступени можно уточнить, исправить, дополнить. Не следует понимать их как ряд четко и последовательно сменяющих друг друга этапов в графическом развитии учащегося. Между ступенями нет резко очерченных границ: овладение знаниями и навыками в одно и то же время может затрагивать объем нескольких ступеней. Но общий путь формирования знаний и навыков, будет наиболее доступным, методически обоснованным.

Обучение черчению в 9 классе имеет свою специфику по ряду признаков, к которым относятся возрастные особенности учащихся. Поэтому я для каждого урока продумываю его структуру проведения и ставлю цели. Урок в большей степени зависит от уже проведенных занятий в течение учебного года, от достигнутого уровня знаний и практических навыков, и от объема знаний. При этом я опираюсь на кругозор учащихся, на возможность самостоятельного приобретения ими знаний по учебнику или дополнительной технической литературе.

В педагогике рассматриваются различные типы уроков и различные формы их изложения: урок изучения нового материала, урок закрепления знаний, умений и навыков, повторительно – обобщающий, комбинированный.

К урокам черчения наиболее применяемой формой проведения является комбинированный урок, где наряду с объяснением учителя, в качестве важной составной части выступает и проведение практической, графической работы, как формы закрепления полученных знаний.

В тесной взаимосвязи со структурой урока находятся вопросы выбора метода обучения – способа сообщения знаний, обеспечивающие высокие результаты учебно-воспитательного процесса.

Наиболее простая классификация различает словесные, наглядные и практические методы. Поэтому на уроках черчения я применяю следующие методы: словесный метод- это устное изложение учебного материала в форме лекции беседы, объяснение, сопровождающее построение на классной доске или использование компьютерной технологии, а также самостоятельную работу учащихся с учебным пособием и справочной литературой; также наглядный метод - демонстрация по ходу урока наглядных пособий в виде плакатов, учебных таблиц, моделей, натуральных объектов, слайд - презентаций, видеофильмов; практические методы - чтение и самостоятельное выполнение учащимися эскизов и чертежей, графических упражнений, способствующих прочному закреплению полученных знаний и выработке практических навыков.

В процессе урока я стараюсь не увлекаться собственным рассказом или объяснением, так как моей задачей является непрерывный, систематический контроль внимания класса путем возбуждения ответных реакций, свидетельствующих о восприятии учащимися излагаемого материала, т.е.

поддерживаю обратную связь.

Практические задания учащиеся выполняют не только те, которые даются в учебнике, но и по индивидуальным карточкам- заданиям из дополнительной технической литературы. Кроме того, они выполняют работы обязательного минимума (графические и практические работы), предусмотренные программой.

Организационные принципы уроков черчения условно можно свести к трем подпрограммам с составляющими их элементами:

1. Оптимальная программа по учебному курсу.

В приложении к учебной программе принцип оптимизации означает выбор наилучшего из возможных вариантов управления процессом обучения. Всегда существовал самый сложный вопрос учебного процесса – определение действительно необходимого объема знаний, который должен приобрести ученик в процессе обучения. Противоречие учебного процесса, который заключается в противоречии между объемом информации и действительными требованиями подготовки к дальнейшей учебной и профессиональной деятельности, носит эмпирический характер. Возможность передачи как можно большего объема информации за ограниченное время требует от учителя постоянного совершенствования методики преподавания.

Нельзя с достаточной достоверностью сказать, сколько времени учащимся данного класса, каждому ученику, нужно на решение того или иного задания, на изучение страницы учебника, выполнении графических заданий и т.п.

Без накопления данных, характеризующих производительность учебного процесса, без выявления факторов, позволяющих управлять им, не могут быть определены исходные данные.

2. Программа графических действий и операций.

3. Эта программа предусматривает систему развития знаний, умений и навыков в работе с различными типами современных чертежных средств для эффективного выполнения чертежно-технической документации. От этого зависит содержание учебной программы и насыщенности ее графическими практическими заданиями.

4. Качество оформления учебных графических и практических заданий и время,

5. отводимое на их выполнение, во многом зависит от:

6. - повышения производительности труда учащихся за счет рационально выбранных чертежных средств и закрепленных навыков работы с ними;

7. - системного подхода в выборе методов и способов оформления графических и практических работ:

- способности творчески подходить к своей деятельности, умения исключить подготовительные и повторяющиеся операции;

- способность спланировать свои действия над чертежом в зависимости от умения разделить и затем последовательно выполнить их с учетом сложности чертежа.

3. Программа обучающей деятельности.

Обучаемость – эмпирическая характеристика индивидуальных возможностей учащихся усвоения учебной информации, их способности к выполнению учебных заданий, в том числе к запоминанию учебного материала, решению графических задач, выполнению различных графических работ и тестов. Обучаемость выступает как общая возможность психического развития, достижения наиболее обобщенных систем знаний, общих способов действий.

Технические приемы в традиционном учебном процессе – это средства обучения и контроля. Применение технических средств в обучении повышает эффективность учебного процесса за счет своевременной адаптации процесса обучения к индивидуальным особенностям учащихся.

В своей работе я использую элементы проблемного обучения. На уроках сочетаю традиционную форму изложения материала с включением проблемных ситуаций, когда при выполнении практического или теоретического задания недостаточно ранее усвоенных знаний и поэтому возникает субъективная потребность в новых знаниях. Это вызывает и определяет соответствующую активность учащихся в обучении.

При формулировке задания, вызывающего проблемную ситуацию, стараюсь соблюдать следующие условия:

- задание основывается на тех знаниях и умениях, которыми владеет учащийся (знания должны быть достаточными для понимания условий задания, достигаемой конечной цели и путей его выполнения);

- задание должно включать один неизвестный элемент, потребность в изучении которого должна вызываться в процессе выполнения задания;

Хочу отметить, что проблемное обучение формирует учебно- познавательную, информационную, коммуникативную компетенции.

Оно является основным звеном, из которого в дальнейшем развиваются познавательные и профессиональные интересы, а процесс усвоения новых знаний находится под контролем учителя, который использует систему учебных заданий.

Подбирая задания, исхожу из того, что учащиеся подготовлены к их восприятию, а потому опираюсь на следующие качества, знания и навыки:

- развитое пространственное представление;

- умение выполнять чертежи, используя упрощения и условности, предусмотренные стандартами ЕСКД;

- понятие о средствах передачи и преобразования движения в механизмах и деталях, используемых для этой цели;

- представление о важнейших технологических процессах, применяемых в современном машиностроении, оборудовании и инструментах.

Творческая деятельность по решению задач учащимися, как одним из сложных видов труда, по сути, является продуктивной мыслительной деятельностью, представляющей собой процесс решения проблемных задач. Результатом их решения есть получение нового и оригинального для учащихся продукта деятельности, овладение новыми способами работы или достижение ими того и другого результата вместе.

Творческие задачи подразделяются на две категории.

К первой относятся задачи, развивающие общую готовность учащихся к выполнению работ с техническим содержанием, которые используются на ранних этапах обучения; ко

второй – задачи с элементами проектной деятельности, моделирующие в рамках логики черчения работу специалистов творческих профессий. Предлагаемая система задач является основным средством развития творческой графической деятельности школьников.

Литература:

1. Безрукова В.С. Все о современном уроке в школе: проблемы и решения М.:Сентябрь, 2004.
2. Бычков А.В. Метод проектов в современной школе.

ТРЕХЪЯЗЫЧИЕ КАК СРЕДСТВО ВОСПИТАНИЯ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ЛИЧНОСТИ ДОШКОЛЬНИКА

Попова Е. В.

ГККП ясли – сад №3 «Күншуақ» акимата г. Астаны

Полиязычное образование становится нормой жизни нашего общества. Казахстан стремительно врывается в мировое сообщество и ставит перед собой высокие цели развития. Вопрос изучения иностранных языков рассматривается не как самоцель, а как требование времени. Дошкольный возраст – это период, когда начинает формироваться базис личностной культуры, это наиболее благоприятное время у дошкольника для развития интереса и уважения к родной культуре, принятия многообразия этнических культур, воспитания доброжелательного отношения к людям вне зависимости от их этнической принадлежности.

Сегодня перед педагогами детского сада стоит задача: воспитание поликультурной личности дошкольника. Знание родного и государственного языков, изучение иностранного языка, расширяют кругозор личности, содействуют ее развитию, способствуют формированию установки на толерантность и объемное видение мира. Одним из важнейших факторов в воспитании гражданственности и патриотизма в любом обществе является чувство глубокого уважения к языку своего государства. Чем раньше ребенок начинает изучение языков, тем легче ему их усвоить. Понимая, что английский язык - язык международного общения, все больше родителей стремятся вложить в уста своего ребенка иностранную речь с первых лет жизни. Дошкольный возраст призван психологами наиболее благоприятным периодом для раннего обучения второму языку. Формирование в дошкольном возрасте у детей ключевых компетентностей имеет огромное значение. У детей развиваются способности самостоятельно и творчески решать разнообразные задачи и проблемы, уметь выражать свои мысли и чувства разнообразными творческими способностями.

Современные подходы к дошкольному образованию требуют создания условий для приобщения ребёнка к национальным ценностям, к истории родного края, ориентации его на диалог культур людей других национальностей в многонациональном детском саду. Обучение казахскому языку, иностранному языку в детском саду проводится в соответствии с ГОСО (Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан). Методика преподавания организованной учебной деятельности строится с учетом возрастных и индивидуальных особенностей детей. Изучение казахского языка и английского языков осуществляется в соответствии с разработанным перспективно-тематическим планом. Количество ОУД по казахскому языку определено в соответствии с учебной нагрузкой, представленной в ГОСО. Процесс обучения детей дошкольного возраста языкам включает в себя коллективное обучение детей в составе малых групп, где ведущими ориентирами выступает уровень речевой активности детей. На организованной учебной деятельности по казахскому, русскому, английскому языкам обучение проводится по подгруппам. Обучение строится с использованием игровых

приемов. У детей формируется словарь, отрабатывается звуковая сторона языка, формируется связная речь.

На ОУД по казахскому языку дети учатся воспринимать и понимать речь на государственном языке, употреблять речевые обороты, выполнять простейшие задания и указания, узнают особенности произношения специфических звуков государственного языка.

Трёхязычное воспитание детей в нашем детском саду осуществляется в трёх направлениях:

1.информационное насыщение (сообщение знаний о традициях, обычаях разных народов, специфике их культуры);

2.эмоциональное воздействие (важно вызвать отклик в душе ребёнка, «расшевелить»его чувства);

3.поведенческие нормы (знания, полученные ребёнком о нормах взаимоотношений между народами, правилах этикета, должны быть обязательно закреплены в его собственном поведении).

Для реализации этих трёх направлений в детском саду педагоги используют разные средства:

- общение с представителями разных национальностей;

-устное народное творчество;

-игру, народную игрушку и национальную куклу- декоративно-прикладное искусство;

-музыку разных народов;

-национальные блюда.

Эффективный путь закрепления речевых умений – это участие детей в утренниках, конкурсах, викторинах, на которых они поют песни на казахском, русском, английском языках, читают стихи, поют песни, разыгрывают различные сценки, отгадывают загадки.

Известно, что любая профессиональная деятельность педагога может быть результативной лишь в том случае, если родители являются его активными помощниками. Немаловажную роль играет совместная работа учителя казахского, русского и английского языков по ознакомлению родителей с программным материалом и успехами ребенка в освоении языков. Глоссарий «Изучаем казахский язык», составленный учителями казахского, русского и английского языков, позволяют познакомить родителей со словами, фразами, выражениями, текстами стихотворений, песен, игр, которые они могут закрепить с ребенком дома.

Знание иностранных языков - необходимость современного мира. В детском саду предусмотрено повсеместное внедрение в дошкольных организациях трехязычной системы получения знаний: на казахском, русском, английском языках.

Полиязычное воспитание дошкольников в детском саду осуществляется

1. В организованной учебной деятельности (образовательная область «Коммуникация», казахский язык, английский язык, русский язык).

2. Использование загадок, дидактических игр, стихов не только на ОУД , но и в свободной деятельности детей.

3. Создание предметно-развивающей языковой среды.

4. Использование инновационных технологий, развивающих ключевые компетенции.

5. Привлечение к сотрудничеству родителей с целью изучения языков.

Понимая, что английский язык - язык международного общения, все больше родителей стремятся вложить в уста своего ребенка иностранную речь с первых лет жизни. Скорость запоминания нового материала у каждого ребенка индивидуальна. При правильно организованной методике преподавания английского языка ребенок легко запоминает новые слова, стишки и песенки. К 4-5 летнему возрасту, он уже может составлять небольшой рассказ из 4-6 фраз или простейшие диалоги.

Традиционно обучение английскому языку в детском саду проходит в виде организованной учебной деятельности 2 раза в неделю по 20-25 минут (старшая и группа

предшкольной подготовки). Условия кабинета предоставляет возможность интеграции его с различными видами детской деятельности, а также реализацию физической активности дошкольников на ОУД.

Для реализации полиязычия необходимы условия:

-создание потребности у дошкольных специалистов и возможности для использования казахского, русского и английского языков;

-теоретическая и практическая подготовка педагогов по проблеме полиязычного развития детей;

-оснащение материально-дидактической среды;

-выявление эффективных технологий в приобщении детей к изучению языка;

-осознание, языковых явлений;

-формирование чувства второго языка;

-совместная работа детского сада, семьи и школы по обучению полиязычию.

Владение казахским, русским и иностранным языками становится в современном обществе неотъемлемым компонентом личной и профессиональной деятельности человека. Все это в целом вызывает потребность в большом количестве граждан, практически и профессионально владеющих несколькими языками и получающих в связи с этим реальные шансы занять в обществе более престижное как в социальном, так и в профессиональном отношении положение. Грамотное и правильное внедрение трехязычия даст возможность выпускникам наших детских садов быть коммуникативно-адаптированными в любой среде.

Список литературы:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан, 23.08.2012 г. с изменениями и дополнениями от 13.05.2016 г.

2. Есимухамбетова Н.А. Малыши: изучаем языки. «Учитель Алматы», 2008 г., №1

3. Муртазина А.Д., Малышкина Т.Ю. Воспитание полиязычной личности

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД В РАЗВИТИИ ИНДИВИДУАЛЬНОСТИ И ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ТЕАТРАЛИЗОВАННУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Шуклина Т.А., Тусупбекова Г.Т.

КГКП я/с№150 «Таңшолпан»

Игра – ведущая деятельность детей дошкольного возраста. Театрализованная игра – один из видов игры, в котором дети способны самовыражаться, развивать творческие способности и умение реализовываться. А также в театрализованной игре происходит личностное развитие и воспитание индивидуальности.

«Все начинается с детства»... Эмоциональные впечатления – это те впечатления, которые человек пронесет через всю жизнь, это самые сильные впечатления. Они учат любить и ненавидеть, быть преданными и внимательными, сопереживать и творить добро. А ведь именно в дошкольном возрасте, в эмоциональном развитии «ничего не остается бесследным». Именно поэтому шаг за шагом, мы планомерно, целенаправленно выстраивали работу по эстетическому развитию, используя не только общепринятые приемы и методы, но и собственные инновационные разработки в этой области, которыми хотим поделиться в данной статье.

Цель нашей работы максимально раскрыть творческие способности детей и умение использовать их, не только в творческих проявлениях, но и дать возможность ребенку почувствовать себя раскованным, свободным, коммуникативным со сверстниками и взрослыми.

Задачи, которыми мы руководствовались, работая в данной области:

- развивать у детей желание участвовать в творческих проектах;

- развивать творческие способности ребенка;
- развивать интерес к постановке и умение вносить идеи в соответствии с поставленными задачами;
- пробовать себя на различных ролях, используя навыки театрального мастерства;
- прививать устойчивый интерес к литературному слову, театру, к народным и литературным сказкам;
- развивать личность ребенка, формировать мировоззрение на лучших традициях национальной культуры;
- совершенствовать навыки воплощения в игре определенных переживаний;
- развивать патриотические чувства, нравственное воспитание (воспитание любви и уважения к своей Родине, к истории, культуре народа);
- развивать способность у детей воспринимать художественный образ, изображать его;
- создать условия для воспитания и творческой самореализации раскованного, общительного ребенка, владеющего своим телом и словом, слышащего и понимающего партнера во взаимодействии;
- улучшить психологическую атмосферу в группе, выйти на новый уровень взаимодействий и взаимоотношений между детьми, взрослыми и детьми.

Инновационная идея заключалась в том, что в решении этих задач нам помогали родители, а именно, когда дети не имели достаточно знаний, умений и навыков (в младшем дошкольном возрасте), режиссерами выступали воспитатели, а артистами были родители. а в старшем дошкольном возрасте режиссерами, постановщиками, артистами и декораторами могут стать сами дети.

В этой статье мы хотим поделиться опытом проделанной работы, ее организацией и проведением.

В младшем дошкольном возрасте чтобы заинтересовать родителей работой в области эстетического развития детей, перед родительским собранием мы решили попробовать инновационный метод – выступление их детей для них с инсценировкой русской народной сказки «Репка». Задействованы были все дети – использовалось не только художественное слово, но и элементы народного фольклора и танцевального искусства. При постановке пользовались материалами народного наследия – русские народные мелодии, песни, танцевальные движения, да и сами герои. В подготовке этой разработке «В гостях у сказки» мы старались развить желание у детей перевоплощаться в сказочных героев и передавать их характер, проявляя свои творческие задатки и развивая способности. После этого представления родители были под впечатлением и мы предложили им самим попробовать себя в роли участников.

На первом этапе нам удалось привлечь родителей . Они попробовали себя в роли артистов. Инновационность идеи заключалась в том, что несколько сказок объединились в единый сюжет. Уже дети были в восторге от увиденного. Родители для них предстали в абсолютно новом образе – в образе тех эмоций и впечатлений, которые понятны только детям, при помощи которых они развиваются и набираются жизненного опыта. Постановка сказки прошла , а след в душе ребёнка остался благодаря мамам и папам и проделанной работе. Родители сумели установить особый контакт со своими детьми – контакт душевности и теплоты, контакт доверительности и откровенности благодаря испытанной эмоциональности.

Следующим этапом работы была постановка русской народной сказки «Заюшкина избушка», «Колобок». «Теремок», «Маша и медведь».с которой дети 3 – 4 лет выступили перед детьми младшей группы. Мы стремились, чтобы ребенок отождествлял себя с любимившимся образом, перевоплощался в него, жил его жизнью, так как это самый частый и распространённый вид театрализованной деятельности. Поскольку положительные качества поощряются, а отрицательные осуждаются, то дети в большинстве случаев хотели подражать добрым, честным персонажам. А одобрение взрослым достойных поступков

создаёт у них удовлетворение, которое служит стимулом к дальнейшему контролю за своим поведением. Таким образом, для себя мы решили одну из поставленных задач.

Перед выбором следующей для себя постановки родители с большей заинтересованностью и активностью подошли к выбору материала. Если в первой постановке использовались костюмы сказочных героев. Мы остались в роли режиссеров, музыкальных постановщиков.

В этом проекте использовались все направления театрализованного искусства, эстетического и спортивного мастерства.

Самой высокой оценкой нашей деятельности – стал спортивный досуг «В мире сказок». Помимо того, что он нес развивающую направленность, дети достигли творческое мастерство и активность.

– ребенок стал “маленьким актером” (развились коммуникативные способности, эмоциональность, чувствительность, развивается способность самоконтроля, ребенок овладевает вербальными и невербальными средствами выразительности и передачи образа литературного героя);

– ребенок стал “активным зрителем” (развилась наблюдательность, устойчивое внимание и умение высказывать свое мнение);

А самое главное, дети и родители вышли из детского сада сплоченными, дружными, активными и благодарными нам за проделанную работу.

Таким образом, мы сделали для себя вывод – если проводить углубленную работу по эстетическому воспитанию и развитию творческих способностей детей совместно с родителями, они начинают ощущать роль и значение искусства, его доброту и силу, органическое единство искусства и жизни.

РЕАЛИЗАЦИЯ ТРИЕДИНСТВА ЯЗЫКОВ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Карашолакова Б. Р., Джумажанова Д. О.,
КГКП «Ясли-сад «Балдаурен» г. Караганда

Казахстан - многонациональное государство, в котором в мире и согласии проживают представители более ста национальностей. Не вызывает сомнения тот факт, что именно казахский народ как титульная нация в силу объективных исторических причин в настоящее время стал объединяющей силой, способствующей формированию полиэтничного, полиязычного и поликультурного социума.

В Послании Президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева «Новый Казахстан в новом мире» в целях обеспечения конкурентоспособности страны и ее граждан предложена поэтапная реализация культурного проекта «Триединство языков», согласно которому необходимо развитие трех языков: казахского как государственного языка, русского как языка межнационального общения и английского как языка успешной интеграции в глобальную экономику.

В ходе интерактивной лекции в стенах Назарбаев Университета Нурсултан Назарбаев дал поручения правительству по развитию в Казахстане дошкольного образования и триязычия: "Первое - на основе передового международного опыта внедрить современные методы обучения в дошкольных воспитательных учреждениях, они должны быть инновационными, с образованием технологии и креативности. Второе - детально разработать системное предложение на предмет охвата дошкольным образованием детей. Третье - на уровне дошкольного образования обеспечить повсеместное внедрение триязычия. Так мы можем построить логическую систему овладения языками. Азы будут изучать на уровне детского сада, в школе базовый уровень, в университете или в колледже - профессиональный язык по специальностям".

В раннем детстве ребенок без особых усилий усваивает и один, и два языка, поскольку это происходит с помощью одного и того же механизма в мозгу. Языковая способность человека нейтральна в отношении того, какой язык и сколько языков (в разумных пределах) усваиваются ребенком. Языковая способность человека рассчитана на то, чтобы он стал двуязычным. При исследовании и сопоставлении мозга билингвов и монолингвов не выявлено никаких различий.

Главной системой организации мышления, по мнению многих ученых, является не язык, а семантические категории. Поэтому владение несколькими языками не означает существования нескольких мышлений. Каждый следующий язык усваивается ребенком быстрее, чем предыдущий. В более старшем возрасте имеет значение привычка к изучению языков, память, время.

Предрассудки в отношении второго языка у малыша отсутствуют. Они не боятся делать ошибки, без предубеждения воспринимают общение с людьми, не такими, как они сами, не разочарованы в своих собственных возможностях. Потом на этой основе они легко вступают в контакт с людьми, отличающимися от них по языку.

Ребенок относится к каждому из языков как к средству коммуникации, он готов на любом из них общаться, выражать свои мысли и чувства. Постепенно он привыкает к этому, даже если знает, что один из языков не является родным для него и его родителей. При специальном обучении ребенок относится к новому языку как предмету изучения, к новой игре, новому виду деятельности, он не рассматривает его как одно из средств коммуникации. Это признак искусственного билингвизма. Однако при создании особых условий, активном подключении общения с носителем нового языка (друзьями, знакомыми, няней или гувернанткой) в течение длительного времени, новый язык тоже может стать для ребенка одним из средств коммуникации.

Любой человек, овладевший родным языком, способен овладеть иным языком в объеме, соответствующем компетенции на основном языке. Практически так случается редко. Если ребенок-дошкольник воспитывается в двуязычной среде (например, языки обоих родителей - разные; язык семьи и язык окружения не совпадают), то два языка могут усваиваться одновременно и аналогичным образом.

Основной, чаще первый язык, развивается одновременно с развитием познания окружающего мира; речь - важный способ систематизации знаний об окружающем.

Организация специальной билингвистической среды для ребенка-монолингва дома - задача, порой непосильная для родителей. Тут на помощь к ним приходят специализированные центры и детские сады. Общение со сверстниками, интересные занятия, построенные в форме веселых игр, внимательные педагоги и соответствующий уход за ребенком в течение всего дня - вот небольшой перечень преимуществ детского садика, в котором ведется обучение детей русскому, казахскому с 3 лет. А английскому языку с 4 лет. Но вполне успешно можно учить иностранным языкам и трехлеток. Обучение проходит легче из-за того, что дети в этом возрасте пытливы, любознательны, им свойственна неисчерпаемая потребность в новых впечатлениях, жажда исследования. Основы человека закладываются в раннем возрасте, и об этом следует помнить. В 3 года, понятное дело, нереально научить ребенка грамматике и правильному произношению, но можно создать предпосылки для изучения языка в дальнейшем.

Для правильной организации обучения каждому из языков или только второму языку (в зависимости от избранного типа организации дошкольного учреждения) необходимо пользоваться системой материалов. Общепринятым и дающим хорошие результаты является распределение материала по тематическому принципу. Тематика занятий должна быть интересной детям, близкой по содержанию к их повседневной жизни. Темы должны усложняться по мере взросления ребенка. В каждой новой теме изученный материал повторяется, закрепляется, активизируется, переносится в новые контексты, на новые ситуации. Это обеспечивает гибкость приобретаемых способов выражения на втором языке.

Наш ясли-сад ведет учебно-воспитательную работу в трехязычном направлении. Для работы по данному направлению мы разработали программу и подобрали учебно-методический комплекс по обучению языкам. В комплексы входят не только учебники, но и рабочие тетради, аудиовизуальный материал. Подготовлена справочная, художественная и периодическая литература на изучаемом языке, видеофильмы, слайды, наглядные пособия. Все содержание обучения ориентировано на реальные возможности и особенности протекания образовательного процесса ясли-сада, оно изучает интересы дошкольников и деятельность педагога. Образовательный процесс в нашем трехязычном ясли-саду организован следующим образом:

Ведется специальное обучение казахскому, английскому, русскому языку на занятиях 1 раз в неделю в первую половину дня, длительность занятий 20-25 минут в старших группах. Тематика:

Приветствие, животные, новый год, цвета, счет.

Семья, еда, квартира.

Профессии, детский сад, погода.

Формы организации образовательного процесса различные (занятия, развлечения, концерты, спектакли). При организации обучения учитывается, как (количественно, качественно) делится группа на подгруппы, как обустроен кабинет, каких материалов не хватает. Необходимо продумать, что делается в жизни детей помимо организованной учебной деятельности, как можно ввести изучаемый язык в обиход. Например, предусмотреть организацию каких-то спектаклей, экскурсии, поездки и встречи с людьми, говорящими на неродном языке, просмотр фильмов, знакомство с семьями за рубежом в других странах. Дети могут заниматься на изучаемом языке ручным трудом, физкультурой, ставить спектакли кукольного театра. Совместно с родителями и воспитателями мы работаем

над долгосрочным проектом «Волшебный мир театра». Работа над проектом ведется с сентября месяца по май с детьми старших групп.

Следует обратить внимание на форму организации занятий. Именно от нее зависит, усвоит ли малыш знания. Мы не организовываем занятие с детьми 3-5 лет по образцу школьного урока. Обязательно включаем в процесс подвижные игры, игровые перемены, песни. Чем разнообразнее деятельность педагога в ходе занятия, тем лучше материал будет усваиваться детьми.

В режимные моменты, в ходе свободных игр, в непосредственном общении с детьми вводятся речевые конструкции разговорной речи;

Индивидуально, с подгруппой, со всей группой беседуют по играм и игрушкам, иллюстративным книгам и словарям, рассматривают игрушки, играют в настольные игры типа лото;

Перед едой, перед сном читают, обсуждают, выучивают стихи и песенки, слушают народную, детскую и классическую музыку;

Детям показывают спектакли кукольного театра, с ними играют в традиционные подвижные игры на втором языке; в занятия разными видами деятельности (в частности, музыкальные, физкультурные, ручной труд) вводятся слова на втором языке;

На родном или хорошо знакомом языке осуществляется знакомство с произведениями литературы, с культурой, историей, географией страны или стран, в которых говорят на изучаемом языке;

В ясли-саду проводятся праздники, связанные с изучаемым языком и культурой, организуются встречи детей с ровесниками и взрослыми - носителями языка и культуры.

К концу обучения ребенок запоминает более 300 лексических единиц в речевых структурах.

Иностранный язык открывает ребенку перспективы познания нового мира со своими ценностями: природой, окружающей средой, самобытностью, национальными традициями, детскими народными сказками, фольклором, музыкой, стихами и песнями. Все это способствует формированию у дошкольника целостной картины мира; воспитанию толерантности по отношению к другим; привитию интереса к познанию иностранного языка как жизненно важного средства общения.

Культурный проект «**ТРИЕДИНСТВО ЯЗЫКОВ**», предложенный Президентом Республики **КАЗАХСТАН** Н.А.Назарбаевым, в полной мере можно считать одной из долгосрочных стратегий развития Казахстана. Реализация данного проекта во многом обусловит становление нового поколения казахстанцев, владеющих несколькими языками, имеющих широкие возможности позитивного роста своих сущностных сил и формирования конкурентоспособности как в профессиональной сфере, так и в личностной самореализации. И коллектив нашего сада будет продолжать работу в данном направлении, чтобы наши выпускники, со знанием основ техязычия, с гордостью продолжили обучения в школе.

Библиографический список

1. Боранбаева Л.К Развитие триединства языков в дошкольных организациях образования // Международный журнал экспериментального образования. – 2015.
2. Буренина И. Театр всевозможного. изд. Санкт-Петербург, 2002г.
3. Вишневская Г.М. Билингвизм и его аспекты.
4. Микляева Н.В., Давидович Л.Р. Дети-билингвы в детском саду.
5. Пенькова Л.А., Шестакова Л.М., Мязина А.И.. Дети-билингвы в детском. саду.

ИНТЕРНЕТТІҢ ТІЛ МЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСҚА ЫҚПАЛЫ

Ақпаратты кез келген мемлекеттің даму деңгейін анықтайтын стратегиялық қорға айналдыра отырып, ақпараттық мәдениетті қалыптастыру, яғни мәліметті өңдеп, оны тасымалдау ісіне айналдыру өркениетті дамудың қажетті шарты болып табылады.

Қазіргі заман талабына сай адамдардың мәлімет алмасуына, қарым-қатынасына ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп, жылдам дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Соған орай әлеуметтік желілер- уақытымыздың көбін Интернет алдында өткізуіміздің басты себепшісі болып отыр.

Қазіргі әлемдік даму кезеңінде ғаламдық ақпараттық интернет желісі бүкіл әлемдік ақпарат кеңістігінің ең ауқымды және кең жайылған сегменті болып табылады. Уақыт өте келе ғаламдық ақпараттық интернет желісі өзара ақпарат алу мен алмасудың, сондай-ақ оны жаппай пайдаланушылардың қарым- қатынасында ерекше қол жетімді құрал болып отырғаны айдан анық.

Лингвистердің пікіріне қарағанда, Facebook, YouTube секілді әлеуметтік желілер мен тіпті мәтіндік хабарламалар жойылуға жақын тұрған көптеген тілдерді сақтап қалудың да ең тиімді жолы болып табылады. BBC News - тің болжамы бойынша, осы ғасырдың соңына қарай қазіргі кезде өмір сүріп отырған 7000-нан астам тілдің жартысы жойылып кетуі мүмкін. Қазіргі кезде көпшілік тарапынан жаһандануға қатысты айыптаулар жиі айтылғанымен, «заманауи әлемнің» кейбір элементтері, әсіресе цифрлық технологиялар, бұл процесті кері бұруға қабылетті. Мысалы, кейбір Солтүстік Америка тайпалары жас ұрпақты тарту үшін әлеуметтік медианы пайдаланады. Тува тілінде сөйлейтін Сібір мен Моңғолияның кейбір көшпелі халықтары үшін тува тілін үйренушілерге арналған сөздердің айтылуын тыңдауға мүмкіндік беретін iPhone қосымшасы жасалған.

АҚШ-тың Свартмор колледжінің (Swartmore College) лингвистика профессоры және National Geographic мүшесі Дэвид Харрисон (David Harrison) «Шағын тілдер әлеуметтік медианы, YouTube пен дауысын кеңейтіп, олардың қатысуын кеңейту мақсатындағы мәтіндік хабарламаларды пайдаланады» дейді. Оның айтуынша, бұл - жаһанданудың кері жағы. Жаһандану кейбір шағын елдердің мәдениетіне теріс ықпал етумен қатар, ол қазіргі заманғы технологиялардың көмегімен әлемнің жекелеген бұрышындағы 50 адам ғана сөйлейтін тілді оқып-зерттеп, сақтауға мүмкіндік береді. Профессор Харрисон әлем бойынша құрып бітуге жақындаған тілдердің соңғы тасымалдаушыларын табу мақсатында саяхат жасайды. Ол National Geographic компаниясының көмегімен 8 тілдескіш жасады. Бұл сөздіктерде жоғала бастаған 8 тіл жайында 32 мыңнан астам жазбалар бар. Барлық дыбыстық жазбалар өз тілінде еркін сөйлейтін соңғы тасымалдаушылардың қатысуымен жасалған. Мысалы, Альфред Лэйн (Alfred Lane) таралымы АҚШ-тағы Орегон штатының орталық жағалауымен ғана шектелетін Siletz Deeni деген атпен белгілі тілде сөйлейді. Мистер Лэйн онлайн сөздік үшін шамамен 14 мың сөз жазып алған. Мичиган университетінің (University of Michigan) американдық үнді тайпалары бойынша сарапшысы Маргарет Ноуридің (Margaret Noori) айтуынша, АҚШ пен Канаданың 200-ден астам байырғы халықтарының қауымдастығы Facebook - тің белсенді пайдаланушылары болып табылады. Профессор Харрисонның айтуынша, тілді тасымалдаушылар өлген жағдайда, барлық тілдердің жоғалмай аман қалуы мүмкін емес, сондықтан олардың көпшілігі жойылады. Бірақ жаңа цифрлық мүмкіндіктер бірнеше жыл бұрын жойылып кетуге жақын тұрған көптеген тілдердің осы түпсіз тұңғыықтан шығуына көмектеседі. Дегенмен «адамдардың өсімдіктер, жануарлар туралы, олардың әртүрлі экожүйелерде өмір сүруі туралы білімдері мәдениет пен тілде бекітілсе, ал ғылыми әдебиетте білімнің аз ғана бөлігі бейнеленеді. Егер біз планетаның

тұрақтылығы мен өмір сүруіне қамқорлық жасасак, онда бұл білімді сақтап қалу керек» дейді Дэвид Харрисон.

Әлеуметтік желінің әуесқойлары қандай сайттарға кіреді? Әлеуметтік желілердің басым бөлігімен жоғарыда аталып кеткен ескі таныстарын, сыныптастарын, курстастары мен әріптестерін табу ресурстарынан басқа жақында таратыла бастаған блогтар да айналысады.

Әлеуметтік желілердің басты артықшылығы - пайдаланушылардың өз мүдделерін жариялауы, оларды басқалармен бөлісуі мен оларға қызығушылық танытатын адамдармен қарым-қатынас жасау мүмкіндігі.

Facebook - 2004 жылы Гарвард университетінде оқып жүргенде Марк Цукерберг пен оның бөлмелес көршілері Эдуардо Саверин, Дастин Москович пен Крис Хьюз негізін қалаған әлемдегі ең ірі әлеуметтік желі. Осы сайттың арқасында 23 жастағы Марк Цукерберг планетаның ең жас миллиардеріне айналды.

Бастапқыда веб-сайт The Facebook деп аталып, Гарвард университетінде оқитын студенттерге ғана рұқсат етілді, содан кейін тіркеу Бостонның басқа университеттері үшін де, ал содан кейін электрондық поштасында домен.edu адресі бар АҚШ-тың кез-келген білім беру мекемелерінің студенттері үшін де ашық болды. 2006 жылдың қыркүйегінен бастап сайт 13 жастан асқан барлық Интернет-пайдаланушыларға электрондық пошта мекенжайы арқылы қол жетімді болды. Қазіргі уақытта (2011 жылғы желтоқсанда) Facebook аудиториясын пайдаланушылар 850 миллион құрайды, олардың көпшілігі сайтқа мобильді құрылғылар арқылы кіреді. Сонымен қатар, 2011 жылдың қазан айында сайтқа бірегей келушілердің саны 750 миллионды құраса, ал бет көріністерінің саны - 1 трлн. болды. Компанияның өз болжамына сәйкес Facebook-тың 2011 жылғы кірісі 5 миллиард долларды құрады.

Интернет бүгінде адамзат білетін ақпараттың ең үлкен дереккөзі болып табылатындығы күман тудырмайды. Бірақ оның мынадай мүмкіндіктері, мысалы, тиімділігі, алыс және қысқа қашықтықтағы пайдаланушылардың арасындағы байланыстың жылдамдылығы, қол жетімділігі интернетті тек қана танымдық, білім беру құралы ретінде ғана емес, сондай-ақ коммуникация құралы ретінде пайдалануға да мүмкіндік береді.

Қазақ тілі Интернетте негізінен жазбаша түрде пайдаланылады, бірақ интерактивті желілік қарым-қатынас тұрғысынан сөйлеу деңгейі оның ауызша түріне жақын.

Интернет арқылы қарым-қатынасыңызда сіз өзіңіздің сұхбаттасушыңызды көре алмайсыз. Демек, вербальды емес сөйлесудің барлық құралдары жойылады. Ал олардың қарым-қатынас үшін өте маңызды екендігі белгілі. Вербальды емес құралдар күлімсіреуді, қайғыны, таңданыс пен басқа да сезімдерді бейнелейтін смайлдармен алмастырылады. Бірақ олар ешқашан адамның тірі эмоциялары мен сезімдерін алмастыра алмайды.

Чат арқылы сөйлесушілер (Интернеттегі байланыс орындары) көмекші (паралингвистикалық) құралдардан толықтай айырылады. Олар: сөйлеу тембрі, сөйлеу бөлігін акценттілігі, эмоционалды бояулар, дауыс тембрі, оның күші, дикциясы, ым-ишара қимылдары мен мимикасы. Осылайша, сөйлесу сенімділігі өте төмендейді, өйткені, психологтардың пікірінше, қарым-қатынас әрекеттерінде әдеттегі қарапайым коммуникацияның вербальды емес қарым-қатынастары нәтиженің 55% -ын құрайды.

Сондай-ақ, Интернетте сөйлеу өте қысқа, әрі аббревиатуралар мен ұғымдарды ауыстыру көп кездеседі. Интернетті пайдаланушылар әзірлеген сленгтер жалпылама қолданылатын лексикаға айналады. Демек, қазіргі тілдерде өзгеріске ұшыраған сөздер пайда болып, олар тілге мықтап бекітіліп, сіңісіп кетеді.

Интернетте спонтанды сөйлеу тілі басым болып келеді. Осыдан көптеген қателіктер туындайды. Интернет қана бұқаралық аудиторияның тілдік сауаттылығының шынайы жағдайын анықтауға мүмкіндік беретін лакмус қағазы болып табылады. Грамматикалық дағдылар мен орфоэпиялық біліктілік спонтанды сөйлеу кезінде анықталатыны белгілі. Интернеттің пайда болуына дейін, спонтанды сөйлеу, ең алдымен, бір сәттік қана болатын ауызша сөйлеу кезінде көрінетін, Интернетте спонтанды сөйлеу тілі міндетті түрде жазбаша

түрде (дәлірек айтқанда, баспа түрінде) жазылуы керек. Демек, барлық сөйлеу мен тілдік қателіктер жазуда белгілі болып тұрады.

Интернеттің игерілуі және оның ресейлік сегментінің – Рунетінің -қалыптасуы – тілдегі заманауи үрдістерді, яғни оның әртүрлі деңгейлеріндегі жүйесін(фонетика, синтаксис, морфология және сөзжасам, стилистика және, ең алдымен, лексика) күшейтумен қабаттаса жүреді: Бұл қарқындылық виртуалды кеңістіктің жалпы ерекшелігіне тәуелді, әрі оның мемлекет деңгейінде игерілу жағдайының нақты ерекшеліктерімен де байланысты.

Қазақ тілі Интернетте негізінен жазбаша түрде өмір сүреді, бірақ интерактивті желілік қарым-қатынас жағдайында сөйлеу деңгейі оның ауызша түрлеріне жақындатылған.

Бүгінгі күні, шын мәнінде, тілдік өзара қарым-қатынастың жаңа формасы пайда болды- жазбаша сөйлеу тілі. Мұндай жағдайда интонациялық құрылымдардың қызметін сұхбаттасушыға айтылымның экспрессивті- эмоционалды бояуын жеткізуге көмектесетін «смайликтер» қабылдайды. Бұл терминнің негіздемесі Л.Буторинаның Интернетті лингвистикалық феномен, құбылыс ретінде танитын жарияланымында қамтылған, онда жазбаша сөйлеу тілі жазбаша әдеби және ауызекі сөйлеу тілдерінің өзіндік қоспасы ретінде анықталады. Кейбір зерттеушілердің пікірінше, бұл құбылыс ғаламдық деңгейде, яғни қоспа ретінде емес, «жаңа функционалды стильше» ретінде қарастырылуы тиіс[1].

Жалпы алғанда ауызекі сөйлеу тілінің әдеби тілге қатынасын анықтауға арналған әр түрлі көзқарастар бар. Атап айтқанда, Е.А. Земская, Ю.М. Скребнев және басқалары сөйлеу тілі кодталған әдеби тілге қарама-қайшы деп бағаласа, О.А. Лаптева оны әдеби тілдің бір түрі ретінде, Г.Г. Инфантова - ерекше стиль ретінде қарастырады. Ендеше, оның «жазбаша сөйлеу тілі» деп аталу мәртебесін анықтаумен байланысты талқылау да түсінікті, өйткені бұл құбылыс, феномен біздің көз алдымызда қалыптаса отырып, лингвисттер тарапынан енді ғана зерттеу тақырыбына айнала бастады.

Бұл жерде Г.А. Трофимованың көзқарасымен келіспеу мүмкін емес. Оның айтуынша, «кез-келген чат немесе сайт оны жасаушылардың, қатысушылар немесе пайдаланушылардың орфографиялық, пунктуациялық және стилистикалық сауаттылықтарындағы кемшіліктерін ашық айқындайды»[2].

Интернет-сөйлеу тілінің ерекшеліктеріне назар аударатын лингвист үшін (әсіресе, ауызекі жазба тіл толықтай көрінетін чаттарда), оның барлық тіл деңгейлеріндегі әдеби нормалардан ауытқу сипаты көзге бірден түседі:

- лексика деңгейінде - Интернет пайдаланушылардың арасында кең таралған жиі қолданылатын қарапайым тұрмыстық тіл, кей кезде кездесетін дөрекі-қарапайым сөздер, жаргондар: тыйым салынған, бұзылған сөздер: «Салем, *нипл*, хал қалай?», «Сіздің *джоб* қозғалыста ма?», *хакер* – программист-бұзушы; *юзер* – пайдаланушы (ағыл.); *чайник* – тәжірибесіз пайдаланушы;

- грамматика деңгейінде – ауызекі сөйлеу тіліне жақын құрылымдардың қолданылуы және т.б.).

Интернет- сөйлеу тілінде коммуниканттардың ауызекі сөйлеу фонетикасы ерекшеліктерінің жазудағы бейнесі кеңінен таратылған (боп (болып), кеп (келіп), бересашы (бересалшы), кеші (келші)), кейде фразалардың интонациялық бояуын «смайл» белгілерінің есебінен ғана емес, сонымен бірге созылыңқы белгіленген дауысты дыбыстардың есебінен де (оу-у-у-у, мен білме-е-е-е-ймін! Ұмытыппын...кешірші ааааааааа) белгілеуге тырысады сондай-ақ дискурстың ерекшеліктерін, коммуникация шарттарын сипаттау әрекеттерінен де көрінеді(мысалы, диалогтағы реплика: «(Оспан ойланып қалды, аяғын шайқап отыр) - хм-м-м»).

Жаңа сөздердің пайда болу процесі интернет тілінде қар көшкініне ұқсас сипатқа ие болады. Интернет тілі сөздігін толықтырудың ең маңызды көзі –сөзжасам болып табылады. Ресейлік Интернет-Рунет феноменінің пайда болған салыстырмалы қысқа кезеңіне қарамастан, материалдың едәуір көлемі бізге ең өнімді сөздік құру модельдері туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Әдетте, әрбір сөзжасам ұясының негізінде ағылшын тілінің түбір морфемасын енгізу немесе калькалау жатыр. Тілге тек морфемалар ғана емес, сондай-ақ кейін түбір морфемалардың орнын иемденетін аббревиатуралар да қабылданады. Сонымен қатар, сөзжасам процесі кез келген тілдің сөзжасам жүйесінің ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады. Бұл жерде сөзбіріктіру, суффиксация, префиксация және басқа дәстүрлі әдістер өнімді. Көптеген жағдайларда неғұрлым жергілікті тілге тән сөзжасамдық парадигмаларды таңдауға талпыныстарын байқауға болады. Нәтижесінде, мысалға, ультра-тез әрекеттерді білдіретін етістіктер пайда болады: *мейкілеу* – бір нәрсе істеу (ағылшын тіліндегі «MAKe» - жасау, істеу); апгрейдтеу-жаңару және басқа да жаңа жасалымдар: онлайндық, офлайндық және т.б. Мынадай қызықты жайттар да кездеседі кірме элемент – түбір морфема немесе аббревиатура – латын графикасы тұлғасында сақталынады: chatланит, FTP-сервер, MIDI-контроллер, GIF-анимация.

Бағдарламалық өнімдердің атауларын жасауда адамдар, машиналар мен құрылғылардың атауы олардың қызмет түрлеріне сәйкес жазылған кезде жалпы әдеби тілде жемісті болып табылады. Атап айтқанда, -ер жұрнағы арқылы жасалған кірме сөздердің кірме жұрнағымен енуі өнімді: браузер, спеммер.

Зерттеушілер сөздік қордың бұлайша толығының екі түрлі себебін, біріншіден, американдық фирмалардың әлемдік нарықта басым болуымен байланысты бүкіл әлемде ағылшын терминологиясының көптеп қабылдануымен, екіншіден, ағылшын тілінің жастар ортасында сәнге айналуымен көрсетуге тырысады.

Осылайша, көрсетілген тілдік деректер интернет лексикасының жүйелі ұйымдастырылу сипаты мен сөзжасамдық, функциялық моделінің қалыптасу заңдылықтарын анықтауға, сондай-ақ қоғамның қазіргі қазақ тілін дамытуға ықпалды аспектілерін көрсетуге мүмкіндік береді.

Әдебиеттер

1. Буторина Е.В. А поговорить? Интернет как лингвистический феномен // Справочно-информационный портал [gramota.ru\(portal@gramota.ru\)](http://portal@gramota.ru) – русский язык для всех.

2. Трофимова Г.А. Виртуальный обман зрения // Справочно-информационный портал [gramota.ru\(portal@gramota.ru\)](http://portal@gramota.ru) – русский язык для всех.

ОПЫТНО-ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В СРЕДНЕЙ ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ ГРУППЕ

Яковлева М.Д., Клепикова И.А.
КГКП №53 ясли/сад «Алмагуль»

Чем активнее ребенок ОНР постигает тайны окружающего мира, тем шире становится круг его интересов и возникают все новые и новые вопросы: «Почему?», «При каких условиях это происходит?», «Что будет, если...?».

С детьми 4–5 лет экспериментирование приобретает черты исследований взрослых: дошкольники учатся самостоятельно формулировать вопросы, выдвигать гипотезы, которые будут проверяться в опытах. Дети с ОНР знакомятся с элементарными научными представлениями и становятся увереннее в практических действиях. Организуя занятия по опытно-экспериментальной деятельности, воспитатель учитывает возрастные особенности средних дошкольников, уровень психического развития и мышления: высокая степень любознательности.

Ребенка 4–5 лет легко увлечь каким-либо предметом или процессом, вот почему знания не предлагают заучивать, а побуждают их добывать. Восприятие становится осмысленным, целенаправленным, анализирующим. Дети среднего дошкольного возраста с ОНР экспериментируют осознанно, для выяснения конечного результата опытного действия. В

этом возрасте дети делают первые попытки самостоятельного анализа исследования и формулировки выводов. Стремление к активной коммуникации, хотя по началу это им сложно сделать, в основном анализ проходит с помощью воспитателя. В последствии после систематических занятий по опытно-экспериментальной деятельности у них появляется желание не только задавать вопросы, но и высказывать собственные предположения.

Дети среднего дошкольного возраста с ОНР отлично управляют с различными инструментами, приборами и мелкими элементами. Для совершенствования работы кистей обеих рук и координации движений следует задействовать в опытно-экспериментальной деятельности разнообразные материалы (песок, в т. ч. кинетический, глина, камешки и др.) и инструменты (лупы, пипетки, совочки и др.). Дети среднего дошкольного возраста используют в экспериментировании различные приборы.

Цели и задачи экспериментирования в средней группе:

Проведение опытов и экспериментов дает возможность сформировать и расширить представление воспитанников о свойствах объектов окружающего мира практическим путем. Цель организации опытно-экспериментальной деятельности в средней группе – развитие исследовательского типа мышления у детей с ОНР через побуждение к практическим действиям над предметами и наблюдению за физическими процессами. Темы для экспериментирования подбираются в соответствии с утвержденной образовательной программой, на каждом занятии обеспечивается безопасность проведения каждого исследования. Представления о физических объектах и их свойствах формируются у детей среднего дошкольного возраста с ОНР через практические действия с предметами.

Организация экспериментирования с детьми средней группы способствует решению комплекса педагогических задач:

1. Образовательные задачи: формирование системы элементарных научных представлений (физических, химических, экологических); развитие исследовательского типа мышления; обучение грамотному построению плана исследования.

2. Развивающие задачи: совершенствование мелкой моторики рук; развитие долговременной памяти; развитие мыслительных способностей (умение формулировать вопросы, сравнивать объекты, обобщать и систематизировать, делать выводы); развитие логического мышления (в среднем дошкольном возрасте дети начинают устанавливать причинно-следственные связи между предметами и явлениями); совершенствование умения наблюдать за ходом эксперимента, длительно концентрировать внимание.

3. Воспитательные задачи: закрепление умения выслушивать и следовать инструкциям взрослого; воспитание усидчивости и аккуратности, ответственности за порядок на рабочем месте; создание благоприятной эмоциональной среды в коллективе; привитие интереса к коллективной деятельности, укрепление дружеских связей внутри группы; развитие эмпатии, чувства взаимопомощи.

Дети 4–5 лет с ОНР совершенствуют умение не только выслушивать инструкции воспитателя, но и стараются максимально точно выполнить их виды опытно-экспериментальной деятельности.

По характеру познавательной деятельности детей среднего дошкольного возраста с ОНР можно выделить три вида детского экспериментирования:

1. Иллюстративное экспериментирование. Детям известен результат какого-либо процесса или действия над предметом, и опыт подтверждает знакомые факты. Например, дети знают, что куличи лучше всего получаются из влажного песка. Опыты на способность песка впитывать воду и держать форму иллюстрируют этот факт. Опыты в песочнице иллюстрируют знание ребят о том, что лучше всего держит форму влажный песок.

2. Поисковое экспериментирование. Результат названных действий над объектами неизвестен, его предлагается получить опытным путем. Дети знают, что растения пьют воду, но как жидкость движется по стеблю и листьям, им неизвестно. Для выяснения этого вопроса проводится эксперимент с подкрашенной водой и листьями китайской капусты: листья оставляют на ночь в стаканах, а утром видят, что они приобрели цвет той жидкости, которую

«пили» ночью. Ребята приходят к выводу, что потребляемая корнем или срезом вода движется в растениях снизу-вверх. Детям заранее неизвестен результат при поисковом экспериментировании, поэтому радость от открытия информации обеспечена.

3. Познавательное экспериментирование. На занятии создаются такие учебные условия, при которых воспитанники подбирают способы исследования для поиска ответов. Этот вид экспериментирования является практической составляющей обучающего метода решения познавательных задач. В качестве примера можно привести игру-эксперимент «Освобождение бусин из ледяного плена»: сказочная героиня спешила в гости и зацепилась бусами за ветку дерева, нитка порвалась, бусины рассыпались и покрылись слоем льда. Перед ребятами ставится задача — помочь героине, высвободив бусинки из льда. Дети выбирают способы растапливания ледяных кубиков (теплом пальцем и ладоней, дыханием, около батареи, в горячей воде, на солнечном подоконнике), тем самым узнают о способах нагревания и передачи тепла. Дети пытаются разрешить проблемную ситуацию (освободить бусинки из ледяных кубиков), пробуют различные способы растапливания льда.

Формы организации опытно-экспериментальной деятельности. Экспериментированию могут быть посвящены различные режимные моменты в детском саду: занятия НОД, время на прогулках, тематические досуги, праздники, самостоятельная деятельность детей в центрах познавательной активности. Кроме того, элементы практических исследований могут быть включены в занятия музыкой («Почему колокольчики по-разному звучат? — Потому что сделаны из разных материалов: дерева, керамики, металла, пластмассы») и физкультурой («Какой мяч более прыгучий: кожаный, резиновый, поролоновый или пластиковый? Проверьте»).

Экспериментирование может осуществляться в совместной деятельности с семьей: на консультациях воспитателем раздаются инструкции и описания проведения различных опытов в домашних условиях и на улице. Исследовать свойства объектов практическим путем можно во время прогулки. Поскольку основными видами деятельности детей среднего дошкольного возраста с ОНР являются исследования и игра, экспериментальные занятия должны сочетать в себе их элементы: игры дидактические и игры-эксперименты. Игровая деятельность детей 4–5 лет приобретает сюжетный характер, участники распределяют несложные роли, придумывают историю. Разыгрывая увлекательные сценки, дети удовлетворяют свою потребность в общении, делятся опытом. Экспериментальные занятия в средней группе могут быть полностью построены в игровой форме: вымышленный персонаж просит помощи у ребят или создает проблемную ситуацию, озвучивает задания, направляет ход рассуждений, построение выводов и т. д.; Игры с водой расширяют представления о свойствах жидкости и создают хорошее настроение моделирование. Дети моделируют такие природные явления, как северное сияние, водопад, вихрь, торнадо, извержение вулкана. Моделирование позволяет понять детям, что в основе масштабных природных явлений лежат простые законы физики; Воспитанники работают над моделированием вулкана опыты и эксперименты. Практические исследования объектов окружающего мира вызывает у детей неподдельный интерес. Выводы, сделанные после самостоятельно проведенного опыта, запоминаются надолго. Тематика экспериментов подбирается воспитателем в соответствии с календарным планированием по образовательной деятельности: в теплое время года дети изучают свойства растений, воды, воздуха, зимой исследуют снег и лед. Воспитатель проводит инструктаж по технике безопасности, если запланированы опыты с магнитами и магнитной крошкой, мелкими деталями, химическими веществами (зеленка, марганцовка, красители). Перед проведением опытов с веществами (в т. ч. красками) дети повторяют правила техники безопасности.

Современная система дошкольного образования направлена на воспитание разносторонней личности в ребенке. Занятия по опытно-экспериментальной деятельности делают детей среднего дошкольного возраста с ОНР уверенными в постановке вопросов и разрешении проблемных ситуаций. В детях не угасает любознательность, получение знаний

опытным путем дает возможность почувствовать себя первооткрывателями. Дошкольники хотят знать все об окружающем их мире и применять ценные знания с умом.

Список использованной литературы:

1. Гордеева И.Г. Исследовательско-творческий проект по цветоведению «Разноцветная игра» 2009 - 54 с.
2. Локтионова З.А., Варыгина В.В. Поисково-познавательная работа в детском саду // Методист №8. 2006 - 60-64 с.
3. Чехонина О. Экспериментирование как основной вид поисковой деятельности. Дошкольное воспитание №6. 2007 - С. 13-16 с.
4. Шемаханова О.А. Организация экспериментальной деятельности при ознакомлении дошкольников с окружающим миром // Дошкольная педагогика №4/04/2011 - Детство - пресс - 2011 - 25 с.
5. Бурнышева М.Г. Развитие познавательной активности детей через экспериментально-исследовательскую деятельность. Проект «Любознайка» // Дошкольная педагогика №3/03/2011 - Детство - пресс - 2011 - 24 с.
6. Гончарова Г.С. Развитие творческих способностей детей раннего возраста средствами экспериментальной деятельности // Дошкольная педагогика №7/10/2008 - Детство - пресс - 2008 - 27 с.
7. Менщикова А.Н. Экспериментальная деятельность детей 4 - 5 лет. Из опыта работы Образовательное пространство ДОУ // Учитель - 2009 г. - 53 с.
8. Москаленко В.В., Крылова Н.И. Опыт - экспериментальная деятельность. Программа развития, Проектная технология. Из опыта работы // Учитель - 2009 г.-27 с.
9. Мартынова Е.А., Сучкова И.М. Организация опытно - экспериментальной деятельности детей 4 - 5 лет. Тематическое планирование, рекомендации, конспекты занятий // Учитель - 2012 ИГРОТЕРАПИЯ КАК АКТИВНЫЙ МЕТОД В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА И ИХ РОДИТЕЛЯМИ

Бекжанова А.И., Рассказова С.Р.

КГКП ясли-сад «Айгерім»

В наше время одним из основных запросов родителей, является интеллектуальное развитие ребенка. В результате дети больше знают, но все реже восхищаются и удивляются, сопереживают.

Эпоха средств массовой информации существенно преобразует не только психологию взрослого человека, но и негативно влияет на становление психики детей. Компьютер, телевизор, видео прочно входят в жизнь малышей, заменяя бабушкины сказки, мамины колыбельные песенки, разговоры с отцом.

Большинство дошкольников не умеют общаться со сверстниками и взрослыми. Столкнувшись с этой проблемой, у меня возникли вопросы, связанные с развитием эмоциональной сферы ребенка, с поиском новых эффективных методов и приемов, способствующих улучшению психического здоровья дошкольников.

Поиски меня привели к такому методу как игротерапия. Итак, давайте разберемся, что из себя представляет этот метод.

Игра чрезвычайно важна для психического развития ребенка. С ее помощью он сохраняет психическое здоровье, готовится к взрослой жизни.

Игра в дошкольном возрасте является ведущим видом деятельности, она и явилась одним из наиболее эффективных и доступных способов формирования способностей дошкольников.

Игровая деятельность помогает ребенку приобретать навыки в разных видах деятельности, усваивать социальные нормы поведения, улучшать физическое и эмоциональное состояние, избавиться от психических травм, позволяя пережить болезненные для психики обстоятельства в упрощенной форме.

Игротерапия метод лечебного воздействия на детей и взрослых, страдающих эмоциональными нарушениями, страхами, неврозами и т.п. В основе различных методик, определяемых этим понятием, лежит признание игры важным развития личности.

Игротерапия – метод, использующий игровую форму для коррекции эмоциональных нарушений и совершенствования взаимоотношений с окружающим миром. Этот метод использует игры для выявления проблем и заключения правильных выводов и решений в воспитательных, образовательных целях, и для общей корректировки поведения детей. Она идеально подходит для всех возрастных категорий, независимо от того, чьи проблемы нужно разобрать и попробовать решить, ребенка или взрослого.

Педагоги призывают взрослых «Играйте вместе – это оздоравливает взаимоотношения.

Через игру дается выход внутренним конфликтам и сильным эмоциям, помогает понять собственные чувства и переживания, способствует повышению самооценки.

Цель использования игровой терапии - не менять и не переделывать ребенка, не учить его каким-то специальным поведенческим навыкам, а дать возможность «прожить» в игре волнующие его ситуации при полном внимании и сопереживании взрослого.

Задачи игровой терапии: коррекция поведенческих проблем, снятие повышенной тревожности, развитие позитивной Я-концепции, обретение веры в себя, овладение чувством контроля.

Игротерапия детско-родительских отношений ориентирована на решение социальных, эмоциональных и поведенческих проблем детей. В ролевой игре ребенок испытывает двойственное переживание: он «лепит образ», преобразуя самого себя и, глядя на это как бы со стороны, радуется изменению в игре, вместе с тем обнаруживая определенные отношения к своему персонажу.

В игре лучше всего создается безопасная обстановка для общения независимо от характера и возраста. Совместная веселая игра может совершенно неожиданно перейти в наполненную ощущением праздника жизнь. Играя вместе, дети убеждаются, что у них надежные тылы (понимающие и любящие родители). У детей появляется искреннее желание сотрудничать со взрослыми и ровесниками и рождается вера в то, что в этом существует определенный порядок, некие правила игры, благодаря которым многое в жизни становится возможным.

Родители учатся воспринимать своих детей адекватно их возрасту: у них меняется представление о своем ребенке, расширяется палитра воспитательных приемов, которые потом апробируются в повседневной жизни. Как правило, при деструктивных отношениях в семье, родители проецируют на своих детей чувство страха, злости, протеста, беспомощности, игротерапия же дает возможность распознать родителям собственные проекции, благодаря чему меняется отношение к ребенку.

В процессе игры имеется возможность дать понять родителям, что такое уважение к себе как к личности и что право на уважение имеет всякий человек, даже если он совсем маленький.

Игротерапия помогает:

- для улучшения психического состояния детей, переживших развод родителей;
- при агрессивном поведении;
- для профилактики и лечения страхов;
- для лечения тревожности и стресса у госпитализированных детей;
- при трудностях в чтении;
- для повышения успеваемости детей, имеющих затруднения в обучении;
- при отставаниях в развитии речи;
- для ускорения развития детей с умственной отсталостью;
- при лечении заикания;
- для облегчения состояния ребенка при некоторых психосоматических заболеваниях (нейродермит, бронхиальная астма, язвенный колит, и пр.);
- при многих других проблемах.

В своей работе с родителями и детьми младших групп я стала использовать данный метод работы. Один раз в квартал мы с родителями и нашими детьми собираемся для «игр». Наши встречи проводятся в форме совместного развлечения по заданному сценарию.

В ходе занятия родители и дети совместно выполняют задания, рассказывают стихи.

Упражнение «Обнимашки» способствует тактильному сближению партнеров. Ведь, зачастую, некоторые родители мало уделяют внимание своим детям «на людях». Совместные танцы раскрепощают детей и родителей. А совместное выполнение заданий практического характера помогают детям почувствовать, «локоть» своих родителей, их поддержку, родителям же это помогает увидеть, что их ребенок самостоятельно под присмотром может выполнить что-либо.

Итак, хочу отметить, что возможности игротерапии фактически неограниченны. Она помогает в активном формировании познавательной сферы, стимулирует развитие речи, совершенствует эмоциональную и волевую сферы. В процессе игры малыш социализируется, учится взаимодействовать с другими, что позволяет решать многие коммуникативные проблемы.

Родители начинают по-другому воспринимать и ощущать неудачи и радости, учатся сотрудничать с ребенком. Здесь отрабатываются навыки общения и продуктивные формы проявления детской и родительской агрессивности, формируется культура общения.

Всё это естественным образом переносится за пределы группы, в реальную жизнь.

Таким образом, игротерапия обладает явными преимуществами перед другими средствами коррекции детско-родительских отношений:

- во-первых, игра помогает создать безопасную дистанцию, побуждающую членов семьи стать более откровенными;
- во-вторых, создает высокий уровень доверия участников друг другу;
- в-третьих, родители имеют возможность лучше понять чувства ребенка, а также получить скрытую информацию о символически проявляющихся в игре отношениях ребенка к ним;
- в-четвертых, игровое пространство позволяет ребенку почувствовать себя на равных с родителями.

Используемая литература:

1. Запорожец И. Ю. Психолого – педагогические гостиные в детском саду. – М.: Издательство «Скрипторий 2003», 2010. – 72 с.
2. Панфилова М. А. Игротерапия общения. – М.: «Издательство ГНОМ и Д», 2002. – 160 с.
3. Фридман Л. М. Психология воспитания. Книга для всех, кто любит детей. – М.: ТЦ «Сфера», 2000. – 208 с.
4. Чиркова С. В. Родительские собрания в детском саду. – М.: «ВАКО», 2011. – 256 с.

ПРАКТИЧЕСКИЕ ПРИЁМЫ МОТИВАЦИИ НА ЛОГОПЕДИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЯХ

Кытманова М.С.

КГКП Ясли – сад «Ботагоз» акимата города Шахтинска отдела образования города
Шахтинска

Социально – экономические изменения в обществе требуют модель выпускника дошкольной организации, обладающего необходимым набором современных знаний, умений и качеств, умеющего адаптироваться к новым условиям, проявлять гибкость и творчество, налаживать контакты с разными людьми. Дошкольный период является основополагающим в формировании детского самосознания, в восприятии себя как успешного,

конкурентоспособного члена общества. Детство – время первоначального становления личности. Каждый дошкольник – маленький исследователь, с радостью и удивлением открывающий для себя окружающий мир. Ребенок стремится к новым знаниям, и важно не дать этому стремлению угаснуть, способствовать его дальнейшему развитию. Актуальная проблема дошкольной педагогической теории и практики – активизация познавательной деятельности воспитанников.

Одной из особенностей детей с нарушениями речи является низкий уровень развития всех психических процессов: познавательной активности, незрелость мотивации к учебной деятельности, сниженная способность к приёму и переработке информации, недоразвитие аналитико-синтетической деятельности, быстрая утомляемость. Всё это способствуют медленному темпу усвоения речи, несформированности всех ее компонентов: фонетико-фонематической стороны, лексики и грамматики. Дефекты речевого развития, по мнению Л.Ф. Спировой, задерживают формирование познавательной функции речи, так как она не выступает средством передачи информации, способом передачи общественного опыта (знаний, способов действий), средством мышления [1]. Поэтому поиск и использование активных форм, методов и приёмов обучения и воспитания является одним из необходимых средств повышения эффективности коррекционно-развивающего процесса в работе учителя-логопеда. Развитие мотивационной сферы у ребенка, как отмечает Л.И.Божович, играет важнейшую роль для успешности в учебной деятельности. Наличие у ребёнка положительных мотивов для хорошего выполнения предъявляемых требований, заставляет его проявлять активность в отборе и запоминании необходимой информации [2].

Мотивация (от лат. *movere*) — побуждение к действию; психофизиологический процесс, управляющий поведением человека, задающий его направленность, организацию, активность и устойчивость; способность человека деятельно удовлетворять свои потребности [3].

Мотивация учебной деятельности остаётся одной из наименее изученных проблем в теории специальной психологии и логопедии. О её значении упоминается в небольшом числе работ (Е. С. Алмазов, Т. Г. Вязель, В. К. Воробьева, Ж. М. Глузман, И. Ю. Козина, Р. Е. Левина, Г.В.Чиркина, Т.Б.Филичева). Исследования по данной проблеме не носили системного, глубокого характера, также не предпринималось специальных исследований, направленных на изучение особенностей мотивов речевой деятельности у детей с нарушениями речи, не выявлена до конца специфика возникновения мотивации. Отмеченное противоречие свидетельствует об особой актуальности её у детей – логопатов. Тем более что тенденция к увеличению количества таких детей (в том числе дошкольников с ОНР) сохраняется.

Многими педагогами и психологами доказано, что процесс усвоения новых знаний является эффективным, если опирается на личный опыт ребенка и зону интереса. Л.И.Божович предполагает, что познавательные мотивы формируются в самом процессе учебной деятельности ребёнка и прямо зависят от методов и содержания обучения [4].

Нельзя обязать человека понять что-либо, его нужно заинтересовать. Поэтому задача учителя – логопеда так построить занятия, чтобы максимально удержать внимание ребенка, его интерес, увлеченность учебно - коррекционной деятельностью. Для этого нужно продумать игровую мотивацию, которая должна произвести на ребенка эффект, побудить его к действию, заинтересовать. Удачный выбор активных методов и приёмов - гарантия того, что дети будут с огромным удовольствием выполнять все предложенные им задания и с нетерпением ждать новых встреч, следующих занятий.

В структуре любого логопедического занятия можно выделить три этапа: мотивационно - побудительный, организационно-поисковый, рефлексивно-корректирующий (он должен быть таким, чтобы способствовал дальнейшей мотивации). Первый этап - мотивация должна произвести на ребенка эффект, побудить к действию, заинтересовать его. Её цель поставить перед дошкольником какую-то проблему и побудить на втором этапе решить ее. Воспитанник должен быть мотивирован на протяжении всего занятия.

При продумывании мотивации нужно учитывать некоторые правила. Её продолжительность не более 2-3 минут. В качестве побуждающего мотива можно использовать ролевою игру с введением какого-либо сказочного или мультипликационного персонажа. Герой не должен забываться на протяжении всего занятия, одиноко сидеть на стуле или лежать на полу. В старшем дошкольном возрасте главное в мотивации не персонаж, а сюжет. Еще одно немало важное правило, которое нужно учитывать при планировании мотивационно – побудительного этапа занятия - если ребенок вошел в ситуацию, то ситуация должна быть завершена. Не следует делать занятия развлечением.

В своей практике мы применяем следующие приёмы мотивации.

Во – первых, на логопедических занятиях с детьми – логопатами можно использовать сказочных, литературных, мультипликационных персонажей, игрушки (куклы, животные) и т.д. Они должны быть знакомы детям, соответствовать их возрасту: из прочитанных книг, просмотренных фильмов, мультфильмов. Не следует брать слишком много персонажей. Герои могут «приходить на занятие», «приглашать в гости», «просить о помощи», «предлагать задания», «рассказывать познавательные истории», «учиться чему – либо у детей». Например, соберите всех гостей на день рождения Иры; расскажите Анфисе, как вести себя в детском саду; почините игрушки; соберите грибы для Белочки; сварите варенье для Маши; помогите Золушке попасть на бал; превратите Гадкого Утенка в лебедя; спасите Серую Шейку от лисы; постройте новый дом для Кошки; вспомните волшебные слова, чтобы остановить горшочек с кашей; вылечите Карлсона; найдите клад для дяди Фёдора и его друзей; расскажите Обезьянке о зимних забавах.

Во – вторых, хорошим стимулом на логопедических занятиях является применение информационно – коммуникативных технологий: компьютерные игры, презентации, планшет, интерактивная доска. Их использование позволяет активизировать непроизвольное внимание, повысить интерес к обучению, расширить возможности работы с наглядным материалом, что способствует достижению поставленных целей.

В – третьих, сюжетно – тематическая организация индивидуальных и подгрупповых занятий способствует активизации речи, развитию познавательных процессов. Сюжеты могут быть разнообразными: сказочные («Дюймовочка», «Снежная королева», «Красная шапочка», «Заюшкина избушка», «Морозко»); путешествия, экскурсии, поездки, приключения (по лесу, в космосе, в подводном мире, по Казахстану, вокруг света), квесты («В поисках сокровищ»); настольные, словесные, познавательные, народные игры («Доскажи словечко», «Скажи наоборот», «Кто кем будет?», «Отгадай, о ком (о чём) говорю?», «Какое это время года?», «Что было бы, если бы?», «Закончи предложение», «Чего не стало?», «Что изменилось?», «Запомни и назови», «Чудесный мешочек»); использование загадок, чтение стихотворений; рисунки, коллажи («Дары осени», «Зимние забавы»), постройки; посылки, письма, телеграммы, звуковые послания, видеообращения, планы, фото; волшебные предметы; сбор коллекций; проявляющиеся и разрезные картинки; конкурсы, викторины, соревнования.

Не обязательно всегда брать только общеизвестные сюжеты. Их можно придумать самим. Сюжетно – тематическая организация логопедических занятий затрагивает внутренний мир детей, их чувства. Это воспитывает у дошкольников доброту, учит понимать, что такое хорошо и что такое плохо, вызывает сопереживание и желание совершать хорошие поступки.

Настольно-печатные игры обычно носят соревновательный характер, что предусматривает в них наличие выигравших и проигравших. Главная цель таких игр — неукоснительно соблюдать правила, поэтому они требуют высокой степени произвольного поведения и, в свою очередь, формируют его. Словесные игры отличаются тем, что процесс решения обучающей задачи осуществляется без опоры на наглядность. В играх формируются внутренний план действия, способность действовать в уме, необходимые для дальнейшего успешного обучения в школе.

В – четвертых, наиболее интересным и менее используемым учителями - логопедами для мотивации является метод моделирования игровых проблемно-практических ситуаций, предусматривающий наличие препятствий, свободу детей в выборе средств и способов реализации деятельности, введение значимой для детей мотивационной деятельности.

В – пятых, обязательным условием создания мотивации на логопедических занятиях является рефлексивно-корректирующий этап. Ребенок может быть активен, если осознает цель учения, его необходимость, если каждое его действие является осознанным и понятным. Рефлексия (от позднелат. reflexio «обращение назад») - это обращение внимания субъекта на самого себя и на своё сознание, в частности, на продукты собственной активности, а также какое-либо их переосмысление. В частности, — в традиционном смысле, — на содержание и функции собственного сознания, в состав которых входят личностные структуры (ценности, интересы, мотивы), мышление, механизмы восприятия, принятия решений, эмоционального реагирования, поведенческие шаблоны и т. д. [5].

Рефлексия по сюжету обязательно должна перекликаться с мотивацией. Рефлексия может осуществляться не только в конце занятия, как это принято считать, но и на любом его этапе. Она направлена на осознание пройденного пути. Её цель выстроить смысловую цепочку. Для этого используется обозначение видов заданий или этапов занятия картинками (символами, карточками), помогающими детям в конце занятия актуализировать пройденный материал и выбрать понравившийся, запомнившийся, наиболее удачный для ребёнка этап занятия, прикрепив к нему свою картинку.

Таким образом, применение разнообразных приёмов мотивации учителем – логопедом на индивидуальных и подгрупповых занятиях формирует у детей с нарушениями речи определённую систему знаний, вызывает устойчивый интерес и потребность в их получении, способствует максимальной коррекции речевых расстройств, стимулирует самостоятельную деятельность.

Список литературы:

1. Спирова Л.Ф. Особенности речевого развития учащихся с тяжелыми нарушениями речи (1-4 классы) [Текст]; 2-е изд. / Л.Ф. Спирова. - М: МСГИ, Е.В. Карпов, 2004.
2. Божович Л.И. Проблема развития мотивационной сферы ребенка. // Изучение мотивации поведения детей и подростков. М., 1972.
3. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Мотивация> (22.04.2018)
4. Божович Л.И. Мотивы учения у детей младшего школьного возраста. // Очерки психологии детей / Под ред. А.Н.Леонтьева, Л.И. Божович. М., 1950.
5. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Рефлексия> (25.04.2018)

АРТ-ТЕРАПИЯ ТЕХНИКАЛАРЫН БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНУ

Төленді Қ.Қ.

Қарағанды қаласы, «Толағай» бөбекжайы КМҚК

Қазіргі таңда білім беру үрдісіне қатысушылардың эмоциялық көңіл-күйі үлкен алаңдаушылықты тудырады. Балаларда балабақшаға бейімделу кезінде жоғары алаңдаушылық немесе ашуланшақтық, агрессивтілік байқалады. Ал, педагогтарда немқұрайлық, күйзеліс немесе депрессия жиі кездеседі. Бұның барлығы білім беру үрдісіне қатысушыларға жаңа психологиялық, педагогикалық сүйемелдеу түрлерінің қажеттілігіне әкеп соғады. Арт- терапия қазіргі таңда жұмсақ, сапалы инновациялық әдістердің бірі болып табылады оны психологтар, психотерапевтер және педагогтар өз жұмыстарында

қолданады. Арт-терапия (лат. ars -өнер, грек тілінен therapeia – емдеу) бұл бейнелеу өнерімен емдеу дегенді білдіреді. Педагогикалық бағытта арт-терапияның міндеттері дамыту, түзету, тәрбиелеу және әлеуметтендіру болып табылады. Арт-терапияның мақсаты адамның суретіне қарау немесе адамнан әртис шығару емес, ол психологиялық және педагогикалық мәселелерді шешу үшін бағытталған. Арт –терапия адамның шығармашылық қабілетін талап етпейді. Арт-терапия адамдар арасындағы қарым-қатынасты тудыруға көмектеседі. Арт-терапия өзін тануға және қоршаған ортаны тануға мүмкіндік береді. Көркем сурет шығармашылығы арқылы адам өз эмоцияларын сезімдерін білдіреді, үміттерін, қорқыныштарын, күмәндарын, және шиеленістерін шешеді. Бұның барлығы санадан тыс болады және адам өзі жайлы көп жаңалықтар ашады. Көркем бейнелер арқылы біздің санадан тыс «Меніміз» санамен байланыс жасайды. Арт-терапия шығармашылық мүмкіндіктерді дамытады. Арт-терапиямен айналысқан адамдар өзінде ашылмаған жаңа мүмкіндіктері мен қабілеттерін ашады. Арт-терапия әлеуметтік бейімделудің жақсы тәсілдері болып табылады, өйткені ол тілсіз қарым-қатынас құралы болып табылады. Бұл өз ойларын сөзбен жеткізуде қиындықтары бар адамдарға өте маңызды.

Мектепте және балабақшада арт-терапия -тәрбиелік ,түзету, психотерапевтік диагностикалық және дамытушы функцияларын орындайды. Балабақшада арт-терапия балғындардың шығармашылық белсенділігін арттырады.

Балалармен жұмыста арт-терапия түрлерімен өдістері

Изотерапия-сурет салу арқылы емделу. Бұндай терапияға керек материалдар-қағаз, қылқалам, бояулар ,кей жағдайда қарындаштар, қаламдар, түрлі түсті борлар.

Құм терапиясы-арнайы ұйымдастырылған құм жәшігін қолдану арқылы сабақ өтеді. Құм жәшігімен құмнан басқа кішкене бейнелер, табиғи материалдар және т.с.с.

Библиотерапия-текстпен арнайы жұмыс. Текстте оқыған сөздерді есте сақтап олардан сөйлем құрау.

Ертегі терапия- метафоралар көмегімен емдік әсер ету. Балалар дайын ертегілерді ойнайды да олардың соңын немесе аяғын өзгертіп, өз ертегілерін жасайды.

Музикотерапия- әуен таңдау арқылы өз ырғағымен, музыкалық аспаптарда ойнау.

Мата терапиясы- матамен жұмыс жасау көмегі.

Түс терапиясы- әр түрлі түстердің қосылуынан

Қуыршақ терапия-әр-түрлі материалдарды жаңа қуыршақтар жасау және олар арқылы оқиғаларды ойын сюжеттерді ойлап табу.

Мандалотерапия-балалармен мандала жасау арқылы сабақтар өткізу . Оны қағазға салу не құмға салу арқылы, әр-түрлі материалдардан жасау арқылы.

Фото терапия-фото арқылы емдік жұмыстар жүргізу.

МАК-метафорлық ассоциативті карталар көмегімен сабақ өткізу.

Тесто пластика (Нан ермексаз)–ермексаз ,нан,саз және сол секілді иілгіш материалдарды қолдану арқылы.

Коллаж жасау-коллаж жасау арқылы емделу және ресурсстармен толықтыру.

Кинотерапия-кинофильмдер мен роликтар көмегімен терапия

Би-қозғалыс терапиясы-би арқылы емдеу.

Педагогтардың изотерапияның құралдарын мектепке дейінгі жастағы балалармен жұмыста қолдану.

Мектепке дейінгі балалармен сабақтар дәстүрлі сурет салу құралдарының жиынтығымен (қағаз, қылқалам, бояу) шектеліп қана қоймау керек және оларды қолдану дәстүрлі тәсілдермен ғана болмауы керек. Бала өзі үйренгенінен басқаша тәсілмен салуға қуана –қуана келіседі.

Балалармен арт терапиялық процестің сәтті болуына себеп болатын техникалар мен тәсілдер:

1 жағдай Техникалар мен тәсілдер қарапайымдылық пен сапалық принциптеріне сай таңдалуы керек. Сурет салу кезінде балаға ұсынылған техника қиындық тудырмауы керек.

Жұмыс барысында кез-келген баланың талпынысы жұмыстың қызықтылығымен, ерекшелігімен ұнауы керек.

2 Жағдай. Сурет салу мен нәтижесі қызықты және тартымды болуы керек.

3 Жағдай Сурет салу техникалары мен әдістері дәстүрлі емес болуы керек. Біріншіден, жаңа сурет салу әдістері іс -әрекетіне түрткі береді,бағыт береді және зейінді тұрақтандырады. Екіншіден, баланың ерекше тәжірибе алуына көмектеседі

Бейнені ойлап шығару тәсілдері өте кең: акватушь,ұсақ тамақтар,кептірілген жапырақтар,саусақпен және алақанмен сурет салу, пульвизаторлармен т.с.с.

Кішкене қиял құмда, қағазға жапсырылған бейнелер, гүлдер гүлдейді, ауада ұсақ қағаздардан шашу шашылады, кляксалар көбелекке айналады , бояу тамшылары –көрмеген жануарларға айналады. Балалар өз сәттіліктерін сезінеді ,өйткені олар мейірімсіз құбыжықтарды жеңеді,өз қорқыныштарын жағады, ойыншықтарды татуластырады.

Жұмыс тәсілдері : бейнелеу техникалары.

Былғау

«Былғау» сөзі-«ластау, кірлету»дегенді білдіреді. Суреттің жүйесіздігінен, сюжеттің болмауынан,оқшау пішіндер мен түстік дақтардың үйлесімділігінен «былғау» анықтамасы шықты. Суреттің сыртқы ұқсастығымен қатар, олардың пайда болу әдістерінде де ұқсастықтар болады: қол қимылдарының ырғақтылығымен, бояудың және сызықтардың композициялық кездейсоқтығы,бояуды жағу және шашырату, түстерді бір-бірінің үстіне үсті-үсті жағу. Суретті ойдағыдай іске асыру үшін жан-жақты және эмоционалды ашық акварельмен және гуашпен сурет салу болып табылады. Бір қағазда сурет салу балалардың біріккен жұмысы жұптық не топтық нәтижелердің айқындығын қосады , сонымен қатар балалардың қарым-қатынасын байытады.

Балалар оқу барысында үйренген тәсілдермен сурет салмайды. Былғауда «дұрыс-дұрыс емес» , «жақсы-жаман» деген түсініктер жоқ,белгілі бір бағалау өлшемі жоқ.Былғауда бағалау өлшемдері болмағандықтан бағалауды да болдырмайды. Дегенмен, сыртқы және ішкі бағалауды қажет ететін балаларда бар,олар өздеріне және басқаларға өз бағалау өлшемдерін алға тартады. Мысалы,түстік гамманың тартымдылығы немесе тазалық,ұқыптылық. Бұл жағдайда баланың бағалауды қыстырмалауын ересек адам болдырмауы керек,нәтижесінде қысым, қорқыныш, күмән,өзіне сенімсіздік балаларда болмайды.

Саусақпен сурет салу

Саусақпен сурет салуға бала немқұрайлық танытпайды. Сурет салу кезінде баланың эмоционалды өзін қабылдауының жаңа тәжірибесі,баланың мінез-құлқына тән емес, «Мен» бейнесін кеңейтеді және байытады. Сурет салудың сапалығына жету үшін бояуды саусақпен және алақанмен қағаз бетіне түсіруде баланың ұсақ моторикасы мен моторлық координациясын талап етпейді. Қимыл ірі экспрессивті немесе үзілмелі болуы мүмкін. Саусақтың қалыңдығы бояуды жіңішке салмайтындығы белгілі. Көп жағдайда балалар өздеріне үйреншікті сурет салу тәсілдерін қылқалам немесе губкамен салуға кіріседі. Саусақпен сурет салудан бас тартатын балалар болады, көбіне мұндай балалар қатал әлеуметтік мінез-құлық тәрбиесінде өскен балалар онадай балалардың ата-анасы балаларынан үлкен адамның мінез-құлқын күтеді. Сондықтан да, осындай балаларға саусақпен сурет салу техникасы алаңдаушылықты, әлеуметтік қорқынышты алдын алу және түзету болып табылады.

Құрғақ жапырақпен сурет салу.(сусымалы материалдар мен өнімдер)

Құрғақ жапырақтар балаларға көп қуаныш әкеледі. Жапырақтар мен желім көмегімен сурет құрауға болады. Қағаз бетіне желіммен сурет салынады. Содан кейін құрғақ жапырақтарды алақанға салып ұсақтап, желім жағылған суреттің үстіне себіледі. Артық желімделмейтін бөліктер түсіріп тасталынылады. Осылай ұсақ сусымалы материалдар мен өнімдерден(жармадан, сұлыдан,тарыдан, ұсақ қанттан,қарақұмықтан, т.с.с.) сурет құрауға болады. Айтылған техника моторлық ыңғайсыздықтан, жабықтықтан, негативизмнен, жаңа кеңістікке бейімделуге , сәттілік сезімін сыйлайды.

Қоршаған кеңістік заттарымен сурет салу.

Умаждалған қағазбен, резеңке ойыншықтармен, кубиктармен, губкалармен, тіс щеткаларымен, жіппен, таяқшамен, жапырақтармен, коктейль соломинкаларымен, өшіргішпен, және тағы да басқа заттармен сурет салуға болады. Баланың сурет салуда шығармашылығы әр-түрлі заттардан сурет салуы құпталады тек басқа балалардың құқықтарына нұқсан келмей, зияны тимесе болды. Қоршаған орта заттарын бала қалауымен қолдануы, педагог үшін баланың шығармашылық іс әрекетке қызығып айналысуын, бейімделу процесінің сәттілігін, өзіндік бағалауының жоғарылауын, өз ойларын қорғай білуге күшінің пайда болуын білдіреді. Сонымен қатар, бұл бала үшін қызықты, көңілді!

Сурет салу материалдары емес заттарды жаңаша қолдану туралы ұсыныс педагогтан да болуы мүмкін. Қозғалмалы және функционалды стереотиптерді тербеуді мақсат қоя бағыттау баланың эмоционалды сферасын нығайтуды қалыптастырады, көбіне салт жораларға бағыныштылығын азайтады, көңіл-күйін көтереді, қиялын дамытады, бейімделу қабілетін артады.

Газеттен (қағаздан) үш өлшемді және жазық кескіндер

Газеттер-бұл кең тараған шығын материалы. Ол почта жәшіктері бар барлық адамдарда болады. Отбасында оны тұрмыстық қажеттіліктерге қолданады: заттарды сақтауға, белгілі бір заттарды орауға, үстел үстіне жа жаяды және заттардың үстін жабады. Шығармашылық әрекеттер кезінде газеттермен скотчтан бейне жасалады, балаға жағымды сезім тудыру үшін. Тіпті деструктивті актілер газеттерді жұлу, умаждау, жырту жаңа нәрсе тудыруға бағытталады. «Қоқыстан» құнды зат пайда болады деп айтуға болады. Ештемеден бірдеме туады, ал изотерапия процесінде өзіне сенімсіз, ұяң, қорқақ басқалардың тиісуі салдарынан өзіне сенімсіз баладан тұлға пайда болады.

Балалар газеттің жарнама-ақпараттық қызметін оңай қабылдайды, ал біздің жағдайда газеттерден суреттер іздеуге болатын қағаз ретінде қабылдайды жазықтықта сурет салудағыдай балалар ересек адамнан дайын үлгі алмайды. Газет оңай умаждалады, жыртылады, кесіледі, оралады, бүктеледі, бұралады. Ол жұқа бірақ қажет болса қалпын сақтайды, оған скотч жақсы жабылады, оған гуашь жақсы жағылады.

Газеттен жасалған заттың сыртқы бейнесі әр-түрлі болады – екі өлшемдегі жазық силуэттен, көп сатылы кең безендірілген конструкциядан. Бұл балалардың жас ерекшеліктеріне, ойлаған ойларының іске асуына (педагогикалық басшылық стратегиясының дамуы) байланысты. Ересек адам балалардың шығармашылық бейненің дайындалуына ат салысуына болады, бірақ балалармен қарым-қатынас стратегиясы және балаларға көмегі берілген сабақтың міндеттерімен белгіленеді. Соған орай ересектің қатысу ролінің деңгейі «серіктес», «ассистент», «бақылаушы» ретінде қатысуына болады.

Сурет салу баланың өзін түсінуіне, өз ойларын, сезімдерін, білдіруіне, шиеленістерден және уайымнан босауына, өзді-өзі болуына, армандауына көмектеседі.

Акватушь — балалардың сумен ойынына ұқсас болып келеді. Қағаз бетіне бірінші қабатпен гуашпен сурет салынады. Сурет кепкен соң екінші қабатпен қара тушпен боялынады, (соңғысы тез кебеді, туш қалың жағылмаған жағдайда. Содан кейін суретті суға салады. Суда гуаш өшіп қалады, ал тушь-жартылай ғана өшеді. Нәтижесінде қара фонда суланған контурлармен тоналды сурет қалады. Бүкіл процесстің әр кезеңі суретті жасаушыларға қызығушылық тудырады. Акватушьтің көмегімен зейін жетіспеушілігі бар балалар іс-әрекеттің әр кезеңінен қуаныш алуларына мүмкіндік туады, ал негативизмді сезінетін балалар шығармашылық іс-әрекет жасауына түрткі болады.

Түрлі сызықтар, каракульдер – бұл графика. Ең қолжетімді жаттығу, оған қарындаш пен қағаз қажет. Балалар нәтижесін ойланбастан қағаз бетіне дөңес сызықтар түсіріп, одан қандай да бір бейнені көріп оны сипаттайды. Сипаттау кезінде оны ойланып суретті аяқтайды, контурларды бөледі, түрлі сызықтар жүргізеді. Сызықтар көрінбейтін әлсіз болуы мүмкін немесе нық сенімді жүргізілген болуы да мүмкін. Сызықтар тік, доғаланған, үзілген, пунктир түрінде, спираль түрінде болуы мүмкін. Жекеленген дөңес сызықтардан бейне шығаруға немесе абстракттілі түрде болады.

«Фроттаж» техникасын қолданып сызуға болады, қағаздың астында дайындалған силует немесе жазық зат болса қағаз бетін түрлі сызықтармен жүргізуге болады. Әркім тиынды осылай істеп көрген болар! Түзу және дөңес сызықтар баланы жандандыра,қызықтыра түседі, қарындаш пен борларды басылуын сезінеді. Түзу және дөңес сызықтар баланы белсенділікке бағыттайды.

Монотипия – изотерапияның қызықты әртүрлілігін білдіреді.Сиямен, тушьпен, акварельмен немесе сумен араластырылған гуашьпен суды сіңірмейтін тегіс пластик, линолиум, жылтыр қалың қағаздың үстіне сурет салынады: дақтар немесе сызықтар

т.с.с.Оның үстіне қағаз беті қойылып қолмен басылады,сонда қағаз бетіне айна бетіне түскендей сурет түседі. Бала не шыққанын қарайды да, шыққан бейнені сипаттайды және бейнені толықтырып оны жалғастырып салады. Ашуды емдеп уақытты өткізеді. Ол былай да болуы мүмкін: Қағаз беті ортасынан бүктеледі де қайтадан қағазды ашып жазады. Бір жағынан бүктелген жерден бояу дақтары (қалай болса солай не арнайы бейнеленген сурет. Бояуды бүктелген сызықтан бояу жағуға болады. Бояу қағаз бетінің басқа жағынан симметриялы түседі. Бүктелген қағаз беті ашылады да, алдымызда сурет шығады ол суреттер бір біріне жабысып тұрады не екі бөлек сурет болуы мүмкін.

Жіптікграфия - Жіптер көмегімен әдемі ерекше бейнелер шығару. Егер жіпті (30–50см) бояуға түсіріп, сосын қағаз бетіне өз қалауынша орналастырса, жіптің ұшын ғана қағаз сыртында қалдырып, басқа қағазбен жауып оны қолмен ептеп басып, ақырындап екі қағаздың арасынан жіпті тартып алса, екі бетте де жіптің кескіні қалады.

Шыныдағы сурет (шеттерін өңдеу – қауіпсіздік техникасы). Қағазда сурет салғаннан шыныда сурет салудың айырмашылығы, шыны жаңа көру әсерлері мен тактильді сезім тудырады. Балаларды сурет салу процесі қызықтырады: гуашьтың қасиеттері шыныда салуға жақсы келеді, жұмсақ қозғалады, оны қылқаламменнемесе саусақпен бояуға болады,өйткені ол бояуды сорып алмайды және тез кебеді. Балаларға үлкен көлемдегі шыныда сурет салу ұнайды, ол шыны бетінде балаға өте қолайлы және айналуға орын бар. Сурет салу кезінде шыныны губкамен сүртіп қажет емес детальдарды өшіруге болады. Алаңдаушылығы жоғары және реактивті балалар солай істейді Көбіне бір балалар шыныға көп су құйып бояуларды араластырады. Мұндай сурет салу көбіне мектепке дейінгі және кіші мектеп жасындағы аффективті-жекелік проблемелары бар балаларға тән. Бала сурет салуға жаттығып жатқандай қате кетірсе оны сүртіп тастауға болатындықтан, ол қате кетіруден қорықпайды, Берілген тәсіл іс әрекет нәтижесінде пайда болатын қорқыныштар мен әлеуметтік қорқыныштардан, алаңдауылықтың түзету және алдын алуға қолданылады. Жабық балалардың белсенділігін тудыруға жақсы көмектеседі. Ата-аналар мен педагогтардың баланың оқу сәтсіздіктеріне байланысты шектен тыс талаптары мен жүктемелерінен басылған қорқақ балаларға өте қажет тәсіл. Балалардың бір шыныда бірігіп сурет салуы нәтижесінде оларды шиеленіс жағдайларында әрекет жасауға,қарым-қатынасты орнықтыруға көмектеседі.

Арт-терапия техникаларын қолдану арқылы белгілі бір уақыт аралығында сапалы нәтижелерге жетуге болады, өйткені мұндай іс-әрекет ерекше,қызықты, тартымды болып келеді де, педагогикалық үрдіске қатысушылардың қарым-қатынасын реттеп, ойлаған нәтижеге жетуге көмектеседі.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Арт-терапия- новые горизонты /А.И. Копытин-М. Когито –Центр 2006-336с
2. Мардер л.д. Цветной мир. Групповая арт-терапевтическая работа с детьми дошкольного и младшего школьного возраста
3. Копытин А.И. Основы арт-терапии-СПБ:Лань1999
- 4 Кисилева М.В. Арт-терапия в работе с детьмиСПБ : Речь .2006 .

БАЛАБАҚШАДА ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Сатымбаева Г.О.

Қарағанды қаласы, «Толағай» бөбекжайы» КМҚК

Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев: «Қазіргі заман талабына сай, жан-жақты жетілген, бойында ұлттық саны мен ұлттық психология қалыптасқан, имандылық әдебі, парасаты бар ұрпақ тәрбиелеу, өсіру, білім беру бүгінгі таңда отбасының, балабақшаның, барша елдің, халықтың міндеті» - деп атап көрсетіп отыр. Сол себепті, бүгінгі күні қазақстандық білім беру жүйесінде инновациялық технологияларды барынша кеңінен және қолжетімді түрде пайдалану үрдісін заман талабына сәйкес дамыту кезек күттірмейтін жауапты іске айналды. Осы мақсатты табысты орындау жолдары Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2016- 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында айқын көрініс тапқан.

Бұл міндеттер үддесінен шыға білу ең алдымен балабақшада саналы тәрбие мен сапалы білім берудің заманауи әдістемелерін енгізуді көздейді. Еліміздің ертеңі болып табылатын қазіргі бүлдіршіндердің ой-санасын арттыру, өз бетінше шешімдер қабылдап, әрекет ете алу қабілеттерін дамыту, тіл байлығын молайту және интеллектуалдық қарым-қабілеті жоғары жан-жақты азамат етіп тәрбиелеп шығару - жаңа технологияны балабақша өміріне енгізудің тиімді шарты болып табылады. Осы бағытта жұмыс жүргізе отырып, біз балабақша тәрбиешілері балалардың мектепке дейінгі мекемеге деген қызығушылығын, құштарлығын, белсенділігін арттыра отырып, сонымен бірге олардың ата-аналарының да балабақшада өткізілетін тәрбие жұмыстарына барынша тарту міндетін де орындауымыз қажет. Мұнда ата-аналармен өзара тығыз байланыста жүргізілетін іс-шаралардың нәтижесінде бүлдіршіндердің әр нәрсені білуге деген құмарлығы, өзіне таныс емес құбылыстар сырын зерттеуге деген қызығушылығының арта түсері сөзсіз. Өйткені олардың айналадағы әрбір іс-әрекет туралы пікірі қалыптасып, айтар ойларын жеткізу, өздігінен ой қорыту қасиеттері оянады. Алған түсінік-пайымдарын алдағы өмірде қолдану машықтары қалыптасады. Кейіннен мектеп табалдырығын аттағанда балабақша қабырғасында алған білім-біліктіліктері олардың жинақы, ой-санасы анық, ширақ та, епті, үлгілі оқушы болып қалыптасуының кепілі болып табылады.

Сондықтан, инновациялық технологияларды балабақшаның күнделікті өмірінде кеңінен пайдалану –баланың жекебасының қалыптасуында маңызы аса зор деп білеміз. Ал жаңа технологиялық әдіс-тәсілдер арқылы педагогикалық міндеттерді іске асыру нәтижесі мектеп жасына дейінгі интеллектуалды дамыған балаларды ерте жастан анықтау, оқыту және тәрбиелеу ісін жолға қою болып табылады.

Балабақшада атқарылатын осы бағыттағы жұмыстардың барлығы әр баланың бойындағы өзіне тән қасиеттерін, әр нәрсеге деген бейімділігін ашып, жеке тұлға қалыптастыруға негізделеді. Мұнда балалардың жас ерекшеліктеріне қарай шығармашылық әрекеттерін дамыта отырып олардың зерттеулер жүргізуін қадағалау әдісі қолданылады. Ал зерттеу жүргізу әдісі дегеніміз – әрбір баланың өзін қоршаған орта құбылыстарын өзінше зерттей отырып, ой қорытып, оларды күнделікті өмірде қолдана білуі болып табылады. Сонымен бірге, бүлдіршіндерге шығармашылықпен әрекет ете білулерін дамыта отырып, балабақша тәрбиешісі олардың зерттеушілік қабілеттеріне баға бере алады. Өйткені, балалармен жүргізілетін оқу-тәрбие жұмысы аса күрделі процесс. Оны қай жағынан алып қарасақ та, балалардың өзіндік қасиеттерін дамыту мақсатын, мазмұны мен қорытындысын, түрлері мен әдістерін жоғары деңгейде жүргізуді талап етеді.

Бүгінгі заманауи технологиялардың шарықтап дамыған кезеңінде тәрбиешілер ең алдымен топтағы балалармен жұмыс жүргізудің педагогикалық-психологиялық әдістерін терең білуі тиіс. Ал бұл балаға сапалы білім мен саналы тәрбие беру ісінде маңызды құрал болып табылады. Жаңа технологияны меңгеру талабы – білім беруде жеткіншектердің өз

бетімен ойлап, әрекет ете білу қабілеттерін қалыптастырып, олардың таным белсенділігін барынша арттыра отырып бір мақсатқа жетуді көздейді. Балалар бұл бағытта жаңалықты тез қабылдап отыру қасиеттерін көрсете білуі тиіс.

Осы мақсатта заманауи инновациялық технологияларды тиімді пайдалана отырып балаларды ерте дамыту тәжірибелерін кеңінен тарату қажет. Бұл жан-жақты дамыған, тәрбиелі, интеллектуалдық деңгейі жоғары, ізденімпаз ұрпақ қалыптастырудың бірден-бір жолы болып табылады. Соған орай, балабақша тәрбиешілерінің алдында еліміздің ертеңі болып табылатын бүгінгі өскелең ұрпаққа білім берудің әдіс-тәсілдерін заман ағымына қарай түрлендіре отырып, жетілдіре беру міндеті тұр.

Біз жаңа инновациялық технологиялар бойынша берілетін білімді балалар санасына күнделікті сіңіріп, оларды игеру жолын үйретіп отырсақ қана, бұл мақсатты орындау жолындағы балалардың жаңаша көзқарас үрдісі пайда болады. Мен «Толағай» балабақшасында еңбек еткен жылдарымда балаларды тәрбиелеу ісінде озық әдістемелік құралдарды пайдалану арқылы жаңа әдіс-тәсілдерді оқу іс-әрекеттерімде жүйелі түрде жүргізіп келемін. Бұл - жаңа инновациялық технологияларды тиімді пайдалана отырып баланың жан-жақты құзыреттілігін дамыту, білімді ұрпақты тәрбиелеу дегенді білдіреді. Біздің балабақшада Монтессори технологиясы, АКТ технологиясы, ТРИЗ (ӨТШТ) технологиясы, Зайцев әдістемесі және Ойын технологиясы секілді инновациялық әдіс-тәсілдер жүйелі түрде қолданылып келеді. Ұжымда ең алдымен бүлдіршіндердің танымдық жан-дүниелерін байыта отырып, олардың ой-өрісін дамытуға барынша септігін тигізетін әртүрлі ойыншықтар мен дидактикалық материалдарды кеңінен пайдалану ісі жолға қойылған. Балабақшамыз бүлдіршіндерге жас ерекшеліктеріне қарай тәрбие беру және білім беру үрдісінің заманауи интерактивті тақталарымен де қамтамасыз етілген. Жаңа инновациялық технологияларға негізделіп, қазіргі заман талабына сай оқу-тәрбие жұмысын жүргізу үшін барлық жағдайлар жасалған. Балабақшада өткізілетін математика, бейнелеу өнері, дүниетану, еңбекке баулу және музыка, сабақтарында тәрбиешілер терең теориялық-психологиялық, педагогикалық біліктіліктерін көрсете отырып, балалардың дүниетанымын тереңдету, жан-жақты білімді азаматтар дайындап шығару ісін лайықты атқарып келеді. Бұл үшін, әрине, балабақша тәрбиешілері үздік әдіс-тәсілдерді іріктей біліп, жаңа инновациялық технологияларды қолдана білудің қыр-сырын жетік меңгеруі тиіс. Сол себепті біз өзіміздің көп жылғы педагогикалық іс-тәжірибемізді тарату және басқа алдыңғы қатарлы үздік тәжірибелерден тағылым алу мақсатында қалалық, облыстық семинарларға жиі қатысып отырамыз.

Сонымен бірге, балабақша өміріне заманауи инновациялық технологияларды енгізу, оларды тиімді пайдалану жөнінде ғылыми жұмыстарымызды да жиі ұсынып отырамыз. Туған халқының ана тілінің базалық құндылықтарын жетік меңгерумен бірге, басқа да тілдерде мәдени-әлеуметтік өзара қатынас жасай алатын, жан-жақты жеке тұлғаны қалыптастыру мақсатында балабақшамызда мемлекетіміз ұстанып отырған Үш тұғырлы тіл саясаты да тиісті деңгейде жүргізіліп келеді.

Бұл бағытта семинар-кеңестер де өткізіліп тұрады. Мұнда жаңа инновациялық технологияны балабақша өмірінде қолдану саласында тәрбиешілеріміздің атқарып отырған жұмыстары, қол жеткен жетістіктері айқын көрініс тауып отырады. Біз, бүлдіршіндерге, бүгінгі күні қазақстандық қоғамның алдында тұрған, кезек күттірмейтін осы айтылған міндеттерді орындай алсақ, еліміздің ертеңінің жарқын болатынына бек сеніміз. Сол себепті, балабақша өмірінде жаңа инновациялық технологияларды тиімді, орынды пайдалануды ортақ мақсатымыз деп білеміз.

Осы мақсатта балабақшамызда бүлдіршіндерге сапалы білім, саналы тәрбие беру ісін заман талабына сай жүргізуге мүмкіндік беретін жаңа әдіс-тәсілдерді күнделікті ұйымдастырып, оқу-тәрбие жұмысына жүйелі түрде енгізу ісі бүгінгі күні алдыңғы орынға шығып отыр. Өйткені, балаларға заман талабына жауап бере алатын мазмұнды да, мағыналы білім беру ісін жолға қоя алсақ қана еңбегіміздің жанып, абырой биігінен көрінетінімізді жақсы білеміз.

Ал бұл міндеттерді орындау үддесінен шығу – бүгінгі күнгі мемлекетіміздің жас өскелең ұрпақты тәрбиелеу ісінде ұстанып отырған саясатының жемісті болуының айғағы болып табылады.

Қорыта айтқанда, - Бала – біздің болашағымыз, -деген күн тәртібінен мәңгі түспейтін қасиетті ұғымды еліміздің жарқын болашағын қалыптастырудың алғышарты ретінде біз, тәрбиешілер балабақшада педагогикалық технологияларды кеңінен пайдалану, күнделікті сабақ өткізу технологиясы элементтерін ұтымды қолданысқа енгізу – білім-біліктілігі жоғары, ой-санасы айқын, құзыретті жеке тұлға тәрбиелеп шығарудың кепілі деп білеміз.

Қолданылған әдебиттер:

1. «Егемен Қазақстан» 16мамыр 2014ж №12
2. «Отбасы және балабақша» журналы 2013ж № 5
3. «Бала тәрбиесі журналы» 2010ж №5, 6
4. «Бала мен балабақша» журналы 2012ж №11

ТРИЗ ОЙЫНЫН БАЛАБАҚШАДА ҚОЛДАНУ

Нурпейсова К. З.

Қарағанды қаласы, «Толағай» бөбекжайы КМҚК

Қазіргі кезеңде Республикамыздың білім беру жүйесінің ең басты міндеті тиімді технологияларды қолдана білу. Бала – болашағымыз десек сол балаға жүйелі білім беріп,ынта –ықыласын дұрыс бағыттауды,қабілет – қасиеттерін дамытуды балабақшадан бастауымыз керек.Мектепке дейінгі білім беру стандарты мектепке дейінгі тәрбиенен мектепалды даярлық топтарында педагогикалық үрдісті ұйымдастыруда жаңашыл әдіс – тәсілдерді пайдалануға мүмкіндік береді. Балабақшада жаңа педагогикалық технологияларды пайдаланудың басты мақсаты оқыту мен тәрбиелеуде инновациялық ойын технологиясының элементтерін пайдалана отырып,жан – жақты,білімді,құзыретті тұлға тәрбиелеу.Балабақшада қолдануға тиімді технологияның бірі ТРИЗ технологиясы. Бұл жең жас,әрі кең таныс педагогикалық инновациялық жүйе.Ол – тапқырлық тапсырмаларды шешу теориясына және шығармашылық тұлға дамыту теориясына негізделген. Оны Ресейлік ғалым жазушы Генрих Альтшуллер жасаған.ТРИЗ педагогикасы бағытындағы бағдарламада балалардың жас күнінен дүниеге ғылыми көзқарастарын қалыптастыру, ақыл-ой күшімен интеллектуалдық қажетсінулерін дамыту бағытында құрылған.

Бала тілін дамытуда ТРИЗ технологиясын қолдану аса маңызды,ТРИЗ технологиясын жүйелі пайдалана білген әрбір тәрбиеші баланың санасын арттыра отырып, түсінігін кеңейтіп, сөздік қорын молайтып, ұғымын байытады,сонымен қатар баланың ойлау белсенділігі артады, тілдері ширап, өз бетімен жұмыс түрі дамиды, сөз таптарын меңгереді, өз ойын еркін жеткізеді.

ТРИЗ –дің мақсаты тек қана балалардың қиялын ғана емес,сонымен қатар шынайылықты түсініп жүйелі ойлауға, өзін – өзі тануға қоршаған ортаның қиындығын байқауға және де өздерінің шағын қиындықтарын шешуге баулуболып табылады. Барлық педагогикалық инновацияларды балабақшада балалардың жас ерекшеліктерімен әр сатыға балалардың қабылдау мүмкіндіктерін ескерген жағдайда ғана пайдалануға болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілетін әлсіз,қабылдау процестері тұрақсыз келеді.Сондықтан олар затты қолмен ұстап көзімен көргенді ұнатады. Осы орайды, «Егер айтып берсеу, ұмытамын.Егер көрсетсең, мүмкін есіме сақтаймын. Егер еліктіре тартсаң расымен ұмытпаймын» деген ежелгі қытай ойшылы философ Конфуцидің нақыл сөзі барша балақандардың тәрбиешіге жолдауы деп айтуға болады.

ТРИЗ технологиясын қолдану арқылы байланыстырып сөйлеуге, сөздік қорын молайтуды дамыту.

- Жан – жақты шығармашылық дамуын қамтамасыз ету және білім беру тәрбиесін құру.
- Өзге адамдарға деген сүйіспеншілік және сыйлау қасиеттерімен, төзімділікке тәрбиелеу.
- Ұлттық мәдениетке, ұлттық шығармашылыққа, талт дәстүрге деген қызығушылық пен сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

Қазіргі кезде техникалық триз әдіс-тәсілдері балабақшада балалардың диалекті ойлауын шығармашылық қиялын, ой ұшқырлығын дамыту үшін кеңінен қолданылуда. Балабақшадағы триздің мақсаты – баланың ой қиялын дамыту, жүйелі ойлауға баулу, болып жатқан жағдайды тереңнен түсіну ғана емес, тәрбиешінің қолына нақты дамыту тәрбиелеу құралын беру. Тәжірибе жүзінде баланың білім сапасын көтеру, шығармашыл жеке бас болып дамуына, айнала қоршаған ортадағы бірлікпен қарама-қайшылықтарды түсінуіне өздерінің кішкентай проблемаларын шешіп білуге үйрену. Бірқатар зерттеушілердің ойынша, заманауи интеллектуалдық әрекеттің педагогикалық және психологиялық ойдың негізі, белсенді ізденімпаздық әрекет әдістеріне негізделсе, мектепке дейінгі баланың интеллектуалды әрекеті табиғи үйреншікті болуы мүмкін. Бұл ата-анамен педагогтың күнделікті тәрбие беру барысында баланың танып білуге қызығушылығын ояту қажеттілігін туғызу, өз беттерімен мәселені шешу, нәтижеге жетуге тәрбеленуінің, бағыт беруінің арқасында туындайды. Мектепке дейінгі тәрбиелеуде ТРИЗ технологиясын алғашқы математикалық түсініктерін қалыптастыруда тиімді екені байқалды.

Мысалы: «Ұқсастықтарын тап» ойыны арқылы қарама-қарсы тұрған заттардың ұқсастықтарын тауып айту керек.

«Не жетіспейді» деген ойын арқылы баланың есте сақтау қабілеті шынығады.

Кіші кіші топтарда. Мысалы, кіші дөңгелекте тәрбиеші жануарлардың суретін орналастырады (ит, мысық, түлкі, аю), үлкен дөңгелекте – олардың төлдері.

Нақты тапсырма: аналарға төлдерін табуға көмектесу. Бала ересектің тапсырмасы бойынша жоғарғы дөңгелекте жануардың суретін табады, содан соң екінші дөңгелекті айналдыра отырып, оның төлін табады.

ТРИЗ әдісін тіл дамыту сабақтарында қолдану өте тиімді.

Триздiң өзге әдiстерден, теориялардан ерекшелiгi- бұл жеке әдiстердiң, әрекеттердiң, машықтардыñ жиынтығы емес, бұл көптеген амалдарды шешу, соның iшiнде педагогикалық, жаңа идеяларды тауып, әрқашан творчестволық iзденiсте болып, әдiс құру талпынысы.

ТРИЗ әдiсiн ойлап шығарушылар, шығармашылық педагогиканың жаңа деңгейiне шығуға тырысады-жеке шешiмдердi табу үшiн емес, балалармен бiрге күнделiктi жағдайлардыñ логикалық шешiмiн дұрыс, сауатты табу принципiн құрастыруға тырысады. Балалар мен ересектер мәселесiнде айырмашылық жоқ: оның мағынасы жас ерекшелiктерiне қарсы келедi. Ойлау қабiлетi дамыған бала өз деңгейiнде мақсаттарды шешуге машықтанып, өмiрге жанжақты болып келедi.

Пайдаланған әдебиеттер тiзiмi:

1. Гин С. И. Занятия по ТРИЗ в детском саду: пособие для педагогов дошкол. Учр.: 3-е изд. – Минск: ИВЦ Минфина, 2007.
2. Кишко С.В. Развитие художественных способностей дошкольников через использование инструментов ОТСМ – ТРИЗ технологии/Материалы конференции “Педагогика и ТРИЗ: проблемы формирования ключевых компетентностей. Саратов, 2009.
3. Сидорчук Т.А., Хоменко Н.Н. Технологии развития связной речи дошкольников. 2004

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙiНГI БАЛАНЫ ОҚЫТУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУДЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ӘДIСТЕРI

Несiпбай М.Т.

Қарағанды қаласы, «Толағай» бөбекжайы КМҚК

«Адамның екi ең маңызды өнертанбасы бар:
тәрбиелеу өнерi және басқару өнерi.»

И.Кан

Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2030» Қазақстан халқына арналған жолдауында «Бiздiң жас мемлекетiмiз өсiп, жетiлiп, кемелденедi, бiздiң балаларымыз бен немерелерiмiз онымен бiрге ер жетедi. Бүкiл дүниежүзiлiк бiлiм беру кеңiстiгiне кiру мақсатында қазiргi кезде Қазақстанда бiлiмнiң жаңа жүйесi құрылуда. Бұл процесс педагогика теориясы мен оқу-тәрбие процесiне нақты өзгерiстер енгiзумен қатар, елiмiзде болып жатқан түрлi бағыттағы бiлiм беру қызметiне жағаша қарауды, қол жеткен табыстарды сын көзбен бағалай отырып саралауды, жастардыñ шығармашалақ әлеуметiн дамытудың, мұғалiм iс-әрекетiн жаңаша тұрғыда ұйымдастыруды талап етедi.»

Үздiксiз бiлiм беруге көшу, компетенцияға негiзделген бiлiм, жаңа ақпараттық технологияны пайдалану, бiлiм берудiң ашықтығы, көкейкестiлiгi, iргелi бiлiм беру, бiлiмдi iзгiлендiру; бiлiм берудегi инновациялық әдiстер. «Инновация» терминi ғылымға ХIХ ғасырда ендi. Ағылшын тiлiнен аударғанда «жаңалық енгiзу», «жаңашылдық» деген ұғымды бiлдiредi. ХХ ғасырдың 30 жылдары И.Шүмпетер, Г.Менш «инновация» терминiн ғылымға енгiздi.

Қазiргi уақытта заман талабына сай балабақшаларда инновациялық жаңалықтарды енгiзу өзектi мәселелердiң бiрi.

Жаңашылдық – бiлiм беру саласының алдында тұрған жаңа мiндеттердi сәттi орындаудың негiзгi шарттарының бiрi. Сол себептi мектепке дейiнгi ұйымдарда педагогтардыñ негiзгi мiндетi: әдiс -тәсiлдердi дұрыс таңдау, жаңаша педагогикалық технологияларды дұрыс қолдана бiлу, жеке тұлғаның дұрыс дамып қалыптасуы үшiн ыңғайлы жағдай жасау.

Жаңа технологияны қолдану төмендегiдей кезеңдер арқылы iске асады:

- 1 кезең – оқып үйрену;
- 2 кезең – меңгеру;

3 кезең – тәжірибе енгізу;

4 кезең – дамыту.

Қазіргі таңдағы білім беру технологиясының қатарына мыналар кіреді:

- *Денсаулық сақтау технологиясы.*
- *Жобалы-іс шығармашылығы.*
- *Ізденіс-шығармашылық технологиясы.*
- *Қатынастық-ақпараттық технология*
- *Жеке тұлғаға бағыттау технологиясы.*
- *Бала мен тәрбиеші портфолио технологиясы.*
- *Жетілдіру технологиясы.*
- *Түзету технологиясы*
- *Ойын технологиясы.*
- *Триз технологиясы.*
- *Дамытушы технология.*
- *Коучинг технологиясы.*
- *Модульдік оқыту технологиясы.*
- *М.Монтессори педагогикасы.*
- *Вальдорф педагогикасы.*

Ойын технологиясы – ойын бұл барлық мектепке дейінгі мекеменің іргетасы іспеттес. Ойын бала тілінің дамуына ықпалын тигізіп, таным белсенділігінің дамуына жол ашады. Ойын – мектеп жасына дейінгі баланың қимыл әрекетін басқарушы құрал.

Триз технологиясының мақсаты: балалардың тілдерін, шығармашылық қиялын дамыту. Триз технологиясы арқылы балалар қоршаған ортада болып жатқан жағдайларды әңгіме ертегі арқылы қабылдайды.

Дамыта оқытатын педагогикалық технология – бұл үлкен мен бала арасындағы ортақ болмыс, жаратылыс, бірге уайымдау, ерекшелік пен бейімділік.

Дамытушы технологиялар – дәстүрлі оқытуда балаға дайын өнімді, әрекет дағдыны үйренуге ұсынылатын технологияның бірі. Дамыта оқытуда бала қандай да бір пікірге өздігінен, өз әрекетінен мәселенің талданған нәтижесінен шешімге келуі тиіс.

Өзіміз еңбек ететін балабақшаның әр тобында баланың шығармашылық әлеуетін дамыту үшін тәрбиешілер оқу қызметінде заттық дамыту ортасын жасап, балалық қызығушылығының орындалуына мүмкіндік беруді қолға алып отыр. Дамыта оқыту үрдісінде Воскобович, Никитин, Дьенеш және Кюзенейр мен Красноуховтың технологияларын пайдаланып отырмыз.

Воскобовичтің ойындары – ойын ерекшелігін, ойлана отырып нақты түрде орындауға мүмкіндік береді. Бір ойынның өзінде бірнеше тапсырмалар орындалады. Түстерді біліп, есіне сақтайды, ұсақ моторикалары және есте сақтау мен зейіні дамиды.

Кюзенейр таяқшалары – түстер саны, қол арқылы әртүрлі дерексіз түсініктерді ұғынуға мүмкіндік беретін көп салалы математикалық нұсқаулық болып табылады.

Дьенештің логикалық ойындары баланың логикалық ойлауын, епшілдігін, талдау қабілетін, коммуникативтік дағдыларын логикалық тапсырмалар арқылы қалыптастырады.

Б.П. Никитиннің дамытушы ойындары негізгі ережелерді оқытуды біріктіруге тартады – қабілеттің жеңілден ауырға өздігінен шығармашыл әрекет етуінде ең қажетті қағидат.

Коучинг- оқытудың нәтижелік дәрежесін арттыру арқылы оны жетілдіруге мүмкіндік беретін үдеріс. Коучинг дамудың белгілі бір бағыттарын қарауға, нақты мәселелерді шешуге бағытталған. Коучинг үйретпейді, ол үйренуге көмек көрсетеді.

Модульдік оқытудағы негізгі мақсат-баланың өз бетінше жұмыс істей алу мүмкіндігін дамыту. Модульдік оқытудың өзегі – оқу моделі, ақпараттардың аяқталған блогынан, бағдарламаны табысты жүзеге асыру үшін берілген ұстаздың нұсқауынан тұрады.

Вальдорф педагогикасының міндеті-рухани еркін тұлғаны тәрбиелеу болып табылады. Бұл педагогиканың негізінде И.Гете түрлену (метаморфаза) ойлары жатыр. Аталмыш

педагогика адамның жетілуін түрлену кезеңдеріне қарай жетіжылдықтарға бөліп қарастырады, яғни: 0-ден 7 жылға дейін-дененің тууылуы және жетілуі; 7-14 жыл-жан жетіледі; 14-21 жыл-саналы адамның жетілуі. 21 жасында «Мен» сезімі-жауапкершілік, ой сезімі қалыптасады. Ұстаздың міндеті-оқушының бойындағы осы түрленулерді бақылап, олардың жүруіне қолайлы жағдайлар жасау болып табылады.

Сонымен қатар, М.Монтессори технологияларын және ТРИЗ технологияларында кеңінен қолданып келе жатырмыз.

Әрбір өткізетін оқу қызметтерімізге, күннің екінші жартысында өтетін вариативтік оқу қызметтеріне осы жаңашыл технологияларды қоса отыра, ойын барысында барлық баланы қамтуға тырысамыз. Сөзіміздің дәлелі ретінде, дамытушы ойынның бір – екеуін алып көрелік:

Геоборд ойыны. Бұл төртбұрышты шегелер қағылған тақтайша. Шегелерге әр түрлі бағыттарда созылғыш жіп резинка тартуға болады. Балалар осылайша жіптерді әртүрлі бағыттарда тартып геометриялық пішіндер жасайды, тіптен әріптерді де жасауға болады.

Воскобовичтің «Түсті шаршы» ойыны. Шаршыны бүктеуге болады, бүктеу арқылы одан бір зат шығаруға болады. Мысалы: Үй, конфет, хат, т.б.

Б.П. Никитиннің «Ғажайып текшелер» ойыны. Ойын бірнеше түрлі-түсті текшелерден тұрады. Бұл түстер төрт түстен тұратын өрнек құрастыруға мүмкіндік береді. Бұл ойында балалардың талдау, жинақтау қабілеттері жақсы дамиды. Сонымен қатар балалардың ұсақ моторикасы, қиялы, зейіні, кеңістікті бағдарлау қабілеті, логикалық ойлау қабілеті, құрастырушылық қабілеті дамиды.

Красноуховтың басқатырғыш ойыны арқылы балалардың ойлау қабілеті мен зейіні, қиялы дамиды.

Міне, осындай баланың қызығушылығын арттыратын дамытушы ойындарды ұйымдастыра отырып, баланың ойлау қабілетін, белсенділігін арттыру әрбір оқу қызметіміздің мақсаты болып табылады. Сонымен бірге, осы жоғарыда аталған дамытушы ойындарды зерттей отырып, балалармен бірге әр оқу-қызметі барысында, күннің екінші жартысында қолданысқа алып жүрміз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. А.К. Ахметов «Принципы технологии и содержание образовательной программы» Алматы 1995ж.

2. Воскобович В.В.; Харько Т.Т. Игровая технология интеллектуально – творческого развития детей дошкольного возраста 3-7 лет. «Сказочные лабиринты игры». Книга «Методика» - 36с.

3. К.Ю. Белая «Инновационная деятельность в ДОУ» әдістемелік құралы. М.2005ж.

4. М.Ж.Жадрина «Қазақстан Республикасындағы жалпы орта білім беруді дамытудың тенденциялары мен мәселелері». Алматы, 2002ж.

ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

Ильяс И.О.

Қарағанды қаласы, «Толағай» бөбекжайы КМҚК

Бүгінгі күні мектепке дейінгі мекемелерде жаңа технологияларды пайдалану – келешекте ой-санасы берік қалыптасқан, интеллектуалды біліктілігі жоғары ұрпақ тәрбиелеп шығарудың алғышарты болып табылады. Бұл бағытта балабақша тәрбиешісі - ең алдымен жаңа келген баланы үйдегі өмірден тыс ортаға бейімдей отырып, оның өз бетімен ойланып шешімдер қабылдау және өзіндік іс-әрекеттерін дамыту, ойын анық, дұрыс жеткізе алуы

үшін сөздік қорын молайту, сөйлеу мәдениетін қалыптастыру, оқып, жаза білуге ұлттық ойындарды үйрету арқылы қол жеткізуі тиіс. Міне, еліміздің ертеңі, оның жарқын болашағын қалыптастырады деп үміт артқан өскелең ұрпақ бүгінгі күн талаптарына сай сапалы білім, саналы тәрбие беруде тәрбиешілердің алдына қойылып отырған басты міндеттердің бірі – ол инновациялық технологияларды жетік меңгеріп, оларды балабақша өміріне енгізу деп білемін.

Жалпы қазақ халқының ұрпағына ұлттық тәрбие нәрін себе отырып, ұлттық ойындардың мән-мағынасын жете ұғындырып, оларды халқын, туған жерін, оның салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын, тарихын, мәдениетін және өткен өмір жолынан осы ұлттық ойындар арқылы хабардар етіп отырғаны белгілі. Біз, балабақша тәрбиешілері халқымыздың осы мақсат-мүддесі жолында бүлдіршіндерге ұлттық тәлім-тәрбие берудің үлгісін көрсетуге тиістіміз. Ұлттық ойындар арқылы ұлттық тәрбие берудің негізі – балаларға жастайынан әдептілік, сыпайылық, бауырмалдық, қайырымдылық сияқты халқымызға тән адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру. Сол себепті, өмір есігін жаңа ашқан балдырғандарды алғыр, ақылды, епті, батыл әрекет етуге жетелейтін әдіс-тәсілдерді қолдану - ұлттық тәрбиенің басты мақсаты. Мен, балабақшада тәрбиеші болып еңбек өткерген жылдарымда мұндағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі өзегі - бүлдіршіндердің жеке басының қасиеттерін ерте бастан қалыптастыру және дамыту ісін бір сәтте естен шығарған емеспін. Өйткені, қазақстандық қоғамға оның қарыштап алға басуы үшін әрқилы ғылыми жаңалықтар мен инновациялық технологиялардың қажеттілігін айқын сезіне отырып, біз, балабақша тәрбиешілері өзіміздің тоқсандық, жылдық жоспарымызды заман талабына сай жаңа бағдарламалармен, үздік әдістемелік құралдарда көрсетілген оң тәжірибелермен байытып, инновациялық технологияларды иегері, оларды әр сабақта орынды пайдалану жолдарын табуымыз қажет.

Сол себепті мен топтағы балалармен өткізетін әр сабағымда дана халқымыздың ерте заманнан асыл мұрадай сақталып бізге келіп жеткен ұлттық ойындарын заманауи жаңа технологияларды барынша пайдалана отырып, жатық, түсінікті тілмен олардың мән-мағынасын ашуды басты мақсат етіп келемін. Барынша кең түсінік беруді басты мақсаты етіп қоюы тиіс. Бұл жерде тағы да дана халқымыздың - Баланды өз тәрбиенімен тәрбиелеме, өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле – деген ұлағатын үнемі басшылыққа алып отырамын.

Ұлттық ойындар тақырыбында өткізетін оқу қызметтерімде ұлттық ойындар арқылы халқымыздың айналысқан шаруашылығы, мәдениеті, жалпы өмір сүру дағдылары мен тыныс-тіршілігі туралы ой тудыруды мақсат етемін. Абай атамыз да: «Адам ата-анадан туғанда есті болмайды: естіп, көріп, ұстап, татып ескерсе дүниедегі жақсы-жаманды таниды-дағы, сондайдан білгені, көргені көп болған адам білімді болады», - деген ғой. Сол себепті, қазақ халқының сан ғасырлар қойнауынан пісіп-жетіліп бүгінгі күнгі ұрпағының қызық-қуанышына айналған, ұлтжанды азамат ретінде тәрбиеленуіне баға жетпес септігін тигізетін алтын қабат ату, жамбы ату, көкпар, күрес, теңге алу, қыз қуу және т.б. тәрбиелік мәні зор ұлттық ойындары бүлдіршіндерге балабақша қабырғасынан етене таныс болуы қажет деп ойлаймын. Ұлттық ойындар балалардың халқымыздың өткен өміріне деген сый-құрметін арттырып, ұлты үшін мақтаныш сезімдерін оятуына да септігін тигізеді. Ұлы педагог В.А.Сухомлинский: «Ойынсыз ақыл-ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес» - десе, біз балабақшада ойналатын ойындардың тәрбиелік мәніне терең үніліп, оларды ойнату арқылы белгілі бір мақсаттарға жетіп отыруымыз қажет.

Сонымен бірге, ұлттық ойындар ойнату арқылы балаларды ептілікке, тапқырлыққа баулып, еңбеккер мінез-құлқын қалыптастыруға болады. Өйткені, халқымыздың «Арқан тартыс», «Тақия тастамақ», «Бәйге», «Көкпар», «Қыз қуу», «Теңге алу» сияқты ұлттық ойындарға балалар аса қызығушылық танытып, ойын үстінде аса белсенділік көрсетіп отырады. Ұлттық тәрбие берудің бір әдісі балаларға психологиялық тұрғыда әсер ету болса, балабақшамызда «Ұлттық бұрыштар» жасақталған. Мұнда халқымыздың салт-дәстүрінен және мәдениетінен молынан хабар беретін, ешкімге ұқсамайтын ұлттық бұйымдары мен ұлттық киімдері жинақтаған. Ал мұның бәрі бүлдіршіндердің сөйлеу тілі мен ой-өрісінің

дамыту және олардың мектепке дейінгі мекеме өміріне дегенқызығушылығын арттырудың таптырмас құралы. Бұл тұрғыда балабақша бүлдіршіндерді бабалар салған сара жолдан айнымайтын, үлкенге құрмет, кішіге ізет ете білетін инабатты да, ибалы ұрпақ тәрбиелеп шығару орталығы болуы тиіс. Мен балаларға заттардың саны, көлемі, пішіні ұғындыруда, сонымен бірге кеңістікті, уақытты бағдарлауға үйретуде ұлттық ойындарымыз «Теңге алу», «Бәйге», «Көңілді керуен» ойындарын пайдаланамын. Ал бұл ойындарды ойнату үстінде қолданатын көрнекі құралдарға әдемі де, әсем ұлттық бұйымдарымыз бен халық ауыз әдебиетінің үлгілерін кеңінен пайдалануды мақсат ете отырып, балаларға жаңа заманауи технологиялар көмегімен молынан түсінік беріп отырамын. Ол үшін ұлттық ойындарды әртүрлі слайдтар арқылы көрсетіп, алдымен бүлдіршіндердің қызығушылығын арттырып аламын. Мен бұл бағытта ТРИЗ (ӨТШТ) технологиясын қолданамын. Балаларға шығармашылық тапсырмаларды өз бетімен орындауды үйретуге бағытталады. Мұнда балалардың шығармашылық және интеллектуалдық қабілеттерін дамытуға арналған Тәй-тәй технологиясы да көптеген балабақша тәрбиешілерінің әдістемелік құралына айналған. Елбасымыз Н.Ә Назарбаев: «Болашақта өркениетті дамыған елдердің қатарына ену үшін заман талабына сай білім де, тәрбие де аса қажет» - деп атап көрсеткен болатын. Сол себепті, балалармен өткізілетін сабақтарда технологиялық әдіс-тәсілдерді кеңінен қолдану әдісінбүлдіршіндерге сапалы білім, саналы тәрбие берудің басты шарты деп қабылдауымыз керек. Ал осы мақсатты іске асыру жолы – балабақша өмірінде заманауи озық технологияларды пайдалану болып табылады.

Осы бағытта жоғарыда аталған технологиялық құралдарды пайдалана отырып, «Арқан тарту», «Орамал тастамақ» ойындарын өткізу балаларға қарсыластарын күшпен де, айла-амалмен де жеңуге болатынын ұқтырады. Ұлттық ойындардың ішінде мен балалардың «Қыз –қуу» ойынына аса қызығушылық танытатынын байқадым. Сонымен бірге «Соқыр теке», «Аударыспақ», «Сақина жасыру», «Қуыр-қуыр қуырмаш», «Хан талапай» ойындарына да бүлдіршіндер белсенді қатысып отырады. Бұл ойындардың маңызы – ең алыдмен бүлдіршіндерді жас кезінентөзімді, шыдамды болуға тәрбиелейді және кез келген сәтте ұстамдылық таныту қасиеттерін жетілдіреді. Сонымен бірге, балаларға халқымыздың аса қызықты да, мазмұнды ұлттық ойындары: «Айгөлек», «Белбеу тастау», «Қасқыр мен ешкі», «Ұшты-ұшты», «Көрші-көрші», «Сақина жинау» және т.б. ойындарын ойнату олардың мінез-құлқының бай, жайдары, жайсаң болып қалыптасуына тигізетін ықпалын мол деп білемін. Мұнда, ең бастысы, ұлттық ойындарды балалардың жас ерекшеліктерін қатаң ескере отырып ойнату, олардың бала тәрбиесіне тигізетін әсерін қадағалап отыру аса қажет. Өйткені, ойын – баланың ой-қиялына қанат бітіретін, жаңаша бір ғажайып әлемге жетелейтін, білімге деген құштарлығын оятып, балалық шағын барынша қызықты ететін тәрбие құралы. Жас өскелең ұрпақтың жан - жақты даму негіздері – балабақша қабырғасынан бастау алатынын өмірдің өзі дәлелдеп отыр.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. ҚР «Тілдерді қолдану мен дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы»
2. Ұлттық ойындар арқылы мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту. Бактиярова Алмагул Бакеновна
3. Рухани – адамгершілік тәрбиенің маңыздылығы. Насиева Ұлдай Байжумаевна

РОБОТОТЕХНИКА – ЗАМАН ТАЛАБЫ. БАЛАБАҚШАДА КОНСТРУКТОРЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ

Жақсыбекова А.С.

Қарағанды қаласы, «Толағай» бөбекжайы КМҚК

*Басқаларды үйрете жүріп,
біз өзіміз үйренеміз!
Луций Анней Сенека*

Қазіргі таңда бүкіл дүние жүзінде робототехника ғылымы кең қолданысқа ие. Дамыған елдер қатарына енуде Қазақстанда ғылыми – техникалық прогресстің осы бір маңызды бағытынан құр қалмауда. Қазақстан үшін робототехника өте жас сала. Мысалы: Жапония, АҚШ, Германия сияқты алдыңғы қатарлы ел робототехника саласындағы жетік елдер сондай биік дәрежедегі өндіріске тынбай, талмай еңбектенудің арқасында жеткен екен. Қазіргі кезде осы аталған елдерде, робототехника саласы өте қарқынды дамып отырғанның бір дәлелі индустриалды роботтарды шығаратын компаниялар соған мысал бола алады. Егерде біз сол елдердің қатарына жетіп алғымыз келсе, сол елдердегі ғалымдармен салыстырғанда бірнеше есе көбірек жұмыс істеп, тынысымыз еңбектену қажет. Сонда ғана Қазақстандағы робототехника саласы белгілі бір жетістікке жетіп, орталығын құра аламыз. Бұл арманға қол жеткізу өте күрделі бірақ жүзуге асырылмайтын іс деп ойламаймын. Біз еңбекшіл, алға мақсат қойсақ жетпей тынбайтын елміз, сондықтан шын ниетпен еңбектенсек, алдымызға қойған мақсатымызға де жетеміз.

Қазақстанда бұл саланы балабақша қабырғасынан таныстырып, қалыптастырған болсақ бұл салаға қызығушылық пайда болып, соның арқасында болашақта робототехника саласында көптеген жас ғалымдар жұмыс істесе жетістіктеріміздің көбейетіні анық. Сол роботтарды жасаудағы басты мақсат – адамға ауыр, қажытытын, денсаулығына зиян келтіретін, қызмет түрлерін солардың міндетіне беру болып табылады. Қазақстанға пайдалы қазбалар өндіретін өндірістік роботтар қажет. Тағы бір мәселе ол ластанған және реактивті қалдықпен жұмыс істейтін роботтар қажет.

Қазіргі таңдағы еліміздің маңызды стратегиялық бағыттарының бірі – білікті мамандарды қажет ететін индустрияны дамыту. Бұл стратегияны жүзеге асырудың бастамасы ретінде Назарбаев Университеті көш бастап тұр. Робототехника медицинада, зауыт – фабрикаларда, космонавтикада, қорғаныс қызметінде және тағы басқа қолданыс көздерін табу үшін өте тартымды болды.

Робототехника курстары – бірқатар қиын техникалық пәндерді үйретуде керемет құрал. Бұл курста балалардың тек логикалық ойлау қабілеті дамып қана қоймай, сонымен бірге өз ойын нақты, еркін жеткізу, қолдың ұсақ моторикасы, бейнені еркін түрде жасап шығаруға, зерттеушілік біліктіліктілігі, шығармашылық,

танымдық қабілеттері, топтық жұмыс жасай алуға, қиял еркіндігін шарықтатады. Нәтижесінде бала қиялындағы көріністерді жүзеге асырады.

Осы бағытта балабақшамызда бірқатар жұмыстар жоспарланып, арнайы ұйымдастырылған топтарда балалармен жұмыстар жасалуда. Балалардың қызығушылығы күннен күнге артуда. Сонымен қатар педагогтарға жұмыс жасауда қызықты екеніне көз жеткіздік. Осындай жаңа бағыттағы ұсыныстарды қолдауға тұрарлық істердің бірі деп білеміз. Заман талабыда осындай жаңа бастамаларды қолдауға дайын. Балабақшамыздың бірнеше педагогтары осы бағытта білім алып өз қызығушылықтарын білдіруде. Мектеп қабырғасында робототехника үйірмелері ашылуда. Ол жаққа дайын болып бару балабақшада да жүзеге асырылуда. Келешек техниканың заманы болғандықтан балалардың бұндай үйірмеден үйренетіндері көп. Ойын барысында балалардың ұқыптылыққа, шешім қабылдауға деген сенім қалыптасады.

Біздің балабақшамызда қазіргі таңда «LEGO education» ойындарының бес түріне қол жеткіздік.

- Кірпіштер, кубиктер DUPLO
- Өзін-өзі басқару көліктері
- Математикалық поезд

- Робот-тышқан
- Көңілді білдіретін адам бейнесі

Осы конструкторлар түрлерін пайдалана отырып жоспар құрылып сол жоспармен екі топ эксперименталды түрде жұмыстар атқаруда. Нәтижесінде балалардың қызығушылығы артқанын, өздігінен жаңа дүниелер ойлап табуына мүмкіндіктер ашылуда. Туындаған бейнеге қатысты сөйлем құрау, әңгіме айтуға, ертегі құрастыруға, мақал – мәтел, жұмбақ айтуға, санауға деген белсенділіктерін көрсетті. Сонымен қатар баланың ұсақ қол моторикасы дамыды. Бала қол мен көзді тепе-теңдікте ұстауды үйренді. Жыл соңында еркін сөйлеу белсенділігі артуда. Әдістің негізінде педагогтар уақытты қағаз жазумен жоғалтпай, барлық назары балада болады және балалар жас ерекшелігіне қарай топтастырылып ойнатылады.

Атап айтқанда: (3 -4 жас аралығы) 2 ші кішкентайлар тобында - қарапайым бейнелер жасап, түсінгенін , жасаған бейнесі туралы шағын әңгіме айтып беру.

(4-5 жас аралығы) Ортаңғы топ Легоның көмегімен жер, су, әуе көліктерінің жасалу жолдарымен және аспан денелерімен, математикалық өлшемдермен танысады. Білім

көкжиегі кеңейеді.

(5-6 жас аралығы) Ересек топ. Бұл жастағы балалармен бірге жасалынған бейнені өмірмен байланыстырамыз, қалай жұмыс істейтінін түсіндіре отырып талқылаймыз. Ең маңыздысы – жасаған затты тәжірибе жүзінде қолдануды көрсетеміз. Осылайша бала ойнап отырып жаңа ақпаратпен танысады. Легоның артықшылығы осында.

Жыл соңында балабақша педагогтармен тәжірибе алмасу мақсатында семинар болып, сол семинарда балабақшамызда эксперименталды топтың атқарып жатқан жұмыстары жайлы маңызды ақпаратпен бөлістік.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Филиппов С.А. Робототехника для детей и родителей С-Пб, «Наука», 2011
2. Копосов Д.Г Первый шаг в робототехнику; 2012
3. Глушкова О.В. «С конструктором Лего в увлекательный мир математики», 2017
4. Интернет –ресурсы, «Какие преимущества обучения с LEGO?»

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ БАЙЛАНЫСТЫРЫП СӨЙЛЕУІН МНЕМОТЕХНИКА АРҚЫЛЫ ДАМУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Мектеп жасына дейінгі балалардың зейіні тұрақсыз, импульсивті болғанымен, қабылдау есте сақтау мүмкіндіктері жақсы дамыған. Баланың сөйлеу әрекетін дамыту, ең алдымен оқыту үрдісінде тілдің лексикалық, грамматикалық білім нормаларын игеруге байланысты болса, екіншіден, сөйлеу икемділігі мен дағдылары сөйлеу әрекетінің оқу, тыңдау, айту жазумен байланысты болады. Сондықтан қатысымдық икемділік пен дағды сөйлеу қарым-қатынастың түрткісіне мақсат-міндеттеріне орай жүргізіліп, екінші жағынан әлеуметтік нормалар, яғни тіл мәдениетінің негізінде ұйымдастыру болып табылады.

Мнемотехника грек тілінен аударғанда-«есте сақтау өнері». Бұл әдіс арқылы балалардың ақпараттарды ұғымды түрде есте сақтауы қамтамасыз етіледі, есте ұзақ уақыт сақтайды, табиғаттың нысандарының ерекшеліктері туралы білімдерін молайтады, әңгімелердің құрылымын есте сақтауға жол ашып, сөйлеу тілдерін дамытады.

Қазіргі кезде мектепке дейінгі балалармен мнемотехниканы қолдану өте тиімді. Мақсатты ойынның дамуы, қабылдау іс-әрекетінің, көңілдің дамуы, ал ең алдымен психикалық жүйенің дамуы, тілдік толық дамуына сол әсер етеді. Оқытудың негізгі – шығармашылық танудың дамуы.

Мнемотехника – ақпаратты қабылдау мен оны есте сақтаудың әдістемелік жүйесі. Мнемотехника немесе мнемоника жатталуы керек ақпараттың орнын ойша реттеу, және ассоциация арқылы оларды бір-бірімен жалғау. Ақпараттарды орналастыру мен оларды байланыстыру үшін адамның ойлану (айрықша ойлану), қиялдау, назар салу қабілеттері қолданылады.

Мнемотехниканың құнды қасиеттерінің бірі онымен танысқаннан кейін оны бірден қолданып кете берсеңіз болады. Оның негізгі ілімін үйренсеңіз қатты ұзын емес сандар немесе сөздер тізбегін жаттай алу қабілетіне ие боласыз. Алайда, бұл қабілет кейде жаңа бастап келе жатқандарға кесірін тигізіп жатады. Мнемотехниканың тек бастапқы қадамдарын игерсе де оның барлық егжей-тегжейлерін үйренген адамдай сезінеді. Алайда, қабілеттерінің ең керекті шақтарында қолдана алмай қалады. Себебі, жаңадан бастап келе жатқан көп дамға мнемотехниканың қолданыс тәжірибесі жетпейді. Ассоциациялау әдістерін білетін сияқты, бірақ ақпараттарды жаттай алмайды. Ондай жағдайлар болмас үшін жаттау тәсілдерін қолдануды тұрақты түрде жаттықтырып, әдет дәрежесіне дейін жеткізу керек. Мнемотехникамен айналысуды бастағаннан кейін қысқа уақыт ішінде заттарды байқағыштық, айналысып жатқан жұмысыңызға зейін қою сияқты қасиеттеріңіз күшейіп, бірақ балалардың жадының аса жақсармауы да ықтимал.

Адам негізінен өзіне байланысты және өзінде бар ақпаратқа байланысты заттарды тезірек жаттайды. Сол үшін, әр түрлі фактілерді бір жерге жинап, байланыстыру қажет. Ол байланыстар әр түрлі болуы мүмкін, ең бастысы олар сол адамға қатысты болуы керек. Мүмкін ол күлкілі оқиға болар, анегдот, тіпті ешқашан орындалмайтын ойдан шығарылған қиял болуы мүмкін. Ең бастысы – бұл байланыстар жаттаушы адам үшін жалпы фоннан ерекшеленіп тұруы. бірегей болуы тиіс.

Жаттаудың бір түрі болып мнемотехникада ассоциациялау әдісі есептеледі. Кейде бұл әдісті ассоциациялар тізбегінің әдісі, ассоциациялар байланысының әдісі немесе жаттаудың тізбекті әдісі деп те атайды. Бұл әдіс көбіне сөздер, сандар және мерзімдер тізбегін жаттау үшін қолданылады. Мнемотехника әдісін қолдана білу орындар әдісі сияқты басқа да әдістерді қолдана білу қабілетін тудырады.

Мнемотехника әдісін ассоциацияларды қалай құрамыз? Егер заттардың арасында байланыс болмаса, оны ойлап табу керек. Ол байланыс кез-келген түрде болуы мүмкін: ертегілік, фантастикалық, абсурдтік немесе күлкілі. Байланысыңыз неғұрлым ерекше болса, ол заттар тезірек жатталады.

Ассоциация неғұрлым ерекше болса, соғұрлым өзіңізге жаттау оңайрақ болады. Ассоциация әдісі арқылы жадыңызды жаттықтыру үшін сөз жаттау тапсырмаларын орындау қажет.

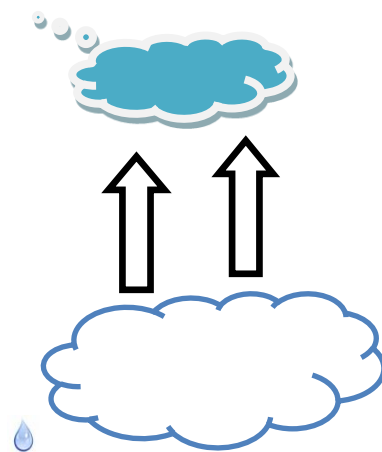
Мнемотехниканы пайдалану - тиімді жұмыс, сөздік қорды байыту мен балаларды белсенді ету бағытында. Бірақ үнемі тек қана аталмыш техниканы қолдана беруге болмайды.

Мнемотехниканы сөйлеу тілі дамымаған балаларға арналған сабақтарда жиі қолданғанның ұтымдылығы жоғары. Қажетті оқиғаны немесе құбылысты жадымызда сақтау үшін қолданылады. Ол есте сақталмайтын заттарды есте сақтау үшін керек. Мнемотехникалар абсолютті түрде осы ақпараттарды рет-ретімен нақты айтқыза алады. Мнемоника ақпаратты бір рет айтқаннан әр элементті сақтауға мүмкіндік береді. Мнемотехника – арнайы мнемониканың әдістерін тәжірибе жүзінде қолдану болып табылады. Әдетте, оның мынадай түрлері бар: есте сақтауға арналған ақпараттың мағыналы сөз тіркестерін есте сақтау; рифма; ұзын терминдер мен түрлі сөздерді үндес сөздері арқылы есте сақтау; ашық дәстүрлі емес (сурет, сөздер арқылы) есте сақтау үшін арналған ақпаратпен байланыстыру. Тәсілдерге жеке тоқталған болсақ, бірінші- көру жады. Түрлі сыртқы қабылдау құрылыстарының есін қосу. Есте сақтау үшін өлең жолдары, жүйелік реттік сияқты пайдаланады. Мнемоника- есте сақтау өнері, ал мнемотехника- ақпаратты есте сақтау үшін жеңіл еткен және жадының көлемін ассоциация (байланыс) арқылы үлкейтілетін, арнайы амалдар мен тәсілдердің жиынтығы. Ол абстракты объект пен факторларды есте сақтау үшін, визуалды, аудиолды және кинестикалық түрінде сақтауға мүмкіндік береді.

Бүгінгі таңда мнемотехника жолдарын біздің балабақшада қолданып, балалардың сөйлеу тілін дамытып, ұжым болып жұмыс жасай білуі, ұқыптылық, ізденімпаздық, қамқорлық, сезімдерін бойына сіңіруі аса маңызды.

Мнемокесте: «Такпак»

Көктемде,көктемде.
Күн нұрын төккенде.
Қар еріп ақты су.
Жоғары тартты бу.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. ҚР-ның 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы 9.01.2004ж
2. Абдуллина Г. Арнайы мекемелерге көмек. «Бастауыш мектеп» журналы, 2005жыл, №4. Б. 12-16.
3. Басова А.Г., Егоров С.Ф. История сурдопедагогике-Москва: Зенит, 1994 год. С. 184.
4. Психодиагностика и коррекция детей с нарушениями и отклонениями развития. Сост. и общая редакция В.М. Астапова, Ю.В. Микадзе. – СПб.: Питер, 2002.
5. Елубаева Қ. К. Дайындық сыныбы оқушыларының сөйлеу қабілетін дамыту сабағына әдістемелік нұсқаулар.-Алматы: Санат, 2003ж. Б. 190
6. Е.Сағындықов. Тіл кемістігі бар балалармен жұмыс. – Алматы: Рауан, 1999. Б. 184.

7. С.Тайжанов, С.І.Қасымбекова. Сөйлеу тілі дамымаған баланың әрекеттері.-Алматы, 2004 жыл. Б.214.
8. Өмірбекова Қ., Серікбаев Қ. Логопедия.- Алматы: Мектеп, 1996 жыл. Б.162.
9. Латыпов Д.Н. Сөйлеу тілін дамытудың негіздері. «Қазіргі таңдағы ғылым білім» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференция. – Шымкент, 2005, Б. 62-64.
10. Асанов Ж. Жеке тұлғаның қалыптасуы мәселесі. – Алматы: Педагогика, 1999 жыл. Б.186

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМНЫҢ БІЛІМ БЕРУ КЕҢІСТІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ КОМПОНЕНТІ РЕТІНДЕ ДАМУ СТРАТЕГИЯСЫНЫҢ РӨЛІ

Агытаева К.Ж.

Қарағанды қаласы, «Толағай» бөбекжайы КМҚК

Қазақстан 2030 стратегиялық бағдарламасы білім берудің ұлттық моделінің қалыптасуымен және Қазақстанның білім беру жүйесін әлемдік білім беру кеңестігіне кіріктірумен сипатталады. Қазіргі таңда қазақ тілі – мемлекеттік тіл, қарым-қатынас тілі-орыс тілі және ағылшын тілі-әлемдік кеңістікті тану тілін оқытуда жаңа идеяларды әр ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын тауып, жүйелі түрде қолдану-заман талабы болып отырғаны рас, жаңаша көзқарас пайда болды. Осыған байланысты педагогтардың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білудің міндеті тұр. Мемлекетіміздің білім беру үрдісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы-заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама.

Қай елдің болсын өсіп-өркендеуі, ғаламдық дүниеде өзіндік орын алу оның ұлттық білім жүйесінің деңгейіне, даму бағытына байланысты. «Ұрпағы білімді халықтың болашағы бұлыңғыр болмайды» дегендей, жас ұрпаққа сапалы, мән-мағыналы, өнегелі тәрбие мен білім беру-бүгінгі күннің басты талабы.

Шындығында тәрбиеші алдында тәрбиеленушілерге білім мен тәрбие берудің үлкен жауапкершілігі тұр. Әрбір баланы тәрбиелеуге байланысты мәселелерді өздігімен және шығармашылық ынтамен шешуге қабілетті жаңашыл педагог керек. Жаңа, тез өзгермелі, білімді де білікті, тың серпіліске өзгеруге дайын және жаңа талап межесінен көріне алатын шығармашыл да кәсіби шебер педагогтарды қажет етіп отырғанына көзіміз жетті. Жаңа заман педагогы күнделікті оқушылармен қарым-қатынас барысында әрбір жағдаят үстінде ерекше білім деңгейін көрсетуді және шығармашыл шешім қабылдай алуы тиіс. Оны талабына сай болу үшін қазіргі заман педагогы жаңашыл, икемді, өзгерісті тез қабылдай алатын, жан-жақты, жаңа педагогикалық инновациялық технологияларды меңгерген болуы керек.

Соңғы жылдары педагогикалық теорияда және оқу-тәрбие үдерісінде айтарлықтай өзгерістер болып жатыр. Білім берудегі жаңарту мен инновациялық үрдістердің жалғасуына ықпал етудің маңызды факторларының бірі педагогтың кәсіби шеберлігі. Солай бола тұра «кәсіби шебер» түсінігіне пәндік, дидактикалық, әдістемелік, педагогика-психологиялық білім мен дағды ғана емес, педагогтың жеке тұлғалық потенциялы, кәсіби құндылықтары да жатады. Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыруға арналған үш айлық курс бағдарламалары, білім беру жүйесінде педагогтар алдына жаңа міндеттер қойып, оларға жол ашты десекте болады. Білім мазмұнын жаңарту тікелей шығармашылық ізденісте деп ауыз толтырып айта аламыз. «Мұғалім көп әдісті білуге тырысу керек. Оның өзіне сүйеніш, қолбағыс нәрсе есебінде қолдану керек», - деп Ахмет Байтұрсынов айтқандай, қазіргі заман талабына сай білім беру мәселесі сол қоғам мүдесіне

сай болу керек. Өз ісінің шебері ғана жоғары жетістіктерге жетеді. Қазіргі таңда пәнді жақсы, терең білетін, күнделікті ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінің тақырыпты толық қамтитын, оны тәрбиеленушіге жеткізе алатын, әр түрлі деңгейдегі тапсырмаларды білу іскерлігі, оқытудың дәстүрлі және ғылыми жетілдірілген әдіс амалдарын, құралдарын еркін меңгерген тәрбиеленушілердің қызығушылықтарын артырып дарындылығын дамыту іздену-зерттеу бағытындағы тапсырмалар жүйесін ұсыну заман талабы. Ал оның негіз балабақшада қаланбақ. Сондықтан да әр ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінің әр түрлі тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, тәрбиеленушілердің білім мен тәрбие сапасын арттыру ең басты мәселе.

Білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты-білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін артыруды талап етеді. Сол талаптарға сай болуды біздің бөбекжайда өзінің мақсат міндеттеріне қосып ала жүреді атап айтқанда мектеп жасына дейінгі балалардың қызығушылықтарын арттыратын заманауи инновациялық «Даналық әліпесі» бұл кітап 15 түрлі данасы бар «Бесік жыры», «Халық әні», «Даналық сөздер» «Билер сөзі», «Бабалар батасы», «Ертегілер» тағы басқа балаларды патриоттықа тәрбиелеп қазақ халқының дәстүрін көрсетеді.Сиқырлы сандықшаға салынған ол кітаптардың басқа кітаптардан айырмашылығы сиқырлы қаламында кітапқа жақындатсан қалам өзі дауыстап кітапта не жазылғанын оқып береді. Бөбекжайымызда соңғы уақытта көптен қолданып балалардың қызығушылығын арттырып жүрген тағы бір инновациялық құрал ол «Патирод медиа» ондада 50 астам түрлі тақырыптарды қамтитын көрнекілік құрал плакттары бар онын қасына бірге көрсететін және сөйлейтін таяқшасы бар сол суреттерге таяқшаны жақындатсан үш тілдегі атауын айтып береді, жәнеде тақырыпты қортындылай келгенде өзінің белгілі тапсырмалары бар орындататын осы инновациялық құралдармен балалардың ұйымдастырылған оқу іс әректін қызықты және түсінікті заман талабына сай нәтижелі сабақ өтуіне педагогтарға үлкен үлесін қосып отырғаны сөзсіз.

2018 жылдың басы біздің бөбекжайымыздың тәрбиеленушілері мен педагогтары үшін үлкен қуанышпен басталды себебі елордамыз Астанадан Қыдырәлі Болмановтың «Балбала» интерактивті ойыншықтарын алуымыз болды. Ол ойыншықтар мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілетін дамыта отырып, баланың қызығушылығы, бейімділігі, ынтасын жоғарлатады. Ұлттық салт-дәстүр, әдет-ғұрпымызды бойына сіңіреді.

Бүгінгі күн барлық елдер жоғарғы сапалы білім жүйесімен жұмыс істеуде. Үйткені қазіргі заман елдің бәсекеге қабілеттілігі оның азаматтарының парасаттылығымен анықталады, сондықтан білім бееру жүйесі болашақтың талабына сәйкес дамуы тиіс. Тәрбиеленушілерді заманауи әдіс-тәсілдерімен оқытып, ой- өрісі кең, сапалы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігіде осы себептен туындап отыр. Оның үстіне білім берудің жүйесін қарқынды дамытқан бұл үрдісті мектепке дейінгі ұйымдарға енгізуі көңілді қуантады.

Қорыта айтқанда жаңа бағдарламаның мәні, баланың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру. Тәрбиеленуші өзінің балабақшада алған білімін өмірінде пайдалана білуі керек. Жаңартылған білім- болашақтың кепілі.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

- 1 Білім жолы нұрлы жол Алматы 2017жыл
- 2 Мұғалімге арналған нұсқаулық 2012 жыл
- 3Педагогикалық конфликтология қарағанды 2016 жыл
- 4 «Балбала» оқу-әдістемелік кешені Астана 2017 жыл

ИГРЫ-ЭКСПЕРИМЕНТЫ, КАК МЕТОД ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Хасенова С.В.

КГКП ясли – сад «Шанырақ» г.Караганда

"Люди, научившиеся... наблюдениям и опытам, приобретают способность сами ставить вопросы и получать на них фактические ответы, оказываясь на более высоком умственном и нравственном уровне в сравнении с теми, кто такой школы не прошёл"

Академик К. Е. Тимирязев

Инновационные технологии – это система методов, способов, приемов обучения, воспитательных средств, направленных на достижение позитивного результата за счет динамичных изменений в личностном развитии ребенка в современных условиях.

Переход дошкольного образования на новый качественный уровень не может осуществляться без включения в ОУД (организованную учебную деятельность) инновационных технологий. Новое время и новые требования определяют новые методы, формы, средства, технологии в педагогической практике. Изменение в образовательном процессе идет, в соответствии с современными требованиями: содержание усложняется, акцентируя внимание педагогов на развитие творческих и интеллектуальных способностей детей; на смену традиционным методам приходят активные методы обучения и воспитания, направленные на активизацию познавательного развития ребенка. Педагогические инновации могут либо изменять процессы воспитания и обучения, либо совершенствовать.

В настоящее время мы являемся свидетелями того, как в системе дошкольного образования

формируется еще один эффективный метод познания закономерностей и явлений окружающего мира — метод экспериментирования. Он очень широко представлен разнообразными играми- экспериментированиями.

Актуальным методом познавательного развития детей дошкольного возраста является экспериментирование, которое рассматривается как практическая деятельность поискового характера.

Опыты – словно фокусы, а для детей – это чудо. Исследования предоставляют ребенку возможность самому найти ответы на вопросы «как?» и «почему?». Игры-эксперименты позволяют в полной мере удовлетворить любознательность современных детей.

Главное достоинство этого метода заключается в том, что он дает детям реальные представления о различных сторонах изучаемого объекта, о его взаимоотношениях с другими объектами и со средой обитания.

Дети по своей натуре- любознательные, любопытные исследователи, открывающие для себя этот мир. Очень важно поддержать и направить их интерес, чтобы помочь развитию ключевых компетенций. Опытно-исследовательская деятельность очень помогает это делать, ведь знания, полученные в процессе такой работы, гораздо лучше откладываются в долговременную память, да и сама деятельность более мотивирована и эмоционально окрашена.

То, что ребенок "пропустил через свои руки", запоминается более надежно. В процессе эксперимента идет обогащение памяти ребенка, активизируются его мыслительные процессы, так как постоянно возникает необходимость совершать операции анализа и синтеза, сравнения и классификации, обобщения. А формулировка обнаруженных закономерностей и выводов стимулирует речевое развитие детей. Отметим также положительное влияние экспериментов на эмоциональную сферу ребенка, на развитие творческих способностей, на формирование трудовых навыков и укрепление здоровья за счет повышения общего уровня двигательной активности.

Чем разнообразнее и интенсивнее поисковая деятельность, тем больше новой информации получает ребенок, тем быстрее и полноценнее идет его развитие. Поэтому, познавательно-исследовательскую деятельность я рассматриваю, как один из основных путей познания, наиболее полно соответствующий природе ребенка и современным задачам обучения дошкольников.

Познавательно-исследовательская деятельность – это специально организованная деятельность, позволяющая ребенку под руководством педагога или самостоятельно

добывать информацию и овладевать представлениями о том или ином предмете, объекте, физическом или природном явлении.

Дошкольники – прирожденные исследователи. Дети очень любят экспериментировать. Это объясняется тем, что им присуще наглядно-действенное и наглядно-образное мышление, и экспериментирование, как никакой другой метод соответствует этим возрастным особенностям. В дошкольном возрасте он является ведущим, а в первые три года – практически единственным способом познания мира.

Выгодский Л.С. говорил: «При формировании основ естественнонаучных и экологических понятий экспериментирование можно рассматривать как метод близкий к идеальному. Знания, почерпнутые не из книг, а добытые самостоятельно, всегда являются осознанными и более прочными».

Своими корнями экспериментирование уходит в манипулирование предметами. В детском возрасте ведущим видом деятельности является не только игра, как это принято считать, а в большей части экспериментирование.

Доказательства для обоснования данного вывода :

1. В деятельности экспериментирования ребенок самостоятельно воздействует различными способами на окружающие его предметы и явления (в том числе и на других людей) с целью более полного их познания. Данная деятельность не задана взрослым ребенку, а строится самими детьми. Игровая же деятельность требует стимуляции и определенной организации со стороны взрослых - игре надо учить.

2. По мере накопления знаний об исследуемом объекте ребенок получает возможность ставить себе новые, все более сложные цели. Преобразования объекта, производимые ребенком, раскрывают перед ним новые стороны и свойства объекта, а новые знания об объекте, в свою очередь, позволяют производить новые, более сложные и совершенные, преобразования.

3. При лишении же возможности знакомиться с окружающим миром путем экспериментирования психическое развитие ребенка затормаживается. Некоторые дети не любят играть; они предпочитают заниматься каким-то делом; но их психическое развитие протекает нормально.

4. Деятельность экспериментирования пронизывает все сферы детской жизни, в том числе и игровую. Последняя возникает значительно позже деятельности экспериментирования. Таким образом, нельзя отрицать справедливость утверждения, что наблюдения и эксперименты составляют основу всякого знания, что без них любые понятия превращаются в сухие абстракции.

Любая экспериментальная деятельность происходит под присмотром взрослых и при соблюдении определённых правил безопасности.

В качестве объектов исследований стараюсь выбирать привычные для детей предметы и явления. Моя задача – поддержать познавательный интерес детей и стремление к самостоятельным наблюдениям. Очень часто опыты и наблюдения бывают не запланированы, происходят спонтанно. Посмотрели в окно: туча идет – наблюдаем, как она солнце закрывает. Вышли на улицу, увидели бабочку или шмеля, интересно, как они пыльцу собирают, с цветка на цветок перелетают и т.п. Мои воспитанники с огромным удовольствием участвуют в постановке экспериментов, проводят элементарные исследования.

Дети второй младшей группы еще не способны работать самостоятельно, но охотно делают это вместе с воспитателем, поэтому наше участие в совершении любых действий является обязательным. Например, ребенок спрашивает: «Кошка ест помидоры?» Вместо краткого «Нет» можно предложить проверить это самому. Перед кошкой кладут кусочек помидора и наблюдают, чем кончится дело. В конце взрослый задает ребенку его же вопрос: «Ну что, съела?» — и тот хорошо понял: нет. Во время работы можно иногда предлагать выполнить не одно, как в предыдущей группе, а два действия подряд, если они просты: «Оля, вылей водичку и налей новую», «Володя, отнеси совочек и принеси лопатку». Полезно

начать привлекать детей к прогнозированию результатов своих действий: «Игорь, что получится, если мы подуем на одуванчик?»

У детей четвертого года жизни ярко проявляется любопытство (слово «любопытность» еще не применимо). Они начинают задавать взрослым многочисленные вопросы природоведческого содержания, что свидетельствует как минимум о трех важных достижениях:

- у детей накопилась определенная сумма знаний (как известно, по совершенно незнакомой проблеме вопросов не возникает);
- сформировалась способность сопоставлять факты, устанавливая между ними хотя бы простейшие отношения и видеть пробелы в собственных знаниях;
- появилось понимание, что знания можно получить вербальным путем от взрослого человека.

Для большей пользы, стараемся не сообщать знания в готовом виде, а помочь детям получить их самостоятельно, поставив небольшой опыт. В этом случае детский вопрос превращается в формулирование цели, помогаем детям продумать методику проведения опыта, даем советы и рекомендации, вместе с ним осуществляем необходимые действия.

У детей четвертого года жизни начинает формироваться произвольное внимание. Это позволяет делать первые попытки фиксировать результаты наблюдений, используя готовые формы: «Давайте в этом кружочке поставим стрелку на те продукты, которые ест кошка», «Вот две картинки. На какой из них изображено такое же дерево, как наше?» Это способствует развитию умения анализировать факты и давать словесный отчет об увиденном. Дети уже способны улавливать простейшие причинно-следственные связи, поэтому впервые начинают задавать вопросы «Почему?» и даже пытаются сами отвечать на некоторые из них. Приобретая личный опыт, дети четырех лет уже могут иногда предвидеть отрицательные результаты своих действий, поэтому реагируют на предупреждения взрослого более осмысленно; однако сами следить за выполнением правил безопасности совершенно не способны. У детей средней группы все намечившиеся тенденции усиливаются: количество вопросов возрастает, потребность получить ответ экспериментальным путем укрепляется. Благодаря накоплению личного опыта действия ребенка становятся более целенаправленными и обдуманными. У каждого складывается свой стиль в работе. Появляются первые попытки работать самостоятельно. Непосредственное участие взрослых в работе уже не так важно, если, конечно, процедуры просты и не опасны.

Однако визуальный контроль со стороны взрослого всегда необходим — и не только для обеспечения безопасности экспериментирования, но и для моральной поддержки, так как без постоянного поощрения и выражения одобрения деятельность четырехлетнего ребенка затухает, как останавливаются часы, когда кончается завод. В средней группе впервые начинаем проводить эксперименты по выяснению причин отдельных явлений, например: «Почему этот камешек нагрелся сильнее?» — «Потому что он имеет черный цвет»; «Этот платочек высох быстрее. Почему?» — «Потому что мы его повесили на батарею». При фиксации наблюдений чаще всего используем готовые формы, но в конце года постепенно начинаем применять рисунки, которые делаем на глазах у детей, а также первые схематические рисунки тех детей, у которых технические навыки развиты достаточно хорошо. Стараемся усложнять последний этап экспериментирования: при выполнении словесного отчета об увиденном, побуждаем детей не ограничиваться отдельными фразами, а произносить несколько предложений, которые хоть и не являются развернутым рассказом, но уже приближаются к нему по объему. Наводящими вопросами учим выделять главное, сравнивать два объекта или два состояния одного и того же объекта и находить между ними разницу — пока только разницу.

С детьми пятого года жизни пытаемся проводить длительные наблюдения, которые хоть и не являются экспериментами в прямом смысле слова, но создают предпосылки для проведения длительных экспериментов в будущем году.

Использование игр –экспериментов является наиболее эффективным способом развития мыслительных процессов, ознакомления детей с окружающим миром, развивают наблюдательность и пытливость ума, активизируют стремление к познанию мира. Очень важно анализировать вместе с детьми полученный результат и делать вывод.

Все, что ребенок слышит, видит и делает сам, усваивается прочно и надолго.

Главное, чтобы интерес ребёнка к исследованиям, открытиям со временем не угас.

Закончить статью хочу словами китайской пословицы :

Расскажи - и я забуду,

Покажи - и я запомню,

Дай попробовать - и я пойму.

Вывод: Экспериментальная деятельность наряду с игровой является ведущей деятельностью дошкольника, имеет большое значение для развития детей. В процессе исследования- экспериментирования развивается словарь детей за счет слов, обозначающих сенсорные признаки, свойства, явления или объекта природы (цвет, форма, величина); мнется, ломается, тает, замерзает; высоко - низко, далеко - близко; мягкий - твердый, холодный - теплый и т.д.).

Проведенный анализ позволил нам сделать вывод, что включение инновационных технологий в педагогический процесс детского сада, дает качественный уровень усвоения программного содержания. Особенно заметны изменения в интеллектуальном развитии

Литература:

1. Иванова А.И. «Детское экспериментирование – как метод обучения»
2. Мурудова Е. И. «Ознакомление дошкольников с окружающим миром» Детство-пресс 2010г.
3. Николаева С. Н. «Методика экологического воспитания в детском саду» – М. 1999г.
4. Перельман Я. И. «Занимательные задачи и опыты» - Екатеринбург, 1995г.
5. Л. Н. Прохорова «Организация экспериментальной деятельности дошкольников». Издательство: М: Аркти, 2008.
6. А. И. Иванова «Методика организации экологических наблюдений и экспериментов в детском саду». Пособие для работников дошкольных учреждений. — М.: ТЦ Сфера, 2004.
7. Г. П. Тугушева «Экспериментальная деятельность детей среднего и старшего дошкольного возраста». Издательство: Детство-Пресс, 2008 г.

БОЛАШАҚ МАМАННЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЛЫҒЫН ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕСІ

Хасенова А.А., Болатбекова А.Қ., Ахметова Б.Б.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

Қазіргі білім берудің негізгі мақсаты – тұлғаның, қоғамның, мемлекеттің өзекті және перспективті қажеттіліктерін өтеу; өз елінің жан-жақты дамыған, әлеуметтік өзгерістерге бейім, еңбек етуге, өзін-өзі дамытып өздігінен білім алуға қабілетті тұлғасын қалыптастыру.

Қазақстан Республикасының әлемдік кеңістігіне кіруі ұстаздық қоғамнан кәсіби міндеттерге және оны шешу жолдарына жаңа көзқараспен қарауды талап етеді. Қазіргі ұстаз бойынан инновациялық қызметтің белгісі ретінде шеберлік, шығармашылық, жете білушілік табылуы керек.

«Білім беру реформасының ойдағыдай жүргізілуінің басты өлшемі- тиісті білім мен білік алған еліміздің әрбір азаматы әлемнің кез келген елінде қажетке жарайтын маман болатындай деңгейге көтерілу. Біз бүкіл елімізде әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру қызметін жолға қоюға тиістіміз», – деген еді Н.Ә.Назарбаев [1].

Қазіргі технологиялардың қарқынды даму кезеңінде жоғары білім беретін оқу орындарының оқу үдерісінің тиімділігі болашақ мұғалімнің кәсіби дайындығына тікелей

қатысты. Сол себепті, болашақ мамандардың кәсіби дайындығы мен кәсіби құзыреттілігінің қалыптасуы, олардың білікті маман болып шығуы өзекті мәселе болып табылады. Қазақстан Республикасы мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартында жалпы орта білім берудің ұлттық деңгейдегі басты мақсаты – еліміздің әлеуметтік, экономикалық және саяси өміріне белсенді қатысуға дайын, құзыретті тұлғаның қалыптасуына ықпал ету деп анық көрсетілген [2].

Жоғары педагогикалық оқу орнында маман даярлаудың басты мақсаты – болашақ педагогтың бойына тек қана күрделі практикалық педагогикалық міндеттерді шеше алатын кәсіби біліктілікті қалыптастыру ғана емес, сондай-ақ қазіргі кезеңде әлемдік бәсекеге қабілетті жан-жақты даярланған, шығармашыл тұлға қалыптастыру болып табылады.

Қазіргі білім беру саласы қызметкерлерінің алдында тұрған басты мәселе – жаңа формацияның жаңа ұстазын қалыптастыру. Жаңа формация мұғаліміне мынадай талаптар қойылуда: кәсіптік іс-әрекеттің жаңа әдіснамасын және технологиясын игеру; демократиялық идеяларды тасымалдаушы ретінде педагогтың жеке тұлғалық сапаларын қалыптастыру; жаңа талаптар жағдайында (оқытудың жаңа технологияларын меңгеру мен білімі) оқытуға және ұдайы өзіндік білім алумен шұғылдануға даярлығын қалыптастыру; өзіндік және жауапты шешімдерді қабылдауға қабілетті педагогтік жеке тұлғаны қалыптастыру – деп, атап көрсетеді [3].

Білім берудің мазмұнын модернизациялау, педагог-мамандарды даярлаудың мазмұны мен құрылымын саралап қайта ой елегінен өткізу оқытудың ғылымилық дәрежесін жоғарылатуды, болашақ мамандардың жан-жақты дамуына жағдай жасауды көздейді.

Шетел тілдерін мектепте оқытуды міндетті етіп қою, заман талабынан, объективтік себептерден туындап отыр. Осыған байланысты жоғары оқу орындарында сала бойынша пән мұғалімдерін даярлаудың сапасын жетілдіруді талап етеді.

Шетел тілін оқытатын мұғалім өз ойын, ішкі сезімін нақты, түсінікті етіп жеткізе білуі керек. Пән мұғалімінің ұйымдастырушылық қабілеті тіл үйренушілерді сабақты тыңдауға, білімді қабылдауға әзірлеуді, ұжымды дұрыс басқаруды орынды жүзеге асыруға мүмкіндік жасайды. Шетел тілдерін оқытатын пән мұғалімі үшін коммуникативті қабілеттің орны ерекше. Аталған қабілет тіл үйренушілермен қалыпты, дұрыс қарым-қатынас жасай білуді, олармен қарым-қатынас жасауды педагогикалық әдептілік тұрғысынан жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Шетел тілін оқытатын мұғалім үшін зерттеушілік іскерлік қажет етіледі. Ол бойынша пән мұғалімінің даярлығы жоғары оқу орындарында қалыптастырылады. Сол қабілеттің негізінде шетел тілін оқытатын мектеп мұғалімі әрбір педагогикалық құбылысқа ғылыми тұрғыдан қарауды, ғылыми болжам жасауды, жобалау және эксперимент жүргізуді жоспарлауды, сонымен қатар мұғалім озат тәжірибені де өзінің тәжірибесінде жинақтауды, оларға теориялық-практикалық негізде талдау жасауды және мектеп өміріне ендіруді жүзеге асыра алады.

Болашақ маман кәсіби шығармашылық деңгейін өзінің жаңашылдығымен, креативтілігімен, өз ісіне жауапты қарауы, өзін-өзі жетілдіруі, кәсіби шыңдау арқылы қол жеткізеді. Сондықтан да болашақ маманның кәсіби құзырлығын жетілдіру мәселесі маңызды болып табылады.

Шығармашылық — адам ойлауы мен өз бетінше әрекет етуінің жоғары формасы. Шығармашылық-материалдық және мәдени құндылықтарды жасау деп түсіндірсек, ал философиялық сөздікте: «Шығармашылық - проблемалық сипаты бар, барлық ішкі байланыстарды біріктіретін, нәтижеде жаңа материалдық және идеалдық құндылықтар алынатын адамның мақсатты әрекеті», – деп анықтама берілген.

Жалпы, шығармашылық — адамның мақсатқа жету жолындағы талаптануы мен талпынысынан, жігері мен сабырынан, сұранысы мен ізденісінен түзіліп, ақыл ойы, сезімінің, қиялының ерекше бітімінен көрінеді. Шығармашылық нәтижелері адамды ерекше қуанышқа бөлеп, жаңа бастамаларға жетелейді.

Мамандар даярлаудың мақсаты мен оның нәтижесі - жоғары оқу орындарында мамандықтар бойынша даярланған әрбір студенттің бойында өз кәсібі бойынша қалыптасқан білік, дағдылары мен дүниетанымынан, шеберлігі мен қабілетінен танылады. Соның нәтижесінде пәннің оқытылу сапасы да анықталады.

Шығармашылық іс-әрекет нәтижелері студенттің дербестігінің қалыптасуына, жеке тұлғасының дамуына, танымдық біліктерінің жетілуіне, психологиялық механизмдер арқылы оң әсерлері бар рефлексия нәтижесінде өз іс-әрекетіне жауапкершілік, өз болашағына және қоғам өміріндегі құндылықтар мен дұрыс көзқарас принциптерінің қалыптасуына мүмкіндік береді.

Педагогика саласындағы ғалымдар атап көрсеткен педагогтың жеке тұлғалық кәсіптік сапасы шетел тілі пәні мұғалімдері үшін де ортақ болып табылады. Олар: кәсіптік бағыттылық (қызығушылық, принциптік, әділдік, көпшілдік, талап етушілік, кәсіптік жұмысқа қабілеттілік, іскерлік т.б.); тәртіптілік (орындаушылық, еңбектік, кәсіптік); кәсіптік құзыреттілік (кәсіптік қабілет деңгейі, негізгі білімі, іскерліктің қалыптасу деңгейі); танымдық бағыттылығы: ғылыми эрудициясы; рухани, интеллектуалды белсенділігі.

Білім беру мазмұнын ізгілендірудің күшеюі, пәндерінің көлемі мен құрамының үнемі өзгеріске ұшырауы, жаңа оқу пәндерінің енгізілуі жаңа ұжымдық формалар мен оқыту технологиясын үздіксіз іздестіруді талап етуде. Осы жағдайда мұғалімдер арасында педагогикалық білімнің рөлі мен беделі арта түсіп отыр [4].

Бұл мәселенің көкейкестілігі, әсіресе кәсіби әрекеті тікелей шығармашылықпен байланысты болашақ маманды даярлау барысында арта түседі. Жоғары мектеп педагогикасының күрделі маңызды мәселесі – студентті келешек мамандығына жақындату, іскер маман даярлау, оның өзіндік және шығармашылық қабілетін арттыру, қажетті біліктері мен дағдыларын қалыптастыру. Осындай жан-жақты жетілген маман даярлау үшін оқыту, білім беру процесін жетілдіру, жаңа педагогикалық технологияларды, оқытудың жаңа формалары мен әдіс-тәсілдерін енгізу керек. Сонымен бірге оқу процесін қарқындалту, белсендіру, ақпараттандыру да көзделеді.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев бекіткен Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы Отанымызда білімді ойдағыдай жүзеге асырудың маңызды құралы болып табылады. Соның нәтижесінде қазіргі таңда педагогикалық жоғары оқу орындарына жақсы жағдайлар жасалуда. Педагог кадр дайындау ісі заман талабына сай орнығып келеді. Қазір жоғары оқу орындарына, оның ішінде жас ұрпақ тағдыры сеніп тапсырылған мұғалім мамандығын әзірлеуге қойылатын талап күн санап күшейіп келеді.

Демек, болашақ педагогтеріміз осы ақпараттық қоғамнан қалыспай, жедел ойлаушы, жедел шешім қабылдаушы, ерекше ұйымдастырушылық қабілетті, нақты бағыт-бағдар беруші болып шығуы - бұл қазіргі заманның талабы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстан экономикалық, әлеуметтік және саяси жедел жаңару жолында / Қазақстан Республикасы Президенті Н. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. –Астана, 2005 жылғы 18 ақпан
2. ҚР МЖМБС 6.08.059-2010 стандарты. - Астана,6.08.059-2010.
3. Ермахан Г. Нравственное воспитание школьников посредством казахской народной педагогики на уроке иностранного языка. Бастауыш мектеп. -2004. - №2 – 32-34б.
4. Сәбденова Г. Инновациялық технология – оқу үрдісінде. Қазақстан мектебі. – 2009. - №7. – 62-64б.

ЛЭПБУК КАК ИННОВАЦИОННЫЙ МЕТОД ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ ПРАВСТВЕННО - ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ У ДЕТЕЙ

Михновец С.К.

КГКП «Ясли-сад «Ботагоз» акимата города Шахтинска отдела образования
города Шахтинска

В статье представлено описание опыта работы КГКП «Ясли- сад «Ботагоз» города Шахтинска по использованию лэпбука в дошкольном возрасте, раскрываются его возможности в развитии детей.

Ключевые слова: совместная деятельность, лэпбук, целевые ориентиры, универсальные культурные умения, виды детской деятельности.

В условиях модернизации дошкольного образования требования стандарта к результатам освоения представлены в виде целевых ориентиров образования, которые представляют собой социальные и психологические характеристики возможных достижений ребёнка на этапе завершения уровня дошкольного образования. Одним из итоговых результатов воспитания выпускника детского сада является овладение ребенком основными знаниями, умениями, навыков, проявление инициативы и самостоятельности в разных видах деятельности; способность к самостоятельному выбору участников по совместной деятельности [1, с.48]. При организации образовательного процесса в группе я обнаружила проблему при взаимодействии детей друг с другом: неумение включаться в совместную деятельность, принимать общую задачу, распределить действия между собой, проявлять заинтересованность к действиям партнера. Все это приводит к конфликтам, разобщенности, неумению доводить дело до конца. Причин этому несколько: новая возрастная группа (переход детей с младшей группы в среднюю группу обучения, соответственно, детский коллектив не сформирован); большая часть педагогов – молодые малоопытные воспитатели, которые в недостаточной мере владеют технологиями организации совместной деятельности. В нашем «педагогическом багаже» пока мало разнообразных образовательных форм совместной деятельности взрослого с детьми, которые бы соответствовали современному дошкольному образованию, были бы интересны дошкольникам. Определив проблему, мы изучили методическую, психолого-педагогическую литературу, акцентируя свое внимание на формах, подходах организации совместной деятельности. При ознакомлении с педагогической литературой, я заинтересовалась незнакомой формой работы с детьми «лэпбук».

«Лэпбук» (lapbook) – сравнительно новое средство обучения, пришедшее в Российское образование из Америки. В дословном переводе с английского «лэпбук» значит «наколенная книга» (lap – колени, book – книга) [2]. По мнению авторов статей, размещенных на разных сайтах и в периодической печати, лэпбук представляет собой тематическую папку, в которую помещены материалы на изучаемую тему. Вместо страниц в папке оформлены различные мини-книжки-раскладушки с кармашками, дверками, окошками, вкладками и подвижными деталями. Авторы статей делают акцент на том, что лэпбук – это отличный способ обобщения информации по определенной теме с детьми дошкольного возраста, повторение пройденного программного материала. Его можно также использовать и при освоении детьми нового содержания. При создании лэпбука ребенок учится самостоятельно собирать и систематизировать познавательную информацию. Работа с лэпбуком может осуществляться по-разному в зависимости от образовательных задач. Принято считать, что использование лэпбука целесообразно при реализации комплексно-тематической модели, на основе которой выстраивается образовательный процесс в детском саду.

Впервые мы использовали лэпбук для обобщения опыта детей нравственно-патриотическому воспитанию по теме «Многонациональная страна». Первую тематическую папку мы изготовили самостоятельно и предложили ее ребятам в день рефлексии пройденной темы. Мы рассмотрели лэпбук как необычную книжку, в которой раскрывалась информация о шести национальностях (казахи, русские, немцы, украинцы, корейцы, армяне), в которой нет страниц, но есть интересные кармашки, конвертики и т.д. Интерес детей к папке был вызван не только ее красочностью и необычностью, но и не знакомым

содержанием. Рассматривая книжки-малышки, конвертики и картинки, дети с удовольствием убеждались в том, как много они узнают о национальностях, проживающих в Казахстане. На родительском собрании мы информировали взрослых о сущности, назначении и воспитательном потенциале лэпбука, что привело родителей к заинтересованности к данной форме работы и активному участию в изготовлении лэпбука. Первая неделя февраля была посвящена теме «Национальности Казахстана», и мы совместно составили план: «Что мы хотим узнать про национальные костюмы, обычаи и традиции, блюда, игры, жилища». Ребята предложили разные варианты: почитать книжки, рассмотреть журналы, почитать альбомы, в которых есть информация о народах Казахстана. Перед детьми была озвучена проблема: накапливается много разной информации, а как же мы сможем её всю запомнить? Дети предложили собрать информацию в одну книгу и т.д. Вспомнили книжку про традиции народов, и определили, сможем ли мы все вместе сделать такую же книжку про национальные костюмы, обычаи и традиции, блюда, игры, жилища разных народов. Ребята приняли предложенную цель. Далее обсудили с детьми, какое содержание будет в нашей необычной книжке, наметили макет нашего лэпбука. Совместное определение содержания приводит детей к структурированию материала. Действуя сплоченным коллективом: дети, родители, воспитатель начали работу по сбору информации со всех ресурсов.

В содержание нашей новой папки вошли: мини-книжки с иллюстрациями о национальных блюдах, жилищах, костюмах, каждого народа. Кармашек «Раскраски национальный костюм». Конверт с дидактической игрой «Найди друга», целью которой является: развитие логического мышления, зрительной памяти, внимания, наблюдательности. Кармашек с дидактической игрой: «Наряди куклу», в которой используется кукла бумажного варианта и национальные костюмы различных народов. Оформление каждого кармашка было распределено между детьми всей группы. План, который мы составили по изучению темы «Многонациональная страна», был конкретизирован: в какой день недели чем мы будем заниматься, и кто отвечает за оформление того или иного материала (раздела). В течение недели наша «книжка» (лэпбук) стала пополняться. Например, в понедельник в течение дня мы читали с ребятами стихотворения о дружбе и сплоченности. Во вторую половину дня ребята, ответственные за эту работу, занялись оформлением мини-книжки с иллюстрациями о национальных блюдах, жилищах, костюмах, каждого народа. В четверг на занятии по рисованию мы раскрашивали национальное жилище казахов, а затем заполнили кармашек «Раскраска». И так, в течение всей недели наш лэпбук пополнялся материалом, который мы изучали. Ребята были довольны полученными результатами, каждый стремился показать лэпбук своим родителям и рассказать, над какими кармашками он работал и что это значит. Последовательное изготовления лэпбука явилось культурной практикой, в процессе которой были использованы следующие виды детской деятельности: коммуникативная, игровая, изобразительная, познавательно-исследовательская, восприятие художественной литературы и фольклора.

В результате данной педагогической практики у детей развиваются универсальные культурные умения:

- планировать предстоящую деятельность;
- договариваться со сверстниками;
- распределять обязанности;
- искать нужную информацию, обобщать её, систематизировать;
- самостоятельно давать объяснения на возникающие вопросы;
- принимать собственные решения, опираясь на свои знания и умения;
- используя устную речь, выражать свои мысли и желания.

В перспективе мы планируем работу по изготовлению индивидуальных лэпбуков исходя из интересов детей, когда каждый ребенок в течение определенного времени изготавливает свою книжку, а потом презентует её детям группы или, например, на родительском собрании. В результате получится целая выставка лэпбуков.

Лэпбук может стать творческим продуктом детской исследовательской или проектной деятельности. Согласно Государственному общеобязательному стандарту дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан, такой подход будет способствовать реализации принципа индивидуализации, формированию духовно-нравственных и социально-культурных ценностей, основанных на национальных традициях, а так же общечеловеческих правилах и нормах [3,с.3].

Список литературы:

1. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения
2. <http://myslang.ru/slovo/lepbuk>
3. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения республики Казахстан

ПРОБЛЕМЫ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ НАЧАЛЬНОЙ И ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ

Бондаренко Н.Ф., Салихова С.Р.

КГУ «Гимназия №93»

Перевод из младшей школы в среднюю – переломный момент в жизни ребенка, так как осуществляется переход к новому образу жизни, к новым условиям деятельности, к новому положению в обществе, к новым взаимоотношениям со взрослыми, со сверстниками, с учителями. Это интересный и сложный этап в жизни школьника. Какие эмоции принесет ребенку этот период, радость или огорчение, во многом зависит от учителей средней школы, и в первую очередь, от классного руководителя. Поэтому необходимость психолого-педагогического сопровождения пятиклассников очевидна.

Мы твёрдо уверены, что нужно, просто, во главу угла поставить ребёнка (не только его успеваемость, а его здоровье, успешность, личностный рост) и вместе находить пути решения. Будущий классный руководитель должен быть знаком со своими будущими учениками и их удачами и проблемами задолго до окончания начальной школы. И не забывать, что адаптационный период в 5 классе очень труден для наших учеников.

Основные условия преемственности в работе учителей начальной школы и классных руководителей среднего звена:

1. Как можно раньше определить классных руководителей будущих 5-ов.
2. Посещение в 4-х классах классными руководителями – внеклассных мероприятий.
3. Проведение родительского собрания.
4. Ознакомление с возрастными особенностями младших школьников.
5. Изучение системы внеклассной работы и работы с родителями.

Важнейшей причиной трудностей, обуславливающих переход в среднюю школу, является дезадаптация детей в новых условиях учебной деятельности. Ее можно сравнить со сложностями адаптационного периода в 1 классе. Однако, кроме объективной новизны ситуации обучения, характерной для 1 и 5 классов, в данном случае добавляется еще так называемый субъективный фактор: отсутствие единых требований по многим вопросам учебной деятельности между начальной и средней школой. В частности по следующим аспектам:

1) Преемственность форм и методов обучения: темпа, объема и уровня изложения предметного материала, а также требований к качеству его оформления. Уровень изложения знаний в средней школе, конечно, значительно отличается от того, который принят в начальной школе. Поэтому нельзя забывать, что дети, перешедшие в 5 класс, должны адаптироваться к новым условиям деятельности: к индивидуальному стилю преподавания учителей, к более быстрому темпу работы, к правилам выполнения новых заданий и т. д.;

2) Не секрет, что многие «отличники» и «хорошисты» начальной школы при переходе в среднюю меняют свой «статус» на более низкий. И это не всегда связано только с объективными трудностями обучения.

Учителя – предметники подчас не имеют возможности учесть индивидуальные особенности учащихся (темп деятельности, тип мышления, специфику восприятия и т. п.), которые влияют, особенно вначале, на качество обучения. Учителя начальных классов реально имеют такую возможность в силу своей многопрофильности. Поэтому учитель среднего звена при оценивании ориентируется, прежде всего, на результат его деятельности, без учета индивидуальных особенностей.

Любой учитель понимает, что инертный, медлительный ребенок не должен слышать от учителя приговор: «Ты не успел, значит, не сделал». Тем не менее, ориентация учителя только на результат исключает другую позицию. Не хочется думать, что личностно-гуманный подход является прерогативой только начального звена обучения, а средняя школа не имеет к этому никакого отношения.

Учителя 5 классов должны быть наиболее квалифицированными педагогами, по своим профессиональным, психологическим и личностным характеристикам. Они должны дать возможность младшему школьнику безболезненно пройти тяжелый путь от младшей к средней ступени обучения. Казалось бы, это лишь штрих, но очень существенный. Ведь обучение – это не просто передача знаний, а, прежде всего, жизнь ребенка в школе.

Понять природу ребенка, помочь ему реализовать все самое лучшее из того что заложено, притушить отрицательные стороны его характера – вот в чем суть. Формировать личность, способную ставить перед собой цели и принимать решения – наивысший и наисложнейший труд. Воспитывать ребенка на его силе, а не на слабости – в этом кредо педагогики.

Сильные стороны любого ребенка – его пытливость, любознательность, волевые качества. Казалось бы, «воля»-категория взрослого человека. Но если ребенок способен несколько раз переделать какую-то работу – это говорит о том, что начинает формироваться личность.

Преемственность предполагает плавный переход на среднюю ступень обучения. Такой, чтобы под натиском новых впечатлений, непривычных приемов работы не растерять все хорошие приобретения начальной школы, не утратить интерес к обучению.

Необходимо с первых же дней знакомства с новым классом поддерживать этот интерес в тех детях, у кого он хоть мало-мальски теплится. Для творческого человека ясно, что работа без интереса – каторга. Вопросы интереса, мотивации обучения очень сложны. Именно интерес заставляет ребенка часами смотреть телевизор, играть в компьютерные игры, в общем, заниматься тем, что совпадает с его внутренней потребностью. И нужно учитывать то, что интересы младшего школьника и младшего подростка различны. Младший подросток больше тянется к общению со сверстниками, постоянной смене впечатлений, что характерно для нашего времени.

Ошибочным мнением педагогов среднего и старшего звена является признание того, что в пятом классе нужно приучать школьников к нелегкому учебному труду, а создание ситуации успеха, равно так же как и использование игровых моментов на уроке, – это удел начальной школы. Такое мнение приводит к большому разрыву в организации учебного процесса в начальном звене и средней школе. Пятиклассники еще очень нуждаются в позитивных отзывах педагога. Ситуация успеха и эмоциональные переживания, связанные с ней, продолжают оставаться действенными мотивами для успешного обучения.

Пятиклассники обычно очень тяжело переживают, когда рушатся традиции, которые они вместе с учителем создавали и хранили на протяжении четырех лет. Это организация и проведение дней именинника, олимпиадных недель, консультаций слабоуспевающим, выпуск тематических классных газет, совместные поездки за город, написание писем болеющим детям и так далее.

Вдумчивые педагоги, понимая значимость этих традиций в жизни детей, стремятся сохранить их и продолжить в пятом классе с последующей трансформацией в соответствии с возрастными особенностями в более важные и необходимые для учеников мероприятия.

Основные направления воспитательной работы:

- ✓ Формирование патриотического сознания
- ✓ Духовно-нравственное развитие
- ✓ Воспитание межэтнической толерантности и общественного согласия
- ✓ Правовое воспитание
- ✓ Формирование ценностного отношения к здоровью и здоровому образу жизни
- ✓ Поддержка инициатив молодежи
- ✓ Мероприятия по формированию классного коллектива

Основываясь на возрастных закономерностях развития личности и особенностях формирования коллектива в этом возрасте вся воспитательная деятельность направлена на:

- Укрепление навыков взаимодействия со сверстниками
- Формирование поведенческих навыков на основе конкретного опыта
- Формирование толерантности и утверждение уникальности каждого ребёнка
- Развитие группового взаимодействия
- Формирование объективной самооценки
- Развитие внутри классного самоуправления

Не следует забывать, что пятиклассники - народ эмоциональный. И во многом школьную жизнь они воспринимают через призму собственных эмоций. Отношение к предмету определяется личностным отношением к учителю, а не наоборот. Если нравится учитель, то нравится и предмет. Это уже в более старшем возрасте школьники будут способны оценить интеллектуальный багаж педагога, его достижения и знания. А пока для них важны забота и внимание со стороны учителя.

Важной составляющей воспитательной работы является развитие традиций класса.

Основные мероприятия этого направления:

- ❖ День именинника
- ❖ Моя родословная (фильм о моей семье)
- ❖ Традиции моей семьи (цикл внеклассных мероприятий)
- ❖ Мой родной край (поездки, экскурсии, походы)
- ❖ Мои увлечения (творческие работы, проекты, стенгазеты)
- ❖ Выставка достижений учащихся (итоговые родительские собрания)

Основные формы классных часов:

- ✓ Беседы
- ✓ Дискуссии
- ✓ Ролевые игры
- ✓ Интеллектуальные игры
- ✓ Самопрезентации
- ✓ Посещение театров, музеев, выставок
- ✓ Фестиваль талантов
- ✓ КВН
- ✓ Творческие вечера
- ✓ Походы, экскурсии
- ✓ Коллаж идей
- ✓ Проведение малой ассамблеи

Наши классные часы:

- Семь Я
- Что в жизни главное?
- Я и мои родители
- Мой любимый город

- Все профессии важны
- Кто Я, какой Я?
- Письмо в будущее
- Возвращение к истокам
- Мама, папа, я – здоровая семья
- Семейные старты

Рекомендации по преемственности при переходе из начальной школы в среднее звено учителям-предметникам и классным руководителям:

➤ Внимательно изучить личные дела и характеристики класса и учеников-выпускников начальной школы совместно с первым учителем.

➤ Использовать методы активизации и приемы дифференцированного обучения, способствующие развитию индивидуальных способностей учащихся.

➤ Принимать участие в заседаниях учителей начальных классов с целью анализа содержания программы, преемственности методов и приемов обучения и воспитания младших подростков, единства требований к знаниям, поведению учащихся.

➤ Организовывать коррекционные занятия с группами учащихся по снижению фона тревожности, возбудимости, агрессии.

➤ Организовывать проведение индивидуальных консультаций психолога и социального педагога с детьми и их родителями по проблемам адаптации к обучению в среднем звене или по возникающим любого рода проблемам и вопросам обучения, поведения и воспитания детей.

➤ Продолжать начатую в начальной школе работу по формированию классного коллектива и самосознания учащихся, используя активные формы работы с детьми.

Данная форма сотрудничества различных ступеней образования позволила бы предупреждать многие педагогические и психологические проблемы, реально осуществлять профилактику детской дезадаптации. Практические пути ее разрешения, несомненно, способствовали бы продвижению в этом направлении, накоплению опыта и помогли бы детям, учителям и родителям преодолеть трудности переходного периода.

Литература:

1. Ванцян А.Г. Решение проблемы преемственности между начальным и основным звеном школы.// «Вестник образования».- 2007, № 9, с.45-50.
2. Выготский Л.С. Проблема возраста.// Собр. соч. В 6-ти т.- М., 1984 г.
3. Добрякова О.С. О преемственности в работе начальной и средней школы.// Начальная школа.-2000, № 12, с. 21-24.
4. Квитова Л.Ф. Проблема преемственности – это проблема педагогического партнёрства и сотрудничества.// Начальная школа: плюс до и после. - 2007, № 2, с. 72-77.
5. Князева Т.Н. Проблемы преемственности обучения в начальной и средней школе.// Начальная школа.-2004, № 2, с. 29-31.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДАИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Жұманова К.Ж., Мукашбекова Г. К.

Қарағанды қаласы

№33 МБК «Меруерт» балабақшасы

Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев: «Болашақ – білімді ұрпақтың қолында» демекші, елімдегі білім беру жүйесін дамыту саласында, жалпы білім берудің жаңа сапасына қол жеткізуде мектепке дейінгі білім және тәрбие беруде жаңа инновациялық технологиясын пайдаланған балалар үшін ұтымды.[1]

Бәсекеге қабілетті білім кеңестігін құруға бағытталған Қазақстандық білім беру реформасының басты мақсаттарының бірі – инновациялық технологияларға сүйене отырып, баланың бойында шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік жасау болып отыр. Мұндай күрделі міндеттерді шешуде мектепке дейінгі мекемелердің алатын орны ерекше. Бүлдіршіндердің білім берудің кейінгі сатыларында нәтижелі дамуын анықтайтын негіз – балабақшадан қаланатындығы баршамызға мәлім. Қазіргі кезеңде еліміздің білім беру ұйымдарында оқыту процесін ізгілендіру мақсатында көптеген жұмыстар жасалуда. Оларды ғылыми тілде айтқанда «инновациялық процесс» немесе «педагогикалық жаңалықтарды енгізу» деп аталады. Инноватика ұғымының мәні латынның «in - novus» деген сөзінен шыққан, «жанарту, өзгерту, жанашылдық» деген мағынаны білдіреді. Яғни, педагогика ғылымында жаңа әдістерді, тәсілдерді, құралдарды, бағдарламаларды пайдалану.

Инновациялық білім беру құралдарына: аудио – видео құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет, компьютер – мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар мен оқу – әдістемелік кешен, инновациялық ақпараттық банк, инновациялық сайт және тағы басқалары жатады. Сондықтан да қазіргі таңда көптеген интерактивтік бағдарламалық бөлімдер, қозғалмалы объектілер құруға мүмкіндік беретін векторлық және графикалық жабдықтар көптеп шығып, қолданыс табууда. Осындай құралдардың бірі – мультимедиялық оқулықтарды балабақшада кеңінен пайдалану оқу іс – әрекеттерін өткізер алдында жиі – жиі көрнекіліктер ауыстырмаған болар еді. Ал мультимедиялық оқулықтар арқылы тәрбиеші уақытты тиімді және ұтымды пайдаланары айқын. Мультимедиялық оқулықтар біріншіден балалардың қызығушылығын арттырады, екіншіден, зейін қойып көрумен қатар түсінбеген жерлерін қайта көруге, тыңдауға және алған мағлұматты нақтылауға мүмкіндік береді, сонымен қатар бүлдіршіндеріне арналған таптырмас құрал. Себебі, бұл кезеңдегі балалардың зейіні әдемі түстерге, яғни, әдемілікке, әсемдікке әуес болады. Кез келген сабақта әр түрлі әдемі, ұнамды, жағымды суреттер, сызбалар, тәсілдер арқылы графикалық иллюстрациялар негізінде ақпараттық – коммуникациялық технологияларды пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды.

Қазіргі уақытта ақпараттық – коммуникативті технологиялар мектепке дейінгі жастағы балаларға білім берудің ең тиімді құралы болып келе жатыр. Ақпараттық – коммуникативті технология – бұл сандық және коммуникациялық технологиялардың кеңінен таралған түрлері. Ақпараттық – коммуникативті технологияларын пайдалану мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу әрекетінің мақсаттылығын дамытуға және жекелеп оқытуға мүмкіндік береді. Балабақша сабақтарында ақпараттық – коммуникативті технологияларын пайдалану педагогқа бірден бірнеше педагогикалық міндеттерді орындауға мүмкіндік береді:

- фонематикалық есту қабілетін дамытады;
- лексикалық сөздік қорын дамытады;
- қарапайым сөйлеу дағдыларын дамытады.

Қазіргі уақытта білім берудің мейлінше өзекті міндеті мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік мәдениетін қалыптастыру болып табылады. Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар қазіргі заманғы балабақшаның білім беру кеңістігін кеңейтуге мүмкіндік беретін тиімді құралға айналып келеді. Оқу іс – әрекетінде ақпараттық – коммуникативті технологияларын пайдалану екі түрлі мотивацияны дамытады: өзіндік мотивация, онда беріліп отырған материал өз бетінше қызық және мектепке дейінгі жастағы балаға үйреніп жатқан тілді түсіне алатынын көрсету арқылы қол жеткізілетін мотивация. Бұл қуаныш сезімін және өзін – өзі одан әрі жетілдіруге күшіне сенімділік пен ниет тудырады.

Балаларға оқыту бағдарламасын қарағаннан гөрі ертегі, әңгіме немесе танымдық фильм көрген немесе тыңдаған әлдеқайда қызығырақ. Олар тілдің семантикалық негізін жылдам ұғып алады және өздері сөйлей бастайды. Әсіресе, оқыту кезінде толық ену әдісі пайдаланылса, әсері көп болады. Бұл баланың қазақ тілімен тұрақты және терең байланыс

жасауын білдіреді. Ақпараттық – коммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті құралдарды қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді.

Бүгінгі күнде заман талабына сай тәрбие саласына енгізілген жаңа бағыттағы тың үдерістерді тәрбиеші меңгеріп қана қоймай, оны тәжірибеде орынды қолдана отырып, өз білімін, іскерлігін үнемі жетілдіріп отыруы тиіс. Жаңа өмірдің стандарты «Жалпыға бірдей білім, өмір бойы білім алу». Бүгінгі таңда балабақшалар ақпараттық техногия элементтерін қолдана отырып, ұйымдастырылған оқу қызметі барысында бүлдіршіндердің үш тілдік бағытында жұмыс жасайды. Балабақшада өткізілген әр мерекелік іс – шаралар, апталық, айлық, түрлі сабақтар, ұйымдастырылған ашық оқу қызметтері өткізілудің нәтижесінде тәрбиеші уақытты үнемдейді, көрнекілік принципін жүзеге асырады, оқыту үрдісінде жаңашыл әдіс – тәсілді кең қолдану арқылы қызықты етеді, ізденушілік қасиеті мен компьютерлік сауаттылығын арттырады, заманауи инновациялық әдістерді қолдану арқылы баланың жан – жақтылы дамуына мүмкіндік туады.

Қазіргі кездегі шапшаң жүріп жатқан жаһандану үрдісі әлемдік бәсекелестікті күшейте түсуде. Елбасы Н. Ә. Назарбаев Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы атты жолдауында «Білім беру реформасы – Қазақстанның бәсекеге нақтылы қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдарының бірі» деп атап көрсетті. ХХІ ғасыр – бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір. Білім беру үрдісін ақпараттандыру – жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу – тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарлатуды көздейді. Ақпараттық – коммуникациялық технологияның келешек ұрпақтың жан – жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса мол.[2]

Ақпараттық мәдениетке бейімдеу – ол тек қана компьютерлік сауаттылық емес, сонымен қатар эстетикалық, этикалық және интеллектуалдық сезімін меңгертуге дағдыландыру болып табылады.

Жаңа заман баласы – ертеңгі еліміздің болашағы. Жаңа заман баласын қалыптастырып, дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр – сырын анықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай туғызу қажет. Әрине, ол үшін мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуы мен дамуында педагогтардың педагогикалық технологияларды қолдана білу сауаттылығына да байланысты.

Әр оқыту технологиясы педагогтан терең теориялық, психологиялық – педагогикалық әдістемелік білімді, педагогикалық шеберлікті, балалардың жан дүниесіне терең үңіліп оны ұғына білуді талап етеді. Яғни, педагогикалық технологияны қолдану негізінде келешек ұрпақтың еркін дамуына, жан – жақты білім алуына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау – қазіргі таңдағы әрбір педагогтың міндеті. Қазіргі уақытта мектепке дейінгі ұйымдардың педагогикалық ұжымдары отандық және шетел тәжірибелерін зерттеу негізінде өз жұмыстарында инновациялық технологияларды ендіруге.

Алайда мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологияны ендіруге көптеп күш жұмсалады. Сол себепті мектепке дейінгі ұйымдарда педагогтардың негізгі міндеті: әдіс – тәсілдерді дұрыс таңдау, жаңаша педагогикалық технологияларды дұрыс қолдана білу, жеке тұлғаның дұрыс дамып қалыптасуы үшін ыңғайлы жағдай жасау. Мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде педагогикалық технологиялар мектепке дейінгі білім беру стандартын жүзеге асыруға бағытталған. Педагогикалық технологияда ең маңызды жағы білім беру мен тәрбие жүйесінде ересектер мен балалардың қарым – қатынасы болып табылады. Мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық іс – әрекеттің мақсаты – білім беру үрдісін заманауи тиімділігі жоғары технологиялармен және балалардың негізгі құзыреттіліктерін қалыптастырып, шығармашылық қабілеттерін дамытатын әдістемелермен қамтамасыз ету.

Мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологиялар аз емес және оң нәтижелерге жеткізуде. Олар: М.Монтессори педагогикалық жүйесі, Ф.Фребель, Н.Зайцевтің әдістемесі, С.Лупан, Ж.Пиаже, Г.Доман, Б.Л.Никитиндер, Л.С.Выготский әдістемелері. Аталған педагогикалық технологиялар мен инновациялық құралдар мектепке дейінгі ұымдарда балалардың жас ерекшеліктерін ескерген, әр сатыға балалардың қабылдау мүмкіндіктерін ескерген жағдайда ғана пайдалануға болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Осыған сәйкес, мектепке дейінгі балалардың оқу іс – әрекеттеріне көрнекілік, ойын технологиясын кеңінен қолданған жөн. Тәрбиеші – бала бойына білім нәрін себетін басты тұлға. Жаңашыл тәрбиеші даярлауға қойылатын талаптар педагогтарды, студенттерді оқытудың жаңа түрлерімен қаруландыра отырып, қазіргі уақыттағы кәсіптік дағдыларын игеруге бағытталған оқытудың жаңа жолдарын енгізуді көздейді.[3]

Білім беру жүйесінде қолданылып жүрген инновациялық технологиялар мынадай: ынтымақтастық педагогикасы, білім беруді ізгілендіру, ойын арқылы оқыту, проблемалық оқыту, модульдік оқыту, тірек сигналдары арқылы оқыту, дамыта оқыту, оқытудың компьютерлік технологиясы, бағдарламалап оқыту, деңгейлеп оқыту.

Ойын арқылы оқыту технологиясының мақсаты - дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендірушілік мақсатқа жету. Ойын технологиясының ерекшелігі ойындық іс – әрекеттің психологиялық механизмі жеке бастың өзіндік талап – талғамдарына сүйенеді. Баланың бойындағы білімділік, танымдық, шығармашылық қасиеттерін аша түсуді көздейді. Ойын – балалар үшін оқу да еңбек те. Ойын айналадағы дүниені танудың тәсілі. Сонымен қатар, ойын балаларға өмірде кездескен қиыншылықтарды жеңу жолын үйретіп қана қоймайды, олардың ұйымдастырушылық қабілеттерін де қалыптастырады.

Ойын – әлеуметтік қызмет Ол баланың жасына қарай өзін қоршаған ортаны танып білуге құштарлығын арттырады.

Дамыта оқыту технологиясы – баланы оқыта отырып дамыту. Бала бойында еркіндік, мақсаткерлік, ар – намыс, мақтаныш сезім, дербестік, адамгершілік, еңбексүйгіштік, белсенділік, т.б. қасиеттер дамыту болып табылады. Оқытуда балалардың түрлі психикалық функцияларын дамытуға арналған пайдаланатын компьютерлік құралдар бар: олар көру, есту арқылы қабылдау, зейін, есте сақтау, логикалық ойлау, т.б.

Интерактивті тақтаны пайдалану. Оқытуда интерактивті кешендерді пайдалану сапалы, қызықты және оңтайлы болып келеді. Электрондық мультимедиялық бағдарламаларды дәстүрлі оқыту және педагогикалық инновациялармен қатар, оқыту үрдісінде үнемі қолдану дайындығы әртүрлі деңгейдегі балаларды оқыту тиімділігін көтереді. Бірнеше технологиялардың пайдаланудың әсері, оқыту нәтижесін сапасын күшейтеді. Электрондық жүйеде оқытуда мультимедияны пайдалану, балаларға ақпаратты беру жылдамдығын, оны түсінуді көтеріп ғана қоймай, сонымен қатар интуиция, образдық ойлауын дамытады.

Проблемалық оқыту технологиясы – баланы із бетімен ізденуге үйретіп қана қоймай, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытады. Яғни, балалардың белсенділігін арттыру оқу материалына баланы қызықтыратындай мәселе тудыру, бала материалды сезім мүшелері арқылы ғана қабылдап қоймайды, білімге деген қажеттілігін қанағаттандыру мақсатында меңгеріледі. Бұл технологияда бала оқытуды өмірмен және еңбегімен байланыстырады.

Ынтымақтастық педагогикасы – педагогтың талап ету педагогикасынан қарым – қатынас педагогикасына көшуі. Балаға ізгілік тұрғысынан қарау, оқыту мен тәрбиенің ажырамас бірлігі: тәрбиеші – бала, бала – тәрбиеші, бала – бала, яғни бала да тәрбиеші де субъектілер болып табылады. Сонымен қатар, баланың жеке басына ізгілік қарым – қатынас, бала мен тәрбиеші арасындағы өзара түсінушілік, ынтымақтастық қарым – қатынас жасау.

Бұл технологияның негізгі мақсаты – баланы азамат етіп тәрбиелеу, олардың танымдық күшін қалыптастыру және дамыту, баланың жаны мен жүрегіне жылылық ұялату.

Модульдік оқыту технологиясы – оқытудың тұтас технологиясын жобалау, алға қойған мақсатқа жетуді көздейтін педагогикалық процесті ұйымдастыру, тәрбиешіге нәтижені

талдап түсіндіріп бере алатындай жүйені таңдау және құру. Балалармен жүргізілетін жұмыстарда кездесетін қиындықтардың алдын – алу және түзету жұмыстарының жүйесін құру.

Қорыта келгенде, аталған педагогикалық технологиялар мен инновациялық құралдар балабақшада балалардың жас ерекшеліктерін ескеріп, әр сатыға балалардың қабылдау мүмкіндіктеріне сай пайдалануға болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Әр педогог инновациялық технологияларды тиімді қолданудың нәтижесінде балаға ізгілік тұрғысынан қарау, баланың танымдық белсенділігін арттыру, баланың өз бетінше дамуына жағдай жасау, баланың танымдылық және шығармашылық икемділігін жетілдіру, баланың қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне орай оқыту, тілдерін дамыту, т.б. мәселелерді шешуге көмектеседі. Осыған сәйкес, мектепке дейінгі балалардың ұйымдастырылған оқу қызметіне көрнекілік, ойын технологиясын кеңінен қолданған жөн деп санаймын. [4]

Қолданылған әдебиеттер

1. Балабақша: тәрбиелеу және оқыту. №10, 2016
2. Балабақша: тәрбиелеу және оқыту. №3, 2017
3. Балабақша: тәрбиелеу және оқыту. №11, 2016
4. К.Ж.Бұзаубақова «Жаңа педагогикалық технология» /Оқулық/ Тараз ТарМУ 2003

ДИАГНОСТИКА И КОРРЕКЦИЯ РОДИТЕЛЬСКОГО ОТНОШЕНИЯ К ДЕТЯМ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ

Жанабекова Р.Н., Акшалова С.М.

КГУ Психоневрологическое медико- социальное учреждение для детей Карагандинской области

По данным современных исследований, в Казахстане отмечается тенденция роста детей с аномалиями развития, в том числе с психической патологией. Учеными прогнозируется, что по ряду причин ситуация со здоровьем детей будет оставаться напряженной, ввиду этого проблема оказания помощи не только самим детям с ограничениями в развитии, но и членам их семей становится все более актуальной. Для проведения успешной работы по адаптации, лечению и реабилитации данной категории детей специалисты рекомендуют проводить работу с окружением ребенка, прежде всего с родителями, так как именно они оказывают существенное влияние на развитие личности ребенка.

Восприятие психической патологии в социуме подвержено влиянию негативных, зачастую необоснованных установок по отношению к психически неполноценным людям. В первую очередь страдают те семьи, в которых у ребенка вследствие психического заболевания обнаруживается выраженный дефект, проявляющийся в недоразвитии, личностных особенностей поведения. Наличие у ребенка психического нарушения обычно является тяжелой психологической травмой для родителей, причем субъективное восприятие болезни не всегда соответствует реальной тяжести нарушения. В связи со складывающейся ситуацией в семье в помощи специалистов нуждается не только сам ребенок, но и другие члены семьи, и прежде всего родители. Социально-психологическая помощь и реабилитация родителей существенно влияет на микроклимат в семье и способствует более полноценному развитию и обучению больного ребенка.

Родители, имеющие ребенка с психической патологией, чаще, чем родители здоровых детей, склонны вести себя по отношению к нему как к «маленькому неудачнику». Выявлена

тенденция к ограничению ребенка от общения вне семьи. Обращает на себя внимание факт, что родитель, имеющий здорового ребенка, в случае его болезни стремится к сотрудничеству с ребенком. Родитель больного ребенка, напротив, становится более авторитарным и менее готов к сотрудничеству и кооперации с ним.

Будущее ребенка с психическими нарушениями представляется родителями очень ограниченными. Представления о перспективах и возможностях развития ребенка так же, как и представления о здоровье ребенка вызывают у них негативные переживания, в то время как родители здоровых детей более уверенно смотрят в будущее. Родительское отношение в семьях, имеющих детей с патологией психики, характеризуется сужением временной перспективы и обеднением представлений о будущем ребенка. Возможности ребенка связываются, прежде всего, с его самочувствием. Таким образом, родитель создает «инвалидизированный» сценарий жизни ребенка. Первичный, органический дефект ребенка усугубляется вторичным, когда родители неосознанно создают «неудачную», «инвалидизированную» программу развития ребенка. Психологическая защита в форме вытеснения неприятных переживаний приводит к тому, что родитель больше живет сегодняшним днем, насущными проблемами, стараясь меньше думать о том, что будет завтра.

Мы считаем, что коррекционно-психологическая работа с родителями, имеющими психически больного ребенка, должна быть направлена на формирование адекватного родительского отношения как на эмоциональном, когнитивном, так и на поведенческом уровнях. Под адекватным родительским отношением мы понимаем такое отношение, когда принимается ребенком и принимается нарушение его психики. При таком отношении родители видят в своем ребенке, прежде всего, маленького человека, имеющего особенности, свойственные и другими детям, а потом уже психически неполноценного с присущими ему своеобразием. Эта позиция является необходимой предпосылкой создания в семье условий для полноценного развития ребенка. Принятие имеющегося дефекта означает способность родителей примириться с фактом его наличия у ребенка. Эти выводы легли в основу разработанной нами коррекционной программы.

Работу с родителями мы проводили в групповой и индивидуальной форме. Ориентировочная продолжительность данной программы составляла не менее 15 занятий, но ее длительность могла варьироваться в зависимости от потребностей и возможностей участников. В коррекционной работе приняли участие 30 семей, имеющих детей с ограниченными психическими возможностями.

На подготовительном этапе каждый из родителей, либо родительская чета проходили предварительное собеседование с психологом. Это позволяло нам поближе ознакомиться с историей жизни данной семьи, выявить с помощью наблюдения некоторыми особенностями характера родителей, ознакомиться с историей болезни ребенка, излагаемой его родителями, определить проблемы, которые существуют в данной семье.

Нами была разработана специальная форма проведения занятий, позволившая обсуждать определенные жизненные ситуации, особо значимые для родителей.

Суть данного приема заключалась в том, что на каждом из занятий одному из родителей или родительской чете предлагалось придумать и рассказать историю о будущем своего ребенка. Причем сделать это нужно было как можно конкретнее и подробнее. После рассказа каждый из членов группы или психолог мог задать интересующие его вопросы по рассказу или выразить свое мнение, дать комментарий, поделиться своими чувствами и мыслями. Получив обратную связь от психолога и других членов группы на этом занятии или на одном из последующих, родителю вновь предлагалось составить либо новый рассказ, либо дополнить первоначальный.

Усилия учителя-дефектолога в данной методике были направлены на следующее:

1. Стимулировать родителей придумывать как можно большее число рассказов. Чем больше число и разнообразие сценариев, тем больше расширяются представления родителей о будущем ребенка. Здесь учитель может провоцировать проговаривание и обсуждение не

только положительных, оптимистичных, но и пессимистических, негативных сценариев, что помогает выявлять страхи и опасения родителей и работать с ними;

2. Мы выделяем несколько уровней конкретизации сценариев.

Нулевой уровень. Родитель совершенно не может представить себе конкретное семейное событие. Например, он говорит: «Мой ребенок пойдет в школу», но для него это только слова, за ними не стоит никакого образа. С этой фразой могут ассоциироваться какие-то сведения, но они не связаны с активизацией картины будущего события из жизни ребенка.

Уровень схематического представления. В этом случае перед мысленным взором родителя – лишь бледное представление, причем, может быть, даже не о его собственной семье с ее неповторимостью и индивидуальностью, а некий стереотип, «картинка из календаря», расхожее представление о том, что бывает, когда ребенок идет в школу.

Уровень конкретизированного образа. События будущего в рассказе родителя представляются очень ярко, насыщены деталями. Высокая степень конкретизации определенного сценария определяется его эмоциональную насыщенность. То, что родитель способен ярко и конкретно представить себе, вызывает у него эмоциональный отклик. Детализированное и яркое представление вызывает несравненно более сильную эмоциональную реакцию, нежели бледное и схематичное. В силу своей перцептивной и эмоциональной насыщенности такие представления становятся значимым фактом психической реальности индивида. Данный уровень конкретизации создает необходимые условия для мысленного эксперимента. О мысленном эксперименте мы говорим в том случае, если мать или отец очень ярко, детализировано представляют себя в определенной семейной ситуации; при этом, в силу своей яркости и конкретности, представление приобретает способность к саморазвитию.

Методика «Жизненный сценарий моего ребенка» использовалась нами как ведущий механизм коррекционного воздействия, при котором обсуждение или проигрывание сценария (на более продвинутых этапах развития группы) осуществлялось как от первого, так и от третьего лица.

Для выявления степени эффективности программы родители через 3-6 месяцев после участия в программе проходили повторное психологическое обследование с применением тех же методов, что и на начальном этапе. Как показал анализ, участие в программе позволило снизить уровень психологического напряжения в семье, уменьшить тревожность родителей, а также положительно повлияло на характер детско-родительских отношений.

Список литературы.

1. Организация и содержание психолого-педагогической коррекции детей с ограниченными возможностями: отчет о НИР РНПЦ САТР. – Алматы, 2002.

2. Вуллис Р. Если ваш близкий страдает душевной болезнью. – Москва. Нолидж, 1998.

3. Семья психологической консультации / Под ред. Бодалева А.А., Столина В.В. – Москва: Педагогика, 1989.

4. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи – СПб.: Питер, 2005.

5. Библиотека для педагога, родителей и детей. Приложение к журналу «школьник» №8,9,2005

ПОДГОТОВКА ДЕТЕЙ К РАБОТЕ С НОЖНИЦАМИ В ДЕТСКОМ САДУ

Панюшкина В.А., Легкодымова Р.М.

д/сад «Акжаркын»

С раннего возраста, родители и воспитатели детских садов и различных развивающих центров особое внимание уделяют развитию крупной и мелкой моторики. Развитие моторики

необходима для того, чтобы писать, одеваться, рисовать, а также выполнять множество других действий. А самое главное, она взаимосвязана с мышлением, наблюдательностью, вниманием, речью, воображением, пространственным восприятием, координацией. Положительно на развитие крупной и мелкой моторики влияют, как лепка, раскрашивание, работа с мелкими деталями (мозаика, бусины, пуговицы, крупа), использование прописей и т.д., так и работа с ножницами. Работа с ножницами развивает как моторику, так и координацию, внимательность, фантазию, творческие способности.

Использование ножниц, это большой шаг вперед для ребенка. И к этому нужна серьезная подготовка. Правильнее сказать подготовка руки ребенка к работе с ножницами. Для этого рекомендуется использование губок. Процесс отжимания губки очень схож с процессом использования ножниц, так как здесь задействованы те же двигательные мышцы кисти руки. Можно организовать множество игр с использованием губок, учитывая, что все дети любят игры с водой.

Например:

Каждому ребенку предлагается две емкости и губка, причем одна емкость наполнена водой. Цель этой забавы с помощью губки перелить воду с одной емкости в другую и наоборот. Если ребенок был не достаточно аккуратен, можно предложить с помощью губки собрать расплескавшуюся воду со стола. Эту игру можно использовать как активную групповую игру, разделив ребят на команды и расставив емкости на расстояние. Лучше всего проводить такую активную игру на улице, что придаст особое удовольствие.

Использование прищепок. Игры с прищепками очень распространены в детских садах. С их помощью солнышку делают лучики, ежику колючки и т.д. В игровой форме развешивают платочки. Прищепки так же можно использовать как инструмент переключивания из корзины в корзину ватные шарики или шарики, сделанные из салфеток.

Хороши упражнения и с пипетками. Первое знакомство можно сделать просто волшебным, показав, как в пипетку набирать цветную воду (закрашенную акварелью) и капать ее в прозрачный сосуд с чистой водой. Ребенок не только научится использовать пипетку, но и наблюдать, как цветные капли постепенно растворяются в воде, принимая причудливые формы и исчезая как мираж. Такое занятие можно преобразовать в познавательное, объяснив и показав, как можно менять цвета от светлого до яркого и темного. А так же смешивать краски, превращая желтый и синий цвета в зеленый, желтый и красный в оранжевый. Разнообразит использование пипетки, занятия по рисованию. С помощью нее можно нарисовать жирафу пятнышки, мыльные пузыри, раскрасить крылья бабочки причудливыми узорами. На занятии по аппликации с помощью пипетки можно раскрасить рисунок из соли. Существуют множество творческих занятий с пипетками, которые помогают тренировать мышцы кисти рук.

Не стоит забывать о традиционной пальчиковой гимнастики и пальчиковых театрах.

Внимание стоит уделить не только подготовки руки ребенка к использованию ножниц, но и умению уверенно держать лист бумаги. Детям можно предложить устроить небольшой снегопад, позволив порвать бумагу на мелкие кусочки, а потом весело раздуть ее. А можно создать аппликацию из мелких кусочков.

Систематическое использование в играх, творчестве этих приемов позволит укрепить крупную и мелкую моторику и сделает руки детей сильнее. Скоро вы увидите, как дети увереннее стали держать карандаши, кисти, бумагу, какие четкие и точные стали их движения. Теперь они готовы к знакомству с ножницами.

Литература

1. Малышева А.Н. Аппликация в детском саду. Изд-во: Академия Развития, 2007. с. 141.
2. Мелик-Пашаев А.А., Новлянская З.Н. Ступеньки к творчеству. М.: 2001.
3. Прохорова Л. Развиваем творческую активность дошкольников. - Дошкольное воспитание. - 2006.
4. Суховская Л. Г., Грибовская А. А. Аппликация в детском саду: Альбом. - М.: Просвещение, 1980.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕТРАДИЦИОННЫХ ЗДОРОВЬЕ СБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ ДОШКОЛЬНИКА К ШКОЛЬНОМУ ОБУЧЕНИЮ

Оспанова А.Д.
ДОУ «Армашка»

Одной из основных целей дошкольного образования в условиях его модернизации с утверждением государственного образовательного стандарта становится создание условий для сохранения и укрепления здоровья воспитанников.

Существуют разнообразные формы и виды деятельности, направленные на сохранение и укрепление здоровья воспитанников. Комплекс этих мер получил в настоящее время общее название «здоровье сберегающие технологии» - это система мер, включающая взаимосвязь и взаимодействие всех факторов образовательной среды, направленных на сохранение здоровья ребёнка на всех этапах его обучения и развития.

Анализируя данные ежегодного мониторинга, осуществляемого в нашем дошкольном учреждении, мы пришли к выводу, что в последнее время ухудшается психофизическое здоровье воспитанников: наблюдается тенденция к снижению речевого развития детей, имеются проблемы с развитием общей и мелкой моторики, памяти, внимания и мышления.

Современные дошкольники испытывают значительные умственные перегрузки. Дети испытывают вредное воздействие гиподинамии. По данным органов образования и здравоохранения состояние психического и физического здоровья детей уже на стадии дошкольного возраста ухудшается по сравнению с предыдущими поколениями сверстников, поэтому проблема сохранения и укрепления здоровья детей приобретает глобальный характер.

Школа предъявляет требования к произвольности детского внимания в плане умения действовать без отвлечений, следовать инструкциям и контролировать получаемый результат. Последнее время учителя отмечают, что первоклассники часто испытывают серьёзные трудности в овладении навыком письма: быстро устаёт рука, теряется рабочая строка, не получается правильное написание букв. Ребёнок не укладывается в общий темп работы. Кроме того, увеличивается количество детей дошкольного и младшего школьного возраста с ЗПР и с синдромом дефицита внимания, сочетающимся, как правило, с гиперреактивностью. [1]

В этой связи весьма актуальным становится вопрос о внедрении в практику педагогами ДОУ здоровьесберегающих образовательных технологий, т.е. такой организации образовательного процесса на всех его уровнях, при которой качественное обучение, развитие и воспитание детей происходят без ущерба их здоровью, а наоборот способствуют его укреплению. Важно организовать педагогический процесс таким образом, чтобы эти технологии взаимно дополняли и обогащали друг друга.

Оздоровительные технологии в образовательный процесс должны внедряться в условиях здоровьесберегающей и здоровьеразвивающей среды, обеспечивающей благоприятную гигиеническую, психологическую и педагогическую обстановку.

Соответственно возникает необходимость проведения комплексной коррекционно-оздоровительной работы с воспитанниками, с целью обеспечения равных стартовых возможностей при поступлении дошкольников в общеобразовательные учреждения.

В коррекционно-оздоровительную работу к уже имеющимся технологиям сохранения и стимулирования здоровья и обучения здоровому образу жизни включаются нетрадиционные

коррекционные технологии, которые ранее не применялись в практике педагогов (ипликаторы Кузнецова, су-джок терапия, кинезотерапия). [2]

Одним из основных показателей физического и нервно-психического состояния ребенка является разностороннее развитие движений рук ребенка: чем они многообразнее, тем совершеннее функции нервной системы. В.А. Сухомлинский считал, что истоки способностей и дарований детей находятся на кончиках их пальцев. Чем больше мастерства в детской руке, тем он умнее.

В связи с этим, особо хотелось подчеркнуть важность использования нетрадиционных здоровье берегающих технологий в работе специалистов: учителя-дефектолога и логопеда.

Среди воспитанников с проблемами в речевом развитии высок процент тех, у кого имеются проблемы с развитием общей и мелкой моторики, памяти, внимания, а зачастую и мышления. Соответственно возникает необходимость проведения комплексной оздоровительно-коррекционной работы с данными детьми, которая включает в себя мышечную релаксацию, дыхательную гимнастику, артикуляционную гимнастику, пальчиковую гимнастику, упражнения на развитие высших психических функций (внимания, памяти, мышления), физкультминутки, упражнения для профилактики зрения, логоритмику. [3]

Использование здоровье берегающих технологий в деятельности учителя-дефектолога и логопеда становятся перспективным средством коррекционно-развивающей работы с детьми. На фоне комплексной коррекционной помощи здоровье берегающие технологии, не требуя особых усилий, оптимизируют процесс коррекции речи и интеллектуальной деятельности и способствуют оздоровлению всего организма ребенка. Кроме того, альтернативные методы и приемы помогают организовывать занятия интереснее и разнообразнее.

Использование и внедрение в логопедическую работу нетрадиционных педагогических технологий дает возможность компенсировать нарушения речи, предупредить вторичные отклонения, подготовить детей к последующему обучению в школе. Нетрадиционные методы коррекционного воздействия включены в рабочую программу и используются комплексно на занятиях специалистов. Данные методы могут быть предложены как в виде самостоятельных занятий, так и могут быть введены в структуру индивидуальных и подгрупповых коррекционных занятий. Упражнения выполняют дети и дома с родителями. Для этого разработана картотека упражнений с использованием нетрадиционных методов логопедического воздействия, подобраны консультации и стенды для родителей. Такой подход предусматривает оптимальную коррекцию речевых дефектов, развитие психических функций, укрепления здоровья детей, через применение индивидуального подхода в системе комплексного преодоления общего недоразвития речи. [4]

Артикуляционная гимнастика

Регулярное выполнение поможет:

- улучшить кровоснабжение артикуляционных органов и их иннервацию
- улучшить подвижность артикуляционных органов;
- укрепить мышечную систему языка, губ, щёк;
- уменьшить спастичность (напряжённость) артикуляционных органов.

Цель артикуляционной гимнастики - выработка правильных, полноценных движений и определённых положений артикуляционных органов, необходимых для правильного произношения звуков, и объединение простых движений в сложные.

Дыхательная гимнастика

Неотъемлемая часть оздоровительного режима – дыхательная гимнастика, способствующая развитию и укреплению грудной клетки.

Упражнения дыхательной гимнастики направлены на закрепление навыков диафрагмально – речевого дыхания (оно считается наиболее правильным типом дыхания). Ведётся работа над развитием силы, плавности, длительности выдоха. Кроме

оздоровительного выдоха. Кроме оздоровительного значения, выработка правильного дыхания необходима для дальнейшей работы над коррекцией звукопроизношения.

На каждое занятие включается несколько упражнений. По мере овладения упражнениями детьми добавляются новые. [5]

Су – джок терапия

Одной из нетрадиционных логопедических технологий является Су –Джок терапия ("Су" – кисть, "Джок" – стопа). В исследованиях южно-корейского ученого профессора Пак Чже Ву, разработавшего Су – Джок терапию, обосновывается взаимовлияние отдельных участков нашего тела по принципу подобия (сходство формы уха с эмбрионом человека, руки и ноги человека с телом человека и т.д.).

Исследования невропатологов, психиатров и физиологов показали, что формирование речевых областей коры головного мозга совершается под влиянием кинестетических импульсов, идущих от пальцев рук. Поэтому, наряду с пальчиковыми играми, мозаикой, штриховкой, лепкой, рисованием, в логопедических целях Су-Джок терапия активизирует умственное и речевое развитие ребенка.

Мы применяем Су-Джок-массажеры в виде массажных шариков, в комплекте с массажными металлическими кольцами в сочетании с упражнениями по коррекции речи. Шариком можно стимулировать зоны на ладонях, а массажные колечки надеваются на пальчики.

Достоинствами Су-Джок терапии являются:

– Высокая эффективность – при правильном применении наступает выраженный эффект.

– Абсолютная безопасность – неправильное применение никогда не наносит вред – оно просто неэффективно.

– Универсальность – Су-Джок терапию могут использовать и педагоги в своей работе, и родители в домашних условиях.

– Простота применения – для получения результата проводить стимуляцию биологически активных точек с помощью Су-Джок шариков. (они свободно продаются в аптеках и не требуют больших затрат)

Таким образом, сочетание таких упражнений, как пальчиковая гимнастика, самомассаж с упражнениями по коррекции звукопроизношения позволяет значительно повысить эффективность коррекционно-логопедической деятельности в условиях детского сада, оптимизировать выполнение речевых упражнений в домашних условиях. [6]

Ручной массаж кистей и пальцев рук различными предметами.

Очень полезен и эффективен массаж пальцев и ногтевых пластин кистей. Эти участки соответствуют головному мозгу. Кроме того на них проецируется все тело человека в виде мини-систем соответствия. Поэтому кончики пальцев необходимо массажировать до стойкого ощущения тепла. Это оказывает оздоравливающее воздействие на весь организм.

Особенно важно воздействовать на большой палец, отвечающий за голову человека.

Во время коррекционной деятельности происходит стимулирование активных точек, расположенных на пальцах рук при помощи различных приспособлений (шарики, массажные мячики, грецкие орехи, колючие валики). Эту работу проводится перед выполнением заданий, связанных с рисованием и письмом, в течение 1 минуты.

1. Массаж ладонных поверхностей каменными, металлическими или стеклянными разноцветными шариками:

их нужно вертеть в руках, щелкать по ним пальцами, "стрелять", направлять в специальные желобки и лунки-отверстия, состязаться в точности попадания

2. Массаж грецкими орехами:

катать два ореха между ладонями, один орех прокатывать между пальцами

удерживать несколько орехов между растопыренными пальцами ведущей руки и обеих рук

3. Массаж шестигранными карандашами:

пропускать карандаш между одним и двумя-тремя пальцами удерживать в определенном положении в правой и левой руке. [7]

Использование ипликатора Кузнецова

Процесс коррекции звукопроизношения, развитие статико-динамических ощущений, чётких артикуляционных кинестезий наилучшим образом происходит под воздействием раздражителей, в частности, ипликатора Кузнецова (общеизвестное средство, представляющие собой игольчатые профилактические лечебные круглые формы с пластмассовыми иглами, закреплёнными на тканевой основе. Ипликатор Кузнецова усиливает микроциркуляцию, вызывает расслабление мышц, активизирует кровообращение, в связи с чем, улучшается деятельность центральной нервной системы. На коррекционных занятиях дефектолога ипликатор Кузнецова способствует развитию познавательной деятельности ребёнка, его сенсомоторной сферы.

В практику работы введено одновременное произношение звуков с прижиманием на ипликаторе Кузнецова пальцев обеих рук. [8]

Кинезотерапия

Единство мозга складывается из деятельности двух его полушарий. Всех людей по соотношению активности полушарий можно условно разделить на три типа: право-, лево- и равнополушарные. Более активное полушарие определяет уровень развития мышления, эмоционального реагирования, восприятия, памяти, интеллектуальной активности и т.д. При обучении и воспитании детей необходимо учитывать особенности функциональной асимметрии полушарий.

Развитие межполушарного взаимодействия является основой развития интеллекта. Его можно развивать с помощью кинезиологических упражнений – комплекса движений, позволяющих активизировать межполушарное взаимодействие.

Кинезиологические упражнения синхронизируют работу полушарий, улучшают мыслительную деятельность, способствуют улучшению памяти и внимания, облегчают процесс чтения и письма. В результате повышается уровень эмоционального благополучия, улучшается зрительно-моторная координация, формируется пространственная ориентировка.

Имеющийся опыт нашего образовательного учреждения свидетельствует, что комплексная, содержательная коррекционно-оздоровительная работа с применением здоровьесберегающих технологий эффективна и способствует:

- совершенствованию коммуникативных умений и навыков;
- повышению речевой активности;
- развитию мелодико-интонационной и просодической стороны речи;
- развитию психических процессов;
- повышению работоспособности и выносливости;
- совершенствованию общей и мелкой моторики, двигательных умений и навыков;
- активизации познавательных процессов.

Кроме этого система методического обеспечения позволила достичь значимых результатов:

- увеличилось количество педагогов, имеющих достаточный уровень теоретических знаний и практических умений в организации здоровьесберегающей среды и проведению здоровьесберегающих мероприятий (в учебно-воспитательном процессе и режимных моментах);

- значительно повысилась мотивация педагогов к использованию инновационных подходов здоровьесбережению воспитанников ДОУ;

- появилась возможность обобщать и транслировать свой опыт на разных уровнях;

- усовершенствована предметно-развивающая среда в группах (приобретено новое оборудование (шарики для су-джок терапии, ипликаторы Кузнецова, предметы для самомассажа, массажные мячи), изготовлены массажные дорожки, пособия для выполнения дыхательной, пальчиковой гимнастики. [9]

Таким образом, применение элементов педагогики оздоровления способствуют личностному, интеллектуальному и речевому развитию ребёнка.

Литература:

1. Маркова Л.С. “Построение коррекционной среды для дошкольников с ЗПР”, - М.,2005
2. Чистякова М.И. “Психогимнастика” - М.,1995
3. Кольцова М.М. Ребенок учится говорить. - М.: Педагогика, 1973.
4. Акименко В. М. Новые логопедические технологии: учебно-методическое пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2009.
5. Цвынтарный В. В. Играем пальчиками и развиваем речь. – СПб. Издательство «Лань», 2002.
6. Филичева Т. Б., Соболева А. Р. Развитие речи дошкольника. – Екатеринбург: Издательство «Арго», 1996.
7. Швайко Г. С. Игры и игровые упражнения для развития речи. – М., 1983.
8. Пак Чжэ Ву Вопросы теории и практики Су Джок терапии [Текст]: Серия книг по Су – Джок терапии / Чжэ Ву Пак — Су Джок Академия, 2009
9. Крупенчук О.И. Уроки логопеда [Текст]: Пальчиковые игры / Крупенчук О.И. — Литера, 2008

САУСАҚ ТЕАТРЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ОЙ- ӨРІСІН ДАМУ

Тұрсынбаева А.Ж.,Рахимбекова А.Т
«Армашка» балабақшасы

«Ойын баланың алдынан өмір
есігін ашып, оның шығармашылық
қабілетін дамытады ойынсыз
ақыл- ойдың қалыптасуы мүмкін емес»
В.А. Сухомлинский

Баланың көркем әдебиетпен таныстығы халық шығармашылығының ең кішкене түрлері –тақпақ, өлең, халық ертегілерінен басталады. Асқан адамгершілік, барынша дәл рухани бағыттылық, өткір, мысқыл, тілінің көркемдігі шағын көлемдегі фольклорлық шығарманың ерекшеліктері. Бұдан кейін сәбиге авторы бар ертегілер, өлеңдер, әңгімелер оқылады.Ертегілер дүниесіне сапар шегу балалардың қиялдау, елестету, тіпті өздері ойдан шығару қабілетін дамытады. әдебиеттің ең озық үлгілерінің адамгершілік рухында тәрбие алған балалар өздері шығарған ертегілер мен әңгімелерінде өздерін әділетті көрсетіп, әлсіздер мен жәбірлегендерді қорғап жауыздарды жазалауға тырысады.Барлық балалар театрды тамашалағанды жақсы көреді.

Бүгінгі таңда театр тақырыбы өзекті тақырыптардың бірі. Себебі қазір адамдар театрға барғаннан гөрі ,үйде отырып, уақыттарын теледидар мен интернетке арнайды. Мектепке дейінгі бала тәрбиесінде,саусақ театрының алатын орны ерекше.Ежелгі мәдени-етті сақтап қалудың бір жолы,балабақшадағы саусақ театры.Мысалы: Балабақшаға театр келеді немесе балалар қазір театрға барамыз дегенді естісе, балалар қуыршақ театрын көргенше тағатсыздана күтеді. Қуыршақтардың қолынан келмейтін нәрсе жоқ.. Олар таңғажайыптардың бәрін жасайды,балалардың көңілдерін көтереді, оқытады, тәрбиелейді.

Қуыршақ театры баланың дүние танымын қалыптасты- руда, үлкен роль атқарады. Балалар әртістермен бірге күліп, біресе жылап отырып, өздерін мазалап жүрген көптеген мәселелердің шешімін табады. Бүгінде бөбектердің дамуына үлкен ықпал ететін қуыршақ театрының құпияларын айтатын болсақ ;

-Тілін дамытады. Себебі балалардың қолдарының, саусақтарының жетілуі мен орталық мидың тілдің дамуына жауапты бөлігіне әсер етеді.

Саусақ қуыршақтары, театр қуыршақтарының ішіндегі ең жеңіл, қол жетімдісі. Онымен бір жастағы баланы да ойнатуға болады, саусақ қуыршағымен ойнатудың өзі баланы сөйлеуге итермелейме?!

-Есте сақтау қабілетін дамытады. Бала өз бетімен кейіпкердің ролінде ойнауға тырысады.

-Эмоционалдық дамуына әсер етеді.[1]

Саусақ қуыршағы бөбекті мәдениетке сүйсінуге үйретеді. Кейіпкерлерге еліктеп, өзін-өзі дұрыс ұстай білуге, өз ойын ашық айтуға үйренеді.

-Кішкентай балалар (2-4 жастағы) үшін ертегі кейіпкерлері, өмірдегі достарындай болып кетеді.

Тәрбиешіге ыңғайлысы көп актердің керегі жоқ, екі қолдағы он саусақ он актердің жұмысын орындайды.

Саусақ қуыршақтары туралы сөз болса еріксіз сезімге бой алдырасың, өмірге жаңа келген сәбидің де алақанын ең алғаш қысатыны, ананың саусағы емеспе?! Бұл тек шартты рефлекс емес, баланың анасына деген сенімі болса керек.

Қуыршақ театры – бір жастан асқан бөбектердің дамуына қажетті ойыншық. Басқа театрдан ерекшелігі, мұнда шүберекпен жасалған қуыршақты саусағына кигізіп, сөйлету арқылы, баланы спектакльге тартуға болады. Қуыршақ театры бөбекті тыңдай білуіне, қимыл қозғалысын жетілдіруіне, ашылуына септігін тигізеді.[2]

Саусақ жаттығуымен айналысқан балаға қандай пайдасы бар?

Ойын барысында бала өзін қоршаған үлкендер сияқты, өзінің сүйікті әңгімелері мен кейіпкерлері сияқты өмір сүреді, әрекет жасайды. Ойынды қолданумен бірге ойлауға, тілді дамытуға, шығармашылық әрекетін байытуға бағыт алады. Баланың ойын кезіндегі қимыл-қозғалысы дене бітімін жетілдірсе, ал қарым-қатынастағы пайымдаулары өзіндік таным-түсінік, мінез-құлық әдептерін бекітуіне әсер етеді. Бала ойын арқылы бір әрекеттен екінші әрекетке ауыса отырып, өзіне түрлі ақпараттар алады, дүние сырын ашады. Мектепке дейінгі тәрбиеленушілерде педагогикалық процестер барысында баланың көңіл-күйін анықтап, психологиялық мотивтерді туындатып, жағымды мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру көзделеді. Психологиялық жаттығулар баланы үлкендермен және достарымен қарым-қатынас мәдениетіне тәрбиелеп, өз пікірлерін айтып жеткізе білуге көмектеседі. Ойын жаттығулар арқылы баланың білімділік дағдыларын күнделікті іс-әрекетте қолдана білу мүмкіндіктері қарастырылады.[3] Психологиялық ойын-жаттығулар баланың жан дүниесінің, рухани жай-күйінің үйлесімді дамуына ықпал етеді. Баланың сезім әрекетін, әсерленушілік деңгейін анықтау үшін қолданылады. Ойындардың негізгі мақсаты балалардың ықылас зейінін, сөздік қорын, байқампаздығын, есте сақтау, қабылдауын дамытуғы, икемділікті арттыруға, өзінің жеке құрбыларының іс-әрекетін бағалай, құрметтей, өз ісінің дұрыстығын дәлелдей білуін анықтау, қалыптастыру. Ойынға зер салып, ой жүгіртіп қарар болсақ, сол ойындардан үлкен де мәнді, мағыналы істер туындап өрбитінін байқаймыз. Өйткені ең алдымен не нәрсенің болсын жөн бастар қайнар көзі болатыны белгілі. Сондықтан да ойын бала бойындағы қандай да бір өнердің бастауы деп білеміз. Сонымен балалардың сөздік қорларын дамытуда ойындарды, тапсырма-жаттығуларды қолдану үлкен нәтиже береді. Ойын арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығын игереді., таным белсенділіктері қалыптаса түсіп, ақыл-ойы өсіп жетіледі, әрі адамгершілік қасиеттер бойына сіңіреді.[4] Ұрпақтан ұрпаққа жалғасын тауып келе жатқан, әрі үлкен мәні бар мәдени шығармашылық-саусақ ойыны. Саусақ ойынын ойнай отырып, балалар қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды, жан-жануарларды, құстарды, ағаштарды т.б көптеген бейнелерді бейнелей алады. Ал тіл кемістігі кездесетін балалардың жалпы қимылдары, соның ішінде бұлшық етінің қимылдары жеткілікті деңгейде дамымайды. Сөйлеу тілі мүшелері әрекетінің қозғалуларының дамуы қол саусақтарының нәзік

қимылдарының дамуымен тығыз байланыста болғандықтан, бала қолының ептілігін толық жетілдіру, түзеті- тәрбие жұмысын жүйелі жүргізуді қалайды.

Сонымен, баланың сөйлеу қабілеті қол арқылы яғни саусақ арқылы жүзеге асады. Қол жаттығуымен айналысқан балалардың логикалық ойлау қабілетімен психологиялық қабілеті жақсы дамиды.[5]

Қолданылған әдебиеттер:

- 1.ҚР«Білім туралы» заңы.2007 жыл, 27 шілде Астана
- 2.Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. 2009 жыл
- 3.Мектеп жасына дейінгі балаларды ойын арқылы адамгершілікке тәрбиелеу.
- 4.Неменова Т .«Развитие творческих проявлений детей в процессе театрализованных игр»
Дошкольное воспитание» №1.1989.
- 5.Каталог образовательных сайтов – <http://www-predschoo1.kz/> .

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ЧЕРЕЗ СЛУШАНИЕ МУЗЫКИ

Жолдасова М. А..Ахметова Г.Ж.

Д/с «Армашка»

Эстетическое воспитание – это целенаправленный, систематический процесс воздействия на личность ребёнка с целью развития у него способности видеть красоту окружающего мира, искусства и создавать ее. Начинается оно с первых лет жизни детей.

Эстетическое воспитание – понятие очень широкое. В него входит воспитание эстетического отношения к природе, труду, общественной жизни, быту, искусству. Однако познание искусства настолько многогранно и своеобразно, что оно выделяется из общей системы эстетического воспитания как особая его часть. Воспитание детей средствами искусства составляет предмет художественного воспитания. Знакомство с красотой в жизни и искусстве не только воспитывает ум и чувство ребёнка, но и способствует развитию воображения и фантазии. В процессе осуществления эстетического воспитания необходимо решить следующие задачи: систематически развивать эстетическое восприятие, эстетические чувства и представления детей, их художественно – творческие способности, формировать основы эстетического вкуса. Результатом эстетического воспитания является эстетическое развитие.

Эстетическое развитие можно развивать:

- через культуру и быт казахского народа;
- через эмоциональное воздействие народной игры;
- через слушание музыки;
- через театрализованную деятельность;
- через искусство

Музыкальное воспитание является одним из средств формирования личности ребенка. Восприятие музыки является ведущим видом деятельности. И исполнительство, и творчество детей базируется на ярких музыкальных впечатлениях. Развитое восприятие обогащает все музыкальные проявления детей. Но и все виды музыкальной деятельности могут служить средствами его развития. Только тогда, когда музыка на занятиях перестанет быть звуковым фоном, когда постоянно меняющийся характер, настроения, выраженные в ней, дети будут чувствовать и осознавать, выражать в своей творческой и исполнительской деятельности, приобретенные навыки и умения пойдут на пользу музыкальному развитию. Это будет способствовать и решению главной задачи музыкального воспитания детей – развитию

творческой активности, эмоциональной отзывчивости на музыку, воспитанию интереса и любви к ней. От установки, которая дается педагогом перед слушанием музыки, во многом зависит ее восприятие детьми. С помощью яркого использования и умело проведенной беседы педагог может не только привить детям интерес, любовь к музыке, расширить представления о некоторых явлениях действительности, но и обогатить их внутренний мир, чувства, сформировать нравственные качества, интересы, эстетический вкус.[2]

Музыка – это, прежде всего язык чувств. Знакомя ребенка с произведениями яркой эмоциональной окраски, его побуждают к сопереживанию, к размышлению об услышанном. Слушание музыки опирается на три взаимосвязанных между собой темы: «Какие чувства передает музыка» (характеристика эмоционально-образного содержания), «О чем рассказывает музыка» (Выделение черт программности и изобразительности при их наличии) и «Как рассказывает музыка» (характеристика средств музыкальной выразительности). Это последовательность тем может быть использована, как схема беседы: от настроений, чувств, выраженных в музыке к различению изобразительных моментов, и, далее, средств выразительности, с помощью которых создан данный музыкальный образ. Очень важно начинать беседу с главного – определения эмоционально – образного содержания музыки.[3] Например шум ветра или моря может быть передан в музыке ласкающим, нежным и приветливым, а может быть грозным, злым сметающим все на своем пути. При повторном прослушивании произведения дети могут выделить выразительные средства, с помощью которых создан музыкальный образ: темп (быстрая музыка или медленная), динамику (громкая или тихая), регистр (низкий, средний, высокий), тембр (в некоторых случаях). Важно проанализировать их роль в создании музыкального образа. Детям необходимо понять, что музыка имеет свой язык, свою музыкальную речь, которая рассказывает, но только не словами, а звуками. С накоплением опыта дети начинают понимать, что характер музыки передается определенным сочетанием выразительных средств: нежная, светлая, спокойная мелодия, как правило, звучит неторопливо, плавно, не громко в среднем или верхнем регистре: веселый характер музыки часто создается яркой звучностью, быстрым темпом, отрывистой или скачкообразной мелодией; тревожность, страх передаются с помощью низкого сумрачного регистра, отрывистого звучания.[4] Чаще всего используется чтение стихотворений или показ репродукций картин, иллюстраций, близких по настроению исполняемой музыке. Чтение стихотворений может предварять прослушивание музыкального произведения, если оно созвучно ему по настроению. Показ иллюстраций перед прослушиванием музыки не желателен. Картина отвлекает детей от музыки, направляет восприятие по конкретному изображению, что не всегда оправдано. Целесообразней использовать показ репродукций картин и иллюстраций после неоднократного прослушивания музыкального произведения, когда у детей уже сложились определенные представления о музыкальном образе. Иногда детям предлагается выполнить рисунок, передающий характер музыки.[5]

Главное, чтобы они рисовали не просто на заданную тему, а старались использовать те средства выразительности, которые соответствовали бы характеру музыки, поняли, что цвет в рисунке имеет большое выразительное значение. Оркестровка музыкальных произведений используется не столько для обучения детей навыкам игры на музыкальных инструментах, сколько для творческого применения их. Оркестровать произведение – значит выбрать и использовать наиболее выразительные тембры инструментов, соответствующие характеру его звучания. Прием оркестровки побуждает детей внимательно вслушиваться в музыку, чтобы соотнести имеющиеся у них представления о выразительных и изобразительных возможностях тембров детских музыкальных инструментов с ее звучанием.[6] Чтобы передать изобразительные моменты, например капельки сосулек, можно взять звонкий треугольник или колокольчик, а шум автомобиля хорошо передадут шуршащие погремушки. При этом необходимо напомнить детям, что играть надо ритмично, в характере музыки, но не громко, прислушиваясь к общему звучанию, а не заглушая его. Прием оркестровки целесообразно применять не ранее, чем на третьем занятии – после того, как дети

неоднократно прослушают произведение, ознакомятся с характером музыки, выделяют изобразительные моменты, средства музыкальной выразительности. Тембровые особенности музыкальных инструментов придают звучанию образность. Их применение повышает интерес детей к музыкальному произведению. Этот прием углубляет представление детей о выразительных возможностях музыкальных инструментов, способствует творческому применению их в самостоятельной деятельности. Одним из приемов развития музыкального восприятия детей является передача характера музыки в движении (инсценировка песни, творческое использование танцевальных, образных движений.) слушая музыку, ребенок имеет возможность передавать ее особенности в движениях (общий эмоциональный настрой, акценты, темп, ритмический рисунок, паузы, динамику). Приемы развития музыкального восприятия необходимо варьировать, сочетать друг с другом. Так оркестровка может сочетаться с передачей характера музыки в движении. В этот случае объединяются разделы занятия – слушание музыки, игра на детских музыкальных инструментах и музыкально – ритмические движения.[7]

Литература

1. Ритмическая мозаика» А.И.Буренина, ЛОИРО С-Петербург 2000г.;
2. «Ладушки. Музыка и чудеса»
3. Музыкально-двигательные фантазии И.Каплунова И.Новоскольцева, «Композитор», Санкт-Петербург 2003
4. Журналы: «Музыкальная палитра»
5. «Музыкальный руководитель»
6. «Дошкольное воспитание»
7. «Ребенок в детском саду»

АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК В ДЕТСКОМ САДУ

Беспяева А.К

Д/с:Армашка

Знание иностранных языков - необходимость современного мира. Понимая, что английский язык - язык международного общения, все больше родителей стремятся вложить в уста своего ребенка иностранную речь с первых лет жизни.

В настоящее время в Казахстане действует программа «Развитие триединства языков в дошкольных организациях». В рамках программы предусмотрено повсеместное внедрение в дошкольных учреждениях трехязычной системы получения знаний: на казахском, русском, английском языках. В связи с этим в детских садах кабинеты оснащают аудиозаписями и дидактическими материалами на трех языках, преподаватели для обучения детей используют теле-видеоуроки, преподносят новый материал в виде диалогов со сказочными героями.

Если рассматривать задачи современного образования в целом, то можно отметить, что в последнее время приоритеты сместились с аспекта формирования навыков, умений и усвоения знаний на приобретение различных компетенций: социальных, социокультурных,

коммуникативных и т.д. Конечно, в дошкольном возрасте формировать компетенции ещё рано, однако основы для них нужно закладывать именно на этом этапе. Поэтому воспитание дошкольника, обладающего такими чертами, как социальная уверенность, терпимость к представителям других культур, общительность, имеющего достаточно широкий круг представлений, позволяющих ему ориентироваться в межкультурном пространстве, является актуальной проблемой.

Есть еще одна причина, по которой ранний возраст предпочтителен для занятий иностранным языком. Чем моложе ребенок, тем меньше его словарный запас в родном языке. Но при этом меньше и его речевые потребности: сфер общения у маленького ребенка меньше, чем у старшего, ему еще не приходится решать сложные коммуникативные задачи. А значит, овладевая иностранным языком, он не ощущает такого огромного разрыва между возможностями в родном и иностранном языке, и чувство успеха у него будет более ярким, чем у детей старшего возраста.

Недавние исследования ведущих университетов России, США и Канады показали, что у детей, которые изучают иностранные языки в дошкольном возрасте, когнитивные способности развиваются лучше, способны гибко и на абстрактном уровне усваивать язык, что проявляется в суждениях о грамматике языка, в понимании игры слов.

Обучение малышей - это очень непростое дело, которое требует совсем иного методического подхода, чем обучение школьников и взрослых. И не любой взрослый, который владеет языком, даже на высоком уровне, может научить малыша говорить на иностранном языке. Столкнувшись с не правильно построенными уроками, с точки зрения методологии, дети могут приобрести отвращение к иностранному языку, потерять интерес ко всем занятиям по этому предмету. С дошкольниками должны работать только специалисты.

Дошкольный возраст – очень важный период в развитии личности человека. Дошкольный возраст особенно благоприятен для начала изучения иностранного языка: дети этого возраста отличаются особой чуткостью к языковым явлениям, у них появляется интерес к осмыслению своего речевого опыта, «секретов» языка. Они легко и прочно запоминают небольшой по объему языковой материал и хорошо его воспроизводят. С возрастом эти благоприятные факторы теряют свою силу.[1]

Есть еще одна причина, по которой ранний возраст предпочтителен для занятий иностранным языком. Чем моложе ребенок, тем меньше его словарный запас в родном языке. Но при этом меньше и его речевые потребности: сфер общения у маленького ребенка меньше, чем у старшего, ему еще не приходится решать сложные коммуникативные задачи. А значит, овладевая иностранным языком, он не ощущает такого огромного разрыва между возможностями в родном и иностранном языке, и чувство успеха у него будет более ярким, чем у детей старшего возраста.

Погружаясь в новую языковую среду у ребенка возникает боязнь неправильного произношения. Зачастую ребенок замыкается в себе с первых занятий, боится критики со стороны родителей и учителя. Нужно помнить, что любая критика учебной деятельности или неудач в этом возрасте воспринимается болезненно. «Я плохой» - думает ребенок, когда его ругают за то, что он не сумел запомнить слово или не сказал нужную фразу по-английски, а это ведет к дальнейшим неудачам. На своих занятиях я всегда хвалю своих воспитанников, даже за малейшие их успехи и достижения, за то, что были внимательны на занятиях и старались. Стараюсь всячески поддерживать и помогать детям создавать ситуацию успеха, а дети в свою очередь радуют меня своими знаниями.

Занятия проводятся в доступной и увлекательной форме, используя игровые методы в соответствии с возрастом детей, их интересами, с учетом речевого опыта дошкольников в родном языке. [2]

Игра- основной метод обучения в детском саду, особенно, если это обучение иностранного языка. Игра является формой организации и методом проведения занятий, на которых дети получают определенный запас английской лексики.

Такая форма проведения занятий создает благоприятные условия для овладения языковыми умениями и речевыми навыками. Возможность играть на занятии позволяет обеспечить естественную мотивацию речи на иностранном языке, сделать интересными даже самые элементарные высказывания. Игра в обучении иностранному языку не противостоит учебной деятельности, а органически связана с ней.

Используются такие виды игровой деятельности как сюжетные, дидактические, подвижные, театрализованные. Особое место занимают дидактические игры, задача которых обучить различным видам речевой и языковой деятельности.

При организации процесса обучения дошкольников английскому языку ставятся такие цели и задачи:[3]

- Приобщать ребенка к иностранному (английскому) языку и англоязычной культуре.
- Побуждать ребенка к самостоятельному решению коммуникативных задач на английском языке в рамках тематики.
- Научить элементарной диалогической и монологической речи.
- Развивать фонетический слух.
- Создавать условия для полноценного и своевременного психологического развития.
- Развивать мышление, память, внимание, воображение и волю.

Занятия проводятся в доступной и увлекательной форме, используя игровые методы в соответствии с возрастом детей, их интересами, с учетом речевого опыта дошкольников в родном языке.

В силу своей любознательности малыши хотят узнать, попробовать все и сразу. Однако их мозг очень быстро устает и еще не способен воспринимать большой объем информации. Занятие не должно превышать 30 минут. Причем, в течение этого времени обучающие блоки должны несколько раз сменяться расслабляющими, например, физминутками. Язык общения остается английским, но, благодаря смене деятельности, ребенок не воспринимает это как дополнительную нагрузку, скорее как очередную игру.[4]

Программа раннего развития и обучения построена по принципу «50 на 50». Занятия на русском и английском языках преподают носители языка. Периоды активности ребенка, как и обучение проходят на двух языках поочередно. При таком подходе к окончанию детского сада у ребенка формируются четкие отличия одного языка от другого.

Обучение осуществляется устным путем, без привлечения чтения и письма, но используются такие виды деятельности как лепка и рисование. Также большое внимание выделяется использованию наглядно-иллюстративного материала, прослушивание записи песен и стихов.[5]

Список литературы:

1. Астафьева М.Д. Праздники для детей, изучающих английский язык. - М.: Мозаика-Синтез, 2009г.
2. Гусева Л.П. Играем, учим, мастерим – мы английский знать хотим. – Ростов н/Д: Феникс, 2009г.
3. Земченкова Т.В., Английский для дошкольников. – М.: ВАКО, 2008г.
4. Иванова М.В. Английский для малышей. – М.: АСТ: Астрель, 2009г.
5. Козина С.В. Праздники для дошкольников на английском языке. – М.: ТЦ Сфера, 2008г.

СОВРЕМЕННЫЙ ПОДХОД В РАБОТЕ С РОДИТЕЛЯМИ ДЕТЕЙ С ООП ЛОГОПЕДА ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Ведяшкина Л.В., Мыскова Е. В.
КГКП я/с № 15 «Акқу»

В современном обществе значимость речевого развития ребенка дошкольного возраста не утратила своей актуальности. Более того наблюдается тенденция, что за помощью к логопеду с каждым годом обращается все больше родителей, обеспокоенных нарушениями речи своих детей, в частности искажением произносительной ее стороны.

Одной из проблем, с которой на наш взгляд сталкиваются все логопеды в работе по исправлению нарушений звукопроизношения у детей дошкольного возраста, является то, что поставленные звуки очень долго автоматизируются в речи. Т.е. изолированно ребенок уже может произносить звук, а в свободной речи его не употребляет, или употребляет только по напоминанию родителей или логопеда. Период автоматизации звука является наиболее важным в коррекции звукопроизношения и случается, так, что данный этап растягивается на месяцы, а то и годы. Детям младшего возраста трудно научиться слышать свою речь, правильно ее воспринимать, то есть осуществлять функцию самоконтроля. Особенно потому, что в этом возрасте у многих детей еще недостаточно сформированы процессы произвольного внимания. Все родители, конечно, хотят, чтобы их дети говорили чисто и красиво. Нужно довести произношение отрабатываемого звука в словах до автоматизма путем многократного повторения слов и словосочетаний с данным звуком, это требует ежедневной регулярности, а занятия с логопедом ребенок посещает не более 3-4 раз в неделю. И здесь без помощи родителей никак не обойтись. Все успехи на занятиях с логопедом обязательно должны закрепляться дома каждый день. Иначе все усилия будут сведены до минимума.

Основная трудность для родителей – нежелание ребенка заниматься. Ведь скучно и неинтересно просто повторять за взрослым слова, словосочетания и фразы. Чтобы преодолеть это, необходимо заинтересовать малыша. Важно помнить, что основная деятельность детей – игровая.

Мы, логопеды, в своей работе используем разнообразные печатные и словесные дидактические игры. А у родителей, конечно нет специально приобретенных карточек, материала на закрепление звукопроизношения. А ребенок должен чувствовать, что занятия – не скучная, неизбежная повинность, а интересное увлекательное дело. Учитывая это, необходимо превратить сложный процесс автоматизации звука в игру, используя наглядность и специально подобранный речевой материал. Перед нами возникла необходимость разработать такие игры, которые мы можем предложить родителям для домашних занятий со своим ребенком.

Традиционно логопеды в работе с родителями использовали «подручные средства». Речевым материалом для отработки корригируемого звука были картинки, которые логопеды рисовали самостоятельно, предлагали родителям находить и вырезать рисунки из старых книг, журналов, газет. Такие приемы работы оправдывали себя долгое время. Но сейчас технический прогресс, современные технологии дают нам возможность новых инновационных подходов к данной проблеме. Накопленный в коррекционно-педагогической работе опыт по автоматизации звукопроизношения у детей с ОНР с использованием различных методов и приёмов, направленных на развитие внимания к собственной речи и произношению отрабатываемых звуков, позволил нам создать учебно-методическое пособие: «Играем дома», адресованное в первую очередь родителям, имеющим детей с ООП.

Пособие «Играем дома» включает в себя:

- комплекс интересных игр, которые помогут научить детей произносить правильно отрабатываемые звуки в словах;
- игровые поля к играм в цветном варианте и в черно-белой печати для использования дома;
- инструкция к каждой игре с указанием образовательных и коррекционных целей и подробным описанием правил игры;
- настольно-печатный разрезной материал к сборнику для каждой группы звуков (с, съ, з, зь, ц, ш, ж, ч, щ, л, ль, р, рь).

Побывав на занятии у логопеда и поиграв в речевую игру по постановке и автоматизации звука, ребёнок уносит с занятия игровое поле, глядя на которое, ему очень легко вспомнить простые правила игры. Почти каждое игровое поле универсально, подходит для автоматизации любого звука. Игровые поля и картинки родителям предлагаются в черно-белом варианте, что делает эти игры очень экономичными и практичными в использовании. При желании, ребёнок может раскрасить или заштриховать их самостоятельно или вместе со взрослыми, что дополнительно создает условие для развития мелкой моторики. Родителям потребуется лишь немного подготовиться к игре: разрезать картинки, разрисовать их с ребенком, подобрать фишки и кубик.

Сборник практических игр «Играем дома» станет бесценным помощником для родителей, желающих протянуть своему ребенку руку помощи, вселить в него уверенность в собственные силы, нацелить на успех в кропотливой и сложной работе по исправлению дефектов звукопроизношения на этапе автоматизации. Представленные в сборнике игры значительно сократят скорость введения звуков в речь, повысят эффективность корректирующего воздействия, благодаря тесному взаимодействию родителей, логопеда и ребенка и ежедневному закреплению пройденного материала дома.

В данном сборнике предлагаются игры для занятий с логопедом и дома с родителями с детьми 4-7 лет, направленные на коррекцию звукопроизносительной стороны речи.

В данный комплекс входят следующие игры:

- Башни.
- Грузовик.
- Домики.
- Живое – неживое.
- Листочки, облака, снежинки.
- Мешки.
- Подарки.
- Размножитель.
- Скалолазы.
- Тропинка.
- Цветные кляксы.
- Чемоданчик
- Флажки
- Цветок
- Помечтаем

Играть ребенок может вместе с мамой или всей семьей. Эти игры могут быть интересны и полезны всем членам семьи. В них можно играть в выходные дни, в праздники, в будние дни вечерами, когда взрослые и дети собираются вместе после очередного рабочего дня.

Игры составлены таким образом, что помимо заданий по правильному произнесению слов с отрабатываемым звуком, в игры включены упражнения на совершенствование лексико-грамматических конструкций. Каким образом происходит подобная коррекция, можно продемонстрировать на примере одной из игр.

Речевая игра: "Листочки, облака, снежинки".

Цель: автоматизировать звуки: [с, с', з, з', ц, ш, ж, ч, щ, л, л', р, р'] в словах, развивать произвольное внимание, скорость выполнения определенных инструкций, повышать самоконтроль за собственной речью, учить правильно употреблять окончания существительных в Т. п.

Ход игры: Перед ребенком поместить игровые поля с листочками (облаками, снежинками) разных цветов и размеров. Рядом стопкой положить картинки «рубашкой» вверх.

Логопед: - Закроем картинками большие листочки (снежинки, облака). Назовём картинки, которыми ты закрыл(а) большие листочки. Чем ты их закрыл(а).

-Ребенок: «Большие листочки я закрыл(а) Рыбой, моРковкой...» (автоматизируем звук «Р»).

Логопед: -Теперь только маленькие листочки (снежинки, облака). Назовём.

Закроем желтые (красные, зелёные) листочки. Правильно назовём.

А теперь ты будешь закрывать большие листочки, а я-маленькие снежинки. Кто быстрее справится с заданием! Инструкции можно менять произвольно.

Таким образом, в играх сборника «Играем дома» отрабатывается употребление окончаний во всех падежных формах, согласование существительных и прилагательных в роде, числе и падеже, согласование существительных с числительными, то есть, кроме производительной, решаются различные лексико-грамматические задачи.

Несомненным достоинством данного пособия является подбор картинного разрезного материала. Во-первых, картинки в черно-белом варианте, что делает их очень экономичными и практичными в использовании. Во-вторых, материал очень насыщен лексически: он включает в себя предметы старины, внешний вид и применение которых ребенок открывает для себя впервые, а также современные новинки, модные игрушки и предметы, близкие и понятные современным детям, которые находят отклик в их душе. В-третьих, нами был учтен региональный компонент. Мы постарались максимально обогатить словарь за счет представителей животного и растительного мира Казахстана; предметов, имеющих непосредственное отношение к быту, традициям, национальному фольклору нашей Родины.

Работа с таким материалом, позволит расширить кругозор детей, обогатить пассивный и активный словарный запас, поможет накоплению социального опыта, воспитанию любви к Родине и чувства патриотизма, даст возможность заложить основу формирования в подрастающем поколении гражданских чувств.

Основной смысл данных игр и игровых приёмов состоит в том, чтобы выработать у детей умение контролировать собственную речь и довести новое правильное произношение звука до автоматических движений. От того, насколько качественно построена работа по автоматизации звуков в речи будут зависеть навыки грамотного письма в школьном периоде, скорость овладения навыками чтения, а значит успешность адаптации ребенка в школе.

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДЕ ОҚЫТЫЛАТЫН ЖСТД ТОП БАЛАЛАРЫНЫҢ ЛОГОПЕДТІК ТҮЗЕТУ ЖҰМЫСТАРЫН ТӘРБИЕШІМЕН БІРЛЕСІП АТҚАРУ

Булатова Н.С., Садықова Ә.Д.

КМКҚ №15 «Аққу» балабақшасы Қарағанды қаласы

Соңғы кезде мектепке дейінгі мекемелерде барлық мамандардың бірлесіп жұмыс істеуі сабақтасытығына ерекше көңіл бөлініп жатыр. Соның ішінде мемлекеттік тілде оқытылатын логопедтік топтар үшін маңызы ерекше. Балалардың сөйлеу тіліндегі кемістіктерін педагогтардың бірлесіп жұмыс атқару барысынан жоюға болады.

Логопедтік топтағы түзету-тәрбие жұмыстарының нәтижесі түзету-тәрбие үрдісін жүйелі түрде ұйымдастыру болып табылады. Балалармен жұмыс істеу барысында жаңа әдістер мен тәсілдерді іздеу негізінде мектепке дейінгі мекемедегі тәрбиеші мен логопедтің жұмысын үйлестіру мен ұйымдастырудың қажеттілігі өз өзектілігін жоғалтқан емес. Логопед жұмысының нәтижелілігі мен табыстылығы логопедтік топтағы тәрбиешімен түзету-дамыту үрдісін жақсы ұйымдастыру мен бірлесе жұмыс істеу нәтижесіне байланысты. Сондықтан логопед өз жұмыстарын ұйымдастыру мен қатар балалардың логопедтік сабақтарда алған білімдерін тәрбиешінің бекіту жұмыстарын жоспарлай білу керек.

Осы мақсатта бірнеше жыл жұмыс атқардық.

Осы жұмыстың нәтижесінде «Тәрбиеші мен логопед арасындағы байланыс «Бірге оқытайық» дәптері» тәжірибелік әдістемелік жиынтық құралы, әдістемелік ұсынымдармен құрастырылып, мақұлданды.

Жиынтық ЖСТД балаларға арналған және ЖСТД балалардың сөйлеу тілінің кемшіліктерін жоюға (екінші кіші топ, орта топ, ересек топ балаларына) арналған 3 дәптерден тұрады.

Тәжірибелік құрал логопедтік топ балаларына түзету жұмыстарын нәтижелі жүргізу үшін тәрбиеші жұмысын ұйымдастыруға арналған. Бұл тәжірибелік құралда «Тәрбиеші мен логопед арасындағы байланыс «Бірге оқытайық» логопедтік топтарда қыркүйек айынан мамыр айының соңына дейін мектепке дейінгі тәрбиеленушілердің сөйлеу тілінің түзету жұмыстарын жоспарлауға, сонымен қатар мектеп жасына дейінгі ЖСТД балалардың сөйлеу тілінің кемістіктерін жоюға арналған әртүрлі ойындар мен жаттығулар қарастырылған. Ұсынылып отырған тәжірибелік құралдың мақсаты мемлекеттік тілде оқытылатын логопедтік топ тәрбиешілерін балалардың сөйлеу тіліндегі кемістіктерін жою жұмыстарын нәтижелі жүргізуге белсенділік танытуға қарастырады.

Логопедиялық сабақта баланың алған білімін логопедтік сағатта, ойын барысында немесе серуен кезінде еркін сөйлесу арқылы тәрбиеші берілген материалды пайдалану арқылы түзету жұмыстарын жүргізе алады. Логопедтік топтағы тәрбиеші мен логопедтің өзара байлыста жұмыс істеу нәтижесінде «жалпы сөйлеу тілі дамымаған» мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілінің кемшіліктерін жойып, олардың болашақта мектеп қабырғасында толыққанды білім алуларына жағдай жасайды.

Тәжірибелік құралдың дидактикалық үрдісі жеңілден ауырға көшу негізінде жасалған. Жинақтық үрдіс, жеке дара және салыстырмалық үрдіс, жүйелілік үрдіс, онтогенездік үрдіс, коммуникативтік үрдістер берілген тақырыпты үйренуге бағытталған. Бұл үрдістер екінші кіші, орта және ересек топ балаларына арналған тақырыптардың маңыздылығын ескере отырып, таңдалып алынған. Беріліп отырған тақырыптар Қазақстан Республикасының этнографиясын, мәдениетін және аймақтық жағдайын негізге алған және 2010 жылға ЖСТД балаларды тәрбиелеу мен оқытудың арнайы бағдарламасына негізделіп жасалынған.

Әрбір дәптерде қарым-қатынас көрсетілген.

1. Балалардың сөйлеу тілі туралы мағлұматтар:

№ _____ логопедтік топ балаларының тізімі 20 ... жылына арналған

Қарым – қатынас дәптерінде:

Балалар тізімі

№	Баланың аты мен тегі	Туылған күні мен жылы	Диагноз ҚОПМПК	Ескертпе
1				
2				

2. 2010 жылға ЖСТД балаларды тәрбиелеу мен оқытудың арнайы бағдарламасына сәйкес оқу жылының тақырыптары алынған. Лексикалық тақырыптар жыл сайын

қайталанады (тақырыптарды өту реті аймақ жағдайына байланысты өзгеруі мүмкін) бірақ тақырыптың күрделілігі оқу үрдісіне байланысты. Дәптердегі тапсырмалар логопедтің апта бойындағы жоспарына сәйкес бір жылға құрастырылған.

Әрбір тақырып бір аптағы жоспарланған, берілген тапсырмаларды бекіту үшін негізгі және қосымша материалдар қарастырылған. Апта бойы тәрбиеші логопедтің берген тапсырмаларын жеке немесе балаларды топтастырып орындайды.

Логопедтің берген тапсырмалары балалардың белсенді сөздік қорын, лексико-грамматикалық құрылымын, байланыстырып сөйлеу тілін дамытуға бағытталған. ЖСТД балалардың сөйлеу тілін дамыту жұмыстарынан бөлек жүйелілік жұмыстары (зейін, есте сақтау, ойлу, жалпы, ұсақ қол және артикуляциялық моториканы дамыту) жүргізіледі. Осы бағыттағы жаттығулар мен ойындар күн тәртібіндегі әртүрлі сәттерде сөйлеу тіліндегі кемістіктерді жоюға бағытталып, орындалады.

Тәрбиешінің баламен логопедтің берген тапсырмаларын жеке жұмыс жасауы үшін арнайы кесте берілген. Кестені логопед және тәрбиеші толтырады. Логопед кестеде тәрбиешінің баламен қандай түзету жұмыстарын (артикуляциялық жаттығулар, дыбысты машықтандыру, буындық құрылым, жаңылтпаштар жаттау, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, фонематикалық есту қабілетін және т.б.) жүргізуін көрсетеді. Бұл логопед жұмысын жеңілдетеді және тәрбиешімен бірлесіп жұмыс атқаруға жағдай жасайды.

Баланың аты мен тегі	Жекеленген қосымша тапсырмалар	Тәрбиешінің бағасы
Тайбеков Тимур	[с] дыбысымен жұмыс: (тілдің ұшы астыңғы тіске келіп тіреледі: «Мысық») Са Сабақ, сағат, сабын, сағатшы, садақ, сайғақ, сақал, салт атты, самал, самауыр, сан, санамақ, сандық, сарай, сарбаз, сары, сарымсақ, сарып, саяжай, саяхатшы.	
Сероноженк о Д.	Тапсырма айна алдында 3-4 рет орындалады. Артикуляциялық жаттығуларды қосымшадан қара №1, жаттығу № 16 5-8 рет қайталаймыз.	

Кестеде баламен жасалынған түзету жұмысының нәтижесін арнайы белгілер арқылы бағанда анықтап, көрсетеді:

- тапсырма орындалмаған.

- тапсырма үлкеннің көмегімен орындалды, қатесі бар.

- тапсырма өз бетімен орындалды, кішігірім қатесімен.

тапсырма орындалды, қатесіз.

Тәрбиешінің бағалау негізінде логопед болашақта жасалатын түзету жұмыстарын ұйымдастырады.

Қарым-қатынас дәптерінің соңында қосымша берілген:

Дәптер соңында қосымшалар бар:

№ 1 Қосымша «Артикуляциялық жаттығулар»;

№2 Қосымша «Артикуляциялық қалып»;

№3 Қосымша «Буындағы дыбысты жетілдіру»

Бұл қосымшаларды тәрбиеші баламен жеке жұмыс барысында қолдана алады. «Жеке жұмыс» бағанында логопед қосымшаның нөмірін көрсетеді, бұл дәптерді толтыруды жеңілдетеді.

Осыған орай, ұсынылып отырған 3-6 жастағы ЖСТД балаларға арналған «Тәрбиеші мен логопед арасындағы қарым-қатынас «Бірге оқытайық» дәптер мемлекеттік тілде оқытылатын логопедтік топ тәрбиешілерін логопедпен бірлесіп логопедтік топ балаларына түзету жұмыстарын тиімді жүргізу мен ұйымдастыруына мүмкіндік береді.

Әдебиеттер:

1. Программа специального дошкольного воспитания и обучения детей с общим недоразвитием речи 2010г.
2. Смирнова Л. Н. Логопедия в детском саду. Занятия с детьми 4—5 лет с ОНР.
3. М.Г. Борисенко, Н.А.Лукина «Грамматика в играх и картинках»
4. З.Е.Агранович «Сборник домашних заданий в помощь логопеду»

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДҮНИЕНІ ТАҢУ АРҚЫЛЫ ТІЛДЕРІН ДАМЫТУ

Сарсенбаева Д.Р., Сәденова А. Д.

Қарағанды қаласы, №7 «Жұлдыз» балабақшасы

Дүниетану — «дүние» және «тану» деп аталатын екі бөліктен тұрады. Алдымен нені танып — білу керектігін анықтауымыз керек. Балаларға танытқалы отырғанымыз — дүние. Сол дүниені танып -білу әдістерімен оларды қаруландыру жолын іздестіріп, тиімділерін іс жүзінде қолдануға ұсынамыз. Дүние — қоршаған орта, табиғат, бүкіл әлем, олай болса бұған енбейтін, оның құрамына кірмейтін бірде бір зат не құбылыс жоқ. Адам дүниені өмір бойы танып, білумен, оның таусылмас ерекшеліктерін бақылап, байқаумен айналысатыны анық. Бірақ оның сырын түгел біліп шегіне шыға меңгеру мүмкін емес. Дүниені өз дәрежесінде танып — білу әр адамның меңгерген білім деңгейі мен оның мазмұнына байланысты жүзеге асады.

Балалар әдетте өзіне түсініксіз оқиғалардың, құбылыстардың сырын білуге құмартады. Күн сайын олардың алдында жаңа сұрақтар туады. Сол сұрақтың жауабын олар ересектерден күтеді, өйткені, олардың түсінігінше, ересектердің білмейтіні болмайды. Мұндай ерекше сұрақтар балалардың ақыл-ой еңбегімен шұғылданудағы ниетін, ықыласын сипаттайды. Сондықтан ересек адамдар бала сұрағын жауапсыз қалдырмауға тырысқан жөн. Себебі сұрағына жауап ала алмаған бала келешекте сұрақ қоюдан жасқаншақтайды және бұл баланы дүниені тануына кері әсер етуі әбден мүмкін.

Дүниетанымның қалыптасуына адам, қоғам, табиғат тікелей қатысты. Адам, қоғам, табиғат – біртұтас дүние. Сондықтан адам, табиғат, қоғам арасындағы байланысты және олардың бірлікте дамидынын балалар мектеп жасына дейін түсінуі қажет.

Қоршаған ортамен және оның түрлерімен таныстыра отырып, балалардың ұғымын кеңейтеміз. Әрбір бала өзінің қоршаған ортасын айналадағы құбылыстарды тану арқылы жетіледі.

Қоршаған ортамен таныстыру арқылы тілін дамыту.

Қоршаған ортамен таныстыру бойынша балалар өзінің аты-жөнін, жасын, жанұясын, балабақшадағы тәрбиешілермен топтағы балалардың аты-жөніндерін тани бастайды. Балабақшаның ішкі құрылысымен таныстырылып, топ бөлме, асхана, дәрігер бөлмесі, т.б айырмашылықтарын ажырата бастайды. Сонымен қатар әр бөлмеде жұмыс түрін, қажетті құралдарды, олардың аты, не үшін қажет, неден жасағаны, қайда, кімде, қандай, кім не істейді сұрақтарына дұрыс жауап беруге балабақшада өздері немен шұғылданатыны туралы әңгімелейді.

Балалар әсіресе ұлдар жағы қызығы көлік түрлерін, яғни ұшақ, поезд, жеңіл, жүк машина және әртүрлі көліктер түрлерінің міндеттерін жақсы біледі. Балалар бос уақытында жүк машинасымен ойнағанды жақсы көреді.

Мектепке дейінгі кезеңде бала қоршаған ортаны танып біледі. Баланың табиғатты танып білуге деген қызығушылығын оята отырып, тәрбиеші оны табиғатпен таныстырып қана қоймай, оны түсінуге, өсімдіктер мен құстарды қамқорлауға, табиғаттың сұлулығын сезіне білуге үйретеді.

Қарапайым экологиялық түсініктерді меңгерту баланың қоршаған орта нысандарына танымдық қызығушылығын арттырумен тығыз байланысты болып табылады. Баланың танымдық дамуы ойын барысында, табиғи нысандар мен құбылыстарға бақылау жасау, заттарды қарап, зерттеу кезінде, табиғат пен табиғат күнтізбесіндегі ауа-райы жағдайына бақылау нәтижелерін айта білу, еңбек және басқа да әрекеттер барысында жүзеге асады.

Мектепке дейінгі балалық шақ кезеңінде баланың танымдық дамуы эмоционалдық қызығушылықпен қабылдайтын қарым-қатынастар арқылы қалыптасады. Әрбір жеке бала - қоршаған ортаны кішкентай зерттеуші. Бала белсенді әрекеттерге талпынады. Сондықтанда серуен арқылы бақылау мен зерттеу сияқты әдістер балаға неғұрлым жақын болып табылады.

Серуен: тәрбиешінің көмегімен атқарылатын іс-әрекет. Серуен барысында балалардың табиғатқа қызығушылықтарын арттыра отырып, бақылау жұмыстарын өткізу.

Біріншіден, арнайы бағдарлама пайдалану оқу-тәрбие жұмысын жоспарлау кезінде жеңілдік туғызса, екіншіден, бақылауды жүргізуге қойылатын талаптар сақталады. Балалардың танымдық құзіреттілікті меңгеруі, бақылау нәтижесі тәрбиешінің қолданатын әдіс-тәсілдерімен бақылауды ұйымдастыруына тікелей байланысты болып келеді.

Баланың жан-жақты дамуы, оның қоршаған ортамен белсенді қарым-қатынасын егізінде қалыптасады. Бұл тұрғыда «Сезіну-таныпбілу- жүзегеасыру» - осы үш бағытта жұмысты ұйымдастыру қажет. Ол үшін тиімді әдіс-тәсілдерді таңдап алудың маңызы зор.

Әр бақылаудың өз мазмұны, мақсаты бар, басқаларын қайталамайды, бірақ бір-бірімен байланысты болып келеді. Айналадағы әлемді ойын, еңбек, серуен, тәрбиешімен, ересектермен, құрдастарымен қарым – қатынас кезінде танып біледі. Сондай-ақ 3-4 жастағы балалар заттарды түсіне, түріне, көлеміне қарап ажырата бастап, олардың құрылысын, пайдалану тәсілдерін білгісі келеді. Күнделікті өмір барысында бала шындық дүниенің құбылыстарымен заттарын анықтай білуге, адам баласының жинақтаған бай тәжірибесін үйренуге талаптанады және тілі дами түседі. Балалардың бір нәрсені құмартып білуге талаптану ынтанымын тасы дейді. Балалар өте байқағыш, еліктегіш, әр нәрсеге үніле қарайды, көп нәрселер оларды ойлантады. Ойларын айтып жеткізгісі келеді. Сондықтан ересек адамдар бала сұрағын жауапсыз қалдырмауға тырысқан жөн. Себебі сұрағына жауап ала алмаған бала келешекте сұрақ қоюдан жасқаншақтайды және бұл баланың дүниені тануына кері әсер етуі мүмкін.

Балалар әдетте өзіне түсініксіз оқиғалардың, құбылыстардың сырын білуге құмартады. Күн сайын олардың алдында жаңа сұрақтар туады. Сол сұрақтың жауабын олар ересектерден күтеді, өйткені, олардың түсінігінше, ересектердің білмейтіні болмайды. Мұндай ерекше сұрақтар балалардың ақыл – ойын бегімен шұғылданудағы ниетін, ықыласын сипаттайды. Мектепке дейінгі жас-естің және тілдің қарқынды даму жасы.

Тәрбиеші- педагог баланы ертеңгі болашағына дұрыс көзқарас пен қарай отырып, баланың мінез құлқына – сезімнің тілінің жетілу дәрежесін, таным үрдістеріні (түйсігі, қабылдауы, ес, ойлау, сөйлеу, зейінінің) дұрыс бағытта қалыптасып дамуын қадағалап, әрі дұрыс бағдар беру керек. Балалардың тілдерінің дамуы, байланыстырып сөйлеу дағдылары -(зейін, қабылдау, есту, ойлау, естесактау)- қабілеттерін қалыптастыру болып табылады.

Зейін дегеніміз-сананың қандайда болсада бір затқа, құбылысқа немесе іс-әрекетке шоғырлануы.

Ойлау дегеніміз-фактілер мен құбылыстарды дерексіздендіру, қорыту, жанама түрде жүргізу, байланыстарын белгілеу және олардың арасындағы қатынастарды анықтау арқылы қолжететін таным процесі.

Ес дегеніміз-есте сақтау және оны кейін жаңғырту болып табылады.

Балалардың ақыл-ойын, санасын дамыта отырып өздігінен жұмыс істей білуін еерекше көңіл бөлеміз. Ақыл–ойдың дамуымен тікелей байланысты. «Сөз ойдың көрінісі: ой бұлдыр болса, сөзде бұлдыр» деп В.Г.Белинский айтқандай, тіл-ойдың сыртқы көрінісі.

Ой дамыту – тіл дамыту мен ұштасады. Тіл дамытудың тиімді құралдарының бірі- жаңылпаш, жұмбақ айтқызып, оның шешімін табу. Себебі бұл ар баланың дүние танымын, түсінігін, болжағыштығын, ұғымын кеңейтуде және тілін ұстартып, ойын дамытуда маңызды рөл атқарады. Баланың тілін шыңдай түсіп, асықпай, жатық еркін сөйлеуіне көмектеседі. Жаңылтпаштар балаға затты аңғаруға, ой-өрісін дамытуға игі әсерін тигізеді. Балаға жаңылтпаш үйретіп, оны айтқызу сөзді дұрыс сөйлеуге әдеттендіреді, кейбір тілі келмейтін дыбыстарды анықайтуға жаттығады. Жұмбақтарда аталған нәрсенің сипат белгілеріне қарап, балалар олардың шешімін табады. Балаларды тез ойлауға, шапшаң жауап беруге, алғырлыққа, тапқырлыққа үйретеді.

Тіл дамытудың басқа түрлері сияқты сөздік жұмысы оқу-тәрбие жұмысының барлық саласында жүргізіледі. Балалар сөзді ұғу арқылы сөйлеу үстінде тілін дамытады. Оқу әрекеті барысында сөздік жұмысы балалардың ойын дамытумен тығыз байланысты.

Балаларды асығып-аптықпай немесе тым жайбара қатты қасалынбай, байсалды сөйлеп үйрену, өзін дұрыс ұстау мәдениетін қалыптастыру.

Тіл дамыту барысында ойынның атқаратын рөлі.

Ойын-баланың жеке басын дамытуда, сөздік қорын молайтуда, қоршаған ортамен танып-білуінде, өздігінен әрекет жасау дағдыларын қалыптастыруда, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруда ерекше орыналады. Жаңа стандартқа сәйкес мектеп жасына дейінгі балаларға арналған пәндік- дамытушы ортаны ұйымдастыруға қойылатын талаптардың бірі ретінде заттармен ойыншықтарды еркін қолдану мүмкіндігін қамтамасыз ету, ойын-әрекеті жағдайымен қамтамасыз ету сұрақтары айқындалған. Бала үшін ойын - өзін-өзі жетілдірумен өзін-өзі көрсетудің құралы. Ойында балаларды не қызықтырады?- деген сұрақ туындайды. Балалардың жас ерекшеліктеріне қарай ойын түрлеріде әр түрлі болып келеді. Баланы ойынға қызықтыра отырып оқу іс әрекетіне айландырып, ойын түрін күрделендіре түсу керек. Ойын тек балалар ойнайтын болып емес, оқу әрекеті барысында қолданылатын ойын түрлері.

Оқу әрекетіне қолданатын ойын түрлері мынадай топтарға бөлінеді:

- Дидактикалық ойын
- Сюжеттік рөлдік
- Қимыл-қозғалыс ойындары (ұлттық ойындар)
- Саусақтар ойыны
- Үстел үсті ойындары.....

Дидактикалық ойындар оқу әрекеті барысында балалардың қызығушылықтарын арттыру мақсатында қолданылады. Мектеп жасына дейінгі ұйымдардың барлығында да, оқу әрекеті ойын түрінде өткізіледі. Оқу әрекеті барысында қолданылатын ойын түрлерін жас ерекшеліктеріне қарай қолданылады.

Баланың көп уақытын ойын мен өткізуінде емес, ойын кезінде баланың тілінің дамуы, психикалық өзгерістерінің болуында алайда баланың 3-4 жасында жаңаша өзгеруге, түрленуге деген қабілеті байқалады. Ал, 4-5 жастағы бала өз ойынан шығаруға, яғни түрлі жағдайларға байланысты бейімдеп отыруға үйренеді.

Қорыта айтқанда балалардың тілдерін дамытуда көптеген өлең тақпақтар жаттату, ата-анасын құрметтеуге, отан сүйгіштікке баулай отырып, тілдерін ары қарай дамыту жолында арттыру керек. Тілдің дыбыстық мәдениетінің барлық жақтарын жетілдіруге, сұраққа толық жауап беруге, тілі аса дамымаған балалармен болашақта жеке жұмыстар жүргізуге болады.

Қоршаған ортаны бақылау барысында да, ойындар қолдану арқылы оқу әрекеті жүргізіледі. Балалар тек ойнап қана қоймайды сонымен қатар, тілдері дамиды, қарым-қатынастары да жақсы дами түседі. Топпен біріге жұмыс жасау қабілеттері арта түседі. Өз жұмысымды бақылай отырып «Мектеп жасына дейінгі баланың дүниені тану арқылы тілін дамыту»- тақырыбын таңдап алдым.

Келешекте алдыға қойған мақсатым:

Баланың тілін дамыту сөздік қорын молайту, ойын арқылы ынталандыру нәтижесінде қоршаған ортамен тығыз байланыстыра отырып дүниетанымын арттыру.

Балабақша ішінде өткізілген мерекелерде әрбір бала өлең тақпақтарын, анық мәнеріне келтіріп айтуына, әр балаға жеке көңіл аударып отырып тілдерін жетілдіру. Оқу іс-әрекеті барысында «Ойын, еңбекке баулу, бақылау, тілін дамыту»- әрекеттерін терең түсініп қабылдау үшін инновациялық технологияларды қолдану, ары қарай жаңа технологиялар енгізіп, интерактивті оқу әрекеттерін енгізу мақсатым.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Равновесие Нэше, свободная энциклопедия
2. Қазақтың ұлттық ойындары
3. Рудик Г. А. «Игры и их педагогическое значения» («Значение» 1949-90 стр)
4. А.Ж.Едігенова «Ойын ата отырып тәрбиелеу» 2010ж-40-50 бет
5. Қазақстан мектебі №7, №8, №9. 5-36бет
6. Сыр мектебі 15.10.2008ж

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ – БҮГІНГІ КҮН ТАЛАБЫ

Арынбаева А. Қ., Анапиева Г. Ж.

Қарағанды қаласы, №7 «Жұлдыз» балабақшасы

Елбасының «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты жолдауында: «Біз бүкіл еліміз бойынша әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру қызметін көрсетуге қол жеткізуіміз керек» десе, III тарауы, 18-ші бағытының 7-ші тармақшасында: «Ақпараттық технологиялар мен ақпаратты таратудың жаңа нысандарына бағытталған мамандандырылған білім беру бағыттарын құру міндеті де алдымызда тұр» делінген, сондай-ақ 17-ші бағыттың 3-ші тармақшасында «он-лайн тәсілінде оқыту тәжірибесін дамытып, елімізде оқу теледидарын құру қажет» деп көрсетілгендей бүгінгі күні білім беру жүйесі жаңа педагогикалық технологияға негізделуін және ақпараттық құралдардың кеңінен қолдануын қажет етеді. Осылайша оқу-тәрбие үрдісіндегі жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану заман талабынан туындап отыр.

Бәсекеге қабілетті білім кеңістігін құруға бағытталған қазақстандық білім беру реформасының басты мақсаттарының бірі – инновациялық технологияларға сүйене отырып, баланың бойында шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік жасау болып отыр. Мұндай күрделі міндеттерді шешуде мектепке дейінгі мекемелердің алатын орны ерекше. Бүлдіршіндердің білім берудің кейінгі сатыларында нәтижелі дамуын анықтайтын негіз – балабақшадан қаланатындығы баршамамызға мәлім.

Қазіргі кезеңде еліміздің білім беру ұйымдарында оқыту процесін ізгілендіру мақсатында көптеген жұмыстар жасалуда. Оларды ғылыми тілмен айтқанда «инновациялық процесс» немесе «педагогикалық жаңалықтарды енгізу» деп аталады. Инноватика ұғымының мәні латынның «in-novus» деген сөзінен шыққан, «жанарту, өзгерту, жаңашылдық» деген мағынаны білдіреді. Яғни, педагогика ғылымында жаңа әдістерді, тәсілдерді, құралдарды, бағдарламаларды пайдалану.

Қазіргі қоғамда болып жатқан кең шеңбердегі өзгерістер үшінші мыңжылдықтың білімді, саналы жастарын тәрбиелеушілерге үлкен міндет жүктері сөзсіз. Жас ұрпақтың жаңаша ойлауына, олардың біртұтас дүниетанымының қалыптасуына, әлемдік сапа деңгейдегі білім, білік негіздерін меңгеруіне ықпал ететін жаңаша білім мазмұнын құру – жалпы білім беру жүйесіндегі өзекті мәселенің бірі.

«Кішкентай бүлдіршіндердің дамуына ықпал ететін үздіксіз білім берудің алғашқы сатысы ретінде мектепке дейінгі білім беруге баса назар аударған жөн. Және бұл сатыны олардың шығармашылық және интеллектуалдық қабілеттерін дамытуға арналған тиімді

бағдарламалармен қамтамасыз ету қажет. Әрі балалардың білім алуға, еңбекке және қоршаған ортаға бейімі, қарым-қатынасы нақ осы кезеңде қаланатынын естен шығармауымыз қажет», – деп Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев 2008 жылғы Қазақстан халқына жолдауында атап көрсеткен [1].

Мемлекеттік білім беру саласындағы саясатының тұжырымдамасында: «Соңғы кездері мектепке дейінгі тәрбиенің мүмкіндігі кеңейіп келеді, мемлекеттік пен қатар жеке меншік яслилер мен балабақшалар пайда болды», – деп көрсетілген. Сонымен қатар, қазіргі кезеңде мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру жүйесінің жаңаруына орай, жаңа үлгідегі «Мектеп және балабақша» кешені, гимназиялық, лицейлік, отбасылық, коммерциялық және т.б. балабақшалар іске қосыла бастады. Міне, осындай мектепке дейінгі мекеменің алдына қойылатын маңызды міндеттердің бірі – баланың кейін мектептегі оқу үдерісіндегі нәтижелілігіне кепілдік ететін, мектепке дайындығының оптималдық деңгейін қамтамасыз ету. Қазіргі мектеп алдыңғы кезеңге оқушыларды пән бойынша білім, білікпен қаруландырып қоюды емес, олардың тұлғасын оқу әрекеті негізінде тәрбиелеуді ұсынып отыр. Баланың оқу әрекетін игеру жетістіктері мен оқу жағдайына үйлесімділігі олардың мектепке жалпы дайындығымен айқындалады. Балаларды мектепке даярлау негізінен балабақшада жүзеге асырылып келеді.

Мектепке дейінгі педагогикасын ғылыми негіздеген, алғаш жүйесін жасаған ұлы чех педагогы Ян Амос Коменский бала дамуын жас шамасына қарай бөліп, әр кезеңдерге тәрбие міндеттері мен мазмұнын белгілеуге әрекет жасаған, баланың табиғи дамуына ерекше орын берген (Жан-Жак Руссо, Иоган Генрих Пестолоцци, М.Монтессори), мектепке дейінгі мекеме құрған, мектепке дейінгі педагогиканы жеке ғылым саласы ретінде қарастырған (Роберт Оуен, Фридрих Фребель).

Е.И.Тихеева - мектеп жасына дейінгі балалардың дамуы балабақшадан басталады, балабақшадағы тәрбие жұмысында басшылыққа алынатын бағдарлама керек деген құнды пікір айтқан.

Бала жеке тұлғасының жан-жақты дамуындағы оқу мен білімнің маңызы туралы Шоқан Уәлиханов, Ыбырай Алтынсарин, Абай Құнанбаев, Мағжан Жұмабаев, Жүсіпбек Аймауытов, Ахмет Байтұрсынов, Міржақып Дулатов сияқты қазақ халқының ағартушы-қайраткерлері құнды пікірлер айтқан.

Қазақ әйелдерінің арасынан Н.Құлжанова, М.Бегалиева, М.Ниязова, Ш.Иманбаева т.б. өз зерттеулерінде мектеп жасына дейінгі балалар тәрбиесінің өзекті мәселелерін көтерген [2].

Н.Құлжанова қазақ әйелдері арасынан тұңғыш әлеуметтік іске белсене араласқан әрі мұғалім, әрі педагог-ғалым, әрі журналист болды. Ол 1902 ж. Қостанайдағы қыздар гимназиясын оқып бітіріп, Торғайдағы қыздар училищесінде, кейін (1904-1919 жж.) Семейдегі мұғалімдер семинариясында мұғалімдік қызмет атқарды.

Н.Құлжанова 1924 ж. “Мектепке дейінгі балаларды тәрбиелеу” атты еңбегін жазып, Орынбордан бастырып шығарды. Кейін “Әйел теңдігі” журналында қазақ балабақшаларындағы озат тәжірибелер жайында бірнеше мақалалар жазады.

Қазақстанның мектепке дейінгі мекемелеріндегі мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеудің теориялық мәселелері отандық ғалымдардың В.Н.Андросова, Б.Б.Баймұратова, Л.А.Давиденко, А.К.Меңжанова, Г.И.Исмагулова, Е.Б.Дайрабаев, А.Қаржаубаев, Т.Ж.Қалдыбаева, О.А.Михалькова, В.Я.Никитин, М.Т.Турскельдина, М.С.Сәтімбекова, Қ.М.Меңдаяқова, Р.К.Аралбаева, Р.М.Жұмағожина, Ж.А.Исмайлова, Т.А.Левченко, А.С.Әмірова, Т.Иманбеков, Ф.М.Жұмабекова, Д.Р.Муталиева, Г.Ж.Меңлібекова, Б.О.Арзанбаева, Н.Храпченкова, А.Е.Манкеш, С.Н.Жиенбаеваның еңбектерінде қарастырылған [4].

Бұл зерттеп отырған мәселенің түрлі аспектілеріне белгілі шамада арналған белгілі ғалым-педагогтардың еңбектеріне біздің жасаған талдауымыз мектепке дейінгі білім берудің дамуына байланысты жеке идеялар үнемі зерттеушілердің назарының орталығында болғанын көрсетті.

Қазақстанның егемендік алып, өзінің ғылым мен техникалық дәрежесінің өсуі, экономикалық-әлеуметтік, саяси саладағы өркендеуі бүгінгі таңда білім беру мазмұнының уақыт талабына сай өзгеруіне әкеліп соқтырды.

XXI ғасырда Қазақстанның білім беру жүйесіндегі жалпы және орта 12-жылдық білім беру жүйесінің енгізілуі уақыт талабы болып отыр. 12 жылдық білім беру жүйесі бойынша мектепке дейінгі балалардың педагогикалық-психологиялық ерекшеліктеріне келер болсақ, баланың жеке тұлғасының даму мәселесін ойдағыдай шешу мектепке дейінгі балалардың 12 жылдық мектепте оқуының дайындық деңгейін ескере отырып, дұрыс бағытта жұмыс жасай білу маңызды [5].

Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселесі ұлттық даму стратегиясымен тығыз байланысты мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып табылады. Бала – біздің болашағымыз. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту баланың ғана емес, еліміздің де жарқын болашағының кепілі.

Қазіргі мектепке дейінгі мекемелердің балаларды мектепке даярлау мәселесіне талдау жасау бізге келесі міндеттерді:

- қазіргі мектепке дейінгі мекемелердің жүйесінің қызметінің түрлерін, жұмыстарының ерекшеліктерін анықтауға;

- мектеп жасына дейінгі балаларды жаңа педагогикалық технологиялар негізінде мектепке даярлау жүйесін ғылыми-педагогикалық тұрғыдан негіздеуге – мүмкіндік береді.

Осы міндеттерді жүзеге асыру балаларды мектепке даярлауды тиімді ұйымдастыруға жол ашады, себебі соңғы жылдары мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің түрлері көбейіп, олардағы оқу-тәрбие үдерісін басқарудың икемді, көпфункционалды жүйесі құрылып отыр. Міне сондықтан да, осы өзгерістерді балаларды мектепке даярлауда ескеру қажет.

«Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасына», «Қазақ балабақшаларында тәрбиелеу, оқыту мазмұнын жаңарту тұжырымдамасына» (1991 ж.) және «Қазақ балабақшаларындағы үзіліссіз тәрбие тұжырымдамасына» (1993 ж.) сәйкес және Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым министрлігінің нормативтік құжаттарына сәйкес кеңес дәуіріндегі идеология мен басты ұйымдастыру жүйесіне балама түрде мектепке дейінгі білім берудің жаңа жүйесін құру жүзеге асырылуда. Аталған құжаттарды жүзеге асыру мақсатында Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1999 жылғы 22 қарашадағы №1762 «Балаларды міндетті мектепалды даярлау мәселелері» туралы қаулысына сәйкес тәуелсіз қоғам азаматын тәрбиелеп өсіру міндеттері, білім беру саласындағы мемлекеттік саясат принциптері, білім беру жүйелерінің құрылымы нақты айқындалып, көрсетілген. Бұл жерде алдыңғы кезекке баланың тұлғалық дамуы қойылып: оқу-тәртіптілік тәрбие моделінің орнына тәрбиенің тұлғалық-бағдарлық моделі орын алып отыр.

Қазіргі таңда «мектепке дейінгі тәрбие» ұғымының «мектепке дейінгі білім беру» ұғымына өту кезеңіне куә болып отырмыз. Бұл жерде «мектепке дейінгі білім беру» ұғымын «балалардың тұлғасын дамытудың мүмкіншіліктерінің кеңеюі, баланың өзін-өзі дамыту және өмір жолын компетентті таңдау деп қараған жөн, білім беру баланың ұғынуы мен ақпараттық тануының парадигмасынан әлеуметтік-мәдени белсенді даму парадигмасына, мәдени-тарихи парадигмасына түгел дерлік ауысуда» [8].

Мұндай жаңа көзқарас балаларды мектепке даярлау үдерісінде, білім беруді де, үлкендер мен балалардың өзара қатынасының формаларында, балалардың өзара қатынасында қайта қарауын талап етеді. Білім беруді, оның вариативтілігін анықтау мектепке дейінгі білім беру теоретиктері мен практиктерінің қазіргі таңдағы үлкен көкейкесті мәселесі болып отыр. Тағы бір өзекті мәселе балабақшада балаларды мектепке даярлау, олардың қазіргі жағдайдағы іс-әрекетке қабілеттілігі, себебі балабақшаның мәртебесі әлеуметтік-экономикалық жағдайға тәуелді. Егер бұрынғы мектепке дейінгі білім беру жүйесінде мектеп жасына дейінгі жас кезеңінің құндылығы ұғымы артқа шегеріліп отырса, ал қазір заттар мен құбылыстардың мұндай ұқсастығы әлеуметтік тапсырыс пен ата-

аналардың тапсырысы бойынша, нарық жағдайының бағдарлауымен және балабақшада қосымша мамандарды қамтумен айқындалып отыр [9].

Бұл өз кезегінде мемлекеттік емес және жеке азаматтарға, акционерлерге, ведомстволық және басқа да мекемелерге қарайтын «элиталық» мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің пайда болуын түсіндіреді. Бірақ та, бұл мекемелердің де басты мақсат-міндеттері баланың жеке басын жан-жақты дамыту мен мектепке даярлау ісі болып табылады.

Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына 2010 ж. Жолдауында аталып көрсетілген «Балапан» бағдарламасы аясында Елбасының берілген тапсырмасын орындау мақсатында халықты балабақшамен қамтамасыз етудің қысқа мерзімді шаралары жүргізілді: 1) 2009-2015 жылдарға мемлекеттік және жекеменшік инвестиция есебінен мектепке дейінгі ұйымдардың объектілерін енгізу кестесі құрылды; 2) мемлекеттік органдар орналасқан балабақшалар ғимараттарын босату бойынша, оларды коммуналдық меншікке беру шаралары жүргізілді; 3) мектепке дейінгі ұйымдарды ашу үшін басқа да ғимараттар мен орындарды пайдалану қарастырылды.

12 жылдық білім беруге көшу Қазақстанның әлемдік білім беру кеңістігіне шығу көрсеткіштерінің бір адымы болып табылады. 12 жылдық жалпы орта білім беру мектептеріне көшу тұжырымдамасы мектепке дейінгі және мектепалды білім беру стандарттарын қайта қарауды талап етуде. Елімізде мектепке дейінгі білім берудің жаңа тәсілдері тәжірибелі жинақталған. Идея бірнеше жыл бұрын жетілген және «Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. Негізгі ережелердің» 2001 жылғы құжатында нақтылы түрде көрсетілген. Бірақ, бүгінгі таңда елеулі өзгерістердің қажеттілігін уақыттың өзі талап етуде, білімге негізделген тәсілден қазіргі заман талабына сай қоғамның қажеттіліктеріне көзделген құзіреттілікке бағытталып ауысуды талап етеді. Қазақстанның үлкен басымшылығы - мектепке дейінгі тәрбиенің ХХ ғасырдың екінші жартысында мемлекеттік білім беру жүйесінің бір бөлігі болуында.

Сонымен, жоғарыда талдап көрсетілген мәліметтер қазіргі кезеңде мектепке дейінгі білім беру жүйесінің даму және жаңару үстінде екенін айдан анық көрсетіп отыр. Қазақстан Республикасындағы балабақшалардың білім беру жүйесінің дамып жатқандығын көрсете отырып, осы аталған жүйенің тек айтылып қана қоймай, сонымен қатар практикалық түрде жүзеге асырылып жатыр дегіміз келеді.

Қазіргі заман талабына сай тәрбие саласына енгізілген жаңа бағыттағы тың үдерістерді тәрбиеші меңгеріп қана қоймай, оны тәжірибеде орынды қолдана отырып, өз білімін, іскерлігін үнемі жетілдіріп отыруы тиіс.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан халқының әл-ауқатын арттыру – мемлекеттік саясаттың басты мақсаты» // Егемен Қазақстан, 7 ақпан 2008 ж., №36, 1-4 бб.

2. Таубаева Г.З. Мектепалды дайындығында оқу-тәрбие үдерісінде балалар әдебиетін пайдалану.

3. Қалиев С. Қазақ этнопедагогикасының теориялық мәселелері және тарихы. Алматы: Білім, 2004.

4. Румянцева Л.Е. Совершенствование подготовки детей к обучению в школе на основе инновационных педагогических технологий. П.ғ.к. ғылыми атағын алуға дайындалған дисс. автореф. Қарағанды, 2001.

5. Абылқасымова А.Е. Школьное образование Республики Казахстан: опыт и необходимость реформирования // 12-летнее образование. 2004. № 2-3. С.4-6.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ДАМЫТА ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУ

Касымбекова Б. А.

Қарағанды қаласы, №7 «Жұлдыз» балабақшасы

Қазіргі кезеңде республиканың білім беру жүйесінің ең басты мәселесі – қазақ мектебі түлегінің білім сапасының деңгейін халықаралық дәрежеге жуықтату.

Бүгінгі бала – ертеңгі жаңа әлем. Сондықтан оған жүйелі білім беріп, ынта-ықыласын дұрыс бағыттауды, қабілет-қасиеттерін дамытуды балабақшадан бастауымыз керек. Мектепке дейінгі білім стандарты, мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту ұйымдары мен мектепалды даярлық топтарында педагогикалық үрдісті ұйымдастыруда жаңашыл тәсілдерді пайдалануға мүмкіндік береді.

Педагогикалық үрдісті ұйымдастыруда мектепке дейінгі ересек жаста, бала тәжірибесі мен әлеуметтік жағдайлар негізінде сөйлеу іс-әрекетін, мемлекеттік тілді меңгеруге, сурет, иллюстрациялар бойынша, өз тәжірибесінен сұлбалар бойынша әңгімелеуді, әңгімелер мен ертегілердің мазмұнын айта білуін ұйымдастыруға, шығармашылық (ертегілер құрастыру, сөздік ойындар), танымдық, сөйлеу, іс-әрекеттерді біріктіруді, тәрбиешімен баланың өзара іс-әрекетінің түрлі үлгілерін қолдануға талаптар қояды.

Осы талаптарды орындау барысында Д.Б.Эльконин мен В.В.Давыдовтың дамыта оқыту технологиясын өз тәжірибеме қолдандым.

Даму- мөлшерлік өзгерістердің белгілі бір өлшем шегінен шығып сапалық өзгерістерге айналуы.

Дамыта оқыту – оқыту мазмұны, әдістері, тәсілдері баланың даму заңдылықтарына сәйкестендірілген оқытуды айтады.

Сапа – адамның болмысы, елесінің, таным процесінің шексіздікке дейін дамуын айтады.

Дамыта оқыту – күрделі құрылымды, біртұтас педагогикалық жүйе. Оның нәтижесінде әр бала өзін-өзі өзгертуші субъект дәрежесіне көтерілуі көзделіп, оқыту барысында соған лайық жағдайлар жасалады.

Дамыта оқыту барысында балалар тәрбиешінің айтқанын тыңдауымен шектеліп қалмай, тәрбиеші бос уақытында сол баламен шағын зерттеу жұмыстарын жүргізеді.

Дамыта оқыту баланың ойлау, сезіну қабілетін дамытады.

Профессор Д.Б.Эльконин пікірі бойынша «дамыта оқыту жүйесімен білім алған балалардың дүниеге деген көзқарастары терең және көріп білудің жаңа тәсілін игергендері көзге түседі, яғни дүние және адам тану үрдісі баланың сол үрдісінен толық шұғылдану және қызығу таныту жағдаятында пайда болады».

Дамыта оқытуда тәрбиешінің басты міндеті оқу материалын балаларға дайын күйінде емес, баламен бірлесіп, жалпы іс-әрекетті ұйымдастыра отырып, алға қойған міндеттерді түсіндіру.

Оқу барысында баланың бойындағы дамытуды қалыптастыруды дағдыға айналдыру;

Сөздік қоры мен тілдің арасындағы байланыстылыққа аса көңіл бөлу;

Баланың сезіміне әсер етіп, логикалық ойын дамыту.

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті үш бөліктен тұрады.

1. Оқу мақсаттарының қойылуы

2. Оны шешудің жолын бірлесе қарастыру.

3. Шешудің дұрыстығын дәлелдеу.

Бұл үшеуі Д.Б. Эльконин, В.В.Давыдов жасаған жүйесінің негізгі компоненттері.

Жоғары қиындықта оқыту-принципі. Бұл қағида баланың қиындатылған тапсырмаларды орындауға мүмкіндігінің бар екендігіне көз жеткізеді. Бала ойлауын абстрактіден қарапайымға қарай жетелейді.

Мысалы: Суретті көрсетіп мынау не?

Түсі, түрі т.б. сұрақтар қойғаннан гөрі «топтастыру» әдісін қолдану.

Қар ериді күн жылынады (көктем)

Адамдар жеңіл киінеді

талдар бүршік атады

құстар жылы жақтан ұшып келеді.

Яғни, ол туралы не айта алатынын сұрау.

Дамыта оқыту жүйесіндегі қойылатын сұрақтар проблемалы, ойлауды, пайдалануды қажет ететіндей етіп беріледі. Балада ондай сұраққа өз ойын, өз пікірін білдіре жауап беруге дағдыланады. Жауаптардың бірнеше вариантта болуы мүмкін екендігін қарастырылады. Мысалы: «Қарлығаштың құйрығы неге айыр?» ертегісінде ертегі кейіпкерлері жайлы не айта аласың?- деген сұрақтар қойып, балалардың пікірлерін тыңдаймын.

Дамыта оқыту барысында жаңа материалды талдауға зор көңіл бөлінеді. Өйткені талданбаған шығарма бала жүрегіне жетпейді. Талдау – бірлескен ізденіс. Әсіресе оқу барысында материалды талдау арқылы шығарманың айтар ойы, идеясы бала жүрегіне жетіп, талдау арқылы ар, ұят, қайырымдылық, әдептілік т.б. сияқты тамаша адамгершілік қасиеттері балалар бойына жұғысты болады.

Ойлауға үйрететін тәсілдердің бірі – салыстыру әдісі. Объектілер арасындағы ұқсастық пен айырмашылықты анықтау. Баланың қиялы дамиды. Салыстыру арқылы байқалмай, көрінбей қалатын белгілерін анықтауға үйренеді. Байқампаздығы артады.

Мысалы: **Көктем Жаз**

1. күн ыстық. 2. жаңбыр жауады. 3. Құстар ән салады.

Дамыта оқытудың мектеп жасына дейінгі балалар үшін тағы бір тиімді тәсілдерінің бірі – Раунд-Робин әдісі.

Раунд-Робин-өткен тақырыпты немесе жаңа тақырыпты бекіту үшін қолайлы. Яғни әрбір бала өткен немесе жаңа тақырып туралы не біледі, бір сөйлем немесе сөз тіркесі бірінің-бірі айтқанын қайталамай түгел айтып шығуы тиіс.

Дамыта оқыту жүйесінде тәрбиеші мен бала арасындағы қарым-қатынас жаңа қағидаларға негізделеді. Бала өз ойын қорықпай, сеніммен айта алатындай ахуал болуын басты назарда ұстаймын. Баланы кішкентай деп қарамай оның пікірімен санасу, көзқарасын құрметтеу оның дамуына зор әсер етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. «Жаңа технологияларды сабақта қолдану»Ұ.Төлепова «Бастауыш мектеп» №5, 2013 жыл
2. «Отбасы және балабақша» журналдары2012 жыл, 2013 жыл
3. «Отбасы және балабақша» журналы№4, 2012 жыл
4. Дамыта оқыту технологиясы.Бисенбаева Әлия.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ БЕРУ ҮРДІСІНДЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ИННОВАЦИЯНЫ ҚОЛДАНУ

Кайрбекова З. С.,Ныгманова А. Б.

Қарағанды қаласы, № 7 «Жұлдыз» балабақшасы

Инновация «жаңалық, жаңашылдық, өзгеріс» деген ұғымдарды білдіреді. Инновация - құрал және процесс ретінде әлдебір жаңалықты ендіру деген сөз. Жалпы білім берудегі инновациялық процестердің мәнін педагогиканың маңызды екі проблемасы құрайды. Олар – озық педагогикалық тәжірибені зерттеу, жинақтау және тарату проблемасы және педагогикалық-психологиялық ғылымдардың жетістігін практикаға еңгізу проблемасы. Соған сәйкес инновациялық процестердің мазмұны мен механизмі осы кезге дейін бір-бірінен оқшау қарастырылып келген өзара тығыз байланысты екі процестің тұтастығы

тұрғысынан қарастырылуы тиіс, яғни инновациялық процестің нәтижесі теория мен практиканың тоғысуында пайда болатын теориялық және практикалық жаңалықтарды қолдану болуға тиіс [1, 7 б].

Осының барлығы педагогикалық жаңалықты жасау, игеру және пайдалануда басқару қызметінің маңыздылығына көз жеткізе түседі. Өйткені, тәрбиеші жаңа педагогикалық технологияның, теория мен концепцияның авторы, талдап жасаушысы, зерттеушісі, тұтынушысы және насихатшысы қызметін атқарады. Осы процесті басқару мұғалімнің өз қызметінде әріптестерінің тәжірибесі немесе ғылымындағы жаңа идеялар, әдістемелерді дұрыс таңдап, бағалау және қолдануын қамтамасыз етеді. Осы педагогикалық қызметте инновациялық бағыттылықты қазіргі заманғы білім беру, қоғамдық және мәдени даму жағдайында педагогикалық қызметтің инновациялық бағыттылығының қажеттілігі бірқатар жағдайлармен айқындалады.

Жағдайларды біріншіден, қоғамда жүріп жатқан әлеуметтік-экономикалық қайта құрулар білім беру жүйесін, әдістемесі мен түрлі типтегі оқу орындарының оқу тәрбие процестерін ұйымдастырудың технологиясын түбірінен жаңартуды талап етуде. Педагогикалық жаңалықты жасау, игеру және пайдалануға негізделген мұғалім мен тәрбиеші қызметінің инновациялық бағыттылығы білім беру саясатын жаңартудың құралына айналуға. Екіншіден, білім беру мазмұнын ізгілендірудің күшеюі, пәндерінің көлемі мен құрамының үнемі өзгеріске ұшырауы, жаңа оқу пәндерінің енгізілуі жаңа ұжымдық формалар мен оқыту технологиясын үздіксіз іздестіруді талап етуде. Осы жағдайда педагог-тәрбиешілер арасында педагогикалық білімнің рөлі мен беделі арта түсіп отыр [2, 4 б].

Иновация өздігінен пайда болмайды. Ол- ғылыми әдістердің, жекелеген тәрбиешілер мен тұтас ұжымның озық педагогикалық тәжірибесі. Бұл процесс стихиялы түрде дамымайтындықтан, ол басқаруды қажет етеді. Педагогикалық процестің инновациялық стратегиясында жаңашылдық процестерді тікелей алға апарушылар ретінде мектеп директоры, мұғалімдер мен тәрбиешілердің рөлі арта түсуде. Оқыту процесінің көптүрлілігіне қарамастан — дидактикалық, компьютерлік, проблемалық, модульдық және басқа жетекші педагогикалық қызметті іске асыру тәрбиеші еңісінде қалып отыр. Оқу-тәрбие процесіне қазіргі заманғы технологиялардың енгізілуіне байланысты мұғалім мен ақылшының және тәрбиешінің қызметін одан әрі игеруде. Тәрбиешінің кәсіптік қызметі арнаулы, пәндік білімдермен ғана шектелмей, педагогика мен психологияның, оқыту мен тәрбие технологиясы салаларының қазіргі заманғы білімдерін де қамтитын болғандықтан тәрбиешілерден арнайы психологиялық — педагогикалық дайындық талап етіледі. Осы негізде педагогикалық инновацияны қабылдау, бағалау және іске асыруға дайындық қалыптасады. Тәрбиеші қызметінің инновациялық бағыттылығының екінші құрамды бөлігі: психологиялық-педагогикалық зерттеулердің нәтижесін педагогикалық қызметтің практикасына өндіру. Педагогика мен психология бойынша ғылыми зерттеудің нәтижелері уақтылы хабардар ету мүмкіндігі болмағандықтан балабақша қызметкерлеріне белгісіз болып қалады. Педагогикалық зерттеудің нәтижелерін практикаға енгізу үшін практикалық қызметкерлердің алынған нәтижелермен арнайы танысады, оны іске асырудың орындылығын, сол арқылы осы негізде ғылыми зерттеу нәтижесін практикада қолдануға деген қажеттілікті анықталатындығы В. Е. Грурман, В. В. Краевский, П. И. Керташева, М. Н. Скаткин және басқа ғалымдар арнайы еңбектерінде атап айтылған. Мамандар тарапынан жедел әдістемелік көмек көрсету арқылы бұл ғылыми іске асыру әдістері мен тәсілдерін игеруге болады. Біріншіден, педагогикалық жаңалықтың немесе түбірлі педагогикалық идеяның, технологияның авторы, оның құндылығы мен перспективалығын аңғара бермейді. Екіншіден, қосымша уақыт және т.б. қажет етеді деп ол өзінің идеясын іске асыруға көбіне құлшына кіріспейді. Үшіншіден, жаңалық автордың баяндауында жүйелі ғылыми және әдістемелік негіздеме таба алмауы мүмкін. Төртіншіден, автор инновациясы және оны іске педагогикалық инновацияны бағалауда қолдана алу педагогикалық шығармашылыққа негіз қалайды [3, 6 б].

Балабақша педагогтары мен тәрбиешілер арасында жетістікке жету мотивациясын анықтау мақсатында зерттеу әдістемесі жүргізілген болатын. Осы зерттеуімізде педагогтың кәсіптік әрекетінің табыстылығы, кәсіпке маңызды қасиеттер мен қабілеттеріне, кәсіптік білімдер мен икемділіктерге ие болатын, өз ішкі дүниесін белсенді өзгерте алатын тұлға табыстылығы оның білім беру нарығындағы бәсекелесу қабілетімен байланысты болатындығы анықталды. Осы аспектінің балабақша басшыларына және педагогтардың өзіне деген маңызы өте жоғары болатынын атап кетейік. Осыған орай балабақшада жүргізілген зерттеуімізде Т.Элерстің «Тұлғаның жетістікке жету мотивациясы» әдістемесі қолданылды. Бұл әдістеме Х.Хекхаузенмен көрсетілген тұлғаның жетістікке жетуге мотивациясының бағыттылығын анықтауға бағытталған. Төмендегі кестеде Т.Элерстің жетістікке жету мотивациясының салыстырмалы талдануы көрсетілген.

Сыналушылар	Жетістікке жету мотивациясының деңгейі		
	төменгі	орташа	жоғары
Еңбек ету өтілі			
1.7 - 15жыл Педагог тәрбиешілер	0%	5%	95%
2. 3 - 6жыл Педагог тәрбиешілер	0%	15%	85%
3. 0 - 3жыл Жас мамандар	1%	16%	83%

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей жетістікке жету мотивациясының деңгейі балабақшадағы 7-15 жыл тәжірибесі бар педагог-тәрбиешілерде 95% пайызы жоғары деңгейдегі көрсеткішті көрсетті. Ал 3-6 жыл тәжірибесі бар педагог-тәрбиешілер 85% пайызы жоғары деңгейді көрсетті. Жетістікке жету мотивациясының деңгейі жас мамандарда 83% пайызы жоғары деңгейді көрсетті. Сөйтіп 3 топ сыналушылары жетістікке жету мотивациясының жоғары деңгейлері оларда өзінің субъективті ерекшелігінің бар болуын көрсетеді. Зерттеу нәтижесіне қорытынды талдау: балабақшадағы педагог-тәрбиешілер мен жас мамандардың жетістікке жету мотивациясы жоғары және төменгі деңгейлерде мәнді айырмашылықтары байқалмады. Өздерінің кәсіби жетілуі үшін аянбай еңбектенеді. Сонымен қатар кәсіби іс-әрекетінде психолог пен әлеуметтік педагогтың кәсіптік міндетін біле отырып, іс-әрекетінде осы мамандардың рөлінің маңыздылығын түсінеді. Өмірге басқалардың көзімен қарай біледі. Шыншыл, өмірде қандай болса, әрқашан да өзгермей сол қалпында қарым – қатынасқа түсетін ұстаздар.

Инновациялық іс-әрекетті жүзеге асыру әрекетінің жаңа білім беру бағдарламаларымен, әдіс-тәсілдермен танысып, талдау, оларды өз жұмысында қолдану туралы шешім қабылдау, жаңашыл әдіс – тәсілдерді өз еңбегінде қолдану мақсаттарын белгілеу, экспериментальды жұмыстың кезендерін жоспарлау, болашақ, қиыншылықтарды болжау, жаңашыл әдіс – тәсілдерді, идеяларды педагогикалық үрдіске енгізу, инновациялық іс-әрекеттің нәтижесін қорытындылап, бағалау, талдау [1, 7 б].

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Балабақша меңгеруші және әдіскері. Республикалық әдістемелік журнал №3 2014ж.
2. Отбасы және бала бақша. №1 2014ж.
3. Мектепке дейінгі білім. №3 2014ж.
4. «С.Балаубаев тағылымы» жинағы. 2014ж. 135-б. (ҚарМУ-да басылған)

«МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ – БАЛАБАҚШАДАН БАСТАЛАДЫ

Адам – қашанда еркіндікті, бостандықты аңсайды, тек аңсап қана қоймай, сол үшін әдіс-тәсіл іздейді, күреседі. Бостандық, еркіндік, тәуелсіздік – асыл арман. Оған жетудің жолы әрқилы. Негізгісі екеу. Бірі – күрес жолы, екіншісі келісім жолы. Ал тәуелсіздікке қол жеткізген соң оны сақтап қалу, одан да қиын. Тәуелсіздікті сақтап қалу үшін ел ішінде алауыздық болмау керек. Ал, ол үшін халыққа біртұтас идея, алға жұмылдыратын бағыт, мақсат – мұрат керек. Ұлттық идеясы - халық мұраты.

Ұлттық идея – ең алдымен туған жер, отанға деген сүйіспеншілік негізінде ұлттық менталитет, ықылым заманнан бері келе жатқан ұлттық құндылықтар арқылы топтастырылған этностық сезім. Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев Қазақстан халқына арнаған Жолдауында: «Мәңгілік ел — ата-бабамыздың сан мың жылдан бергі асыл арманы екенін барлығымыз білеміз. Ол арман тұрмысы бақуатты, түтіні түзу шыққан, ұрпағы ертеңіне сеніммен қарайтын бақытты ел болу еді... Қазақтың мәңгілік ғұмыры ұрпақтың мәңгілік болашағын баянды етуге арналады. Ендігі ұрпақ — мәңгілік қазақтың перзенті. Ендеше, қазақ елінің ұлттық идеясы — Мәңгілік ел», - деді. [1,1-3б.б]

«Мәңгілік ел» идеясында өскелең ұрпақ тәрбиесіне баса мән берілген. Осы тұғырлы идеяны қалыптастыру үшін ең алдымен ұлағатты тәрбие мен сапалы білімнің қажеттілігі анық көрсетілген. Мектепке дейінгі білім беруде жас ұрпақтың бойына сіңіретін тәрбие ең алдымен ұлттық құндылықтарға негізделе жүргізілген абзал. Оның ішіне рухани-адамгершілік қасиеттері мен отаншылдық сезімнің ұдайы дамып отыру бағытындағы іс-әрекеттер кіріктірілуі тиіс. Балабақша қабырғасынан бастап, отан, ел, жер ұғымының киелілігін білу, ұлттық құндылықтардың оның ішінде салт-дәстүр, менталитет, тарихтың маңызын бойына сіңіріп өсіру ең басты қағидат болуы қажет. Қазіргі кездегі күрделі мәселенің бірі болып отырған ана тілі де бала үшін асыл қасиет екенін ұқтыру баршамыздың міндетіміз.

Елбасы айтқан ана тіліміз Мәңгілік елдің мәңгілік тіліне айналуы үшін бірқатар маңызды іс-шараларды жүзеге асырып, соның нақты нәтижесінен қорытынды шығаруымыз қажет. Әсіресе балабақшадағы өткізілетін танымдық, тәрбиелік шаралар тек ана тілінде өткізіліп, ана тілінде жүзеге асуы үшін айқын басымдықты мемлекеттік тілге беруіміз керек. Мектеп жасына дейінгі балаларды ана тілінде еркін сөйлетуге бағытталған танымдық шараларға ойлау, көру көрнекілігін жиі қолданған дұрыс. Әсіресе қазақ тіліндегі басты қасиеттер мен құндылықтарды сәбилердің өздеріне айтқызып, олардың сәби жүрегінен шыққан пікірімен де санасып отыру қажет. Бала тілі бал, түрлі пікірлер айтады, қиялын жеткізеді. Қазақ тілінің ерекшелігіне өздерінше пікірін білдіреді. Ал тәрбиеші оны дамытып баланы жігерлендіріп, алға жетелеу арқылы талпындыру қажет. Ана тіліміз баршамыздың рухани тірегіміз екенін сәби көңілдеріне сіңіріп отыру, олардың тіл байлығын дамыту бағытындағы шараларда қателікке бой алдырмау қажет. Барынша ана тіліміздің тазалығын сақтаудың жолын бойларына сіңіре беру қажет. Мақал-мәтел, өлеңдер, жаңылтпаштар, нақыл сөздерді жаттатып қана қоймай мағынасына терең бойлауға баулу басты міндетіміз. Күнделікті балалармен нақыл сөздерді жаттату міндетті ісіміз болуы қажет. Ойын бөлмесі мен жатар орындарында мағыналы сөздер, ғұламалардың айтқан сөздерін көрнекілік ретінде іліп қою, ұлттық құндылықтарға байланысты суреттер салғызу, оқиғаның мағынасын ашқызу барлығы бала бойындағы ұлттық тәрбиені дамытудың құралы болады. Міне, осы орайда біздің топта да бірқатар жұмыстар жүргізілуде. Ең бірінші біз балаларды өз қазақ тілінде дұрыс, таза сөйлей білуге үйретуді жөн көрдік. Өйткені әр ұлттың дамып өсуі үшін ана тілінің маңызы зор.

Ана тілін дамыту жұмыстарын қазақ халқының ғасырлар бойы жинаған ауыз әдебиеті негізінде ұйымдастырудың тиімді тәсіл деп шештік. Өйткені ұрпақтан – ұрпаққа мұра болып келе жатқан халық шығармашылығы: ертегілер, аңыздар, мақал-мәтелдер, жұмбақтар,

жаңылтпаштар, тәрбие әліппесі өнер көзі. Осының бәрі жас жеткіншектердің тілін дамытып, адамгершілікке, еңбекке, тапқырлыққа, туған өлкеге деген сүйіспеншілікке тәрбиелейді. Балалардың патриоттық, азаматтық сезімдерін қалыптастыруда айналаны қоршаған ортамен таныстыру ұйымдастырылған оқу қызметтері үлкен рөл атқарады. Бұл ұйымдастырылған оқу қызметінде балаларды қазақ халқының ежелгі тұрмыс – тіршілігімен таныстырамыз. Ол үшін топта киіз үй орнатылған, ол ұлттық заттармен жабдықталған. Осы заттарды балалардың көздерімен көріп, қолға ұстап, қолдану әдістерімен танысады. Бұл ұйымдастырылған оқу қызметтер біздің балаларға өте қолайлы. Балаларды отансүйгіштікке, ұлтжандылыққа тәрбиелеуде ұлттық ойындардың орыны ерекше, өйткені ойын мектеп жасына дейінгі балаларды жетілдіруде қолданылатын негізгі іс – әрекет. Осы тұрғыда «Ойын әлемі» сабағында, серуен кезінде қазақтың ұлттық ойындарын үйретеміз. Олар: «Тақия тастамақ», «Арқан тартыс», «Алтын сақа», «Бәйге», т.б. Сонымен қатар ұлттық мейрамдардың тәрбиелік маңызы зор. Бұл мейрамдарда балалар ұлттық киімдер киіп, өзін нағыз қазақ ұлтының азаматы сезінеді, ұлттық ыдыстармен, тағамдармен жақын танысады. Мейрамдарға ата-әжелер келіп, бата-тілек айтады. Балаларды өз ұлтын, халқын құрметтеуге, адамгершілікке, татулыққа, инабаттылыққа, әдептілікке тәрбиелеуде имандылық тәрбиесінің тигізер пайдасы зор.

Осы бағытта өздігінен білім алуда «Иманды ұл, инабатты қыз» атты тақырып бойынша жұмыс жасап, мына тақырыптар бойынша тәрбие жұмыстарын жүргіземін «Әдептілік әдемілік», «Адамдық – асыл мұра», «Ақ дастархан», «Бабалар өмірі ұрпақтарға өнеге», «Тиым сөздер» т.б. тақырыптардың атынан -ақ көрінгендей мұнда көзделген мәселе баланы сәбилік шағынан бастап тазалық, әдептілік, ізеттілік, жомарттылық, мейірімділік рухына бейімдеп, Отаны – Қазақстанға, еліне, жеріне деген сүйіспеншілікке баулу, ұлттық сананы, ұлттық психологияны қалыптастыру, ұлтжандылыққа, басқа халықтарға бауырластыққа, достыққа тәрбиелеу. Жас бүлдіршіндерді халықтың қол өнерімен таныстыру, олардың өз халқының тарихын, елін, жерін құрметтеу ұлттық мақтаныш сезімін тәрбиелеудің бір құралы десекте болады. Міне, осылай сурет, аппликация ұйымдастырылған оқу қызметтерінде халықтың қол өнерімен, қолдан жасалған шеберлік құрал – жабдықтармен таныстыруға көп мән беремін. Ою – өрнектің аталуын түсіндіріп, өз жұмыстарында ою – өрнек элементтерін қолдана білуге үйретемін. Балалардың бойында өз өлкемізге, қаламызға деген сүйіспеншілік сезімдерін қалыптастыруда «Менің сүйікті қалам» атты сурет көрмесін ұйымдастырдық.

Сонымен қатар бүлдіршіндерді жан – жақты қабілетті азамат етіп өсіруге ұлттық салт – дәстүріміздің білім танымдық рөлі орасан зор. Осы бағытта түрлі тәжірибе жұмыстарын жүргізе отырып, ата – аналардың қатысуымен «Ұлттық дәстүрлер» сайысын өткіздік. Сонымен қатар бірлікке тәрбиелеу, бір-бірінің ынтымақтастықта жұмыс істету, берекелі орта қалыптастыру бағытындағы іс-шаралар Мәңгілік ел идеясындағы басты құндылық екенін ескеріп отыру қажет. Тәрбие мен білімді тәрбиеші ретінде тәжірибемен ұштастырып отыру да өзі нәтижесін береді. Әр мағыналы іске балаларды үнемі қатыстырып, көшбасшылыққа ұмтылудың іргетасын балабақшадан бастау Елбасымыз көрсеткен Мәңгілік ел идеясын жүзеге асырудың басты құралы екенін ұмытпағанымыз абзал. Тарихи оқиғалар, әсіресе отаншылдыққа бағытталған ізгілікті істердің мазмұнын үнемі тәжірибемен ұштастыра отырып бала бойына сіңіру қазіргі қоғамдағы өзекті мәселе. Бала әр нәрсеге қызығушылықпен қарайды. Осыған байланысты баланы ұлттық қасиеті жоғары, маңызын жоғалтпаған дәстүрдің озық үлгілерімен сусындатып, оның мағынасын ашатын шараларды жиі

өткізу

қажет.

Мәңгілік ел идеясы ең алдымен болашақ ұрпақ үшін екенін ескерсек, еліміздің мәңгілік болуы жолында халқымыздың гүлденуі басты орында. Оған ең алдымен ұрпақтың құнды тәрбиесі мен сапалы білімі жол ашады. Сондықтан да танымдық шаралардың барлығы осыған бағытталуы қажет. Төл тарихымыздың ақтандақ тұстарын балабақша тәрбиеленушілеріне жасына сай түсіндіріп, бойына сіңіріп отыру қажет. Бабалар ерлігін, даңқты істерін үнемі насихаттап отыру қажет. Тарихи тұлғалар жайында айту, электронды құралдар арқылы көрсету, тарихи оқиғаға байланысты ойларын айтқызу, қиялын шарықтату отаншылдыққа

баулудың мағыналы жолы. Тарихи тұлғаларға еліктеуге, хакім Абай айтқандай «болмаса да ұқсап бағуға» тырысуға бағыттау өзі нәтижесін береді. Балалардың ұлттық санасын оятуға, бойындағы мәліметтерін дамытуға байланысты шаралар өткізгенде барынша нақты іс-әрекеттер жасау керек. Ұлттық киім, құнды жәдігерлер туралы үнемі айту, соларға қызықтыру, оны шынайы өмірмен байланыстыру т.б. әрекеттерді жиі қайталап отыру қажет. Балаларды бір-біріне сұрақ қойдыртып, диалогқа шақыру, ынтымақтастық орта қалыптастыру олардың келешек білім алуына даярлануына ықпал етеді. Әсіресе кері байланыс міндетті түрде болуы қажет. «Не үйрендің?», «қайсысы саған қызықты болды?», «сеніңше қалай болуы керек?» т.б. сұрақтар жиі қойылуы шарт. Бұдан бала ұлттық құндылықтың маңызын түсінеді, қызығады. Өзіне не қажет екенін пайымдайды.

Қорыта келгенде Елбасымыз айтқандай Мәңгілік ел болашағы – білімді ұрпақ, саналы жастар. Осы тұрғыда педагогтар қауымының атқарар ісі көп, оны парыз деп білуіміз керек. Алдымызда ұлттық құндылықты бойына сіңірген, отансүйгіш, елі мен жерінің қамы үшін аянбайтын, білімді, иманды, еңбекқор ұрпақ тәрбиелеу, оларға бағыт беру міндеті тұрғанын әрдайым жадымыздан шығармауымыз шарт.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан Халқына жолдауынан. 17 қаңтар 2014 жыл // Егемен Қазақстан. 18 қаңтар. 2014 жыл. 1–3 б.б.

2. Менің Қазақстаным Астанабаспасы 2001. Авторлары: Н.И.Рахымжанова, Р.М.Баттал, А.У.Сужикова

ФОРМИРОВАНИЕ ОРФОГРАФИЧЕСКОЙ ЗОРКОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Ялынская А.Е.

Средняя общеобразовательная школа № 58

Проблема формирования орфографического навыка в начальной школе является одной из наиболее трудных задач. Связано это со сложностью самой орфографической системы русского языка и с тем, что учащиеся не видят орфограмму, не умеют применять на практике правила правописания [1, стр.45].

Письмо – это вид речи, с помощью которого человек выражает свои мысли. Необходимо, чтобы при письме общение между пишущим и читающим было наиболее точным. В устной речи точности высказывания способствуют интонация, паузы, мимика, жесты. В письменной речи решению этой задачи во многом способствует орфография. В начальной школе возможно добиться от ученика понимания роли правописания как средства передачи мысли при письме и показать ему значение орфографических правил для наиболее точного оформления этой мысли.

Орфографическая зоркость - это умение замечать орфограммы, то есть те случаи при письме, где при едином произношении возможен выбор написания. Необходимо учитывать факторы формирования орфографической зоркости.

Зрительный фактор срабатывает при запоминании непроверяемых написаний. Ученые-психологи доказали, что стоит ребенку один раз неправильно написать слово, как он запомнит его и зрительно, и рука зафиксирует неверный графический образ слова. Отложится в памяти так крепко, что затем надо будет раз сто написать это слово, чтобы ликвидировать ошибку.

Слуховой фактор. Пишущий человек, как известно, всегда отправляется от слышимого. Поэтому он должен хорошо слушать и слышать то, что говорит учитель или, что он сам себе проговаривает. Поэтому учитель должен развивать фонематический слух.

Руководительный фактор. Любого орфографического навыка можно достичь только при помощи упражнений, т.е. при ритмичном движении пишущей руки. Вот почему на уроке необходимо как можно больше писать. Сама рука, двигаясь по строке, создает графический образ того или иного слова, «запоминает», а потом пишет его уже автоматически.

Проговаривание. Большую роль в формировании орфографического навыка играет, орфографическое проговаривание. Проговаривание так как надо писать.

Орфографическая зоркость развивается постепенно, в процессе разнообразных занятий, при чтении, при письме диктантов, при списывании, если оно осложнено соответствующими заданиями. Для успешного развития орфографической зоркости очень важна установка самих учащихся на работу.

На уроках русской грамоты в 1 «Г» классе используются следующие упражнения:

Графический диктант.

У Жучки были щенки.

Щенков было трое.

Дети взяли одного.

Жучка скулила.

Зрительный диктант.

У куста аист.

Вот мой дом.

Во дворе играют дети.

Алеша дал курам корм.

Была зима. У дома сугробы.

Запиши слова под диктовку.

Никита, Нина, Иван;

дом, ива, куст;

сосны, дети, реки;

лиса, кот, волк;

зима, окно, двор.

Составь схему предложений

Картинные диктанты.

Картинки: машина, сырок, линейка, лыжи, лоси.

Записать первые слоги.

Картинки: рыба, сахар, конь, лук.

Записать слово, которое подходит по схеме.

Выборочные диктанты.

Записать слоги, которые начинаются с буквы Л:

Ну, ла, со, ли, му, лу.

Записать слоги, где есть буква У:

Ты, су, ла, ко, му.

Записать слова, которые заканчиваются на слоги:

На, то, ло, ко.

Допиши слово: со, лу, ма, ос, ко.

Написать слова: мама, мало, мыло, рука.

Написать имена: Нина, Анна [2,стр.32].

Тем самым тренируется в детях орфографическая зоркость, делает их грамотность более правильной, четкой, понятной. А так же изученные приёмы разнообразят уроки русской грамоты, формируют орфографическую зоркость у учащихся. Разнообразные «орфографические разминки» для учащихся, обеспечивают формирование грамотного письма[3,стр.21].

В практической работе используются следующие приемы и виды упражнений, которые способствуют формированию орфографической зоркости у младших школьников.

Списывание.

Письмо с проговариванием.

Комментированное письмо.

Орфографические минутки (обязательно на каждом уроке, в начале или в конце).

Скоростное письмо.

Письмо с пропуском орфограмм.

Звуковой анализ слова.

Письмо с простукиванием.

Использование словарей.

Запоминалки.

Работа над ошибками.

Кроме основных упражнений, которые рекомендует методика для работы над обучением орфограмм, можно на уроках также использовать занимательные упражнения, кроссворды, ребусы и игры, содержащие орфографические задачи [4, стр.13].

Таким образом, необходимым условием формирования полноценного и прочного орфографического навыка является развитие орфографической зоркости, которая заключается в умении обнаруживать, видеть, замечать орфограммы и квалифицировать их на основе опознавательных признаков.

Для успешного развития орфографической зоркости младших школьников необходимы следующие условия: моделирование орфографических понятий, и действий как средство усвоения опознавательных признаков орфограмм, целенаправленное и систематическое применение специальных упражнений, развивающих умение находить орфограммы и определять их тип.

Библиографический список

1. Алгазина Н.Н. «Формирование орфографических навыков» М.1987.7 с
2. Бекмухамедова Х.А., Сиемова А.С. «Русский язык. Дидактический материал». А., «Атамара» 2001.
3. Бельская «Практический материал по русскому языку.4 класс» М.с134.
4. Еркебекова «Интерактивные методы обучения на уроках русского языка» Журнал «Преподавание русского языка в школах Казахстана» март-апрель 2005.

ПРИМЕНЕНИЕ ПРОБЛЕМНЫХ СИТУАЦИЙ НА ЗАНЯТИЯХ РУССКОГО ЯЗЫКА В ДОУ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ

Сакилбаева Д.К.

КГКП я/с «Карлыгаш»

Современное общество предъявляет высокие требования к коммуникативной деятельности личности. Обществу нужны творческие люди, которые могут нестандартно мыслить, грамотно выражать свои мысли, находить решения в любых жизненных ситуациях. Поэтому необходимо развивать умение ребенка «сомневаться». Дети дошкольники любят общаться со взрослыми, стремясь быть похожими на них. Существует множество способов предоставить детям возможность самостоятельно открыть причину происходящего, докопаться до истины, понять принцип, логику решения поставленной задачи и действовать в соответствии с предложенной ситуацией. Один из них – создание проблемных ситуаций. Сегодня наши дети говорят не на одном языке, а учатся говорить уже на нескольких

языках.[Электронный ресурс]. Поэтому хотелось бы сегодня поговорить о применении проблемных ситуаций на уроках русского языка в ДООУ с казахским языком обучения.

Задача учителя русского языка в дошкольных организациях с казахским языком обучения - это определение направления работы с детьми, для которых русский язык является неродным языком, в частности по направлениям:

- формирование правильного звукопроизношения.
- формирование фонематического восприятия.
- формирование грамматического строя.
- развитие связной речи в целом.
- работа над слоговой структурой речи.
- формирование правильного ударения в словах.

Так что же такое проблема?

Проблема— это реальное затруднение на пути к достижению и выполнению какой-либо деятельности. **Проблемная ситуация**— это состояние умственного затруднения детей, вызванное недостаточностью ранее усвоенных ими знаний и способов деятельности для решения познавательной задачи или учебной проблемы. Иными словами, проблемная ситуация — это такая ситуация, при которой ребенок хочет решить трудные для него задачи, но ему не хватает данных, и он должен сам их искать.[2,с. 65.] Развитию мыслительной деятельности у ребенка способствуют проблемные ситуации.

Какие задачи решаются при постановке проблемных ситуаций это:

- 1.Обучение направлено на *самостоятельный поиск новых знаний и способов действия.*
- 2.Педагог подводит дошкольников к противоречию и предлагает им *самим найти способ его решения.*
- 3.Педагог создает *проблемную ситуацию*, направляет детей на её решение, организует *поиск решения.*
- 4.Воспитанники усваивают знания в готовом виде без раскрытия путей доказательства их истинности.
- 5.Организация занятий с использованием *проблемных ситуаций* под руководством педагога и *самостоятельная деятельность* детей по их разрешению.

Используя проблемные ситуации на своих занятиях по русскому языку учитель должен учитывать возраст и психологическое состояние ребенка, который находится в иной языковой среде, и принимать во внимание особенности культуры другого языка.

Проблемные ситуации могут возникать как сами, так и создаваться с помощью взрослого. В процессе общения с детьми учитель может предложить вспомнить различные жизненные происшествия, случаи. Приведенные ситуации могут стать источником развития у детей логического мышления, фантазии. Можно предложить придумать разные варианты выхода из данной проблемной ситуации, обсудить причины ее возникновения и возможные последствия. Главное, чтобы дети свободно выражали свои мнения, аргументировали их.

Приемы, методы и средства создания проблемной ситуации: подвести детей к противоречию и предложить им самим найти способ его разрешения;

изложение различных точек зрения на один и тот же вопрос;

побуждение делать детей сравнения, обобщения, выводы из ситуации, сопоставление фактов;

постановка конкретных вопросов (*на обобщение, обоснование, конкретизацию, логику рассуждения*);

Например:

1. Тема «**Обувь**» Какую обувь выбрать в дождливую погоду, чтобы не промочить ноги?
2. Тема «**Профессии**» Ребята, давайте представим с вами, что мы попали на планету, где исчезли все врачи. Что станет с жителями этой планеты?

- А теперь представьте, если б не стало учителей?

поваров?, строителей, парикмахеров? Значит все профессии нужны, все профессии важны.

3. Тема «**Птицы**». Что будет с птицами, если они не улетят в дальние страны? Что будет, если птицы улетевшие осенью в теплые края, весной к нам не вернуться? У всех птиц есть крылья, чтобы летать высоко и далеко, и у курицы есть крылья; почему же она не улетает?

4. Тема «**Живая и неживая природа**» . Почему вода относится к неживой природе, ведь она движется в реке, течет?.

5. Тема «**Дикие животные**». Почему осенью заяц серый, а зимой белый?

Что будет, если белки, мыши и другие звери не заготовят на зиму запасы? Что было бы, если зайцы, не меняли окрас шерсти?

6. Тема «**Зима**». «Почему варежки мокрые?»

- Какое время года на улице? (зима)

- Мы видели на прогулке воду?

- Зимой мы можем увидеть на улице воду?

- Почему промокли наши варежки, и, откуда взялась вода, если на улице снег?

7. Тема «**Овощи**».К нам в гости пришел Ежик. Он принес в корзинке овощи. Ежик просит приготовить ему салат. Посмотрите на овощи и отберите те , которые нужны для составления салата.

Или же

а) Что будет если вовремя не убрать урожай?

б) Что будет если мало употреблять в пищу фруктов и овощей?

8. Тема «**Транспорт**» . Если не следить за порядком на улице, что будет у нас под ногами, вокруг нас? Легко ли было человеку если бы ему не помогали машины?

9. Тема «**Деревья**». А каким бы мир был без деревьев? Почему некоторые деревья стоят зеленые весь год, а некоторые сбрасывают листья осенью?

10. Тема «**Электроприборы**». Как помочь маме быстро выполнить **работу**? Что будет если не выключить утюг?

Для чего необходимо создавать и решать с детьми проблемные ситуации?

Чтобы развить в детях самостоятельность в нахождении решения возникших проблем, научить мыслить, анализировать и сопоставлять различные факты и способы решения, для усвоения новых знаний. Создавая проблемные ситуации, мы побуждаем детей выдвигать гипотезы, делать выводы и, что очень важно, приучаем не бояться допускать ошибки, не читаем нравоучений. Ведь это порождает робость. Как считает А.М. Матюшкин, боязнь допустить ошибку сковывает инициативу ребенка в постановке и решении интеллектуальных проблем. «Боясь ошибиться, он не будет сам решать поставленную проблему - он будет стремиться получить помощь от всезнающего взрослого. Он будет решать только легкие проблемы», что неизбежно приведет к задержке интеллектуального развития». [1, с.88]

Конечно, данный метод не идеален и у него есть свои недостатки:

1. Не всегда легко сформулировать учебную проблему

2. Не весь учебный материал можно построить в виде проблем

3. Не экономично – требует больших затрат времени.

Использованная литература:

1.Матюшкин А.М. "Проблемные ситуации в мышлении и обучении"

2.Понамарева Е. В., Пыльненькая Е. А., Гончарова Н. Г., Булыгина И. В. Проблемная ситуация как условие развития познавательной мотивации дошкольника // Вопросы дошкольной педагогики. - 2017.- №3. - С. 64-68.

3.Ссылка на сайт: <https://podrastu.ru/doshkolnoe-obuchenie/problemnye-situacii.html>

4.Ссылка на сайт: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2014/10/31/primery-problemnykh-situatsiy-v-obrazovatelnoy-deyatelnosti>

СЛОВАРНО-ОРФОГРАФИЧЕСКАЯ РАБОТА НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Кудинова А.А.

Средняя общеобразовательная школа № 58

Проблема формирования орфографической зоркости в современной школе приобретает всё большую актуальность. Как известно, грамотность выпускников школ снижается, несмотря на то, что учащиеся учат правила, а учителя используют разнообразные методы и приемы. И каждый педагог знает, с каким трудом даётся изучение словарных слов, как быстро дети устают от монотонного повторения, как неохотно заглядывают на последнюю страницу учебника в словарь.

Известно, что в русском языке немало слов, написание которых не подчиняется правилам проверки. Необходимо развивать у школьников все виды памяти: слуховую, зрительную, эмоциональную, тактильную. Актуальной остаётся задача сделать интересным, познавательным процесс изучения словарных слов, а также снизить тревожность детей перед написанием словарного диктанта[1, с.69].

Навыки написания словарных слов, с одной стороны, во многом зависят от словарных возможностей детей, их активного словарного запаса, с другой, изучение таких слов и проведение словарно-орфографических упражнений должно способствовать активизации словаря младших школьников.

В начальной школе программой по русскому языку предусмотрено обязательное изучение слов, правописание которых правилами не проверяется. Одной из главных задач, стоящих перед учителем, является задача научить ребёнка писать эти слова без ошибок. Сделать процесс усвоения трудных слов более эффективным – задача сложная, требующая от современного учителя большой творческой работы.

Недостаточно, чтобы ученик познакомился с грамматическим явлением как таковым. Важно добиться, чтобы значения закрепились, чтобы ученик мог их «переносить» на другие встречающиеся ему явления языка. В результате системы упражнений над словарным словом учащиеся овладевают значениями настолько, что у них вырабатываются навыки и умения быстро и точно применять полученные знания о слове на практике. При помощи упражнений не только закрепляются, но и уточняются знания детей, формируются навыки самостоятельной работы, укрепляются навыки мыслительной деятельности. Детям непрерывно приходится заниматься анализом, сравнением, составлять словосочетания и предложения, абстрагировать и обобщать. Посредством упражнений знания систематизируются и автоматизируются. Какой должна быть словарно-орфографическая работа, и что она из себя представляет? Словарно-орфографическая работа – это совокупность целенаправленных систематически проводимых упражнений направленных на усвоения учащимися лексических, грамматических, произносительных и орфографических норм литературного языка[2, с.109].

Итак, чтобы добиться грамотного письма, чтобы работа учителя со словарными словами была эффективной, нужно использовать разнообразные методы, приемы, способы, которые являлись бы более эффективными для прочного запоминания грамотного написания словарных слов. То есть нужен новый подход к словарно-орфографической работе на уроках русского языка.

1. СОСТАВЬ ПРЕДЛОЖЕНИЕ СО СЛОВАРНЫМ СЛОВОМ (СЛОВАМИ).

Чаще всего использую этот вид работы в 1 классе, когда словарных слов изучено, ещё мало. Детям предлагается придумать предложение, в котором есть изученное словарное слово.

КОММЕНТАТОР (ВСТАВЬ ПРОПУЩЕННУЮ ОРФОГРАММУ, ОБЪЯСНИ).

Даны словарные слова с пропущенными орфограммами (ошибкоопасные места). Необходимо вставить букву, дать ей характеристику. Я считаю, что очень важно научить детей классифицировать орфограммы.

Например:

Т_ТРА_Б или как вариант Т(и,е)ТРА(т,д)Б

1.б/гл. *Е* в корне слова, непроверяемая ударением;

2.парн.согл. *Д* , которую можно проверить (*звук согласный проверяй - рядом гласный подставляй*)-тетради, где /Д/ стоит в сильной позиции.

2.«*НЕМОЙ*» СЛОВАРИК.

Тоже один из любимых видов работ у детей. Учитель или «ведущий» ученик, молча, но чётко двигая губами «проговаривает» словарное слово. Остальные дети угадывают слово, затем также молча его «проговаривают» ещё раз и записывают его, комментируя. Этот вид работ формирует навык комментированного письма, что очень важно уметь при любой письменной работе, а особенно при письме диктантов, когда ребёнок пишет с немым проговариванием. Сокращается количество ошибок, особенно связанных с пропуском или заменой букв.

3.«*ТОЛКОВЫЙ*» СЛОВАРЬ.

Ведущий (учитель или ученик), не называя словарного слова, объясняет всем лексическое значение слова. Дети угадывают и записывают с проговариванием. Этот вид работы развивает внимание, расширяет словарный запас, а у ведущего ученика формирует навык грамотного построения предложений...

4.«*ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ*» СЛОВАРИК.

Ведущий рассказывает происхождение загаданного слова. Дети угадывают (могут и дополнить рассказ ведущего), а затем записывают слово с проговариванием.

5.«*КАРТИННЫЙ*» СЛОВАРЬ.

Это могут быть отдельные предметные картинки к определённому словарному слову. А можно этот вид работы усложнить. Для этого необходимо либо подбирать, либо рисовать сюжетную картинку (что легче сделать, если слова изучаются группами по определённой тематике). Необходимо найти как можно больше словарных слов. Затем можно подбирать к этим словам признаки, действия... В итоге можно написать небольшое сочинение по данной картинке, используя отработанные заготовки.

6.«*ВЫБОРОЧНЫЙ ДИКТАНТ*».

Ведущий читает предложение или текст. Остальные дети на слух определяют словарное слово, записывают его с проговариванием. Это может быть и *зрительный* выборочный диктант. В этом случае необходимо определять временные границы выполнения работы и затем выявлять, кто из детей нашёл больше слов. Причём, в этой работе важно не просто списывание словарных слов, но и работа со словом (выделение орфограмм).

7.«*СХЕМЫ - УГАДАЙКИ*».

На доске или на карточках даны схемы слов с указанными «словарными» орфограммами.

 О О (воробей, молоко..)

 СС (касса, масса...)

8.«*ЛИШНЕЕ СЛОВО*».

Эту работу можно проводить в начале урока вместо разминки или как подводку к новому материалу.

Например. Тема урока: «Имена существительные одушевлённые и неодушевлённые».

СОРОКА

ВОРОНА

ПЕТУХ

КОРОВА

ДОРОГА

Заранее тщательно подбираю слова так, чтобы можно было выделить не единственное слово. Самое главное – аргументировать выбор «лишнего» слова (это превосходно развивает креативное мышление!). Далее идут рассуждения:

1. Я считаю, что «лишнее» слово *нетух*, т.к. для написания всех слов потребовалось 6 слов, а для слова *нетух* – всего 5.

2. Я считаю, что «лишнее» слово *нетух*, т.к. во всех словах 3 слога, а этом слове 2.

3. ...слово *нетух*, т.к. все слова заканчиваются на гласную, а данное слово – на согласную.

4.слово *дорога*, т.к. все слова отвечают на вопрос *КТО?*, а слово *дорога* – на вопрос *ЧТО?* И т. д.

Аргументов м.б. много, и «лишних» слов тоже!

9. «ТЕМАТИЧЕСКОЕ МЕНЮ»

Очень часто в рамках определённой темы работаю со словарными словами следующим образом. Даны словарные слова... **ЗАДАНИЯ:**

1. Образуй родственные слова (в теме «Однокоренные слова»).

2. Подбери к данным словам признаки, измени по числам, по родам... (в теме «Имя прилагательное», «Правописание окончаний имен прилагательных»...).

3. Измени форму числа, падеж... (в теме «Изменение имен существительных по числам, по падежам...»).

4. Подбери к словарным словам антонимы, синонимы.. Или наоборот, к данным не словарным словам надо подобрать антонимы или синонимы – словарные слова (в темах «Антонимы», «Синонимы»...).

5. Образуй одушевлённые родственные слова к данным словарным словам.

Например:

М_ШИНА – МАШИНИСТ

6. Допиши к словарным словам имена собственные (в теме «Заглавная буква в именах собственных»). Например:

К_РОВА – (Зорька, Майка, Бурёнушка...) и т.д.

7. Образуй от данного словарного слова другую часть речи (в теме «Части речи»...).

Например:

Р_БОТА – РАБОТАТЬ и т. д.

10. «МУДРЫЙ СЛОВАРИК».

Я люблю использовать в своей работе пословицы, поговорки, фразеологизмы. Это не только интересно. На данном виде работ воспитывается любовь к русскому языку. Дети с самого раннего возраста учатся говорить грамотно, красиво, интересно. Обогащается активный словарный состав слов [3, с.50].

ИГРА « ЗНАЮ – НЕ ЗНАЮ ».

Занимаясь с детьми индивидуально, практикую пятиминутку словарной работы. Дети очень любят игру «знаю – не знаю». Я беру словарик ребёнка и вразброс спрашиваю, как пишется то или иное словарное слово. Ученик должен чётко проговорить слово по слогам. Если слово ребёнок проговаривает чётко без сомнений, правильно, то это слово он не записывает (слово «отдыхает»). Если же возникают трудности при проговаривании словарного слова (слово звучит неуверенно, с ошибками или уверенно неправильно), то в этом случае мы начинаем работать над словом (выбираем различные приёмы работы со словарными словами). После чего слово обязательно записывается с чётким проговариванием в тетрадь и ставится на контроль (простым карандашом в виде галочки в словарики). Ребятам очень нравится соревнование С САМИМ СОБОЮ. Если вчера за 5 минут игры было записано 8 слов, а сегодня меньше или больше? Ради этой игры дети были готовы повторять словарные слова ежедневно. Как оказалось, для них это азартная игра. Для более успешного исхода этой игры можно заранее определять группу словарных слов, с которой будем работать на следующем уроке. Например, я даю установку, что на уроке через неделю мы будем играть со словами на букву «а», или со словами с удвоенными

согласными... А как же готовиться к игре? Зубрить? НЕТ!!! Есть очень простой способ запоминания. Помните примету при подготовке к экзамену – книжка под подушкой? Достаточно непосредственно перед сном (практически лёжа в постели) 1 раз, не торопясь, чётко проговорить по слогам определённую группу слов. Затем закрыть словарик или книгу и лечь спать. Учёными доказано, что, засыпая, человеческий мозг «прокручивает» информацию, полученную за день. Причём в обратном порядке. И больше всего времени на осмысливание и обработку полученной информации отводится тем событиям, которые произошли в конце дня. А меньше всего – с которых начинался день. Таким образом, на запоминание словарных слов, прочитанных на ночь, мозг отведёт больше всего времени и плодотворно поработает без участия самого ребёнка[4, с.23].

Литература

1. Даминова М.П. Упражнения по предупреждению орфографических ошибок.// Начальная школа, 1995, №5, с. 69.
2. Яценкова С.Н. Как я работаю над словарными словами. // Начальная школа, 2001, №9, с. 109.
3. Эргашева Л.А. Игры и игровые моменты в работе над словами с непроверяемыми написаниями. // Начальная школа, 2002, №2, с. 50.
4. Евсюкова Г.А. Как работать со словарными словами. // Начальная школа, 2006, №6, с.23.

ФОРМИРОВАНИЕ ДУХОВНО – ПРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ И РАЗВИТИЕ ЭТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Краснобаева Т.А.
КГУ СОШ№81

**«Без нравственной чистоты теряет смысл все —
образование, духовное богатство,
трудовое мастерство, физическое совершенство».**
Сухомлинский В.А

Проблемы духовного воспитания все глубже затрагивают воспитательно – образовательные учреждения всех видов. Это связано с тем, что приоритет воспитания провозглашен в сфере государственной политики. Сегодня, когда общество в моральном смятении, налицо – дисгармония социальных отношений и ценностных приоритетов, важно найти основу восстановления нравственных сил общества и приложить усилия к этически выверенным ориентирам подрастающего поколения. В связи с этим важно чтобы нравственно – духовное воспитание приобрело ведущее значение. Помочь каждому воспитаннику определить ценностные ориентиры собственной жизнедеятельности, чтобы дало возможности опереться на разумное и нравственное в душе ребенка. [1, с 113]

Если рассматривать этику, как предмет воспитания, то его основная задача – это включение ребенка в последовательный процесс осознания, усвоения норм нравственной жизни людей, приобщение к этим нормам. И этот процесс должен стать для детей нравственным и деятельным. Воспитание этикой важно создавать, как процесс открытия ребенка самого себя и других, как углубление в свое небывалое, как неожиданное откровение, как поиск, как игра.[2,с 25].

Этически духовным ребенок может вырасти только тогда, когда будет удовлетворена его потребность в счастье. Чтобы сделать ребенка счастливым, т.е. возвысить его духовно, нужно, прежде всего, удовлетворить его внутренние желания: потребность в доброте, справедливости, любви, красоте. Поэтому вопрос о формировании этической духовности

встает остро в наше время, когда получение материальных благ является приоритетным. Нельзя учить детей милосердию, великодушию, состраданию к окружающим только формально усваивая нормы поведения. Нужно научить их любить всем сердцем и душой.

Проблема этического воспитания детей дошкольного возраста состоит в том, что в настоящее время недостаточно разработано методической литературы, раскрывающей его теоретические основы, нет программ по этическому воспитанию.

Этическое воспитание базируется на традиционных формах образования. Основной метод этих форм – беседы на духовно – нравственные темы с оживляющими ее построение различными методическими приемами включения художественных текстов пословиц, поговорок, жизненных ситуаций. В нашем детском саду мы разрабатываем беседы для детей с учетом требований Государственного Общеобразовательного стандарта «Дошкольное обучение и воспитание».

В основу занятий положена идея Сухомлинского В.А. о том, что ввести ребенка в мир человеческих отношений – одна из важнейших задач воспитания личности ребенка дошкольного возраста, что детей надо приучать жить среди людей, формируя у них определенные психологические качества, навыки общения.

Ориентируясь на возрастные и психологические особенности детей старшего дошкольного возраста, занятия – беседы не должны превышать 30 минут соответствовать следующим направлениям:

- ✓ Этические нормы поведения;
- ✓ Этикет;
- ✓ Нормы отношений с окружающим;
- ✓ Этика отношений в коллективе.

Разработаны рекомендации к проведению этических бесед:

✓ Беседа не должна быть назидательной, поэтому воспитатель не навязывает своего собственного мнения. К стремлению доказывать свою точку зрения;

✓ При проведении бесед следует учитывать: что дети подвижны, непоседливы, поэтому нуждаются в частых изменениях положения тела и смене видов деятельности;

✓ В этических беседах должны присутствовать элементы занимательности, для этого в содержание целесообразно включать различные ситуации, содержащие моральную проблему;

✓ Очень важно уметь задавать вопросы, при постановке вопросов учитывают следующие требования:

- вопрос должен направлять внимание детей на нравственную сторону жизни, поступков, явлений, скрытых за предметными действиями;

-вопрос должен привлечь детей к внутренним переживаниям людей, сопереживать с ними;

-вопрос должен заставить ребенка задуматься над мотивом поступков, увидеть сложную взаимосвязь мотива и результата.

✓ Литературный материал незаменим в этической беседе, т.к. детям легче оценивать поведение и поступки других, чем собственные.

Этические беседы в нашем детском саду проводятся в обстановке теплоты и душевной близости. Позиция общения воспитателя «глаза в глаза», дистанция «всегда вместе», пространство общения - «желание быть рядом».

Соблюдая различные рекомендации, было достигнуто положительное отношение детей к этической беседе. Усвоение этических понятий в определенной системе, посредством этических бесед помогло старшим дошкольникам разобраться в сущности понятий добра и зла, общего блага, справедливости и подготовили детей к школьной логике этического воспитания с постоянными разделами программных курсов.

В конце года были достигнуты следующие результаты:

✓ Повысился уровень сформированности этической компетентности путем обеспечения ценностными ориентирами и морально – нравственными нормами и знаниями;

✓ Навыки духовно – нравственного поведения и моральные нормы стали реальными побудителями и регуляторами поведения дошкольников;

✓ Дети овладели конкретными правилами поведения и навыками общения в реальных жизненных ситуациях.

Что делает работу успешной в данном направлении?

1. Ребенок независимо от возраста – это личность, имеющая права и обязанности. В этом смысле воспитатель и дети равны друг другу.

2. Наиболее достойные способы взаимодействия друг с другом – это договор, уступки, взаимопомощь, взаимоуважение.

Литература:

1. А.М. Виноградова «Воспитание нравственных чувств у старших дошкольников» Москва, «Просвещение», 1989г.

2. С.А. Насонкина «Уроки этикета» Санкт –Петербург, «Акцент», 1998г.

3. Е.А. Алябьева «Нравственно – этические беседы и игры с дошкольниками» Москва, «Просвещение», 2003г.

4. И.Н. Курочкина «Современный этикет и воспитание культуры поведения у детей дошкольного возраста» Москва, 2001г.

ФОРМИРОВАНИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Кислицына И. В.

Средняя общеобразовательная школа №58

Интенсивность развития нашего общества, его демократизация повышают требования к формированию активной, созидающей личности. Такая личность самостоятельно регулирует собственное поведение и деятельность, определяет перспективы своего развития, пути и средства достижения поставленных целей. Чем больше развита самостоятельность, тем успешнее человек задает свое будущее, свои планы и более успешно действует, реализуя их.

Работу по формированию самостоятельности необходимо целенаправленно вести в начальной школе, поскольку именно там закладываются основы формирующейся личности, формируются ведущие качества[1, с.211].

Теоретический анализ исследований по изучаемой теме позволил раскрыть содержание понятия «самостоятельность», которое рассматривается как ведущее качество личности, выражающееся в умении ставить перед собой определенные цели и добиваться их достижения собственными силами, планируя при этом свою деятельность, подчиняясь какому-либо режиму и правилам. Анализ исследования дает основание утверждать истинность выдвинутого предположения. Действительно, формирование самостоятельности осуществляется эффективно, если обеспечивается: стимулирование активности школьника в различных видах деятельности, изменение позиции учителя в организации деятельности детей от непосредственного руководства к опосредованному[2, с.11]

Общая логика формирования самостоятельности состоит в движении от действия к способности. Формирование самостоятельности происходит при построении, организации человеком своих действий, и только позднее можно говорить о самостоятельности как о качестве личности, не зависящем от конкретной деятельности.

Результаты теоретического изучения проблемы и опытно-экспериментальная работа позволили сформулировать следующие выводы:

1. Содержание деятельности учителя по формированию самостоятельности младших школьников должно быть систематизированным, доступным, соблюдая правила, этапы и уровни организации.

2. В образовательной среде привлечение младших школьников к самостоятельности создает условия для развития мыслительных способностей, развивает творческие способности, приучает учащихся к самостоятельному поиску материала.

3. Формирование самостоятельности следует осуществлять в соответствии с программными требованиями, организовывать в соответствии с методическими и дидактическими принципами обучения.

4. Понятие «самостоятельность» применительно к младшему школьному возрасту нужно рассматривать в динамике его развития. В процессе специально организованного обучения самостоятельность школьника начинает проявляться как некое интегративное качество личности, выливаясь в умение при минимальной посторонней помощи или, в идеале, без нее формулировать ближайшие цели и задачи деятельности, выявлять пути их реализации. На более высоком уровне развития учебного процесса и формировании школьника ему оказывается доступным контролирование хода своей деятельности и оценка ее результатов.

5. Эффективный механизм формирования самостоятельности основан на поэтапном повышении ее уровня. Он включает в себя полифункциональную систему учебных творческих заданий, то есть последовательность поэтапно усложняющихся учебно-познавательных задач. Каждая из них является проблемной ситуацией для учащегося и разрешается им в процессе эвристического поиска.

6. Основные требования к системе учебных творческих заданий: проблемность, осмысленность, последовательность, логичность, оптимальное усложнение, коллективное выполнение, доступность. Учебные творческие задания стимулирует развитие самостоятельности мышления и деятельности, познавательного интереса, творческого воображения, умения ориентироваться в новых условиях, решать новые задачи. Все это дает возможность каждому младшему школьнику развиваться в ходе учебного процесса с учетом своих индивидуальных особенностей, не ограничивая возможности приращения в развитии знаний и деятельности.

7. В ходе выполнения учебных заданий за счет введения самоконтроля и анализа собственной деятельности качество материала, усваиваемого учащимися экспериментальных классов, значительно повышается.

8. Важнейшими условиями функционирования механизма формирования самостоятельности является: изменение принципа усвоения знания; построение учебного материала как развивающейся системы знаний; внедрение в учебный процесс системы учебных творческих заданий; использование совместных форм организации обучения; смещение акцента в деятельности учителя с объяснительно-иллюстративного на личностно-ориентированный, эвристический; создание положительной мотивации и высокого эмоционального настроения.

9. Успешное формирование самостоятельности младших школьников обеспечивается использованием комплекса дидактических средств; схемы поисковой деятельности, осознанной и внутренне принятой самими учащимися; системы учебных творческих заданий; коллективно-распределительной формы обучения.[3, с.205].

Только разнообразие, творческий характер и перспективность деятельности могут формировать устойчивые интересы. Когда учащиеся сами познают все новые и новые для него стороны деятельности, видят перспективы развития науки и возможности приложения ее к практике, то его интересы расширяются и углубляются.

Фактическое отсутствие целенаправленной работы по формированию самостоятельности именно в младшем школьном возрасте приводит к снижению мотивации обучения и затрудняет развитие креативных качеств личности в дальнейшем. Поэтому имеет глубокий смысл продолжение исследований проблемы формирования самостоятельности младших школьников.

Лучшим средством развития личности является такая организация учебного процесса, которая побуждает учащихся к самостоятельной и активной деятельности[4, с.31-36].

Список использованной литературы

1 Коркина В.И. Дидактика в схемах и таблицах: Учебное пособие для студентов дневной и заочной форм обучения специальности «Педагогика и методика начального обучения». – Караганда: Издательство КарГУ, 2004. – 211 с.

2 Жарова А.В. Управление самостоятельной деятельностью учащихся. – М., 1982. –с.11

3 Жаров Л.В. Учить самостоятельности: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1993. – 205 с.

4 Гаврилычева Г. Воспитание самостоятельности // Воспитание школьников. – 2008. – №5. – С.31-36.

МУЗЫКА АСПАПТАРЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ

Хасенова Р. М.

«Арқалық қаласы әкімдігі білім бөлімінің Б.Байқадамов атындағы музыка мектебі» ММ

Музыкалық дыбыс-өзіндік мәні мен маңызы, қадірі мен қасиеті, ерекшелігі бар дыбыс. Мәні-адамның аңсаған арманын, қуанышы мен күйінішін, өмір құбылыстарын сан алуан сыйқырлы иірімдер арқылы санаға жеткізіп, жүрегіне құйып беретіндігінде. Маңызы-сол сыйқырлы да сүйкімді ырғақтарымен, тебіреністі тербелістерімен адамды дүние сырын түсінуге, сұлулықты сезінуге жетелеп, жан рақатына бөлейтіндігінде, қарапайымдылығында табиғилығы мен түсініктілігінде. Ерекшелігі-биіктігі мен ұзақтығында, бояуы мен қуаттылығында. Біз енді осы ерекшеліктерге тоқталып өтейік.

Музыкалық дыбыстың биіктігі. Дыбыс биіктігі ішектің ұзын-қысқалығында, жуан-жіңішкелігіне және қаншалықты бос немесе қатты тартылғанына байланысты. Егер ішек жіңішке, қысқа, қатты болса, дыбыс жоғары, ал жуан, ұзын әрі бос тартылса дыбыс төмен шығады.

Музыкалық дыбыстың бояуы (тембр). Ауыз екі тілде «Мына аспаптың үні қоңыр екен» немесе «ащы екен», кейде «жеңіл», әйтпесе «ауыр» деп атаймыз. Сондай-ақ «Екпінді, бояу», кейде «нәзік», «сүйкімді» болмаса «тұрпайы», «жағымсыз» дейміз [1, 236].

Аспаптардың сыйқырлы үніне құлақ түрген сайын оның құпиясы ашыла береді.

Адамдардың музыкалық дыбысқа құныққаны соншалық, бір аспаппен шектелмей, барша дыбысты толық қамтитын жаңаша, күрделі де сапалы аспап жасауға үнемі құлшынып отырған. Қанша аспап жасаса да олар бірінің үнін бірі қайталамаған. Осыдан келіп музыкалық аспаптардың алуан түрі шықты.

Шертер. Шертердің сыртқы тұрпаты домбыраға, кейде қобызға келеді. Шертердің қыл шанағының анық, мойынының қысқа болуы қобызға көбірек жақындатса, ойнау әдісі мен мойынының түзу болуы домбыраға жақындайды. Бұған қарап, шертер-домбыраның да, қобыздың да арғы тегі емес пе екен деген ой туады. Шертерге бет қақпақ салу перне тағу кейінгі жылдардың жемісі. Бұған көз жеткізу үшін суретші Бронислов Залескийдің бейнелеуіндегі аспапқа зер салсақ жеткілікті.

Қазақ даласында шертер аспабының кең тарағанын дәлелдейтін аңыз-әңгімелер, деректер баршылық. Оларды жинақтап, көне аспаптың қайта тіріліп, өнердегі өмірімізге енуіне зор еңбек сіңірген білгір белгілі аспаптанушы Болат Сарыбаев еді.

Шертердің қайта қалыпқа келіп, жанданып бүгінгі күн талабына сай жетілуіне үлкен үлес қосқан аспап жасаушы шеберлер еңбегінде айтып өтуге тұрарлық. Әсіресе Ділманов

Сапарбек, Шомсинов Т., Кенжеғаров Сатыш, Келгенбаев Сейдахмет сияқты шеберлер шертерді жетілдіруде көп еңбек етті.

Олар аспапқа байланысты деректерді іздестіріп көз көргендерден сұрап біліп барып қолға қатаң алған. Соның нәтижесінде шертердің бұрын белгісіз болып келген бірнеше түрі өмірге келді. Бұлардың әрқайсысы қазіргі аспаптық өнерімізде кең қолданылып жүр.

Шертердің дыбыстық мүмкіндігін жетілдіру 1968-1970 жылдары мықтап қолға алынды.

Жетіген. Ең көне ішекті аспаптардың бірі. Қалай пайда болғандығы жөнінде ғылыми тұжырым жасалған жоқ. Бір кездерде аты тұрмақ заты да көзден таса, көңілден ада болған бұл аспаптың қайта жаңғырып, өмірге келуіне үлкен күш салып, зор еңбек еткен ғалым Болат Сарыбаев еді. Ол жетігеннің атын да, затын да тауып, оның қазақ музыка аспабы екендігін ғылыми негізде дәлелдеп берді. Көптеген аңыз-әңгімелерді жинақтап, сан алуан ғылыми деректерді жарыққа шығарды.

Жетігенге ұқсас ішекті аспап өзге халықтарда да бар. Әсіресе түрік халықтарында кең тараған түрлерінің атаулары: «Ятаға», «Етиген», «Елтаға», «Чаатхан».

Жетіген тектес аспаптар атауларының да бір сөзден таралғанын түсіну қиын емес өйткені олардың айтылуы да, жазылуы да ұқсас. Дегенмен осы атауды мағынасын ашуда ғалымдар ортақ пікірге келе қойған жоқ.

Бір ғалымдар «Жетіген» сөзі-жеті байлық, жеті қазына, «жеті муза» дегенді білдіреді десе енді бірі жетіген:-қазақ аңызының оқиғасына сүйеніп «жеті хан» дегеннен шыққан дейді.

Табиғат тұжырымының адамзат тыныс тіршілігінің тетігі қозғалыста екенін ескерсек, онда дыбыс атаулының да бастау бұлағы қимыл-әрекет деп түсінеміз. Шындығында кез-келген физикалық дене сыртқы күш әсерінен ғана өзіне тән дыбыс береді.

Дыбыс мынау ғажайып ғаламның көрінбес тірегі, бөлінбес бөлігі дерсің. Онсыз мына дүниені көз алдына елестету мүмкін емес. Ендеше, дыбыс ең әуелі тіршілік белгісі екен.

Дыбыс қатынас құралы да. Адамдар бір-бірімен сөйлеу арқылы қарым-қатынас жасайды, өмірлік мәселелерді шешеді. Ал сөйлесу-дыбыстау, дауыстау арқылы жүзеге асады. Жан-жануарлар мен құстардың дыбыстамайтыны жоқ. Тіл пайда болмай тұрғанда адамдар бір-бірімен дыбыстау арқылы түсініскен. Қазіргі заманғы ғылым мен техникада дыбыс ерекше рөл атқарады.

Дыбыс құдіреті арқылы осылайша өз өмірлерінде ұлы жаңалықтар ашып жатты. Күнделікті тіршілікте болып жатқан сол жаңалықтар арқылы адамның ақыл-ойы, сезімі үнемі алға жылжып, толысып, толыға түсті.

«Бұл дамудағы дыбыстың рөлін ешкім жоққа шығара алмайды. Адам дауысы толқынды, әсерлі, әуезді дыбыстар туды. Мінеки, музыкалық дыбыс шарты түрде осылай өмірге келген. Шартты музыкалық дыбыс музыкалық аспаптың дүниеге келуіне бірден-бір себепші болды. Музыкалық дыбыстың шынайы дамуы музыкалық аспаптардың пайда болуымен тікелей байланысты.

Айнала алуан дыбысқа толы. Бірақ дыбыс атаулының бәрі музыкалық дыбыс, бәрі де адам өміріне қызмет етеді деп түсіну қателік. Дыбыстың ең жоғары қызметі адамға эстетикалық ләззат, рухани азық сыйлау. Мұндай қызметті-музыкалық дыбыс қана атқарады.

Домбыра. Домбыра қайдан шыққан деген сұраққа бүгінгі қазақ аспап танушылары ұрмалы аспаптар негізінде пайда болды деп жауап беріп келеді [3, 94б]. Бұны айтушылардың ой-пікілерін саралап келгенде біздің көз алдымызға домбыраның мынадай даму процесі естіледі.

«Домбыра» атауы «дембира» деген қыз атынан шыққан болуы керек деп те топшылайды. Өйткені шығыс елдеріне қастерлі қасиетті нәрсеге немесе беру жоралғысы бүгінге дейін сақталған. Бұлардың барлығы қазақтың домбырасына ұқсаған. Айтылуы әр бөлек болғанмен мағынасы бір сөзден таралғандығын аңғарту қиын емес. Сонда ол қай сөз болуы мүмкін.

Домбыраны күтіп-баптау сақтау. Домбыраның үнділігін сақтау үшін ішектерді алты айда бір рет ауыстырып отыру керек. Суыққа ұрындырмай, күн қызуында қалдырмай суға

тигізбей бір қалыпты ауада ұстаған жөн. Қағылып соғылып шатынап-сынудан аман ұстау қажет. Ол үшін арнайы қорап жасалады.

Бүгінге дейін домбыра қорапсыз шығарылып келеді.

Болашақта домбыраны дүкендерде қорабымен сатылады деген үміттеміз. Бірақ мұның бәрі домбыра аспабының сақталуына кері әсер етеді. Мойынның иіліп немесе шалқайып кетуіне, шытынап сына бастауына ықпал жасайды. Мұндай құбылыстар болмау үшін жел қақпайтын суық ұрмайтын сыз бармайтын жерге ең жақсысы керегеге іліп ұстаған дұрыс. Шаң-тозаң кірден арылту үшін әрбір, еріткіш сірке суына мақтаны майлап әбден сығып тастап, дым күйінде сүрту қажет.

Қылқобыз-басқаларға Октябрь революциясына дейін қызмет етіп келеді. Халықтық аспап-қылқобыз өзінің ұлы мақсат-міндетінен айырылып қалған жоқ. Ел ішінен небір саңлақ, қобызшалар шықты.

Қылқобыздың даңқын совет дәуірінде асқататып әкеткен-Жаппас Қаламбаев (1909-1969) мен Дәулет Мықтыбаев (1905-1976) еді.

Қылқобыздың жасалуы. Қылқобызды халық шеберлері үйеңкі, қайыңның түбінен, долана, өрік, алма, емен, ағаштарынан біртұтас шауып жасаған. Жарғақ түйе, бұзау терісінен жасаған. Ішек пен ысты ту биенің құйрығынан тағылған. Ысқымен ішектің үйкелісін жеңілдетіп, қылдың беріктігін арттыру, дыбысты жақсы шығару мақсатымен қарап, сыбызғымен үйкеп сығыздап отырған.

Қылбыздың жаңа түрін жасау кейінгі кезде қолға алынды. Бүгінгі шеберлер қобызды құрастыру әдістемсінде жасап жүр. XIX ғасырда Қанқожа, Досжан, Өтеболат, қылқобыз күйшілігін композиторлық жаңа мектебін ашты.

Жетіген тектес аспаптар атауларының да бір сөзден таралғанын түсіну қиын емес

Өйткені олардың айтылуы да, жазылуы да ұқсас. Дегенмен осы атаудың мағынасын ашуда ғалымдар ортақ пікірге келе қойған жоқ.

Бір ғалымдар «Жетіген» сөзі-жеті байлық, жеті қазына, «жеті муза» дегенді білдіреді десе енді бірі жетіген:-қазақ аңызының оқиғасына сүйеніп «жеті хан» дегеннен шыққан дейді.

Адырна-соңғы кезде табылып, қайта өмірге келген ең көне музыкалық аспап. Әлі толық жетілдіріп, профессионалдық аспаптық музыкамызға еніп кете алған жоқ. Сондықтан біз қазіргі шеберлердің ізденістерінен туған бірнеше түрін ғана оқушы назарына ұсынбақпыз.

Арқар тұрпатты адырна. Әуелі арқар тұрпатты шанақ жасалады. Шанақтың асты мен үсті ашық болады. Астына тері керіледі. Содан соң мүйіз орнатылып, үш жағына тіреу қойылады. Мүйізге жағалай құлақ отырғызылады. Астыңғы терілерден белгілі мөлшерде тесіп, жоғары қарай ішек тартылып, құлаққа байланады. Ішектер бір-бірінен белгілі бір арақашықтықта, оң қол саусақтарымен де, сол қол саусақтарымен де, іліп-тартып ойнауға ыңғайлы керіледі.

Бұл аспапты ойнаушылар ел ішінде жоқ. Сол себепті де бүгінгі өнерпаздың алдында бұл аспапта ойнау біраз қиындықтар туғызады.

Қобыз-қазақ халық музыка аспаптарының үлкен бір тобы. Сыртқы пішіні, дыбыс бояуы мен ауқымы, ойналуы мен жасалуы ерекше сапалы аспаптар қатарының негізін құрайды.

Қобыз жөнінде кеңес ғалымдары да аса құнды пікірлер айтты. А.Жұбанов «Қобыз аса бір қызықты аспап. Оның тұла бойында толып жатқан музыкалық қасиет бар» десе, академик Әлкей Марғұлан «Қобызды аққудың түріне келтіріп жасаудың зор тарихи дәстүрі бар»,-деп баға береді [4, 826].

Қазақ даласына ислам діні енгеннен кейін қобыз бірте-бірте бақсы балгерлердің, дүмше емшілердің қолына өтеді.

Шаңқобыз. Бітімі бөлек, ойналуы ерекше тілмері аспап, шаң қобыз аспаптық музыкада ерекше орын алады. Оның құйқылжыған дәстүр сабақтастығын жақсы түсінген халық шеберлері сүйікті аспабын үнемі жетілдіріп білгенін ізбасарларына үйретіп отырған. Шаң қобыз бүгінде жаңарып халық ішінде кеңтаралған аспаптардың бірі. Отырар сазды оркестірінде Сазгер, Мұрагер т.б. ансамблдерде үнемі қолданылып келеді. Өкінішке орай

шаңқобыз білікті мамандар белгілі шебер-өнерпаздар тарапынан қамқорлық көріп егжей-тегжейлі зерттеу мүмкіндіктері жетілдірмей келеді.

Болашақта осындай ұлағатты істі қозғау деген ниетпен қазақ халық аспаптарының түрлері мен олардың жасалуын мүмкіндігінше болашақ ұрпаққа насихаттау біздің парызымыз.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Музыка әлемінде (Республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық журнал) № 6(6) 2004
- 2 Апраксина О.А. К вопросу о системе музыкального воспитания в школе. Музыкальное воспитание в школе.- 1965.вып.4.с.5.
- 3 Ұзақбаева С.А. Балаларға эстетикалық тәрбие берудегі халық дәстүрі. Алматы., 1990

МУЗЫКА МЕКТЕБІ ОҚУШЫСЫН БАЙҚАУЛАРҒА ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ОҚУШЫҒА БЕРЕТІН ӘСЕРІ

Жусупова Б. С.

«Арқалық қаласы әкімдігі білім бөлімінің Б.Байқадамов атындағы музыка мектебі» ММ

Музыка-адам өмірінің серігі, эстетикалық тәрбие негізі болып табылады. Музыканың адам өміріндегі мәні ерекше, адамды шаттыққа бөлеп мұң зарын сейілткен. Музыканың әсер ықпалының күштілігі соншалық, ол адамдардың мінез-құлқы мен салт-дәстүрінде өзгерте алады. Музыкалық тәрбие жасөспірімдерге әсер ете отырып, олардың рухани жан-дүниесін байытады, адамгершілікті, өркениеттігін қалыптастырады, дүниетанымдық көзқарастарын кеңейтеді, жанда сұлулық толқындарын туғызады. Ал, сұлулық сезімдері адамның сұлу нәрсені сүйюіне, көріксіз нәрседен жиренуіне, жақсылыққа ұмтылып, жауыздықтан тиылуына көп көмек көрсетеді. Музыкаға деген сүйіспеншілік, баланың музыкаға жетік болу қабілеттері туа бітпейді, ол өсу, даму процесінде қалыптасады.

Оқушының қабілеттерінің дамуына, шығармашылық өсуіне түрлі байқаулардың тигізер үлесі өте зор. Мұғалімнің кәсіби деңгейін және оқушылардың дайындығын, дамуын бақылаудың нысаны осы мектепшілік, облыстық, республикалық, т.б. байқаулар болып табылады.

Сахналық тәжірибе алудың ең жақсы мүмкіндігі-концерттік шығармашылық. Көпшілік алдында өнер көрсету техникалық, академиялық сынақ, емтихандардан басталады. Мұнда бағдарлама бойынша арнайы берілген міндеттемені орындайды. Бұл шағын концерттік бағдарлама. Осы баспалдақтан шәкірттің орындаған шығармасына есеп беруі, өзін-өзі ұстауы қалыптасады. Ең қиыны мамандар алдында өнер көрсету. Оқушының сахна төрінде бірді, екілі күймен шықса да алғашқы қадамы сәтті басталуы үшін ұстазға ыждағатты дайындау міндеті тұрады. Әрбір сахнаға шығу сәтінен ләззат алу-ұмытылмас мереке кезеңдерге айналуы тиіс. Әр емтиханға концертке шығатындай дайындалған дұрыс. Түрлі іс-шараларға қатысып, жиірек сахнаға шығып, өнер көрсету оқушының шығармашылық дамуына үлкен көмегін тигізеді. Сосын белгілі бір орындау деңгейіне жеткеннен кейін оқушыны байқауларға қатыстырып, басқалармен салыстырғанда дамудың қай баспалдағында тұрғанын анықтауға болады.

Байқауға дайындау процесін бірнеше кезеңге бөлуге болады.

1 Байқауға қатысуға лайық оқушыны таңдау. Бұл жерде оқушының қабілетімен қоса, еңбекқорлығына, тәртібіне, сахнада өзін ұстай алатындығына, көпшіліктен қорықпай, еркін отыра алатындығына аса мән беру керек. Кейбір оқушылар бәсекелестіктен қорқады. Сондай балаларды көп жүлделі орындар берілетін фестивальдарға қатыстыруға болады. Тіпті үлкен байқауға қатыстырар алдында да оқушыны осындай фестивальдарға дайындап, шынықтыруға болады.

2 Байқаудың өтетін уақытын және қай жерде өтетінін анықтап алу.

3 Байқаудың өткізілу ережесімен толық, нақты танысып алу.

4 Орындалатын шығармаларға қойылған талаптарға назар аудару. Оқушының деңгейіне байланысты шығармалар таңдау, сол деңгейін көрсете алатындай шығармалар таңдау өте маңызды. Алдындағы жылдары байқауларда орындалатын шығармалармен танысып, бағдарламаның төмен немесе тым жоғары болмауын қадағалау қажет. Шығарма таңдағанда оқушының мінез-құлқын, табиғи болмысын да ескерген жөн [1, 976].

Байқауға қатыстырамын деген оқушымен 2-3 жыл бұрын дайындықты бастаған дұрыс. Бұл кезде шамамен байқауда ойнатамын деген шығармаларды нотамен талдатып, түрлі штрихтарымен таныстыра беру керек. Ал нақты дайындық анықталған толық бағдарламасымен бір жыл бұрын басталады. Сонда алдын ала танысып, талданған шығармаларды әрі қарай дамыту жеңілрек болады. Оқушыны ата-анасының келісімімен қосымша сабақтарға шақырып, тұрақты дайындық болмаса байқаулардан нәтижемен оралу мүмкін емес.

Шығармаларды таныстыру барысында мұғалім өзі орындап бергенімен қатар, бірнеше белгілі орындаушылардың видео, аудиожазбаларын көрсетіп, тыңдату қажет. Бойына сіңіру үшін жиі тыңдатқан дұрыс. Шығармалардың мәтіні әбден жатталып, піскен соң, бірнеше айдан кейін нюанспен жұмыс жасап, мәнеріне келтіріп орындауды үйрету керек. Орындау әдістері мен шығарманың мазмұндық мағынасын аша отырып, музыканы мәнерлеп орындаудың әр түрлі тәсілдерін үйрете отырып, көркем образдың сырын ашу. Өз бетінше жұмыс жасай біліп, кез-келген қиыншылықты жеңуге, ерінбей еңбектенуге дағдыландыру.

Шығармаларды өз екпінде дайындау барысында, оқушы кейде мәтінін ұмытып, жиі қателеседі. Ондай жағдайда әрине баяу екпінде дайындатқан дұрыс, үйде де баяу ойнап, әр бөлікті нақтылап, жеке-жеке дайындау керек.

Халық алдына шығу-бұл өте жауапты іс. Әрбір орындаушы сахнаға шығар алдында жүріс-тұрысына, шығарманы орындаудағы өзіндік сезіміне, көпшілікпен қатынасын қалыптастырып, өзін жаттықтыруы қажет. Үнемі дайындықта болып, шығарма пісуі керек. Байқау болатын күні тыңғылықты, тиянақты түрде бірнеше уақыт дайындалу, әрбір қиын бөлшектерін жеке орындау, бұл өте жақсы көмектеседі. Тек шығарманы бастан аяқ қайталау жақсы нәтиже бермейді. Шығарманы басынан аяғына дейін белгілі дәрежеде орындау үшін тұрақты талпыныс керек. Бұл үшін жалықпай ішкі музыкалық жүйенің өсуіне бейімдеу қажет. Байқау алдында бағдарламаны достарының, таныстарының, ата-ана, туыстарының алдында ойнап беру де пайдалы. Сонымен қатар өзін видео, аудиожазбаларға жазып, ұстазбен бірге тыңдап, жетістіктерін саралау да пайдалы. Ал ұстаз болса болашақ орындаушыны шығарманың қыр-сырын толық қамтуға үйретуі қажет. Оның формасын біріктіріп, шығармадағы тұтастықты сезіндіруі қажет. Сахнаға шығар алдында оқушының назарын көптеген ескертулермен еліте бермеу керек, өйткені көп жағдайда осындай ескертулер сахнада орындау кезінде есіне түсіп, кесірі тиеді. Оқушының бойында өз-өзіне деген сенімділікке тәрбиелеу, сонан соң байқауға толық дайынсың деп ынталандыру да алға жетелейді. Бұл деген сенімділік сезімін туындатады. Сахнада орындау кезінде тоқтап қалу туралы ой үрей туғызады, сондықтан назарын толқытуға аудару өте зиян. Кейде оқушылардың сахнаға шығу алдында кейбір мұғалімдер «Толқып тұрған жоқсың ба?», «Қорқып тұрған жоқсың ба?»-деген сұрақтардың астына алады. Мұндай сұрақтар оқушының сахнада өзін еркін ұстауына қатты кедергі келтіреді. Керісінше әрбір оқытушы оқушыға жігер беруі керек [2, 586].

Ұстаздың басты мақсаты-оқушыны өнерді түсінуге, оны игере білуге үйрету. Басқаша айтсақ оқушыға өнер әлеміне жол ашу, шығармашылыққа керекті қабілеттерін оята отырып, шеберлік шыңын ұштау, жабдықтау. Қабілеттілік-шеберлікті тез игеруге алғы шарт болса, шеберлік жолындағы еңбек талантының ұшталуына, жетілуіне, іске асуына көмектеседі. «Еңбек бәрін жеңбек» деген халық мәтелі әр уақыт асқан талантты деген домбырашының жадында болғаны дұрыс. П.И. Чайковский айтқан екен «Адам неғұрлым талантты болса, соғұрлым еңбекқор болуы керек»,-деп [3, 246].

Шеберлік дегеніміз білімнің еңбек арқылы іске асуы, өнердің қорытындысы. Адамға белгілі бір қызметті көңілдегідей атқару мүмкіншілігін қамтамасыз ететін қабілеттердің ерекше қиысуын талант деп атаймыз. Музыка маманына керекті есту, есте сақтау, ырғақ қабілеттері бәрінде жеткілікті дәрежеде болмайды. Осы үш қабілеттің ішінде ішкі сезімталдық басым болса құба-құп. Барлық қасиетті де дамытуға болады, өте жақсы деген деңгейге де жетеді. Жас ұрпақтың бойына туған өлкесі мен халқына деген сүйіспеншілік қасиеттерді дарытуда музыка мен әдебиеттің байланыстылығы ерекше ықпал жасайтыны белгілі. Өйткені, ол жасөспірімнің рухани эстетикалық, дүниетанымдық көзқарасын қалыптастырып, көркемдік сезімталдығын арттырады, талғам өрісінің дамуына зор үлес қосады.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

- 1 Сахарбаева К. Домбыра үйрену әдістері (әдістемелік оқу құралы). - Алматы, 2009.
- 2 Бүркітов С. Домбыра класынан сабақ беретін мұғалімдерге арналған көмекші оқу-әдістемелік нұсқау. – Алматы, 1989.
- 3 Сахарбаева К. Домбыра үйрету әдістері. Бейне том. – Алматы, 2002.

МУЗЫКАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ – ОДНО ИЗ СРЕДСТВ ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОГО ВОЗРОЖДЕНИЯ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ

Филина Е.А.

Карагандинский гуманитарный колледж

Жизнь на сегодняшний день ставит новые проблемы перед музыкальным образованием в школе. Они порождены новой социально-культурной ситуацией: с 1993 года ученые констатируют обесценивание знаний: над умами властвует примитивное материальное богатство. Фундаментальные сдвиги в системе ценностных ориентаций связаны с экономическими кризисами. Экологические катастрофы, в том числе чрезмерное загрязнение вредными для здоровья детей шумами, которые разрушающе действуют на психику детей и многое другое - все это сказывается на духовном развитии школьников и на их психическом здоровье. В этом кроются причины духовной деградации [1]. Очевидна потребность в совершенствовании и обновлении практики духовно-нравственного воспитания школьников, в поиске новых подходов к воспитательной деятельности школы.

Отдельные концептуальные основы исследуемой проблемы разработаны в исследованиях отечественных и зарубежных педагогов, психологов по вопросам нравственного воспитания. Одна из важнейших задач художественного образования - это воспитание души ребенка средствами искусства, музыкой в частности, воздействие на процесс становления его нравственных качеств, нравственных идеалов [2, с.34]. Найти основу духовно нравственного развития детей можно на уроках музыки.

Главное, что должен сделать педагог, преподающий музыку, - научить смотреть и видеть, слушать и слышать, создавать «родственное» отношение к произведениям искусства, развивать пристальное внимание. Музыка не может прямо «перенести» нравственность в душу человека, она способна лишь непосредственно разбудить дремлющие в нём нравственные силы, возбуждая человеческие эмоции.

Переживая содержание музыки, человек становится более отзывчивым на различные эмоции-смыслы, и этот тренинг позволяет ему тоньше чувствовать чужую боль, чужие проблемы. Искусство желает быть услышанным, оно требует особого внимания, ему необходима встреча: и не все равно, какая «встреча», не «какая-нибудь», а художественная. Поэтому нравственное воспитание на уроке музыки состоит в том, чтобы привить умение сопереживать музыке и чужому человеку через музыку, развить способность переживать чужие радости и горести, выработать свое отношение к жизни на основе общечеловеческих

духовных ценностей. Мир бережно сохраняет вечные ценности: любовь, красоту, добро, силу духа, истину, ценность жизни.

Музыка - носитель ценности, объект познания, а учитель и ученик - коллективный субъект, постигающий мир музыкально-педагогических ценностей. Хочется сказать, что на уроках музыки мы нередко сталкиваемся с детской пассивностью, закомплексованностью, их неумением раскрывать свои возможности. Поэтому учителю необходимо создать благоприятный психологический климат в классе, способствующий раскрепощению ребят. На занятиях, посвященных устному народному творчеству, через пословицы, поговорки, сказки, ребята для себя раскрывают нравственно-этические понятия добра, зла, честности, уважение к старости, взаимопомощи.

На уроках, посвященных темам: «Труд», «Дружба», «Духовность» дети подбирают пословицы, поговорки, составляют ребусы, кроссворды, придумывают мелодии песен и попевок [3, с.45]. Совместная деятельность детей на уроках музыки создает общее эмоциональное переживание, ребята оказывают помощь друг другу при выполнении задания, сострадают, переживают неудачи и радуются успехам других. Они становятся терпимее, добрее, справедливее в оценке своих действий и поступков. При подготовке фольклорных праздников происходит преобразование робких, застенчивых детей в раскрепощенных, инициативных.

Для того, чтобы деятельность детей была продуктивной, определяются ближние и дальние цели, на занятиях создаются ситуации творческого поиска и мотивов их деятельности, что является своеобразным толчком, который выводит ребенка из состояния «инертного покоя» и способствует творческому осуществлению выполняемой деятельности. В этом случае работают такие стороны духовного мира ребенка, как воля, общее интеллектуальное развитие, мировоззренческие, нравственные и патриотические убеждения.

Искусство должно выступать не столько как объект изучения, сколько как субъект диалога, когда ученик пытается понять позицию автора, его мысли, чувства, настроения. При этом ученик должен «заглянуть» в себя, сравнить свои чувства и переживания с переживаниями, заложенными в музыкальном произведении, понять, может ли он пережить чужую боль и страдание.

В России духовно-нравственное воспитание традиционно содействовало духовно-нравственному становлению человека на основе православной культуры во всех формах ее проявления (религиозной, идеологической, научной, художественной, бытовой). Это давало и дает русскому человеку возможность более полного и объемного восприятия мира, своего места в нём. Особая роль в духовно - нравственном воспитании ребенка принадлежит музыке. С этим искусством дети соприкасаются от рождения, а целенаправленное музыкальное воспитание они получают в детском саду - а в последующем и в школе. Ведь музыкальное воспитание является одним из средств формирования личности ребенка [4].

Дать знания, развить навыки и умения - не самоцель, гораздо важнее пробудить интерес детей к познанию. Проблема духовно - нравственного воспитания подрастающего поколения является одной из сложных и противоречивых задач как идейно-политического, так и научно-педагогического содержания, от решения которой зависит психосоциальное и духовное здоровье детей. Кому же, как ни нам, людям искусства, найти заветную тропинку к душам наших детей и раскрыть мир Любви и Добра. Это нужно не только им, но и нам, учителям. Ведь учитель - это, прежде всего духовный и нравственный наставник, праведник и гуманист, - без этих добродетелей мы не можем взывать к их сознанию, не имеем на то морального права. Все программы по музыке (Д.Б. Кабалевский, Ю.Б. Алиев, Т.А. Бейдер, Г.П. Сергеева и др.) в общеобразовательной школе ориентированы на постижение, главным образом, классической музыки [5]. Эти программы не учитывают того, что в повседневной жизни ребенок дома и на улице слышит другую музыку, это далеко не лучшие образцы поп-музыки. Телевизионные передачи также не могут не влиять на подрастающее поколение.

Подавляющее большинство детей, несмотря на усилия школы, вырастает в оторванности от истинных шедевров музыки, не помнит ни одного музыкального сочинения серьезного

искусства, которое бы нравилось. Как видно, система духовно-нравственного воспитания функционально неполна: в образовательной школе отсутствует базовый по отношению ко всей системе воспитания курс духовно - нравственной культуры; далеко не в полной мере используются особенности поликультурных традиций.

Считаем, что показать учащимся красоту музыки, разнообразие музыкальных произведений и образов, приобщить их к музыкальному творчеству, развить духовно-нравственное чувство - главная задача учителя музыки. Отсюда школа является сферой активнейшего влияния на духовный мир ребенка, что ставит учителя перед необходимостью систематически и целенаправленно заниматься вопросами духовно-нравственного развития на любом уроке музыки. Однако целенаправленность формирования духовного мира личности школьника средствами музыки не должна стать синонимом насильственности.

Современная педагогика и психология утверждают, что всякая личность самоценна и имеет свою индивидуальность, неповторимость. Учитывая сказанное, школа должна формировать личность не только как носителя духовно-нравственной культуры, но и как активного ее преобразователя. Вот в этот момент приходит понимание того, как важно то, чему мы учим наших детей. Либо это современные песенки, исполняемые под фонограмму, порой не имеющие никакого смысла, либо это культурный пласт, накопленный нашими предками, - музыка, проверенная временем.

На уроках музыки убеждаешься, как эмоциональны и чувствительны дети, насколько тонко они воспринимают музыку. Задача учителя не погасить искру творчества, а соединить обучение с естественными для детского возраста интересами и переживаниями – необходимо учить радости. Через радость ребенок должен познавать окружающий мир. Как поется в одной детской песне: «Учиться надо весело, чтоб хорошо учиться!» С радостью он должен идти на урок. Профессия педагога особая, связанная со сложным, хрупким миром ребенка. И задача учителя музыки - не сводить проблемы музыкального воспитания и образования к информации, а средствами искусства учить мыслить, чувствовать, сопереживать, чтобы у школьников развивался не только интеллект, но и душа. Учитель должен учить школьников ориентироваться в мире музыки, привить им вкус и приобщать к высшим духовным ценностям, научить познавать мир и формировать образ мира средствами искусства, в общении с искусством музыки понять себя и свое место в мире.

Духовно-нравственные понятия, которые несет высокое искусство, должны прорасти в житейские и стать личным для каждого школьника. Сегодняшний школьник современного бурно меняющегося мира совсем иной, чем был раньше. Он опережает своих предшественников в физическом развитии, но, увы, отстает в духовно - нравственном. К тому же новые условия современной жизни не способствуют духовному здоровью детей.

Новые проблемы стоят перед массовым музыкальным воспитанием. Другая кричащая проблема связана с ранней компьютеризацией: ученые констатируют; что школьники в условиях ранней компьютеризации утрачивают образное мышление и творческие способности. Отсюда возникает острая потребность сделать массовое образование творческим, акцентировать в нём духовно - нравственное начало и ориентировать на современные проблемы выживания человечества. Как помочь детям избежать этих и других сетей самоистребления, которые засасывают человека физически и духовно? Во все времена это проповедовало высокое искусство.

В аспекте вышеизложенных проблем очевидна значимость учителя музыки как учителя, ведущего своих учеников к жизни, добру, истине, красоте. Целенаправленное духовное формирование личности происходит в младших классах образовательных учреждений. Чем раньше ребенок получит возможность познакомиться с классической и народной музыкой, тем более успешным станет его общее духовно-нравственное развитие. Песня открывает перед ребенком красоту мира.

В начальных классах дети слушают музыку природы, которая является важнейшим источником эмоциональной окраски слова, ключом к пониманию и переживанию красоты мелодии. Слушая музыку природы, дети эмоционально готовятся к хоровому пению. Важно

добиться того, чтобы они различали в природе музыку, созвучную песне, которую будут петь.

Главная цель учителя музыки не в воспитании отдельных талантов, а в том, чтобы все ученики любили музыку, чтобы для всех она стала духовной потребностью. То, что упущено в детстве, никогда не возместить в годы юности и тем более в зрелом возрасте. Это правило касается всех сфер духовной жизни ребенка и особенно эстетического воспитания. Чуткость, восприимчивость к красоте в детские годы несравненно глубже, чем в более поздние периоды развития личности.

Один из путей интенсификации музыкального образования - это насыщение содержания музыкального образования новыми пластами музыкального искусства: музыкальным фольклором, духовной музыкой, современной академической музыкой, джазом, авторской песней и т.п. Ведь музыка всегда являлась самым чудодейственным тонким средством привлечения к добру, красоте, человечности. В наше время, когда с особой остротой стоит задача духовного возрождения общества, музыкальное искусство решает задачи гуманизации образования школьников. Поэтому в современной школе духовно-нравственное воспитание должно стать приоритетным направлением становления личности.

Список используемой литературы:

1. Мусагитова А. В. Духовно-нравственное воспитание музыкой [Текст] / А. В. Мусагитова // Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). — СПб.: Реноме, 2012. — С. 202-204.
2. Алиев Ю.Б. Настольная книга школьного учителя-музыканта. – М.: ВЛАДОС, 2000.
3. Абдуллин Э.Б., Николаева Е.В. Теория музыкального образования. Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М. Академия, 2004.
4. Явгильдина, З. М. Детский фольклор на уроках музыки [Текст] / З. М. Явгильдина // Искусство и образование. – 2006. – № 3. – С. 74–80.
5. Кашапова, Л. М. Региональные музыкальные традиции в формировании этноличности школьника // Искусство и образование. – 2005. – № 4 (36). – С. 84–92.

ТӘРБИЕ ПРОЦЕСІНДЕ ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫН ПАЙДАЛАНУ

Есмагулова А.А.

ЖМ «Болашақ» академиясы

Қазақ халқының ұлт ретінде өмір сүруіне оның тілімен қатар салт-дәстүрінің, әдет-ғұрыптарының маңызы айрықша. Қазақтың мақал- мәтелдері жас ұрпақты ибалы болуға, әдептілікке, мінезін жақсы қасиеттер арқылы имандылық пен инабаттылыққа тәрбиелесе, ақын-жазушылардың көркем шығармалары эстетикалық, этикалық қасиеттерге тәрбиелейді. Баланың құлағына жас кезінен бастап халықтың тәрбиелік асыл- маржандарын құйып отыру тек мектептегі мұғалімнің ғана жұмысы емес, сонымен қатар үйдегі ата-аналардың негізгі міндеттерінің бірі болуы тиіс.

Абай Құнанбаев он тоғызыншы қара сөзінде жас кезінен жақсы сөз естіп өскен бала кейін есті адам болады дейді: Адам ата-анадан туғанда есті болмайды, естіп, көріп, ұстап,

татып ескерсе. Дүниедегі жақсы, жаманды таниды, көргені көп болған адам білімді болады. Естілердің айтқан сөздерін ескеріп жүрген кісі өзі де есті болады”. Сондықтан балаға жас кезінен бастап тәрбиелік маңызы жоғары халық ойларының кәусар бұлақтарымен сусындату қажет. Себебі, “халықтың даналық ойлары халық педагогикасының шамшырағы болған. Халық даналығы мақал-мәтел, ертегі, өлең-жыр түрінде, ақын-жыраулардың, шешендердің сөздері толғау, өсиет сөздері арқылы баяндалып отырған.

Осы тұрғыдан халық педагогикасының кең өрісі, қайнар көзі ауыз әдебиетінің тәрбиелік мәні зор. ”Сондықтан да, қазақ тілін дидактикалық ойындар арқылы меңгертуде халық педагогикасының тәрбиелік мәні басым элементтерін кеңінен қолдану қажет.

Әлемдік тәжірибеде мойындалған бір ақиқат бар. Ол – ел болудың биік мағыналы ұғым екені. Оның іргетасы – мемлекет, анығырағы ұлттық мемлекет. Әділіне көшсек, тек мемлекет құрған ел ғана әлемдік көшке ілесе алады, өзіндік келбеті бар өркениет жасай алады, өз кезегінде өркениет жасай алған ел ғана басқа өркениетті елдермен терезесі теңесе алады. Олай болса, еліміздің тап бүгінгі болмысы мен әлемдік кеңістіктен өз орнын табуға ұмтылысын мемлекетшілдік бастаулары деп айтуға толық негіз бар. Ресейге отар ел болып тұрғанымызда «туған ұлт», «ұлттық», «ұлтшылдық», «ұлттық идея», «ұлттық мүдде», «ұлттық тәрбие» мәселесі туралы сөз қозғау мүмкін болмады. Өйткені, бұл жайында сөз қозғау отарлаушы елдің «жасампаз» интернационалистік идеологиясына қарсы шыққандық деп есептелетін.

Ұлттық тәрбие туралы идея бүгінгі күн талабы мен өмірлік қажеттіліктен туындап отыр. Қазақ елінің әлемдік кеңістікте өз жолын таңдауы әрбір қазақтың емін-еркін өмір сүруінің кепілі. Ол сөзсіз ұрпақтар қамы деген ұғыммен үндеседі. Ел болу, мемлекет құру сонау түркі заманынан желісі үзілмей келе жатқан ұлттық арман-аңсар. Ел болу – болашаққа ашылған даңғыл жол. Сол болашаққа ашылған даңғыл жолды ұлттық тәрбие арқылы жүруді үйренсек, ешкімнен кем болмайтынымыз анық. Бұдан шығатын қорытынды – ұлттық тәрбие идеясы ата-бабалар алдындағы – қарыз бен өкшебасар ұрпақтың алдындағы – парыз деп түсінуіміз керек. Яғни, парыз бен қарыздың түйісер тұсы осы ұлттық тәрбие деп білеміз.

Сондықтан мұнда алдымен мемлекет жасауға ұйытқы болып отырған этнос пен мемлекеттің мүддесі қатар тұруға тиіс. Өйткені, біз бұдан былайғы кезеңде бүкіл адамзат баласы жасаған өркениеттермен қатар дамуға тиіс мәдениеттің (қазақ мәдениетінің) мүшесі болып саналамыз. Ендеше, адамзат баласының осы уақытқа дейін жасаған озық тәжірибелері мен жетістіктерін қолдан келгенше түгел игеріп, қажетімізге пайдалануымыз керек. Сондай-ақ, ағымдағы уақыттың талабы мен сұранысын қанағаттандырып отыру да ұлттық тәрбиедегі негізгі қағиданың біріне айналуға тиіс. Бұл үшін қазақ ұлтын қай тұрғыдан да жаңа дәрежеге, жаңа интеллектуалды сапаға көтеріп алу тиімді.

Қазіргі кезде біздің Республикамыз тәуелсізді болғандықтан ежелгі мәдениеттің қайта өрленуі жүріп жатыр, сонымен қатар өздерінің құрамына кіретін бай пласттер, өнер мен әдебиеттегі ұлттық дәстүрлер дамып келеді, қайсыларына халық ойындары да кіреді. Бұлар, ғасырлар бойы өсіп келе жатқан ұрпақтарды тәрбиелеу құралы ретінде қолданған және мәдени мұра болып келеді.

Ойын адамға сәйкес, тарихи жасалынған қоғамдық туындама және өзара іс-әрекет түрі.

Ойын демалыстың, өзара танудың, денелік және жалпы әлеуметтік тәрбиенің, спорттың құралы бола алады.

Ойын, мәдени элементі сияқты бүкіл мәдени қоғамымен дамиды, сонымен қатар адамдардың демалыстағы, рухани және денелік күштерінің дамуындағы әрбір сұраныстарына сәйкес келеді. Ойын іс-әрекеті мәдени элементі ғана болып келмейді, сонымен қатар мақсатты бағытталған, мақсатты қойылымдармен мотивацияланған іс-әрекеттердің әр түрлілігімен міңезделген және де тәрбиелеудің сауапты құралы болып келеді. Ойындар адамның мәдени мұрасы болып табылады. Бұлардың әр түрлілігі көп. Бұлар, адамның материалдық және рухани қоғамның бүкіл аймақтарын көрсетеді. Әрине ойындарды білімнің көптеген салалары: тарих, этнография, антропология, педагогика, дене тәрбиесінің теориясы мен әдістемесі және т.б. зерттеген және зерттеп жатыр.

Ойын әрекетінде екі ең маңызды фактор объективті сәйкес келеді: бір жағынан, тәжірибелік әрекетке қосылу, денелік даму, өзара іс-әрекеттеуге ыңғаландыру, екінші жағынан, бұл іс-әрекеттен өнегелік және эстетикалық қанағаттандыруды алады, бұларды қоршаған ортаның білімділіктерін тереңдетеді. Бұның бәрі аяқ шенінде жеке басты тәрбиелеуге әсер етеді. Сонымен қатар, ойын – комплексті тәрбиелеудің бір құралы: бұл (ұжымдық іс-әрекеттіліктегі өзгермелі жағдайлардағы қиын іс-әрекеттердің және іс-әрекеттердің негіздерін меңгеру арқылы) әр жақты дене дайындығына, ағзаның функцияларын жетілдіруіне, ойнаушылардың мінез-құлықтарына бағытталған.

Көп ойындардың негізгі ерекше белгісі болып келетін бұлардың сезіну мінезі. Ойнаушылардың алдарына әрқашан мақсат қойылады – бұл ойынның әрбір аяқтайтын тапсырмасын жасау, яғни нәтижеге жету, қайта бұған жетуге анықталған шектеулі әдістері болса да, бірақ бұндайларды, қайсысы тұрақты әр түрлі ауысатын жағдайларға байланысты өздік мүмкіншіліктеріне бейнелі жаңа шешімдер табуға, ойнаушылардың өзіне жол таңдауға рұқсат береді.

Ойын - өте эмоционалды әрекеттілік, сондықтан, бұл жастармен және балалармен тәрбие жұмысында үлкен бағалы болып келеді. Балалар мен жасөспірімдерде көп әр-түрлілік ойындар арасында ырықты ойындар кең тараған. Ырықты ойындардың мінездік ерекшелігі боп, ойын мазмұнында әрекеттердің көрнекті рөлі болып табылады. Бұл әрекеттер ойын сюжетімен (тақырыбымен, ойымен) мотивацияланған. Бұлар ойын мақсатына жету жолында қойылған әр-түрлі қиыншылықтарды, бөгеттерді өтуіне бағытталған.

Ырықты ойындар жастардың, балалардың жалпы дене тәрбиесінде құралы ретінде, сонымен қатар спорттық ойындарға және басқа спорт түрлеріне дайындық құралы ретінде қолданады.

Халық педагогикасында ойын әрекеттіліктің бір түрі ретінде ерекше маңызды, үлкендермен оқыту, тәрбиелеу мақсатында қолданады. Сонымен қатар, бұл қатынасу құралы. Қазақтың халық ойындарының көбі, жалпы білімдік мектептердің тәрбие құралы ретінде оқу-тәрбиелеу үрдісіне сәтті енгізілген.

Бұл халық ойындары, мазмұны бойынша көрнекті және қолайлы. Бұлар, ойлаудың қарқынды жұмысын атқарады, айнала-білімін кеңейтуге, айналадүние туралы ойлауларды нақтылауға, бүкіл психикалық үрдістерді жетілдіруге, балалық ағзаны жоғары деңгейге дамуына ауысуына әсер етеді.

Халық ойыны, балалардың ой дамуының тапсырмаларын жүзеге асыру әсер ететін, халық ақылдығының бөлшегі ретінде шығарылады. Е.Сағындықовтың эксперименталды көрсеткіштерінің көрсетуі бойынша, қазақтың халық ойыны логикалық ойлаудың тереңдетуіне әсер етеді және ойдың іздеу мінезін жоғарлатады.

Ойын баланың психикасында сапалы өзгерістерді тудырады: бала зейінінің, жадының қалыптасуына, ойлау, қиялдау қабілетінің дамуына әсер етеді.

Ойынның міндеттерін былайша сараптауға болады:

- ойынды тұтастай жеке тұлғаны қалыптастыруға, оның шығармашылық қабілеттерін дамытуға пайдалану;

- баланың өзін - өзі ұстау, эмоцияларын, сезімдерін, мінез – құлқын қадағалау қабілетін ұштай отырып, ойын арқылы оның жалпы даму процестеріне басшылық жасау;

- ойынды балаларға өз халқының салт – дәстүрлерін бойына сіңіру құралы ретінде пайдалану, соның негізінде ұлттық сана – сезім, ұлттық мәдениетін қалыптастыру;

- өз халқының мәдениеті мен тарихына деген ықыласын ояту;

- Отаншылдық сезімін ұдайы дамыту үшін жағымды эмоциялық негіздерді қалыптастыру.

Ойын баланың сабақта алған білімін тиянақтауға негіз болады. Себебі ойын мен еңбек сияқты баланың іс - әрекетінің бір түрі. Ойынның барысында баланың жеке қасиеттері қалыптасады. Балалар ойындарының ішінде дидактикалық ойындарды тәрбиешілер балалардың білімдерін тексеру үшін өзінің республикасы, туған жері, туған қаласы туралы білгендерін бір жүйеге келтіреді. Дидактикалық ойындар сабақтың әсерлілігін арттырып,

балалардың осы пәнге ынтасын, қызығушылығын арттырады, білімдерін тиянақтауға көмектеседі. Ойын барысында балалар дүниені тани бастайды, өзінің күш – жігерін, сезімін білдіруге жол табады.

Қазақстанды дамыған елдермен теңестіріп, өркениетті әлемнен орын алуына ықпал етер бірден – бір нәрсе – білім, ғылым ең бастысы білімді ұрпақ. Халқымыздың «Балаңды бес жасқа дейін патшаңдай қара, он бес жастан соң құлыңдай жұмса» деген терең мәні бар мақал бала тәрбиесіне байланысты айтылған.

Қазақстан ұлттық ойындарының, дене шынықтырудың халық тәрбиесіне әсері өте зор. Халықтың ұлттық ойындары елдің өмірімен тығыз байланысты, оның шаруашылық, экономикалық, әлеуметтік тұрмысынан туған. Сондықтан оның тәрбиелік маңызы аса жоғары, әрі құнды. Ұлт ойындары ата – бабамыздан бізге жеткен, өткен мен бүгінді байланыстырған баға жетпес байлығымыз, асыл қазынамыз. Сондықтан оны үйренудің, күнделікті тұрмысқа пайдаланудың заманымызға сай ұрпақ тәрбиелеуге пайдасы орасан зор.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

- 1 Халық ойындары «Бастауыш мектеп», 2009.-200 б.
- 2 Төлендина З. Ұлттық ойындардың тәрбиелік мәні. Қазақстан геологиясы және экология //2006. №2-6 б.
- 3 Сағындықов Е. Ұлттық ойындарды оқу – тәрбие ісінде пайдалану. Алматы2005-230 б.
- 4 Бекпатчаев Т.Ж., Байзақова Н.О. Қазақтың ұлт – қимыл ойындарын спорт түрлерінде қолданғанда дене тәрбиесіне тигізетін әсерлері. Алматы, 2001-255 б.
- 5 Дидактикалық ойынның түрлері. Бастауыш мектеп // 2005-№9,-4 б.

ЗНАКОМСТВО ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ЯВЛЕНИЯМИ НЕЖИВОЙ ПРИРОДЫ, КАК ОДНО ИЗ СРЕДСТВ ПОДГОТОВКИ ВОСПИТАННИКОВ К ШКОЛЕ

Сутулина Г.Х., Акинина Е.А.
КГКП «Санаторный ясли – сад «Батыр»

Новый этап социально-экономической модернизации и стратегия вхождения Казахстана в число пятидесяти наиболее конкурентоспособных стран мира определяет необходимость дальнейшего развития системы образования. Дошкольное воспитание и обучение, как первый уровень системы непрерывного образования, создает условия для формирования и развития личности ребенка, способного успешно адаптироваться в современном постоянно меняющемся мире. Многолетние исследования, проведенные ведущими учеными, доказали, что именно дошкольный возраст является чрезвычайно важным для формирования интеллекта, личности, социального и эмоционального развития человека. Вовремя полученное дошкольное образование имеет жизненно-важное значение, как для каждого ребенка, так и для благополучия страны.

Знания о природе нужны человеку не только потому, что они служат пищей для разума. Человека, не знающего родной природы, её особенностей, невозможно научить бережному отношению к природным богатствам, как и своему народу и государству. Об этом говорил глава государства Н.А. Назарбаев о воспитании подрастающего поколения в духе национальной идеи «Мәңгілік Ел». Но воспитывать любовь к своей стране и родной природе лишь лозунгами и призывами невозможно, нужно постоянное разумное общение с природой.

Государственный стандарт дошкольного образования дает четкие рекомендации об этом вопросе. С переходом на новый стандарт образования это выделилось в отдельную дисциплину в образовательной области «Познание», на занятиях по естествознанию. К.Д,

Ушинский говорил: «Если хотите научить ребенка мыслить ведите его в природу. Логика природы есть самая доступная для детей логика – наглядная и неопровержимая...»

Поставив перед собой задачу глубже познакомить детей с явлениями природы, родным краем была проведена разноплановая работа в течении всего учебного года. И уже были заметны первые положительные результаты. Знакомство детей с природой стало систематическим и целенаправленным, разнообразились формы работы. У детей появился интерес к наблюдаемым объектам, обогатился словарный запас. Длительные и многократные наблюдения окружающей природы внесли новую тематику в детские рисунки.

Анализируя свою работу знакомя дошкольников с живой природой нельзя упускать очень важный объект наблюдения – неживую природу. Явлениями неживой природы дети сталкиваются ежедневно, и от того какие они получают знания о ней, в какой-то мере будет зависеть и дальнейшее обучение в школе. Необходимо формировать у детей начатки реалистического представления о явлениях, об их обусловленности естественным причинам, подводит детей к обобщению накопленных представлений, к пониманию зависимости сезонных явлений и их изменений, учить их понимать простейшие связи между живой и не живой природой, тем самым создавая фундамент формирования правильных научных представлений о нем.

В процессе работы, в творческий процесс в который включились и дети и родители, и педагоги, требовал новых интересных методов и форм работы с дошкольниками, чтобы научить их воспринимать красивое в природе, видеть чувствовать и понимать её. Но главное – воспитать в детях желание действовать, участвовать в создании прекрасного.

Начальный мониторинг не очень радовал, дети затруднялись отвечать, педагогам необходимо было задавать наводящие вопросы, т к воспитанники не улавливали суть. Особенно было заметно, что дети к явлениям неживой природы не проявляя никакого интереса и оставаясь равнодушными.

Был намечен план, определены формы и методы работы.

Наблюдения. Каждое наблюдение должно состоять из четырех частей: первое создание интереса к наблюдаемому объекту посредством художественного слова. Второе наблюдение путем рассматривания, показа и объяснения педагога. В третьих познания явлений неживой природы опытным путем для того, чтобы дети смогли самостоятельно осмыслить увиденное, и сделать выводы. И последнее обязательная заключительная работа, подведение итогов и закрепление полученных знаний. Для решения поставленной задачи был разработан проект на тему «Природа вокруг нас».

Долгосрочный;

Информационно- творческий: по характеру создаваемого продукта;

Групповой: по количеству участников;

Познавательный: по содержанию;

Монопроект: по профилю полученных знаний.

Чем больше дети получали познавательной информации, тем больше они задавали вопросов, тем больше они задумывались, искали причины того или иного явления. С помощью воспитателя учились отличать главное от второстепенного, сопоставляли и обобщали увиденное, проводили параллели.

Большую роль в работе сыграли опыты. Слово «опыт» еще недоступно пониманию детей. Но участвовать в них они могут, и при чем не только созерцать предмет, а искать причины тех или иных явлений, изменений, выявлять связи между ними. При этом вырабатывается умение сопоставлять, делать верные обобщения и наконец умение предвидеть то, что произойдет в результате какого либо воздействия, оказанное на вещество.

Подвести детей к пониманию простейших закономерностей в жизни природы помогли проводимые экскурсии в одно и тоже место, в разное время года и дня. Где воспитанники не только наблюдали и обсуждали увиденное, но и играли, все игры были авторскими и придумывались детьми с помощью педагога. Предлагалась любое явление или объект и с

ним составлялась интеллектуальная, или подвижная игра. А также давалось задание на дом, узнать у родителей, или посмотреть за небом ночью из окна...

Чтобы дети полюбили и поняли природу, мало одних наблюдений, говорил Белинский В.Г., для этого надо одушевить для них весь мир и всю природу, заставить говорить языком любви и жизни «и немой камень, и полевую былинку, и журчащий ручей, и тихо веющий ветер, и порхающую по цветам бабочку».

Воспитывая у детей эстетический вкус, педагог прежде всего должен вызывать у них радостное, волнующее чувство, доставляющее наслаждение при встрече с природой.

Для этого использовались рассказы миниатюры, стихи, пословицы и поговорки. Отдельно стоит сказать, что эта форма работы с детьми вызывает трудности, требует эмоционального повествования и предварительной работы с аллегориями.

Духовная жизнь ребенка не может ограничиться кругом факторов и явлений, непосредственным свидетелем которых он был. Поэтому в поиске иных форм работы с детьми для того, что бы они глубже узнали и полюбили природу, особое внимание уделялось знакомству детей с искусством. Это рассматривание репродукций картин, пейзажей использование симфонической музыки Чайковского, Никольского, Синельникова.

Как итог проделанной работы можно сказать следующее. Дети очень любят природу, принимают активное участие в наблюдениях, в проведении опытов. У них появился интерес к наблюдаемым объектам, потребность самостоятельно разгадывать природные загадки, умение видеть в явлениях природы интересное и прекрасное. Во время наблюдений и бесед дети уже способны устанавливать связи между явлениями живой и неживой природы, делать обобщения и выводы. Развилась и обогатилась речь детей. Особенно полюбились детям опыты, которые проводились с ними в природе.

Пусть дошкольники не знакомы еще с физическими явлениями, но придет время и запас знаний о природных явлениях, которые они получили в детском саду, поможет им быстрее постичь суть того или иного закона. А это и есть залог успешного обучения в школе. Если наши выпускники внимательны, любознательны, начитаны, но главное они умеют логически мыслить и рассуждать, а это – залог прочных знаний.

Список использованных источников

1. Слепнева Л.Я. Знакомство дошкольников с живой природой // Психология, социология и педагогика. 2013. № 11 ;
2. URL: <http://psychology.snauka.ru/2013/11/2607>;
3. Иванова А.И. Методика организации экологических наблюдений и экспериментов в детском саду: пособие для работников дошкольных учреждений. М.: Сфера, 2004

АРТИКУЛЯЦИОННАЯ ГИМНАСТИКА КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ РЕЧИ ДОШКОЛЬНИКОВ

Степаненко Н.А. Рахимкулова Г.К.
КГКП ясли-сад «Балдаурен»

Хорошая речь — важнейшее условие полноценного всестороннего развития детей. Чем богаче и правильнее речь у ребёнка, тем ему легче высказывать свои мысли, становятся шире его возможности в познании окружающей действительности, содержательнее и

полноценнее отношения со сверстниками и взрослыми и активнее осуществляется его психическое развитие.

Речь не является врожденной способностью, она формируется постепенно, и её развитие зависит от многих причин. Одним из условий нормального становления звукопроизношения является полноценная работа артикуляционного аппарата. Бытует мнение о том, что звукопроизносительная сторона речи ребенка развивается самостоятельно, без специального воздействия и помощи взрослых – будто бы ребенок сам постепенно овладевает правильным произношением – глубоко ошибочно. Но именно оно часто является причиной того, что развитие звуковой стороны речи, особенно в раннем возрасте, происходит самостоятельно, без должного внимания со стороны родителей и воспитателей, и поэтому большое количество детей дошкольного возраста имеет недочеты произношения.

Для чистого звукопроизношения нужны сильные, упругие и подвижные органы речи – язык, губы, мягкое небо. Все речевые органы состоят из мышц. Если можно тренировать мышцы рук, ног, спины, значит можно тренировать и мышцы языка, губ. Для этого существует специальная гимнастика, которая называется артикуляционной. Даже если ваш ребенок еще не говорит, артикуляционная гимнастика поможет укрепить мышцы органов речи и подготовит базу для чистого звукопроизношения.

Артикуляционная гимнастика – это совокупность специальных упражнений, направленных на укрепление мышц речевого аппарата, развитие силы, подвижности и дифференцированных движений органов речи, принимающих участие в речевом процессе.

Цель артикуляционной гимнастики – выработка правильных, полноценных движений и определённых положений артикуляционных органов, необходимых для правильного произношения звуков, и объединение простых движений в сложные.

Артикуляционная гимнастика включает упражнения как для тренировки подвижности и переключаемости органов, отработки определённых положений губ, языка, правильного произношения всех звуков, так и для каждого звука той или иной группы. При подборе упражнений для артикуляционной гимнастики следует предусматривать те движения и положения органов артикуляционного аппарата, в результате которых образуются звуки.

Всю систему артикуляционной гимнастики, можно разделить на два вида упражнений: **статические и динамические**. Самым подвижным органом является язык. Наибольшей степенью подвижности обладают передняя часть языка и кончик языка, боковые края передней и средней частей языка, так как от их работы зависит качество звуков. Поэтому в артикуляционную гимнастику входят упражнения, в процессе которых вырабатываются следующие положения кончика языка: а) опущен за нижние зубы – «почистим зубы»; б) поднят вверх «маляр», «грибок», «гармошка».

После того как каждое положение будет отработано, даётся упражнение на переключение с одного положения на другое – «качели». Средняя часть языка наиболее ограничена в своих движениях. Для выработки подъёма средней части спинки языка выполняют упражнение «киска сердится». Для отработки движений для задней части языка служат упражнения «пароход гудит», «прятки». Боковые края языка могут прижиматься к внутренней поверхности коренных зубов и не пропускать вбок входящую струю воздуха (и, э, с, з, ж, ч, щ); могут опускаться и пропускать струю воздуха вбок (л); язык может сужаться (о, у). В образовании звуков так же играет роль подвижность губ, они могут вытягиваться в трубочку (у), округляться (о), обнажать передние зубы (и, с, з, ц, и др.), слегка выдвинуты вперёд (ш, ж). Но наибольшей подвижностью обладает нижняя губа, образуя щель, приближаясь к верхним передним зубам (ф, в), смыкается с верхней губой (п, б, м). Нижняя челюсть может опускаться, образуя носовые звуки и подниматься, образуя ротовые звуки.

Целенаправленные упражнения помогают подготовить артикуляционный аппарат ребёнка к правильному произнесению нужных звуков. Эти упражнения подбираются, исходя из правильной артикуляции звука, поэтому их лучше объединять в комплексы. Каждый комплекс готовит определённые движения и положения губ, языка, вырабатывает правильную воздушную струю, то есть всё то, что необходимо для правильного образования звука.

Артикуляционную гимнастику следует всегда начинать с отработки основных движений и положений губ, языка, необходимых для четкого, правильного произношения всех звуков. Проводится артикуляционная гимнастика ежедневно, чтобы вырабатываемые у детей двигательные навыки закреплялись, становились более прочными. Лучше её делать перед завтраком в течении 3-5 минут. Не следует предлагать детям более 2-3 упражнений. При отборе материала для артикуляционной гимнастики я соблюдаю определённую последовательность, я иду от простых упражнений к более сложным. Провожу упражнения эмоционально, в игровой форме.

Упражнения выполняются сидя перед зеркалом, дети должны видеть лицо педагога и своё лицо. Из выполняемых упражнений, новым может быть только одно, остальные даются для повторения и закрепления. Если детьми выполняется какое-то упражнение недостаточно хорошо, новые упражнения не вводятся, а отрабатывается пройденный материал. Для закрепления придумываются новые игровые приёмы.

Нельзя проводить артикуляционную гимнастику, не видя, как выполняет упражнения каждый ребёнок. Формирование артикуляционных движений осуществляется произвольно и осознанно: ребёнок учится производить их и контролировать правильность выполнения. Необходимые движения формируются по зрительному подражанию: педагог рассказывает о предстоящем упражнении; показывает его выполнение — правильную артикуляцию звука; объясняет, какие движения следует произвести, предлагает повторить. В результате нескольких проб, сопровождаемых зрительным контролем, ребёнок добивается нужной позы. При затруднениях педагог помогает ребёнку шпателем или зондом. Педагог следит за качеством выполняемых движений: точностью и правильностью, плавностью, достаточным объёмом движения, темпом выполнения, устойчивостью, хорошей переключаемостью с одного движения на другое, симметричностью, наличием лишних движений. Не все дети одновременно овладевают двигательными навыками, поэтому необходим индивидуальный подход и даётся задание родителям отработать эти движения дома. В противном случае артикуляционная гимнастика не достигает своей цели. Артикуляция считается усвоенной, если она выполняется безошибочно и не нуждается в зрительном контроле.

В каждом возрастном периоде у детей имеются свои недостатки в звуковой культуре речи. Соответственно и в каждом возрасте требуется определённый вид работы над выработкой правильного звукопроизношения.

Моя возрастная группа это старшая группа здесь я и воспитатель уже следят за плавностью, лёгкостью, чёткостью выполнения движения, за умением плавно, достаточно быстро переключать органы артикуляционного аппарата с одного движения на другое. Следят за точностью и устойчивостью конечного результата: полученное положение органа артикуляционного аппарата должно удерживаться некоторое время без изменений. Движения становятся лёгкими, правильными, привычными, поэтому их можно проводить в любом темпе.

Обследование двигательной функции артикуляционного аппарата
(испытуемых 15 человек)

Приём	Содержание задания	Характер выполнения На начало года	Характер выполнения На конец года
1. Исследование двигательной функции губ по словесной инструкции проводится после выполнения задания по показу.	<p>а) сомкнуть губы</p> <p>б) округлить губы, как при произношении звука «о» - удержать позу</p> <p>в) вытянуть губы в трубочку, как при произношении звука «у», и удержать позу</p> <p>г) сделать «хоботок» (вытянуть губы и сомкнуть их)</p> <p>д) растянуть губы в "улыбке" (зубов невидно) и удержать позу</p> <p>е) поднять верхнюю губу вверх, видны верхние зубы</p> <p>ё) опустить нижнюю губу вниз, видны нижние зубы</p> <p>ж) одновременно поднять верхнюю губу вверх и опустить нижнюю</p> <p>з) многократно произносить губные звуки «б-б-б», «п-п-п»</p>	<p>1) выполнение правильное 33%</p> <p>2) диапазон движений невелик; наличие содружественных движений; чрезмерное напряжение мышц, истощаемость движений: 63%</p> <p>3) наличие тремора, саливации, гиперкинезов; активность участия правой и левой сторон губ; смыкание губ с одной стороны: 6%</p> <p>4) движение не удается: 13%</p>	<p>1) выполнение правильное: 73%</p> <p>2) диапазон движений невелик; наличие содружественных движений; чрезмерное напряжение мышц, истощаемость движений: 20%</p> <p>3) наличие тремора, саливации, гиперкинезов; активность участия правой и левой сторон губ; смыкание губ с одной стороны: 6%</p> <p>4) движение не удается: 0%</p>
2. Исследование двигательной функции челюсти проводят вначале по показу, а затем по словесной инструкции	<p>а) широко раскрыть рот, как при произнесении звука «а», и закрыть</p> <p>б) сделать движение нижней челюстью вправо</p> <p>в) сделать движение влево</p> <p>г) сделать движение нижней челюстью</p>	<p>1) выполнение правильное: 40%</p> <p>2) движения челюсти недостаточного объема; наличие содружественных движений, тремора, саливации; 66%</p> <p>3) движение не удается: 13%</p>	<p>1) выполнение правильное: 80%</p> <p>2) движения челюсти недостаточного объема; наличие содружественных движений, тремора, саливации; 13%</p> <p>3) движение не удается: 6%</p>

	вперед		
3. Исследование двигательных функций языка (исследование объема и качества движений языка) по показу и словесной инструкции	<p>а) положить широкий язык на нижнюю губу и поддержать под счет от 1 до 5</p> <p>б) положить широкий язык на верхнюю губу и поддержать, как в предыдущем задании, под счет от 1 до 5</p> <p>в) переводить кончик языка поочередно из правого угла рта в левый угол, касаясь губ</p> <p>г) высунуть язык «лопатой», «иголочкой»</p> <p>д) оттопырить правую, а затем левую щеку языком</p> <p>е) поднять кончик языка к верхним зубам, поддержать под счет от 1 до 5 и опустить к нижним зубам</p> <p>ё) закрыть глаза, вытянуть руки вперед, а кончик языка положить на нижнюю губу</p> <p>ж) движение языком вперед-назад</p>	<p>1) выполнение правильное: 33%</p> <p>2) движения языка имеют недостаточный диапазон; в мышцах появляются содружественные движения; язык движется неуклюже, всей массой, медленно, неточно; имеются отклонения языка в сторону, удерживается ли язык в определенном положении; истощаемость движений: 53%</p> <p>3) наличие тремора гиперкинезов, саливации: 6%</p> <p>4) движение не удается: 6%</p>	<p>1) выполнение правильное: 86%</p> <p>2) движения языка имеют недостаточный диапазон; в мышцах появляются содружественные движения; язык движется неуклюже, всей массой, медленно, неточно; имеются отклонения языка в сторону, удерживается ли язык в определенном положении; истощаемость движений: 6%</p> <p>3) наличие тремора гиперкинезов, саливации: 6%</p> <p>4) движение не удается: 0%</p>
4. Исследование двигательной функции мягкого неба	<p>а) широко открыть рот и четко произнести звук «а» (в этот момент в норме мягкое небо поднимается)</p> <p>б) провести шпателем, зондом или бумажкой, скрученной в трубочку, по мягкому небу (в норме должен появляться рвотный</p>	<p>1) выполнение правильное: 53%</p> <p>2) объем движений ограничен: 33%</p> <p>3) наличие содружественных движений, малой подвижности небной занавески, гиперкинезов, саливации: 6%</p> <p>4) движение не удаётся: 6%</p>	<p>1) выполнение правильное: 86%</p> <p>2) объем движений ограничен: 6%</p> <p>3) наличие содружественных движений, малой подвижности небной занавески, гиперкинезов, саливации: 6%</p>

	рефлекс) в) при высунутом между зубами языке надуть щеки и сильно подуть так, как будто задувается пламя свечи		4) движение не удаётся: 0%
5. Исследование продолжительности и силы выдоха	а) сыграть на любом духовом инструменте-игрушке (губной гармошке, дудочке, флейте и т. д.) б) поддувать пушинки, листок бумаги и т. п.	1) сила и продолжительность выдоха: 66% 2) укороченный выдох: 66%	1) сила и продолжительность выдоха: 100% 2) укороченный выдох: 100%

Таким образом, использование артикуляционной гимнастики на занятиях по развитию речи может способствовать полноценному формированию познавательной сферы у детей дошкольного возраста и речевой функции в частности.

Литература:

1. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А., Чиркина Г.В. Основы логопедии. – М., 1989 г.
2. Шашкина Г.Р., Зернова Л.П., Зиминова И.А. Логопедическая работа с дошкольниками. – М., 2003 г.
3. Косинова Е.М. Гимнастика для развития речи. – М., 2003.
4. Лукина Н.А. Использование игровых приемов в коррекционной работе с детьми с ОНР Воспитание и обучение детей с нарушениями развития, 2004, №4. – С.38-43.
5. Рыжова Н.В. Артикуляционная гимнастика как эффективное средство формирования правильного звукопроизношения у детей // Дошкольная педагогика, 2010, №4. – С.16-22.

ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В РАЗВИТИИ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Серикбаева Д.Ж.

КГКП ясли-сад «Балдаурен»

Современный этап социальной модернизации, нацеленный на формирование открытого общества с динамичной социальной системой, не перестает быть предметом исследований. В водоворот изменений попадает и система образования, реформа которой во многом определяет характер и результаты социальных трансформаций. В соответствии с выбранным направлением модернизации, в обществе реализуются приоритетные задачи по изменению системы образования.

Одной из таких задач видится обеспечение исторической преемственности поколений, что закреплено, как правило, в качестве приоритета в государственных доктринах.

Реализация этой задачи предполагает бережное отношение к традиции, которая является характеристикой стабильности, устойчивости, инерционности в культуре. Благодаря традиции человечество усваивает культурный опыт поколений путем воспроизводства идей, ценностей, способов мировосприятия и др. Система традиций отражает целостность общественного организма.

С другой стороны, культура не может существовать, не обновляясь. Поэтому задачей образования является новаторство.

Бесспорно, что в образовании необходимо «инновационное обучение», процесс и результат которого стимулирует инновационные изменения в существующую культуру, социальную среду. Такой тип обучения помимо поддержания существующих традиций связан с творческим поиском на основе имеющегося опыта и тем самым с его обогащением [2, с. 124]. Инновационное обучение представляет собой институт обновления культуры. Хотя надо признать, что изучение культурных традиций сегодня во многом принимает формы инноваций, поскольку предполагает введение нового содержания, методов и форм обучения и воспитания, взаимодействия педагога и учащихся, их позиции в ходе обучения.

Неоспоримо, что изменение системы образования необходимо и оправдано в той мере, какой обеспечивает повышение качества образования до уровня, соответствующего потребностям современного развития, прогресс науки и техники, сохранение национальной независимости и суверенитета в условиях глобализации. Инновации предполагают формирование новых педагогических реалий и возникновение новой культурной традиции. Они должны улучшать качество жизни людей.

В мировой педагогической практике последние годы инновационный процесс сопровождается отходом от обучения, которое носит преимущественно репродуктивный характер, когда работа педагога ориентирована, прежде всего, на сообщение знаний и способов действий, которые передаются учащимся в готовом виде, а учитель является единственным действующим лицом учебного процесса.

К инновационным подходам относится проблемное обучение, которое направлено на обеспечение его исследовательского характера, организацию поисковой учебно-познавательной деятельности на основе рефлексии.

Такой подход к обучению формирует опыт самостоятельного поиска учащимися новых знаний и применения их в новых условиях, опыта творческой деятельности в сочетании с выработкой ценностных ориентации.

Именно инновационная деятельность не только создает основу для создания конкурентоспособности того или иного учреждения на рынке образовательных услуг, определяет направления профессионального роста педагога, его творческого поиска, реально способствует личностному росту обучающихся.

«Для современного казахстанца владение тремя языками - обязательное условие собственного благополучия», - это слова Президента страны из Послания 2011 года. Хотя о триединстве казахского, русского и английского языков Лидер нации говорил в своих выступлениях неоднократно. Впервые эта идея была озвучена в октябре 2006 года на XII сессии Ассамблеи народа Казахстана. Тогда Глава государства отметил, что знание, как минимум, трех языков важно для будущего наших детей.

Стремление к трехязычному образованию является самым перспективным и полностью соответствует тенденции в странах Европейского союза. Изучение нескольких языков поможет интеграции Казахстана в экономическую и культурную сферы мирового сообщества. Существует очень мудрое и актуальное в настоящее время изречение: чем на большем количестве языков вы говорите, тем больше раз вы человек. Владая языками, люди способны понимать друг друга, сотрудничать и взаимодействовать. Владение казахским, русским и иностранным языками становится в современном обществе неотъемлемым компонентом личной и профессиональной деятельности человека. Есть уверенность, что разумное, грамотное и правильное внедрение трехязычия даст возможность выпускникам детских садов быть коммуникативно-адаптированными в любой среде.

«Казахстан должен восприниматься во всем мире как высокообразованная страна, население которой пользуется тремя языками. Это: казахский язык – государственный язык, русский язык – язык межнационального общения и английский язык – язык успешной интеграции в глобальную экономику», - сказал Президент.

Внедрение в образовательную сферу триязычного обучения стало на современном этапе одной из задач для дошкольных организаций. Значительная роль в решении этой проблемы принадлежит дошкольным организациям, как важнейшим институтам социализации личности. В рамках этого осуществляется преемственность программ по казахскому, русскому, английскому языкам дошкольного обучения. Дошкольное воспитание и обучение как первый уровень системы непрерывного образования создаёт условия для формирования и развития личности ребёнка, способного успешно адаптироваться в современном постоянно меняющемся мире.

Наши сегодняшние малыши – это завтрашние хозяева страны. И поэтому уже сегодня необходимо заботиться о воспитании маленьких граждан РК. Чем раньше ребенок начинает изучение языка, тем легче ему усвоить язык. Обучение детей разных национальностей другим языкам представляет собой сложный и многоаспектный процесс формирования новой системы языкового сознания. У детей дошкольного возраста хорошо развита произвольная память, поэтому запоминание происходит произвольно. Смоделированная иноязычная среда, посредством билингвального содержания, использования яркого наглядного материала помогает восприятию и пониманию речи на слух, способствует осознанному применению детьми полученных знаний и усвоенных способов действий в самостоятельной речевой деятельности. Кроме того, развиваются умственные способности, их словесно – логическое мышление. На начальном этапе обучения другим языкам закладываются основы коммуникативной компетенции, позволяющие осуществлять иноязычное общение и взаимодействие обучающихся на элементарном уровне. При этом приоритетными являются развивающие-образовательные аспекты обучения другому языку, связанные с формированием у учащихся желания овладеть другими языками, как средством общения и взаимодействия с другой национальной культурой. Коммуникативная направленность в обучении языку находит возможность реализации в системе игр и игровых приемов.

В основе обучения лежит игра. Игры, формируя основу умственной деятельности, повышают интерес ребенка к изучению языков и имеют двойное значение – учиться играя. Каждая игра имеет свое содержание и целенаправленные задания. В ходе игры развиваются наблюдательность, фантазия, согласованность, выдержка и самостоятельность мышления.

По мнению Президента Н. Назарбаева «...Казахстан уникален и силен своей многонациональностью. На его земле сформировалось уникальное поликультурное пространство...

Главная цель, стоящая перед педагогами – это развитие поликультурной личности, способной на социальное и профессиональное самоопределение, знающей историю и традиции своего народа, владеющей несколькими языками, способной осуществлять коммуникативно-деятельностные операции на трех языках во всех ситуациях, стремящейся к саморазвитию и самосовершенствованию.

Изменения в характере обучения в последнее время происходят в системе глобальных образовательных тенденций. К ним относятся: массовый характер образования и его непрерывность, значимость для общества, ориентация на активное освоение человеком способов познавательной деятельности, адаптация процесса образования к потребностям личности, ориентация обучения на личность учащегося, обеспечение возможностей его самораскрытия. Важнейшая черта современного обучения - его направленность на то, чтобы готовить учащихся не только приспособляться, но и принимать активную позицию в обществе.

Учебный процесс охватывает следующие типы обучения: "поддерживающее обучение" и "инновационное обучение". "Поддерживающее обучение" - процесс и результат такой образовательной деятельности, которая направлена на поддержание, воспроизводство существующей культуры, социального опыта. Такой тип обучения относится к традиционному. "Инновационное обучение" - процесс и результат такой образовательной деятельности, которая стимулирует вносить инновационные изменения в существующую

культуру, социальную среду. Такой тип обучения помимо поддержания существующих традиций связан с творческим поиском на основе имеющегося опыта и тем самым с его обогащением.

Понятие "инновация" означает новшество, новизну, изменение; инновация как средство и процесс предполагает введение чего-либо нового. Применительно к педагогическому процессу инновация означает введение нового в цели, содержание, методы и формы обучения и воспитания, характер взаимодействия педагога и учащихся, их позиции в ходе обучения.

Инновации сами по себе не возникают, они являются результатом научных поисков, передового педагогического опыта отдельных учителей и целых коллективов. Этот процесс не может быть стихийным, он нуждается в управлении [3, с. 125].

Инновационные процессы являются закономерностью в развитии современного образования. Главной целью инновационных технологий образования является качественное изменение личности учащегося по сравнению с традиционной системой, подготовка человека к жизни в постоянно меняющемся мире. Сущность такого обучения состоит в ориентации учебного процесса на потенциальные возможности человека и их реализацию.

Данные педагогических исследований показывают, что общие представления о традиционном учебном процессе в разных странах мира имеют сходные черты. Традиционным является урок - одновременное занятие с целым классом, в ходе которого учитель сообщает, передает знания, формирует умения и навыки, опираясь на изложение нового материала, его закрепление учениками, оценивает результаты. Традиционное обучение носит преимущественно репродуктивный характер. Работа учителя ориентирована прежде всего на сообщение знаний и способов действий, которые передаются учащимся в готовом виде. Учитель является единственным действующим лицом учебного процесса.

На протяжении ряда последних лет в разных странах мира нетрадиционным для педагогов является построение обучения в контексте непрерывного образования, создание для обучаемого возможностей занимать не просто активную, но и инициативную позицию в учебном процессе, не просто усваивать предлагаемый материал, но и активно познавать мир, самому искать ответы. В этом направлении ведутся поиски, направленные на превращение традиционного обучения в живое, заинтересованное решение проблем.

Традиционная педагогическая система, эффективность которой согласно статистическим исследованиям составляет не более 60%, не может быть реорганизована единовременно по всем параметрам. Требование постепенности - одно из категоричных условий успешности нововведений в образовательной сфере [4].

Инновационные подходы к обучению делятся на два основных типа, которые соответствуют репродуктивной и проблемной ориентации образовательного процесса. Репродуктивное обучение направлено прежде всего на сообщение учащимся знаний и формирование способов действий по образцу, которое гарантирует эффективные результаты в рамках традиционной ориентации. Проблемное обучение направлено на обеспечение его исследовательского характера, организацию поисковой учебно-познавательной деятельности на основе рефлексии. Соответствующий поисковый подход к обучению формирует опыт самостоятельного поиска обучаемыми новых знаний и применения их в новых условиях, опыта творческой деятельности в сочетании с выработкой ценностных ориентации. Основными вариантами модели поискового подхода являются модель обучения на основе систематического исследования, игрового моделирования, дискуссии, совместной выработки позиций, принятия решений. Поисковый подход ставит педагога в позицию партнера по учебному исследованию, предполагает личностную включенность всех участников обучения, высокую личностно-профессиональную готовность педагога к гибкому, тактичному взаимодействию с учащимся. Обучаемый же играет активную роль участника исследования, игры, дискуссии в учебном процессе.

Развитие умения мотивировать действия, самостоятельно ориентироваться в получаемой информации, формирование творческого нешаблонного мышления, развитие учащихся за счет максимального раскрытия их природных способностей, используя новейшие достижения науки и практики, - основные цели инновационной деятельности [4]. Именно инновационная деятельность не только создает основу для создания конкурентоспособности того или иного учреждения на рынке образовательных услуг, но и определяет направления профессионального роста педагога, его творческого поиска, реально способствует личностному росту обучающихся.

При всем многообразии технологий обучения: дидактических, компьютерных, проблемных, модульных и других — реализация ведущих педагогических функций остается за учителем. С внедрением в учебно-воспитательный процесс современных технологий учитель и воспитатель все более осваивают функции консультанта, советчика, воспитателя. Это требует от них специальной психолого-педагогической подготовки, так как в профессиональной деятельности учителя реализуются не только специальные, предметные знания, но и современные знания в области педагогики и психологии, технологии обучения и воспитания [2, с. 123].

Наряду с технологизацией образовательной деятельности столь же неизбежен процесс ее гуманизации, что сейчас находит все более широкое распространение в рамках личностно-ориентированного подхода, коммуникативно-диалоговой, проектной, учебно-игровой деятельности. Без применения информационно-коммуникативных технологий образовательное учреждение не может претендовать на инновационный статус в образовании. Инновационные технологии обучения следует рассматривать как инструмент, с помощью которого новая образовательная парадигма может быть претворена в жизнь [1, с. 67].

Практика показывает, что для реального профессионального роста недостаточно простого знакомства с теми или иными образцами педагогического опыта, ощущения секретов и тонкостей педагогического мастерства. Практическое освоение данных технологий должно давать результат. На занятиях педагог должен заниматься формированием гражданских качеств, социально-ответственного поведения, конструктивного участия в обмене мнениями, ориентировать на внимательное, непредвзятое отношение к событиям, фактам, а это значит, такими качествами он должен обладать сам. Ведь нельзя развивать и формировать у учеников то, что внутренне чуждо или безразлично самому учителю. Возникает проблема профессиональной и личностной готовности учителя к использованию нововведений в учебном процессе. Тонкости освоения современных активных форм и методов обучения определяются не только самими способами работы, но и связанными с ними ожиданиями по отношению к учителю.

Какими же качествами должен обладать педагог в современном образовании? Во-первых, испытывать искренний интерес к ученику. Невозможно имитировать терпеливое выслушивание, заинтересованное внимание, стремление узнать его точку зрения, интерес к его суждениям, впечатлениям. Во-вторых, обладать гибкостью в ведении обсуждения, обмене мнениями, сжато, лаконично подведению итогов, выражать свои мысли, не подавляя мнение окружающих. В-третьих, быть терпимым. Спокойно воспринимать ошибки в фактах, логике рассуждений. Уметь побуждать учащихся к уточнению мысли без стремления одернуть, оборвать инициативу.

Положительное отношение к личности ребенка, восприятие его мыслей, интересов, чувств, доброжелательность, принятие личности ребенка должно быть приоритетным в образовательном процессе.

Современный этап развития образования характеризуется возрастающей творческой активностью педагога. Мы являемся свидетелями своеобразного «взрыва» педагогических идей, находок, решений сложнейших задач воспитания личности. Тот факт, что в центре внимания учителя оказался ученик, его внутренний мир, требует от каждого преподавателя высокого уровня педагогического мастерства, ведь «недостаток ребенка — это его

достоинство, не раскрытое учителем». Любая педагогическая технология должна быть переосмыслена учителем и окрашена творческим и эмоциональным отношением к своему делу и искренней любовью к детям [5].

Жизнь не стоит на месте, развиваясь, любое общество всегда находится в состоянии инновационного движения и реформирования. Общество начинается с народного образования: создаваемые в нём интеллектуальные и духовные ресурсы обеспечивают соответствующее развитие промышленного и сельскохозяйственного производства, технического прогресса, возрождение нравственности, национальной культуры и национального интеллекта, поэтому реформы, происходящие в обществе, всегда связаны с реформами и инновациями в образовании.

Соответственно развитие инновационных процессов - есть способ обеспечения модернизации образования, повышения его качества, эффективности и доступности.

Список литературы:

1. Национальный доклад по состоянию и развитию образования в Республике Казахстан (краткая версия). – Астана, 2011. – 75 с.
2. Программа развития образования Республики Казахстан до 2015г.
3. Программа развития образования Республики Казахстан на 2011–2020 годы. – Астана, 2008.
4. Государственная программа развития профессионального и технического образования в Республике Казахстан на 2008–2012.
6. Концепция совершенствования системы подготовки и аттестации научных и научно-педагогических кадров в РК до 2010 года. – Астана, 2008.
7. Концепция создания и развития учебного телевидения в Республике Казахстан. – Астана, 2009.
8. Сайтимова Т.Н. Система общего образования в Казахстане: современное состояние и тенденции развития. Автореферат дисс. канд. пед. наук. – Волгоград, 2011. – 22 с.

МОНИТОРИНГ КАЧЕСТВА ПРОЦЕССА И РЕЗУЛЬТАТОВ ВОСПИТАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ В ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Насонова Т А., Казакова О А

КГКП «Санаторный ясли – сад №2 «Батыр» г. Караганда

«Если у Вас есть яблоко и у меня есть яблоко, и если мы обменяемся этими яблоками, то у вас и у меня остается по одному яблоку. А если у Вас есть идея и у меня есть идея, и мы обмениваемся этими идеями, то у каждого будет по две идеи».

Джордж Бернارد Шоу.

Модернизация казахстанского образования предусматривает ряд приоритетных мер по обеспечению качества образования и созданию системы его отслеживания, в том числе - определение комплекса критериев, процедур и технологий оценки, организацию педагогического мониторинга и его использование как неотъемлемого инструмента управления качеством образования. Современная педагогическая наука и практика поставлены перед необходимостью перехода от традиционных способов сбора сведений об образовании в целом к педагогическому мониторингу, под которым мы понимаем целенаправленное, специально организованное, непрерывное слежение за функционированием и развитием образовательного процесса или его отдельных элементов в целях своевременного принятия адекватных управленческих решений на основе анализа собранной информации и педагогического прогноза. Первые шаги в решении этой проблемы уже сделаны:

совершенствуются государственные образовательные стандарты как общественно необходимый норматив;

разрабатываются критерии и показатели качества разного уровня образования;

накапливается эмпирический опыт организации педагогического мониторинга в образовательных учреждениях и т.д.

Проанализировав научную литературу, оценивали преимущество по результатам, в которых главное место отводится их когнитивным аспектам:

не всегда принимаются во внимание состояние дошкольных условий, содержание и организация образовательного процесса, в которых эти результаты были получены.

Собранная информация оказывается преимущественно количественной и недостаточной для объективного анализа и оценки состояния качества образования. Она не обладает необходимой прогностической силой, и поэтому на ее основе невозможно принятие адекватных управленческих решений относительно обеспечения качественного образования.

Цель мониторинга – обеспечение комплексного подхода к оценке итоговых и промежуточных результатов освоения программы, позволяющих осуществлять оценку динамики достижений детей.

При использовании мониторинга качества процесса и результатов воспитания и обучения в дошкольной организации использовали следующие принципы:

- принцип законности - диагностическая работа должна проводиться на законных основаниях, с соблюдением нормативно-правовых документов;

- принцип научности - диагностическая работа в образовательном образовании должна опираться на научные исследования;

- принцип этичности - это соблюдение этических норм и правил;

принцип оптимальности - предполагает, что минимальными усилиями должно быть получено достаточное количество диагностической информации.

Использовали формы проведения мониторинга групповые и индивидуальные, письменное выполнение заданий, устное выполнение заданий во время непосредственно образовательной деятельности, беседы, тестирование. Определили свойства мониторинга: системность, прогностичность, экономичность.

Системность - возможность получения комплексной информации о педагогическом процессе в ДО, как со стороны организации образовательного процесса, так и со стороны развития каждого конкретного дошкольника.

Прогностичность - возможность принятия решения об изменении насыщенности педагогического процесса, постановки дополнительных образовательных, развивающих, воспитательных задач по результатам мониторинга на любом этапе развития ребенка.

Экономичность - возможность в кратчайшие сроки для образовательного процесса с минимальными временными затратами получить достоверную психолого-педагогическую информацию о каждом конкретном ребенке

Во время проведения мониторинга все внимание направлено на характеристики педагогического процесса, на то с какими особенностями он протекает. Исследования мониторинга позволили выделить ряд задач, которые определяют его сущность:

- ✓ состояние образовательной системы, непрерывное наблюдение, насколько позволяет компетенция;

- ✓ своевременное выделение изменения в системе образования, а также факторы, которые их вызвали;

- ✓ негативные тенденции в системе образования могут быть предупреждены;

- ✓ развитие самых важных процессов в образовательной системе можно краткосрочно прогнозировать.

Учитывая тот факт, что при мониторинге осуществляется непрекращающееся наблюдение за процессом образования, перед нами выдвигают несколько организационно-методических требований:

Форма и набор показателей мониторинга должны быть постоянными и органичными на протяжении заданного отрезка времени.

Показатели по возможности должны зафиксировать феномены процесса образования, которые уже глубоко изучены и могут адекватно отразить уровень качества образования.

Показателем при управлении качеством образования должен быть оценочный характер (не реже одного раза в год используемый набор показателей должен быть скорректирован).

Тем самым, мониторинг это целостная система, которая реализует множество функций.

Аспектами мониторинга, по мнению Н.П. Тропниковой являются:

✓ *непрерывность* (данные собираются постоянно);

диагностичность (существуют критерии или модели, с которыми сравнивают текущие состояние объекта, процесса или системы);

✓ *научность* (отслеживаемые параметры и модели обоснованы);

✓ *обратная связь* (объект мониторинга проинформирован о результатах, поэтому есть возможность в отслеживаемый процесс внести коррективы).

Мониторинг качества образования в дошкольной организации проводится с применением системы, состоящей из 4 блоков:

- качество процесса образования;
- качество обеспечения ресурсами;
- качество управления;
- качество результатов работы.

Эти блоки вместе с множеством элементов, которые входят в их состав, это носители качества образования. В его структуре выделяют интегральные свойства, характеризующие качество в виде целостности его простых и составных элементов.

На основе анализа теории и практики мы делаем вывод о том, что качество дошкольного образования зависит от многих причин и факторов. Его рассматривали по таким аспектам, как состояние финансирования дошкольных образовательных учреждений на современном этапе, совершенствование содержания дошкольного образования в условиях его вариативности, построение преемственности, непрерывности содержания дошкольного и начального общего образования, кадровое обеспечение дошкольного образования и многое другое. Л.А. Парамонова и Т.И. Алиева обозначив проблему необходимости разработки основных подходов к оценке качества образования — процедуры оценки, ее показателей и т.п., считают, что эти подходы должны быть едины и для самих педагогов, и для контролирующих инстанций и не сводиться к диагностике развитию системы дошкольного образования городов и районов. Современный этап модернизации образования, усложнение его функций обострил необходимость внедрения мониторинга как инструмента для отслеживания и оценки качества образования. Непрерывное отслеживание и адекватная оценка такого сложного педагогического явления, как качество образования, изменяющегося не только с течением времени, но и в зависимости от типа образовательного учреждения, от образовательных возможностей учащихся и т.д. могут быть осуществлены посредством мониторинга.

Важнейшим условием успешности мониторинговой оценки качества дошкольного образования является адекватность критериев и оптимальность (необходимость и достаточность) подбора диагностических методик, составляющих критериально-оценочный комплекс.

Список литературы:

1. Дамитов Б. К., Ермаков Н. Т., Можаяева О. И., Бекенова А. Б., Бекиш Р. М., Головатая Г. И., Егимбаева Ж. К., Бондарь Л. А. Национальный доклад о состоянии и развитии образования в Республике Казахстан (краткая версия). - Астана, 2008.

2. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2005-2010 годы. - Астана, 11.10.2004 г., № 1459.
3. Постановление Правительства Республики Казахстан от 5 февраля 2007 г. № 83 «Об утверждении плана мероприятий по поддержке дошкольного воспитания и обучения на 2007-2009 гг.»
4. Сафонова О.А. Мониторинг качества образования в дошкольном учреждении. "Управление ДОУ" №6-2002.
5. Третьяков П.И., Захаренков С.И., Туберозова М.В., Шарай Н.А. «Педагогический маркетинг в управлении развитием образовательных систем». Москва, 2010.
6. Майер А.А. «Управление инновационными процессами в ДОУ». Москва, 2008.
7. Третьяков П.И., Белая К.Ю. «ДОУ: управление педагогическим процессом по результатам». Москва, 2010.

ФОРМЫ И МЕТОДЫ ВОСПИТАНИЯ УВАЖЕНИЯ К ОСНОВАМ КУЛЬТУРЫ РАЗНЫХ НАРОДОВ

Воробьева Т.И. Куксенко Т.Г.

КГКП «Санаторный ясли – сад №2 «Батыр» г. Караганда

Дошкольное детство – важный этап в становлении морального облика человека. В эти годы у детей закладываются основы нравственности. Формируются первоначальные этические представления.

Дошкольник интенсивно входит в социальный мир. Большое значение при социализации дошкольника имеет воспитание уважения к основам культуры других народов, признание разнообразия культурного наследия других народов нормой. Успех формирования этнокультурной осведомленности зависит от форм и методов воспитания, которые пробуждают в растущем человеке любовь к родной земле, позволяют формировать с первых шагов у детей черты характера, благодаря которым он станет человеком и гражданином общества.

В своей работе мы используем интегрированные занятия, включающие различные виды деятельности: познавательную, художественно-изобразительную, музыкальную, игровую на основе единого содержания. В соответствии с темой занятия определяем доминирующий вид деятельности. Вместе с тем есть темы, где разные виды деятельности являются равнозначными. Например, на занятии по развитию речи по теме «Праздники народов мира» дети узнают, какие праздники есть у разных народов и как они их отмечают. На занятии по рисованию и конструированию изготавливают и украшают праздничные атрибуты. На музыкальном занятии поют песни и хороводы. На физкультурном знакомятся с подвижными играми разных народов, и как результат, все включается в развлечение с детьми.

Большое значение имеют познавательные и этические беседы, проводимые как на занятиях, так и в свободное время. Они строятся на основе знаний детей о жизнедеятельности в семье, так как каждая семья имеет свой национальный уклад жизни. Беседы проходят во время наблюдений, экскурсий в ходе досугов и помогают приобрести знания в области культуры разных народов и межнационального общения.

Сегодня широко используются ресурсы интернета. Видеоматериалы применяются на занятиях, во второй половине дня и включают специально созданные образовательные программы или записи популярных телевизионных программ соответствующей тематики. Видеопросмотры позволяют создать у детей динамические наглядные образы жизни и деятельности разных народов, расширить их кругозор – дошкольники получают представления о тех событиях, явлениях, предметах, которые не могут непосредственно

воспринимать: об исторических фактах, о быте и архитектуре народов, проживающих в разных уголках Земли о труде взрослых родного края и т.д.

Развлечения и праздники с этнокультурной и государственной тематикой дают детям большой эмоциональный заряд и обостряют наблюдательность, восприятие, обогащают чувственный опыт, а следовательно, формируют неподдельный интерес к этнокультурным событиям. Ежегодно проводим Масленицу, Наурыз, праздник Баурсака. Слушая произведения устного народного творчества, знакомясь с музыкой разных культур, рассматривая изделия декоративного искусства народных мастеров, дети приобретают новые знания о жизни, о труде людей, о том, что ценит народ в человеке, а что порицает, как понимает красоту, о чем мечтает. Познавая произведения народного искусства дети усваивают мудрость народа, его духовное богатство, доброту, жизнелюбие, веру в справедливость, необходимость добросовестного труда, уважения к человеку, бережного отношения к природе. Занятие художественным творчеством на основе народного искусства разных культур способствует удовлетворению детей в самоутверждении. Если у ребенка хорошо получается исполнение народной песни, танца, если он может рассказать народную сказку, потешку, вспомнить к месту пословицу, создать узор по мотивам народной росписи, то он чувствует себя уверенно среди сверстников.

Фольклорные концерты и театрализованные представления организуются с участием педагогов, детей и их родителей. Они помогают окунуться в другую этнокультуру, побыть в образе представителя другой национальности. Концерты, в которых песни, танцы, игра на музыкальных инструментах могут быть посвящены одной теме – празднованию календарных праздников, а могут быть сборными. В свою очередь сценарии театрализованных представлений строятся по мотивам народных сказок или авторских рассказов, отражающих этнокультурную специфику. Они могут воспроизводить календарные и семейные праздники или отражать те или иные этнографические реалии.

Целевые прогулки, экскурсии обеспечивают знакомство детей с социальным, культурным и природным разнообразием родного края. Это и посещение библиотеки, кукольного театра, музеев, памятников, парков. Задачи данного вида деятельности – активизировать имеющиеся знания, обогатить опыт, помочь ребенку приобрести объективные представления и знания об этнических общностях и их культуре вне занятий. На прогулках предлагаем детям проверить народные приметы, отгадать загадку, найти подтверждение поговорке. Заостряем внимание на особенностях ландшафта, климата, природных явлений, присущих Казахстану и географической широте. Это помогает детям получить живые впечатления и усвоить достаточно обобщенные знания краеведческого характера. Экскурсии, посещение различных культурных объектов способствует не только расширению знаний о местном окружении, но и приобретению новых сведений о реалиях других этнических миров и природных сред, об особенностях уклада жизни, культуры других народов.

Методы и приемы, используемые в работе по активизации процесса воспитания и уважения к основам культуры других народов разнообразны.

Игровые методы и приемы вызывают у детей повышенный интерес и положительные эмоции, содействуют концентрации внимания на учебной задаче, которая становится не навязанной, а своей личной целью. Используя различные игры – дидактические, ролевые, подвижные. Конструктивные мы органично и целенаправленно вводим детей в мир народной культуры, этики человеческих отношений. К таким играм относятся подвижные и шуточные игры со сверстниками и взрослыми, фольклорные прибаутки и считалки.

Например, для выявления информированности детей мы используем игры по типу «Съедобное-несъедобное. «Старинное-нестаринное», используемое в прошлом и настоящем времени (лапти-туфли, чапан-халат, стиральная доска-машина, юрта-дом). Данные игры могут проводиться как малоподвижные (воспитатель называет слово. А дети в зависимости от того, к какой культуре, к какому периоду времени и т.д его можно отнести - приседают

или хлопают в ладоши, ловят или отбрасывают мяч. Или как дидактические (по типу «Чудесный мешочек». «Найди ошибку», «Отбери нужное» и др.)

Метод воображаемых ситуаций (местом, ролями, оборудованием, действиями) повышает степень усвоения познавательного материала. Например, предлагаем представить, что дети в лесу, на необитаемом острове, какой-нибудь республике и т.д.; имитировать действия – полетели, как птицы; поскакали, как джигиты.

Метод игра-путешествие используется для уточнения знаний детей.

Метод – сюрпризный момент способствует активизации эмоциональности детей. Например, пришла посылка с подарками, выполнение различных игровых действий (например, играют в национальную подвижную игру), разыгрывание ролей (воспитатель появляется в образе представителя другой национальности) и др.

При использовании словесного метода ценным приемом является сравнение, позволяющее выделить общее и особенное в историческом развитии и культуре разных народов мира, причины этих сходств и различий. Так, детям можно предложить задание на группировку и классификацию. «Разложите картинки на две группы. В одну – все, что можно отнести к русской культуре (вещи, предметы быта и искусства, кулинарные блюда, сказочные герои и другие символы), а в другую – все относится к казахской культуре.

Использование развивающих вопросов побуждает детей на основе своих наблюдений, личного опыта, представлений, ранее приобретенных знаний сравнивать и сопоставлять отдельные факты, явления, присущие этническим культурам, а затем путем рассуждений делать выводы, выделяя что-то общее или единичное в культуре других народов.

Метод моделирования и конструирования сочетающий словесное объяснение, практическую реализацию и игровую мотивацию незаменим при работе с глобусом, схемами, картами. В тетрадях или альбомах дети при помощи знаков, символов, рисунков отражают все то, что узнали на занятии или экскурсии и что ему понравилось.

Метод проектов предполагает организацию совместной исследовательской деятельности детей и их родителей в сборе, изучении, анализе, а затем презентации материалов, которые раскрывают особенности традиций, образа жизни, предметов быта, искусства разных народов. Например, «Церемония чаепития», «Родословная моей семьи», «Образ Алдара-Косе в казахских сказках» и т.п.

Искусство педагога состоит в умелом комбинировании методов и приемов. В логичном соотношении их с формой, местом использования, возрастными и индивидуальными особенностями воспитанников. При знакомстве детей с национальным наследием огромная роль принадлежит родителям. Именно в семье дети получают представление о культуре своего народа, формируется уважение к представителям других культур и к самим этим культурам. Использование потенциала семьи осуществляется путем привлечения родителей к проведению занятий - знакомство детей с обычаями народов, представителями которых они являются сами; участие в выставках семейного творчества; устройство презентаций семейных раритетов и традиций; предоставление фото, предметов быта и искусств, хранящихся в семье; показ семейных коллекций; совместное участие в фольклорном концерте или развлечении с этнокультурной тематикой; ведение вместе с детьми исследовательской деятельности с дальнейшим представлением ее результатов в образовательном процессе. Мы познакомили детей с родным городом и народами, живущими в нем, географическим расположением, историей и казахским народным искусством.

В результате работы дети учатся любить свой город и родную природу. Общение, направленное к истокам культуры разных народов облагораживает человека, позволяет полнее ощутить красоту жизни. Дети становятся наблюдательными, любознательными, обогащается речь, расширяется кругозор. Сохранить человеческое в наших детях, заложить нравственные основы, которые сделают их более устойчивыми к нежелательным влияниям, учить правилам общения, умению жить среди людей разной культуры- наша задача, которая

возможна только при планомерной, систематической и разнообразной работе, при усилиях ДО и семьи.

Литература

1. Методические рекомендации по духовно – нравственному воспитанию детей дошкольного возраста в контексте национальной идеи «Мәңгілік Ел» Астана 2016
2. Алешина Н.В Патриотическое воспитание М, 2007Г.
3. Г.Н Волков Этнопедагогика, М, 2000г.
4. Селевко Г.В Современные образовательные технологии М, Народное образование 1998г.

СОВРЕМЕННЫЙ ПОДХОД К ОРГАНИЗАЦИИ ПРЕДМЕТНО-РАЗВИВАЮЩИЙ СРЕДЫ В ДЕТСКОМ САДУ

Калинкина И.Н., Фунтикова А.Н.
КГКП «Ясли-сад «Балдырған»

«Нет такой стороны воспитания, понимаемого в целом, на которую обстановка не оказывала бы влияния, нет способности, которая не находилась бы в прямой зависимости от непосредственно окружающего ребенка конкретного мира»

Е.И.Тихеева

Развитие ребёнка совершается в процессе воспитания и обучения – в активной, содержательной деятельности, организуемой педагогом в разнообразных формах его общения со взрослыми и сверстниками. Вокруг ребёнка создаётся специальная педагогическая среда, в которой он живёт и учится самостоятельно. В этой среде дошкольник развивает свои физические функции, формирует сенсорные навыки, накапливает жизненный опыт, учит упорядочивать и сопоставлять разные предметы и явления, на собственном опыте приобретает знания.

Педагогу важно организовать детскую деятельность, в том числе самостоятельную, чтобы воспитанник упражнял себя в умении наблюдать, запоминать, сравнивать, действовать, добиваться поставленной цели. При этом показателем развития ребёнка являются не знания и навыки, а способность организовать свою деятельность самостоятельно: поставить цель, оборудовать (и убрать) своё рабочее место, спланировать деятельность, приложить волевые усилия, выстроить логическую цепочку действий, добиться задуманного результата, проявляя при этом положительные культурно-этические качества в общении со взрослыми и сверстниками.

При создании предметной среды необходимо исходить из эргономических требований к жизнедеятельности, учитывающих антропометрические, физиологические и психологические особенности обитателя этой среды.

Психология дошкольника такова, что всё должно быть освоено и закреплено им в практической деятельности. Внимательно наблюдая за каждым воспитанником, педагог вдумчиво и рационально организует развивающее пространство.

Важно, что предметная среда имеет характер открытой, незамкнутой системы, способной к изменению, корректировке и развитию. Иначе говоря, среда не только развивающая, но и развивающаяся. Практика подсказывает: полностью заменять предметную среду в группе сложно. Но все-таки при любых обстоятельствах предметный мир, окружающий ребенка, необходимо пополнять и обновлять. Только тогда среда способствует формированию познавательной, речевой, двигательной и творческой активности.

Итак, среда должна выполнять образовательную, развивающую, воспитывающую, стимулирующую, организационную, коммуникативную функции. Но самое главное – она должна работать на развитие самостоятельности и самостоятельности ребёнка.

Предметную среду необходимо проектировать в соответствии с той программой, которая реализуется в образовательном учреждении. Уметь создавать среду должен сам педагог, владеющий знаниями по дошкольной педагогике и психологии. Так, воспитатель должен учитывать индивидуальные особенности развития каждого своего воспитанника, знать группу в целом, чтобы не задерживать дальнейшее развитие детей и вместе с тем не ставить перед ними непосильные задачи (такие задачи могут погасить у ребёнка желание даже попробовать их разрешить, сдерживают развитие познавательного интереса). При отборе предметного содержания развивающей среды важно ориентироваться на зону ближайшего развития, т.е. на завтрашние возможности детей (то, что не требует усилий, но «работает» на развитие).

Известно, что дети одного и того же возраста отличаются друг от друга работоспособностью, выносливостью, вдумчивостью, темпом усвоения материала и т.д. Поэтому и требования к детям не могут быть одинаковыми. Одному ребёнку можно сразу предложить сложное задание, и он с радостью начнёт им заниматься, у другого оно вызовет растерянность. Одному нужны неоднократные повторения, чтобы закрепить необходимые знания, другой всё «схватывает на лету». Чуткие и опытные педагоги учитывают это и насыщают предметную среду содержанием, рассчитанным на разные уровни развития ребёнка (уровней может быть, как минимум три: низкий, средний, высокий).

Игры, игрушки, пособия не должны находиться в группе в течение года беспрерывно. Условно их можно разделить на три категории: «сегодня» (тот материал, с которым дети начинают знакомиться на занятиях или в других организованных формах взаимодействия со взрослыми); «вчера» (материал исследуемый, уже известный, освоенный в личном опыте, используемый в повседневной жизни для приобретения новых знаний); «завтра» (содержание, с которым предстоит познакомиться в недалёком будущем).

Эмоциональная насыщенность – неотъемлемая черта развивающей среды. То, что привлекательно, забавно, интересно, ярко, выразительно, пробуждает любопытство и довольно легко запоминается. Эту особенность детской памяти воспитателю всегда надо учитывать. Память ребёнка – это его интерес, так считают психологи. Поэтому на протяжении всего дошкольного периода важно сделать интересным все, что педагог старается организовать для детей. Не следует забывать, что особенно легко запоминается и долго сохраняется в памяти тот материал, с которым ребёнок что-то делал сам: ощупывал, вырезал, строил, составлял, изображал.

Проектируя предметно-пространственную среду, необходимо учитывать потребности ребёнка, как в индивидуальной, так и в совместной деятельности. Замечательно, если взрослый вместе с детьми регламентирует количество играющих в каждом уголке с помощью знаков-символов.

При создании в группе условий для саморазвития не следует забывать, что мальчики и девочки по-разному говорят и молчат, чувствуют и переживают. Так, мальчикам требуется большее пространство, чем девочкам, они не могут изо дня в день делать одно и то же. Но и девочки, и мальчики должны приобретать опыт творческой, поисковой деятельности, выдвижения новых идей, актуализации прежних знаний при решении новых задач.

Создавая развивающую среду, следует позаботиться о том, чтобы дошкольник не потерял чувство защищённости и безопасности и, устав от окружающих, имел возможность перебраться в «тихий уголок», или «уголок отдыха», чтобы поиграть, полистать любимые книжки, просто помечтать. Педагог организует такое место, отделив его от играющих детей стационарной ширмой из бамбука или ткани. Торшер или настенные бра, мягкая мебель, коврик на полу, картина в пастельных тонах, спокойная релаксационная музыка, фонтан с журчащими струями воды порадуют глаз и слух, помогут ребёнку ненадолго уединиться, как бы спрятаться «в норку», восстановить силы.

Таким образом, организованная личностно-ориентированная среда в детском саду стимулирует общение, любознательность, способствует развитию у детей таких жизненно необходимых социальных навыков, как инициативность, самостоятельность, творчество.

Список литературы:

1. Марецкая Н.И. Предметно-пространственная среда в ДОУ как стимул интеллектуального, художественного и творческого развития дошкольника «Гном-Пресс», 2005

2. Нищева Н.В. – СПб.: Предметно-пространственная развивающая среда в детском саду. Принципы построения, советы, рекомендации. «Детство-Пресс», 2005

РАБОТА С ТЕКСТОМ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Шоенбаева С.С., Сыздыкова А.К.

Карагандинский колледж актуального образования «Болашақ»

Изучение иностранных языков содействует общему речевому развитию учащихся. Чтение выступает одним из главных видов речевой деятельности. Оно может выступать как целью, так и средством обучения. С помощью чтения человек приобщается к научным и культурным достижениям человечества, знакомится с искусством и жизнью других народов. Процесс чтения оказывает огромное влияние на формирование личности. С помощью чтения обогащается активный и пассивный словарный запас слов у учеников, формируются грамматические навыки.

Обучение чтению - одна из проблем, получивших наиболее полное освещение в предшествующие этапы развития методики. Проблеме формирования навыков чтения всегда уделялось большое внимание. Чтение на иностранном языке должно носить самостоятельный характер, осуществляться не по принуждению, а сопровождаться интересом со стороны учеников. Однако практика показывает, что интерес к чтению у школьников довольно низок. Данный вид речевой деятельности не всегда является для школьников основным средством получения информации, повышения культурного уровня или просто источником удовольствия.

С точки зрения Роговой Г.В. «...изучить язык вне языковой среды можно только при условии регулярного, ежедневного и обильного чтения»

Не всегда просто подобрать текст для обсуждения его на уроке. Удачно подобранный текст максимально стимулирует языковую деятельность учащихся, поэтому он должен соответствовать определённым требованиям: он должен нести информацию, должен быть интересен учащимся, должен являться образцом для развития и совершенствования навыков и умений устной и письменной речи, отправной точкой для самостоятельных личностно-ориентированных высказываний.

Таким образом, задачей работы с текстом является дальнейшее совершенствование навыков чтения и понимания содержания английских текстов, расширение словарного запаса, развитие разговорных навыков.

В плане формирования грамматических навыков чтения ставится задача увеличить количество легко распознаваемых грамматических явлений.

Для того чтобы текст стал реальной и продуктивной основой обучения всем видам речевой деятельности, важно научить обучаемых работать с текстом, в связи с чем предпочтительно обращать внимание на все 3 этапа работы: предтекстовый, текстовый и послетекстовый.

Приёмы оперирования с материалом текста и соответствующие упражнения на предтекстовом этапе предназначаются для дифференциации языковых единиц и речевых образцов, их узнавания в тексте, овладения различными структурными материалами

(словообразовательными элементами, видо-временными формами глагола и т.д.) и языковой догадкой для формирования навыков прогнозирования.

На текстовом этапе предполагается использование различных приёмов извлечения информации и трансформаций структуры и языкового материала текста.

На послетекстовом этапе приёмы оперирования направлены на выявление основных элементов содержания текста и на подготовку к монологическим и диалогическим высказываниям по данной теме.

Для усвоения содержания текста на уроках иностранного языка учитель использует следующие упражнения для различных видов чтения. Рассмотрим виды чтения и упражнения.

Ознакомительное чтение (reading for the main idea) предполагает умения отличать главную информацию от второстепенной, использовать опорные слова и ключевые предложения; на основе прочитанного делать выводы-обобщения. Упражнения при ознакомительном чтении:

- упражнение на прогнозирование дальнейшего содержания текста
- упражнения на создание смыслового целого из отдельных фрагментов текста;
- упражнения на проверку понимания основной мысли прочитанного текста;
- упражнения на развитие умения высказывать свое мнение о прочитанном эпизоде.

Следующий вид чтения – просмотровое чтение. Данный вид чтения нацелен на получение общего представления о читаемом тексте. Это беглое чтение. К просмотровому виду чтения могут относиться такие упражнения:

- упражнение в работе с заглавием текста;
- упражнение на определение ситуации из текста;
- упражнения на предвосхищение дальнейшего развертывания событий;
- упражнения – контроль понимания прочитанного рассказа.

Поисковое чтение (reading for specific information) составляет установка на быстрое нахождение в тексте конкретной информации. Для развития такого вида чтения можно использовать такие упражнения:

- упражнения на узнавание определенных опор, которые облегчают поиск;
- упражнения на умение обнаруживать в тексте необходимую информацию.

Изучающее чтение (detail reading) предусматривает максимально полное и точное понимание всей содержащейся в тексте информации и критическое ее осмысление. Объектом “изучения” при этом виде чтения является информация, содержащаяся в тексте. Его задачей является также формирование у обучаемого умения самостоятельно преодолевать затруднения в понимании иностранного текста. Здесь можно предложить такие упражнения:

- упражнения на нахождение соответствий между словом и ситуацией;
- упражнения на расширение лексического запаса;
- упражнения на опознавание грамматических явлений;
- упражнения на выделение в предложениях ключевых слов;
- упражнения на языковую догадку;
- упражнения на предвосхищение дальнейших событий;
- упражнения на установление смысловых частей;
- упражнения на нахождение ключевых опор в тексте;
- упражнения на контроль понимания содержания текста.

Чтение на любом уровне развития имеет практическую ценность, а связанное с этим ощущение успеха повышает интерес учеников к иностранному языку; оно является основным путем приобщения к культуре народа, язык которого изучается.

В результате чтения большого количества текстов у ученика развивается ощущение иностранного языка, благодаря чему ослабляется негативное влияние родного, что облегчает и убыстряет последующее развитие устной речи.

Чтение необходимо рассматривать не только как цель, но и как средство обучения. Обучение иностранному языку тождественно овладению родным, чтение создает возможности для резкого увеличения речевой практики и в какой-то мере восполнит ее недостаток при обучении иностранному языку. Кроме того, чтение создает возможности для установления прямых связей между понятием и словом иностранного языка. Поэтому, независимо от цели обучения, начинать обучение нужно с чтения.

Литература:

1. Горчилина Е.Е. Оценка качества подготовки выпускников средней (полной) школы по иностранному языку. М., Дрофа, 2001.

2. Маслыко Е.А., Бабинская П.К., Будько А.Ф., Петрова С.И. Настольная книга преподавателя иностранного языка. Мн., Вышэйшая школа, 1996.

3. Бычкова, Н.А. Обучение чтению аутентичных текстов лингвострановедческого содержания/ Н.А. Бычкова // ИЯШ - 1999.

4. Рогова, Г.В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе/ Г.В. Рогова - Мн.: Просвещение, 1991.

ВНЕДРЕНИЕ МЕТОДОВ КОЛЛАБОРАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА

Омарова М.К., Смагулова Т.Г.

Карагандинский государственный университет им. Е.А. Букетова

Целью современного образования является гармоничное развитие личности воспитанника, выявление его творческих возможностей, сохранение физического и психического здоровья.

Немаловажную роль в системе современного образования отводится умению студентов анализировать, сравнивать, выделять главное, решать проблему, давать адекватную самооценку, способности к самосовершенствованию.

В Послании Президента Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность» говорится о том, что «учебные программы необходимо нацелить на развитие способностей критического мышления и навыков самостоятельного поиска информации» [1].

Быстрые темпы развития нашего общества поставили перед педагогическим образованием и практикой новые задачи подготовки профессиональных кадров. Основное направление в совершенствовании профессиональной подготовки студентов педагогического колледжа - повышение его творческого потенциала. Решение этой задачи связано с внедрением в учебный процесс коллаборативных методов обучения.

Коллаборативное обучение (англ.-collaborativelearning) – это образовательный подход к преподаванию и обучению, предполагающий совместную работу групп учителей или учащихся при решении проблемы, выполнении задания или создании продукта [2].

Учебный процесс в рамках коллаборативного обучения построен как поисковая, исследовательская деятельность, в ходе которой происходит обмен мнениями, разворачивается дискуссия. При организации работы в парах и группах каждый ученик не просто присутствует на уроке, а мыслит, выражает свое мнение, пусть оно и неверное. В группах рождаются споры, обсуждаются разные варианты решения, идет взаимообучение детей в процессе учебной дискуссии, учебного диалога.

Кроме того, групповые формы работы делают урок более интересным, живым, воспитывают у студентов сознательное отношение к учебному труду, активизируют мыслительную деятельность, дают возможность многократно повторить материал, помогают преподавателю объяснять и постоянно контролировать знания, умения и навыки у студентов.

Групповая работа позволяет услышать другие мнения, изложить свою точку зрения. Обмен мнениями может способствовать и выработке новых идей, которые часто являются неожиданными и продуктивными, появлению интересных вопросов, поиск ответов на которые будет побуждать к поиску нового материала.

Цель нашего исследования – рассмотреть влияние коллаборативных методов обучения на качество знаний студентов колледжа. В нашем исследовании приняли участие две группы педагогического колледжа в количестве 40 человек. В контрольной группе (КГ) студенты продолжали обучаться по традиционной системе обучения. В экспериментальной группе (ЭГ) были использованы методы коллаборативного обучения.

Эксперимент состоял из трех этапов. Целью и задачами констатирующего эксперимента стал анализ текущих оценок по дисциплине «Педагогика».

Дополнительно нами было проведено анкетирование среди студентов. Результаты анкетирования студентов педагогического колледжа отражены в рисунке 1.

Рисунок 1. Средняя оценка студентов за первый и второй семестры

В результате анкетирования было выяснено, что студенты в основном обучались на отметки «хорошо» и «отлично», но, несмотря на это, многие из них выражали недовольство по поводу традиционной лекционно-семинарской форме обучения и хотели бы внести что-то новое в процесс обучения. Многие студенты педагогического колледжа назвали именно старую систему обучения причиной низких оценок. По их мнению, традиционная лекционно-семинарская система не всегда плодотворна, большое количество информации остается не усвоенной.

Среди преподавателей колледжа нами было проведено анкетирование. По результатам анкетирования мы выяснили, что в основном преподавателями колледжа используются традиционные методы и приемы, а именно: упражнения, данные в учебниках 56%; 31% пользуются дополнительными разработками методических пособий для включения элементов нетрадиционных заданий в уроки педагогики; только 13% преподавателей специально разрабатывают нестандартные уроки и применяют их в системе. Это также играет немаловажную роль в реализации учебного процесса.

На формирующем этапе эксперимента в ЭГ нами были внедрены методы коллаборативного обучения. Для успешного внедрения их в учебный процесс колледжа нами были разработаны планы уроков, включавшие стратегии оценивания.

Так, например, для начала занятия мы использовали стартер, который поспособствовал лучшему включению студентов в учебный процесс и был направлен на активизацию мыслительной деятельности студентов. После стартера мы предложили студентам

выполнить групповую работу. В рамках групповой работы студенты разделились на четыре группы по пять человек. Преподавателем были предоставлены наборы слов в конвертах, которые отражают два определения: одно по данной теме и другое определение, не касаемо темы. После того, как студенты получили конверты, им были показаны критерии успешности выполненной работы, а именно на основании предоставленных материалов каждая группа конструирует определение «воспитание». Данная стратегия направлена на развитие критического мышления, использование логики.

После интеллектуального этапа урока нами была предложена игра «За стеклом». Преподаватель предлагает фразу по теме занятия, которую одни участники показывают с помощью мимики и жестов другим участникам, которые находятся за воображаемым стеклом». Последние их не слышат и должны догадаться, что сказали первые. Нами были предложены фразы по теме, которые студенты должны показать с помощью жестов и мимики, не используя слов во время игры. Тем самым можно будет сделать выводы о том, насколько студенты владеют материалом темы. Как только студенты отгадали, они вместе с преподавателем начинают озвучивать и делать выводы по определению.

После игры необходимо было оценить студентов индивидуально. Студенты должны были максимально быстро и точно сопоставить данные по теме, предложенные в таблице. При этом студенты должны были сидеть друг от друга максимально далеко, чтобы верно был оценен процесс проверки. Мы раздали раздаточный материал с заданиями на сопоставление и поиск правильного утверждения, во время заполнения студентами наблюдали за ходом работы и активностью студентов. По истечению времени мы дали инструкцию студентам: «Передайте ваши листы для оценивания соседу справа и оцените полученный вами лист ответов». По данной инструкции каждый студент начинает оценивать своего соседа по выставленным критериям на экране:

- ! – я с этим согласен;
- ✓ - у меня это есть;
- ? – у меня есть вопрос.

На контрольном этапе, после проведения серии занятий нами был проведен коллоквиум в обеих группах. По анализу полученных результатов можно отметить, что уровень знаний студентов ЭГ по сравнению со студентами КГ повысился. Можно также заметить, что студенты действительно поняли и усвоили материал, и они с легкостью смогут применить полученные теоретические знания во время практики. Результаты коллоквиума были отражены в рисунке 2.

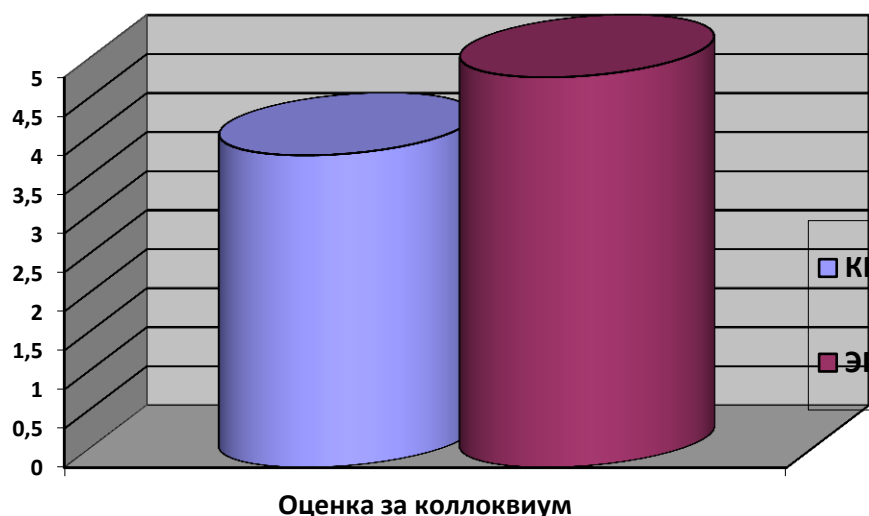

Рисунок 2. Результаты коллоквиума по предмету «Педагогика»

По результатам использования групповой работы как одного из способов развития коммуникативных компетенций студентов, мы можем сделать выводы:

- возрастает объем усваиваемого материала и глубина его понимания;
- на формирование понятий, умений, навыков тратится меньше времени, чем при фронтальном обучении;
- развивается самостоятельность, ответственность, такт, умение строить свое поведение с учетом позиций других людей;
- преподаватель получает возможность реально осуществлять индивидуальный подход к учащимся; учитывать их способности, темп работы при делении на группы, давать группам дифференцированные задания.

Коллаборативная среда развивает взаимопонимание. Взаимопонимание - это наличие у всех участников группы обучения сходных знаний о процессе взаимодействия, сходных взглядов, предположений, т.е. разделение всей группой одних и тех же идей.

Подводя итоги нашей работы, мы подготовили ряд рекомендаций, которые помогут лучше организовать коллаборативную среду обучения в условиях колледжа:

- стоит отметить необходимость получения учебного материала в традиционной форме лекций, т.к. существуют темы, которые тяжело приспособить под групповую работу;
- необходимо разрабатывать под каждую стратегию работы четкие критерии, которые будут понятны студентам;
- преподаватель должен следить за процессом работы студентов в группе;
- необходимо развить у студентов желание публично выступать в качестве спикеров;
- преподаватель должен следить за тем, чтобы процесс работы в группе, деловые игры или дискуссии не выходили из под контроля.

1 Послание Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева народу Казахстана от 31.01.2017г. «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность» // <http://online.zakon.kz/m/document/>.

2 Бектасова Г.К. Коллаборативная среда как эффективная форма организации урока в условиях повышения качества образования и воспитания // Педагогическое мастерство: материалы VIII Междунар. науч. конф. - М.: Буки-Веди, 2016. - С. 3-4.

ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТЕСТТЕРДІҢ БІЛІМ САПАСЫНА ӘСЕРІ

Белгібаева Г.Қ., Қожабай А.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

Бүгінгі таңда психолог мамандар өз тәжірибесінде әртүрлі психологиялық тесттерді пайдалануда. Бұл оқушыларды психологиялық зерттеудің бір бөлігі болып табылады және адамның психологиялық жағдайын, көңіл-күйін анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, психологиялық тесттер адамдардың табиғи қалыптарын, қасиеттерін көрсетуге қабілетті әдістердің бірі. Мұндай тесттер екі негізгі түрге бөлінеді — тұлғалық және интеллекті. Интеллектке арналған тесттер адамның қызығушылықтарын зерттейді — оның көзқарасын, есте сақтау қабілетін, талдау жасауға деген қабілетін, логикасын және т.б. Олар тапсырма ретінде немесе мектептегі мысалдар ретінде берілуі мүмкін. Мұндай тесттерді мектепке дайындықты анықтағанда, сонымен қатар интеллектуалдық қабілетін анықтағанда қолданады. Ал тұлғалық тесттер мінездің ерекшеліктерін, темпераментті, жүріс-тұрысты, эмоциональдық ортаны, көңіл-күйді, күш-жігерді анықтағанда және зерттегенде қолданылады. Жалпы алғанда бұл тесттер сауалнама түрінде беріледі. Орташа алғанда оның ішінде жетпіс-тоқсан сұрақ немесе бес жүз сұрақтан тұратын сауалнамаларда болады. Неғұрлым сұрақ көп болса, соғұрлым адамның тұлғалық ерешелігін, әртүрлі жағдайларда

өзін-өзі ұстау қабілетін, адамның басқа ұжым мүшелерімен үйлесімділігін, негізгі психологиялық мәселелерін, комплекстерін (ыңғайсыздану, ұялу, өзін төмен санау), сонымен бірге жақсы жақтарын да анықтауға болады. Мұндай тесттер жұмысқа қабылдағанда, медициналық мекемелерде тексеруден өткенде жиі қолданылады. Сонымен қатар бұл тесттерді жасөспірімдермен жұмыс жасайтын психологтар баланың өз мінезін табуда, өз қабілетін анықтауға көмектесуде қолданады. Ұжымдағы психологиялық көңіл-күйді анықтауді көмектесетін тесттер бар. Олар еңбек, мектеп сыныптарындағы, отбасындағы, жұбайлар арасындағы, ата-анамен бала арасындағы қатынасты реттеуге көмектеседі және зерттейді. Психолог тест тапсырушыдан кез келген заттың суретін (мысалы, үй, отбасы мүшелері, ағаш және т.б.) салуды өтінетін кезі болады және сол сурет арқылы тәжірибелі психолог басқа отбасы мүшелерімен қатынасын, жеке мәселелерін анықтай алады. Тест психологиялық зерттеудің жалғыз тәсілі емес, алайда психологтармен жиі қолданылып, өз жемісін беріп келе жатыр. Ереже бойынша, психологиялық тест нәтижесі басқа мәліметтермен бірге бекітілуі керек [1].

Психодиагностиканың негізгі мақсаты адамның жеке дара психологиялық ерекшеліктерін анықтау және өлшеу. Ол үшін бізге өлшейтін құрал керек, ондай құрал ретінде психодиагностикалық әдістер қолданылады. Негізгі психодиагностикалық әдіс – тест. Тест бұл қысқа тапсырмалардың бірізділігі, осы тапсырмаларды зерттелінушінің орындуы нәтижесінде қорытынды мәліметтердің бірізділігі алынады, содан соң олар статистикалық әдістер арқылы сан және сапасы жағынан өңделеді.

Тест әдісінің артықшылықтары: тексерудің, бақылаудың объективтілігі тест арқылы бағалау нақты әрі (дифференциалды) сараланған, даралық сипатта; дәстүрлік тексеру әдістерінен тиімдірек.; оның мәні адам қабілеттерінің айқындау, өлшеу құралы болуында.

Тестердің типтері : қалыптылық - бағдарлы (нормативно-ориентированные); өлшемдік - бағдарлы (критериально - ориентированные). Тестілеудің негізгі үш саласы бар: білім беру-оқыту мерзімінің ұзаруына және оқу бағдарламаларының күрделіленуіне байланысты; кәсіби даярлық және іріктеу-өндірістің өсу қарқынының жеделдеуіне және күрделенуіне байланысты; психологиялық консультация – социодинамикалық процестердің жеделдеуімен байланысты.

Тестілеу процесін үш кезеңге бөлуге болады: тестіні таңдау (тестілеудің мақсатымен және тестінің дұрыстығы мен сенімділік дәрежесі анықталады); оны өткізу (тестіге берілген нұсқаумен анықталады); нәтижелерді пайымдау (тестілеудің пәніне қатысты теория жүйесімен анықталады).

Тест формалары: Ауызша және жазбаша тестер. Сонымен бірге, бланкілі, заттық, аппараттық, компьютерлік тестер.

Психологиялық тестің мазмұны бойынша тестер төрт класқа бөлінеді: интеллект тестері; қабілет тестері; жетістік тестері; жеке бас тестері [2].

Шетел психодиагностикада интеллектуалды тесттердің 3 түрі қарастырылады: әрекет тесттері; тілдік емес тесттер; вербалды емес.

Әрекет тесттер әр түрлі әрекеттерді, қимыл-қозғалыстарды орындауды талап етеді. Тілдік емес тесттерде стимулдық материал вербалды емес формада келтіріледі, және инструкция көрсету немесе жест арқылы беріледі. Вербалды емес тесттер А.Анастаси бойынша оқу немесе жазу дағдыларын талап етпейтін тесттер.

Бұл тесттер шетелде ерекше популяцияларға арналған тесттер деп аталады. Сонымен бірге вербалды емес тесттер адамның көрнекілі ойлау деңгейін анықтау үшін қолданады. Кеңінен тараған вербалды емес тесттер: Сеген тақтайары, Равеннің прогрессивті матрицалары, Р. Кеттеллдың мәдениет әсерінен тәуелсіз тесті, Адамның бейнесін сал әдісі, Векслер тестіндегі вербалды емес интеллектіні анықтауға бағытталған субтесттер: Коос кубиктері, Фигураларды құрастыру, Жетпейтін бөлшектерді табу.

Психологиялық тест – стандартты тапсырмалардың нәтижелеріне қарап тексерушінің психофизиологиялық және жеке мінездемелерін білуге болатын сұрақтар. Жалпы айтқанда, “психологиялық тесттер” тұлғаның психологиялық өзгешеліктері мен ерекшеліктерін, ішкі

дүниесін, мінез-құлқын немесе бір затқа деген көзқарасын анықтауға болатын негізгі практикалық әдіс. Психологиялық тесттердің тарихы талай ғасыр бұрын пайда болған. Қазіргі кезде осындай тесттер өзектілігін сақтап қана қоймай, жиі қолданылады. Психологиялық тестілеу қоғам өмірінің түрлі аяларында пайдаланылатын болды. Фирмалар жұмысқа қабылдау кезінде тестілеу өткізетіні бекер емес.

Тест сонымен қатар тест әдісі балалардың білімі мен икемділігі, бейімділігі, жалпы ақыл-ойының даму дәрежесі, не жекелеген жан қуаттарының дамып, қалыптасуы жөнінен мағлұмат алуға көмектеседі. Тест арқылы, бала өз жасына қарағанда дұрыс дамыған ба, не оның дамуында өз кезеңінен ауытқушылық (жоғары, төмен) бар ма деген сауалдарға жауап алынады. Тапсырма жас мөлшері біркелкі балаларға (кемінде 200) бірдей беріледі де, мұндағы жауаптардың орта (барлық бала бойынша ортақ балл) есебі шығарылады. Осы орта есеп жас мөлшерлік норма болып есептеледі. Тест тапсырмалары тексеру, жас мөлшерлік норма белгілеу» тестті стандарттау деп аталады. Мұнда әртүрлі ақыл-ой әрекетін қолдануды талап ететін, зерттелінушіге бұрыннан таныс емес тапсырмалар болады. Осындай тест баланың ақыл-ойға байланысты берілген тапсырманы қандай дәрежеде игергенін байқауға мүмкіндік береді [3].

Қазіргі уақытта психология ассоциациясының жобасына енгізілген жаңалықтар Вунд және Гальтон есімдерімен байланысты, бірақ феноменнің ашылуы мен дәлелдеулері Карл Юнгпен байланысты болды. К. Юнг өзінің бүкіл жобалық әдісінде негізінен ессіз қобалжу жеке тұлғаға әділ диагностика жасауға қолайлы екенін дәлелдеді. Тест ұғымының пайда болуымен тағы да бір терминнің дамуы болды, ол «психологиялық тестілеу». Психологиялық тестілеудің мағынасы психологияның барлық саласын қамти отырып кең мағынада қолданылды.

Психологиялық тест – сыналушының жеке басының кейбір ерекшеліктерін анықтау үшін орындалатын, әдетте, қысқа мерзімді шағын стандартты сынақ тапсырмалары беріледі. Бұл күнде психологияда адамның ақыл-ес даму деңгейін, кеңістікте бағыт-бағдар аңдау қабілетін, психикалық әрекетке келу мүмкіндіктерін, жадын, кәсіби іс-әрекеттерге қабілетін, тұлғалық сапаларын анықтаушы тесттер жиі қолданылуда.

«Психодиагностика» терминін алғаш рет 1921 жылы Г. Роршах өзінің әдісімен ғылымға енгізді. Келесіде психодиагностика «психологиялық тестілеу» терминімен синоним ретінде қолданылды.

АҚШ-та ғылыми әдебиетте «психологиялық тестілеу» термині 1970-жылға дейін барлық психологиялық тесттермен пара-пар келеді делінген.

XX ғасырдың 70- жылдары Батыс Еуропада және АҚШ-та «психологиялық тестілеу» термині психологиялық баға ұғымымен алмастыра бастады.

Ресей территориясында Б.Г.Ананьевтың қолдауымен, 1960-жылдары Ленинград психологиялық мектебінде, зерттеу «психологиялық диагностика» атауын алды.

Психологиялық тестілеудің қолданылатын аясы өте кең: кәсіби бейімделуде, психологиялық кеңес беруде, коррекциялық жұмысты жоспарлағанда және тағы басқа.

Психологиялық тестілеуді ұйымдастыру мен өткізуінде психологияның сай келетін саласында – психологиялық диагностикада қолданылады.

Психологиялық тест стандартты сынақ, оның нәтижесі бойынша сыналушының психофизиологиялық және жеке қасиеттері (қабілет, қасиеттер) анықталады.

Жеке тұлғалық тесттер — психологиялық тесттердің адам мінезін, қабілетін, эмоциясын және т.б. жеке тұлғалық қасиеттерін анықтағанда қолданылады. Жеке тұлғалық тесттер : проективті тесттер; ситуативті тесттер болып бөлінеді.

Проективті тесттерге: Сонди тесті, Роршах тесті, Брейнсторм тесті, Фастрэк тесті, Сценарий тесті жатады.

Түс психологиясы: Люшердің түстер тесті, Фрилингтің цветоаналитикалық тесті. Сонымен қатар, Розенцвейнгтің фрустрациялық реакция тесті, Тақырыптық апперцептивті тесті, Тест «ҮЙ, АҒАШ, АДАМ», Интеллектуалды тестер – адамның интеллектуалды дамуын зерттеуінде қолданылады.

XXI ғасыр білімнің жаңа философиясын, жаңа ақпараттық-коммуникациялық және педагогикалық технологияларды талап етеді. Бүгінгі таңда білім беру жүйесі алдында заманның жоғары технологияларының талаптарына сай келетін біліктілігі жоғары деңгейлі мамандарды даярлаудың міндеттері туралы әсіресе, мектеп жасына дейінгі, білімнің жоғары кәсіби білімге дейінгі білім проблемаларының кең спектрі. Білім сапасын тәуелсіз сырттай бағалау, материалдық-техникалық базаға, жоғары оқу орындарына ғылыми-педагогикалық құрамына арналған талаптардың күшеюі қазақстандық жастарға лайықты білім алуға кепілдік береді, білімдік қызмет нарығында арандатушылықты және бұрмалаушылықты болдырмайды деген пікірдеміз.

Адамның жан дүниесінің сырын жақсырақ түсіну үшін бұл әдісті аталған әдістермен қосарластыра пайдаланған дұрыс. Психологиядағы тестілерге оқылатын қасиеттердің салыстырмалы сандық және сапалық көрсеткіштерінің даму дәрежесін көрсететін психодиагностиканың стандартты әдістемелері жатады. Бірнеше негіздемелер бойынша бөлшектенетін тестілердің көптеген түрлері бар. Пән бойынша тестілер тұлғааралық, тұлғалық, зерделік болып бөлінеді. Қолданылатын тапсырмалар ерекшеліктеріне қарай: тәжірибелік, бейнелік және сөздік. Тест материалы ерекшеліктеріне қарай: құжатты және техникалық болады. Бағалау нысанына қарай: процессуалды, жетістік тестілер, жағдай мен қасиет тестілері. Зерделеу тесттері ойлау дамуының, сонымен бірге қабылдау, зейін, ақыл-ес, тіл дәрежесін бағалауға арналған.

Тұлғалық тестілер адамның қылықтарын айқындайтын тұрақты және жекеленген психодиагностикалық ерекшеліктерімен байланысты. Бұған мінез, мотивация, қызбалық, қабілеттілік, қарқындылық жатады. Тесттер арасында кешенді түрлері де кездеседі (Кэттел), жекеленген тесттер (ниетті, эмоциялық, акцентуациялық).

Тұлғааралық тесттер адам қатынастарын әлеуметтік топтарда бағалауға мүмкіндік береді, мысалы, әлеуметтану, топтың ұжым ретіндегі әлеуметтік-психологиялық өз-өзін аттестациялау тесті.

Тәжірибелік тест тапсырмаларында зерттелуші көрнекі жоспарда орындайтын тапсырмалар мен жаттығулар болады (мысалы, заттармен ойнау).

Бейнелік тапсырмаларға бейнелер, суреттер, сызбалар, елестері бар жаттығулар енеді. Вербальды түрдегі тесттерге сөзбен әрекет ететін тапсырмалары бар тесттер жатады. Олар мысалға ұғым анықтамасын, түрлі сөздердің көлемі мен мазмұнын салыстырмалы түрде келтіретін тапсырмалар.

Құжатты тесттерде орындалуында зерттелуші тест материалдарын түрлі бланкілер қалпында алады: суреттер, кесте, сызбалар, сұраунамалар.

Аппаратуралық — бұл тест нәтижелерін беру мен өңдеуде түрлі үлгідегі аппаратуралардың қолданылуы (аудио, бейне техника).

Процессуалдық — мұның көмегі арқылы кейбір психологиялық немесе тәртіптік үрдіс зерттеуге түседі және де оған нәтижесінде сапалы және сандық сипаттама беріледі (мысалы, индивидтердің өзара қатынас үрдісі).

Жетістік тест топтарына қолдану қорытындысында кейбір қызметтегі адам жетістігі бағаланатын тесттер енеді (мысалы, таным саласында: ақыл өнімділік, ойлау қисыны, көзқарас тұрақтылығы).

Тест тұлғаның белгілі бір психологиялық құрамының даму деңгейін, білімін анықтауға көмектесетін тапсырмалар жүйесі. Тест - жеке тұлғаның даралық-психологиялық қасиеттерін, сондай-ақ білімін, білігі мен машығын салыстырмалы шамалармен өлшеуге арналаған стандартталған тапсырмаларды тексеру психологиялық диагностиканың негізгі әдістерінің бірі. Мысалы, 20 ғасырдың басында Француз мемлекеті ақыл-ойы жетіспейтін балалар үшін арнайы мектептер аша бастады. Осындай мектептерде оқытылатын балаларды сұрыптау мәселесі пайда болды. Қойылған мәселені Францияда эксперименталды психологияның негізін қалаушы Альфред Бине шешуге кірісті. Ол 1905ж Т. Симонмен бірлесіп, ойлаудың кешігіп дамуы байқалатын балаларды анықтау үшін арнайы интеллектуалды тест жасап шығарады. Кейін бұл тест «Бине-Симонның ақыл ой дамуының

шкаласы» деп аталады. (қазіргі IQ тест аналогы). Кейін 1916ж. Бине-Симон шкаласын Л. Термен «Стэнфорд-Бине интеллект шкаласына» өңдеп, ауыстырылды. Тестік модельдік жағдайлар болып табылады, олар арқылы индивидтің тән сипатты реакциялары анықталып, зерделенетін нышан көрсеткіштерінің жиынтығы деп есептеледі.

Тест термині ең алғаш рет 1890 жылы Англияда енгізілді. Тесттер 1905 жылы балалар психологиясын анықтау кең тарады. Осы кезде Францияда дарынды балаларды анықтайтын бірнеше тесттердің сериясы дайындалып шығарылса, 1910 жылы психодиагностиканың практикасында да, Германияда кәсіптік іріктеуде тесттердің сериясы шығарылды [4] .

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. https://kaznu.kz/kz/3578/news/one/4968/psychologicalyk_testter
2. <https://kazaksha.info/oku-materiyaldary>
3. А. Анастизи. Психологическое тестирование. М. 1982. -320 с
4. Жантану атауларының түсіндірме сөздігі. — Алматы: "Сөздік-Словарь", 2006. - 384 бет.
5. К. Ж. Төребаева, М. Н. Есенғұлова. Психологиялық-педагогикалық диагностика. - Алматы, , 2012. – 304 б.

ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ СОЦИАЛЬНО-БЫТОВОЙ ОРИЕНТИРОВКИ У УЧАЩИХСЯ С НАРУШЕНИЕМ ЗРЕНИЯ

Сарсенгалиева Г.Б.

КГУ Областная специальная школа –интернат №1 для детей с нарушением зрения

Вопрос развития социально-адаптивного поведения у детей с нарушением зрения является чрезвычайно актуальным для их успешной интеграции в общество. Навыки социально-бытовой ориентировки у этой категории детей формируются чрезвычайно трудно в силу гиперопеки в семьях, недостаточности зрительного восприятия, невозможности действия по подражанию.

Под социально-бытовой ориентировкой подразумевается комплекс знаний и умений, непосредственно связанный с организацией собственного поведения и общения с окружающими людьми в различных социально-бытовых ситуациях. В своем общем смысле социально-бытовая ориентировка предполагает умение самостоятельно строить свое поведение во всех жизненных ситуациях вне рамок учебной или профессиональной (трудовой) деятельности.

Значительное снижение зрения или его полное отсутствие накладывает специфические особенности на ориентировку человека в бытовой и социальной сферах жизни. Овладение необходимыми навыками не может формироваться у слепых и слабовидящих по подражанию ввиду глубокого дефекта зрения.

Недооценка значения знаний, навыков и умений, позволяющих человеку быть независимым в быту, отрицательно сказывается на всей жизни учащихся и выпускников школ для слепых и слабовидящих детей.

Проживая длительное время в условиях школы-интерната, слепые и слабовидящие дети (как, впрочем, и зрячие) лишены возможности полноценно включаться в жизнь, протекающую вне стен школы. Дети отдалены от непосредственного приготовления пищи, ухода за одеждой, от целого ряда мелочей быта, составляющих уклад жизни современной семьи. И главное, дети выключены из сферы жизни зрячих людей. Они не могут получить необходимых знаний и умений, которые позволили бы им самостоятельно организовать свой быт вне школы-интерната. Даже когда дети-инвалиды по зрению находятся дома, то во

многих семьях они содержатся под очень большой опекой, что ни в коей мере не способствует выработке у них навыков, необходимых для самостоятельной жизни.

Главная цель школы-интерната — помочь ребенку с нарушением зрения социализироваться в обществе, активно включиться в нее, сформировать у ребенка представления о бытовой и социальной сферах жизни человека. Достижение этих целей делает достаточно комфортной жизнь ребенка в школе, повышает его статус в семье, обогащает его знаниями и умениями, которые позволяют расширить круг общения и доступных видов предметно-практической деятельности.

Знакомство с миром общения и человеческих отношений призвано способствовать усвоению правил поведения в повседневной жизни и в общественных местах, выработке навыков общения со сверстниками и взрослыми с нормальным зрением и нарушенным; формированию правильных представлений о различных службах и учреждениях и умений обращаться к их услугам. Здесь можно выделить два направления. Первое из них включает формирование у детей тех навыков, которые необходимы в повседневной жизни, в первую очередь в условиях школы-интерната. Одновременно формируются навыки обращения с различными предметами быта, формирования навыков культуры поведения в быту («физической независимости», связанной с выполнением множества ежедневных дел с минимальной посторонней помощью). Другое направление связано с достижением более отдаленной цели — овладение теми знаниями и умениями, которые потребуются детям в их самостоятельной жизни. Это направление включает в себя ознакомление детей со сферой социально-бытовой деятельности человека (службами, учреждениями и организациями), воспитание культуры поведения в школе, в семье, в общественных местах, формирование навыков общения. Таким образом, реализуется направленность на элементарную абилитацию, что предполагает овладение учащимися знаниями и умениями, обеспечивающими личную самостоятельность в школе и в кругу семьи, достигается это, в первую очередь, через обучение детей рациональным приемам и способам социально-бытовой ориентировки в условиях зрительного дефекта.

Специальные знания, умения и навыки необходимы слепым, слабовидящим для выполнения определенных практических действий без зрительного контроля, а при наличии остаточного зрения или слабовидения с таким визуальным контролем, который не приводил бы к зрительным перегрузкам. Специальный навык предполагает достаточно эстетичное, точное и быстрое выполнение практического действия. Овладение комплексом таких навыков позволяет незрячим и слабовидящим в какой-то степени, а некоторых случаях и во многом, компенсировать полную или частичную утрату зрения. Таким образом, предметом постоянного внимания педагога должно стать обучение детей планированию практической деятельности. Перед началом любого дела полезны, например, такие вопросы: Что мы будем делать? Что мы собираемся делать? Что мы планируем сделать? - Что для этого нужно? - С чего надо (можно) начать?

Затрудненность, а при слепоте и невозможность подражания предметно-практическим действиям на основе зрительного восприятия требуют более детального, поэтапного показа действия, многократного повторения его вместе с учеником «рука в руку», а главное длительных тренировочных упражнений. Успех овладения навыками незрячими и слабовидящими детьми может быть обеспечен только в том случае, если формируемые навыки систематически закрепляются и вводятся в повседневную жизнь учащихся всеми, работающими с ними педагогами. Эта задача, в свою очередь, может быть решена лишь совместными усилиями всех педагогов, работающих с конкретными детьми. Реализация абилитационных задач, предполагает разграничение обязанностей тифлопедагогов, ведущих коррекционные занятия, преподавателей общеобразовательных дисциплин, воспитателей, руководителей досуговых кружков и их тесную взаимосвязь.

Особую ценность для формирования у учащихся специальных знаний, умений и навыков представляет взаимодействие преподавателя курса СБО с воспитателями, которым также принадлежит большая роль в расширении социальных связей учащихся с окружающей

жизнью. Организация повседневной жизни учащихся в школе, различные культпоходы, экскурсии и другие мероприятия, проводимые воспитателями, способствуют преодолению изоляции школьников с нарушением зрения, что весьма ценно в плане формирования навыков социальной адаптации, а также обогащения их опыта по вопросам социально-бытовой ориентировки. Воспитатель в своей практической деятельности, в основном, закрепляет у детей те знания и умения, которые они получают на занятиях по СБО, включает эти знания и умения в комплексы социального поведения, помогая тем самым учителю формировать у учащихся прочные навыки. Так, при изучении темы «Жилище» на занятиях по СБО дети в разные годы обучения знакомятся с правилами уборки жилого помещения. Воспитатель же, организуя деятельность детей по самообслуживанию, повторяет с ними необходимые правила и следит за тем, чтобы учащиеся их соблюдали во время выполнения обязанностей дежурного в классе, столовой, спальне. Причем объем обязанностей дежурного по самообслуживанию от класса к классу расширяется в соответствии с содержанием программы по СБО.

Таким образом, совместная работа преподавателя СБО и воспитателя позволяет совершенствовать навыки учащихся, применять полученные знания и сформированные умения в конкретных жизненных ситуациях.

Литература

1. Денискина В.Э. Коррекционный курс “Домоводство и самообслуживание” в старших классах для детей с нарушением зрения: Методические рекомендации. — Уфа, 1996.
2. Овладение инвалидами по зрению умениями и навыками самообслуживания и ведения хозяйства / Под ред. Э.М. Стерниной, В.А. Феоктистовой. — Воронеж, 1992.
3. Программы специальных (коррекционных) образовательных учреждений IV вида. — М.: “Город”, 1999.
4. Руцкая Е.Н. Организация работы по домоводству и самообслуживанию: Учеб. пособие. — М.: ВОС, 1987.
5. Руцкая Е.Н., Капрона А.С. Ведение домашнего хозяйства инвалидами по зрению. — М.: ВОС, 1988.
6. Содержание и методы коррекционных занятий по социальнобытовой ориентировке (Особенности проведения занятий со слепыми детьми в часы коррекции) Под науч. ред. док. психол. наук, проф. Л.И.Солнцева. — М.: ВОС, 1990.

УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ С ООП

Абеуова Г.Р., Зиядина Г.Т., Боханова А.К.

КГУ Областная специальная школа –интернат №1 для детей с нарушением зрения

Творческая деятельность индивидуальна, а ее формирование и развитие у детей является актуальной проблемой в теории и практике воспитания и обучения детей. В настоящее время принципиально меняется содержание образовательного процесса, в котором возможно выявление и раскрытие потенциала каждого ребенка, развитие его индивидуальности, создание оптимальных условий для обогащения жизненного опыта и личностного роста. В момент творчества человек наиболее полно и глубоко переживает себя, как личность, осознает свою индивидуальность. Творческие задатки у разных детей разные. Они зависят от свойств нервной системы, ее «пластичности», эмоциональной чувствительности, темперамента и во многом определяются наследственностью. Кроме того, влияние на развитие способностей к творчеству оказывает среда, окружающая ребенка.

В процессе творческой деятельности у ребенка с ограниченными образовательными потребностями усиливается ощущение собственной личностной ценности, активно строятся индивидуальные социальные контакты, возникает чувство внутреннего контроля и порядка.

Кроме этого, творчество помогает справиться с внутренними трудностями, негативными переживаниями, которые кажутся непреодолимыми для ребенка. Свои чувства и эмоции, а также знание и отношение ребенку легче выразить с помощью зрительных образов, чем вербально, следует отметить, что некоторые дети ограничены или вообще лишены возможности говорить или слышать, тогда невербальное средство оказывается единственным инструментом, вскрывающим и проясняющим интенсивные чувства и убеждения. Если ребенок робок и боязлив, не уверен в своих силах, для него очень полезно творчество, независимо от сюжета, творческая деятельность, позволяет ребенку выйти из состояния зажатости. Дети с особенностями развития имеют множество ограничений в различных видах деятельности. Они не самостоятельны и нуждаются в постоянном сопровождении взрослого. Они лишены широких контактов, возможности получать опыт от других сверстников, которые есть у обычного ребенка. Их мотивация к различным видам деятельности и возможности приобретения навыков сильно ограничены. Трудности в освоении окружающего мира приводят к возникновению эмоциональных проблем у таких детей (страх, тревожность и т. д.). Часто мир для них кажется пугающим и опасным. Невозможность выразить свои переживания, например, в игре, как это происходит у обычных детей, приводит к возрастанию эмоционального напряжения, как следствие, к возникновению поведенческих проблем. Это становится серьезным препятствием в развитии ребенка. Также нужно отметить, что познавательная активность ребенка зависит от уровня активности, а у детей с ООП собственная активность снижена. Многие дети не имеют возможности проявлять и реализовывать свои творческие способности, это зависит в первую очередь от того, что нет включения ребенка в активную деятельность, нет контакта с окружающими.

Говоря о развитии творческих способностей, необходимо уточнить определение творческих способностей и творческой одаренности детей. При установлении основных понятий учения об одаренности исследователи данной проблемы исходят из понятия "способность". Три признака, по мнению М.Б. Теплова, заключаются в понятии "способность". Во-первых, под способностями подразумеваются индивидуально-психологические особенности, отличающие одного человека от другого. Во-вторых, способностями называют не всякие вообще индивидуальные особенности, а лишь такие, которые имеют отношение к успешности выполнения какой-либо деятельности или многих видов деятельности. В-третьих, понятие "способность" не сводится к тем знаниям, навыкам или умениям, которые уже выработаны у данного человека. Нередко педагог не удовлетворен работой ученика, хотя последний обнаруживает знания не меньшие, чем некоторые из его товарищей, успехи которых радуют того же самого педагога. Свое недовольство педагог мотивирует тем, что этот ученик работает недостаточно; при хорошей работе ученик, "принимая во внимание его способности", мог бы иметь гораздо больше знаний [5]. Творческая одаренность - это особый вид одаренности. Одни специалисты полагают, что творчество, креативность являются неотвратимым элементом всех видов одаренности, которые не могут быть представлены отдельно от творческого компонента. Так А.М. Матюшкин настаивает на том, что есть лишь один вид одаренности – творческий. Если нет творчества, бессмысленно говорить об одаренности. Другие исследователи отстаивают правомерность существования творческой одаренности как отдельного самостоятельного вида. [3]. В настоящее время дифференциация по аспектам интеллектуальной и творческой одаренности идет дальше. В связи с этим следует упомянуть о взглядах Б.М.Теплова, который возражал против представлений о том, что высокая одаренность в одной области сопровождается снижением одаренности в других областях. Он подчеркивал, что "галант как таковой многогранен", и считал, что не о существовании разных одаренностей должна идти речь, а о широте самой одаренности. Он писал: "возможность успешно действовать в различных областях объясняется, прежде всего, наличием некоторых общих моментов одаренности, имеющих значение для разных видов деятельности" [5].

Каковы же условия развития творческой одаренности у детей с особыми образовательными потребностями?

Первое условие – материальная, ресурсная, психологическая готовность образовательных учреждений принять детей с ограниченными возможностями здоровья, готовность распознать и развивать творческую одаренность (или творческие способности) ребенка. Школы должны быть не просто готовы принять такого особого ребенка, но и создать все необходимые условия для его успешного включения в продуктивную творческую деятельность с учетом психофизиологических особенностей ребенка.

Второе условие – адекватная позиция родителей детей с ограниченными возможностями здоровья, их вера в возможности и способности ребенка к преодолению своего недуга, раскрытию талантов и способностей и современные формы взаимодействия образовательного учреждения с семьями воспитанников и обучающихся.

Третьим условием развития творческой одаренности ребенка с ограниченными возможностями здоровья является его психолого - педагогическое сопровождение. Целью такого сопровождения является формирование положительных личностных качеств самого ребенка – его самоотношение и самоуважение, вера в свои возможности, готовность к преодолению трудностей, воля и оптимизм. Проблема состоит в том, что сами условия жизни детей с ограниченными возможностями здоровья (симбиотические отношения с ухаживающим родителем, привычная опека и забота, несамостоятельность, ограниченный социальный опыт и опыт общения со сверстниками, часто неопределенность прогноза заболевания) провоцируют развитие прямо противоположных личностных качеств. Именно поэтому необходимо психолого-педагогическое сопровождение развития творческих способностей детей с ограниченными возможностями здоровья, активная заинтересованная позиция социального окружения, создание возможностей самореализации в творчестве, познании, сотрудничестве [6, 7].

Четвертое условие развития творческих способностей и одаренности детей с ограниченными возможностями здоровья – адекватная особенностям и способностям детей с ограниченными возможностями здоровья система внеурочной деятельности в образовательном учреждении, обеспечивающей включение ребенка в активную жизнь учреждения и социума. В основе взаимодействия с ребенком во внеурочной деятельности лежит принцип успешности каждого ученика, что требует особых педагогических средств и способов. Одним из средств развития творческой одаренности учащихся с ООП являются творческие конкурсы. Цель конкурсов: выявление неординарных, талантливых детей специальных школ. Задачи:

- расширение кругозора школьников через комплексные игровые формы; – развитие интеллектуально-творческих способностей учащихся;
- повышение познавательных интересов; – развитие умений сосредотачиваться и творчески мыслить;
- формирование устойчивой мотивации к обучению;
- стимулирование стремления учащихся к гармоническому развитию; – создание условий для самореализации;
- повышение социального статуса способных учащихся.

Примеры тематики творческих конкурсов:

- «Ступеньки музыкальности»,
- «Мир вокруг нас прекрасен» (конкурс рисунков детей с нарушениями зрения),
- «Хрустальная капель» (музыкально-хореографическое направление),

Учет особенностей развития творческой одаренности учащихся в системе специального образования, реализация системы выше перечисленных условий обеспечит активную жизненную позицию ребенка с ограниченными возможностями здоровья, проявление его творческих задатков и способностей.

Список литературы

1. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. М.: Педагогика, 1986. 321 с.
2. Архипович О. В., Конькова И. Н., Кулакова Н. В. Развитие творческих способностей детей с ограниченными возможностями здоровья как создание условий для успешной социализации // Молодой ученый. — 2017. — №47.1. — С. 1-7. — URL <https://moluch.ru/archive/181/46662/> (дата обращения: 16.05.2018).
3. Кулагина И.Ю. Личность школьника от задержки психологического развития до одаренности: Учебн. пособие для студентов и преподавателей. М.: ТЦ «Сфера», 1999. 192 с.
4. Матюшкин А.М. Загадки одаренности: Проблемы практической диагностики. М., Школа-Пресс, 1993. 127 с.
5. Савенков А.И. Одаренные дети в детском саду и школе: Учебн. пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2000. 232 с.
6. Теплов Б.М. Проблемы индивидуальных различий. М, Просвещение, 1961, С. 9-20. 7. Хрусталева Т.М. Возрастные особенности проявления социальной одаренности школьников // Сибирский педагогический журнал. 2011. № 10. С. 170-176. © Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал), №10(18), 2012 • www.sisp.nkras.ru